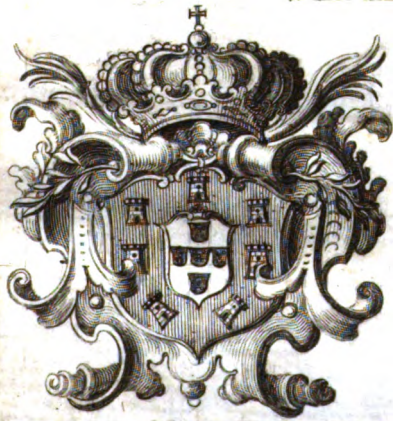

C A M I L L I
E U C H E R I I
D E Q U I N T I I S
E S O C. J E S U
I N A R I M E
S E U
D E B A L N E I S P I T H E C U S A R U M
L I B R I V I.
S E R E N I S S. L U S I T A N I Æ R E G I
J O A N N I V.
D I C A T I.

NEAPOLI,
Excudebat Felix Mosca cō. 1666. xxvi.
SUPERIORUM FACULTATE.

Ant. Baldi inv. et del.

F II

And. Mailan sculp. Neap.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
LUSITANIÆ REGI
JOANNI V.

JO: BAPTISTA DE QUINTIIS PRÆTORII
AMITERNI MARCHIO.

Uamquam, SERENISSI-
ME REX, multis obz-
raturum nominibus me Pa-
truo meo profiterar: id
tamen potissimum est,
cur eidem gratias habeam immortales;
quòd Lusubrationibus hisce suis (quæ-
a 2 cum-

cumque illæ sint) viam veluti straverit , quâ tuis advolvi pedibus auspiciatò liceret ; mihi que omnibus naturæ , artificumque præsidiiis destituto ad tam singularis gloriæ fastigium pateret accessus . Fruar igitur tam excellenti Fortunæ beneficio ; nec præclaram adeò nanciscendi patrocinii tui occasionem oscitanter e manibus labi sinam . Multa profectò fuere , quæ me sub initium ab hoc aditu laudis non removerent modò , sed absterrent omnino : cum viderem obsequentis animi reverentiam tantæ amplitudini parem afferre non posse . Audaciæ notam verebar , quòd mei penè immemor tuum voluerim in conspectum venire , oculosque laceffere . Sed metum omnem , quem ipsa nominis tui Majestas incussit , e vestigio detexit penitè , atque adeò præidentem fecit eximia illa facilitas , quâ rude hoc , atque impolitum Opus cum suo Auctore perhumaniter excepisti . Ex illo quippe ad bene de me ipso sperandum quasi signum aliquod sustulisse visus es . Nec mihi persuadere poteram eadem me

cum

cum illo honorum societate non iri con-
junctum , quicum arctissimo propin-
quitate nexu conjungerer . Patere igitur ,
REX INVICTISSIME , quas va-
giantes in cunis , ac penè lucis usurâ
gaudentes olim Musas hasce lactasti ,
eadem nunc regali adultas sub umbrâ ,
ac tuo nomine superbientes , nomine
itidem tuo tegendas , a me Tibi sisti .
Abeat , quæso , cum suo Mæcenate Ho-
ratus , cum Augusto Virgilius , cæte-
rique , qui ab Imperatoriâ non minùs
lauro , quàm ab Apollineâ omen sibi ,
nomenque peperere ; Ut ut illis Euche-
rium assurgere & styli candor , & au-
rei sermonis venustas , numerisque om-
nibus absoluta cogat Poësis : patrocinio
tamen tuo clariorem non fucatæ assenta-
tionis lenocinium , sed intaminatæ ve-
ritatis evidentia demonstrat . Quantum
illi ab imploratâ Cæsarum ope , ac præ-
sidio decoris sibi , atque ornamenti ad-
jungere , Famâ solùm accepimus : quan-
tum Opellæ huic splendoris , ac dignitatis
a Te uno accesserit , oculis ipsi nostris
usurpamus ; credimus illa : hæc intue-
mur ;

mur ; splendido fortassis illa ambitionis mendacio commenta : hæc , supra fidem quamvis , testimonio tamen locupletissimo roborantur . Quodd pretium Camœnis hisce Balneariis unicè feceris , in magnâ licèt , non tamen in summâ laude ponendum : illud singulare , quodd vitam ipsam attuleris . Neque spiritum adhuc e cœlo ducerent , nisi per Te feliciter hausissent ; metuentes continerent se domi , nisi eduxisses ; reperent humi , nisi manu veluti tuâ erexisses , atque ad supremum , quodd ne spectassent quidem , gloriæ verticem extulisses . Hæc planè illis ire successit . Non tamen via facta per gradus : momento ad culmen evasere ; inter infimam originis conditionem , & maximam adscitæ dignitatis eminentiam ne punctum quidem temporis intercessit ; ut celeritas , ingens beneficio pondus accederet . Vix Aulæ tuæ , vix oculis patuere : cum repente supra omnem aleam positæ , hæc aurâ favoris diem sunt imitatæ , ac Solem : qui non parte aliquâ , sed statim emicat totus . Neque verò passus

es

es ut rogarent : vota ipsa prævertere
voluisti . Ea quippe , ea est indoles in-
genii tui , ut nativis quibusdam ignicu-
lis ad Literarum tutelam feraris . Non
aliunde accersitus , ingenitus Tibi libera-
lium Disciplinarum amor ; cum sangui-
ne a Majoribus tuis accepisti . Et sanè,
nisi inconcussa Annalium fides , tot ,
tantisque Scriptoribus perpetuò firma-
ta , ab CAROLO inter Cæsares MA-
GNO (per quem bonæ Artes diu con-
sepultæ tandem aliquando revixere) Te
originem tuam repetere luculentissimè
comprobaret : Idem ipse , posthabito
Veterum suffragio , per Te dilucidè
evinceret . Hæredem tanti Principis ex
asse ostenderet innatum illud omnigenæ
literaturæ Studium , quo ad Sapienciam
sponte , ac vehementissimè inflammariis.
Luce sunt clariora , quæ loquor ; nec ad-
ventitiis probanda argumentis , cum do-
mi , ut ajunt , mihi abunde nascantur .
Ut cætera dæssent , an non id palam o-
mnibus factum , cum nunquam aliis an-
tea excogitato consilio Historiarum Aca-
demiam Tu omnium primus in Urbibus
tuis

tuis instituisti: ac facem veluti reliquis Nationibus ad tantum Opus prætulisti? Quo profectò Mortalium felicissimus id es assequutus, ut per Te spiritus apud Posterorum memoriam iis rediret, quos luce jamdiu earentes penè ab interitu vindicasti. Quamquam quid est cur Institutionibus hisce tuis materiem ab alieno repetam Solo, atque ab ipsis penè Inferis arcessam; cum a Te uno, vel in primo vitæ tuæ rudimento, uber aded seges suboriatur, ut tuis hæctenus rebus fortiter gestis, tot Scriptorum ingenia, industriæ, ac labores pares esse vix possint? Adhuc in medio relictum, scribenda ne facere, an facta scribere gloriosius? utrumque unus idemque complexus es; campum enim factis tuis, in quo excurrere posset Historia, aperuisti latissimum: & per Te ipse scripsisse dici potes, qui aliis ad scribendum animos, viresque addidisti. Exultaret in hoc Oratio mea; **REX INVICTISSIME**, si alios quoque, qui tam ambitiosæ laudis fūco trahuntur, non Te unum illa respiceret, qui humano altior fastigio, eadum-

dumtaxat Te digna æstimas , quæ pen-
se Famâ stant suâ : non quæ literis com-
mendata alii de Te dixerint , chartæ , aut
marmora incisa notis loquantur . Intel-
ligo profectò ea solùm apud Te esse in
honore , ac pretio ; quæ nullis circum-
clusa limitibus , temporibus definita nul-
lis , æternitas una & metiatur , & com-
prehendat . Supra votum hoc tenes , &
supra invidiam . Hæret enim , hærebit-
que in posterum altè cordibus hominum
infixa Operum tuorum memoria ; cre-
scet in dies magis , magisque ; neque
ulla unquam ætas ea filebit , quæ secu-
lorum omnium recordatione florebit .
Nec verò Te , cum in eorum ore versa-
beris , ab ipso tantùm Juventutis flore
recordabuntur ; a bullâ , ac penè a cre-
pundiis inspicient . An non erit omni-
bus argumento perennis animi tui fir-
mitas , constantia , robur , quòd sub
ipsa Regni , atque adèò vitæ primor-
dia in pactâ ab Parente Optimo cum
foederatis Regibus fide permanferis ? An
non moderationem ipsi tuam prædica-
bunt , quâ supra ætatem , mortalemque

hominis conditionem , pacem armatus ,
 ac victor amaveris? cum per id tempo-
 ris constitutam volueris , ubi , assertâ jam
 victricibus armis Conciâ , ^a ac solu-
 tâ ab unâ ex munitissimis Arcibus ^b ho-
 stium obsidione , in eorum perniciem
 belli turbinem vertere , blandiente tunc
 maximè Fortunâ , jam poteras? Victo-
 riam ipsam (ut ille olim) vicisse videberis :
 cum eam ad signa feliciter tua con-
 volantem , in castris tuis merentem re-
 pressisti . Non enim inanes Triumphii
 imagines , ac simulacra , sed veram ,
 solidamque gloriam , Populorum nempe ,
 Regnique Tranquillitatem quærebas . Il-
 lucescet profectò dies , quâ Posterii benefa-
 ctorum tuorum voluptate deliniti , quo-
 ties Te crebris usurpabunt sermonibus ,
 toties beneficia tuâ usurpabunt . Quâ-
 cumque oculos conjecerint , ubique mu-
 nificentiaæ tuæ impressa vestigia obstu-
 pescent . Nec Navalia tantùm construendi-
 dis navibus opportuniora : Tagum Na-
 valium in archy. 2. 2. vi-

(a) Conciâ . Concla , vulgò *Mitenda* : in finibus Vectonum , ad Durium fluvium in Lusitanâ : quam Hispani occupaverant .

(b) Una ex munitissimis Arcibus , vulgò , *Campo Maggiore* ; ab illisdem validissimâ obsidione clausa .

(a) Ulyf-

vîgantibus majori ne dixerim curâ , ab
 impendio tutiorem redditum suspicienti
 cum ne pars quidem una totius Imperii
 tui laudum tuarum præconio carebit.
 Veniet tempus , quo Minoribus suis di-
 cere gestient , quem honorem , dignita-
 temque Sapientiæ Doctoribus habueris ;
 ut profusissimis Fisci sumptibus Stu-
 dia amplificaveris ; ut sub Te spiritum ,
 sanguinem , patriamque receperint ; in
 complexu semper , in oculis , in auribus
 habueris ; tantumque ea Tibi fuerint ,
 quantum illis commendatissimus ; nec
 ulla unquam extiterint ; quæ , sæcillimè ,
 atque in primis admissa , sinu tuo
 non exceperis . Quâ tunc jucunditate in
 mentem veniet , ac sermonem Mather-
 sis , cui amplificandæ nata Te prope-
 modum Linguarum omnium commen-
 datione prædicabunt ? Hierones procul-
 dubio suos , Te Sospite ; Archimedem , si
 adhuc viveret , non desideraturum opinor .
 Quin imò , Terram vestibus ille suis
 dimoturus , a Te uno in Regnis tuis ,
 ubi penè extra Orbem consisteret , ha-
 buisset . Vastissima quamvis Mathema-

ticæ Conimbricensibus, atque Eborensibus paterent spatia Palæstris, animo tamen tuo paria non erant. Ulyssiponem etiam, tanquam in Capitolium, invec̄tam voluisti. Quid plura? Lyceis auxisti; hoc quoque parum est: Honorariis Professorum Ordini in annum assignatis locupletasti. Eo sanè consilio, ut in ipsâ Regnorum tuorum Arce, in Aulâ ipsâ Regnatrice Facultatum omnium Dominatrix triumphatura exheretur; ac meritò tum Ulyssem [†] illa Conditorem jactaret, cum se literarum studiis per Te non degenerem tanto Parente probasset. Aliud ex alio succurrit illustrius: tantùmque mihi requirendus e copiâ delectus: cum maximam ex unâ hâc dicendi patiar difficultatem. Hactenus bonæ Artes a Te in aliis exultæ; quid tuæ in Te uno altiùs residentes? Felix Arcadum Cœtus, qui Te non Patrono solum, sed (ò inauditam animi fato suo majoris demissionem!) sed Pastore gloriatur!

Quâ

(*) *Ulysem ille Conditorem* &c. Vi. l de primas Not. in seq. Carmine.

(*) *Cum*

Quâ lætitiâ Summus olim in Terris di-
vini Numinis Vicarius, CLEMENS sci-
licet XI. redivivus gestiret, cum Te
inter Arcades eo videret nomine Accla-
matum Arcadem, quo ipse in Pastori-
cio eodem Conventu gaudebat? Dignâ
sanè nominis translatione: ut ab sum-
mo totius Ecclesiæ Hierarchâ in Eum,
hæreditario veluti jure, transfiret; qui ac-
ceptâ a Majoribus suis pietate, ad am-
plificandam Religionem tantopere in-
cumbat. Experimento satis oppidò ad
hoc esse poterat omnibus, quod pericli-
tanti ab teterrimo Christianæ Reipublicæ
hoste Corcyræ, instructâ comœtibus,
atque innumeris militum copiis classe
præsentissimam opem attuleris. Satis;
inquam, hoc aliis, Tibi unè non satis.
Tam velox, ac præpes, CELSISSIME
PRINCEPS, tamque ad omnia intenta
pariter Pietas, atque accincta, ut tri-
stius aliquid hæc tempestate passis, il-
lud unice pro remedio, ac salute suffi-
ciat, Te scire. Fortunam ipsam, Ulys-
sioni nimis infensam, de tuâ bonitate,
de vigilantia documentum capere voluif-
se

se crediderim : cum grassante * elapsis
 annis per totam Urbem contagione, ma-
 teriem virtutibus tuis, campumque pro-
 stravit. Infedit altè Ægrorum visceri-
 bus Lues, ut Tu medicinam adhiberes;
 Fluxit affatim malorum series, ut caus-
 sam radicitus evelleres; Inopiâ labora-
 tum, ut inopiam ipsam ditares. Nec
 erogatum petentibus auxilium, sed ne-
 scientibus ultro delatum: atque eâ, supra
 quàm cuiquam credibile est, auri vi, at-
 que argenti delatum, ut Contages Ægris,
 Indigentibus Fgestas, suis denique Mife-
 ris luctus, atque afflictio tanti fuerit. Di-
 vinum id moribus tuis æmulatus, ut ma-
 la ipsa in bonum cessisse coëgeris. Maxi-
 ma quidem hæc esse injuriâ inficias irem,
 nisi extarent alia majora. In homines
 adhuc beneficus esse visus es: quid in
 Superos dicam? Dies profectò me de-
 ficiat,

(a) Cum grassante &c. Anno nimi-
 rum 1723. cum per Autumnum, se-
 viffimè plures menses totâ Ulyssipone
 Lues veluti quædam grassaretur, mor-
 bi causas omni impendio detectâs, ac
 propulsatas voluit Plissimus æquè, ac
 Celsissimus Princeps. In omnes castis-
 simæ Urbis Parcias auri vim non exi-
 guam distribui jussit: ut Mælo in medi-
 cinam, Ægrotis cederet in levamen,

ac præsidium: cum quotidie in singu-
 los nummus, vulgò *Gracido novoq*,
 erogaretur. Nec minor Sereniss. Regis
 cura fuit ut gratulò, ac Fiscis sum-
 ptibus tantùm, Omnibus Pharmacopola-
 rum Officiis paterent, Medici opera
 ferrent, alimenta affatim ad delictas
 usque, bellariis etiam pleni manu con-
 gènto, suppeditarentur.

(a) Mæ.

ficiat, si, quæ dici in hanc rem possent, coner exprimere. Quotus enim quisque est, qui verbis assequatur ea, quæ assequi cogitatione vix credam? Delubra ne magnificentissimis molium substructionibus miraculo paria, an Sacrorum Cæremonias, Ritusque Româ, atque e Vaticano ipso in Lusitaniam inductos enumerem? Impetratum Patriarchæ Mutus, Ædemque recens erectam, an amplissimum Canonicoꝝ Collegium redditibus auctum, honoribus, ac privilegiis decoratum? Masfrensis, an Ulyssiponensis aggrediar Tempia? Opes ne locupletissimas, ac divitias Divino cultui mancipatas, an Operum Majestatem? Non is ego ab ingenio, non is ab arte, ut ea pro virili commemorem, quæ Famâ ipsâ majora censentur: vel laudatione saltem aliquâ ea, quæ summa sunt, hoc est Tua, carptim, cursimque perstringam. Thimantem ^b hîc, ex arenâ

con-

(a) *Masfrensis* &c. Præter Patriarchalem Ædem Ulyssipone magnificentissimè regis impensis Vaticanæ parem, ac geminam satis hæcenus cum suo Patriarchâ celebratam, ac notam: vicéfimo ab Ulyssipone lapide in Loco Indigen. *Masra*, Templum ad eò incly-

tum Serenissimi Regis JOANNIS V. magnificentiâ extractum est, ut miraculi loco haberi possit. Huic se Cœnobium etiam pari splendore, ac majestæte additurum Pissimus Rex pollicetur.

(b) *Thimantem* &c. Vide *Plin.* l. 35. c. 10.

consilio , imitabor . Agamemnonis ille , Iphigeniæ nempe ad Aras perituræ Parentis, vultum, quem dignè exprimere non poterat , celavit . Quæ pro rei dignitate verbis complectendo non sum , si minùs superinductis artificio lineamentis , silentio saltem involvam . Non tamen hic inter tot decora, & digna tanto Rege ornamenta, defuturum mihi , defuturum Eucherio arbitror locum, in quo æternum Tibi uterque reverentiæ suæ monumentum exhibeat . Perge igitur, REGUM CLEMENTISSIME : & eâ , quâ te supra hominem probas, humanitate utrumque excipe :

*Officiique a levem non averfatus honorem,
En Tibi devoto manere doctus ades :*

(a) *Officiique Gr. Ovid. Fast. 1.*

SERENISSIMO REGI

VATIS OBSEQUIUM.

*NCLYTE REX, Regumque
jubar, qui clarus Ulysssei^a
Regna beas fundata manu; ve-
tigal ab Axe
Cui gemino Titan, cui pendit
ab aequore Tethys,*

*Et nova Parrasio Tellus ignota Trioni;
Excipe pacato,serta inter laurea, vultu*

C

Æna-

(a) *Ulysssei Regna.* Ulyssiponem|sitania Urbs, & Regum Sedes: qua
nemp, Ital. *Libano*: Primatia Lu|a Multis, & praesertim a Solin. c. 36.,
& Sera-

Ænarides prono famulantes poplite Musas .
Hoc erat in votis : huc me mea fausta ferebant
Fata : insperanti parat hunc Tbymbræus honorem ;
Quem neque fatidicis cecinisse oracula Delpbis :
Alituum lævo nec præsentire volatu
Augur : & inspectis Babylon sperasset ab astris .
Scilicet hoc reliquum ; deerant hæc ultima Famæ
Incrementa tuæ ; ut teneas cum summa : nec ultra
Progredier Tibi posse datum , quò splendor , & auctis
Crescat honor titulis : sic denique surgat uterque
Altiùs , e Solio si Te demittere Virtus
Jusserit hæc facili deducta ad carmina filo .
Ergo ne Vestino^a risit tam prospera Vati ,
Porrectis Fortuna comis ? hæc debita plectris
Auspicia ? hæc nostro tandem data meta labori ?
O nunquam lustris posthac abolenda futuris
Gloria ! Hydaspæis quam signet fulgida gemmis ,
Ducta vel Heliadum pretioso litera fetu .
Ite , meæ quondam citbaræ decus , ite , Camæna ,
Clara coronatis quæ postibus Aula renidet ,
Et Cælo tantum illa minor . Parnassia Pindi
Nec vos pœniteat regali culmina Tecto ,
Permessum mutare Tago , nec Præcipue^b Pibebum .
Sæpe Pithecusas^b tacitis dum comor ab umbris
Eruere : atque aliis nomen transmittere seclis ;
Dicebam (memini) nec in irrita vota trabebar :
Inarime , mea cura , mei pars altera : carmen
Qui rude , & ignaro modulatus pectine chordas ,
Chalcidicâ nuper cecini te lentus in AËtâ ;
Quàm vereor , ne longa tuæ tibi tempora vite
In-

& Strabone (ut Harduin In Not. Plin. l. 4. s. 22.) ab Ulyssæ condita dicitur .

in Not. pag. 167. It. b.

(b) Pithecusas . Pithecusæ , Nostr.

(a) Vestino Gr. De voce hæc satis

Isibla . Vide Not. It. 1. pag. 1. It. b.

(a) Lr

Invideat Sors atra: & fata extrema sequaris,
Indecori consumpta rogo, damnataque busto!
Vade, sed inculti qualem dedit esse Parentis
Conditio: patriaque memor cape munera sortis.
Vade: sed Euboico tantum contenta recessu,
 Et gyro spatiosa brevi, procul ardua queras
 Ne iuga, nec tardos Arctoi Cardinis ignes,
 Aut Austri tentare vias; non præpetis Euri,
 Non Zephyri lustranda levi domus ultima lemba.
 Namque tuis fido non hic quæ sidere velis
 Pandat iter Cynosura: novo nec remige Typhis,
 Parva per ignotos ducat qui lintea fluctus.
 Dum loquor, actutum Cœli de parte serenâ
 Intonuit levum: subito præit aura susurro
 Blandior: attentas vox reddita fertur ad aures.
 Solvat io, dixit, nativo e litore, letâ
 Solvat avi Inarime; neque clarius æthere ab alto
 Sidus amet fulfisse suis, Helicenque carinis,
 Quàm Lusitanâ quæ se præpandit ab Arcto.
 Non alium auspicio Typhin meliore requirat,
 Quàm quo per domitum Ductore ingressu Profundum
 Lysia Gens,^a Argûs, Minyarumque æmula Pubes
 Fregit Atlanteum remis audacibus æquor:
 Et geminos vidtrix delata tetendit in Axes.
 Vix ea: cum resonis jucundum e vallibus auræ
 Murmur, & insolito geminantes gutture blandum
 Carmen aves, certo firmarunt omine mentem.
 Grandior ex illo sibi visa, repente paternam
 Inarime contemnit humum: contemnit agrestes,
Atque humiles habitare casas; possessæque salignos,
C 2 An-

(a) *Lysia Gens*. Lysia Gens, Lusitanorum nomen dedisse, Antiquitas fabulata est
 rani nimirum, ^a Luso, & Lysâ, seu apud Plin. l. 3. c. 1.
 Lysâ Bacchi sociis, quos Lusitanos

*Antraque, & excese latabrosa cubilia rupis.
 Nec satis hoc: dudum sublimi vertice pulsat
 Nubila; vulgaresque, astris contermina, cœtus
 Væta super, renuit circum privata morari
 Limina: patricios fastidit & illa penates.
 Una rapit vigilem, non mollibus una fatigat
 Cura animum stimulis: Aulâ, REX ALME, potiri
 Possè tuâ; & centum regalibus oscula plantis
 Figere: & acclini vestigia lambere linguâ.
 Nec mora: cognatis nido, plumisque relictis,
 Ad tua, sollicito devectâ per aquora cursu,
 Atria contendit supplex; demissaque frontem
 Hoc petit: hoc, fatis nunquam cessura sinistris,
 Flagitat; optatis ut postquam constitit oris,
 Devotum Solio cor sistere: Principis almo
 Obtutu expleri liceat; damnataque votis,
 Optat amans tantâ vitam pro laude pacisci.
 Quid moror? & tacito quid nunc mea gaudia præ-
 Continuisse sinu? laxcatâ Phœbus habenâ (stat
 Letitiæ det signa suæ; victuraque in ævum
 Angusto erumpat malè clausa in corde voluptas.
 Audiat hæc: factique memor, quæ labitur, ætas
 Testis amet seclis eadem mandasse futuris.
 Excessura fidem quamvis, mirandaque, credat
 Posteritas: nostroque libens gratetur bonori.
 Credite: non vanis sensuum præsagia spectris
 Delusere: leves nec voce evasit in auras
 Ludicra; regalis dimoto cardine Sedis
 Extemplo patuere fores; ad tectâ vocatur
 Inarime: Augustas immittitur bospes in Ædes.
 Nec tantum hospitio, PRINCEPS, dignaris, & Aulâ
 Excipis; ornatam fertis (prob sancta Pronæ
 Numina, quem tandem Terris Heroa regendis
 An-*

Annuitis Cælo lapsum!) Solioque receptans,
 Regifico, Generose, jubes præfulgere in ostro.
 Per Te, qui vires opera ad majora ministras,
 Imperio jam digna nitet: gemmantia tractat
 Sceptra manu: Tecumque sedet par illa; precantes
 Audit, & aequali Populos dititione coercet.
 Jamque peregrinis spirare insignibus altum
 Visa, supercilium, majestatemque verendam
 Induit: & vultu Fortunam elata fatetur.
 Pieridumque memor, per quas celebrata renidet,
 Reptantes attollit humo: penitusque jacentes
 Erigit, erectasque animis regalibus implet;
 Et cupit exorti secum gaudere Curuli.
 Hæcenus, ignotas inter quæsitæ myricas,
 Stramineum plerumque larem, tugurijque latebras
 Incoluit; parcumque solo captura soporem,
 Equoreâ durum stravit, pelvinar in algâ.
 Hæcenus attritam plebejo cyclada cultu,
 Nuda pedem, membris aptavit; & usta frequenti
 Sole genas, inopi tantum contenta paratu,
 Aut myrto evinccit crines, aut neca ligustris
 Inseruit teneræ subrustica liliæ fronti.
 At nunc informi dono hæc sylvestria lucos
 Dedignata, aliis excornat tempora fertis.
 Pro myrta gemmas, capiti pro floribus aurum
 Addit, & Eoo quidquid Thævis Indico Ponto,
 Quidquid in Agaricâ^a jactant Pandiones^b Actæ.
 Illam Cumæo vice tactam Nauta pbaselo

No-

(a) Agaricâ &c. A Sinu Agarico, seu Argarico, & Olgarico (ut Ferrar. in Lexic. Geogr.) qui Gangetici pars est inter Peninsulam Taprobanam (vulgò Cellano) & Coryn, vulgò Manas.

(b) Pandiones. Pandiones olim

incoluere Oram illam, quam nunc Co-romandeli dicunt, ut Giannettaf. Geogr. lib. 1.6. c. 4. : & cujus pars Australis, ab insigni margaritarum piscatione, Costa della Pescaria vocatur. Giannet. lib. Not. lib. 20. Hallensie, pag. mihi 229.

(a) Re-

Noverat; Euboicâ procul binc e sede, remotus
Discet Iber, Rhodanique colit qui litora: quosque
Rhenus alit, Tameffisque suo quos alluit alveo,
Quique alio sub Sole calent: madidisque rigentes
Sæpe comis, alium soliti lassare Booten.

Non tamen banc aded tanta fastigia sortis
Immemorem fecere sui; nec regia tales
Limina dant animos, ut priscum oblita recuset
Nosse gradum, & fato se se gessisse minorem.
Namque per insolitos Tecum ad sublimia calles
Dum rapis, evectam, REGUM ter MAXI-
ME, cogis

Te coram in patrio sibi iam vilescere censu.
Quippe, ubi Paonias Tibi cernua straverat undas,
Pauperiem confessa suam, spernendaque donis
Protinus erubuit: Dominoque expalluit impar.
Qualis adoratam sylvis cultura Dianam
Inter Hamadryadas si quando rustica Nymphas
Pbidila convenit, detrito lurida panno,
Incultisque comis: turpi dum vilia præbet
Poma manu, viso tunc Numine territa, gressu
Præripuit se se tacito: pudibunda recessit,
Et procul obscuris timidum caput abdidit antris.
Haud aliter, refugis torquens vestigia plantis,
Illa verecundis latuit penè obruta lymphis. (vis
At prohibes, REX ALME, fugam; turgentia quam-
Tot Tibi supplicibus famulentur Flumina ripis,
Et gemmas, aurumque rotent: baud ulla liquorum
Munera, tantarum spernis Dominator Aquarum.
Oceani in morem, Fluviorum maximus Ausar
Qui licet, & cunctos itidem licet ubere Fontes
Contineatque sinu, Terrasque immittat in omnes;
Haud tamen, exciguo tunc cum redit amne, repellit
Albu-

Albuncam: veteri sed rursus in sede locatam
Accipit: & totis remeantem amplectitur vlnis.
Lysiadium augusto quid aquatica dona Potenti
Regnatas inter Scatebras, a Fluviisque, a Lacusq;
Nunc opus? auriferas viden Olli ut veffet Arenas
Ditior, impositoque fluens ut Ponte tumescat
Munda: b Macbaoniis & gratior usibus aptam
Fundat aquam Populis, illibatamque ministret?
Non ego te parili florentem laude relinquam,
Ozecare, c & celsis venientem e montibus, Ana; d
Condere qui caco sub opertam tramite terram
Sape caput gaudes, & saepe renasceris idem.
Stat Minio, e Durioque f decus:meritusq; Tuellam g
Si-

(a) *Regnatas inter Scatebras &c.*
 De Fontibus, ac Balmis Lusitanie medicatis, consule, quæ dicentur lib. 5. pag. 249. 250. 251., & ibid. in Not. præferti lib. 1. & seqq. Nec non Andream Refendium lib. 2. De Antiquit. Lusitan.

(b) *Munda.* Munda, vulgò *Mondego*: de quo, præter cæteros, Ptolem. l. 2. c. 5., Plin. l. 4. c. 22., Strabo l. 3., Auriferis arenis ut Tagus, Conimbricam alloit. Superbissimo Ponte ab Rege Alfonso Henriquo constructo, atque a Sancto I. ejus filio restaurato conspicuus. Incorruptis aquis, haustu salubribus, ac medicâ virtute præditis commendatus. Ejus virtus præsertim contra sanguinis, atque Intestinorum calores, contra Convulsiones, ac Spasmodia &c. Ita ex Litteris citandis pag. 249. It. b.

(c) *Ozecare.* Ozecarus, Indig. *Zerere*, prope Mundam in Turdulis, (Ital. *Provincia di Beyra*) in Tagum insit, aureis etiam arenis. Hujus aquæ velles sunt ad pellendum Hydropem: & generatim ad sedandos Tamores a calore provenientes: ut ex Allegatis Liter.

(d) *Ana.* Anas, sive Ana, Lusitan. *Guadiana*: Evandriam, Indig. *Oltvenza*, interfecat. De hoc Plin. l. 3. c. 1., *Ortas hic*, inquit, *Laminians Agro* (vulgò *Campo di Montiel*) *citerioris Hispania*:

& modò se in stagna fundens, modò in angustias resorbens, aut intotum in cuniculis condens, & sapis renascit gaudens, in Atlanticum Oceanum effunditur. Diuretica, ut ajunt Medici, virtute præsignis est. Ex supra citat. Liter.

(e) *Stat Minio.* Minius a copiâ Minii, quo abundat: dictusque Lusitan. *Minbo*: inter celebres Lusitanie Fluviolos. De hoc etiam Plin. l. 4. c. 20.: *Et quatuor mille passus ore spatiosum asserit. Oriit ad Aras Sextianas, vulgò Lago, ait Giannett. Geograph. lib. 3. cap. 4.* Ejus virtus præcipua est ad eiciendos Vermes, & contra Morbum Gallicum: ut ex Liter. cit.

(f) *Durioque.* Durius, vulgò *Duro*, seu *Duero*: e maximis Hispania, ait Plin. l. 4. c. 20.; ibidem nascitur: provenitque a vasto Lacu in Monte *Idubeda*, Indig. *Sierra d'Orion*, juxta antiquam Numantiam. Lusitaniam deinde ingrediens, Urbem Conciam, Indig. *Miranda*, alluit. E parum utili saluber hic evadit, ad expellendos præsertim Flatus, quos Melancholicos vocant, & Cephalalgiam. Ita Literæ allegatæ.

(g) *Tuellam.* Tuella, exisdem Litteris, in Gallaciâ ortus, per Lusitaniam prope Urbem, vulgò *Signal*, fluit; in Durium deinde se exonerati

Signat bonos ; jactisque licet sub Molibus erret.
 Arte laboratis multâ , præstantior olli
 Non una e domitis confurgit adorea morbis.
 Et Tabora^a depulsus Hydrops , diffractaque fibris
 Lithiasis veteri^b sua dat præconia plausu .
 Quid modicâ referam sub regia jura fluentes
 Callipodem ,^c Limiamque^d cbely , Næbimque ,^e
 Cadavumque ,^f (stem ,^h
 Et Vacuam ,^g & gemino claratum nomine Ale-
 Aminium ;ⁱ Suburemq ;^k & pressû puppibus Avum ?^l
 Serus ab occidua noctem vebet Hesperus Octâ ,
 Si medicâ tot clara velim virtute , vel auro
 Perliâ Pierio distinguere Flumina cantu .
 O quis io levibus vectum per nubila pennis
 Sifat ,

magnificentissimus illi Pons impositus
 undeviginti arcubus affabre laboratis .
 Lithiasim , atque Arenas expellit .

(a) *Et Tabora* . Tabora , vulgò *Tavora* , ortus in Provinciâ , quam Evar-
 diam appellant , Turdulos alluit . Hu-
 jus aquæ diureticæ , ut ajunt , utiles
 habentur contra Hydropem , & Lithia-
 sim . Ita ex literis &c .

(b) *Lithiasis* . Lithiasis , Ital. *Mai-
 di pietra* . Vide *Not. pag. 187. lit. d.*

(c) *Callipodem* . Callipodes , ut *Re-
 sendius* : Aliis Calippus : Lusit. *Cadani* ,
 seu *Zadani* , & *Sandano* , ut *Ferrar. Lex. Geogr.*
 Ab Agro Eborensi veniens , fluit
 ad Cetobricam (vulgò *Almadaz* , *Pto-
 lmeo Setival*) ad ostia Tagi .

(d) *Limiamque* . Limia , ut *Mela* ,
 & *Plin. l. 4. c. 20.* , & *Limia* id. *Plin.*
c. 22. , vulgò *Lima* : & *Straboni lib. 3.*
Lethe : & *obstolis Antiquis diis* , *mul-
 tumque fabulosus* , ait *Plin. loc. cit.* Per
 fines Bracaræ , & Limios populos , in-
 ter Durium , & Minium in Oceanum in-
 fluit ad Vianam , quæ *Indig. Plana de
 For de Lima* .

(e) *Næbimque* . Næbis , Lusit. *Net-
 sa* , teste *Vasconcello* , ab Oppido co-
 gnomine Næbe , in Bracaræ (*Braga*)

sinibus , prope Limiam .

(f) *Cadavumque* . Cadavus , Lusit.
Caçado , à *Cabado* ; Bracaram alluit e
 in mare ad Fanum Oppidum devol-
 vitur .

(g) *Et Vacuam* . Vacua *Straboni* ,
Vacus Ptolem. , aliis *Vacca* , & *Vagia* ,
 Lusit. *Vouga* , cum Oppido , seu Pago
 inter Durium ad Boream , & *Man-
 dam* ad Austrum in Oceanum Occi-
 dentalem inter Lacobricam (*Indig.
 Lagos*) & Portum decurrit . De hoc
Plin. l. 4. c. 21.

(h) *Alestem* . Alestes , Antiquis *Ce-
 landus* : Lusit. *Rio de Braga* : Braca-
 ram intersecat , teste *Vasæo* .

(i) *Æminium* . Æminium , de quo
Plin. l. 4. c. 22. : Lusit. *Rio d' Agueda* , ab
 Urbe cognomine : *200. m. pass. a Minio
 in Austrum distans* , ait *Plin. loc. cit.*

(k) *Suburemque* . Subur , Lusit. *Sor* ,
 ut *Vasconcellus* ; in Tagum apud Salva-
 terram fluit . ex *Ferrar. Lex. Geogr.*

(l) *Avum* . Avus , Lusit. *Rio d' A-
 ves* : secundum *Ptolem.* patiens na-
 vium ; Inter Durium , & Minium , in
 Oceanum Occidentalem dilabitur ad
 Abobricam , Lusit. *Villa de Conde. Ferrar.
 loc. cit.*

(a) dn-

Sistat, ubi Inarime felicior incola, terris,
 Quasitâque diu fruitur jactantior Aulâ!
 Hic bene, quâ diti spargit sua cornua limo,
 Pallentique Tagus decurrit gurgite: lymphis
 Hic bene posthabitis, tenui quas carmine cultas
 Noster adhuc cecinisse labor, sordentia multo
 Teryeret ora luto mea Pieris; haustaque tersis
 Pocula tunc labris a tanto sumeret imbri.
 Aurea tunc Vati Latio sermone redirent
 Secula; sic reduci fluerec Sabethus in auro
 Rursus: ut Andino fama est fluxisse Maroni,
 Sirenium in placidis cecinit dum Pascua ripis.
 Huc properet, cui laudis amor; detergier alveo
 Hoc petat, ad magnos quisquis festinat honores:
 Et nova cui sumptis arridet tessera signis.
 Hic Solio^b infidens, & lymphâ laus berili,
 Dum veteri armatum ritâ latus instruet enses,
 Jam novus arreptis iterum splendet in armis
 Cinctus Eques:^c Patriaque teret generosior hostes.
 Regius hac inter tanti dum nominis aurâ,
 Inarime, te nutrit honor, bene ferre secundam
 Disce pari Fortunam animo; turpemque senectam
 Excue; namque alio rursus præclarior ortu
 Nasceris: & magnum vix nata adolescentis in ævum.
 Nil etenim excessi, nil jam tibi grande relictum,

d

Quod

(a) Andino fama est fluxisse Maro-
 ni. Neapoli quippe P. Virgilius Maro
 septem annos moratus, Georgica edidit;
 Ut in ejus Vita.

(b) Solio infidens. Quid Solum in
 Balneis, vide in Not. pag. 24. lit. b.

(c) Cinctus Eques. Allusum hic
 ad veterem morem, quem sæpe refe-
 runt Correctores Decameronis Jo. Boc-
 cacii Nella Novella 9. della Giornata
 2. & post hoc Franciscus Redius
 in suo Dichyrambo, cui Titulus, Bac-

co in Toscana. V. Cavalier sempre bagnato.
 Quod scilicet Balneo per horam
 perfusi, ac per alias deinde cæremo-
 nias Equites gladio instructi armaban-
 tur: & Equites Balnei, vulgò Cava-
 lieri del Bagno dicebantur. Meminit
 etiam horum Equitum Jo. Lezio Me-
 litari, nuperis typis edito, eruditissimè
 P. Carolus de Aquino Soc. Jesu, Tom.
 2. pag. 113. V. Ordinis Sacri Militie
 Equestris.

Quò subeas ; rerum crevisti ad culmina ; faustis
 Auguriis assuesce : mari sic tuta secundo ,
 Sic rapidis da vela Notis : atque alite dextro
 Transgredere Hesperias , & Eoas ocior oras :
 Ausa triumphali Titana laceessere cursu .
 Te prait Ille , suas cui jam Victoria lauros ,
 Notaque vis animi , meritisque obnoxcia Virtus
 Stravit inaccessi non cognita litora Nerei :
 Atque alio innumeros detexit in Orbe triumphos .
 Argoas quid Fama trabes , * & robora Divum
 Prodigiiis animata canat : quibus Æsone natus
 Vellera sopito raperet Phryxæa Draconi ?
 Nil veris aequale dabis vel Fabula : quando
 Tu mihi , Lystiææ Luxe o clarissima gentis ,
 Tu mihi , Tu nostra , fingunt quæ somnia , præstas
 Ænariæ : si leta , tuo si numine victrix
 Intacti nova claustra freti tentabit ; & Orbis
 Pars faciet postrema viam ; dabis Ipse faventi
 Motum auræ , & primum velis felicibus omen .
 Et si quæ fuerint infesta per aquora nautis ,
 Ipse etiam immotis hærebunt rupibus , ipse
 Non iter impediunt Symplegades ; & tua passe
 Jura , dabunt faciles Phœbeis puppibus undas .
 Te Duce Hyperboreis ibit trans addita Zonis
 Sidera , trans anni metas : Solique negatum
 Inarime prævertet iter . procedet eodem ,
 Imperii quò Regna tui , quæ margine Cælum
Vix

(a) Argoas quid Fama trabes &c. Pa-
 tet hoc ex illo Claud. De Bello Getico,
 sub initium , ubi sic

- - hæc omnia Vates
 In majus celebrata ferant ; ipsamque
 secantis
 Argois trabibus jactent sadasse Miner-

nam .
 Nec memori tantùm vianse carentia
 sensu
 Robora : sed caso , monitu Jovis , angu-
 ve luo ,
 Ardore profugæ tabulas animasse lo-
 quaces .

(a) Ego

Vix operit: vix Phœbus obit jam lassus: & ultro
 Urget anhelantes spatia ad majora jugales. (tis
 Interea obscuris dum Tu, REX INCLYTE, char-
 Luce frui das posse meis, quâ pauper acerrâ
 Nunc Tibi tburâ litemque munera digna reponam?
 Non mihi si Ganges, non si tuus egerat alveo
 Dona Tagus: toto vel qua tibi sidere servit
 In pretium mihi sudet Eos, gemmasque ministret,
 Sufficiam; gazâ non hic, opibusque superbis
 Una satis Tellus, vel utroque ab litore Doris.
 Parva tamen nostri Tibi debita dona laboris
 Accipe: parva quidem, sed sic accepta, nitentem
 Divitiis Ophyren poterunt, Hermique procellas
 Vincere: Amazonio fulgebunt clarius auro.

Ne tamen immemori rapiat sub nube vetustas
 Munificâ diffusa manu benefacta: sed iras
 Fatorum contra longævâ etate perennent;
 Rursus ego Inarimen repetens, modò vota secundent
 Numina, Pbidiacas imitabor sedulus artes;
 Et Vatem oblitus, sacro tamen incitus œstro,
 Moliar artificum monumenta ingentia ferro.
 Ipse manus ad cœpta reget: conversaque Pean
 In cœlum sua plectra dabit; sublimia quando
 Signa meos poscunt celebri tentamine nisus.
 Monte minor nec surget opus; namque hic mihi celsæ
 Vertice, subjectas qui nubes inter, & aurarum
 Excit, & Enariæ campis dominatur Epopeus,^a
 In regale suis simulacrum cautibus ibit;
 Versaque in heroas animans sua saxa figuras,
 Lysidæon clarâ referet sub imagine Regem.
 Ille dabit specimen,^b qui quendam magna locutus,

d 2

Pel-

(a) Epopeus. Epopeus, præteriti- | in Not. præteriti II. m.
 mus Enariæ Mons. Vide ib. s. pag. 6. | (b) Ille dabit specimen &c. Narrat
 Særa

Pellai in formam convertere velle Tyranni
 Dixit Atbo. quæ vana aliis incepta, canoros
 Hæc facili ad numeros molitur Apolline Vates.
 Par Operi Rupes: astris quæ proxima, reddet
 Quàm bene sidereas raptum sublimè per arces
 Mente caput, divina movens! quæ dia frequenti
 Vota fovet studio, summoque aspirat Olympo:
 Cujus ab auspicio Regni molitur habenas:
 Et Populis, placido ceu sidus ab æthere, fulget.
 Mentoris hîc quamquam non sim præcepta secutus:
 Nescio quo Divùm fretus tutamine, vultus
 Dum conor, REX ALME, tuos effingere, vultus
 Effinxisse Numæ videor: qui sacra Latinis
 Thura inferre Aris docuit, cultusque Deorum:
 Indacilemque novis franavit legibus Urbem.
 Quàm bene magnanimum, natumq; ad fortia pectus
 Marmoreos inter filices manus exprimet! armis
 Non tamen, aut valido lorice tegmine, non hoc
 Munitum clypeo cupiam septemlice: vallat
 Namque satis, firmatque, suâ velut ægide, Pallas.
 Dextra regat sceptrum: demissa coërceat enses
 Altera: paciferoque latus mucrone quiescat.
 Sub pedibus demens jaceat Discordia, rictu
 Nequidquam infrendens; jactisque in terga colubris.
 Vana Superstitio Latias terat ore catenas.
 Post ego florentesque Urbes, atque Indica vastis
 Regna plagis vellem sculpto superaddere saxo;
 Si

Strabo, præ cæteris, lib. 14., Ephesum
 quendam (Staficratem Alii nominant)
 pollicem fuisse Alexandro se Montem
 Atbont in ejus formam fabricaturum &c.
 Idem habet Vitruvius In Praefat. lib. 2.:
 sed Dinocratem Macedonem fuisse di-
 cit, Meminisse etiam Plutarcho. Orat. 1. De

Fort. Alexan. Giraldo De Deis Gentium,
 Synt. 27. De Semiramide simile narrat;
 Hæc enim in Bagithene Monte Me-
 dia, suam in petrâ effigiem decem & se-
 ptem stadiorum insculpsi jussit, quæ
 centum Viri muneribus venerarentur affi-
 dus, ut Sacerdotes.

(2) Gan-

Si modò cum Regnis, cum tot satis Urbibus unus
 Non fuerit, geminas qui tenditur Orbis in Arctos,
 Multifidæ credam parvo sub limite rupis
 Posse capi: & tantis habilem se prodere cœptis
 Illa, ter invictum quæ vix capit Insula nomen.
 Si votis, animoque pares Natura dedisset
 Inarima fines, fines vix clauderet æther.
 Tunc ego Gangaridùm, ^a Badagumque, ^a & Me-
 monis oras,

Azoridasque ^b mari in medio, Prassumq; ^c jacentem
 Proptèr, & Occiduo piscosam in litore Coryn ^d
 Exprimerem. Barigaza ^e suis opulenta colonis,
 Hesperidasquo ^f inter tu, clare Arsinaris, ^g & tu
 Non procul exstates, Cælo dilecta Milipfar. ^h
 Fervida & Austrinis hic Principis Insula ⁱ flammis
 Staret: & æquoreo Barace ^k circumlita Ponto,

Et

(a) Gangaridùm, Badagumque &c. Gangaridæ, & Badages Indiæ Populi, quorum Primi Gangen, vulgò Bengala, Alteri Indiæ Peninsulæ Montana cōsunt. Vide Geogr. Giannet. lib. 6. c. 1., & Nautic. lib. 7., & 8.

(b) Azoridasque &c. Azoridas vocat Giannet. Naut. 8. Insulas, quas Alii Flandricas, Azores, & Tertias appellant: vulgò *Isolæ Azores*, à *degl' Astori*, & *Tertio*: quòd tertio loco sint detectæ: in Oceano Atlantico ad Septentriones; ut idem Geogr. l. 7. c. 12.

(c) Prassumque. Prassus, ex eodem lib. l. 7. c. 9., & Naut. 7. Promontorium, & Urbs Africæ, Lusitanorum Colonia, vulgò *Mozambique*.

(d) Coryn. Corys, Eldem Naut. 8., & Geogr. l. 6. c. 6. Insula Manaria, vulgò *Manar*, ad Occidentem inter Cellanum, & Pilsarian.

(e) Barigaza. Barigaza, aliter *Goa*, olim Cherthonesus: Urbs Asia in Indiâ citeriori, in Insulâ parvâ cognominis, ad Ostia fluvii Mandovæ, in orâ litorali: Lusitani Prætoris, & Archi-

episcopi Sedes: ut Giannet. Geogr. l. 6. c. 4., & Naut. l. 7.

(f) Hesperidasque. Hesperides vocat idem Auctor, & Gorgones, Geogr. l. 7. c. 12., quas vulgò *Isolæ di Capo Verde* dicimus; ex adverso Arsinarij sitæ, in Oceano Atlantico, ad meridiem.

(g) Arsinaris. Arsinaris, Promontorium, quod Ptolemæus Arsinarium, Ital. *Capo Verde*; Arsinaris dicitur Naut. 7. a Parthenio.

(h) Milipfar. Milipfar Giannet. Geogr. l. 6. c. 4., & Naut. 8., quæ vulgò *Mellapor*, vel *S. Tomaso*: Apostoli hujus prædicatione, prodigiis, ac sanguine effuso illustis: & idèd *Cælo dilecta*; Ad meridiem, in Indiæ Peninsulâ.

(i) Principis Insula. Insula Principis, vulgò *Isola del Principe*: 40. Leucis a Guinæe litore Austrum versus: ut Ferrar.

(k) Barace. Barace, vulgò *Barzaim*: Urbs munita, & parva Insula prope Sinum Barigazenum, *Golfo di Cambaia*.

(2) Ca-

*Et Camane, a & Manore, b sylvisque Atlan-
tica Cerne c*

*Cognita, & Æthiopum sub sidere torrida, & Afram
Zangebaram d juxta Tellus protensa niteret.
Non hinc merce sua Mambacia e dives abesset,
Barbarico quam clausa sinu maris unda ciêrcet.
Hic quoque Muccirum f possit, multoque refertam
Ambare Querimbam, g teque, o Salfetibi, h Viator
Aspicere: & Congi i Indigenas, aurique feracem
Et Sofalam, k & Guineam l spectanda tot Oppida, totq;
Arce quot illustris, valloque Angola m tuerur.
Parte aliâ imposito nutantia pondere, & also
Subter anabela jugo gemerent quâ sacca, viderem
Brasilidum n late fluctus, celebrataque Olindae o
Litora, & America dignas te Principe Terras,
O Spes Lyfiaci fortunatissima sceptri,*

Ma-

(a) *Camane*. Camane, Incolis Da-
man: Urbs, & Emporium celebre juxta
eundem Sinum Barigazenum. *Ferrat.*

(b) *Manore*. Manore, Indig. Ma-
nre: Arx Indiæ citra Gangem in orâ
Oceanî Sinici: Altit *Bandera*, ut *Ferrat.*

(c) *Atlantica Cerne*. Cerne Atlan-
tica, Teste Sansone, ut *Ferrat.*, quæ
nunc *Madera*: Insula Oceanî Atlantici.

(d) *Zangebaram*. Zangebara, Gian-
nere: *Ferrat.* Zangibera: vulgò *Zan-
zibar*: Africæ Insula in Mari Æthio-
pico.

(e) *Mambacta*. Mambacta, Indig.
Mombaza: Urbs, & Emporium Æthio-
piæ, ad Sinum Barbaricum, vulgò *Ma-
re di Zanguebar*: ut *Parrhentus Naut. 7.*

(f) *Muxirim*. Muxiris, Indig.
Cbaul, vel *Ctaul*: nobile Emporium in
Indiæ Peninsula in Decano Regno, in
orâ Occidentali. *Giann. Geog. l. 6. c. 4.*

(g) *Querimbam*. Querimba, vul-
gò *Quiramba*: Africæ Insula in orâ
Zanguebariæ Regionis: ut *Ferrat.* Hanc
Ambare ditam, quod maris unda in li-
tus ejeclat, asserit F. Jo: Joseph a S.
Therêsa in *Histor. Brasilianâ Par. 2. l. 7.*

(h) *Salfetibi*. Salfethes dicuntur
Giannere. *Saberid. 8.*, quæ Ital. *Isole
Salfette*: in Indiæ Peninsula, cis Gan-
gem, & ad Ostia Fluvii Mandovæ.

(i) *Congi*. Congum, Ital. etiam
Congo: Æthiopiæ inferioris Regnum.

(k) *Et Sofalam*. Sofala, vulgò
Zofala: Regnum, & pars Æthiopiæ,
Cafretriæ regionis, auri ferax.

(l) *Et Guinea*. Gûinea, vulgò
Gulna, quam Gentis vocabulo a calo-
re, & ariditate nonnulli distam vo-
luerunt: Ingens Regnum ad Orientem.

(m) *Angola*. Angolæ Regnum, vul-
gò *Regno d'Angola*, ibidem validissimis
Arcibus a Lusitanis munitum.

(n) *Brasilidum* &c. A Brasiliâ in
Americâ Orientali sub Zonâ Torridâ
Australi, in 15. amplissimas Provincias
divisâ. Brasilia quidem ab Arbore *Brasil*
gentibus nuncupatâ, Ital. *Vergino*, quæ
vastissimæ huic Regioni nomen dedit.

(o) *Olinda* &c. Olinda, primaria
olim Urbs Provinciæ, vulgò *Pernam-
buro* in Brasiliâ: Episcopi, & Prætoris
quondam Sedes.

(a) 10.

Majorum ingentes, JOSEPHE, ^a auctore trium-
 Quo nascente, novis Cælo se tollere palmis (pbos.
 Urbs Laertiade ^b visa est; & fulgere Delo,
 Et Cretâ, & Thebis illustrior: hæc sua quamvis
 Alcide, & Bromio dederint cunabula: quamvis
 Et Jove se Crete, se jactet Apolline Delos.
 Ipsi etiam lymphis irent insignibus Amnes
 Penè pares: flueretque undis Argenteus ^c alter,
 Alter Amazonidum ^d referens cognomen: & ultra
 Sæcæa captivo morderent vincula fluctu.
 Nec non hic spoliis se se jactaret opimis,
 Consilio, magnisque potens Capralius ^e ausis:
 Ante aliis nunquam qui cognita litora primus
 Brasiliidum potuit victrici tangere Pinu,
 Missus in Imperium magnum; Patriæque, Sibique
 Immortale tulit ventura in secula nomen.

Talia Dædaleas steterint cum Signa per artes
 Conditæ: Martigenum ^f renovans Spectacula ritu,
 Roma quibus quondam, Populo plaudente, vacabat
 Thermarum in medio: Latiasque imitata Palestras,
 Tota Tibi Ænariæ certet, REX ALME Juventus.
 Hic Thermae, Fontesque patent; hæc Area ludis
 Aptas;

(a) JOSEPHE. JOSEPHUS, Serenif. scilicet Brasiliæ Princeps, Serenif. JO: V. filius natus major.

(b) Urbs Laertiade &c. Ulyssipo nempe, ab Ulyse condita: ut sub insulam.

(c) Argenteus. Amnis Argenteus, Lusit. Rio de la Plata, celeberrimus Brasiliam ex una parte claudit, atque in Atlanticum deinde influit.

(d) Alter Amazonidum. Amnis Amazonius, sive Amazon, ut Parth. Naut. 7., vulgò Rio delle Amazoni: Aliis Il Gran Pará. Maximus inter omnes Terrarum Orbis Fluvios. Amazonius, a Regno Amazonum: de cujus deno-

minationis origine, vide plura penes cit. Giannett. Geogr. l. 8. c. 8. Nasceitur in Peruvia, ac Brasiliam ab Regno Amazonum dividit: deinde in Oceanum Atlanticum avertitur.

(e) Capralius. Capralius, Petrus Alvarus Capralis, Lusitan. Cabral: nobilissimæ familie in Turdulis: qui anno 1500., vel ut Alis 1501., ab Emmanuele Lusitanis Rege navibus instructus, Brasiliam omnium primus detexit: & eò 8. Kal. Maii appellat.

(f) Martigenum renovans Spectacula. De Spectaculis, ac Palæstris, quas Romani exercebant in Thermis, vide lib. 2. pag. 81.

*Apta; theâtrali frontem hic redimita corymbo,
 Nostra tuis poterit Pubes plausisse trophæis.
 Ipse caput foliis lauri vallatus; amicos
 Instituat de more choros; celebranda quotannis
 Læta dies, & sacra tuo de nomine curret.
 Hæc Fastis signanda: hæc, dum redit annua dextro
 Omine, Pancæis incendet odoribus Aras:
 Grataque Cœlicolis, Te sospite, dona rependet.
 Dumque tuas latè resonabunt compita laudes:
 Te Prochyte, ^a & grata te vocis imagine faccis
 Pulsa procul Nefis, ^a Megareque, ^a & Olympiæ ^a reddet.
 Nec te præteritam, Leopoldias Austria, ^b tanto
 Junctæ Viro, vox nostra finet: te consona totis
 Ænariæ sylvis, Collesque, & Stagna loquentur;
 Parthenopæque, Atavum claro, MARIANNA,
 Imperio dominata, hilari te litora discent (tuorum
 Murmure, te resonis sonuisse in vallibus Echo.
 Sic gemino Inarime Regum munita potentum
 Præsidio, extendet vivax in secula famam.
 Et licet, impositis quem nunc premit Insula fessum
 Rupibus, in Superos iterum nova bella Typhoëus
 Instaureret, moveatque latus: nutantia rerum
 Fata tamen non illa, vices nec passa sinistras,
 Æternum, spondent si quid præfagia, stabit.*

(a) *Te Prochyte &c.* Quid sonent
 hæc voces, vide lib. 1. pag. 15. in Not.
 It. e., & pag. 26. in Not. It. e. h. i.
 (b) *Leopoldias Austria.* Leopoldias
 Austria, Sereniss. scilicet MARIAN-
 NA Austriaca, Lusitanæ Regiæ, In-

vidissimè semper, atque Augustissimè
 Cæsaris CAROLI VI. Soror.
 (c) *Typhoëus.* De Typhoëo Ina-
 rimæ Insulæ supposito post Gigantum
 bella, vide lib. 1. pag. 7.

LECTORI SUO BENEVOLO

EUCHERIUS FELICITATEM.

PLura sunt, Humanissime Lector, quæ te in hoc Operis veluti vestibulo monitum velim; ut causas, plenamque instituti mei rationem affectus, non ita de facili carpas, ubi in multa incidideris, quæ primâ fronte aciem perfiringant.

Et sanè si causam, quæ me ad opus impulerit, probè teneas: hoc accepti beneficium monumentum vocaveris. Cui enim elapsis annis nervorum mihi imbecillitate laboraverint manus: ac præsentissimam opem ab Ænarie Balneis expertæ sint: fructum hæc a me jure propemodum suo repetere videbantur. Nam cui potius illæ locarent operam, quàm illis, quorum operâ convalescere? Tullium imitatus dicar, qui vocem A. Licinii Archiæ præceptis conformatam, eidem opitulando libentissimè impendit.

Si minùs pro rei dignitate id fecerim: veniam a te ut impetrem, fore mihi polliceor. Humanioribus disciplinis non leviter imbutus, ut reor, nosti optimè, quàm salebroso versetur in loco, qui Medica non modò latinè, sed Poëtica numeris adstrita condit. Partes unus præ omnibus meas Plinius tueatur; qui purgatissimo licèt latinæ succo, in ipso Romanæ Reipublicæ bonarum artium alticris sinu, innucritus; cum tamen (*lib. 29. c. 1.*) De Remediis, ac Medicinâ loqueretur, fateri non dubitavit: *Se non ignorans Nullis ante hac Latino sermone condita; ancepsque, ac lubricam esse rerum omnium principium; nec aliud atique gratia, quàm sterilis difficultatis in promendo.* Non igitur erit, cur vitio mihi vertas, si quid in elocutionis, vel metri elegantis peccatum est.

His addidit, difficillima Locorum, Thermarum, Fontium, ac Balnearum, aliorumque id genus Descriptio: quæ nullis unquam classicis Auctoribus texta, nullam quidem Latinitatis notam, ne dicam umbram, præferret. Magnum idcirco negotium vel Sapientissimo cuique faceret, illa e patrio (rudi sanè, atque agresti sermone) ad Latinum traducere. Ignoscendum proinde mihi, quòd in his recolendis, durâ quâdam requisitæ claritatis necessitate coactus, vocibus usus sim, quæ barbariem aliquam redolerent.

Ut verborum duritiem aliquo saltem modo emollirem, non sine consilio Græcæ voces Latino veluti donatas in rem meam transtuli: cum illud Horatii in Arte meminisset

Et nova, sùlque nuper habebant verba sãdem, si

Græco Fonte cadant, parçè detorta . . .

Atque hoc quidem quid nō mihi licuerit, cum idem a Laetio, ob contemptam in ipsâ auri seculi ubertate vocum penuriam, fastidium sciam? ad Græcorum scarebras non semel ille recurrit: causamque Libro primo reponens, id fecisse testatus est

Propter agestatem lingua, & rerum novitatem.

Nec verò copiam hanc novandam, atque augendam Latinæ linguæ præcis tantum Romanorum temporibus circumscriptam putes; ubi res ipsa poscat, ubi necessitas cogat, Venufino teste,

. . . licuit, semperque licebit

Signatum presente notâ producere nomen.

Præterquamquod voces, quæ in controversiam cadunt, ita Græcicæ sunt, ut (unam vel alteram si excipias, quam Latinitati prorsus affinem Latinis primus ego adscribere in conscientiam non duxi) vix originem teneant

suam: Latii non municipes modo, sed cives. Neque parvo dialecli motis exaratas voluit, ut quidam superstitiosè nimis faciendum censent; ne veluti offendiculum quoddam Legentium oculis opponerem. In more licet Scriporum aliquando id positum, non tamen semper, non tamen omnium.

Huc recidunt etiam, quæ de Appositis, sive Epithetis Hellenismum redolentibus dici possunt: ut *Masticibus, Illacis* ab *Εἰλαδός*, atque alia, quæ, cum Medicinæ Professoribus, & quidem cultis, ad explicandas Morborum, Remediorumque species unice deserviant, ut mihi etiam deservirent necesse fuit.

Præter ea, quæ a Græcis mutuata sunt, nonnulla pariter adhibui, quæ, cum Latinitatis colorem aliquem ab Auctoribus ætatis nostræ, ut potuere, acciperint, adhuc usurpare

Concedit nobis (ut Lucr. l. i.) patris sermonis ęgēthas.

De Verbis *Leontis, Dapifer, Galanga, &*, nisi in Hælladem relictis; *Morphas*, ac de reliquis, si quæ sunt, loquor; quæ tamen auctoritate non careant sua.

Animadvertendum deinde, me scilicet ita Philosophi, ac Medici passim in hoc Opere suscepisse, ut Poëtam non sum oblitus. Multa idcirco, quæ ad Philosophiam pertinent, delibata potius, quàm pertractata reperies. Ad Scholas enim (ne tricas, operam perdendo, severem) ea penitus introspicienda remisit. Hinc Opiniones, ac Philosophorum Placita vel negendo, vel refellendo, levi, mollique, ut ajunt, brachio egisse videor; his dumtaxat, ad rem meam accommodatis, contentus: quæ Poëta lapsam conciliarent, salebras non afferrent.

Quod verò Medici respicit munus: ita hoc in me recepisse intelligas, ut quamquam Medicinæ leges, locutionesque pro viris servatas voluerim, non tamen ita scrupulosè, ut anxium me, ac sollicitum habuerit, per Tropos quandoque, Synecdochen, & Catachresim præsertim, multa vel ad Morbos, vel ad Remedia spectantia verbis non omnino propriis describerem. Exemplo tibi esse poterunt *Balsa*, quæ Privatorem licet Antiquis, pro publicis tamen, quæ *Balsa* olim dicebantur, in carmine accipi. Adde *Tampe Pontis, Effrims, Hydrea, Hydromma, Argama* in morbis, *Papula, Carduus*, & cætera hujusmodi, quæ brevitatæ causâ hic omisita, vel non quærent subinde se prodent. Nominarim, ut vides, apposui *Cardiaca*; quamvis enim hæc voce Medici pro Stomachi dolore passim utantur: non incongruè tamen ad Cordis palpitationem traduxi: tum si vim originis spectes, tum si quæ adnotavit *Castellus V. Cordis*.

Vocabula igitur id genus de industria a me conquisita, atque adeò selecta sunt, ut nimis aspera, atque horrida dictionum genera, in carmine præcipue sustenda, vitarem: ac ne subditam Legentibus, eadem locutionibus passim eisdem repetendo, crearem. Ad Poëtas in hoc non imi subselli accessisse me non ignoras: quis enim eorum est, qui Tropis non loquatur? Exemplis abstineo, ne injuriosè temerarium te rerum omnino, ac vesè novitium in hæc facultate credidisse ingimuler.

Neque verò mihi exarata fronte succenseas, ubi aliqua in Opere veritatis nuntia constanter fortasse occurrant (quod cautum licet, nunquam tamen in re quilibet satis) hoc dandum Poëtam; ut Virgilio eidem Poëtarum Antesignano dedit Antiquitas. Quamvis enim in Geographicis Agriculturam docere professus sit: in delectando tamen sollicitior fuit, quam in docendo. Quin imò, Senecæ testimonio, decentiam potius Poëticæ Artis, quàm rei veritatem secutus est. *Virgilius noster* (ita ille Epist. 86.) non quid verissimè, sed quid decentissimè diceretur, aspexit; nec Agricultas docere voluit, sed Lauges delectare. Nam, ut omnia alia transeam, hoc, quod hodie mihi necesse fuit reprehendere, adscribam:

Vere Fabis satio: tunc te quoque, Medica, patres
Accipiunt sulci: & Milio venit annua cura.

An uno tempore ista ponenda sint: & an utriusque materia sit satio, hinc opinatus licet;

Ueni; Junius illenſus eſt, quo tibi ſcribo, jam poſitionis in Julium; eodem die
vidi Fabam miteratos, & Militum ſerentes.

Quod ſi Neoterioorum aliquis e numero criminabitur, me e roderibus
veluti Antiquitatis conſepulta jam veteram Medicorum Placita in præſcri-
bendis remediis eruiſſe; cum in erudito hoc, in quo verſamur, ſeculo
multa ſint de novo, ac ſalubriora ad invidiam excogitata; telum hoc per-
peram à me jactum, facili negotio retundam, ac paucis. Age, quaſo,
quos nam e Recentioribus poſſimum ſequeretur, qui mihi facem præſerrent, ad
inveſtigandam Balnearum Ænariæ virtutem: ad ingrediendam peculiarem
hanc remedium rationem? In cujus verba jurarem? Nullius præfectò;
cum ex Antiquis iſdem vix aliquot paucos dumtaxat habuerim: Lombardum
omneſque, Eliſium, Solinandum, Bacctum, ac Julium Jaſolinum; quarum
poſſemus, ut materiem ad ſcribendam præbuit, ita *ſed Doctus* docuit; at-
que Auſtor idem fuit, ad ea pertentanda, quæ nunquam, ne extremis qui-
dem, ne dicitur, digitis attingeram. In illo enim, quem *De Remediis Na-
turali, ubi ſono in Iſchia* inſcripſit, Libro, viam mihi inperſiam ſanè, &
paſſingulam ita dæavit, ut Poëtis in eadem hætenus (hæc ſcilicet diſpoſitione,
atque ordine) iter aggredi non dubitaverim. Hujus inhaerendo vigiliſ, &
ſæpe veritatis rramite ne latum quidem unguem me aberraream (ſperavi.
Cuius enim in fidem potius me committerem, quam illius, qui (celebre
ceteroqui ætatis ſum Medicus) duodeviginti ſolidos annos in explorandis
Ænariæ Balneis, ac Thermais, æſidens in eâ, conſumpſit: eademque lucu-
loſiſſimis illuſtravit experimentis? Si quid igitur a me exaggeratio-
ne aliquâ dictum videri poterit, mirabilem, ac penè incredibilem Balneo-
rum contra morbos vim, atque efficaciam retregendo, Jaſolino, ſi poteris,
non Eucherio-tribuas; quid enim Poëtæ non liceat, quod licet Hiſtorico?
Si a vero abſtraciam, quod miniſimè veat, hoc Preceptore, hoc Duce aber-
ratum.

Quia tamen ex Hypocauſtis aliqua de novo adhaerentia periere aliqua;
Fontes quoque, ac Balnea nonnulla, quæ Jaſolini ætate vigebant, deper-
dita: in meliorem formam nonnulla reſtaurata; idcirco hæc etiam a peritiſ-
ſimis Medicis Profeſſoribus in Ænariâ degentibus, ut optaveram, editus
ſum. Nec labori unquam peperci, ut enucleatè illa, quæ ad topographiam,
virtutem, utique Balnearum, Hypocauſtorum, atque Arenarum pertinebant,
explorata pro modulo meo exponerem. Eâ tamen lege, ut eruditioni ſtudent,
ſtylum in cœmine non poſthaberem: Latini ſermonis nitorem, ut potui, tue-
rer. Fateor a me etiam aliquam poſſibilem dereliſſa non pauca: ne tædio
Te legentem afficerem; ab hoc enim ita ſemper abhorret, ut quæ repeten-
da neceſſariò fuerit, variatis non ſemel formalis expreſſerim. In quo quan-
tum opere, ac temporis inſumptum, nemo eſt qui neſciat, modo laurum mo-
morderit.

Cœtinget aliquando diſſimulata quædam, imò hemiſtychia etiam in toto
Opere repetita fortaiſe invenire. Quid tum poſtea? Pro certo habeas ea ca-
ſu vel oculatiſſimo Correctori excidiſſe; Hominem me eſſe profeſtor. Ma-
gnorum etiam Virorum fatum hoc fuit.

Quid de Orthographiâ dicam? Verbo: ſi quid mendofum, Typographo-
rum negligentia mendofum. Hinc affirmo *Trogadam*, non *Trogadam*: *Cepha-
lea*, non *Cephæla*: *Parbyni*, non *Paubini*: *Dioſcorides*, & *Evruſtil*, non
Dioſcorides: *Tirocinium*, non *Tyracinium*: *Carula*, non *Carula*: *Hebraus*,
non *Hebrus* fuiſſe ſcribendum: præter alia, quæ in Notationibus irrepreſte.

Et quoniam de Notationibus inciſit ſermo: aniam attripio. Eas neque
parcas, neque redundantes ſunt in locis adjuncti, ut rei ſeries poſtulavit. Uta-
ris licet, ubi res ipſa, ac difficultas in vocibus, præſertim Græcicis, ac pe-
regrinum quiddam ſonantibus, repoſcet: poſthabeas pro tuo arbitratu, ubi
non hæreas. In hoc ego iſis dumtaxat conſului, qui aliquam Latine lin-
guæ peritiam aſſecti, non tamen omnem exhaerant. Adde inſuper,
gerendum in hoc ipſo mihi morem fuiſſe Aliquibus in hæc arte, ac palam illis,
mul-

multumque versatis, qui etiam, atque etiam id a me sæpe numero flagitant; gratianque apud perlosoque initurum polliciti, ubi ipsi paruissem. Dicitum hoc volui, ut eorum censuræ occurrerem, qui satisficiente veluti palato penè omnia respuentes, ea cæteris tantum arridere præpositer autmanr, quæ ipsi suffragio comprobant suo.

Contra verò, ubi diversam alii viam Ineuntes, in crimen me vocent, quod avaro propemodum stylo Notationibus necessariò apponendis indulgerim parum; de facili culpam in eos regeram, qui mihi Laconicæ brevitatis Auctores fuere; cum, mihi relictis, Pontanum in suis Progymnasmatibus, Rediam in Dithyrambo, Aliosque sequi maluissem.

Illud hic non omittam, ut acrem duri Censoris virgam declinem; quod nempe Annus, in quo Opusculum hoc publicam Intuetur lucem, utique septingentesimus vigesimus sextus est supra millesimum: in hoc profectò INNO-CENTIUS XIII. P. M. non solum luce non fruitur, sed aliquot jam ab hinc annis decessit; & tamen Lib. 2. de illo ita loquor, ac si viveret adhuc. Nullam tibi hoc parlet admirationem, modò noveris, a me ea, quæ ad ipsum pertinebant, typis commissa antequam fato cederet; nec ideo premia meo, Altorumque judicio arbitratas sum, cum satis esset hoc ipsum innuere.

Hoc etiam delinde te scire operæ pretium duco. Vix aliqua meæ Inarimes prælo edita erant: cum blandâ Amicorum importunitate, e muso, ut ajunt, fervida, ac lacu, vel me renuente, per manus Literatorum abire. Illico ad aures meas: me toto penitè cælo aberrasse: cum frumentum in Ænariâ nasci Lib. 1. asseruerim, ubi ne vestigium quidem segetis hujus apparet. Quamvis, Jafolino pluribus in locis, ac Scrabone Auctoribus, id mihi excidisset: parum absult, quin me ipsum retexendo, novæ editioni operam darem. Et dedissem profectò: nisi, experientiâ teste, scrupulum omnem peritorem Topographi, atque aded Indigenæ ipsi evellissent. Frumentum quidem non solum Insula ferax in præsentem, sed feracissima; Agricola tamen parcè ad hanc factionem incumbunt, eâ tantum de causâ, ne Vini copiam (in quo maximus Incolarum census) amittant, solo per frumentum consumpto.

Scio Epifoditis intertextis aliquando me in Opere non ab re digredi: vel in Virorum illustrium laudes excurrendo, vel Familiarium mentioem faciendo, vel aliqua scitu digna ad Aquas pertinentia referendo. Si quis in hoc consilium reprehendat meum, næ ille nodum in scirpo quæret. Quid enim? An non de cordatorum Hominum sententiâ, eorumque ad unum omnium, qui præcepta de Possi tradiderunt, hoc a me factum putet? Recolar, si lubet, quotquot in hæc arenâ se se feliciter exercuere. An non solemus id Vatribus Italis æquè, ac Latinis semper fuisse, eorum scripta restantur? An non ad relaxandos animos, mentesque perpetuâ vel Morborum, vel Remediorum enumeratione perlegendâ defatigatas hoc opportunum? An non dandum aliquid Auctori sibi, vel Amicis blandienti, vel clarorum hominum gratiam e re natâ demerenti?

Inter digressiones tamen reponenda tibi non erunt, quæ de Romanis Thermis per partes suas explicanda constitut; id enim postulat ratiocinationis nexus, & ordo; ut mox, cum mentem meam §. sequenti aperiam, tenebis. Hoc tantum super his animadverte: versari nos in re, quàm quæ maxime, dubiâ: quæ breviter (ut Bacchi De Thermis lib. 7. c. 5.) Veteribus pertractata, Multorum varias, diversasque de earum ichnographiâ, ac structurâ excivit opiniones; ita ut suas veluti per ambages, ac labyrinthos ingenia hæc illac distrecta, certum sequendi non habeant iter. In tantâ igitur rerum obscuritate, ne Andabatarum more intutam hanc capefferem viam, eidem Baccho, Antiquitatis pestifissimo, fidendum judicavi. Hoc ubi rescieris, falsi nihil penitus in me residebit, si quid hujusmodi tibi unciis nimium naribus indulgenti suboluerit.

Quod reliquum postremo hic est, totius Operis divisionem (quam etiam sub calcem per Synopsim expressam perlegere poteris) seriem, atque ordi-

ordinem exponam: ut ita ab oculis posita materies facillius percipiatur. Ex quo sane percipies me non extra chorum saltasse, cum ad quædam diventerim, quæ primo aspectu aliena fortasse ab Opere existimari poterunt. Etenim, cum ratione utentis sit rem per causas vestigare, atque ad eam causis ipsis repetere; rei natura postularo visa est, ut Lib. 1. in Inarimes topographiâ aliquantulum immorarer: Lectorem edocturus Situm, Cultum, Cælum, Aquas, Balnea, Hypocausta, Arenas: ne verè hospes omnino esset, ac peregrinus. Quia verò ad pleniorum Balneariæ vel noticiam spectabat, Balnearum tam naturalium, quàm artefactorum principia altius indagare: hinc est quod de eorum origine agendum esse Lib. 2. censui. Quà tamen arreptâ occasione, ita de pluribus Orbis terrarum Aquis, ac Balneis locutus sum, ut insipienti mel non fuerit omnia per censere: sed aliqua tantum, quæ gratiam Poësi auferent, non illam tamen Aquarum copiâ, citra metaphoram, obruerent. Præterea cum multa sint in Balnearum, Ænariz præsertim, Aquis Qualitates, inter quas præcipuæ Calor, Color, Sapor, Odor: harum Causas intactas relinquere consilium non fuit; totoligitur Libro, qui Tertius est, illæ funditus inquiruntur. His manus veluti ducto Lectori expeditior aditus ad Ænariz Balnea Lib. 4. aperitur; & quæ, quantaque his insit virtus, ostenditur. Ne verò sine lege Ægri Aquis hisce utantur, dantur Lib. 5. præcepta ad mentem eorum, qui exactissimas his utendi leges tradidere. Denique, ut ut Balnearum Aquæ salubres inveniantur: quia tamen in his aliquando sive corporis affecti vitio, sive caloris, cæterarumque Qualitatum plus æquo præpotentium vi Ægri suos subinde patiantur manes, suis scilicet pateant eventis, quæ Græci *Συμπτώματα* appellant: ad operis coronidem regulæ in ultimo Libro præscribuntur, quibus repentina mala hæc vel providi prævertant, vel saltem propulsent, cum nimis supini non caverint. Adduntur his ea, quæ absolucâ jam curatione vel faciendâ, vel vitandâ, ne recidivi, ac morbo iterum impliciti in pejus Ægri labantur.

Ut autem commodius rerum, quæ in Opere continentur, noticiam, pro ut libuerit, assequaris: non unum, sed plures Indices subtexui. In iis, & si non omnia, potiora saltem in promptu erunt, cum te eorum curiositas incesset. Adverte tamen in Elencho, qui Descriptiones continet, multa de industria posthabita: ne idem semel, atque iterum inutiliter repeteretur, quod in aliis Indicibus dictum affatim fuerat.

Hæc sunt, Amice Lector, quæ à te benevolè (antequam Librum pervolvās) prælecta, veniam Auctori tuo mereri poterunt; ubi quamplurima in Opere perleges, quæ non arideant omnino. Unum hic oro, atque obtestor, ne iudicium in me velut e tripode, ac lauro feras, antequam a primo e Libris ad ultimum, tanquam e carcere ad metas, perveneris. Id ubi præstitit, indulgenter fortasse Eucherium habebis. Cæterum si secus accidat; & Cynicum te sanon severioris exspectat, non ideo animum despondeam; nec adversis irascor fatis: quin potius ignoscam. Non is a naturâ ego sum, ut ægè feram, quod alii, quibus nullâ ex parte comparandus sum, æquo semper animo pertulere. Obloquentium obreclationibus si tantum non patuere, qui suâ involuti virtute, sibi dumtaxat noti, in umbrâ veluti, ac sub pellibus (ut ita dicam) latentes, in Solem, ac pulverem non prodire. Vale.

TOTIUS OPERIS

SYNOPSIS.

Totum opus dividitur in Libros sex; In quorum primo agitur de Insulae Situ, Nominibus, Conditoribus, Caeli Temperie, Ubertate Soli: Balnearum item, Thermarum, seu Hypocaustorum, Arenarumque medicatarum Numere, Nomenclaturâ, & Posita.

In secundo. Inquiritur Origo Balnearum Naturalium æquè, ac Artificiarum. Quæ nam Natio omnium prima illas adinvenit ad delicias; Quæ deinde ad medicinæ usum converterit. Cum de arte laboratis sermo, diversi generis Balnea, ut sunt ex Vino, Lacte, Sanguine, Oleo, Metallis, &c. tam Antiquis, quàm Recentioribus excogitata exponuntur. Atque hinc occasione arrepta Romanorum Thermæ describuntur. Postremò potiora Terrarum Orbis Balnea recensentur: quibus omnibus Ænaris Aqua præferuntur.

In Tertio. Ad tractinam revocantur Causæ præcipuarum quatuor Qualitatum, quæ in Ænaris Aquis observantur: nempe Calor, Color, Odor, Sapor. Ad quas insuper dignoscendas traditur modus.

In Quarto. Virtus Aquarum, Thermarum, atque Arenarum totius Insulae in Morborum curatione exponitur.

In Quinto. Præscribitur modus adhibendi id genus medicamina; quid scilicet potissimam agendum antequam his utamur, cum utimur, & postquam usi sumus, ut prosint ad medicinam.

In Sexto. Dantur veluti Antidota, vel ad prævertenda Events, quæ in hujusmodi remediis, ut plurimum, accidere solent: vel ad his medendum, ubi acciderint. Post exactam denique curationem, his, qui convalescerunt, præcipiuntur, quæ fieri oportet, ut post morbum consistant.

Hæc omnia, utpote poetico sibi intertexta, Fabulis subinde, ac Digressionibus e re natis, ad Legentium oblectamentum, expoluntur.

JOAN.

JOANNES BAPTISTA GRIMALDI

Præpositus Provincialis Societatis Jesu
in Regno Neapolitano.

CUM Librum, cui titulus est, *Comitiſſi Eucherii de Quintis Soc. Jesu Inarime, seu De Balneis Pithecusarum Lib. VI.*, aliquot ejusdem Societatis Theologi, quibus commiſſum fuit, recognoverint, & in lacem edi poſſe probaverint: facultate nobis ab Adm. Rev. Patre Noſtro Michaele Angelo Tamburino Præposito Generali communicatâ, concedimus ut typis manderetur: ſi ita ſis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu noſtrâ ſubſcriptas, & ſigillo Societatis noſtræ munitas dedimus. Neapoli die 9. Decembris 1721.

Joannes Baptiſta Grimaldi.

EMINENTISSIMO SIGNORE.

Felice Moſca ſupplicando eſponſa V. Em. come deſidera dare alle ſtampe un Libro intitolato, *Comitiſſi Eucherii de Quintis Soc. Jesu Inarime, ſeu de Balneis Pithecusarum Lib. VI.* Per tanto ſupplica V. Em. per la ſolita licen-za; e l'averà a grazia, ut Deus &c.

Dom. Canon. Poliaſtro revident, & referat. Neap. 31. Julii 1723.

ONUPHRIUS EPISC. CASTELLANETÆ VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Deput.

EMINENTISSIME DOMINE.

Inarime, ſeu Pithecusarum celeberrimo Balneo ab Adm. Rev. P. Camillo Eucherio de Quintis Soc. Jesu heroico carmine in ſex Libras, ac miro ordine expedita, de mandato Em. V. cum perlegimus: Fidei Catholice dogmata, & morum integritatem cuſtodita animadverti. Quo verò ſtyli candore difficillimas rerum, ac perabſcuras proprietas adaperire, morbis fere omnibus ſolo Pithecusarum Balneorum uſu occurrendo: quâ diligentia, arque peritiâ ſtudioſiſſimorum virorum ingenia excolere extimius Auctor ſtuderit, non ſatis arbitror dicere. Cum igitur optima quæque omnia, & omnibus æquè jucunda, ac perutilia perſpiciantur, hoc unum reliquum puto, cum de Em. V. benignitate ad operatam lucem pervenient, emeritam ſibi undequaque laudem comparatura. Neapoli IV. Idus Novembris 1723.

*Humill., & Admiſſimus Famulus
Stanislaus Poliaſtro Canonicus.*

Attentâ ſupradictâ relatione, Imprimatur. Neap. die 14. Nov. 1723.

D. ANTONIUS CANON. CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.
EM.

EMINENTISSIMO SIGNORE.

Felice Mosca supplicando espone a V. Em. come desidera dare alle stampe un libro intitolato, *Camilli Eucherii de Quintilis Soc. Jesu Inbrime, seu de Balneis Pithecusarum Libri VI.* Per tanto supplica V. Em. per la solita licenza: e l'averà a grazia, ut Deus &c.

Rev. P. Joannes Baptista Botti videt, & in scriptis referat.

ALVAREZ REGENS.
PISACANE REGENS.

GIOVENE REGENS.

Provisum per S. Em. Neap. 19. Julii 1723.

Cæsarum.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME PRINCEPS.

Non sine liquidâ animi voluptate semel, atque iterum Opus perlegi quod inscribitur, *Camilli Eucherii de Quintilis Societ. Jesu Inbrime, seu de Balneis Pithecusarum Libri VI.* Equidem in eo Eucherium nostrum opinor id absolutè, id feliciter assequi, ut doceat, ut delectet. *Διδασκαλίαν* quippe habet perutilem: præclaram, ac multigenam eruditionem: varietatem rerum, & copiam: latinitatæ munditiem: excultum egregiè stylum: omnemque Artis Poëticæ venustatem. Quamobrem opus exîtimo typis donandum; hoc etiam nomine, quod Cæfaream, Regiamque Jurisdictionem quicquam non lædit. Ita cenſeo. E Collegio Maximo Neapolitano Nostræ Societatis. Prid. Kal. Augustas An. rep. Salutis 1723.

Em. Vestræ

*Humill., Adhæsiv., atque Obsequentijs. Famulus
Joannes Baptista Botti Soc. Jesu.*

Publicetur: verùm in publicatione servetur Regia Pragmatica.

MAZZACCARA REGENS.
ALVAREZ REGENS.
PISACANE REGENS.

ULLOA REGENS.
GIOVENE REGENS.
SOLANES REGENS.

Provisum per S. Em. Neap. 22. Augusti 1725.

Cæsarum

IN AD

Ant Baldi In

F. III

Maillar Sculp

I N A R I M E S

LIBER I.

Iuæ regio, cultusque loci:quàm grata salubris
 Temperies Cœli: quot fœta vaporibus amnes
 Inarime, ^a medicos quot Balnea seruet in usus,
 Thermaſque, ^b & durum calidæ medicamen Arenæ:
 Unde tot inventis prima experientia rebus
 Venerit: unde habitus, & aquarum ex ordine mores:
 Præterea & lymphis quam vim Natura latentes
 Indiderit morbos contra: quâ Pæonis arte
 A Sint

(a) *Inarime*. Italicè *Iſchia*: Puteolani finus Inſula: græcis, latinisque literis ſatis nota. Et *Iſchia* quidem a græco *Ἰσχίον*, Coxendix, a Coxendicis formâ, quam habet Oppidum, ut docet Hermolaus in Plin.

(b) *Thermaſque*. Ἀπό τῆς θερμότητος.

hoc eſt, a Calore. Thermarum nomine nunc, & deinceps venient Hypocauſta: Ital. *Stufe ſecche*. Et quamvis pro Balneis quandoque accipiantur a muſtis; nos tamen ſtrictius loquentes pro ſolis Hypocauſtis, ſeu Sudatoriis vel naturâ, vel arte calentibus ſumimus.

(a) *Vena*

Sint adhibenda : quid, obsuerint si Stagna, cavendum,
 Exequar. E patriis non hic ego fontibus ausim
 Najadas, aut vitreas, finxit, quas, fabula, ripis
 Solicitare Deas. nec, quos, Calthea propinant
 Flumina, Pieris, repetam, de vertice, rores.
 Una mihi, Cœlo quondam diuisa sequestro,
 Terrene, nil facis habens, jucundior alveo
 Vena fluat, a cupidisque paret nova pocula labris.

Tu modò, quem Genitor Soboli, Sobolesq; Parenti
 Equævim alternis redamando, expirat Amorem,
 O ades, æthereâ Medius qui sede renides,
 Ingenitumque tuis animas Ardoribus Ignem
 Natum inter, Patremque; sacro qui fœdere Ultrumque,
 Alterum in Alterius dum pectora condis Amantem,
 Concilias, nexuque beas; Gnatoque, Patrique
 Par idem affulges, Naturâ dives eâdem;
 O ades huc, Amor alme; atque hac me largiùs undâ
 Prolue, quam primâ jam tunc ab origine rerum,
 Dum volucris liquidum pennâ veherere per aquor,
 Auspicio meliore foves. da gurgitis hujus
 Imbre frui, tantoque sitim restinguere rivo.
 Forfan erit, dio madeant dum pectora fluctu,
 Enthea, typic, insueta ferens ad cœpta, per artus
 Vis eat; abreptumque solo me tollat Olympo.
 Nec, quæ lenta situ tot inutilis aruit annos,
 Lætiùs illa comas redivivo germine fundet
 Laurea, fatidicoque premet mea tempora flexu,
 Quàm si sparsa tuis iterum revirescet ab undis.
 Te duce, qui tactis vitalia semina lymphis
 Ingerere^b, & validas potuisti infundere vires,

O Va-

(a) *Vena sunt.* Cœlestem aquarum
 venam, earum nempe, *Qua*, juxta sa-
 cras literas, *supra Cœlos sunt*; ut *PL. 148.*
 optas tibi Poëta.

(b) *Ingerere &c.* Virtutem omnem
 in Aquis a divini Spiritus afflatu ne-
 mo est qui non fateatur. Opportunè
 D. Ambrosius lib. 1. *Hexamer. c. 8.* In
 illud

O Vni arcanos liceat recludere aquarum
 Thesauros : liceat caussas penetrare sepultas,
 Naturamque sequi ; medicas si multa per imbres
 Fundit opes : ditata tuo si munere gaudet
 Inarime : Aonio quæ nunc elata cothurno:
 Ammerices longè tractus, & Eoa tenebit
 Litora : & ignotas celebrata appellet in oras .

Est in conspectu Cumei marginis, Arcton
 Quæ videt, & gelido tardum temone Booten,
 Insula Tyrrheno in magno ; quam Thuscus avitæ
 Ex Arimis Arimen ^a, patriâ quam deinde Pelasgi
 Voce Pitheculas, ^b Habitantum crimine notas,
 Jure vocant, seclî si vera est Fama vetusti.
 Cercopum ^c ulturus fidas nam Juppiter artes
 In desorme ^d viros animal, vultusque ferarum
 Induit : & meritam dedit hoc in carcere sedem .
 Sic gentemque Locus, nomenque a gente recepit
 Illam etiam, Æneadûm statio quod fida carinis
 Excepit Trojâ profugos, Latiumque petentes,
 Ænariam ^e dixere . Polo subjecta tepenti,

A 2   Bubo

illud Genes. 1. 2. Spiritus Dei ferebatur
 super aquas : legens cum Syto, Spiritus
 Dei fovebat ugnas : sic habet : *Id est ubi
 viscabat, ut in novas egeret creaturas,
 Et fetu suo animaret ad vitam.*
 (a) Arimen &c. Insulam hanc sic
 dictam volunt quamplures a Simis,
 quibus referta erat; Simis enim prisca
 Hætrascorum, sive, ut nonnulli, A-
 truscorum lingua Arimi dicebantur.
 Alii ab Arimis Populis, qui illam in-
 coluere. Arimo ab Homero, Pindaro,
 & Hesiodo dicta. A Virgilio deinde, &
 post hunc ab Ovidio, Lucano, Silio.
 Cæterisque Inarimo. Hanc e mari im-
 prothè olim emeruisse, narrat Plin. l. 2.
 c. 90.

(b) Pitheculas &c. Aliqui cum Plin.
 l. 3. c. 6. a Egitinis Delosiorum hoc no-
 mine hanc Insulam dixere : cum in cæ-

affatum satis sit creta, ex qua dollola
 sglina conficiuntur. Dollum quippe
 Græcis Πύλλος dicitur. Alii tamen a
 Simis, quas iidem Πύλλος vocant.
 Consule Nicolai Erythraei Indicem
 in Virgilium, V. Inarimo.

(c) Cercopum &c. Cercopes incolæ
 olim hujus Insulæ; sic dicti quia ver-
 suti, ac deceptores; Κίραρος enim ver-
 satum sonat.

(d) In desorme &c. Cercopes, cum
 fidem Jovi datam violassent, omnes in
 Simis mutatos, acque ab his Pithe-
 culas appellatas, ex fabulosa enarra-
 tione, præter scrabonem, Suidam,
 Aliosque, auctor est Ovidius, Xena-
 goram secutus Metam. l. 14. Fab. 3.

(e) Ænariam &c. Plin. loc. cito
 ita tenet, & post ipsum Cæteris ab
 Ænæ scilicet Ænariam appellatam.

(2) Bubo

Euboico * alluitur fluctu : Libyamque remotam
 Respicit, æstivo quâ frons obvertitur Austro.
 Parte aliâ, occiduum Titan quâ vergit in axem,
 Parthenopen ; ^b contra Capreas ^c prospectat ab ortu.
 Illa per æquoreas ^d terfenis millibus undas
 Fleatitur in gyrum, atque excelsa vertice supra est.
 Hanc primùm Eubœos ^e tenuisse a Chalcide Cives;
 Te&aque prima loco, & lætis fundamina fatis
 Hic posuisse ferunt. non dum Sirenis ^f ad Urbem
 Appulerat Gens illa : novos auctura penates,
 Et decus, & populos ingens in nomen ituros.

Mite Soli ingenium : miti gratissima Baccho
 Culta madent vineta ; jugis matura supinis
 Prominet, & tumidis exuberat uva racemis.
 Cui minor Argitis, prono cui colle Phanæus,
 Et. victæ assurgant totâ Mareotide vites :
 Et Methymneo concedat palmitè Lesbos.
 Hic etenim, Ausoniis pretium factura lagenis,
 Nobilis illa quidem Terræ temulentia, succo
 Incluta : se totum probat hinc clarata per orbem
 Ebrietas, veteresque meri restaurat honores.

Hinc

(a) *Euboico* &c. Euboicum mare dicitur, quod Puteolanas, Bajanas, Cumæas, & Neapolitanas oras alluit : ab Euboicis adventis, qui ab Eubœâ Ægæi maris Insulâ, Ital. *Negroponte*, profecti, sedem in Campaniâ fixere.

(b) *Parthenopen*. Parthenope, Indigenis, *Ventotiensis*: Altit *Bentiten*, & *Santa Candida*: Insula in sinu Formiano, qui vulgò *Golfo di Gaeta* dicitur.

(c) *Capreas*. Capræ, Ital. *Capri*: notissima, ac famosa olim Insulâ, in sinu Puteolano ; & *Tiberii Principis Arce nobilis*, ait Plin. l. 3. c. 6.

(d) *Illâ per æquoreas* &c. Ita Julius Cæsar Capaci *Hætor. Neap. l. 2. c. 15*, & Julius Jafolinus libro, cui Titulus

Remedii Naturali, cbe sono in Ischia l. 1. c. 3.

(e) *Hanc primùm Eubœos* &c. Primos Insulæ incolas Chalcidenses teverâ fuisse, restatur Strabo l. 5., Capac. loc. citat., & Jafolinus l. 1. c. 1. ; Illi enim Chalcide Eubœæ Urbe profecti cum huc appulissent, Opplidum primi omnium condidere.

(f) *Nostra non dum Sirenis* &c. Sirenis Urbe, Neapolis nempe, a Parthenope unâ e Sirenibus (at Astiquorum fert opinio) quem illam condidit, atque ibidem tumulata est. Quod ante Neapolim Chalcidenses Inarimen incoluerint, patet ex Jafolin. loc. cit., Livium l. 8. Decad. 1. securo.

(a) *Eliac*

Hinc festis adhibenda^a petis tibi, Roma, diebus
 Vina: tuas onerant atque hinc carchesia menfas.
 Qualia Baccheos inter generosa liquores
 Posthabitæ Aonidum præferret Horatius undæ.
 Et modò seu libeat nomen sortita Latinum
 Promere, seu, laudem quæ longâ ætate merentur,
 Græca: redundanti semper Vindemia prælo
 Fluctuat, & valido semper tibi spumat Jaccho.
 Hoc hilarant epulas: relevant hoc ora Quirites
 Arida, dum, tacitis æstivo tempore rostris,
 Infansque Fori strepitus & jurgia vitant:
 Mutuæque alternis implent convivium dictis.

At non pampineo^b tantum devota Lyæo
 Inarimes facili prædivitis ubere glebæ
 Arva favent. Pomona suos hinc æmula fœtus
 Educat: hinc votis cupidi respondet avaris
 Agricola, latis infert dum poma canistris.
 Hæc parit, auratis Aries seu cornibus annum
 Rettulerit: seu fundat agros, & torreat æstu
 Sirius: Erigones abigat seu Scorpius ignes,
 Cunctantem increpitans hyemem, solesque morantes.
 Hinc nunquam positura comas lita parturit auro
 Mala Citrus; quæ blanda manu Galatea^c procaci
 Colligat, incautumque ictu petat improba Daphnin.
 Ipsa laborifero Tellus proscissa juvenco
 Luxuriat, frugesque finu largitur opimas
 Proventu fœcunda suo: nam Copia pleno

Fau-

(a) *Hinc festis adhibenda Gr. Vina* Ænaris, præsertim Græca, & Latina, Romam advecta maximopere commendat Capac. loc. cit. Accedit Andreas Baccius in suo *De Vinis* Opere lib. 5. Post hos Jafolinus lib. 1. cap. 3.

(b) *At non pampineo Gr.* In omnigena fertilitatis argumentum, quanta pomorum in totâ passim Insulâ sit copia, consulendi Capac. & Jafol. loc. cit.
 (c) *Galatea Gr.* Festivè allusum ad illud Virg. Ecl. 3.

Mala me Galatea petit Gr.

(a) *Hæc*

Fausta nitet cornu ; segetumque exultat acervo.

Hæc eadem ^a Argenti rivis , Aurique redundat
Plurima:Chalcanthon ^b fovet hæc:Magneta,^c Pyriten,^d
Cadmiamque,^e Ochramque ^f Cavis,& Sulfura ^g nutrit,
Et Glebam Armeniam : ^h Nitrum ⁱ per saxa , Salesque
Exhibet : & Cyprii ^k passim fluit ære metalli:
Et Ferri uberior venis , & Alumine ^l manat .

In medio elatis caput inter nubila condit
Rupibus , & valles latè prospectat Epopeus . ^m

Ille.

(a) *Hæc eadem Græc.* Patet ex Fontibus, qui ab Argento, Auro, & Ferro nomen habent: vulgò *Bagno Argentæ, Aurifero, e del Ferro*, qui in recremento (idque de cæteris Fossilibus, quorum in Insula magna vis, didum etiam intellige) Auri, Argenti, Ferrique particulas ostendant.

(b) *Chalcanthon* Chalcanthos, Ital. *Phariola* similitudine æris, quod *Χάλκανθον* Græci appellant: hinc *Χάλκανθον*. Hoc, & aliud genus Fossilis, quæ enumerantur, inesse in Aquila *Ænariæ*, habes passim ex *Jasolino*.

(c) *Magneta*. *Magnes*, Ital. *La Calamita*, notissimæ virtutis lapis. *Lucret.* l. 6. a *Magnesiâ* Mæcedoniæ Urbe didum voluit:

*Quem Magneta vocant patris de nomine Græci,
Magnætam quia sit patris in finibus ortus.*

Plin. tamen l. 36. c. 16. Aliique aliter sensere. *Heraclius* lapis etiam ab Urbe *Heraclidæ* didus est: & *Siderkem* alii vocant, hoc est ferreum, nam in eadem *Sodina* cum ferro nascitur.

(d) *Pyriten*. *Pyrites*, Ital. *Marcassita*, a Græco *Πύρις* Ignis: quod ignem in venis continet. Lapis Metallicus ad æris similitudinem. Meminit *Plin.* l. 36. cap. 19., & alibi.

(e) *Cadmiamque Græc.* *Cadmia*, Ital. etiam *Cadmia*: Corpus metallicum, seu lapis ærosus; ex quo sase provenit æs. *Consule Plin.* lib. 3. c. 1., & 2.

(f) *Ochramque Græc.* *Ochra* *Creta*

species Inter coloris: de qua idem *Plin.* l. 35. c. 6.

(g) *Sulfura*. Hujus quidem Fossilis maximè Insula ferax est: cum aquæ omnes Balneorum illud admisceant.

(h) *Et Glebam Armeniam Græc.* *Gleba*, sive *Bolas Armenia*, Ital. *Bolarmeno*, Terra medicis usibus accommoda.

(i) *Nitrum*, Ital. *Salmiro*: a *Nitris*; ubi nasci solet: Salis genus. *Vide Plin.* l. 31. c. 10.

(k) *Cyprii Græc.* *Æs* *Cyprum*, Ital. *Rome* dicitur *Cyprum*, quod *Cyprus* Insula hujus præcipue metalli dives sit.

(l) *Alumine*. *Alumen*, Ital. etiam *Alumo*. *Salsugo* terræ ad crystalli colorem accedens. *Vide Plin.* lib. 35. c. 15.

(m) *Epopeus*, Ital. *Monte Epopeo*, ex *Jasolino*: *Indignis Monte di San Nicola*, a *Templo D. Nicolao Myrensi* in ejus jugo dicato. Mons præclarus, atque amœnus in medio Insulæ. Aliquando ignem vomuisse testatur *Capac.* l. 2. c. 15. ex *Strabone* l. 5., & *Plin.* lib. 2. cap. mihi 90. Ex quo *Typhoëi* sub *Epopeo* tumulati, & flammæ ex ore vomentis fabula: *Arboribus* undique convestitas, & *Fontibus* irriguis scatens. *Epopeo* *Plin.* loc. cit. appellat: *Epopeo* Auctor, *Strabonem* secutus. *Epopeus* quidem, sive *Epopus* ab *Ε'ρρωπεύω*, *Specto*, *Video*, ut *Aliqui*: verius ab *Ε'ρρωπεύω* idem significans; cum ex *Epopei* jugo altissimo prospectus undique pateat. *Addit Plin.* loc. cit. *Montem*

Ille ter in Superos tentantem bella, trifulco
 Fulmine dejectum, flammisque ex ore vomentem
 Torquet adhuc vindex, subicitque Typhœa a faxis,
 Æternūque premit. frustra indignantibus audet
 Sepe humeris molem, & durum cervice rebelli
 Excussisse jugum. multo latus igne perustum
 Et movet, & motis circum tremit Insula sylvis.

Quid majora sequar? populo quid culta frequenti
 Oppidaque, & multo gratissima rura Colono?
 Testa ego, ni celes alid convertere gressus
 Cogeret, & choreis canerem celebrata, jocisque,
 Nympharumque Lares. ^b meritis, Abucœte ^c, sonarent
 Carminibus te plectra; favis qui dulcior Hyblæ,
 Gutturum qui gelido sitientia protuis haustu
 Icarios inter, dum messis inhorruit, ætus.
 Namque procaz tentat non hos irrumperet fines
 Flamma; lacessitæ quamquam per viscera terræ
 Insinuet sese, vicinaque bella minetur
 Ambustas inter cautes, medioque per ignes
 Argentes labuntur aquæ; turbque vaganti

Mi-

tem hunc, Cum repente flamma ex eo
 emicuisset, campestri aquatum plantis:
 quod veritati consonum sit nec ne, ju-
 dicet Lætor. Certè Jo. Harduinus Soc.
 Jesu, In noëis ejusdem Plin. ad usum
 Seren. Delphini, hæc habet. Strabo
 l. 5. pag. 248. ex Timæo refert Typhœ-
 us hæc motu terra concussione ignem
 evocasse &c. Campestri aquatum Plan-
 tis non dicit. hæc ille.

(a) Typhœa &c. Typhœus Gi-
 gas Terræ, & Titani filius; quem Ce-
 lso bellum cum aliis Gigantibus infe-
 rentem a Jove fulminatū, & Epopeo
 sonnet in Ænariâ suppositum fabulan-
 tur Poëtæ: præ cæteris Virg. Æn. 9.

— Durumque cubile
 Inarime Jovis imperitis imposta Ty-
 phœo.

Placer autem Poëtis (ut ad rem Ca-
 pac. loc. citat.) a verâ causâ ad fa-
 bulas descendere. Cum enim tota In-
 sula ventis vaporiferis per subterra-
 nea loca mensibus facta sit; Typhœus
 verò pariter ac Ventus Typhœus Gra-
 cis dicitur; hinc a ventis per caver-
 nas Insulæ episcantibus Typhœum ibi
 conditum commentum sunt.

(b) Nympharumque Lares &c. Lo-
 cus in Insulâ apprimè amœnus: Indi-
 gentis Il Ninfaris, seu Il Giardini del-
 le Ninfe à fictâ Nympharum frequen-
 tiâ. Jafolin. l. r. c. 3.

(c) Abucœte. Abucœtus notissimus
 Ænariæ soni Indigentis, Potes d'Abu-
 cœto, seu di Buceto, qui frigidis haustu
 aquis ab altissimo Epopeo oritur ju-
 rgo: ut hinc dat Capac. & Jafolin. loc. cit.

(a) Mi-

Mitia contiguæ^a parcunt incendia lymphæ.
 Non vapor hanc nebulis, succo non inquinat humor
 Tristis; at immuni per campos didita cursu
 Nativum nullâ turpat contagē nitorem.
 Alpheum velutâ positis Arethusa sagittis
 Dum fugit, & medio se proripit æquore, dulces
 Servat adhuc latices, nec amaro spargitur imbri.
 Ipsa etiam virides contemptis ignibus audax
 Explicat herba comas: vernant fumantia circum
 Pascua: & alma Ceres Vulcano insultat inerti.

Nunc aded gratæ quoniam dulcedine ripæ
 Captus, & aprici nimum sequor otia ruris:
 Ænariæque vagor per compita, perque remotos
 Myrmecum^b Scopulos, atque ardua Saxa Marontis;^c
 Aoniæ monuere Deæ, ne multa morantem
 Detineat lento me dulcis inertia pleçto;
 Carmina dum Fontes, medicoque Laconica^d fumo
 Nostra petunt, revocantque suo sibi jure Camœnas.
 Ergo, agite, hæc nostri quoniam pars prima laboris,
 Pergite, Pierides, mecumque insistite cœptis.

Principiò Inarime non ubere dives ab uno
 Fundit aquas, fluidisque parat tibi pharmaca venis.
 Attamen ut numero liceat comprehendere Fontes:
 Et novisse queas quot Fontibus Insula Thermas,
 (Sive Hypocausa^e voces) & quot superaddat Arenas,
 Accipe. Terdenis, f ni fallimur, addita manant

Ter-

(a) *Mitia contigua* &c. Fidem pe-
 nẽ excedit, quod iisdem in locis sul-
 fure, biennine, &c, quod caput est,
 igne scætis, frigidi tamen fontes orian-
 tur; herbæ, segetesque plusquam ali-
 bi luxuriant.

(b) *Myrmecum* &c. Italicè. *Gli
 Scogli delle formiche*. Indigen. *Delle
 Formiche*. A græco Μύμη Formi-
 ca: In parte insulæ Austrum versus.

(c) *Saxa Marontis*. vulgò, *Pro-*

montoria de' Maronti: etiam ad Austrum.

(d) *Laconica*. Ital. *Stufe secche*. A
 Laconibus, qui vel primi omnium,
 vel præ cæteris usi sunt iis, ut dice-
 mus lib. 2.

(e) *Sive Hypocausa* &c. *Hypocau-
 sta* Ital. *Stufe secche*. Ab ἵψουαι,
 Succendo.

(f) *Terdenis* &c. Tria & trigin-
 ta, juxta Jasolin, numerantur Bal-
 nea in totâ Ænariâ. Horum verò ali-
 qua

Terna vaporiferis Balinea a undantia lymphis.
Præbuit hæc olim (numero licet ipsa minori
Nunc eadem exhibeat) terfenas fervida Thermas b
Ora . Machaoniis itidem quinæ usibus aptæ
Ænarix propter litus torrentur Arenæ . c

Clara sed in primis nulli non cognita genti
Grande cothurnati peterent sibi carminis æstrum
Balnea , & a Parvo dicti qui Gurgite Fontes ; d
Mira quibus domitura luem vis indita cælo est .
Externas quæ nota plagas pervasit , & Orbem
Implevit longè famâ ; glacialibus altè
Seu Boreas quâ tardat aquis pigra flumina : seu quâ
Niliaci Titan medio sublimis Olympo
Fœcundat sata culta soli : vel , utrumque recurrens
Oceanum , ignotas reteggit quâ lumine terras .
Cui non parta salus tanto de Fonte : mederi
Quo dubiis licuit , refugisque illudere morbis ?
Dicite vos (sensitis enim , & meminisse juvabit)
Qui reducem toties vel acerbo e funere vitam
Ducitis incolumes ; quæis functa impune periclis
Laomedontiæ felix jam carpitur atas .
Ah quoties duro foderet dum pectora morfu
Pestis acerba , gravi fluxit per membra veneno ,

B In-

qua vix in usu ; atque aliquibus uti , loci situs , ac natura non patitur . Meminere illorum , præter Jasolin . , & Capac . , Bacctus , Jo: Elysius , Lombardus ; Solinander , aliique .
(a) Balinea ; A græco Βαλανιον , Balneum . Sic dicta Ικαρι το αβαλλων αντας : quod pellant ex animo dolorem , ac tristitiam . Quod erymon probat D. Augustinus l.9. Confess. c. 12. Vide Gerard. Vossium in suo Etymolog. V. Balneum .

(b) Terfenas fervida Thermas &c. Duodeviginti olim Hypocausta fuerunt ;

nunc verò eorum nonnulla vel deperdita penitus , vel nullo in usu sunt . Aliqua tamen recens inventa : ut in calce libri hujus .

(c) Arenæ . Arenæ verò , quibus corpus , vel pars corporis affecta obruitur , quamvis quinque numerentur à Jasolino , harum tamen aliquæ in præsentia nullum usum habent .

(d) Et a Parvo dicti qui Gurgite &c. Indig. Bagno di Gurgitello , quasi Parvus Gurges ; famâ satis notus : De hoc præter Jasolin . egit Andreas Bacctus l. 6. c. 3. de Thermis , & post ipsum Innumeris

(a) Of-

Infecitque artus, turgentiaque ulcera tabo!
 Quin etiam, teneris dum perfurit illa medullis:
 Ossaque dum foedis vitata abscessibus^a horrent,
 Egregium formæ periit decus: ipse iuventæ
 Flos periit. macie indecorem cutis arida vultum
 Vix obit: enervi torpent vestigia motu;
 Tristiaque intentant celerem contagia mortem,
 Tum medicas Chiron adhibere impensius artes
 Abnegat ignorans. venis fugientibus actam
 Nulla luem solers arcere industria curæ,
 Aut Botanes^b lectæ potuere e frugibus herbæ.
 Non iuga Pausilypi,^c nec aprici prata Dicarchi^d
 Languentes relevant animos, viresque labantes.
 Non patrium vertisse solum; non ruris amœni
 Tractus, & impulsæ Zephyris motantibus auræ.
 Ipse etiam est Ægris aër non æquus, amico
 Qui beat afflatu colles, Campanaque mulcet
 Arva: Laborinis ubi regnum exercet in Agris
 Imperitans Liber, Cereremque ad bella laceffit.
 Nec dulces amor est aliud petiisse recessus,
 Seu quos Leucopetre^e cœlo nitissima: seu quos
 Re-

(a) *Ossaque dum foedis vitata abscessibus*. Abscessus Tumores sunt præter naturam; quorum materia collecta ob caloris debilitatem in pus, sanlemque degenerat.

(b) *Aut Botanes*. A græco *Βότανον* Herba: hic pro Deâ, quæ herbis, medicis præsertim, præest, sumitur.

(c) *Non iuga Pausilypi*. Celebrerrimum Promontorium elegantissimis villis, atque ædificiis ad mare consitum, Neapoli ad occidentem Solem subjectum; vulgò *Pasillipo* seu *Pausilyppo*: *Ἀπὸ τῆς παύσεως τῆς λειψῆς*: quasi a laborum cessatione, & requie. Consule, præter cæteros, *Capac. l. 2. c. 2.*

(d) *Nec aprici prata Dicarchi*. *Dicarchum* vulgò *Pozzuoli*, a *Dicæo* Neptuni, vel *Herculis* filio dictum putat *Suidas*. Alii a *Prætorio*, ubi jus dicebatur, quod *Puteolis* fuisse scribit *Petronius*; *Δίκαν* enim *Iustitia*, & *Ἀρχὴ* Imperium, seu *Principatus* Græcis sonat. *Puteolos* deinde dictos vult *Strabo* sub *Hannibale* a *Puteis* ad hauriendam aquam effossis: vel ab aquarum putore, quoddam totus ille sinus vaporibus sulfureis foetus sit. *Saluberrimi cœli locus*.

(e) *Seu quos Leucopetre*. Vulgò *Pietra Bianca*: a græco *Λευκός* *Albus*, & *Πέτρα* *Petra*. *Locus* aprime amœnus, altero a *Neapoli* lapide.

(a.) *Tem-*

Regifico tollunt Tempe tibi Pontia a luxu :
Seu Retina b jugo nimium vicina Vesuvo . c

Verum ubi spes vitæ , fato impendente , salusque
Conclamata jacet : taciti cessere Magistri :
Irritus & morbo cessit labor : omnia quando
Languor habet , rapidisque volat Mors invida pennis :
Sospes ab hoc uno (dictu mirabile !) luxit
Fonte dies oriens : uno hoc morientibus uti
Profruit , & Parvo mersare in Gurgite corpus .
Ilicet arcanos dum lubrica lymphæ meatus
Et subit , & facili serpit per viscera lapsu :
Tunc affecta vetus repetit præcordia robur ;
Æger & illapsam fibris , tractimque receptam
Sentit opem ; pulso sedenim discrimine tabes
Inclinata fugit , redeuntque in pristina vires .
Non secus ac Pæsti si quando in margine caltham ,
Caltham , sive rosam succis vitalibus humor
Destituat ; jacet illa solo , sternitque suo se
Caudice ; sed pluvium cæli si senserit imbrem ,
Infusamve cavis si forte canalibus undam ,
Tunc rediviva comas , & odoro vertice frontem
Explicat , & fatis melioribus usa superbit .

At tibi nunc Stagno fuerit quibus insita quondam
Principiis virtus , sine me haud ingrata canentem ,
Pieriis aperire modis , remque altius omnem

B 2 Pan-

(a) Tempe tibi Pontia . Tempe Pontia hic per catachresin Villa amenissima , quarto circiter a Neapoli lapide , vulgò Portici . Pontiam quidem dictam refert Benedictus Faliscus In Opusc. cui Titulus : *Descrizione de' luoghi antichi di Napoli , e del suo Distretto* , ab ejus Conditore Q. Pontio Aquila Cive Romano Plebis Tribuno , qui Cæsari insensus in ipsum conjuravit cum Bruto , & Cassio ; hincque

unus e numero Percussorum .
(b) *Seu Retina* . Noscitur *Rafina* , quinto circiter ab Urbe Neapoli lapide , ad Vesuvii radices : de qua Plin. Jun. Epist. l. 6. Epist. 16. ad Cornel. Tacit. infelicem C. Plinii Secundi avunculi sui exitum ab incendio Vesuvii describens .
(c) *Vesuvo* . Adject. a Vesuvo , qui & Vesbius , & Vesuvius . Ital. *Vesuvio* , Monte di Somma , Campanie Mons .
(a) 5-

Pandere : cur tanto Fons primùm exarserit æstu :
 Nominis unde notas , & aquarum traxerit ortus :
 Unde tot irriguis veniant medicamina venis
 Expediam , & veteris revocabo exordia facti .

Nunc , age , labenti quæ nunquam labilis ævo
 Pervigili solers oblivia mente repellis ,
 Mnemosyne , immemores letho quæ subtrahis annos ;
 Tu vatem , tu Diva , præi : primordia tanti
 Fas mihi primævâ cecinisse ab origine Fontis :
 Erutaque antiquis monumenta evolvere seclis .

Forte dies aderat , Sacris quâ læta juvenus
 Palladii operata , ^a hilari Tritonidos almæ
 Parthenopea choro festas tendebat ad arces .
 Thuraque , solennesque preces , atque annua Siren
 Dona ferens , positæ Spectacula indixerat Urbi .
 Ergo omnis latè festivo excita tumultu
 Ora fremit , repetitque suos per compita ludos , ^b
 Grajugenûm de more Deam venerata quotannis .
 Nam Divûm auguriis Cuma ad litora postquam
 Chalcidicam classis devexit Abantia ^c pubem :
 Et Sacra Munychiæ , ^d cultusque , & Numina gentis
 Transtulit huc Italas devectora Eumelis ^e ad oras ,
 Idaliâ lætos ^f quæ condidit Alite muros ,

Eu-

(a) *Sacris . . . Palladii &c.* Sacra Palladia , ea scilicet , quæ Neapolitani Cives in honorem Palladis , quam ut principalem Deam colebant , olim quotannis celebrabant ; ducto ab Atheniensibus more , a quibus originem suam repetebant : ut videre licet apud Franc. de Petris Hist. Neapol. l. i. c. 6.

(b) *Per compita ludos .* Lampadicos præsertim ; de quibus mox.

(c) *Abantia .* Chalcidensium scilicet : Chalcis enim Abantis etiam dicta est a Statio Syl. l. 4. Syl. 8.

(d) *Et Sacra Munychia &c.* Athe-

nensium quippe Euboea Insula Colonia fuit , teste Paterculo l. i. c. 4 , cæterisque . Hinc ab Atheniensibus mores , ritus , sacra , ac religionem Euboeæ Incolæ acceperunt ; quæ omnia deinde secum advexere in locum , ubi nunc Neapolis ; atque in hanc novam Urbem ab ipsis , Parthenope Duce , conditam intulere ; ut citatus de Petris , aliique ad unum omnes , qui de Rebus Neapol. scripserunt .

(e) *Eumelis .* Parthenope Eumeli Phææ Theffaliæ Regis Filia .

(f) *Idaliâ lætos qua condidit &c.* Columba scilicet , cujus prævolitant-

tis

Euboicoſque lares ; jam tum firmata ſecundo
Palladis auſpicio ſtetit alta Neapolis : aras ,
Et Pandioniaꝝ jam tum delubra Minervæ
Struxerat , Adæâ renovans certamina pompâ .
Namque in honore Deæ ſolvit ſua vota : Facetſque
Corripit ardentes , & anhelò Lampada ^a curſu
Quaſſat agens , ritum Pubes imitata Pelægum .

Jamque dies indiçta Sacris aſſuſſerat ; & jam
Venerat æquali Sirenum ad mœnia cœtu
Nympharum manus alma , quibus non tæda reluxit
Pronuba , non caſtos velarunt flammea vultus .
Venit Hamadryadum Fauno comitata bicorni
Turba frequens : venere alacres ad feſta Napææ .
Quæque ſinus , Sebethæ , ^b tuos : reſecandaque falce
Sofiacâ ^c quæ rura colunt : quæ culmina Lubræ : ^d
Delioloſque Hortos , ^e & apricos Herculis amnes . ^f

Pri-

tis ductu Parthenopen huc appuliſſe ,
ubi nunc Neapolis , habes apud Pater-
cul. loc. cit. Capac. l. 2. c. 6. cæteroſque .
Addunt Poëtæ , Columbam illam ab
Apolline immiſſam ; quod innuit Stat.
Syl. l. 3. Syl. 5. In cujus rei memoria
Neapolitani Cives Statuam Apollini
erexere , in cujus humeris Columbam
inſidentem adorabat Parthenope. Vide
Stat. Syl. l. 4. Syl. 8.

(a) *Lampada &c.* Cum ſcilicet
Homines per Urbem accenſas lampas
deſerentes eâ lege curſebant , ut
in curſu accenſæ ſervarentur ; cujus
enim fax extinguebatur , is victoriam
ſucceſſori cedebat . Et quamvis in
Cereris honorem hi Ludi celebrarentur
etiam Neapoli , ut ex Stat. loc. cit. ;
ac deinde ad Parthenopos ſepulcrum ;
Minervæ tamen , cui etiam (ſut Pinda-
rus in Olympiis) ſacri erant , inſtaurati
ibidem ſunt : ut loc. cit. de Petris .

(b) *Sebethæ.* Sebethus , notus Nea-
polis fluvius , campos ab Oriente irri-
gans . Ital. *Il Sebetho.*

(c) *Sofiacâ &c.* Adjectivum deduc-

tum a Rure Collegit Neapolit. Soc.
Jesu , cui a D. Soffio nomen , vulgò
San Soffio : ad Veſuvii radices , quæ
Nolam ſpectat , ſitum . Locus annis
Autumnalibus vacationibus delectus .

(d) *Culmina Lubra.* Ital. *Maf-
ſa* . A Delubro Minervæ illic olim
ab Ulyſſe condito , ait Capac. l. 2. e.
13. ex Strabone . Unde & Maſſa ad
Delubrum , & Lubrenſis dicta . In
Promontorio Minervæ contra Capreas
locata .

(e) *Delioloſque Hortos.* Horti
Delioli , ſive Deliolum , vel , ut alii ,
Doliolum , Fons prope Neapolim in
viâ Acerranâ ; quem Alphonſus Cala-
briaꝝ Dux Regis Ferdinandi I. filius
ſumptuoſiſſimis ædificiis exornavit :
longamque inibi tractum , *Podium Re-
gale* vulgò *Poggia Reale* appellari juſſit .
Pontanus tamen eleganter De Hort.
Hesper. l. 1. *Deliolos Hortos* nuncupavit .

(f) *Herculis amnes.* Juxta Neapo-
lim Fontes ſunt , ab Hercule , qui
Neapoli colebatur , Herculanâ dicti ,
ut Pontan. de Bello Neap. l. 6. Idem

Le-

Prima sed ante alias formâ præstantior ibat
 Parthenope; Oebalio quam palla tegebat amictu
 Mæoniis distincta modis; nodatur in aurum
 Cæsaries; auroque sinus, gemmisque crepantes
 Fibula subnectit mordens; argentea crurum
 Tegmina Erythreis exornat gaza lapillis.
 Hinc, atque hinc geminæ ripant Achelöides: olli
 Et Proceres circum, populorum & turba sequentum,
 Dum præit, assurgunt; & herilia iussa morantur.
 Ponè tuis, Helicon, quæ collibus æmula colles
 Jactat, Olympiaci^a speculatrix ardua ponti,
 Festinatque gradum, sociisque supervenit Ægle.^b
 Nec trifolina, olim Baccho quæ nupserat, Hermis,^c
 Aut Venantum acres Conicle^d experta labores.
 Desuit, aut Paphiæ cultrix industria myrti
 Antiniana.^e suum sequitur Platamonis^f Halantum

In-

Lepidin. Pomp. 3. *Fontes Hercules* dixit. de his etiam loquitur Summont. l. 1. c. 2. Hist. Neapol.

(a) *Jactat Olympiaci* &c. Ab Olympiâ. Vide Notas seqq. pag. 15. lit. e.

(b) *Ægle*. vulgò *Pizzo falcone*: ab Accipitribus ibi aliquando captis, inquit Capac. l. 2. c. 3. Sub Ægles deinde Nymphæ nomine locus hic celebratus a Bernardino Rota Viro Patrio, ac Poëtes laude florentissimo. Regio in altiori Neapolis fastigio, mari imminens, Lucullanum respiciens: elegantissimis ædificiis ornata, & hortorum amœnitate suavissima. Hinc meritò Heliconis æmulam dicit Auctor.

(c) *Hermis*. Hermis, sive Mons Hermus, vulgò *Monte Santerrano*. A Pontano *Mons Sauti Erasmi*, qui ibi in quâdam Ædiculâ colebatur. A copiâ trifolii Trifolinum alii dixere. De hoc vitibus olim confuso locutum voluit Martial. l. 13. Hermitis Nymphæ nomine appellat idem Pontan. Lepid.

Pom. 4. & alibi.

(d) *Conicle*. Nostrat. *La Conocchia*. Locus ad D. Januarii Ædem extra Urbis mœnia. Sub Nymphæ venatricis nomine hanc etiam celebrat Pontan. Lepid. Pom. 4.

(e) *Antiniana*. Ab Antiniano, Nostrat. *Antignano*. Rus ab Occidente Neapolim spectans, & in viâ Appiâ positum; cujus adhuc ibidem vestigia. De hoc Capac. lib. 2. cap. 5. *Antinianum* alii dixere; putantes, vel a M. Antonio, vel ab Antonino Imperatore conditum. Verùs alii *Antinianum* quasi contra Lacum Anianum: Nostr. *Lago S.ignano*. Alii ab *Antin* contra, & *Antin* mœstitiam, quasi contra mœtorem. Myrretorum cultricem vocat Pontan. Lepid. Pomp. 6.

(f) *Platamonis*. Nostr. *Lo Fiatamone*. Via in Neapolis Subarbio ad maris litus, Occidentem versùs; Pontano etiam Nympha est, quam ipse Halanti Juvenis amore carpi fabularum est Lepid. loc. cit.

(a) Pa-

Infelix, miseroque amens indulget amori.
 Tu quoque, tu claris Vatum celebrata, Patulci,^a
 Carminibus, Magni servas quæ busta Maronis
 Litore in hoc, lauroque^b virens foecunda comanti
 Addis adhuc tanto decus immortale sepulcro:
 Tu quoque Palladiæ cumulas solennia pompæ
 Gaudia. diffusis tecum redimita corymbis
 Carpit iter, nostros quæ ductilis ubere lymphæ
 Spargit agros sinuosa, & Fontibus addit honorem.
 Culta Labulla.^c suam non hic oblita parentem
 Deferit, irriguos Formellis^d adulta per hortos.
 Huc patrii Crateris honos, & sola Camænis
 Digna coli, celeres molitur Olympiæ^e gressus,
 Dulce melos iterans, & dulci carmina cantur.
 Dumque manu plectrum, plectro dum fila loquaci
 Tractat, ab Aoniis iterum Permessidas antris

Evo-

(a) *Patulci*. Patulcium in monte ad secundum ferè a Neapoli lapidem in viâ Puteolanâ Virgilii sepulcro clarum; quod de more Pontanus sub Patulcidis Nymphæ nomine celebravit; ut loc. cit. & Hesper. l. 2. Capac. l. 2. c. 2. Patulcium nuncupari autumat locum hunc ex eo, quod Ælius Abascantus Rufini pater ab hæredibus Patulci Diocletis agrum illum emerit; idque ex antiquo lapide constare affirmat.

(b) *Lauroque* &c. Ad Virgilii sepulcrum olim Laurum enatam afferunt. Consule Capac. loc. cit.

(c) *Culta Labulla*. Rivus est, in æuentum per cuniculos Neapolim miti opere inductum. Et *Labulla* sive a labro, quo aqua excipitur; sive a bulliendo dicta. Nostat. *Capo d'Acqua, che viene da Poggio Reale*. Locum hunc exornat torres laudatus Pontanus, in Elegiâ de Sebetho; & Labullam Nympham facit. Sic etiam Lepid. Pomp. 4. Extant Donati Franchi Carmina in suâ Neapoli, in quâ Sebethi, & Labul-

læ amores profecquitur.

(d) *Formellis*. Sub Formellidæ Nymphæ nomine exprimitur cum Pontano locus ille, quem ad Urbis moenia Nostrates *Santa Catarina a Formello* vocant. Cumque in hunc primò Labulla aquas suas, mox inter Urbis Hortos, & compita elegantissimis Fontibus dividendas, exoneret: hinc Lepid. loc. cit. Formellidem primam Labullæ filiam appellat. Viam hanc Capac. lib. 2. c. 7. *Aguas Regias* nominat; a Fontibus in eâ ab Alfonso Pimentello Beneventi Comite Regni Vicario extractis. Ab hac igitur viâ per Aquæ ductus, quos vulgò *Formelle* dicunt, ita affluenter aqua Neapolim perducitur, ut pensilis veluti Urbs super illam innare videatur.

(e) *Olympia*. Vulgò *Chiaja*: vox sermone Neapolitano corrupta ab *Herrusco Piaggia*. Amœnissimum Suburbium in orâ maritimâ inter Lucullanum, & Paulilypum. Olympia, ut ait Falcus, ex eo quod olim ibi Ludi in honorem Jovis Olympici habiti sint. *Luc-*

cius

Evocat; ut Pindi^a potuit de vertice quondam
 Ducere montivagas^b hæc nostra ad litora Musas;
 Extinctam resonare docet dum Phyllida^c ripas:
 Actiacumque^d canit piscosa per æquora carmen.
 Addunt se comites pelago circumflua Nefis,^e
 Inarimeque, & vicinis quæ læta racemis
 Equoreâ madidas aspergine proluit uvas
 Mergellina:^f vagisque favens Euploea^g & carinis:
 Et Megare^h elato despectans cærula dorso.

At quo te tandem, pompæ pars maxima, plectro
 Commemorem, Prochyte?ⁱ Dryadum pulcherrima
 quondam,

Nec

cus Neapolitanorum Poëtarum jure
 carminibus excultus. Ex hoc P. Ni-
 colaus Parthenius Giannettasius Soc.
 Jesu sibi *Vatis Olympici* nomen desump-
 sit; quod Matre Olympica natus sit,
 ut ipse Nautic. 8. testatur.

(a) *Ut Pindi potuit &c.* Innulter
 Jacobus Sannazarius Neapolitanus
 Eques, Friderici II. olim gratiâ florens,
 ac præsignis seculi sui Vates: qui Poë-
 tarum omnium primus laudem, quam
 alii ovium Pastoribus canendi ad nu-
 merum impertiti sunt, Piscatoribus
 etiam communem reddidit.

(b) *Ducere montivagas &c.* Re-
 sperxit Auctor ad illud Ludov. Ariost.,
 qui Cant. 46. Stroph. 17. cecinit:

*Giacobo Sannazar, che a le Camene
 Lasciar fa i Mouti, ed habitar l'arena.*

(c) *Phyllida*. Alluditur hic ad
 primam ejusdem Sannazarii Eclogam,
 cui Titulus, *Phyllis*.

(d) *Actiacumque &c.* A nomine
 Sannazarii, qui (ut Jovius in vitâ)
 repudiato gentilicio, *Actius Sincerus*,
 Pontano adhortante, dici voluit. Actius
 fortasse ab ipsâ maris *Actia*, in quam
 primus omnium Musas adduxit: *Sin-
 cerus* ab aureâ morum sinceritate.

(e) *Nefis*. Ital. *Nisida*: Parva
 quaedam (ut nomen *Niŋos* sonat) In-
 sula in sinu Puteolano. Poëtis satis

hactenus celebrata. Pausilypo adjacen-
 tem olim, terræmotus vi divulsam, &
 aliò abreptam ferunt.

(f) *Mergellina*. Amœnissima Vil-
 la, in extremo oræ Olympicæ, atque
 ad mare in Pausilypi radicibus: vitibus
 undique convestita. Hanc Sannazarius
 Friderici Regis dono possedit. Carmi-
 nibus olim, nunc verò tanti Vatis Tu-
 mulo insignis. Nostrat. *Mergolino*.

(g) *Euploea*. Ital. *La Gajola*. Qua-
 si Caveolæ, inquit Falcus. Scopulus
 verius quàm Insula; Pausilypo objecta,
 in Occasum vergens. Græcis *Εὐπλοῖα*
 hoc est, Bona navigatio: Ab *εὖ* bellè,
 feliciter, & *πλοῖα* navigo. De hac
 Star. Syl. 1.2. Syl. 2. & In Hercul. Sur-
 ren. Syl. 1.3. Syl. 1. Ex eo dicta, quod
 olim Alexandrinis navigantibus bonum
 omen præstitit.

(h) *Et Megare*. Nostrat. *Casel
 dell'Ovo*: quæ & Castrum Lucullanum.
 Videatur Capac. l. 2. c. 3. Dicta multis
 Megare, quod olim Græci Megarâ ven-
 nientes ibi habitaverint. Aliis a Mega-
 râ Herculis uxore: illum enim regio-
 nem hanc incoluisse dicunt. Star. Syl.
 l. 2. Syl. 2. Megaliam appellat: quidquid
 in contrarium senserit Petrus Lasellina
 In Oper. *Dell'Antico Gimnasio Napole-
 tano*, c. 7.

(i) *Prochyte*. Ital. *Procida*. Insula Pu-

Nec patiens huc usque viri : tamen altera Nymphis
 Addita dein pelagi , & Nereo dilecta marito.
 O utinam , patrii quâ se subducere colles
 Incipiunt , & lene Caput submittere Clivi ,²
 Sylvicolas inter populos , cœtusque sororum ,
 Capripedesque Deos nunc usque ignota lateres !
 Quàm felix ! ævum quàm non ingloria sylvis
 Exigeres ! Phœbi nam te Soror alma sagittas ,
 Et tractare arcus , & arundine figere prædam
 Dum docet , ah caræ quantum blanditur alumna !
 Te tenero fovet illa sinu : primamque laborum
 Te comitem , & socias inter dedit esse puellas.
 Posthabitis tamen illa Deæ sed amoribus , audet
 Ire viam , quâ cæca trahunt sua fata ruentem :
 Et Tritoniaco fervent quâ litora plausu .
 At non & venisse volet , cum proxima letho
 Irrita Latoam , Divosque in vota vocabit .
 Nec mora , Mæandro chlamydem , signisque rigentem
 Induit , artificis Phrygio quam dædala limbo
 Pinxit acus , pictamque levi variavit acantho .
 Gemmea virgineum non dum resoluta coercet
 Zona latus : rapidis Nymphæ permiserat auris
 Indociles sine lege comas diffundere : frontem
 Casside , Spartano furas accincta cothurno .
 Olli habiles de more sonant post terga pharetræ
 Arcum læva tenet , strictum tenet impigra telum
 Dexterâ : Dianæ suppar habitumque , genasque
 Suggestumque comæ , & duros venatibus artus .
 Harpalice haud aliter nudo jaculatur in hostes

C

Te-

Puteolani sinus. *Prochyte* quidem a Προ-
 χύτω, *Profundo*, quoddam ab Ænariâ, cui
 olim conjuncta, motu terræ divulsa,
 ac *Profusa*, inquit Plin. l. 3. c. 6. & aliis
provolatis montibus Insula exstiterit: ut
 Id. lib. 2. c. 90. Audet tamen, ut me-
 tamorphosi, mox addendæ, det lo-
 cum, Dryadem illam facit.

(a) *Caput submittere Clivi*. Ca-
 put Clivi, Locus prope Neapolim ma-
 ximè fertilis: Nostr. *Capo di Ghino*:
 ita ex Falco, & Capac. l. 2. c. 7.

(a) T-

Tela sinu: vel acerbâ fremens, ubi Dardana venit
 Litora, Amazonidum ducens in bella phalanges
 Penthesilea, dolos, stragesque ultura Pelasgum.
 Demens! quæ casus, & ineluctabile fatum
 Urget, & imminites inopina ad funera Parcas.
 Confessu tandem in medio, Circoque frequenti
 Emicuit, Nymphis & conspicienda reluxit.
 Non secus ac verni media inter germina ruris
 Et nitet, & primos Floræ rosa poscit honores.

Semivirum interea Satyrorum e gente profectus
 Ipse etiam patris (dubiæ proh nescia sortis
 Pectora!) Teleboas a Capreis adventat; Apollo
 Cui medicas artes, penitusque indulserat olim
 Scire potestates herbarum, omnisque salubrem
 Stirpis opem, lectasque, fovent quæ vulnera, fruges.
 At non Idaliæ medicari Cypridis lætum
 Evaluit; non ille faces eluât, & arcus.
 Namque ubi vestigans lætem per cuncta fesebat,
 Obvia luminibus tum clarâ in luce resulsit,
 Qualis erat vultu Prochyte: tum fixus in uno
 Restitit obtutu, visuque immobilis hæsit.
 Nec vidisse oculis satis est; ite lapsa per imas
 Flamma fibras, subitumq; bibit malecantis amorem.
 Dumque bibit, tacitumq; premit sub pectore vulnus,
 Mente dolos agit, votisque indulget iniquis.
 Quippe (nefas!) Prochyte insidiis, & fraude potiri
 Destinat, & furto vecors lætatur inani.

Ecce autem tardæ cum jam sua lumina nocti
 Credidit, & sero successit Vesper Olympo;

Tum

(a) *Teleboas*. Nomen deductum a Capreis, quæ Teleboæ dictæ sunt a Telebois Acarnaniæ Populis illas olim iaculentibus. Vel ab Insulis Telebois (quarum mentio Plin. lib. 4. c. 12.) a quibus Incolas in Capreas demigrasse ferunt. Vel, ut alii, a Telebois Præcelsi Regis filio, qui primus e Græcis in hæc Insulam navigavit.

(a) *Pha-*

Tum cursu lassata pedum cedere Juventus
 Desiit: extinctæ votivo Lampades igne.
 Jamque resurgentis per amica silentia Luna
 Turba lares repetit; Nymphæ cessare theatro.
 At non Teleboæ cessit furor; irruit ultro
 In Prochyten, audetque manu prensare procaci.
 Horrui, incauto ceu quæ pede presserit anguem,
 Territa conspectu Virgo; sua verba dolori
 Deficiunt: tremebunda pavet: sic Cervæ Leonem,
 Sic rabidum pavet Agna Lupum; rostroque sequacem
 Sic timide Accipitrem seclusâ in valle Columbæ.
 Mox ubi mens rediit, visusque hæc flexit, & illac;
 Inarimen patriæ repetentem limina sedis
 Ut videt: Inarimen votis, precibusque fatigat:
 Inarimen resonis referebant compita tectis.
 Affer opem Nymphæ, & casu me subtrahere, dixit.
 Pallida tum trepidis properantem amplectitur ulnis.
 Qualis, populeam rapuit cui Sirtius umbram,
 Serpit humi vitis: viduoque in cespite frondes
 Vix alit: appositæ si forte propinquiâs ulmo
 Hæserit irrumpens, trunco dat brachia circum,
 Vinculaque innectit properis uxoriam ramis,
 Inarime: at postquam teneris dedit oscula labris
 Mille, manu Prochyten complexa, per æquora secum
 Devehit; optatum fugiens tenet utraque litus,
 Ocior Æolio spirant qui carcere ventis.
 Insequitur pavidas, cursu nec segnior urget
 Teleboas; volucrique premit tranquilla natatu
 Cærule, & insultans Prochyta superimminet. illa
 Flet lacrymans, lacrymisq; oculos dum turpat abortis,
 Diætynnam ingeminans sic ore precatur amantem.
 O Dea, virginæi custos innupta pudoris:
 Si qua meis unquam cecidit tibi victima telis,
 Suspendive tholo surgentem in cornua Ceryum:

Sis præfens, tantoque volens succurre labori.
 Da rabidi vitasse manum prædonis; & ipsum
 Sterne solo exanimem, stratumque ad Tartara pelle.
 Hæc ait: at voti tantùm succedere partem
 Diva dedit: pelago partem ferus obruit. Auster
 Namque pudicitie tunc, & Lætoa labanti
 Consuluit vindex, & iniquis obstitit ausis
 Teleboæ; at Prochyte fato haud subducta sinistra est.
 Ilicet hærentem lateri dum sustinet hostem,
 Extimuit pudibundæ: stupent correpta recentis
 Membra metu: riguere genæ, vox faucibus hæsit.
 Pallor habet frõntem, pallor suus occupat ora,
 Ora, manusque ambas; Parioque simillima saxo
 Conkiclit; arrectos nec ventilat aura capillos.
 Sic lethalis hyems totum diffusa pererrat
 Corpus, & amisso torpescunt sanguine venæ;
 Et lapis est quæ Nympha fuit. sublimior olli
 Arboribus sylvescit: apex, quem crista tegebat;
 In frondes abièrè comæ; versisque sagittis
 Jam nemus in Prochyte pharetrâ, jam crescit in armis.
 Utque peregrinis Colchorum e sinibus olim
 Huc primùm Argivo Minyarum remige vectas
 Phasiacas agitabat aves, telisque premebat
 Impigra, Phasiaco Prochyte sic alite lucos
 Auxit, & immeritam solatur Cynthia fatum.
 At non Teleboam potis est vis ulla levare:
 Sed furit infrendens, Phæbumque incusat, & astra.
 Tum Prochyte, ut potuit, scopulis lacrymansque,
 gemensque
 Procubuit super; atque hærens, crudelia dicit

Nu-

(a) *Phasiacas* (sc. Aves Phasiacæ: e Græcis huc demum transportatæ; &
 Ital. *Faggetti*: a Phasi Colchorum flu- his quidem nunc Prochyte præ cæte-
 vio didicæ; atque ad nos vectas ab Ar- ris locis referta. est.
 gonantis, cum e Colchis in Græciam,

Numina : crudelem sese , quodd luminis aurâ
 Vescitur , infernis nec dum miser occubet umbris.
 Non tulit hoc tristis gemitu commotus Amici
 Delius , antiquæ subeunt nam pectora flammæ
 Et bonus ut caussam lacrymarum avertat , ab imo
 Perculit Inarimes nutantia culmina fondo .
 Tum subitò excussis latè juga percita sylvis
 Intremuere : movent disjectæ vertice rupes :
 Saxaque diffiliunt : vasto discedit hiatu
 Pontus ; ab Ænariâ Prochytae latus abscidit ; æquor
 Per medium volat illa : suus timor urget euntem ;
 Elusumque cavens vel sic irridet Amantem .
 Tum verò iratæ sensit fera signa Dianæ
 Teleboas , læsâ meritis pro Virgine pœnas .
 Ille quidem , curis impar exsolvere mentem ,
 Hæret iners animi : paulatim serpit in artus
 Torpor , & immotis durefcunt viscera fibris
 Frigida quin etiam circùm præcordia sanguis
 Obstilit ; in silicem corpus jam vertitur ; & jam
 Ænariæ scopulis , ut signum exangue , refedit .
 Non aliter trifido quàm si percussus ab igni ,
 Missa procelloso sensisset fulmina cœlo .
 Flet tamen exanimis ; lacrymisque per ora volutis
 Non sua , fallaces Nymphæ deplorat amores .
 Quin & inextinctis , caluit quibus ille , favillis
 Ardet adhuc : spirant vel nunc incendia lymphæ ,
 Quas liquat , atque oculis Parvo ceu Gurgite fundit .
 Hinc nomen , Fons alme , tuum ; sic indita virtus
 Plurima ; Teleboas nam quot medicamine succos ,
 Quot potuit morbis adhibere salubriter herbas ,
 Tot medicis Phœbus vitalia munera lymphis
 Contulit , & simili Fontem dignatus honore est .

In-

(a) Ab Ænariâ &c. Consonat Historiæ , ut in Notis pag. 16. lit. i.

Interea, tectis tibi dum sorantibus undas
 Egerit hic, cepto mecum ne parce labori
 Quis quis es, Enaridos tangit quem gloria famæ.
 Non ego te primo defixum in Fonte morabor;
 Nec fuerit nostris hæc meta novissima votis.
 Est honor, est aliis quæ dives adorea surgit
 Parta plagis, superas quâ se se clara per auras
 Suffulit ingenti victura perenniùs ævo
 Inarime, Solisque domos implevit utraq; .
 Ergo iter aggressi rursum, subeamus æquosi
 Clausa soli; paucis quâ te, nec longa secutum
 Orsa, novas doceam lympharum accedere factes,
 Nota Machaoniâ dum currimus æquora cymbâ.

Ecce autem ex imis Clivi radicibus, ^a Auster
 Quâ tenet, inde salit: Phœbi dein versus ad ortum
 Labitur, & riguo fecundat jugera lapsu
 Furnelli ^b Fons dictus Avis; quod profluat arcibus
 Faucibus, & primâ referat præfurnia fronte.
 Sulfuris, & Ferri venis exceptus, utrumque
 Et sapit, & nitro passim, mixtumque trichiti ^c
 Sal habet; at mediis, quâ languidus ignis inerrat,
 Penè calet stagnis, & parcius imperat undæ.
 Cum tamen hæc succis aloës, & amarior atro
 Felle fluat, nareque gravi pertentet odore:
 Non illam, æstivo vel cum jacit undique flammæ
 Sole furens Procyon, sitientibus arida labris
 Ora velint tetigisse: licet Riphæa pruinis
 Algeat, & tristes nix circumfusa tepores
 Pellat, & austeri vincat fastidia potus.

Hinc

(a) *Clivi radicibus* &c. Locus hic per Jasoll. a. c. d., etiam Bacc. l. s. c. r. o. Indigen. Monte de' Fossi.

(b) *Furnelli* &c. Indigen. Bagno di Fornello, prope Vicum, vulgò *San Pietro a Pantanello*. Meminit hujus, præ-

(c) *Trichiti*. Trichitis ex Plinio l. 35. c. 25. Species aluminis in capitamenta quedam canescencia dehiscen-

tis: a greco *Tolæ Capillus*. (a) *Us*

Hinc teli ad jactum subjectos cerne per agros
 Ut Caurum, Boreamque inter^a gratissima rorent
 Balnea, Fontanis nomen quæis venit ab oris.^b
 Ipsa tibi biforo largè manantia ductu
 Saxa liquant vicina; nec his certaverit ulla
 Aut tantùm fluere, ^c aut puros mage vena liquores
 Volvere, dum tecti contenta sub imbrice Nalas
 Par micat electro, stagnisque nitentibus instat.
 Ipse quidem, nisi multa nitro styptiria, ^d & acri.
 Hanc apyron ^e limo inficeret, propiora saluti
 Non alia optarem vires fractura Lyæi,
 Quàm quæ fontales explent carchesia rivi:
 Cum tamen ingratum sapiant, his utere tantùm
 Cum dolor in cursu, vitæque incommoda cogunt.
 Multum illis pretii quondam fecere repulsa
 Morborumque acies, atque agmina victa malorum.
 His etenim, nequidquam alias tentata per artes,
 Parta salus, ^f grandi cumulavit scœnore famam.
 Nil ibi plebejum: non hic Ephyreia præfert
 Æra: sed argenti, magnetis & innatat humor
 Particulis, nitidoque satur splendescit in auro.
 Nec procul exurgens tractu defudat eodem
 Castilion; ^g veteris nomen cui rudera Castri, ^h
 Dirutaque antiqui dederunt vestigia pagi.
 Proxima fluctivagi sonat ille ad cærula Merei,

Cu-

(a) Ut Caurum &c. Vulgò, Fra-
 Macbro, e Tramontana.

(b) Balnea Fontanis &c. Indi-
 gen. Bagno di Fontana, d della Fonte;
 de quo Jasol. l. 2. c. 7. & Bacclius l. 4.
 c. 10. & 13.

(c) Aut tantùm fluere &c. Ita ex
 Ind. Jasol.

(d) Styptiria. Struonugia, Alu-
 men: quia nimirum siccæ, hoc est
 adstringit. Utitur hac, cæterisque id
 genus vocibus Auctor pro ipso Alumi-

ne, ne repetita sæpius eadem vox
 Alumen, fastidium legentibus creet.

(e) Hanc apyron. Apyron ex
 Plin. l. 35. c. 15. genus Sulfuris vivi.

(f) Parta salus &c. Majorem for-
 tasse præ cæteris, uno excepto Parvo
 Gurgite, sibi laudem vindicat Bal-
 neum Fontanum in presentia.

(g) Castilion. Indigen. Bagno di
 Castiglione. De hoc Jasol. lib. cit. c. 8.
 & Bacc. l. 4. c. 10. & 13.

(h) Rudera Castri &c. Indigen.
 Ca-

Cumeum contra litus, Boreamque nivalem.
 At circum apposito^a collectis pariete postquam
 Corpora fovit aquis, folioque^b excepta rigavit,
 Per scopulos præceps, & tesqua horrentia serpit.
 Ille suas etiam terræ salfugine^c partes
 Imbuit: & rapidis fovet ille incendia flammis.
 At subito indicium peracuti sulfuris unus:
 Præstat odor; dumque ora nimis torquet amaror,
 Signa tibi falsi faciet manifesta saporis.
 Lætus ager quæ prata madent: lætissima florent
 Jugera; sed fusâ totum ferrugine litus
 Obruitur latè, furvâque nigrescit arenâ;
 Cui sua magnetem laus est traxisse;^d coactum
 Jura pati, potuit quæ victo imponere victor;
 Et ferri domitorem olim sibi subdere inermis.
 Quid sit Amor qui nescit adhuc, hoc noscat ab uno,
 Dum silices domuisse potis; tractosque tenaci
 Compede, naturæ cogit dediscere leges:
 Et nova mutato sortiri viscera sensu.
 Ut tamen huc certo valeas appellere cursu,
 Dum Prochyte adveniens remum lentabis in undâ,
 Ænariamque voles celeri tetigisse phaselo,
 Hoc meminisse velim; lævas tibi palmula cautes
 Radat, inaccesso quæ se de vertice tollit
 Celsa silex, ingens, & multo subnigra fumo.

Mi-

Castellum. Urbem hic ab Hierone Syracusarum Tyranno conditam, cum Insulæ Imperitaret, arbitratur Jasol. loc. cit.

(a) *At circum apposito &c.* Balneo hoc, paucis ab hinc annis exeructis ædibus ad loturam accommodis, utilius uti possumus.

(b) *Solioque &c.* Solum, Vas nempe, quo in balneis Veteres utebantur; in illo enim sedentes lavaban-

tur. Ita Festus apud Samuel. Pitiscum in Lexic. Roman. Antiquit. T. 2. V. *Solum*. De hoc Celsus l. 1. c. 3. Plin. l. 33. c. 12. Additque nobiles Fœminas Romanas solis etiam argenteis ad delicias usas.

(c) *Terra Salfugine*. Alumine nimiram, ut Plin. l. 35. c. 15.

(d) *Cui sua magnetem &c.* Ita ex Jasol. l. 1. c. 3. Capac. l. 2. c. 15. cæterisque.

(a) *Ar*

Mitis ubi e gravidis pendens vindemia ramis
 Excoquitur: digesta suas & quadrat in unguem
 Arbor opaca vias, fructuque, & flore coronat.
 Hic tibi Castilion; atque hac de rupe liquentes
 Terra sinus aperit. nec Fons præsentior alter
 Ancipiti implicitos morbo, lassâque gravatos
 Temperie expediet: nocuis seu plurima plagis
 Archigenes ^a fomonta ^b paret: seu corpora circum
 Fundere, ^c seu jubeat pateris haurire liquores. ^d

Sed me Pieriis tendentem carbasa ventis
 Vicinæ invitant rupes, collesque propinqui:
 Quæque sub Arctoo stillant Vada fervida cœlo.
 Ergo, age, festivo sonet Acta celeumate: pronam
 Solve ratem, Phrasidame: ^e vocant jam flamina puppes,
 Aura vocat Libethris. amem læto omine Divum
 Cœpta sequi, &, clavam flexit quod Delius, oras.
 Unde diu cultos liceat decerpere flores,
 Quos mihi Pirenes aluere aspergine Nymphæ,
 Ænarides Nymphæ: meritum queis donet alumnum
 Inarime, dum ferta meis dat habere Camœnis.
 Accelerat Fortuna vias: & plena secundis
 Auspiciis jam vela præit. viden! æquore toto
 Subliliunt, geminantque choros, plauduntque vicissim
 Nereides mixtæ Tritonibus! aspice pontum
 Sparsere ut primis oriens Matuta favillis!
 Aspice: sed dicto citiùs Neptunia vecti
 Per freta, pacatum, Socii, confecimus æquor.

D

Et

(a) *Archigenes*. Celeberrimus ætatis suæ Medicus Syrus, de quo Juvenal. Saty. 6.

(b) *Fomonta*. Unus e modis, quibus id genus aquis uti possumus, sunt *Fomonta*: cum nimirum aqua in aliquam tantum affecti corporis partem *Clystere* ingeritur: sive cum eidem parti vel spongiâ, vel aliquo alio instru-

mento applicatur.

(c) *Seu corpora circum &c.* Alter modus, quo adhibetur aqua, corpus totum balneis ablundo.

(d) *Seu jubeat pateris &c.* Tertius nempe modus, aquam hauriendo.

(e) *Phrasidame*. Navicularii nomen, a Sannazario in Eclogis desumptum.

Et jam puppe super desertas quærere ripas
 Cogimur, imbriferis horret quâ cautibus, & quâ,
 Servat inaccessum Speluncæ^a nomina litus.
 Hic salebras inter densas, mediique fragosis
 Erumpunt faxis latices: & pura ministrant
 Pocula: sed nullis gustanda hæc pocula labris.
 Namque superfusus Nereus hinc fluctibus Ægros
 Accessu prohibet, pelagoque excludit iniquo;
 Optatamque vetat morbis afferre salutem.
 Præcipuè scopulis cum nubifer incidit Eurus
 Ænariæ, spumantque altis maria acta procellis;
 Litora tunc adoperta vadis, circumque supraque
 Accipiunt inimicum imbrem: confusaque fluctu
 Nequidquam obducti parent vestigia fontis.
 Heu malè tum, repetens Campano cærule lembo,
 Grata salutiferæ quæres ibi munera lymphæ.

Nec minùs interea Parvi prope Gurgitis ædes
 Tingentem videas declivi pascua lapsu,
 Stringentemque herbas, & mollia prata rigantem
 Fonticulum: ^b parco sed quem calor imbuat æstu.
 Mitior hic, stomacho quòd amicos præbeat haustus,^c
 Humoresque graves, choleramque expellat acutam,
 A stomacho sibi jure trahit nomenque, deculque.
 Quod si non alio pervelleret ora sapore,
 Gurgitis hic Parvi nihilum distaret ab undis.
 At gremio quamquam veniat telluris eodem,
 Non tamen inde fluens fuerit potantibus idem.
 Namque, subit cæcæ dum curva foramina terræ:

Per-

(a) *Spelunca nomina &c.* Indigen. *Il Bagno della Spelunca*, seu *Della Scrofa*; de quo, præter Jasol. l. 2. c. 11., Bacc. l. 4. c. 7. & 10.

(b) *Fonticulum*. Italic. *Bagno dello Stomaco*: quem nunc etiam Indigen. *Il Bagno del Cappone* dicunt: sa-

porem enim talem refert, qualem jus Capi elixi habet. De hoc Jasol. l. 2. c. 16., & Bacc. l. 4. c. 10.

(c) *Mitior hic stomacho &c.* Fontis hujus aqua potai magis, quàm horarum accommodas, asserit Jasolin. loc. cit.

(a) *Epo-*

Perque sinus varios, imperforosque meatus
 Paulatim molitur iter; sub hiatibus imis
 Sulfureas sensim partes, tetrumque bitumen
 Tergit; & illimes hinc purior exhibet imbres:
 Miraturque novos latices, & non sua stagna.
 Per medias veluti sinuosa volumina versat
 Qui silices, squamasque fricans exosus avitas
 Innovat, & rimis saxi eluctatus, in auras
 Ora vibrat coluber, primosque recolligit annos.

Nec te, dum paribus metimur singula votis,
 Hæc pigeat conferre gradum, pretiosior Hermo
 Fœta metalliferis quæ panditur Insula venis.
 Eoum ad Solem nam quæ præfulget Epopeo^a
 Phosphorus, extremâ montis de parte calentes
 Hic geminis lymphæ scatebris: Hydrea^b reposito
 Bina lacu hæc fervent; ferro quorum altera schiston^c
 Immiscent, & sulfur olent; & largius hausta
 Tentantum arguto sapiunt subdulcè palato.
 Auriferis sed ponè fluunt quæ ditia guttis
 Altera, Gingivis, & Dentibus apta medentur.
 Et quamquam apposito careant hi nomine Fontes,^d
 Non virtute tamen, nec laudis honore carebunt.

Non ego vos morbis toties clarata domandis
 Transierim Cytharæ: ^e vel quæ conterminus olim

D 2

Bal-

(a) *Epopeo*. Vide Notas pag. 6.
 lit. m.

(b) *Hydrea*. A græco Ἰδρῆον:
 ita appellat Plin. l. 6. c. 23. Loca aqua-
 tionis, seu Mansiones aquationum
 dispositas; ut explicat Jor. Gerard.
 Vossius in Etymolog. V. *Hydrema*:
 & Jo. Harduinus Soc. Jesu in Notis
 citati libri, & capitis Plin. ad usum
 Serenissimi Delphini.

(c) *Schiston*. Aluminis capillati
 genus, ut Plin. l. 35. c. 15. quæ schis-
 tile, a Σχίζω, Scindo.

(d) *Et quamquam apposito careant*
Græc. A propriâ dumtaxat virtute no-
 menclaturam sortiuntur. Alterum
 enim *Delle Gingivæ*: *De' Denti* alterum
 dixere; dentium quippe, & gingivarum
 morbis medentur.

(e) *Cythara Græc.* Indigen. *Bagno*
de Cithra, quæ parte Insula ad Oc-
 cidentem versa est: in loco, quem
 Incole *Petra rossa* appellant. Agit de
 hoc Jafob. l. 2. c. 56., Solinander l. 1. c. 6.
 De Causis Calor. Font. medicat. &
 Bacc. l. 4. c. 10.

(a) *Agnon*.

Balnea litoreis monstrabat rupibus Agnon. ^a
 Quæ, modò vix summo dum cursim attingimus ore,
 Profuerit meminisse olim, nascentia mecum
 Dum petet, & primo Pæon lustrabit ab ortu;
 Nam, Latiis iterum Saturnia secula terris
 Quæ revehunt, me Stagna vocant; ^b quibus incli-
 ta præstat

Inarime: tantùmque alias supereminet oras,
 Illyricas quantum navis rostrata liburnas.
 Nec modò Pactolus rutilis coleretur arenis,
 Aut limo splendente Tagus; non Gange tumeret
 Indus, ubi Ænariæ contingeret advena fines;
 Hic tandem, quæ dona aliis vix credita regnis
 Audierat, congesta loco visurus in uno.
 Non humili fluit unda fatu; puduitque videri
 Fossilium vulgare genus; prognata sed auro ^c
 Dicitur. hinc auri fulvum subtegmine velum
 Labra tegit: ripæque auro, campique reident.
 Præsertim innubi si quando clarus ab alto
 Purpureas tulit axe faces, & lumine Titan
 Verberat auriferas solito fulgentior undas.
 Illicet tacti radiis, & luce refulgent
 Tunc latices, geminantque diem: tunc litora latè
 Emicuere: novis ardet fulgoribus æther.
 Ipsa etiam, dum serpit agris, atque ubere censu
 Arva rigat, segetesque beat, stupet unda: suasque
 Divitias mirata tumet: nec se capit alveo

Exun-

(a) *Agnon*. Indigen. *Bagno di Agno-
mo*, quod prope Balneum Cytharæ po-
nit Jafol. l. 2. c. 37. nunc tamen ve-
rustatis situ squaler.

(b) *Me Stagna vocant &c.* Duo ni-
mitum Balnea, quorum alterum *Ba-
gno Aurifero*, seu *Dell'Oro*: Alterum
Argenteo nuncupatur; Sita ambo in

Valle Umbrasci Epopeum versùs, pa-
rùmque inter se distantia.

(c) *Prognata sed auro &c.* Teste
Jafol. l. 2. c. 21., & Bacc. l. 6. c. 9. au-
reâ relâ, & velo argenteo teguntur hi
duo fontes; ut nunc ipsam ad sen-
sum patet.

(1) *Sed*

Exundans, lentoque foveat sua gaudia gressu.
 Hoc mallet se Fonte fatam Cytherea: marisque
 Despiceret fluctus audentior. ipsa lavari
 Hoc deprensa olim vellet Dictynna; tibi que
 Parceret, Aëæon, meritaque remitteret iras.

Huc avidas, huc verte acies: licet ecce tueri
 Naturæ gaudentis opes, quæ prodiga rupes
 Eliquat in pretium: & niveo fœcunda metallo
 Non aliis aperit se se formosior arvis.
 Ut salit albescens! argento ut clara superbit
 Illa suo! tensi summum velaminis instar
 Sternit ut unda solum, decoratque argentea ripas
 Sed non ante frui^a (rerum damnosa ruentum
 Conditio!) gemini grato tibi gurgitis haustu.
 Possè datum, valido quàm jacta bipalia nisu
 Impiger expediat fossor, terramque subactam
 Egerat, & cursum lymphis det habere priorem.
 Dumque vetus ferro rursus patefiet aquarum
 Limes, arenoso tum labra tenacia cœno
 Construet, & conchæ densata repagula circum
 In morem apponat: spatium ne gurgis aperto
 Profiliat fugiens, laxisque feratur habenis.
 Ceu quondam, excultos errent ne forte per agros,
 Infranes cohibentur equi: cum victa lupatis
 Ora Pelethronii Lapithæ moderantur: & arctis
 Carceribusve premunt, tenuive in pulvere versant.
 Sic sensim inclusos gyro breviorē cœrent,
 Libera ne nocuo campum terat ungula pulsu.

At mihi si laticum quærenda exordia: primæ
 Si vetus amborum repetatur originis Auctor,

Ab

(a) Sed non ante &c. Cum hæc cum humo, in conchæ speciem effin-
 duo Balnea temporum injuriâ penè gas, ad excipiendas aquas. Quod etiam
 obruta sint, ut illis utare, necesse in nonnullis aliis balneis prope deper-
 est, ut solo subacto, fossam, injeçtâ cir- ditis præstandum, ut suo loco.

(a) Hinc

Ab Jove principium: magno Jovis omine jaçant
 Aurea Stagna suum, celebrantque Argentea nomen.
 Fama tenet, geminas geminâ de matre sorores
 Huc olim Herculeis venisse e Cautibus: a atque hinc
 Inarimes fidâ perhibent latuisse sub umbrâ.

Numine clara quidem se se genitore ferebat
 Stirpis Apollinæ soboles, dilectaque Phœbo
 Progenies, & digna Deo: quarum altera Clïo,
 Altera Liriope natali laude tument.

Has ubi sidereo speculatus ab æthere, fertur
 Incaluisse iterum vesano captus amore

Juppiter. at vigili Nympharum examine septas
 Nequidquam aggreditur: nequidquam percitus igni
 Carpitur. antiquæ solito molimine fraudes

Restabant. veteris sedenim non immemor artis,

Quâ quondam eluso Danaën custode fefellit

Acrisio; pluvium rursus se vertit in aurum:

Addit & argenti tacitos, nova crimina, rores.

Tum sensim arcanæ se se per viscera terræ,

Tecta ubi per cæcas patuere sororia rimas,

Insinuat. tum multa licet custodia circum

Excubet, & clausas valido tegat aggere tellus,

Fit via vi: majorque alio vis redditur astu.

Quippe per occultos ruit imber, & imber hiatus;

Et premit adnixas imbrem repulisse puellas.

Dumque superfusi nequeunt vim ferre liquoris;

Nullus & inde fugæ patet exitus, unde procaces

Eluisse queant nimbos; contempta pudoris

Jura sui doluere: gemunt: miserandaque pallent

Ora;

(a) Huc olim Herculeis &c. Caves Herculeæ, Massa ad Delubrum: Ital. *Massa*: Ita Parthenus Giannattasus Halientic. i. Quamvis ab Hercule denominari possit perpetuus iste

Tractus Massæ contiguus, utpote ab Hercule olim celebratus, postquam, Geryone occiso, ex Hispaniâ ad hæc litora appulit.

(a) *Massa*,

Ora; nec attonitis vitæ pars ulla, nec ullus
 Sensus inest membris. objectâ Gorgone qualis
 Constitit exanimis, rigitque immobilis Atlas.
 Hæc tamen iam patriis procedere furta latebris
 Non tulit Ops mater; temerati claustra reuellit
 Illa soli; patuit lato tunc obuia ductu
 Semita, quâ Nymphæ, Zephyri velut utraque pennis,
 Corripuitque fugam, superasque evasit ad oras.
 Juppiter ut contrâ fraudes, atque irrita fraudum
 Vota videt cecidisse; Eheu! sic ludimur? inquit;
 Sic blandos sine more dolos, dulcesque repellat
 Insidias: mecumque audax contendat inermi
 Fœmineum de stirpe genus? nec tela trifalco
 Stringimus igne? scelus meritâ nec morte piamus?
 Vos ego, sed iusto non hîc laxanda furori
 Fræna; pudet trifidi consumere fulminis ictu
 Imbelles animas, natamque ad mollia pubem.
 Mitior hæc tantùm maneat vos pœna: liquentes
 Ibitis in latices, in dites utraque fontes.
 Aureus hinc alter, fluet inde Argenteus alter.
 Corpora dispereant: tenues vanescat in auras
 Spiritus. admittit solum sibi testis, & ultor
 Imber eat: nostrasque diu sic exprimat iras
 Supplicium, ut spreto itidem testetur amores.
 Protinus in rignos membris exilibus amnes
 Defluxere. pari tandem sic utraque fato
 Cessit io; insidiis cessit sed neutra: superstes
 Utraque vivit adhuc in Fontibus: utraque famam
 Virginitatis habet, nomenque illustre tuetur.

At loca dum canimus vigili servanda Draconis
 Lumine, ne lævâ renuat de parte recessus
 Musa, nec Umbrasci^a mecum declivia vallis

Pæ-

(a) *Musa nec Umbrasci (C. Indi.) gen. La Vallée d'Umbrasci.*

(a) Et

Pœnitent subiiſſe : jugo quâ lapſus ab alto,
 Et Cyprio Fons ære ſcatet qui plurimus : ^a & qui
 Indidit aut nomen Valli , aut a Valle recepit .
 Par fluet hic , labris totum ſeu tergere corpus,
 Mollia ſeu tepidis fomenta canalibus optes .

Ante Dicarcheas mihi deferet Hesperus arces,
 Quàm referam, quot aquoſa ſinu riget Inſula campos:
 Roſcida quot patriis immulgeat ubera terris .
 Quæ te , quod primo redoles aphonitron ^b ab ortu,
 Balneolum, ^c ſonet alma chelys? quod Arionis unquam
 Certet ebur ceciniffè Lacus , quibus inſita laudem
 Vis tribuit: proprioque notat quos Fama triumpho?
 Sæpe etenim , Ambuſtis paſſim comperta medendo,
 Certior his Coſti ^d meruit cognomina virtus .
 Non ſecus ac Libycas inter victoria lauros
 Scipiadæ domitâ peperit Carthagine nomen .
 Hos tamen haud aliter curvum quàm paſſa ligonem
 Præbet humus , facili quamvis verſanda labore .

Quis tacitum Retis Fontem , ^e vicinaque Reti
 A Medio quis dicta Viæ ^f loca culta relinquat?
 Turbidus hæc latè , pelagoque immittitur humor ,
 Diruta quâ Stagni vix nunc monumenta reſiſat
 Navita , vix oculo luſtret rimatus inani ,

Dum

(a) *Et Cyprio Fons ære &c.* Indigen. Bagno , d ſia Doccia nella Valle d'Umbrasco : ad Epopei radices : nullo tamen in uſu eſt in præſentia . Jaſol. l. 2. c. 23.

(b) *Aphonitron* . Nitri ſpuma: A'φπός enim Græcis, Latinis *Spuma*.

(c) *Balneolum* . Indigen. Bagno: ſitum quidem inter Vicum, vulgò *Casa Nizzola*, d *Casa Micciola*, & Vicum, cui nomen, *Lo Lacco* . Jaſol. l. 2. c. 28.

(d) *Certior his Coſti &c.* Indigen. Bagno del Cotto, ſeu Delle Cajonche: quod nunc etiam *Bagno degli Occhi* ap-

pellant , qudd oculis proſit . Prope Balneum Parvi Gurgitis labitur : eandemque cum illo habere originem aſſerit Jaſol. l. 2. c. 19. Meminit Bacc. l. 4. c. 7. 10. & 12. Del Cotto , a ſua nempe virtute, qudd Ambuſtis medicatur .

(e) *Quis tacitum Retis Fontem &c.* Ital. *Fonte di Rete* . Indigen. *La Rita*: prope Balneolum, inter Vicos *Casa Micciola*, & *Lo Lacco* . Jaſol. l. 2. c. 29.

(f) *A Medio quis dicta Via &c.* Indigen. Bagno di Merza via . in plagâ, quam *Le Legna* dicunt . Jaſol. l. 2. c. 30.

(a) *Aggre-*

Dum tumido Ænariæ propior subit ostia velo.
 Luteus ille fuit: violento impulsus anhelat
 Igne calor: vires augent, animosque calori
 Sulfurâ: sed falsi, gustem si forte, sapores.

Quòd fessum rapitis, Parnassia Numina, lento
 Languida per campum dom volvitur orbita gyro?
 Nosco equidem: Deus ecce animis majoribus implet,
 Atque aliò Thymbræus agit: stimulisque morantem
 Increpitat. nova iussa sequor: dextroque superbus
 Omine, Phœbeis nunc primùm ascribere factis
 Aggrediar Latices, ^a tutelâ, & nomine claros
 Virginis, huc avibus quæ quondam vecta secundis,
 Inarimæ laceram sine clavo, & remige pinum
 Appulit impellens; fuso dum sanguine palmam
 Irrigat, & cœli victrix contendit ad arces.

Nec fileam Vici ^b diffusa crepidine collis,
 Montanoque ^c sacra Indigeti balinea, Triones
 Unde soluturis promunt sua signa carinis.

Quàm bene, quàm faciles salient ad vota liquores
 Hi tua! sed rutro solers tamen ante memento
 Eruere effossas, quibus obstitus imber, arenas:
 Ne lateat, stagnetque luto demersus inertis.

Ipsa etiam nostri in partem se carminis addat,
 Detque frui Sinagalla ^d suis, curasque resolvat
 Deliciis, foveatque novo: mea gaudia culta.
 Quid prius hinc tanto Phœbus mirètur in alveo
 Hæret adhuc: aciem quamvis hæc flectat, & illac:
 Par lacti color hinc: nares odor allicit inde

E

Gra-

(a) *Aggrediar Latices*... *Virginitas*.
 Ital. *Bagno di S. Restituta*: in orâ maris:
 ab eisdem Divâ, nunc Ænariæ Patronæ,
 nomine. *Jasol. l. 2. c. 3.* Quæ autem huc
 illa delata sit, habes in *Lect. SS. Neapol. 17. Mail.*

(b) *Nec fileam Vici* &c. *Ad radi-*

ces Montis, qui vulgò *Di Vho* dicitur.

(c) *Montanoque* &c. *Indigen. Bagno di San Montano. Jasol. l. 2. c. 15.*

(d) *Detque frui Sinagalla*. Ital. *Bagno di Sinagalla*. *Indigen. Di Saragalla*: non procul a *Balneo*, quod *idem Della Colata* appellant. *Jasolin. l. 2. c. 26.*

(a) *Lym*

Gratior : & tactu non vena immitis , & hanstu.
 Hanc gypso albertem , liquido vel alumine foetam
 Crediderim , & tenui argillam confundere nitro ;
 Quam versâ postquam tellure recluseris , agris
 Tunc adhibe membris quo res non una reposcet
 Sæpe modo ; fomenta petas seu grata : per artus
 Lympha tubo seu missa cadat : ^a seu proluat ora
 Tu tamen hac plenis consultius utere labris :
 Sparsaque nudatum largè tibi corpus oberret .

Sunt etiam, quibus una dedit sua nomina Fontes
 Curaque, fœmineusque labor: quòd terferit illis
 Sedula ceu fuso mappas, & carbasa lotrix
 Lixivio, & madidis mantilla sordida villis:
 Lixivj ^b idcirco Fontem dixere: manetque
 Nomen adhuc, quod sola hominum solertia fecit.
 Proh quales, quantosque sinu fovet ille calores!
 Namque Pithecius non hoc intensius afflat
 Alter: & undanti non hoc mage fervet ab igni.
 Quod mirere tamen, tantos licèt aggeret æstus,
 Non alio utiliùs medicatas tempore merces
 Expedit: & miseris namquam feliciùs aptam
 Præstat opem, rabido quàm cum Canis oblatrat astro,
 Et moribunda Ceres pallenti languet arista.
 Attamen hos tantùm fodiens tibi sarculus amnes
 Restituet; nec, avara sinu quos ebibit, unquam
 Sponte dabit tellus: duro frangenda bidenti
 Terga soli, & tractis veniet sua copia rivis.

Quid tibi nunc Ferri ^c gravidis deducta fodinis
 Sta-

(a) *Lympha tubo seu missa &c.* riferam, Epopeum verrus. Jafol. l. 2
 Quartus modus utendi aquis: Ital. In c. 25.
Doccia: præter tres alios, de quibus
 in Notis pag. 25. lit. b. c. d.
 (b) *Lixivj idcirco Fontem &c.* In-
 digen. *Bagno della Colata*. Ital. *Euca-*
 se: inter Balneum Sinagallæ, & Au-
 (c) *Quid tibi nunc Ferri &c.* Ital.
Il Bagno del Ferro, prope Balneum
 Parvi Gurgitis, & Vicum vulgè *Ca-*
sa Micciola; Ferri dicunt, a Ferri *for-*
dina, s quâ manat. Jafol. l. 2. c. 20.

(2) 52-

Stagna tanam ? sitiens tamen hæc quoque Terra
Subreptas donec ferratæ cuspidis iæu (negabit,
Sciffa recludat opes, furtivaque dona remittat.

Quid referam pluvio quâ parte obvertitur Austro
Litus, & asperfo pinguescunt avia circum
Saxa nitro, ^a parvâ titulum fortitus ab Ulmo ^b
Ut sonet, & molles ut Fons mihi proluat herbas?
Cæruleus quondam Protei de sanguine Pastor
Hic erat; at pelagi quoddam tempestatibus actum
Per fata, vitiferis Bacchi malecautus ab arvis
Non pecus abstinuit, Baccho tum vindice, in Ullum
Vertitur. at Nerei demum per vota, liquenti
Fronde fit inde latex, & sumit ab arbore nomen.
Hos ego vere novo, niveis ubi cornibus axem
Taurus adit: vel Libra suos ubi protulit ortus,
Præcipiam subiisse lacus, cum dura coëgit
Conditio, & tristis pellenda e corpore labes.

Sors eadem te læta manet: Divûmque frueris
Munere, si dulcem vel Subcellaria ^c potum
Sufficiant: totis vel currant destina membris.
Si sapias, hæc iisdem manant quæ finibus, iisdem
I, pete temporibus; validâ sic victor aquæ vi
Lethiferam poteris Lachesis fregisse: tibi que
Non humilem nostræ repetent pæana ^d Camœnæ.

E 2

lit

(a) *Saxa nitro* *Æt.* Rupes quippe hæc alio superis attribuitur: ut Capac. l. 2. c. 15.

(b) *Titulum fortitus ab Ulmo* *Æt.* Indigen. *Bagno dell'Ulmello*, seu *Di Dolano*. *Delle Principesse* etiam *Jusolin.* lib. 2. cap. 45. dixit. Fuit inter Promontorium Marentis, & S. Angeli, ad mare meridiana. Mentitur *Bacc.* l. 6. c. 9.

(c) *Subcellaria*. Indigen. *Bagni di Suvellara*: iisdem pariter ad meridiem, inter promontoria S. Pancratii,

& *Capo di Cavallo*; eandem habent originem cum *Balneo Dell'Ulmello*. De his *Jusolin.* l. 2. c. 49. & *Bacc.* l. 3. c. 66. & 70.

(d) *Pæana*. *Pæan*, Hymnus, quæ, quantum in veteris docueretur, proprie tamen hic apponitur verborum huiusmodi: cum *Pæan* in malorum averfione olim caneretur in laudem Apollinis: qui occiso *Python*e haudcæ primò fuit hoc genere carminis; quod *Pæana* dixere, a *Παιον*, quod & *iano*, & *ferio* significat.

(a) Ca

Ult caput Æsculeis, festa inter Pythia, ramis
Vincta, triumphali repetebat Græcia Phœbo.

O. utinam lymphis, quæ jam periere, vetustus
Per me staret honos! iterumque in luminis auras
Eductæ effluerent! per me rediviva rediret
Gloria, & e cæcis emergeret aucta tenebris!

Tunc & ab interitu Capitelli^a balnea chartis
Penè meis revocata: & faucibus eruta Ditis
Penè, vel adversa possent ignoscere forti.

Tunc tandem Inarimes felix Assertor aquarum
Diceret: æternum lucratus carmine nomen.

Non ego, barbaricam quamvis resonantia vocem,
Perdita neglecti tacuisssem Stagna Gradonis.^b

Non Fontes, Solicete,^c tuos, qui Saxa Pedoræ
Propter, & Austrinum labuntur in æquora litus.
Quos ferrugineis rubrica, & sulfura venis,
Et salibus spargit, nitroque interlita sandyx.

Nec steriles meritâ fraudati laude jacerent,
(Fama licet multis jam nunc obscurior annis
Deliteat) dio quos numine sospitat imbres
Aliger,^d æthereo qui quondam victor ab axe
Cœlo insultantes, & Divis bella moventes
Dispulit Aligerum turmas: gentemque rebellam

Fu-

(a) *Capitelli balnea*. Indigen. *Bagno del Capisallo*, prope Balneum, vulgò *Della Scrofa*: in litore maris, non procul a Scopulo, quem *Della Treglia* vocant; Jafol. l. 2. c. 31. Sed Balneum hoc maris aestu omnino obrutum.

(b) *Stagna Gradonis*. Indigen. *Bagno di Gradone*: ad meridiem, in eodem tractu, prope promontorium S. Angeli: Jafol. l. 2. c. 40.; horum tamen vix nunc nomen remanet.

(c) *Non Fontes, Solicete &c.* Indigen. *Bagno di Soliceto*. De Balneo hoc penè deperdito, Jafol. l. 2. c. 39., &

Bacc. l. 4. c. 10. Situm quidem est inter Vicum vulgò *Pansa*, & Promontorium, Indig. *La Falconara*.

(d) *Quos numine sospitat imbres Aliger*. Indigen. *Bagno di S. Angelo* Jafol. l. 2. c. 44. Nullo nunc in honore: non quidem quod illi (& hoc de cæteris etiam, quæ penè oblioverunt, dictum hic generatim volumus) antiqua, & toties experta virtus non inest; sed ex eo, quod nimia Balnearum frequentia, quæ Enariæ habetur, villa propemodum reddiderit ea, quæ si aliud transferri possent, maximo essent in pretio.

(a) Latine

Fudit agens, itridido subjecta ad Tartara telo.
 Sed jam contractis lustrata per aquora velis
 Ænariæ tandem fessi remeamus ad Urbem.
 Hic maturo, quæ primùm sidere fulget
 Alma Venus, ætæ Domini cognomine limen
 Profuerit, Nymphisque sacras invifere ripas:
 Et Latices, Joviane, tuos, atque hospita Musis
 Otia; Castaliæ quò concessere Sorores
 Auspice te; puero, dextrum qui nistit Apollo:
 Exortemque, eheyla tenèro submisit in ævo
 Blandus: & Aoniâ stravit cunabula lauro.
 Te præeunte suis, Elementa impervia cauffis
 Nota fatis patuere; & te cultore beatas
 Hesperidum sylvas, Cœlique volubilis orbes
 Novimus, Euboicæ per te vixere Camœne
 Semineces; nostrisque datum consistere caris.
 Ipsi te colles, ipsa hæc te saxa loquantur:
 Æternùmque sacrant memori tua nomina cultu:
 Nomina, quæ Fontes, riguis quæ Balnea tectis,
 Et virides resonant Horti, Thermæque, Lacusque.
 O Phœbo par una domus! victuræque Pindâ
 Invidiam! Ascraïs olim geminate canorum
 Docta melos numeris, Andino & consona plectro
 Carmina: felices iterum salvete Penates,
 Pieri-

(a) Latices, Joviane, &c. Indigen. Id Pontano: de quo, præter Jafolin. l. 2. c. 53., egit Bacc. l. 4. c. 10.. Nomen ab Hero lucratum est hoc Balneum, scilicet a Jo: Joviano Pontano, celebri sæculi sui Poëtâ: per quem præcipue humaniores disciplina revixere. Certe hic in Umbriâ natus, Neapolim deinde veniens, gratiofus Regibus Ferdinandando II. præsertim, ac Friderico etiam II. a consiliis, atque a secretis fuit. Obiit ann. 1512. ætatis suæ 77. Joviani cognomen Amicorum horratu desumpfit, ut Jovius in ejus vitâ. Hu-

jus Villa, (quæ nunc etiam Il Pontano) Hortique delictis affluentibus in Ænariâ, ac literarum studiis amœnioribus ex-celsti olim fuere.
 (b) Elementa Meteororum Joviani Libram metro alligatam innatit hic Auctor.
 (c) Hesperidum sylvas. Inter ejusdem opera poëtica recententur Horatius Hesperidum, sive De Cactu Citriorum.
 (d) Cœlique volubilis orbes. Aliud ejus opus poëticum, cuius Titulus: Uranie, sive De Stellis.
 (a) Can-

Pieridumque Lares . fausto , precor , omne vatoni
 Excipite : & celebres non uno nomine Pontes .
 Pandite , dum tactis ignaro pollice chordis
 Ingredimur , sacros ausi contingere posses .
 Et , Duce me , vestras quicumque accesserit ades ,
 Cautus Apollineis ^a ediscat Pontibus uti ;
 Seu solto ^b insideat medius : seu pocula labris
 Admoveat : guttifer ^c riget stillantibus artus :

Hic meditis quondam ^d saxis , ubi rima patet
 Arctior , geladis spirabat strabus aer ,
 Æmonis qui forte gelu certare pruina
 Posset , & Alpines Boreæ vicisse rigores .
 Namque , ubi vel Bacchi cyathos , vel Naiada plenis
 Appositam contra diventilat aura diotis ;
 Tum cyathi riguerunt : & flammæ stricta perenni
 Lympha , Cleoneos jam despiciunt algida Soles .
 Sicut odoratos glacies ubi frigore succos
 Durat , & ambrosii concreverunt dona liquoris :
 Quæ cedrus , aut multo perfusam nectare condit
 Cinnamon , aut liquidâ lactis dulcedine sacchar .

Sed repetamus aquas . Vitæ , mihi crede , labanti,
 Aut procul arcendis non tutior ulla periclis
 Praesto aderit : fati non ulla morabitur alax ,
 Romanæ quàm lympha Plagæ ; ^e quæ sola marinos
 Spernit adhuc fremitus , Nereoque invicta resistit .
 Cætera nam Saxi , ^f Nitrosaque Balnea , ^f jam nunc

Per-

(a) *Omnes Apollinis &c. Medicis* nempe, ab Apolline Medicina Numine, & Inventore .

(b) *Sensolito &c.* Vide Notas pag. 24. lit. b.

(c) *Guttifer riget &c.* Italic. *Bagno in Dozza* , Aquis per membra fluentibus .

(d) *Hic meditis quondam &c.* Italic. ex Jafolin. l. 1. c. 3. *Indig. La Veyre*

sola , olim : nunc ne vestigium quidem apparet .

(e) *Romana quædam lympha Plagæ &c.* Italic. *Bagno di Ploggia Romana* : Dal Ferro etiam aliqui dicere : Indigen. *Di Carta Romana*. Meminit hujus Jafol. l. 2. c. 50. , & Bacc. l. 5. c. 6. & v. c. & lib. 6. c. 3.

(f) *Cætera nam Saxi , Nitrosaque Balnea &c.* Indigen. *Bagno del Sasso*, de

Perdidit ira maris, salsoque absorbuit astu.

Nec tu Pæoniis indidite filebere plectris,
Nitrolis: a te, nostros inter pulcherrime fontes,
Musa, vicesque tuas, & tristia fata sequetur;
Et canet, ut, patrii Nymphæ prius incola Gauri,
Mutatos referas aliâ sub imagine vultus.

Nam Cæli, ut perhibent, vitio cum fusa per oras
Serperet Euboicas, vicinaque litora; & urbes
Corriperet grassata Lues; celerique peremptas
Tabæ, catervatim gentes daret horrida letho:
Turba frequens, populique sacris altaria donis,
Supplicibusque onerant votis; Cumea requirunt
Templaque, divinosque Lacus, & Apollinis Arces.
Jam tandem afflictiis quæsitum oracula rebus
Devenere; rogant lacrymis, precibusque fatigant
Numina: consultæ repetunt responsa Sybillæ.

Tum resonâ inclamans Phœbi, Triviæque Sacerdos
Voce tonat, cælumque ferit. *Quam quæritis*, inquit;
E Nymphâ speranda salus. nec plura: recessit
Virgo furens; sonuere fores, & limina Templi.
Incertis quid Fata velint: quæ ferre levamea
Nympha queat: fraudi non defuit apta parandæ
Tunc Hyalæ: c genitam Ænariâ quam fama ferebat

AL-

de quo Bacc. l. 4. c. 10. Et *Del Nitrofo*, de quo Jafol. l. 2. c. 51. & 52., & Baccius loc. cit. & lib. 5. c. 6. aitque videri sibi de hoc locutum Strabonem l. 5., & Plin. l. 31. c. 2. Ambo hæc prope Urbem ad Occidentem sita, ac loco penè contigua.

(a) *Nitrolis*. Nitrolis: Ital. *Fonte di Nitroli*: Indigen. *Neutrnoil*. Fontem hunc Incolæ adhibent ad potum; utilemque multis corporum morbis expeririunt: est in Vico, cui nomen vulgò *Barano*. Jafol. l. 2. c. 46.

(b) *Gauri*. Gaurus Mons Campaniæ. Noster *Monte Gerro*, & *Monte Barbaro*: Vinis olim celebra-

tus. Quâ parte Orientem respicit; Mafficus: Indigen. *Monte Marfo*, & *Rocca di Mondragone* dicitur. Quâ Septemtriones, Falernus: Indigen. *Monte di Sessa*: per cujus juga Q. Fabius M. Hannibalem cunctando fracturus, exercitum duxit. Quâ vergit ad Occidentem, Gaurum appellant.

(c) *Tunc Hyalæ*. Ab *Ταλα*, Latiniis *Vitærum*: nomen fraudi, de qua agitur, necendæ accommodatum; ad surripandos nempe medicos liquores ab Ænariâ; de quâ locutum Sybillæ oraculum Hyalæ præ cæteris novisse poterat: quippe quæ est in Insulâ nata, acque ibidem degens, ex Sannazar. Eccl. 3.

(a) *Quas*

I N A R I M E I S

Alcithoë, Gauroque : Hyales qui captus amore,
 Excepitque sinu, primisque eduxit ab annis;
 Et socios dedit ire choros, & Oreadas inter:
 Ibat ut Eurotæ media inter Delia Nymphas.
 Ergo instructa dolis se se tulit obvia; & ultro
 Mentito trepidas firmat sic omine mentes.
 Numina me Phœbi, dixit, me carmina poscunt,
 O Cives: animo dubias deponite curas.
 Hanc habeat cortina fidem. Quam queritis, unâ
 Ex Hyale speranda salus; sic vertitur ordo.
 Sed non illa meo vobis de munere detur
 Parta prius, positis quam gens mihi supplicet aris:
 Et nova votivis fument altaria flammis:
 Plurimaque e vestris ferro cadat hostia septis.
 Assensere omnes: fidei data pignora: certam
 Spondet opem Virgo: tantisque accingitur ausis.
 Tum subito Inarimes (quam solam oracula Vatis
 Noverat optatam medicati gurgitis haustu
 Allaturam olim genti monuisse salutem.)
 Regna petit; biugosque regens Delphinas, anhelum
 Urget iter, celeratque. sinus subit illa repositos,
 Fumificosque lacus, latebroseque antra cavernæ.
 Inde manu nitrum legit impigra, vivaque sulfura:
 Et medicis admiscet aquis, quibus apta ministret
 Auxilia, & miseris incognita pharmaca terris.
 Jamque lares, tacito signans vestigia gressu,
 Et cæcas terræ latebras evaserat; & jam
 Vestibulum Nymphæ, furto lætata, premebat.
 Cum procul incautam speculâ prospexit ab altâ
 Inarime; subitas furibunda exarsit in iras;
 (Haud etenim latuere doli) volat incita; euntem
 Præ furor it, rapidisque addit calcaria plantis.
 Ille propior, primo frendens ut limine tecti
 Substitit, his Hyalen dictis incessit amaris.

Quis

Quis te, quis, Dryadum confidentissima, nostras
 Impulit in sedes: quidve hinc petis improba? dixit.
 Dein ubi tentavit Nymphæ gremiumque, sinusque,
 Tum patuit fraus. dum furto deprenditur, hæret
 Pallida, vix animis Hyale, vix mente superstes.
 Frigida tum saxo concreverunt pectora. qualis
 Exanimes inter Niobe prolemque, virumque
 Duruit, & Sipyli defixa in colle refedit.

Utque olim, Indigetum demens dum poscit honores,
 Fossilium restuis manantia dona sub antris
 Miscuerat: meritæ ceu pars hæc debita pœnæ,
 Fundit adhuc raptos, furtum testata, liquores;
 Et celebri tandem factus de Virgine Fons est.
 At quoniam, Inarimes Hyale quod subripit oris,
 Nitrum oluit, Fonti Nitrolis quoque nomen adhæsit.

Tot tibi, tot laudum præbet monumenta suarum
 Insula; tot valido expertas medicaminis usu
 Promit aquas. quibus æqua tamen non omnibus
 Nec fortuna pari largitur munera censu. (una est:
 Partim etenim septæ muris, tectoque fruuntur:
 Ne variis officiat rabies, cœlique ruina.

Et partim incultos abeunt sine lege per agros:
 Nec propriis gaudent laribus: sed tesqua pererrant,
 Incertæ quo calle fluant: quo limite sistant.

Nam densas inter silices, bibulasque lacunas
 Exleges ea Clausa tenent, quæ paupere cultu
 Seu faber appositi struxit munimine saxi:

Sive rudi fabricata manu, illoque tenaci
 Condita; dum, glebam ferro molitus adacto,
 Rusticus infirmi circumdedit aggere fossam.

Sic latè infrænes dumeta per avia terræ,
 Horrentesque rubos, nullo prohibente, vagantur
 Tractim amnes: hyemisque ferunt pluviasque,
 minasque.

Talia servatis arcent incommoda labris
 Quàm bene, quæ structam curvantur in absida, nimbos
 Et quæ Stagna cavent. hinc tempestatibus atris
 Immunes adhibebis aquas, tutoque receptas,
 Quas Furnellis^a amat plaga fundere: quasque recludit
 Castilion^b, Cytharæque Lacus^c, Fontanaque præbet
 Ora^d; vel in mediâ quas Diva Ponizaris^e Actâ
 Elicit; & Parvo salientes Gurgite rivos.
 Verùm alii, ducto quos nulla repagula claudunt
 Pariete, non humili substructa mapalia cannâ:
 Hi saxeta petunt: & per salebrosa viarum,
 Sub dio excepti, serpunt: pelagoque feruntur.
 Nec mihi profuerint, totis nisi viribus Ægon^f
 Effractæ in foveam vergat telluris: & hausitos
 Inferat inde cadis; largè quibus eluat Æger
 Corpora; & infano fiat medicina dolori.

Quod superest, Thermis etiam quæ nominata; quales
 Insula mirificas in litore servet Arenas
 Discere si cupias, certo sic ordine disces;
 Stringere dum pressis conor tibi singula metis.

Prima salutiferos mittunt Hypocausta calores,
 Quæ tibi præruptis aperit fumantia saxis
 Castilion^g, rupem triplex ubi finit hiatus.

Ponè alia, elato quàm mons petit aëra clivo,^h
 Cumanaque Domusⁱ inter Myrteta,^k salubres

Exha-

(a) Quas Furnellis &c. Ital. Bagno di Fornello.

(b) Castilion. Ital. Bagno di Castiglione.

(c) Cytharæque Lacus. Ital. Bagno di Chàra.

(d) Fontanaque &c. Ital. Bagno di Fontana.

(e) Quas Diva Ponizaris &c. Ital. Bagno di Santa Restituta. Ponizaris quidem, quia Ponizarii in Africa nata.

(f) Ægon. Fictum Bajuli nomine ut Sannazarius Ecl. 3.

(g) Castilion &c. Indigen. Senso di Castiglione. Jafol. l. 2. c. 10. Hypocausta hæc præ cæteris videntur.

(h) Mons petit aëra &c. Indigen. Monte Cumana.

(i) Cumanaque Domus &c. Indigen. Stufæ a Casa Cumana seu Del Caccioto: & Del Fornello. Jafol. l. 2. c. 12.

(k) Inter Myrteta &c. Ital. Al Mir-

Exhalant nebulas, mulcentque vaporibus æthram.

Juverit hinc geminis Eubœâ in valle ^a latebris
Chalcantho afflatas, tetroque bitumine Thermas
Visere: quâ trifido liquuntur gurgite Fontes,
Tympana ^b terribili simulantes pulsa fragore.
Sed cum nulla habiles curvato hîc fornice fumos
Testa modò excipiant: latum per inane vagantes
Indeprensi abeunt, camposque, & saxa vaporant.

Hoc eadem Thermis Frassi ^c cognomine dictis
Invidit Fortuna decus; namque horrida nullis
Sylva nitet laribus; sylvæ sed inhospita propter
Irritus in vanas dispergitur halitus auras.

Adde, (vapor quamvis expiret inutilis) adde,
Quis favet ætherei, tribuitque vocabula Ductor ^d
Ille chori, qui bella suo pro Numine gessit.
Et Cocti ^e superadde alias, aliasque, Barani ^f
Quas tibi rura dabunt; & quas spiramine multo
Incentas inter cautes, & ab igne nigrantes
Testa; & vaporifero vel quas tibi Vicus, & alto
Colle fovet: signatque suo Solinander ^h honore.

Non ego te proavis didicisse Laconica ⁱ tantùm

F 2

No-

Mirtos: Indigen. & *Morito*. De Sudatorio hicce Bacc. l. 4. c. 5.

(a) *Eubœâ in Valle Gr.* Indigen. *Valle di Negroponte*. Nomen a primis Insularum conditoribus. Jafol. l. 2. c. 24. Vide Notas pag. 4. lit. c.

(b) *Tympana Gr.* Ita Jafolin. loc. cit.

(c) *Frassi cognomine Gr.* Indigen. *Stufe del Frasso*: Inutilis profusus. Jafol. l. 2. c. 27.

(d) *Quis favet ætherei Gr.* Indigen. *Stufe di S. Angelo*: in loco, qui *Alla Flebera* dicitur. Jafolin. l. 2. c. 42. nunc tamen penitus jacent.

(e) *Et Cocti Gr.* Indigen. *Stufe del Cocto*: *Morito* Vici jugum versus. Jafol. l. 2. c. 34. Dum hæc scripsimus Su-

datorium hoc restauratur: cum novos, utelicque vapores emittat.

(f) *Aliasque Barani Gr.* Indigen. *Stufe di Barano*, seu *Del Tofaccio*; De quibus Solinander l. 2. c. 8. De Causis Calor. Font. medicat., & Bacc. l. 4. c. 10. Quinque olim hic Hypocausta habebantur.

(g) *Testa*. Indigen. *Stufe della Testa*. Jafol. l. 2. c. 34.

(h) *Signatque suo Solinander honore*. Cum de Thermis hæc scripserit, Raymerius Solinander libelit, meritis hæc in Monte Vici locatas Jafolin, *Solinandri Sudatoria* appellavit, lib. 2. cap. 48.

(i) *Laconica*. Vide Notas pag. 2. lit. d.

(a) Lau-

Nota velim : priscâ quæ tempestate medendi
 Ars tulit . inventis & nostra attollitur ætas ;
 Namque sub Indigetis Laurentj ^a nomine claras
 Major ab antiquis secernit gloria Thermas .
 Post ego non alias cupiam te quærere ; quando
 Tesqua inter reliquas , & nullis usibus aptas
 Aspera inaccessæ servant tibi saxa Crematæ . ^b

Forfan Arenarum quæ sint cognomina ; ripis
 Et quibus hæ caleant , & quæ prope cærule quæras .
 Ipsa suas primùm Virgo ^c commendat Arenas,
 Ænariz quæ Diva oras tutatur , & Arces .

Non tamen his famâ , aut medicâ vos laude minores
 Crediderim , Nerei quæ propter litus ad Austrum
 Vergitis ; & grandi quæis præsidet omine Princeps ,
 Qui regit æthereas , ^d adigitque ad signa phalanges .

Inde Giganteas ^e sinuoso e margine rupes,
 Et Borean aliæ spectant ; ^f pretioque carentes
 Ad Cytharæ & cernes alias , ad Stagna Gradonis . ^h
 Hæc

(a) *Laurentj nomine &c.* Indigen. Stufe di S. Lorenzo : prope Balneum S. Montani . Hypocausta hæc Antiquis ignota , & paucis ab hinc annis adinventæ , non sine magnâ Ægrorum utilitate .

(b) *Saxa Cremata* . Duo hic Sudatoria ; vulgò *Alle Cremate* , a nullis frequentata ; cum in situ inaccesso posita sint . Locus hic , recte Pontano lib. 6. de Bello Neapol. , sic dictus ab incendio ; Anno enim 1301. sub Carolo II. Andegavenſi e terræ sinu ignis fulfureus erupit aded horribilis , ut duos solidos duraverit menses : quo tempore duò ille milliaria in longum , in latum verb unum se extendit : consumpsitque Vicos complures , animalia , sylvas , ac præcipuam insalæ partem . Incendii vestigia ad id usque temporis terrorem incutunt .

(c) *Ipsa suas primùm Virgo &c.*

Vulgò *L'Arene di Santa Restituta* ; omnium celeberrimæ , in maris litore . De his Jasol. l. 2. c. 33.

(d) *Qui regit æthereas &c.* Vulgò *L'Arena di S. Angelo* . Jasolin. lib. 2. cap. 43.

(e) *Giganteas . . . rupes &c.* Indig. *Lo Scoglio del Gigante* . Scopulus hic ab Inarime parùm distans , hanc a meridie respicit .

(f) *Et Borean alia spectant &c.* Vulgò *L'Arene alle pietre bruciate a San Pietro a Pantanello* : nullius tamen momenti , quia valde debiles .

(g) *Ad Cytharæ* . Vulgò *L'Arena di Cithra* , e *d'Agnone* . Jasolin. l. 2. c. 38.

(h) *Stagna Gradonis* . Vulgò *L'Arena sotto il Bagno di Gradone* : quæ quidem nullo nunc in pretio . Arenas omnes Ænariz commendant Bacc. l. 42. c. 10. , & Jasol. lib. 2. c. 41.

(a) *Mar-*

Hæc ego, certa licet dubiæ tutamina vitæ,
 Incolumem te nosse velim; nunquam invida rerum
 Fata, nec adversæ ferat inclementia fortis
 Tristior, ut duris morbi languoribus actus
 Expestare: meis qui, REGUM MAXIME, Musis
 In Solem & tacitâ, lenti quâ pressimus, umbrâ
 Das posito prodire metu; cœloque potitas
 Liberiore frui: tutoque incedere gressu.
 At fortasse austera nimis, nimis horrida visa est
 Hactenus; ingratos inter quærenda liquores
 Inarime, effuso tergit dum corpora nimbo;
 Et jubet æstiferas renuentem accedere Thermas.
 Forfan & immitem culpabis; & incita forsan
 Jam volat, & rapidis alið se cymbula remis
 Proripuit fugiens; alios petit illa recessus;
 Ænariæque cavet, Maleæ ceu litora, portus.
 Parce sed immeritam Charitum proscindere sedem,
 Qui prima hæc dubiis hæsisti ad limina plantis.
 Ulterius ne tende odiis; mentemque sinistram
 Exue: Naiadum veritus confundere cœtus,
 Nereïdumque choros, & amantes otia Divas.
 Quò fugis? illecebras inter terræque, marisque
 Ipsa, viden, te culta vocat: tibi gaudia servat
 Nympha Loci custos, verno placidissima luxu.
 Salmacis hinc molles fugiens ubi callida fontes,
 Ipsa manu tenerâ scripsit sibi tecta Voluptas.
 Sed Paphiis non illa dolis instructa: procaces
 Nescia inexpertæ laqueos innectere pabi.
 Qualis io, circum viridanti ripa theatron
 Panditur! ut riguis sonat undique rupibus! usque
 Pendula vicinæ textuat umbracula sylvæ!
 Non hic arguti, curarum oblivia, cantus
 Defuerint; placidum concentibus æthera mulcet
 Alituum si turba frequens; cultissima tristem

Si Progen arbuta sonant, & Acanthida vepres.
 Hic mihi Quintiles Zephyri modò temperet ætus
 Blandior aura: fluat cursu modò Pimpha secundo;
 Non ego piniferis frondentia Mænala lucis
 Invideam: non Taygeti mihi saltibus optem
 Otia: vel gelidis invisere Pana Lycæis.

O ego Mæonias imitatus carmine voces,
 Tot species retulisse queam, cultusque locorum,
 Et nemora, & viridem blandæ telluris honorem!

Mitior hos æther fines beat: ætheris arva
 Temperiem, & placidos imitantur corula mores.
 Hic hyemis nunquam, Boreæque exterritus inæ
 Continuum ver annus agit, non gratior usquam
 Deliciis Natura suis indulgit; amœni

Nusquam alias major cœli indulgentia terras
 Excipit, & satis præbet genialibus uti.

Plurima quippe solo vis indita: plurima campis
 Gratia: nec pretio nitet hic quæsitæ, manubus
 Flora: suus Floræ decor est, sua gloria fundis,
 Nulli hominum curæ, culturæ obnoxia nulli.

Ingenio sæcunda novo pubescit: & ultro
 Gaudet humus, cœlo tantùm contenta colono,
 Fundere perpetuos ullo sine semine flores;
 Implicitura comas olim, vincituraque frontem
 Nereïdum: Martis libeat si fortè Kalendis^a
 Fœmineo de more leves iterasse choreas.

Tum violas, calthasque manu, cyanosque, rosasque,
 Lilliaque innectunt, & odori munera nardi.

Ipse etiam in primis rabidi sub sidere Cancri
 Arva per, & colles, & depressas convalles
 Cariophyllus opes, variæque insignia formæ,

Pur-

(a) *Martis . . . Kalendis.* Kalendæ | Hominibus, cum Saturnalia celebra-
 Martiæ festæ Fœminis, ut Decembres | bantur.

(a) *Quæ-*

Purpureasque comas Sarrano ostentat in ostro.
 Quæque viret, sylvæ in speciem frondescit; ^a & agros
 Sponte suâ passim, nullo cogente, colorat.
 Quid memorem Idaliæ ut Veneri gratissima Myrtus,
 Servet ut æternas Lentiscus in arbore frondes?
 An, ne lacus, ripasque canam venatibus aptas:
 An referam externo gaudentes Alite ^b saltus?

At scena ut versis campo discedet eodem
 Frontibus: & quali dabit hæc spectacula pompâ,
 Cum summo Halcyone ^c pendentibus aequore nidis
 Incubat: & tranquilla suis non Solibus ætas
 Rettulit innubes alieno mense tepores!
 Tunc patrios, mora nulla, lares, atque otia tecti
 Desidis, imbellesque fugit somnosque, jocosque
 Venator. lucos inter, vel sedulus errat
 Propter aquas: avibusque dolos, & retia tendit..
 Tunc, ubi diffuso circum piscosa quiescunt
 Stagna lacu, grato juvat indulgere labori:
 Oblataque animum solari in imagine prædæ.
 Hæc tibi, dum celerem remo impellente phaselum
 Flexeris, hæc liquidos, obducto & litore campos
 Cernere exit spissâ Fulicum sub nube latentes;
 Quas, instructæ armis, cymbisque invecâ juventus,
 Insequitur pernix, & spe jam præcipit; & jam
 Fortunam fortita oculis, rimataque fixo
 Luminis obtutu longè vestigat: & cum
 Dirigit. exploso tunc & glans ænea fertur
 Missa tubo, pyrii quæ pulveris impetus urget.
 Exemplo avulsæ labuntur ab æthere plumæ:
 Exanimæ labuntur aves. jam litus, & undæ,
 Jam-

(a) *Quæque viret* &c. Consulatur
 Jafolinus, & Capac. l. 2. c. 5.
 (b) *Externo* ... Alite. Ales exter-
 nus. Ital. La Starna.

(c) *Cum summo Halcyone* &c. Ital.
 La Starna di S. Martino: circa idus Nov-
 embres.

(a) Li-

Jamque avibus steterunt campi. tot fluctibus unquam
 Non patet Ægæo pinus jactata profundo.
 Nec fera tot pluviis horrescunt nubila nimbis,
 Auster ubi Æolias effracto carcere rupes
 Decutit, Hadriaco moturus prælia ponto.
 Ergo ubi sub noctem, strato ceu victor ab hoste;
 Jam redit; & , festo comitum plaudente tumultu,
 Ipse sibi ingentem captat per ovantia plausum.
 Compita venator; gaudet conviva sodales
 Excipere: & cyathis infundere pura Lyæ.
 Munera, quæis nullâ vim Naxias intulit urnâ.
 Jam se se accingunt epulis: jam plumæ nudant
 Viscera: jam verubus torrentus fixa columnis:
 Gutturæque, & fauces nidor solatur hiantes.
 Tunc mensis adhibent socios: vinaria siccant
 Grandia: post dulci componunt lumina somno.
 At non una acres Venantium industria vires
 Exacuit; campos poterunt lustrare propinques
 Et nemora, & colles, & collibus obvia læto
 Prata sinu, viridique nitent qui vertice lucos.
 Namque ubi sylvarum placidis jucundior umbris
 Clauditur, & saltu præincta Ligoris aprico
 Vallis amœna subest; blando quæ florida luxu,
 Chlori, tuas ostentat opes; hinc fausta labores
 Et manet, & votis hinc fors majora rependet
 Præmia; seu Dasyppus^b igniti grandine plumbi
 Occiderit; Lepori seu fata extrema minetur
 Vertagus;^c & fulvâ laniatum extendat arenâ.
 Hic ego te redâcem: venatica plectra repositam
 Hic tua, Cecropium^d qui nomen ab Hellade jectas
 Bret-

(a) Ligoris . Vallis petamena :
 Indigen. Valle, d Piano di Liguori.

(b) Dasyppus . Ital. Cuniglio.

(c) Vertagus . Ital. Cone Levrere.

(d) Cecropium qui nomen Græc. In-
 nuitur hic P. Benjamin Græcus Soc. Je-
 su.

Brettia ^a jam fenos tibi fat coluisse per annos
 Litora: ubi occultas lymphæ absorbentis hiatu
 Nunc quoque divitias Alarici ^b abscondit avarâ
 Crathis ^c aquâ: & vacuus perdit sua vota viator.
 Veloces animosa canes huc Sparta; Molossos
 Huc Epirus amet vigiles, & morfibus acres
 Mittere, flammifero cadet hîc tibi multus ab icu
 Ales; & ancipitum captivi errore plagarum
 Pingua conditis ornabunt fercula mensis
 Turdique, Merulæque, & quos tua pellicit actu
 Pieris, aligeram didicit quæ fallere gentem.
 Nam, duxce te, casses, ^d nodosaque lina per agros
 Expedi illa; avibusque eadem prædonibus usa
 Alitumque acies latè populatur, & auras.
 Illa: etiam arguto seu sibilet ore: canoram
 Inflat cicat calami seu murmure vocem,
 Decipit incautas, sonitum mentita, volucres.
 Novit ut e caveis auceps modulata repostis
 Insidias pennata struat; tractasque canendo
 Plumipedes trudat non visa in vincula turmas.
 Nunc pedicas parat illa manu: nunc arboris olli
 Noctua confidens trunco dat habere frequentem
 Sponte suâ prædam: visco quam virga tenaci
 Implicat ignatam, nec adhuc sua fata timentem.

G Est

su, qui aliqua de Venatione metro alligata meditatur.

(a) Brettia Græ. Consentia nimirum, Ital. *Consenza*, Calabriae citerioris Metropolis; Brettia a Brettio Herculis, & Baletium filio Consentia conditore.

(b) Nunc quoque divitias Alarici Græ. Alaricus Gothorum Rex cum Romam primùm, ac Neapolim: deinde Brutios centum millibus militum occupasset, Consentia moritur ann. Domini 410.: sepultusque a suis cum

misque in loco, ubi Casuentum Flument (Ital. *Bassento*) in Crathim inluit.

(c) Crathis. Alter Consentiam Fluvius, Ital. *Crati*, qui Urbem interfecat. De hoc Plin. l. 3. c. 5. & 11. & Ovid. Metam. 15.

(d) Nam, duxce te, casses Græ. Variis hic, per transennam veluti, delibantur Venationum, & Aucupii species: quas susus reperies apud Bargeum, Natalem Comitum, Jacobum Pontanum Soc. Jesu Progym. Tom. 3. Progym. 44., ceterosque non paucos.

(a) O ubi

Est etiam, innexâ speculi quod fraude vagantes
 Fallat aves; clausoque ferens Vulcania vitro
 Dona, soporatâ sibi quærat ab alite prædam.
 Huc quoque dum Pindo properat, Cirrhâque relictis
 Musa, jubet canibus jam te circumdare saltus.
 Et docet ut certo venabula dirigat ictu
 Dextera, dum jaculo petitur fera cominus; utque
 Ærea flammatum displosa infigat arundo
 Vulnus: & accenso feriat lethale metallo.
 Quot sibi, ceu docto Chiron Philyreus in antro,
 Præceptis exulta tuis formabit alumnos!
 Jam novus in sylvis pharetrâ munitus, & arcu
 Et Tigrinum exuvias, & viscera poscit Achilles.
 Jamque alios juvenile decus sylvestria rursus
 Hippolytos ad bella vocat. jam buccina coru
 Insonuit. posito redivivum Actæona ridu
 Jam Dominum novere Canes; facinusque latratu
 Supplice confessi, temeraria vulnera damnant
 Pamphagus, Ichneobates, Lachneque, & Oribasus Arcas.
 Copula jam Phylaci Dictæâ e matre Laconi
 Detrahitur: laxisque celer jam fertur habenis
 Asbolus, & Leucon, & Hylactore junctus Aëlio.
 Sic impune iterum per lucos ire licebit:
 Teque alacres iterum catulos præunte sequemur.
 Si qua tamen capiant ruris me tædia: sylvas
 Nec libeat, vallesque inter, nemorumque latebras
 Ferre pedem: piscosa vehar per litora cymbâ;
 Litora amem, ripasque libentiùs. O ubi Rupes,^a
 Auspiciis quæ clara tuis, & nomine gaudet,
 Aliger ætherei Dux agminis! o ubi stratum
 In mare prorumpit molli Peninsula clivo
 Ad medium conversa diem: pelagique procellas
 Despi-

(a) *O ubi Rupes &c.* Indigen. *Pro-Imontorio di Sant'Angela.*

(a) *Ar-*

Despicit : Inarimæque brevi committitur Isthmo!
 O quis io, hîc multo curarum pondere pressum
 Sistet, & apricas piscatum ducat in oras?
 Hîc scopulo acclivis, quâ saxea procubat umbra,
 Blandaque muscosæ contextunt frigora ripæ,
 Hic optem tractare hamos, & arundine pisces
 Fallere. ab æquoreis fuerit mihi lauta Locustis
 Mensa, per herbosas repetunt dum pabula cautes.
 Cedet & in spolii partem, pretiumque laboris
 Nequidquam irrumpens mordaci noxius ore
 Scorpius, effuso vitat dum retia cursu.
 Ipsa etiam in casses, nusquam secuta, dolosque
 Irruet Umbra meos; dum grato errore colorum
 Irim picta refert, squamisque effulget, & auro.
 Plena itidem e duris vellam conchylia saxis,
 Ostreaque, & lapidam succo qui condit escam
 Spondylon, & multo qui vepre armantur, Echinos.
 Ubere nec deerunt fœcunda corallia trunco;
 Quæ nec Erythra sinu, nec hianti obversa Charybdi
 Scylla, pharetrata neque Persidis ora recondit.
 Hinc gestanda Nurus legisse monilia curent
 Chalcidicæ, largoque comas innectere luxu.
 Me quoque, felici dum verrimus alite fluctus,
 Ire fretum raptaret amor, quâ ditia florent
 Virgulta, & lætis intendere tempora ramis.
 His liceat, nautæ ceu tempestatibus aëto,
 Litoribusque frui, & reduci dare sarta carinæ.
 Sed non dum lasso nostræ sibi remige puppes,
 Nec satis emenso meruerunt æquore portum.

At quibus exornem plectris, quo carmine tandem
 Fulgentem, Bellona, tuis insignibus Arcem ^a

G 2 Pro-

(a) Arcem Gr. Celeberrimam Inarimæ ab Alfonso Rege conditam (ut Pontanus, Capacius &c.) laudibus prosequitur Auctor; sed hic duntaxat, quæ ad Havalam familiam pertinet.

(2) Gel-

Prosequar, innumeris decorat quam Fama triumphis?
 Perpetuo quæ ponte suæ commissa superbit
 Ænariæ: vitreoque madet circum undique ponto.
 Hæc illa, Euboicis vel nunc celeberrima factis,
 Quæ nunquam hostiles fati subitura procellas
 Perstat adhuc victrix. hæc, Marte exterrita nullo,
 Gallorumque minis, a tumidisque insultibus olim
 Invia, tot meruit palmas; & nescia vinci.
 Tot potuit fregisse Duces; Senonumque furores
 Ludere; Aragonidum b. nunquam non fulgida signis:
 Vindice te, prisca inter memoranda Camillas,
 Peltiferæ victura decus, Constantia, c gentis.
 Quam bene Majorum cumulas, laurosque Nepotum,
 Havalidum soboles, & magno nupta marito
 Bauciadæ, d excelso substructa Altilia e muro
 Peucetiae latis olim cui paruit arvis.
 Illicet ipsa tuo Custos fidissima Regi
 Francigenum f contra turmas, classemque, minasque
 Inarimen, Arcemque, hosti satis una terendo,
 Asseris invictam, commissaque signa tueris.
 Et quamquam irrumpens toto victricia regno
 Arma ferat Ligeris; & bacchantiaque agmina latè
 Per-

(a) *Gallorumque minis* &c. Gallis enim totum penè Regnum sub Carolo VIII. eorum Rege obtinentibus, nunquam hæc Arx se dedit. Ita Summon. Tom. 3. Hist. Neap. l. 6. c. 2.

(b) *Aragonidum*. Ferdinando principè, ac Friderico Aragonum Regibus.

(c) *Constantia* &c. Innci Havalii, Histonii (Ital. *Vasto*) Marchionis filia, fidem Friderico Regi datam, Arcemque Ænariæ sibi commissam servavit. Vide Capac. lib. 2. c. 15. & Summon. Tom. 3. l. 6. c. 4.

(d) *Bauciada*. Friderico nempe de Baucio, Altilia Principi, cui nuperat Constantia. Summ. loc. cit.

(e) *Altilia*. Nostrat. *Altamura*, Apuliae Peucetiae Oppidum.

(f) *Francigenum* &c. Pulsis enim, ut laudati Auctores, Navarri operâ, Gallis e Neapolitanis Arcibus, cum serò eorum classis ad opem suis ferendam advenisset, infectâ re Ænariam aggressa est: sed operam perdidit, unâ illi validissimè obistente Constantiâ Havalâ.

(g) *Arma ferat Ligeris* &c. Cum scilicet Galli a Ludovico XII. eorum Rege, Duce Domino Obignio in Italiam immissi, eâ Neapolitani Regni parte potiti, quam invaserant; Ænariæ tamen Arcem, ut ut adorti, nunquam tenuerunt; ut Summon. loc. cit.

Pervolitent: Arx una tuis defensa maniplis,
 Regia tum sospes Friderici ^a insignia servat.
 Hos tibi, belligeri suppar Genitoris imago,
 Indiscreta aliis, gratulque tuentibus error,
 Hos animos quondam Pater addidit Innicus; ex quo
 Te trabeas, palmasque inter, Proavumque curules
 Edidit egregiis æquantem nomina factis.
 Felix prole suâ: qualem sibi somnia vatum
 Græca Jovem finxere; sacro qui Pallada foetu
 Pallada, (seu castris malit Bellona vocari)
 Mente ferax, parit, & partu lætatur opimo.
 Hic tibi vel primis Genitor præfuit ab annis:
 Et servare fidem docuit; fortissimus unus
 Qui Carolum ^b Alpinis venientem e rupibus hostem,
 Gallicaque edomitis spargentem lilia terris
 Reppulit insultans, inimicaque tela repressit.
 Ille, novam pugnae seriem commentus, & artem,
 Ænariam belli dubiis sine cæde periclis
 Explicuit vindex; Dominoque ^c hinc tradit habendam
 Hesperio; Consalve ^d Ducum clarissime, signis
 Cessit io dum jure tuis; & honoribus auctus
 Æternum generi peperit nomenque, decusque.
 Ex illo (illustrem nam patria fata sequuntur

Pro-

(a) *Friderici* *Gr.* Fridericus hic Scylacel (Ital. *Squillaci*) Princeps, Alfonso II. Regis frater, a Nepote Ferdinando II. jam jam morituro, in Regnum supremis tabulis, atque ad eum jure sanguinis vocatus; brevi tamen tempore Gallis hinc, Hispanis inde validissimis copiis prementibus regno cedere, & penè ab omnibus desertus in Gallias exulatum abire coactus est. Ab Ænariâ tamen solvens Innico Havalio Histoniæ Marchioni probatæ fidei Duci, ac fortissimo Arcem Insulæ servandam commisit: quam ipse Filiæ tunc commendavit. Ita ex Guicciar-

dino Summont. loc. cit.

(b) *Qui Carolum* *Gr.* Carolus VIII. Galliarum Rex, qui nullo penè obsistente totum ferè Neapolitanum Regnum occupaverat; Arcem tamen Ænariæ Innico Havalio commissam nunquam expugnavit. Vide Summont. Tom. & l. cit. c. 2. Hinc perbellè Ludovicus Ariostus Cant. 33.

Vedete Carlo Ottavo che discende Gr.

(c) *Dominoque* *Gr.* Ferdinando nimirum Catholico Hispaniarum Regi.

(d) *Consalve* *Gr.* Consalvus Ferdinandus de Cordubâ, cognomento *Il Gran Capitano*, qui Supremus Hispani

Progeniem, quæ clara suos exurgit in ortus.)
 Ex illo Inarimes, validis quam sospitat armis,
 Havalidûm assertâ Soboles dominatur in Arce.
 Spectatæ virtutis honor, qui Troica vincat
 Secula: Cumei superet qui pulveris annos.

Hæc modò, dum tenui rerum fastigia cantu
 Summa sequor; nec vela mari dat Musa patenti.
 Interea positâque chely, fidibusque remotis,
 Phœbe, sile; pressoque vacat dum barbitos œstro,
 Hæc mihi Sinceri * sacro suspensa sepulcro,
 Astiacos decoret cineres, Manesque coronet.
 Mox tamen & primâ repetens ab origine causas
 Ordinar: & solidas accingar dicere vires,
 Quas Thermis, quas nostra Undis, quas præbet Arenis
 Inarime: tanti quæ pars erit altera cœpti.

---

ni exercitus Imperator, Gallis omnino fugatis, Neapolitanum Regnum Regi suo Ferdinando offeruit. Hinc, jam omnium Ordinum consensu in Regni possessionem admisso, Innicus anno 1503. Atque id causæ est cur ad id usque temporis, perpetuâ hæredum serie, Familia Havala Arci Ænaris præest. Ita citati Auctores.
 (a) Hæc mihi Sinceri &c. Vide Notas pag. 16. lit. a., & d.

Ant. Baldi Insc. et deli.

F. IV.

And. Maillart sculp. Neapoli 1723.

IN ARIMES

LIBER II.

Hætenus *Æuariæ* fines, & amœna secundùm

Litora, libatis primo vix fontibus hauſtu,
Grata ſalutiferis conſumpſimus otia ripis.

At nunc auſpiciis iterum melioribus altum
Carpit iter *Thymbræus*; amat primordia rerum
Tangere, dum patrio ſeriem veſtigat ab ortu.

Scilicet in noſtros olim converterit uſus,
Atque habiles doceat membris inſpergere rores
Quis prior; & medicæ balinea recluſerit arti.

Quis tantæ monſtrator opis mortalia primùm
Peſtora, morborum pulſâ contage, ſalutem
Juſſerit e riguis haurire induſtrius undis.

Ergo, age, Cœlicolùm cumulas quæ gaudia vultu,
Partheni *Diva*: poli ſupplex cui *Regia* ſervit,

All-

Aligerùmque cohors; duodeno sidere flavas
 Sparſa comas; totoque ſinus circumdata Phœbo.
 Cui, niveis prono famulantibus æthere bigis,
 Lambit adoratas fulgens Latonia plantas.
 Te mea, Jefeas lauro dum ſternimus aras,
 Vota, preceſque petunt; cultu te ſupplīce poſcunt
 Invalidi, quæ rebus opem mortalibus olim,
 Fœta Deo, caſus hominum miſerata, tulīſti.
 Auſpice te quando veteris diſcrimina culpæ
 Irrita depulſâ ſolvunt caligine terras:
 O ades, &, ſenſus hebetat quæ plurima, noctem
 Diſcute; diſcuſſis metam, quod ducimur, umbris
 Da tenuiſſe: tuo facilem namque omine curſum
 Tendimus, atque aliis jamdudum accingimur orſis.

At priùs artiſices Muſis accedere Thermas
 Quàm liceat: mentis que alto molimine ſtruſtas
 Aggrediar ceciniffe; juvet prædiſcere aquoſi
 Dona ſoli, quæ ſponte ſuâ, tumidoque profudit
 Alma parens Natura ſinu: quo tempore primùm
 Utier: & lymphas quo præceptore ſalubres
 Gens didicit plenis in balnea vertere labris.
 Dum tamen ^a externos viſam novus advena ſines;
 Ænarizque procul ripis humentia quæram
 Litora: non equidem perſtriſta attingere paucis
 Cuncta velim: grefſus tua per veſtigia tantùm
 Fleſtentem te, Phœbe, ſequar, quâ tramite certo
 Pandis iter, referaque alio mihi lumine Fontes.

Quot mihi per Latium ^b ſaliunt, reſonantque
 frequenti

Murmare! quot medicâ celebres virtute renident!

Cui

(a) Dum tamen externos &c. Præſtat in aliorum Balnearum deſcriptione tantisper immorari: ut a Balneis

Ænariz digreſſi, rem totam ſuâ veluti ab origine exordiamur; ut ſub initium operis propoſuimus.

(b) Quot mihi per Latium &c. Qui Balnea Latii ſcire velit, conſulat.

Cui tamen, orsa loqui, moveat sua plectra : canendo
 Quem prius exornet : quem mox ad carmina poscat,
 Tot Latices distracta inter dum mente vagatur,
 Calliope ignorat : curisque silentibus hæret .

Qualis ad ostriferi fauces piscator Abydi,
 Dives ubi arrisit votis Fortuna : latentes
 Rimatus namque ille sinus, ut gemmea ponti
 Dona videt, prædâ felix lætatur : & anceps
 Pendet adhuc animi, quæ nam sibi munera primum
 Seligat : atque oculos, dextramque huc versat, & illuc.

Aspice Flaminiam ^a propter viridantia latè
 Prata viam, celsis quâ nubibus Apenninus
 Imminet, & segetes errans allambit Isaurus.
 Perge per Æmiliam : ^b Mutinæ pete rura : feraces
 Et pete dejectu radit quos Blandula ^c campos .
 Seu quâ Cenomanum ^d tincti maduere ligones
 Transcherium juxta . quali se se ubere virtus
 Ostentat nativa soli ! quo fertilis alveo
 Fluctuat ! & vitæ in pretium quot inhospta faxis
 Tesqua per humentes jubet illa liquefcere dumos !
 Quid memorem Alpheis ^e quas nunc Etruria Pifis,

H

Qual-

lat Bacc. de Thermis l. 4. c. 11., & 12., & l. 6. c. 20. : Editionis tamen Venetæ ann. 1588. apud Felicem Valgræsum, quam semper in Notis allego.

(a) *Aspice Flaminiam &c.* Via nimirum, quæ Romæ per Portam Flaminianam Ariminum usque ducit : a Flaminio Conf., qui eam Aravit . Balnea hujus viæ habes apud citat. Bacc. l. 5. c. 6., & apud Jos. Baptistam Clementem Fanensem .

(b) *Perge per Æmiliam &c.* Æmilia via, ab Arimino Bononiam usque ducens, ut Strabo l. 5.; a M. Æmilio Conf. dicta. Aquas hujus regionis (vulgò *La Romana*) exproffit Bacc. l. 4. c. 11., & l. 5. c. 6.

(c) *Blandula . Fons medicatus*

aque in Agro Carpenfi : vulgò *Blandula* . Origo hujus traditur a Bacc. l. 5. c. 9. De hoc novissime Antonius Vallinierius *In suo Itinere Physico-Medico* .

(d) *Seu quâ Cenomanum &c.* In Cenomanis (Ital. etiam *Cenomans* , qui ea olim loca incolere, ubi nunc *La Campagne di Brescia* , a Brixiti eorum Metropoli) Aquas Transcherianæ sub Bergamo : ut Bacc. l. 5. c. 4.

(e) *Quid memorem Alpheis &c.* Pifæ , Etruriæ Oppidum ad Arnum. De harum Balneis idem l. 4. c. 13., 14., & l. 5., l. 5. c. 9., & l. 6. c. 3. . Et in suâ Epitome Joseph Zambeccarus Anatomicæ Professor in Academiâ Pisana .

(a) 5c

Quasque suburbanis Senarum ^a præbet in arvis :
 Seu Volaterrano ^b lymphas in litore : seu quas
 Sæpe per æstatem Lucensibus ^c advena pratis
 Et petit indulgens genio , repetitque quotannis ?
 Adde etiam Cajas ; ^d potantibus adde secundas
 Anticoli ; ^e fastisque super præfigne Latinis
 Quas tibi Nomentum , ^f quas elicit Ardea & Turni
 Et Sinveffa ^h tepens , & fluctu Passeris Anxur . ⁱ
 Te Stabie ^k invitant ; Lucanam Melpis ^l ad oram
 Te vocat . Undanti, viden , ut ferrugine potus
 Sufficit , & certam Megare ^m dat habere salutem .
 Par-

(a) *Senarum præbet in arvis.* Vulgo *Campana di Siena* . Senarum Balnea fufis laudibus profequitur Bacc. l.4.c.12., 12., & 13., l.5.c.6., & l.6.c.3.

(b) *Sau Volaterrano* Gr. A Volaterrâ, Ital. *Volterra*, Etruriam Urbe. Balnea Volaterrana enumerat id. Avul. l.4.c.8., & l.5.c.6., & 12. De his etiam locutus creditur Lucr. lib.6.

(c) *Lucensibus advena pratis* Gr. Balnea Lucae, Ital. *Bagni di Lucca*, confer Bacc. l.5.c.9., & l.6.c.3., & laud. Zambec.

(d) *Adde etiam Cajas* . Celebres Viterbii Aquæ Cajas: non Calidæ, ut Ferrarius In *Lexic. Georg. V. Aqua Calida*: quas, Cajas ab Antiquis didicæ, *Bagni di Bollicano* italicè vocat Leander Albertus In *Hætrurâ Meridionali Falsicorum sua Italia* pag. mibi 77. a sergo ; Leandrum in hoc sequitur Ferrarius. cit. contra. Bacc. qui lib.4.c.9., & 10. diversas putat esse Aquas Cajas ab his, quas di *Bollicano* dicimus . De his Strabo l.5., & Jov. Annua Viterbiensis, In *Antiquitatibus Comentaritii*.

(e) *Anticoli*. Ital. etiam *Anticoli*, Vicus in Latio . Laudat has Aquas Baccius l.6.c.20.

(f) *Quas tibi Nomentum*. Vulgo *Lamentana*, Oppidum Sabinerum, ut Leand. In *Usibus Sabina*. pag. 105. Aquas Nomentanas commendat Bacc.

l.5.c.9., & *Labanas* appellat.

(g) *Ardea Turni* . Ardea Urbis olim Latii, Turni Rutilorum Regis sedes. Aquarum Ardeæ vix nomen remanet apud Vitruv. l.8.c.3.

(h) *Et Sinveffa*. Sinveffa, Urbis olim Campaniæ inter Lirim, & Vulturum, ubi nunc *La Rocca di Mandragora*. A balneis tepentibus tepentem Silius dixit l.8. Vide Strab. l.7., & Plin. l.31.c.2. Balnea hæc olim valentudinis ergo Claudium Cæf. adiffe, legitur apud Tacit. *Annal. lib.12.* . *Aqua Sinveffana* etiam dicitur: nunc *Torre de' Bagni*.

(i) *Fluctu Passeris Anxur*. Anxur Ital. *Torreanna*, in Campania . Aquas hæc Martial. l.6. Ep.42. *Fluctus Passeris* vocat .

(k) *Te Stabie* Gr. *Stabie*, Ital. *Caserta* mare: Campaniæ Oppidum . Stabianum Fontes celebrat Columell. l.10. de Hortor. culm; & Plin. l.31.c.2.

(l) *Lucanam Melpis* Gr. *Melpis*, Ital. etiam *Melfi*, Urbs Lucaniæ, vulgo *Basilicæ*, in Apulia confinio . In eâ aquæ salubres .

(m) *Megare* Gr. *Recole Notæ* l.2. pag. 16. lit. h. In Eucultano igitur Aquæ, vulgo ferratæ, saluberrimæ . Probatum a Bacc. l.6.c.3., sed magis ab experientiâ, quam Neapoli capiunt Aagri illam hauriendo .

(a) Te

Parthenope in magis . te Nar . te proxima Cere
 Aureliae balinea vis , balinea per Umbros ,
 Picenasque plagas , Tiburtinasque requirant .
 Nec magnus subisse labor juga Rhætica Scagnis
 Pœta suis ; auro vel quæ nitidissima multo
 Rhenus alit , Fabarisque vocant cognomine gentes .
 Par mihi ad Alpini Rudium properasse Timavi
 Ostia ; & e summo flexis Helicone quadrigis
 In Carnis Hydrea sequi , vagus Hadria jactis
 Extremam Hesperias quâ fluctibus urget arenam .

H 2

Et

(a) *Te Nar.* Nar. Ital. *La Nera*, Fluvius Sabimorum, quos ab Umbris dividit. Salutares aquas ad ripas hujus fluminis describit Bacc. l. 6. c. 3.

(b) *Te proxima Cere Gr.* Balnea nimirum, quæ vicina Cere, (Ital. *Cervete*) Urbi in orâ Tyrrheni maris, Cæretana vocat Albertus in *sua Hist. Meridion. Falser. pag. 79.* Duo Baccio illa sunt: altera l. 4. c. 21. Strygiana, vulgò *Bagni di Strygiano*, a proximo Pago, qui Strygianus dicitur: quæ Buno in Noëis Cluver. l. 3. c. 26. Cæretanas, & Sellanas aquas nominat. altera l. eod. c. 22., quæ Sabatiana, & Sabatia a lacu Sabatis, Alber. loc. cit.: vulgò *Bagni di Vitravello*, a Vico Aurelio cognomine. Quæ quidem Aquæ majorem quàm antea in præsentâ sibi laudem vindicant; cum INNOCENTIUS XIII. P. M. Sanitati restitutus ope Balnearum nostræ Enariæ, ut mox dicemus: morbo tamen iterum aliquantulum tentatus, in Aureliis aquis convalescit omnino. Ut ex literis ad me datis quarto Idus Junii ann. 1722. ab eisdem S. Pontificis Medico Domino meo Nicolao Michaelangelo; cuius consilio, contradicentibus cæteris, ut anno 1717. Enariæ balnea, ita Aquas Aurelias petit sub initium anni 1720. Hæc duo Balnea in Aureliâ viâ locantur in *Itinerar. Antonin. Cas.*

(c) *Per Umbros.* Notissima Aquæ Nuceras in Umbels, vulgò *L' Acque*

di Nocera; quas commemorat Bacc. l. 6. c. 14.

(d) *Picenasque plagas.* Piconum, vulgò *Marca d'Ancona*. Multitudinem Balnearum Piconi videre poterit Lector penes Bacc. lib. 4. cap. 13., lib. 5. c. 4., 6. 9., & 16., & l. 6., c. 3. De Balneo tamen vulgò *Fonte Sano* in Oppid. S. Anathæ scriptit Petrus Boscherinus anno 1673.

(e) *Tiburtinasque.* De Aquis, vulgò ferratis, Tiburtinis præter Bacc. l. 5. c. 20., enucleatè, ac politè disserit in sua *Synoptica Enarratione de Tiburte* (Ital. *di Teverone*) paucis ab hinc annis in lucem editâ, Eruditissimus Vir Petrus Antonius Abbas Corignanus Nobilis Cliterntinus: satis hæcenas sap *De Marforum origine*, aliisque operibus typis datis, notus.

(f) *Juga Rhætica Scagnis Gr. Rhæti,* Ital. *Grigion.* Horum Balnea in *Murtâ* vix Paulus Paracelsus Medicus Novocomensis.

(g) *Fabarisque Gr.* Balnea *De Fabaris* dicta in Rhætia auri particulis nitentia, secundo ab Urbe Caria (vulgò *Côr*, Ital. *Colra*) lapide, reperiet penes Bacc. l. 6. c. 3.

(h) *In Carnis Gr.* Carni, Ital. *Popoli del Friuli.* De horum Fontibus in agro Montis Falconis locutus est Plin. l. 2. c. 106.; & Harduin. in Notis ejusd. cap. *Bagni di Monte Falcone* vocat. Plin. *ibid.* Inret aquarû miracula recenset *ibid.* parvam in mari Insulam contra

Et tibi, quem Legio sequitur Thebea, ^a Ducemque
Vindicat, Aoniæ neſunt ſua ſerta Camœnæ:
Dum Laticeſ ^b revocare tuos ad pleſtra laborant.

At ſœcunda licèt, ſcatebriſque inſignis abundet
Clara tot Heroum Tellus Saturnia nutrix;
Extera mirificas poterunt quoque litora venas
Promere; namque ſuos pelagi feret Inſula Melos ^c
Carpathii: Phrygiæque Urbes Hierapolis ^d inter
Nota: ferent pariles Pelopœia ^e regna liquores.
Et modico à terris Euripo avulſa propinquis
Hellopiaſ ^f referabit aquas Eubœa: & ſuaſque
Marmaridæ: ^h & priſcis Perſarum Suſa ⁱ Tyranniſ
Inclÿta: Cappadoces ^k nec non, & Pontus, ^l & Arcas, ^m
Aſtyraque, ⁿ & Regum ditiffima Pergamus ^o auro.

Quin,

tra Timavum Fontibus calidis, qui pari-
ter cum aſtu maris creſcunt, minuuntur-
que. De hac eãdem Plin. Jun. l. 4. Epit.
ſc. Nunc tamen continenti conjuncta
eſt. Horum Fontium ſalubritatem eru-
ta, dum reſtaurarentur, rudera teſtantur:
reperita enim eſt lamina plumbea anti-
quo charadere inſcripta hiſ verbis:
Aqua Dei & Vita: Ita ex Gregorio
Amaleſo Leander In Carnis ſua Italia.

(a) *Et tibi, quem Legio ſequitur*
Thebea &c. S. Mauritius nempe Mar-
tyr, & Thebæ Legionis Dux inclÿtus.

(b) *Dum Laticeſ &c.* Ital. *Bagni*
di San Maurizio: celeberrima Balnea
iſthæc, dicta a Vico cognomine, a quo
mille paſſus diſtant; ſub Helveticâ di-
ſtione, in finibus Italiæ, & Germaniæ.

(c) *Melos.* Inſula una e Cycladi-
bus. Hujus Balnea apud Plin. l. 31. c. 6.

(d) *Hierapolis.* Ital. etiam *Gera-*
polis; Phrygiæ Urbs, vulgò *Cbetina*, ut
Harduin. in c. 12. l. 4. Plin. De hujus
aquis Vitruvius l. 8. c. 3.

(e) *Pelopœia regna &c.* Pelopon-
neſus ſcilicet, Ital. *La Morea.* Pello-
peſa a Pelope Rege Tantalii filio: ita
Cluver. *Introd. Geogr. lib. 4. c. 7.* De
Balneis Peloponneſu Bacc. l. 4. c. 12.

(f) *Hellopiaſ &c.* Hoc nomine ap-
pellat Aquas Eubœæ Plin. l. 31. c. 6.
Imò Eubœam ipſam Hellopiaſ dixit
Strabo l. 7. pag. 317., ex Philochoro,
& Heſiodo.

(g) *Eubœa.* Ital. *Negropont.* Egæi
maris Inſula, aded Bœotiæ vicina, ut
ponte jungatur: *Et dubitandum ſit,*
inquit Solin. c. 12., *an numerari inter*
Inſulas debeat.

(h) *Marmaridæ.* Balneas in Mar-
maricâ (quam Buno in Cluver. l. 4. c. 1.
Barcha Ital.) reſert Bacc. l. 4. c. 12.

(i) *Suſa.* Perſarum olim Regia.
Pro fontibus horum recole Eund. ibid.

(k) *Cappadoces.* De Balneis Cap-
padociæ. Id. ibid.

(l) *Pontus.* Ponti Phazemonita-
rum Fontes penes Eund. ibid.

(m) *Arcas.* Id. ibid. ex Pauſaniâ de
Aquis Arcadiæ apud Populos Cyrene-
thenſes.

(n) *Aſtyraque.* Aſtyra dicitur
a Melâ lib. 1. cap. 18.: Urbs My-
ſiæ, quæ Plin. l. 5. c. 30. Aſtyre, &
Strab. lib. 13. *τὴν Ἀſτυρᾶν.* De Aquis
hujus Bacc. loc. cit.

(o) *Pergamus.* Balnea Pergami,
minoris Aſiæ Urbis, Attalorum Regum
the-

Quin, & Apollineos celebrabit Jonia : ^a & iras
 Passa Quirinales Byrsæ ^b dabit Africa Fontes .
 Nec jucunda minus patrio caput exerit alveo
 Inter Idumeas commendatissima Nymphas
 Calliroë : ^c decus alma suum quæ nomine ^d præfert.
 Hinc & Sardinia, ^e Syllanaque ^f Balnea Cyrni ,
 Et Lipares alii recolent; ^g quæque Addula monstrat: ^h
 Pannonicum vel litus amant, ⁱ vel Bilbilis ^k agros,
 Quæ-

thesauris notæ, penes Galen. l. 6. De Sanit. tuendâ; & in Allianis ponit.

(a) *Jonia &c.* Minoris Asiæ Regno. Balnea hic juxta Templum Apollinis, ut Bacc. l. 4. c. 12.

(b) *Byrsa &c.* De Aquis prope Carthaginem. Id. ibid.

(c) *Calliros.* Fons calidus in Præstina, *Medica salubritatis*, ait Plin. l. 5. c. 16. In quo frustra lavisse se Herodem Regem, asserunt nonnulli, ex Joseph. *Antiq. Judæe*. l. 17. c. 9. morbo quippe divinitus immisso laborabat. De Fonte hoc Ptolem. l. 5. c. 16. & Fracast. Syphil. l. 2. pluries, & eleganter. Carpit Claud. Salmastius Tom. I. *Plinian. Exercit.* pag. 409. C. Jul. Solinum, c. 15. asserentem Calliroën proximam Hierosolymis: cum a Plin. loc. cit. prope Asphaltitem Lacum, longè proinde ab eâ Urbe, ponatur.

(d) *Decus alma suum &c.* Allusum ad illud Plin. loc. cit. ubi, *Fons*, inquit, *Calliros*, *aquarum gloriam ipso nomine præferens*: Καλῆ quippe pulchrum, & ῥοῆν fluentum sonat.

(e) *Hinc & Sardinia &c.* Ital. *Di Sardegna*. De hujus Insulæ Balneis jam dirutis multa leges penes Solin. c. 4. Reprehenditur tamen iterum a Salmast. pag. 73., quod perperam asserat in Sardinia Aquas salubres: cum nullæ ibi sint; easque in Sicilia esse dicit, quas Solin. in hac Insulâ. Quidquid id sit, ratio, quam Salmast. adducit, a Cæli gravitate petita, hoc non videtur evincere. Certè Bacc. l. 4. c. 13. affirmat in Oristanensî Sardinia Diœcesi extare adhuc antiquarum Balnearum vestigi-

gia, & Scatebras Calidarum.

(f) *Syllanaque Balnea Cyrni.* Balnea Cyrni (Ital. *Di Corsica*, Ligusticæ maris Insulæ) ad delicias instituisse L. Syllam Dictatorem, eruit Bacc. l. 4. c. 11. ex ædificiorum rudericibus.

(g) *Et Lipares.* De Balneis Liparæ, Insulæ ad latus Septemtrionale Siciliæ, Diodor. Sicul. *Bibliot. Histor.* l. 5.

(h) *Quaque Addula monstrat.* Nempe Aquæ Bormiæ, a Bormio Castello cognomine: vulgò *Voosms*, Ital. *Bormio* ut Ferrar. in Lexic. Et ad radices Montis Addulæ (ut Bacc. l. 4. c. 10. vel ut Strabo l. 5. pag. 205. Adulæ, vulgò *Voegel*, seu *Gotbard*) promanant.

(i) *Pannonicum &c.* Ital. *D' Ungberia*. Plurima in hac regione Balnea, de quibus egit Georgius Vernherus, & Manardus relati a Bacc. l. 4. c. 9., & c. 14. Inter alia ea sunt, quæ a D. Ladislao Rege nomen habent; vel quia ipsi sacra vel quia in ipsis ille locus. Sic etiam alia, quæ sub Budâ a Diocletiano Imperatore constructa dicuntur.

(k) *Vel Bilbilis &c.* Bilbilis (ex Radero in Epig. ipsi 50. l. 1. *Martial.*, Varrerium in suo *Itinerar.* allegante) Urbs olim Hispaniæ Tarraconen., ejusdem Poëtæ Patria; de qua ipse pluries; In monte, qui nunc *Bambala*, vel *Bambola*, ut Surt. & Salone fluvio cingitur. Multa ibi in ruinis antiquitatis, & Urbis monumenta; Non longè ab eâ, quam Ferrar. *Novam Bilbilim* dici posse putat, vulgò *Calatajud*, in loco campestri. Hic ex eod. Ferrar. Bilbilitatorum Aquæ, vulgò *Bannos de Albama*.

(a) *Quæ-*

Quæque, Tolosanæ ^a niuūm damaōsa Pyrene
Vallibus, equorei diffundit ad ora Garunnæ.
Huc ponè accodant & quas Podamicus ^b undas
Dat Lacus, & Trevir, ^c ferrique aspergine Tungri, ^d
Helvetique ^e adhibent, Leucensis ^f & cocola morbis
Seu Plumbetinae, & quæis nunc Lotharingia gaudet.
Quæque olim toto primūm sibi Cæsare ^h plaudunt
Ad Ligoris ripas, Latio dum Marte subactos
Arvernos premeret victor, Celtaeque comatos.

Garcere sed missis ceu nunc patet arca nostris
Major equis: celebres ubi tandem prosequar Urbes,
Quæis olim indigenæ titulum meruere liquores.
Nec tantūm Augustas ⁱ referat mihi Fama, Leasque, ^k
Aut Lupias ^l attollat Aquas; sed carmine Duras, ^m
Carmine Taurinas: ⁿ & leuem propter Aturram

Tar-

(a) *Quæque Tolosanæ* &c. An Aquitanis finibus, ut apud Bacc. l. 4. c. 10. juxta Tolosam, & Garunnam (Ital. *Garonna*) fontes, balnea etiam videre licet.

(b) *Et quas Podamicus* &c. Lacus Podamicus, Ital. *Lago di Coghonca*, a Constantia Sueviae Urbe. Aquas medicas, quæ ibi sunt, *De Embe* vocat Bacc. l. 5. c. 9.

(c) *Et Trevir*. Ital. etiam *Treveri*: Populi Gallia Belgica ad Mosellam. vide Bacc. loc. cit., ubi de Aquis Trevitorum.

(d) *Ferrique aspergine Tungri*. Aquarum virtutem in Tungris, vulgè *Tungres* in Belgis, Plin. l. 31. c. 1.; & Bacc. lib. 6. cap. 3.; & 9. subdit prosequitur.

(e) *Helvetique* &c. Helvetii, Ital. *Sotteri*: Horum Aquas medicatas plurimas leges apud Bacc. l. 4. c. 12. 14. & lib. 6. c. 5.

(f) *Leucensis* &c. In Valois Balnea, vulgè *De Lour*. Vide Bacc. loc. cit.

(g) *Sua Plumbetina* &c. Vulgè *Aque di Plumbiores*, in Lotharingia, Ital. *Lorona*: de quibus Bacc. l. 6. c. 7. Dicitur a Plumbo, quod habent in venis.

Erudite de his D. Fontanelle Reg. Acad. Essecratorius, in *Historia ejusdem Academiae* an. 1700.

(h) *Quæque olim duo* &c. Aquas in Gallia ad Suburbia Burbonii Accrici. Bartholomæus Cassanæus in *Catalogo Gloria Mundi Par. 22. Confid. 77.* asserit Julliam Cæsarem, in his locum omnium optimum, eandem deponere, eandem in Balnearum aënem vertisse.

(i) *Nec tantūm Augustas* &c. Aquas Augustæ, Urbs Aquitania in Gallia: alii Tarbellicas etiam dicunt: Ital. *Bagna*: Vinctus *Aus*, seu *Dus*: Scalliget *Aeqs*. Vide Notas seqq. pag. 63. lit. a. De his Bacc. loc. cit.

(k) *Lupias*. Aquæ Luvæ, ad fluvium Aabergam, quæ a multis confunduntur cum Aquis Flaviis. Vide Notas seqq. pag. 63. lit. g.

(l) *Aut Lupias* &c. Aquæ Lupias, vulgè *Guadalupe*, Hispaniæ Vicus in Extremadura.

(m) *Sed carmine Duras*, &c. Aquæ Duræ, vulgè *Zurzach*, Oppidum Helvetiorum apud Rhenum, & Forum Tiberii, vulgè *Keiserthal*.

(n) *Carmine Taurinas* &c. Aquæ Taurinæ: aliis *Aquas*: Ital. *Aqua Pro-*
dente

Tarbellas : ^a eadem Persas , ^b eademque Baliffas , ^c Mattiacasque ^d canet Germana per Oppida: quasque Helvetum ^e Indictis celebrat Conventibus Ordo. Dicet & Albenfes , ^f vel quas Gens Flavia , ^g vel quas Convenæ Aquitani , ^h Regumve ⁱ agnomen honestate Et Divum auspicio sacras colet ^k illa Gradatas ; Quasque Cosas ^l inter medias , Romamque fluentes Etrufci primùm dixere ab Apolline Cives . (bis Laus quoque Romuleo ^m quàm multa a Principe vo-
 Pasta , repertoris quæ nunc insignia Grani Fertis , Aquæ : factis Ingens quas Carolus auxit) Cæfar ; & augusti decoravit mole sepulcri .
 Et vos vestes honos sequitur , vos gloria , Solis Sta-

Adon : Urbs Etruscis, Pontificis ditionis, ad Pellam fluvium.

(a) *Tarbellas.* Aquæ Tarbellæ, sive Tarbella, *Tarbes* Gallis *Aus*, Vasconibus Urbs: juxta Aturum fluvium, nunc *L'Adour*, ex Pyrenæo fluentem, ut Scarpin. in Titul. l. r. El. 8. Harduin. in Plin. l. 3. c. 2. putat hanc eandem esse cum Aquæ Augustinæ: & extare adhuc ibidem asserit in solitis marmoris Balneorum Romanis magnificentis vestigiis. Meminit Plin. loc. cit. & Oihenat. in *Nastid. Vostouum* pag. 467.

(b) *Persas.* Aquæ Persæ, Gallis *Aquæ Persæ*: Delphinatus Caput.

(c) *Baliffas.* Aquæ Baliffæ, vulgo *Selle*: Vicus Hungaris Inferioris.

(d) *Mattiacasque.* Aquas, seu Fontes, quos *Mattiacos* Plin. l. 3. c. 2., Ferrar. vulgo *Phidæm* vocat: Urbs Germaniæ prope Moguntiam. Vid. *Amniam* l. 29.

(e) *Helvetum Gr. Aquæ Helveticorum*, seu *Therma Superioris*, ad Limum fluvium; dicitur balneis de quibus Tacit. Hist. l. 1. Idem primò, ac celebratissimum ab Imp. Octaviano, Vespasiano, ac Deo, ut Baco. l. 4. c. 10., e rudibus ibidem reperitis. Cluver. l. 2. c. 27. *Reichbadem*: *Allis Baden*, & *Oberbadem*: ubi totius Helvetiæ sunt Comitæ.

(f) *Albenfes.* Aquæ Albenfes,

Urbs Mauritanis Sittensis.

(g) *Pel* quas *Gens Flavia*. Aquæ Flavii, Urbs Lusitanis, vulgo *Chiloves*; a Tito, & Vespasiano Imp. & Sctipe Flavii nomen habent, ut Ferrar. in Lexic. *V. Aqua Flavia*: ad Tamaçam fluvium sita. a multis *Aqua Læa* dicuntur, & Populi *Aqui-Flavienfes*.

(h) *Convenæ Gr.* Aquæ *Convenarum*, vulgo *Cominge*, Ferrar. *Bagneres*: Aquæ tantis Oppidum, ad radices Pyrenæi.

(i) *Regumque Gr.* Aquæ *Regie*, Urbs Africae, olim sub Archiepsic. Carthaginiensi: nunc Pagus, vulgo *Casal-Romol*.

(k) *Osia* illa *Gradatas Gr.* Aquæ *Gradatæ*, Oppidum Carnorum, vulgo *San Cenziano*, prope Aquilejam: S. Chrylogoni martyrio celebre.

(l) *Quasque Cosas inter Gr.* *Cosas* nunc *Anfidonia*: ut Cluver. l. 3. c. 26.: inter has, & Romam Aquæ Apollinæ, Urbs Etruriæ.

(m) *Læus* quoque *Romuleo Gr.* *Aquisgranum* scilicet, Germanias Urbs, inter Rhenum, & Mosam. Notum habuit a Grano Neronis Imperatoris fratre, qui primus ibi Aquas calidas adinvenit, & Balnea construxit. Cumque ibidem Arcem edificasset, Aquisgranum dicit voluit. Legatus Franciscus Fabricius Ruremundanus Me-

Stagna, ^a Caledonios inter memoranda Britannos.
 Multiplices alii Calidas, ^b aliique Voconis, ^c
 Et Statellates, ^d Ligurum quæ finibus errant,
 Minciadæ certant ad sidera tollere cantu.
 Ipse sitim Rhodano ^e potor qui temperat, ipse
 Et Numidûm claros palmis, Cimbrisque triumphis
 Exhibeat præscâ latices qui laude feruntur,
 Auctoremque colunt Marium : funestaque Mortis
 Signa gerunt ; Victorque suo quos nomine donat
 Quinctius ; ^f & belli Salyis qui turbine pressis
 Condidit arma gereps florentem Sestius & Urbem .
 Nec

Medicus, qui de his Balneis agit: & Bacc. l. 2. c. 12. Auxis deinde eadē Balnea Carolus M. Imper., teste Eginardo apud Scribā. Ibidem etiam Cæsar tumulari voluit. Balneorum nomina, & virtutes habes apud citatos Auctores: ut etiam apud Franciscum Blondellum Medicum Aquensem In suâ Descriptione typis editâ anno 1685.

(a) *Solis Stagna*. Aquæ Solis, quæ & *Aqua calida*, seu *Bathoniâ*, Gallis *Bathe*, vulgò *Castr. Baden*, in Angliâ, in Comitatu Somersetiensi. Celebrantur a Bacc. l. 4. c. 13.

(b) *Multiplices alii Calidas* &c. Multæ sunt Urbes, quæ *Aqua Calida* vocantur. Præsertim *Aqua Calida* in Britannia: aliis, *Vicus Aquarius*: vulgò *Vich*. Aliæ etiam ibidem, Indigenis *Bathe* dicuntur, Latinis *Bathoniæ*: & cum *Aquis Solis* confunduntur. Aliæ in Hispaniâ Tarracoenſi; vulgò *Bagnoles*. Aliæ in Galliciâ, quæ etiam *Gilinz*, & *Cillinorum*, & *Civitas Orenſis* dicuntur: de quibus Bacc. l. 4. c. 13.; quæ quidem a multis vulgò *Bajona* appellantur, ad ostia Minii. Aliæ denum in Lusitaniâ, Indigenis *Caldas*, prope Obidos: sic dicuntur ab *Aquis ebullientibus*. De his Pliniam l. 3. c. 3. locutum puto, cum de *Populis Aquicaldensibus* mentionem fecit. Balnea ibidem celeberrima, teste P. Antonio

Vasconcello Soc. Jesu in *Portugallia Descriptione* n. 8., ubi Eleonora Jo. II. Regis Uxor perillustre condidit xenodochium, amplisque redditibus locupletavit: unde omnibus, qui illuc veniant, sanitatis querendæ gratiâ, sex stas mensibus, gratis omnia ad curationem necessaria impenduntur.

(c) *Altiq; Voconis* &c. *Aqua Voconis*, seu *Voconia*, vulgò *Balneole*, seu *Bagnoles*: Urbs Hispaniæ Tarracoen. ubi nunc *Ausa*, vulgò *Vich*.

(d) *Et Statellates* &c. De *Aquis Scatyellorum* (quas *Statellates* Livius appellat l. 42.) ab Urbe Scatyellorum in Liguriâ, vulgò *Aqui*, agit Strabo l. 5., & Plin. l. 31. c. 22.: & fultius Antonius Guainerius in harum Histor.

(e) *Ipse sitim Rhodano* &c. *Aqua Mortua* describitur: Oppidum Galliciæ Narbonensis: quod, C. Marii operâ, centum passibus ab ostiis Rhodani aquæ deductæ, Plinio teste l. 3. c. 4. *Marii opere*, inquit, & nomine insignis *Stagnum*: Indigenis nunc *Aigues mortes* quæ etiam *Fessa Mariana* nominantur.

(f) *Victorque suo* &c. *Aqua Quinctia*, sive *Quinctiana* hic innuuntur: Urbs Hispan. in Callaiciis, *Aque calde* Moleto dicuntur. Aliis Oppidum Galliciæ, vulgò *Sarria*. Meminit Bacc. l. 4. c. 11.

(g) *Condidit arma gereps* &c. *Aquæ Sc-*

Nec vos immemori Vates, Bada utraque, ^a plectro
 Transferint tacitas, patriâ quæ voce sonantes
 Balnea, Pierium saliendo impellitis œstrum.
 Neve Dioneis adolentem thurea templis
 Munera, seposito fileant Amathunta ^b cothurno;
 Aut, quibus innumeri posuerunt nomina Fontes,
 Oppida prætereant, quorum meminere, Latinum
 Sive ebur Aonides tractent, seu fortè Pelasgum.
 At. quò Parthenopes me longiùs axe jubetis
 Ire Deæ? imparibus nequidquam nomina quæ sint
 Viribus, aut species complecti nitæ aquarum.
 Hæc aliis majora alii se cursibus addant
 In spatia; hoc velis tranent majoribus æquor
 Hi, quibus auspicio, vultuque arrisit Apollo:
 Sacraque Phœbeis albescunt tempora vittis.
 Sat mihi, dum tenui meditabor carmina versu,
 Ire vias, ac ponè sequi quâ docta Priorum ^c
 Inarimen facili divertitur orbita gyro.
 Hic erit ægra satis tersisse potentibus undis
 Corpora, & amissum tergendò arcessere robur.
 Sat pelagi ad ripas. Languentum occurrere turmis,

I

Æna-

Bectis in Galliâ Narbonensi, vulgò
Aix de France, ad amnem *Arc*, quas
 Sæsius Romanorum Dux Salyis devoti-
 ois condidit, ut Strabo l. 4., aliique re-
 stantur. De aquis hujus Urbis Plin.
 lib. 31. cap. 2.

(a) *Bada utraque* &c. Præter *Aguas*
Hebræorum, de quibus pag. 63. v. 3., &
 in Notis pag. ead. lit. e., Gemina in
 Germaniâ *Badæ*, vulgò *Baden*: ab
 aquis medicatis dictæ. Altera in
 Austriâ, inter *Vienne*, & Urbem
 novam: *Oppidulum*, & *Cluver*. *Aqua*
Pannonia dictum, ut Ferrar. V. *Aqua*.
 In Ducatu *Suevia* altera, quæ & *Ther-*
ma Inferiores appellatur, ut distinguantur
 a *Superioribus*, de quibus in pag.

& Note cit.; parva Urbs, *Badensis*
 Marchionatus *Caput*, inter *Fribur-*
gum, & *Spiram*.

(b) *Amathunta*. *Amathus* ab aquis
 calidis nomen habet: *Syro* enim sermo-
 ne. *Aquarum* vapor *Amathus* dicitur.
Cyprî Urbis, quæ nunc *Ital.* apud
Bunonem in notis *Cluver. l. 5. c. 26.*
Limisso. *Therma* etiam apud Græcos
 nuncupata: quidd fontes calidos habeat
 intra muros: ut *Egesippus de Euclid.*
Hierof. l. 4. c. 16.

(c) *Priorum* &c. *Julium Jafoll-*
num intellige, *Baccium*, *Lombardum*,
Jo: Elisium, *Solinandrum*, cæteros-
 que medicæ artis peritos, qui de *Bal-*
neis Ænariæ agunt.

(a) A

Enariam dum rite petunt . venientibus ultro
 Obvia tum nostræ nullâ mercede Gamœnæ
 Invalidis præcepta dabunt . prælagia vitæ
 Tum canere , & dubios liceat præfiscere casus ,
 Et leges docuisse : suo quas ordine servet
 Qui memor . aspersi pretium feret ille liquoris .

At folio ^a exceptos in morem induxerit artus
 Abluere , & meritum sibi jure reposcat honorem
 Quis prior , incertum est . ^b quæ primâ ostenderit Orbi
 Causâ latet . verax Inventi gloria tanti
 Auctorem non jactat adhuc ; antiquior ævo
 Multa quidem evictis produxit secula fatis .
 Alcida ^c quondam , duros post mille labores
 Rege sub Eurystheo , fama est Tritonida primam
 Tot domitis lassata Feris fovisse tepenti
 Membra lacu : læsi visa hæc medicina vigoris .

Possẽm hîc Tarpejæ ^d cecinisse madentiâ Rupis
 Limina , dum Tatio nunquam cessura furenti
 Naiades sparsere vadis ; quæ frigida quamvis
 Jacta , repentinum perhibent traxisse calorem ;
 Ignea nam gelidas miscent ubi sulfura Nymphæ
 Inter

(a) *At Solio Gr.* Quid Sollum, vide lib. 1. in Notis pag. 24. lit. b.

(b) *Quis prior Gr.* Quo tempore, quo Auctore, quæve in regione, ac de causâ Balnea primùm inventa, faret. Varii varia; ut in re, quas Scriptorum testimonio veritatem omnem, ac reuerdationem excedit. Ceterò Balnea existisse ante Romanorum, Græcorumque Imperium probat Bacc. l. 7. c. 1.

(c) *Alcida quondam Gr.* Fabulantur Poëtæ, ut Diodor. Sicul. *Bibliot.* l. 5., Nymphas omnium primas in gratiam Palladis Hæcule, post tot exantlatores labores, calidam paravisse, ut fessum reciderent. Addit Id. ib. hoc in Sicilia ad Himera ripas contigisse, ubi Mi-

nerve jussu calidi fontes idcirco erupere.

(d) *Possẽm hîc Tarpeja Gr.* Patent hæc omnia ex Ovid. lib. 1. *Fasor.*, & claris Metam. l. 14. Fab. 18.; ubi Vates fuscè narrat Capitolium defensum ope Naxidum Aufoniarum, quas Venus auxilium rogaverat. Cum enim Sabini, Duce Tatio eorum Rege, Sabianam raptam altiri Capitolium obsedissent; & Tarpeja Virgo Vestalis pacto arnullas, quas Sabini in sinistris habebant, Janualem portam hostibus aperuisset: Venere rogante, Nymphæ portæ aditam, aquis bitumine, & sulfure a frigidis in calidas verbas, præcipere...

(a) *Ipsa*

Inter aquas, aditum Regi claufere Sabino:
 Ne ferus Aufoniam Capitolj ascenderet Arcem,
 Illturus raptam non uno a conjuge pubem.
 Hâc mihi Peligno Vates Sulfone creatus
 Balneaque, & ductos monstravit origine Fontes.
 Ipsa suis pariter tantum Magnesia^a lymphis
 Crediderit meruisse decus: Bithynaque^b credunt
 Stagna: & Pergameis quondam memorata Licetis:^c
 Et quæ Lesbos^d Mitylene præstitit arvis.
 Sunt etiam^e hæc alii tibi nunc accepta canentes
 Munera qui referant, Tirynthie; viribus audax
 Quippe tuis, dextrâque potens, clavâque trinodi
 Percussisse solum quondam, terramque trementem
 Diceris; & Cyminum^f juxta, camposque Faliscos^g
 Tot fudisse imbres, h^h valido perforsa lacerto
 Fœta vaporiferi quot nunc dant jugera tractus,
 Inde sibi Herculeumⁱ retulere calentia nomen
 Balnea, adoptivum tituli fortita nitorem.

I 2 Ta-

(a) *Ipsa suis tantum pariter Magnesia* Gr. Balnea Magnesia Macedoniam regionis, antiquissima; quorum mentio apud Aristot. *Probl. sect. 24. q. 17.*

(b) *Bithynaque* Gr. Balnea in Prusa, sive Prusa Bithynia Urbe, recensentur a Galen. lib. 6. *de Sanit. tuenda.*

(c) *Memorata Licetis.* Idem ibid. commemorat Fontes in Licetis, prope Perganum.

(d) *Et quæ Lesbos Mitylene* Gr. De Balneis Mitylenes (vulgo *Di Melitino*) in Insula Lesbo, Id. ibid.

(e) *Sunt etiam* Gr. Narrat Servius in 7. *Æneid.*, Herculem, cum ab Evandro ad Lucumones, veteres nempe Eruicorum Reges, transisset, in virium suarum ostentationem ingenti Clava, seu, ut alii malunt, vestris lecta solum percussisse; atque ita calidarum aquarum fontes in Cyminis,

atque adeo ipsum Lacum Cyminum elicuisse. Refert hoc idem Albert. in *Stray. Merid. Falisc. pag. 81.*

(f) *Cyminum* Gr. Montem nempe juxta Viterbium, vulgo *Bosco*, d^o *Monte di Viterbo*, a quo Lacus ibidem *Cyminus*, vulgo *Lago di Vico*: de quo Virg. 7. *Æneid.*

(g) *Camposque Faliscos.* Ital. *Campagne di Monte Fiascone*: ut Leand. in *Faliscis sua Italia pag. 71.* contra Ferrar.

(h) *Tot fudisse imbres* Gr. Balnea prope Viterbium quamplurima: ut Bacc. l. 4. c. 9., 10., & 11., & l. 5. c. 6., & lib. 6. c. 3., & 5.

(i) *Inde sibi Herculeum* Gr. Balnea calida vulgo *Herculana* dici putant, vel quod illis primò usus est Hercules, ut ex dictis pag. 66.; vel quia primus adinvenit; vel quia demum Herculis robore opus sit ad illa ferenda.

Con-

Talia Thermopylis, ^a ubi lymphas igneus afflat
Halitus, antiquo Divorum Græcia cultu
Amphitryoniadæ magno devota sacra vit.

Non ego Trinacriis ^b ipsa hæc præconia terris
Invideam; nec ferta tuæ decerpere fronti,
Sicelis Ora, velim, decus aut infringere quæram.
Si Veterum vulgata fidem monumenta merentur,
E patriis tibi plaude vadis; te gloria tanti
Inventricem operis parcâ non laude sequatur.
Teque Syracosii redivivo carmine Vatis
Fistula Bucolicas inter decantet avenas.

Hoc Drepani (antiquæ sive hæc Nymphæa Segeſtæ ^c
Dixeris, excelſo aſurgens quâ vertice Cælum
Pulſat Eryx) teſtantur Aquæ; celebrataque Stagnis
Inſula Plemmyrium contra: quam deinde vocarit
Gens licet Ortygiam, ^d calidis tamen imbribus uber
Id-

Contra tamen Athenæus l. 2. pag. 512. ob mollitiem, cui deditum omnino Herculeum aſſerit, non ob vigorem aquas calidas illi ſacras aſſerit: unde Eraſmi Proverbium, *Herculeana Balnea, Herculei Leſſi*.

(a) *Talia Thermopylis &c.* Ut etymon ipſum docet, in Thermopylis (quas Ital. *Bocca di Lupo* dixit Ferrar. in Lexic.: anguſtias nimirum Montis Oetæ in Theſſaliâ Græciam mediam dirimentes) *Aqua calida magno in honore*, ait Strabo l. 9. pag. 412., *uti Herculi conſecrata*: Εἰς γὰρ αὐτῆς ἑρμῆς ἀλυσία ὁδὸν τιμωμένη ἀπὸ Ἡρακλέους λέγεται.

(b) *Non ego Trinacriis &c.* Primam Balnearum inſtitutionem apud Siculos exitiſſe putant nonnulli, non ſolum ex eo, quod diximus in Notis pag. 66. lit. c., ſed ex multis etiam, ac vetuſtiſſimis Thermarum, Balnearumque veſtigis, ut ex dicendis.

(c) *Nymphæa Segeſta &c.* Nymphæa ex Plin. l. 35. c. 12., aliſque Lavacra ſunt, ſeu Balnea. Segeſtas,

ſeu Segeſtana Balnea, a Segeſtâ, ut Cic. & Plin., ſive Egeſtâ, ut Hallarn. & Strabo: ſive Egeſtâ, ut Stephan., vel denique Aceſtâ, ut Virgil., vereri urbe, ubi nunc, recte Fazello, *Barbara*, ad radices Erycis, vulgò *Monte di S. Giuliano*, prope Drepanum, Ital. *Trapani*. Illam Æneas condidiſſe dicitur a Sex. Pomp. Feſt. lib. 17., & clariùs a Virg. *Æn.* 5. Aceſtam aliqui putant ab Aceſte Rege dictam. Feſt. loc. cit. ab Egeſto ibi ab Æneâ præpoſito Egeſtam dixit. Balnea hæc memorat Plin. l. 31. c. 6., & Strabo l. 6. Thomas Fazell. Dec. 1. l. 7. c. 4. *Hiſtor. Sicil.* addit locum hunc vocari ab Indigenis *Calamta*, a dituro pago, quem *Jannet* Saraceni dicebant; quæ vox idem ſonat ac apud Latinos *Balnæum*. Multa apud Solin. c. 5. leges de mirabilibus aquarum hujus Inſulæ.

(d) *Ortygiam &c.* Syracuſas nempe, ita dictas ab Ortygiâ Inſulâ Syracuſarum parte, reliquæ Urbi ponte conjunctâ, contra Plemmyrium, quod vulgò *Iſoletta di S. Marziano*, & *Maſſa Oli-*

Idcirco Indigenis Homothermon ^a nomine dicta est.
 Fontibus hoc, pelago quâ mergitur Himerâ:^b Thermæ ^c
 Hoc geminæ ostendunt: hoc fumo Hypocausta salubri,
 Vasta Selinuntis ^d quâ rudera versat arator,
 Dædaleâ fabricata manu; devesctaque Romam
 Thermiten ^e hoc Signa docent referentia Phœbum.
 Quidquid id est, magnis certè lis concita turbis
 Pendet adhuc. tenuisse tamen se Judice causam
 Quisque putat; dubiique petit suffragia vulgi.
 Una hæc admotis urget calcaribus: acres
 Una faces subdit: rapit una hæc gloria gentes.

Non.

Oliviera dicit Fazell. *Hist. Sicul. Decad. r. l. 4. c. 1.*

(a) *Homothermon*. Id. Auctor ibid. ex Nicandro tradit Syracusas antea sic vocatas: quasi aliquid simile Thermis: *ὁμοθερμις* enim idem est ac *Thermis* Latinis: deinde Ortygiam appellatam.

(b) *Himerâ*. Siciliæ flumen ex Nebrode monte exortiens, quod in duas partes divisum, in alterâ dulcem, falsum in alterâ saporem retinet. quâ parte ad Austrum tendit *Gelas* Plin., aliisque dicitur, vulgè *Salso*; quâ verò ad occasum apud Urbem Thermas, *Fiume grande* nuncupatur. *V. de Plin. l. 3. c. 8.*

(c) *Therma* &c. Geminæ Urbes Siciliæ, quarum altera *Thermis* (quæ etiam *Himerâ* dicitur Ferrario) ad occidentem intes Panormum, & Cephalædum, ad ostia Himerâ. Altera vulgè *Xacca*, inter Agrigentum ad ortum, & Lilybæum ad occasum: ubi nunc Balnea, vulgè *Di Xacca*, seu *Di S. Calocero*: ita Fazell. *Decad. r. l. 6. c. 3.*, & *Leander In sua Sicilia pag. mibi 53.* Ex *Aqua Laroda* appellantur *In suo Itinerar.* ab Antonin.

(d) *Vasta Selinuntis* &c. Selinus, quam *palmosam* vocat Virg. 3. *Æneid.*, Urbs olim, ut Bacc. l. 4. c. 7., ubi nunc *Xacca*, seu *Sacca*. Alber. *In sua Sicilia pag. 52.* Ital. *Salemi* nominat; & *Cluver. lib. 3. c. 40. Terra*, à *Terra de' Pal-*

ci. Hic primò Thermas a Dædalo structas in gratiam Cocali Regis, narrat Diodor. Sicul. l. 4., non 5., ut mendosè Typographus in Fazell.; qui *Decad. r. l. 6. c. 3.* assertè plura nunc ipsam in his Thermis apparere Sedilia incognitis, & ex parte abrastra characteribus incisa; qui quidem Phœnucii ne, a primis Insulæ Incolis, an Damasceni, an alterius nationis, dignosci non potest. Putat ramen iis aut virtutem Thermarum indicari potuisse: ut legitur factum præ frontè Balnearum Puteolanorum; aut vocivas veluti Tabellas fuisse Ægrorum pro restitutâ valetudine: ut in aliis Italici Balneis inscriptum animadvertit Bacc. l. 4. c. 7.

(e) *Thermiten* &c. Scio Sueton. *in Tiber. c. 74.* locutum de hoc Apollinis simulacro, *amplundinis*, & *artit eximia*, ut ipse ait: quod Syracusis Romam Tiberius advexit, *ut in Bibliothecâ novi Templi poneretur*; non Thermiten vocasse, sed *Temenitem* a *Temeno*, Loco prope Syracusas: ut ex Stephano Hadrian. Turneb. *Advers. l. 2. c. 12.* Insuper Tullium in *Verr. 4. Thesmitem* (ut legit Turneb. loc. cit.) seu *Thermiten* dixisse, ut Fazell. *Dec. r. l. 4. c. 1.*; *Thermiten* tamen, quasi Thermarum Numen, ex Bacc. l. 6. c. 28. appello, Pœseos gratiâ: quæcumque ut Baccil. opinio.

(a) Quo-

Non aliter celeres ac qui per Olympia cursus
 Instituunt: quos meta iuvat vitata quadrigis;
 Sola fatigatos impellit adorea, solus
 Urget honor, primæque decus memorabile palmæ.

Nec defunt (famâ tanti est prævertere) Fontes,
 Qui modò de primo certantes jure, coronam
 Ut rapiant, superas, vel Cœlo vindice, sedes,
 Appellentque Deos, quorum plerumque tumentes
 Præsidio, qualis tenuit fiducia! quales
 Patria rorifero fluxere per arva meatu!
 Nec factura fidem populis miracula^b regum
 Defuerint: structæque aræ,^c seu thura Sabæo
 Munere fontanas propter redolentia ripas,
 Antiqui indicium generis, laudisque vetustæ.
 Sic tibi, quos olim Commotia Diva colebat,
 Cutillæ,^d Saturne, Lacus gens illa sacra vit,
 Pingua quæ rastrois subigit modò rura Sabinis.
 Sic Cybelæ sacra Stagna Deæ Verona^e recenset.

Et

(a) *Quorum plerumque tumentes*
 Gr. Fontes sua apud Antiquos habuisse
 Numina, vel tanquam Numina cultos
 fuisse, neminem latet. Imò Plin. l. 3. c. 12.
 2. de aquis locutus, *Argentis*, inquit, *Deorum*
numerum nominibus variis. Vide
 Lil. Greg. Gifal. *Hist. Deor. Syntag.* 5.

(b) *Miracula* Gr. Aquarum prodigia
 multa enumerat Plin. l. 2. c. 106.,
 atque, *Aquarum naturam non cessare*
a miraculis.

(c) *Strabæque ara* Gr. Deos in
 Balneis, vocis, sacrificiis, ac libamini-
 bus ab antiquis cultos, habes apud
 Strab. l. 15. pag. 697., & Bacc. l. 6. c. 28.

(d) *Cutilla* Gr. Aquæ Cutillæ
 a Lacu cognomine in Agro Reatino
 in Sabinis, Ital. *Lego di Consiglio*
 no. De his Strabo l. 5. pag. 219., &
 Plin. l. 3. c. 2., & 6. Cotylas etiam
 Græci dixere a Cotylâ, seu Cutillâ
 simplicissimâ illic olim Urbe, ut ex
 rudericibus, prope Oppidum ubi nunc

Clotta Ducale, ut Claver. l. 3. c. 27-9
 Subcutillas Plin., & Celsus. In lacu
 hoc, teste Plin. l. 2. c. 97., & l. 3. c. 12.
 Insula innabat; hanc *Commotia Nym-
 pha* sacram fuisse, quiddam aquis commo-
 verant, refert Giannat. l. 4. c. 8. Geo-
 graph. Nunc autem nulla illic Insu-
 la: casu fortasse obruta, vel de indu-
 strâ, ad tollendas superfusiones, qui-
 bus ansam dederat Lacus hic Sarurno,
 Templo illic erecto, sacratu ab Abo-
 riginibus, ut Bacc. l. 5. c. 6. Aquas
 multis morbis opportunas laudat Cels.
 l. 4. c. 5. Incolæ nunc *Paternam Rotiniam*
nam vocant. Jacet ad radices montis
 non procul a Castro, cui nomen Ital.
Paternus.

(e) *Verona* Gr. Balnea Veronæ,
 Urbis clarissimæ Venetorum diti-
 tionis, enumerat Bacc. l. 6. c. 3.; & sacra
 Deæ Cybelæ fuisse eruit ex veteri
 Epigraphe, in qua, *Magna Deorum*
Matri Sacram, habebatur. Collapsa
 olim

Et sua Clusinas a tutantur Numina ripas ,
 Quas fovet auspiciis Epidaurius : & sua Nymphis b
 Quas dicat Avenio . præbet Juturna c secundum
 Daunias omen aquis : veteri quibus oblita ritu
 Victima Romanas d lustrata cadebat ad aras .

Incertis huc usque tamen Victoria pennis
 Pervolat , nullique favet ; dubiusque petitæ
 Restat honor laudis ; totis licèt hæctenus undis
 Certatum : & liquidos , fuso ceu sanguine , rivos
 Venarum eliciant Fontes ; licèt æmula latè
 Bella per undantes plusquam fontalia Thermas
 Naiadum armifono turbarint otia fluctus ; (cisc.
 Stat nova signa sequi , atque animam pro laude pa-
 Namque iterum ad pugnam Pindi auxiliaria cogunt
 Agmina , paciferasque vocant in Castra Camœnas.
 Nec citharis opus est : resonæ , ceu buccina , lymphæ
 Increpitantque moras , acuuntque ad prælia Vates,
 Deferat ut Victor primas , & debita Fonti
 Quisque suo veteris tribuat præconia stirpis .
 Vindicibus toto e ceu cum furit æthere nimbis
 Juppiter , & scelerum tellus dedit obruta pœnas ;
 Flumina tum , nullo disjectis objice sylvis,
 Convenere : fluunt Nereo impellente , ruuntque

Per

olim , nunc a Senatu Veronensi resti-
 tuta ; ut id. ibid.

(a) *Et sua Clusinas* &c. Ital. *Bagni di Chiusi* a Clusio , Etruriam Oppi-
 do , Portus Regie sepulcro celebri.
Ætculapio olim sacra hæc balnea di-
 cit idem l. 6. c. 28.

(b) *Et sua Nymphis* &c. Senatum
 Balneum , vulgè *Bagno di Vignone* :
 Nymphis olim dicarum ex Bacc. l. 6.
 cap. 3. , & 28. De hoc novissimè
 suas typis edidit Observaciones anno
 1705. Theophilus Grifonius Patricius
 Senensis .

(c) *Præbet Juturna* &c. *Jgrur* ,
 na. Dauni Rutulorum Regis filia ,

Turni Soror , a Jove immortalitate
 donata ; & pluribus Latii fontibus
 præsidere credita est : illi præfer-
 tim , quem *Juturna* appellant , cor-
 poribus saluberrimum ; in quem tan-
 dem conversa , nomen veteris restavit .

(d) *Victima Romanas* &c. *Sorvius*
 in 12. *Æneid.* *tolere* Aquam Fontis
Juturnæ solenne fuisse Romanis asser-
 ti , ut est in sacrificiis uterentur. Vi-
 de Claudium Beraldum in Notis
 Statii ad usum Sereñissimi Delphini
 lib. 4. Syl. 5.

(e) *Vindicibus toto* &c. Consule
 lib. 2. *Metamor.* *Fabii* .

(a) Pri-

Per fata, & alterno miscent certamina jactu .

His Natura modis primò prælusit; & amnes
Sic docuit facili vertisse in balnea ductu .

Sunt alii humanæ quos dein solertia mentis
Repperit, & felix tractim quos extudit usus.

Hos novisse tamen qui cogitet, altius olli
Surget opus; rerum namque huic insistere cœptis

Expedit, fuetosque olim prædiscere mores;

Et quo quæque modo gentes Hydrea parant:

Et varias itidem legesque, habitusque locorum .

Extera quid tulerit regio: quid nostra subinde

Addiderit: studiisque viget dum nobilis otj,

Auxerit illustres Urbs ut Mavortia Thermas .

Prima quidem ^a Inachias plausu dignata per oras
Fertur Amyclæo posuisse calentia Civi

Balnea, deliciis vires fractura Lacænas,

Sparta, opibus, luxuque potens. hinc illa perenni

Fama canens lituo nunc usque Laconica dicit.

Sed non ulla magis laudem, primasque merentur

Davididæ ^b quàm Stagna; suis quæ lata nitebant

Porticibus; quino substructas ordine circum

Quas labor ediderat, sacrae prope Templi Sionis. ^c

Huc Superùm, ut fama est, demissus ab arce quotannis

Ali-

(a) *Prima quidem*, *Sc.* Sparta Peloponnesi Urbs, sive Lacedæmonii ejus Cives primi fuisse traduntur Balnearum, Thermarumque inventores, ex Diono l. 53. pag. 515., quem sequuntur Gerar. Vols. In *Etymol. Litog. Lat.*, Samuel Pitisc. *Lex. Antiquitat. Roman. Tom. 2.*, aliique. Eructe etiam credunt ex Plutar. In *Vita Alcibiad.* pag. mihi 203., & Thucyd. *De Bello Peloponn.* l. 1. pag. mihi 8.. Hinc Hypocaustra *Laconica* dicta volunt. Et Mart. l. 6. Ep. 42. *Ritus Laconum* dixit, sudare sicca Cellâ, & frigida deinde lavari. Alii tamen aliter sensere.

(b) *Davidida quàm Stagna* *Sc.* Vulgo *La Probatice Piscina*, satis nota in sacris literis; quæ quidem *Davidida*, hoc est Salomonis Davidis *Filla*, Stagna dictus: Josephum Hebr. secuti, qui l. 6. c. 8. *Belli Judaic. Stagnum Salomonis* appellavit; namque a Salomone extractum dicitur pro Templi ministerio; in eo quippe Nathanael lavabant victimas, quas deinde Sacerdotibus offerendas tradebant: ita Cornel. a Lapide in c. 5. Jo:

(c) *Prope Templi Sionis*. Piscina isthac prope Templum Salomonis erat, ut Cornel. loc. cit.

(a) *Sub-*

Aliger tactu lymphas agitabat: amicam
 Virtutem tacite infundens, occurrere quæ tunc
 Invalidum satis una malis; nam plena vomebat
 Porticus Ægrorum totis hæc ædibus undam.

Quam multæ nemorum brumali turbine frondes,
 Quam multæ in campis Arabum glomerantur arenæ,
 Sævus ubi Æoliis immittitur Eurus ab antris.
 Hic sursum arrectis votisque, oculisque frequentes
 Intenti expectant signum, quo morbida venis
 Depellenda lues: & quo ferat ille medelam,
 Huc sanctâ qui lege prior descenderet. Æger.

Tempore quamquam alio sublimibus edita tectis
 Balneaque, & Thermas substruxit Achaica^a tellus;
 Quæ modò Dulichios inter casusque, dolosque
 Mæoniâ insignes citharâ, fidibusque canoris
 Perpetuum jactant Smyrnæo carmine nomen.

Vivit adhuc^b post fata, fero licet obruta casu
 Corruerit, lateatque suis Atlantia venis
 Insula, trans Abylæ fluctus, Calpenque sonantem
 Oceano in magno; Thermarum prodiga luxu
 Ars ubi Naturæ certaverat æmula donis.
 Immodico donec terræ concussa tremore,
 Æquoreis jactata vadis, atque hausta profundo
 Delituit; nec signa suæ dat merfa ruinæ.
 Usque aded instabili, quondam felicia, fato

K

Re-

(a) *Substruxit Achaica tellus.* Balnearum arte paratarum in Græciâ, mentio apud Homer. *Odys.* 9. : insuper (ut Athenæus l. 1. pag. 24.) *Odys.* 10., & *Iliad.* 10.

(b) *Vivit adhuc post fata* Græcæ præter alia non pauca ad magnificentiam, voluptatemque scientia, narrat Plauto in *Critia*, sive *Atlantico* pag. 117., ultra Fretum Gaditanum, vulgò *Stretto di Gibilterra*, Insulam olim

Atlanticam, ab Atlante Rege dictam, fuisse; in quâ Neptuni munere, ut fabulantur Poætæ, Balneæ, Thermæque erant omni deliciarum genere repletæ; Regibus aliæ, aliæ principibus Viris: privatis, ac mulieribus aliæ; Equis etiam, & jumentis. Hujus Insulæ Oceano deinde submersam meminere Cluver. *Introd. Geogr.* l. 6. c. 11., Fracast. *Syphil.* l. 3., & Parthen. *Giannatt. Naut.* 8.

(a) *Præ-*

Regna labant : magnique tenent vix nominis umbram.

Sed neque Grajugenûm linguis celebrata, nec oris

Culta Palæstinis, nec quæ Lacedæmona clarant,

Aut olim Occiduas inter sita balnea Gades,

Fontibus Hesperix certent, Stagnisque Latinis.

Non mihi si toto saliens Helicone redundet

Vena : vel exhausto præcordia Delius afflet

Numine, Romuleas ausim percurrere Thermas.

Quas dum Theutonici visum petit accola Mæni,

Sive Tagi, veterumque hospes monumenta Quiritum

Vestigat, relegitque : ipsa inter rudera fixus

Hæret adhuc, dominæque stupet miracula Romæ.

Ante tamen largo Nymphæa nitentia sumptu

Quàm subeant, humili carpant mihi tramite callem;

Inque rudes mecum tetro squalore lacunas

Ne modò Thespiades renuant descendere Divæ.

Tantum nam jacta operum fundamenta nullo

Protinus, aut parco fulserunt splendida cultu.

Ars etenim, sero quæ tandem inclaruit ævo,

Repsit humi primùm; sensim se major in altum

Sustulit, & rerum visa est contingere metam.

Non secus ac roseo cum vix procedit ab ortu

Phœbus, & Eoo vix tollit ab æquore frontem;

Mox tamen innubi paulatim luce renidet

Splendidior : donec medio spectandus Olympo

Emicet, & totis cumulet fulgoribus orbem.

Principiò ^a Tiberis populari Hydreumata ^b publi

Con-

(a) *Principiò Tiberis* (c. Vegetias *De Re Milit.* l. 1. c. 10. refert, Romanos veteres *Campam Martium* vicinam *Tiberi delegisse*, in quo *Juventus post exercitium armorum, sudorem, pulveremque dilacerat*; ac *Lassitudinem, cursumque laborem notando deponeret.*

Id quidem nihil aliud nisi quoddam veluti *Balnearum rudimentum* fuit. Quàm verò rudes, ac simplices hæc antiquitas fuerint, testatur *Senec. Epist.* 86.

(b) *Hydreumata.* Aquationes ipsæ, ut *Harduin.* in *Notis Plin.* l. 6. c. 23.

(a) *Ger-*

Constituit; placidè juvenum dum membra natatu
 Excipit, & molli sordentia perluit alveo.
 Namque ubi Romulidum primævo in flore juvenus
 Aut ierät venatum arvis: penitusque repositos
 Cinxerat assiduâ sylvarum indagine fines;
 Aut crudo assurgens cæstu, volucrique sagittâ,
 Ceu medio ad pugnam præluserat æmula Campo;
 Tum subitò fessosque artus, & sorde madentes
 Pulverea, Tiberine tuo Pater amne luebas.
 Tum si quis celeres domuisse in pulvere currus:
 Aut pernicious equi teneros calcaribus arnos
 Et fodere, & frænis gestiret lora lupatis.
 Tendere; dum varios hæc illac ordine flexus,
 Et labyrintheos signasset in æquore gyros;
 Majorum de more, animum tunc una subibat
 Cura, fatigatum fluviali gurgite corpus.
 Mergere: suscepti felix hæc meta laboris.

Sed postquam se se major labentibus annis
 Italides inter clarum caput extulit urbes
 Roma potens, populisque dedit sua jura subactis;
 Turpe sibi, Latia pro majestate, putavit
 Corpora Martigenum lutulento aspergere Tibri:
 Et puduit Stagnis posthac vulgaribus uti.
 Jamque novis operosa modis, opibusque superbis
 Certat in Argolicum a balinea attollere ritum.
 Externo b quæsitâ solo tunc unda pererrat

K 2   Urba-

(a) *Certat in Argolicum &c.* Ur ex
 ipsis nominibus græcum sonantibus,
 quæ Thermarum partibus attributa
 sunt, colligitur, & ex Vitruv. l. 5. c. 11.
 (b) *Externo quæsitâ solo &c.* Aquam
 Appiam (de qua Livius l. 9., Fest. l. 1.,
 Cic. pro Cælio, Pancirol. In Descrip.
 Urbis Roma, Fabrett. De Aquaduc.
 Dissert. 1., Thesaur. Antiq. Roman., Græv.
 T. 4., Grut. Inscript. pag. 489., Ptitisc.
 Tom. 1. V. Appia, cæterique non pau-
 ci) primam omnium in Urbem adduc-
 tam habet ex Jul. Sex. Frontino l. 2.
 De Aquaduc. Urb. Roma; his verbis:
*Appia M. Valerio Max., & P. Decio
 Murena (alii Mure) Cos. anno 20. post
 initium Belli Samnitici induta est ab
 Appio Claudio Crasso Censore, cui postea
 Caco fuit cognomen. Et pauld post. Con-
 cipiebatur Appia in Agro Lucullano, vidi
 Pra-*

Urbanas diffusa vias. Præneſte ſub altum
 Prima Lucullani felicia jugera fundi
 Dædaleis Urbi lympharum ductibus ætos
 Immifere amnes. longo tunc Appia tractu
 Auspiciis Aqua veſta tuis, Gens Claudia, fluxit;
 Et Capitolio a manavit plutima Clivo.
 Poſt alia adductis Hydrea b liquoribus auxit
 Clarior, & Thermaſis præluſit Roma futuris.

Quia etiam miſeræ ipſa hæc oblectamina vitæ
 Auxillium morbis tulerunt præſentia; quando
 Docta Machaonios c imbrem convertere in uſus
 Inſtituit tardis hominum experientia cœptis.
 Tunc ars deliciis permifcuit utile. majus
 Tunc pretium Medicina tulit: pretioque refulſit
 Major, & Auſoniis increvit gloria terris.
 Urbs etenim auguriis d poſtquam ſtetit alma Gradiu

Ro-

Præneſtia &c. Ex eodem Frōtino ibid. eruitur hoc accidiffe anno ab V. C. 449., non verò, ut alii, 444.. Harduinus tamen in notis c. 15. l. 36. Plin. non ſolum putat eveniſſe anno 450., ſed inſuper P. Sempron. Sopho, & P. Sulpicio Saverrione Coſs.: allegatque Livium loc. cit.: Majorem tamen ſidem mereri videtur Frontinus.

(a) *Et Aquæ* &c. Inſtitutum publicam hæc Aquæ ad Clivum Capitolinum, ac deinde Thermaſis ædificatas tradit Bacc. l. 7. c. 2.

(b) *Poſt alia adductis* &c. Auſta Urbe, & creſcente in dies Thermarum utilitate, aliæ atque aliæ conſtructæ ſunt: illæ præterita, quas primò M. Agrippa Auguſti ſocer, poſt admirabilem illam Panthæi conſtructionem, magnificentiffimè poſuit. Tum Neronianæ, quas Nero itum illæ etiam, quas Agrippina ejus mater: ac demum aliæ, quas T. Veſpaſianus, Alexand. Severus, cæterique conſiderunt, quos reſenſet, Bacc. loc. cit.: Et privatas quidem Balneas ſubductis rationibus Idè,

ex P. Victore, aſſerit 860. fuiſſe. Inò Plin. l. 36. c. 15. *Balnea*, inquit, *Roma ad inſtitutum auſore numerum*.

(c) *Docta Machaonios* &c. Quando primùm Balnea, voluptatis gratiæ antea inſtituta, in uſum medicinæ venerint, non ſatis compertum. Eorum certè meminit Hippocrates *Lib. De Acute morbo in morbo acuto*. Et Plinius l. 26. c. 3. auctoritate M. Varronis, Cleophantum, dicit, per celebrem Medicum illa excogitaſſe ad Egrorum blandimentum. Aſclepiades, ut id. Plin. ib., cum M. Pompeii ætate omnem medicinam abrogafſet, balnea ſolum reliquit. Probarunt alii; ſecus verb alii; in eos quos præcipuè Carmin Maſilienſis. Videatur id. Plin. l. 29. c. 1.

(d) *Urbs etenim auguriis* &c. Primis ſæcenis aunts non aliam medicinam Romæ fuiſſe quàm balnea, vel aliqua empyrica præſidia, aſſerunt Bacc. l. 7. c. 13.. Fides ſit penès Auctorem; qui nititur teſtimonio Plin., aſſerentis l. 29. c. 1. veniſſe primùm Ro-

mam

Romulæ fundata manu, feno ordine curfus
 Ante suos agerent quàm Secla, incognita Romæ
 Pharmaca; nec veteres viguere Melampodis artes.
 Nulla Quirinales Agrorum intraverat ædes (tum
 Mandragora, aut acrem stomacho allatura tumul-
 Helleborusque, haustuque aloë, & colocynthis amaro.
 Sola laborantes feбри, morbisque gravatos
 Simplicibus Lotura vadis, æstuque levabat.
 Hæc tamen ad certam posthac medicamina normam
 Recta. stat utilibus sua gratia legibus: ordo
 Stat suus; & morbis, Celso^a dictante, fugandis
 Addita quæ Thermas reddant præcepta salubres.

Hac Romana tenus fudisse potentia vires
 Non dum visa satis; nec dignis hæctenus orsis
 Structa, Palatinum^b deceant quæ balnea nomen.
 Illecebris quod blanda suis, — & amœna fecundent
 Otia: quod tepidis brumæ vel frigora labris,
 Vel gelidis vincant rabidi torrentia Solis
 Astra, parum est: medicoque parum quod grata lavacro
 Mortalem emendent viciato in corpore fortem
 Admiranda operum jam nunc molimina surgunt
 Altera, & insanæ feriunt vel sidera moles.
 Seu quas regifico quondam conamine primus
 Condidit, & populo Thermas Agrippa^c Latino
 Gra-

mam e Græciâ Medicos L. Æmillo, & M. Licinio Cofs. DXXXV. anno ab V. C.

(a) *Et morbis, Celso distante &c.* Sub Augusto Cornelius Celsus celebris sui Medicus, inquit Jastlinus l. 1. c. 7., collegit regulas, ac leges Balneis utiles a Cleophanto; quas secuti fuerant Musa, Archigenes, Andromachus, aliique Medici.

(b) *Palatinum &c.* Inter primas, & publicas Thermas recenset Palatinas Bacc. l. 7. c. 3. De his Cte. pro

Sex. Rosc. Amer. Palatinas a Collæ Palatino supra Circum Maximum, ubi locatæ, dictas vult Carolus Merouville Soc. Jesu in Notis ad s. Tullii ad usum Delphini.

(c) *Populo Thermas Agrippa &c.* Ex duodecim Thermis, quæ Imperatoris dictas sunt, M. Agrippa in sua Ædilitate primas regio sumptu in nonâ Urbis regione, ut ait P. Victor, extruxit in loco ubi nunc, vulgè *La Clambella* dicitur, prope Pantheon, quod idem ædificaverat. Lithostrato illas

Gratuitas, & sponte dedit, quâ Pantheon Urbis
 Altius erigitur muris, & in astra minatur.
 Sive Neroneas^a proprio quas nomine dictas
 Struxit Agonali in Circo, qui tectus ab ostro
 Fœdavit multo damnatos crimine Fasces.
 Hæc, pelago detracta, maris vada falsa cœgit
 Currere: sulfureis hæc fluctibus Albula ducta est.
 Laffatæ hinc tandem ludis, & agone Juventæ
 Grata quies: fessæ ceu litora grata carinæ.

Deficient ad pleetra manus, ad carmina voces.
 Si tentem retulisse, altis fulgentia tectis
 Quæsierint vetitas ut tunc irrumpere in auras
 Pensilibus balinea labris extracta; ^b profusis
 Pes ubi divitiis, opibusque exterritus Hermi
 Vix pavido poterat vestigia figere gressu.
 Argento^c cum lympha cadens excepta, nitorem.
 Funderet; auriferoque micans pretiosior alveo
 Compactas inter gemmas, viridesque smaragdos,
 Herbiferos mirâ simularet imagine campos:
 Atque aciem sparso trepidantem obtunderet auro.

Non

illas perfecti: & *sigillum opus encanflo
 pinxit*, ut ait Plin. l. 36. c. 25. Præter
 has, ~~alia~~ ~~divinas~~ ~~gratuitas~~
 Populo Rom. præbuit, ut id. Plin.
 l. 36. c. 15., & Dio l. 49.

(a) *Sive Neroneas &c.* Nero Im-
 per. secundas extruxit Thermas in
 Circo Agonali; & ab ipso Neronianæ
 dictæ. Earum aliqua vestigia in Edi-
 bus Serenissimi M. Etruriæ Ducis, ubi
 nunc vulgò *Piazza Madama*. In has
 non solum dulces, sed etiam mari-
 nas aquas magnificentissimis Aquædu-
 ctibus induxit. Item Aquas Albas,
 vulgò *Bagni di Tivoli*, Tibure aspor-
 tavit; ut ex Suetonio *In Vita Ejusd.*
 c. 12. n. 9. Meminere harum Martial.
 lib. Spectacul. Epig. 2., & lib. 2. Epig.
 48., & l. 7. Epig. 33., & Stat. Syl. lib.

1. Syl. 5.; alique non pauci, ut apud
 Pictic. ~~Therma~~ *U. Therna*.

(b) *Pensilibus Balinea labris &c.*
 Pensilium balnearum inventionem tri-
 buit Plin. l. 9. c. 54. C. Sergio Oratæ.
 Confirmat Valer. Max. l. 9. c. 1., & Ma-
 crob. Saturn. l. 2. c. 11. Idem Pl. l. 2. 6.
 c. 3. asserit Asclepiadem ad medicinam
 usum illas vertisse.

(c) *Argento cum lympha cadens &c.*
 Refert Plin. l. 33. c. 12., *Stratas argen-
 to mulierum balneas, ita ut vestigio lo-
 cui non esset.* Imò verò gemmis etiam
 exornatas Thermas Claudii Etrusci le-
 ges penes Stat. Syl. l. 1. Syl. 5., & Mar-
 tial. l. 6. Ep. 42. *Quem luxum detesta-
 tur etiam in aliis Balneis Senec.*
 Epist. 86., *Ed, inquit, deliciarum per-
 ventimus, ut nisi gemmas calcare molimus,*

(a) *Cœm*

Non hîc marmoribus: Siculo sed factus achatae
 Vix locus. elatos ornabat iaspide muros
 Vix admiffus onix; mixtoque adamante rigebant
 Apti fœmineos cyani distinguere crines;
 Et, nativa jubar cui purpura donat, & ignes,
 Opalus, & luxu quidquid se divite prodit.
 Ceu domitis Asiæ populis, ^a & Regibus olim,
 Gemmarum huc tulerit Pompejus opima triumphî
 Dona sui. rerum nam cogier omnis in arctum
 Hîc mihi majestas, Naturæ hîc visa venustas.

Attamen OEnotriæ quamquam pars maxima pom-
 Hæc fuerit, non hîc positura superbia metas, (pæ
 Artificumque labor non substîtit. altiùs auctum
 Urget opus, nubesque jubet subjisse; minores
 Cui Babylon muros, notum cui Caria Bustum;
 Claraque Pyramidum sternat miracula Memphis.
 Tunc positis etiam Thermis didicere Palæstras ^b
 Addere: tunc septo Circum conjungere campo;
 Et Stadia, ^c & lato celebrata est Exedra ^d Xysto. ^e
 Monstrat Aventinus sua nunc quoque rudera Collis:
 Et dejecta licèt specimen vel balnea præbent:

At

(a) *Ceu domitis Græc. De Gemmis* translatis in tertio triumpho a Pompejo M., devictis Pyratibus, Asiæ, & Regibus, consulatur Plin. l. 37. c. 2.

(b) *Palæstras. Palæstræ, a Παλαίω,* ludor: Loca nempe in Thermis, ubi Juventus exercebatur luctando, vel alia id generi spectacula exhibendo. Thermis enim, quæ antea locuræ tantum gratiâ constructæ sunt, illustratâ deinde cum Imperii majestate Architecturæ peritiâ, Græcorum more, ait Baec. l. 7. c. 2., Palæstræ etiam conjunctæ fuerunt. Thermarum structuram, & vocabula earum partes experimentia legere poteris apud Vitruvium l. 5. c. 10., & 11.: nec non in notis Guilielmi Philandri in eund. Vi-

eruv. Habes etiam multa penès Cœlium Rhodigin. *Lib. Antiquar.* l. om. 3. lib. 30. cap. 16., & seqq. usque ad 20.

(c) *Et Stadia Græc. Stadia, Spatia* in Theatris ita disposita, ait Vitruvius l. 5. c. 11., ut possent Hominum Copia cum laxamento Athletas certantes spectare.

(d) *Exedra Græc. Locus* in Porticibus patens ex Eod. lib. & Sili pervius; plures habens sedes, in quibus Philosophi, Rhetoresque, & qui studiis delectabantur sedentes possent disputare, & colloqui.

(e) *Xysto. Xysti, amplæ Porticus* rectæ, ut id. loc. cit., hybernæ Athletarum exercitationi accomodat: *Ξυστὸς* enim idem ac focus rasus, a *Ξύ* rad-

(a) An-

Attalicis quæ structa opibus tua nomina servant,
Antonine: ^a tuamque ferent per secula famam.

Quis mihi nunc gentis referat monumenta Latinæ
Obruta jam, tristique jacent quæ merfa favillâ;
Therमारumque canat memori fastigia plestro:
Quæ quondam Augustas populi molitus habenas
Vimineo, Valeri, ^b posuisti in culmine, Cæsar?
Urbis opus, ^c medium quâ Søl conscendit in axem
Altior, & tenues e vertice contrahit umbras;
Hic latum complexa jugum capita ardua cœlo
Regia subjecto moles e Colle ferebat.
Vestibulum, & strato surgentem e limine frontem
Marmora saxifragas Nomadum perpeffa secures
Barbarico ornabant textu. sublimia curvo
Cæsareas gyro complexa peristyla ^d Thermas

Et

(a) *Antonine &c.* Cum multæ fuerint Romæ superbissimo cultu extructæ Thermæ, nempe Agrippinæ, Trajanæ, Hadrianæ, Commodianæ, Severianæ, & penè sexcentæ id genus: præcipuæ tamen fuere Antonianæ in Circo Maximo, quas *Maximas* Spartian. c. 9. appellat, ad radices Aventini Collis, vulgò *Monte di S. Sabina*: ab Antonino Cæsare, cognomento *Caracalla*, extructæ: & deperit utinam perfectas mirabili architecturâ. Meminere, præter Spartian., & Sever. c. 21., Parthen. Giannattasius Soc. Jesu Geograph. 1. 4. c. 5., aliique innumeri penes Pitisc. Tom. 2.

(b) *Vimineo, Valeri &c.* Valerius nempe Diocletianus Imperator, qui in Colle Viminali, in loco, qui nunc, a Therमारum corrupto vocabulo, *Termini* dicitur, Thermas suas inchoavit. Harum structuræ 40. m. Christianorum eum addixisse accepimus. Hæ deinde a Pio IV. P. M. Chartusianis traditæ, in Ædem Sæcundæ Mariæ ab Angelis nuncupatæ magnificentissimè conversæ fuerunt: curan-

te M. Antonio Amulio S. R. E. Card. De his Baron. Annal. Tom. 2. an. Chr. 1596. n. 18., Donat. de Urbe Rom. III. 29., Aring. Rom. Subter. IV. 14., cæterique non pauci, quos refert Pitisc. Tom. 2. *V. Therma*. Apposita hic de industria Therमारum harum Descriptio, ut suas illæ relatæ per partes, Lectoribus Antiquitatum studiosis innotescant.

(c) *Urbis opus &c.* Fidem profectò excedit, ut Pitisc. loc. cit., Therमारum harum admirabilis magnificentia, atque amplitudo. E. hæc ceretè tanta extitit, ut in iis ad se abluentium usum fuerint sedes, ac solia plusquam tria millia. Nunc ipsum unum dumtaxat ex earum Calidariis continet Ædem integram D. Bernardo sacram. Intra earum ambitum posita sunt duo amplissima Cœnobia pariter, ac Tempa Cisterciensium, & Chartusianorum: Horti spatiofissimi, Vineæ, Ædesque Privatorem complures, duæ ingentes aræ, atque horrea Pontificia admirandæ magnitudinis.

(d) *Peristyla &c.* Peristyla, sive

Pe-

Et Tyros, & niveâ decorabat rupe Carystos.
 Ponè Theatridj Caveæ: ^a protensaque circùm
 Undique, & OEbalio fabricata sedilia saxo;
 Ipsa ubi densatæ confessu cincta coronæ
 Affideat, bellique frequens simulacra Quirini
 Gens probet, & plausu Pugiles dignetur ovantes.
 Possibus hinc geminis dextrâ, lævâque patebant
 Atriola, ^b oblongo in quadrum subnixa columnarum
 Ordine: quò veniens læta ad spectacula Consul
 Alloquio fallatque moras, ingrataque vincat
 Tædia, dum totâ spatiat obambulat aulâ.
 Addita versuris ^c hinc Sphæristeria ^d utrinque;
 Instructas acuunt ut dum mentita phalanges
 Bella: Palæstritæ ludis, Martique vacarent
 Innocuo, & partam peterent certamine famam;
 Seu jecisse velint Spartani splendida disci ^e
 Pondera: seu duros vexent haltere ^f lacertos.

L Præ-

Peristylia, Circumcolumnia nimirum: a
 πύλος circùm, & σῦλα Columna:
 Locus columnis circumcirca dispositis
 clausus; exterior scilicet Thermarum
 facies ad meridiem. Illud hic
 Lectorem monitum volo: Varia scilicet
 esse Scriptorum placita de Thermarum
 Ichnographiâ: cum varia fuerit earum
 structura apud Antiquos; & non nisi
 obiter nonnulla tantùm ab aliis
 mandata. Hinc opinionum varietas,
 & confusio. Ab hac ut recederem,
 Diocletiani dumtaxat Thermas per
 partes exponendas selegi.

(a) *Pond Theatridi &c.* Theatridium,
 quasi parvum Theatrum. Pars præcipua,
 & totius ædificii caput, quâ aditus
 ad Thermas per posticum patebat.
 In interiori verbò hujus parte sedes erant
 in gyrum positæ, e quibus Populus,
 & Equites spectaculis, quæ ibidè
 exhibebantur, fruerètur sub umbrâ.

(b) *Atriola &c.* Ad deambulationem
 accommoda, oblonga, & epistyl-

liis in quadrum locatis subnixa: in
 quibus, antequam spectacula darentur,
 moras fallerent, qui convenerant.

(c) *Versuris &c.* Versuræ, ex Vitruvio
 l. 5. c. 11., exteriores flexus angulorum
 in parietibus Thermarum.

(d) *Sphæristeria.* Loca in Thermis
 variis, & quandoque oblonga pilæ
 præsertim ludo destinata: a σφαίρω
 πῖλᾱ ludo: ut ait Catanus in Comment.
 Epist. 17. l. 2. P. 110.

(e) *Disci pondera.* Discus, Massa
 quædam lapidea, vel ænea, vel ferrea,
 crassa tribus, aut quatuor digitis,
 & rotunda; quam ad certas usque
 metas projectebant; ita ut ille
 vinceret, qui propius accederet. Spar-
 ranus porro, quia Spartanis maximè
 usitatus.

(f) *Haltere &c.* Halter, Massa etiam,
 ut discus, quæ ab Athletis exercitationis
 causâ attollebatur: & ex uno in
 altum locum transferebatur. Ludorum
 id genus meminit

Matt. l. 14.

(a) Plæ-

Præterea ornatu pariles hîc quattuor amplas
 Quattuor a ventis, constrato calle, Plateas ^a
 Cernere erat; Phrygiis quas vecta huc Synnas ab antris.
 Marmoreo maculosa stylo vallabat; amœno
 Grata loco spatia, & ludentum accommoda votis.
 Difficili seu missa volat Paganica ^b jactu,
 Seu Pila: ^c seu præstat percussa Harpasta ^d vicissim
 Pulverulenta manu celeri rapuisse; volucrem
 Seu magis exerto dextræ conamine Follem ^e
 Impetere arridet, validoque retundere nisu:
 Multiplicem & lasso retulisse ex hoste triumphum.

At specimen ^f quando libeat certaminis hujus
 Sumere, quàm facilis Cumeo in litore Siren
 Hoc tibi nostra dabit; cælo quâ proxima tectis
 Tollitur, & Signis circùm Domus alta superbit,
 Nobilium Domus alta: suis quæ clara trophæis
 Fulget adhuc, mediâque nitens affurgit in Urbe.
 Præsidii hæc fulta tuis, tua numina supplex
 Rite colit, legesque tuas, Loyola, tuetur.
 Hic sibi, posthabito Capitolj vertice, sedem

Fi-

(a) *Plateas Gr.* Scilicet ante Theatridium una, ad latera duæ, quarta ad Septemtriones ante Natationis locum: *amplæ* quidem, & *liberæ*.

(b) *Paganica Gr.* Quattuor erant apud Romanos Pilarum genera, quæ Martialis enumerat l. 7. Epig. 31.: Pila, Harpastum, Follis, & Paganica. Et hæc quidem pila erat plumâ, vel tomento facta, quam nudis manibus Rustici pulsare solebant in pagis; unde *Paganica*: major pilâ trigonâ, & minor Harpasto. Describit illam Mart. l. 13.

(c) *Seu Pila Gr.* Nempe Trigonalis, seu Trigon: omnium minima, & durissima, pilo infarta: unde Pila.

(d) *Harpasta.* Harpastum. Pila paulò major quàm Trigon; panno conciso, lanâ, vel tomento implebatur. non repercutiebatur, sed eam

Lufores alii aliis conabantur eripere, & ad suas partes transferre. hinc illi nomen *ἀρπάζω*, *τρίπο*. Ludi hujus specimen nunc Etrusci exhibent: & vulgò *Il Giuoco del Calcio* dicunt. De Harpato Martialis l. 4. Epig. 19.

(e) *Follem Gr.* Follis vulgò *Il Pallone*: Pila cæteris levior, & grandior, corlo tecta, & vento distenta. Follis porrò, quòd hic apud Veteres idè esset ac Pellis. De illo id. Mart. l. 13.

(f) *At specimen Gr.* Occasione a Thermis arrepta, D. D. Convictores in Neapolitano Nobilium Societatis Jesu Collegio degentes, multis nominibus diu, ac bene de se meritos, Follis ab undecimo Kalen. Jul. per præterem ludentes in amplissimo ejusdem Collegii Atrio describit Auctor.

(2) *Apr-*

Fixit Honos, traxitque moras. hinc illius artes,
 Et studia, & cultus, & dignos Principe mores
 Docta, triumphales inter, decora inclyta, lauros
 Parthenopea volens præludit ad ardua Pubes:
 Exercetque suas detrito in pulvere vires.
 Æqua theatri nam sternitur area Circo,
 Quæ sibi quæsitam preñset manus impigra palmam.
 Quippe ubi Soliferæ cœlestia limina Cancri
 Ceu metam tenuere rotæ; tunc fusa solutis
 Carceribus, fictum gens æmula provocat hostem.
 Nam pugnae in speciem toto furit æquore Mavors
 Ludicrus; & blandâ Campi sub imagine duras
 Exacuitque iras, & prælia sæva Juventus.
 Ipsa quidem tanto spatium partita duello
 Arma ferox, acies, & signa minantia signis
 Explicat; & gemino distinctæ ad bella cohortes
 Sub duce jam coeunt. alter nam Cæsar in armis
 Hic iterum: hinc Geuerum designat Arena ruentem;
 Æmathiosque refert, qualis Pharsalia, campos.
 Jam proni expectant signum; calor ardet in ore
 Plurimus: & multo suffusi sanguine vultus
 Erubuere: micant animi: flammataque pulsant
 Corda pavor: palmæque urget, laudumque cupido.
 Ecce autem horroni dentata e robore buxus
 Armat, & adversos Pugilem præmunit ad ictus.
 Plumea subsultant hæc illac pondera follis,
 Alternantque vias; feriunt nunc ardua nubes:
 Nunc per humum serpunt; & cum propiora ruinæ,
 Tunc vitale novant accepto a vulnere robur.
 Namque ut fulmineæ senserunt verbera dextræ
 Pulsa, repulsa manu: rapidis per inania pennis
 Acta procul fugiunt: reditura sed inde resultant;
 Solicitantque fugâ reditum, terramque laceffunt
 Ictibus, ut tactâ reparent tellure vigorem.

Sic olim Alcidae depressum terra lacertis
 Erigit Antæum : casu dum fortior ipso
 Emicat , & solidis redit in certamina nervis .
 Interea optatam cui nam Victoria laurum
 Spondeat , incertum est . pernix industria mentes
 Exagitat : viresque animi depromit ; ibi omnis
 Effusus labor , atque invictæ roborata gentis .
 Appositam quarto Juvenum manus altera donec
 Transierit jactu metam : tum debita victrix
 Præmia , ceu magnis referet Circensibus actis .

Talia sed postquam populo spectanda frequentè
 Exhibuit nostræ Siren blandita Juventæ ;
 Ipsa sibi ante alias laudem Apodyteria ^a partes
 Digna ferant . variâ siquidem testudine tecti
 Hemicyclis ^b hinc inde suis distincta videres
 Limina : Phœbeæ primos quæ lampadis ignes
 Conciperent , cæli mites auctura tepores .
 Namque hinc deposito tergendum corpus amictu ,
 Balnea quisquis amat subjisse salubria , nudat .

Nec procul ^c ingentes gyro sinuata per orbem
 Ænea tergemini inerant Miliaria vasis ,
 Altera in alterius defixa cacumine , & undis
 Pœta : redundabant fluctu sed prima calenti ;

Pro-

(a) *Apodyteria* &c. Locus ante
 Thermarum ingressum , ubi Loturi
 exuebantur : a græco *ἀποδύω* exuo . Me-
 tri necessitate producitur prima syllaba .

(b) *Hemicyclis* &c. Hemicyclus ,
 Latine Semicirculus : ab *ἡμι* *οὐ*
 midius , & *κύκλος* circulus . In his se-
 des inerant ad venientium commodum .

(c) *Nec procul ingentes* &c. Pro
 hujusmodi Ichnographiâ consultatur
 Vitruv. l. 5. c. 10. . Post Apodyterium
 quisippe Fornax accensa erat : sub quâ
 Hypocaustum , a Fornacis calore . Su-
 pra hanc locata erant tria Vasa ænea ,
 quæ *Miliaria* dicebantur & eo tamen

ordine , ut unum aliud exciperet . Su-
 premum quidem frigidâ : proximum
 huic tepidâ : tertium verbò Fornaci con-
 tiguum calidâ redundabat . Ab hisce
 Vasis , versis eorum epistomis , per suos
 canales immittebatur aqua in Cel-
 las dextrâ , lavâque in Thermarum
 plano dispositas , pro se Lavantium
 usu . Et illæ quidem quæ calidâ ex-
 plebantur , *Calidaria* : *Tepidaria* , quæ
 tepidâ : quæ demum frigidâ , *Frigi-
 daria* vocabantur ; & hæc postrema
 præ cæteris usitata fuere , utpote gra-
 tiora , & utiliora : ut Bacc. lib. 7.
 esp. 10.

(a) *Es-*

Proxima dein tepido manabant imbre: tenorem
 Servantes patrium fundebant ultima rores.
 Unde suo Hydrochous^a populi poscentis ad usum
 Promeret arbitrio lympham: quæ concita tortis
 Ibat epistomiis: &, quâ data porta, fluebat.
 Per tectos etenim sic illa immissa canales,
 Intrabat vicina suis Tepidaria Stagnis:
 Vel prope contiguis Nymphæa calentia cellis;
 Quas peteret quicumque poris voluisset apertis
 Tabificam e membris humorum expellere labem.

Ne tamen hîc quisquam, solito violentior urget
 Dum calor, effuso sudore fatisceret, aptas
 Grata dabat latebras, & Crypto-Porticus^b umbras,
 Dulcem animi languentis opem, curæque levamen.
 Sic, ubi Chalcidicas Titan altissimus oras
 Ureret, ardentem jaculatus ab axe favillas:
 Æstatem Euβοico festa inter prandia Civî
 Dicitur aprico Platamon^c tutatus in antro.

Nec deerant sparsas toto quæ corpore guttas
 Infossæ ebiberent caveæ;^d conchisque receptas
 Marmoreis possent aliud transmitters fordes;
 Ne qua situ eluvies Hypocausta, aut Balnea cœno
 Inficeret, dum fusa gravem volvisset odorem.

At cui ductarum puro libuisset aquarum
 Fonte frui, cordique magis subfrigida: mollit
 Ceu gremio hic fultum poterat conspergere corpus:
 Et facili ingratos operâ pepulisse calores.

Ut Ion-

(a) *Hydrochous*. Qui fundendis aquis præerat: & Balneatorem dicimus; a *χῆς* Fundo, & *ὕδωρ* Aqua.
 (b) *Et Crypto-Porticus &c.* Cella ad refrigerationem patens: ne calore in Balneis, & Hypocaustis consumerentur illi, qui illa frequentabant.
 (c) *Platamon*. Vide Notas l. i. pag. 14. lit. f. Platamonias Specus ad frigus captandum per assivas deambulationes, & convivia celebranda, laudat Pontian. in Mereor.; nunc tamen omnino dirutæ. Platamonis etiam mentio apud Sannazar. Ecl. 5.
 (d) *Caveæ &c.* Ad colligendas fordes sudorum, & aquas luto immundas, extructæ erant subter humum Cloachæ.

(a) *Quin*

Ut longâ qui sæpe febrî correptus, & æstu,
 Si gelidos possit, Medico indulgente, liquores
 Exhaustire, libens largo se proluit haustu:
 Arcet & a teneris arcana incendia fibris.
 Grator hæc cœli facies, quam purior ather
 Lumine, quam placidis mulcebant flatibus auræ.
 Huc etiam, ut blando sua quisque humore foveret
 Membra, huc e cunctis Turba intermixta ruebat
 Ordinibus, matrumque chori, cœtusque virorum,
 Invalidique senes, pueri, facilesque puellæ,
 Et signata genas primâ vix pube Juventus.
 Quin etiam medicis^a posthac magis usibus apta,
 Atque aliis duxit potiora hæc balnea: quando
 Consulere ancipiti voluit mens provida vitæ.

Ut tamen unde suum capiant Hypocausta vigorem:
 Quæve calorificas, vel quæ tibi caussa tepentes
 Reddat aquas, pateat: per partes singula necum
 Inspice, & inspectâ Thermarum mole patebit.
 Perpetuo sedenim Fornax accensa camino
 Dum glomerat, velut Ætna, faces: tunc ignea denso
 Vortice per tacitos serpit vis acta meatus;
 Quos ubi correptos afflatibus imbuit, ardor
 Illicet erumpens per operta Laconica se se
 Insinuat: tunc ~~testa calent~~ Tepidaria: & acres
 Undique concipiunt Calidaria proxima flammæ.

At quo tracta modo supera in convexa domorum
 Reperit: elatas & lymphæ insperferit ædes,

Nosse

(a) Quin etiam medicis (C. Car-
 mis Medicus Massiliensis ætate Ne-
 ronis, ut Plin. l. 29. c. 1., Damna-
 tis prioribus Medicis, & balneis,
 frigidâ lavari hybernis etiam algoribus
 persuasit) Hujusmodi balnea proba-
 vit etiam, & Aëgris præcepit Hippocr.
 l. 2. de Diata, pag. 400. Qui frigidâ lava-
 bantur Psychroluta (a ψυχρόν frigidum,
 & λυρόν balneum) vocantur a Se-
 nec. Epist. 53., & 83., ut legit Cœl.
 Rhodig. Leß. Antiq. Tom. 3. l. 30. c. 20.;
 non verò Sicboluta, ut perperam alii.
 Ex Actis Erudit. Lipsiæ Tom. Anni
 1704. pag. 180. habetur, Antiqua
 ψυχρολυτία reviviscens: seu, Exerci-
 tatio de Balnearum frigidorum usu, per
 Jos. Fieger Equitem Med.

(a) N-

Noffe velis si fortè: meo te carmine Pæan
 Instruet, & doctum mox per non cognita ducet.
 Namque nova ut tandem moles educta sub auras
 Exierat, labor is prinum impendendus, ut imis
 Eruta vena cavis non unâ aspergine sursum
 Tenderet, & summi peteret fastigia tecti.
 Quippe suis postquam scatebris emissa propinquos
 Fluxerat in nilos; ^a & laxâ liber habenâ
 Pervia paulatim Castella expleverat humor;
 Omnia tum tractos partiri cura liquores
 Per loca . difficiles, & quas Natura negavit
 Solicitudâ decet arte vias, aditusque sagaci.
 Ingenio stravisse . rotis jam machina. ^b fridet
 Versa suis: radiisque gemunt agitata volutis
 Tympana. ^c jamque avido plenas siphone lacunas
 Haurit ab extremo, dum truditur, antlia ^d fundo.
 Sic tubulis excepta, tenet jam pensilis altum.
 Penè oblita sui: jam scandit, & aëra vincit
 Unda sequax, ducto quâ provocat Orbita ^e gyro.
 Tunc etenim adversis violentia motibus actam
 In sublime rapit: tectique ascendere culmen
 Cogit: & invitam tollens hâc ducit, & illac.
 At quia nam tanto levior pervadat in arces
 Impete, & aëric feriat laquearia molis;
 Seu quod pressa novo gravioris pondere cœli
 Lympha solo affiliat: spatio seu territa inani
 Nubiferos ierit conata irrumpere fines:

Di-

(a) Nilos &c. Nili idem ac Aqueductus. Castella. Ital. *Conserve d'Acqua*.

(b) Jam Machina fridet &c. Hydraulica scilicet ad attrahendas aquas, vulgò *La Tromba* ..

(c) Tympana &c. Machina: ad rotæ similitudinem, quâ a Balnearioribus, vel a jumento alligato ver-

sâ, aquæ in superna vasa, seu Millaria, præsertim in prima, quæ erant Frigidaria, infundebatur; ex quibus deinde in alta vasa distributæ caderent.

(d) Antlia. Machina ad hauriendam aquam: ab ἀντλήω haurio.

(e) Orbita. Rota nimirum ad deprimendam, & attollendam antliam.

(a) Por-

Dicite vos, rauci oblectant quos irrita Circe
 Jurgia, clamoso passim exaudita theatro.
 Quo se cumque modo nostræ sententia menti
 Certa probet; superas nativi ponderis expers
 Itque, reditque vias, & amico gurgite Naias
 Interclusa cadit, plenoque interfuit imбри,
 In quascumque velis diverso e tramite partes.
 Hinc etenim ceu fonte suas Miliaria lymphas
 Accipiunt, lapsosque bibunt ut ab æthere rores.

Thermarum in medio præduris apta palæstris
 Terna videbatur triplici latissima Xysto
 Porticus, ^a excelsis in rectum fulta columnis;
 Quam super alta tholo testudo tegebat, & arcu.
 Ut cum brumales iterant spectacula Decembres,
 Securo exciperent trabeatos testæ Quirites
 Hæspitio: patriis hyberno tempore ludis
 Dum vacat, Ausonidûm stadiis operata Juventus.

At quò me Fontes, ^b rignisque sonantia rivis
 Stagna vocant? diffusa tubis quà lympa cadebat
 Martia, primævo demissum nomen ab Anco.
 Huc Juvenum tendebat ovans, huc turba natantum
 Strenua, dum toto gauderet corpore mergi.
 Illos Porticibus ^c dein excipiebat in amplis

Hinc

(a) *Porticus &c.* In medio Thermarum erant Porticus, quas a Stadiis, Stadias dicebant. Tres erant columnis fultæ, & altissimâ testudine tectæ: ut in iis hyberno tempore Athletæ procul a pluviis exercerentur. Videatur Guilielmus Philander in Vitruv. l. 5. c. 11. De porticibus id genus perbellè Mart. l. 12. Epig. 50.

(b) *At quò me Fontes &c.* A quibus scilicet per tubos in Natationem (sic vocat Baccius locum illum, quem Auctor cum Mart. lib. Spec. Epig. 2. Stagna appellat: in quæ nataturi voluptatis gratiâ descendebant) immittebatur

Aqua Martia. sic dicta ab Anco Marcio uno e Regibus, qui primus eam, ut Plin. l. 31. c. 3., in Urbem ducere auspicatus est. postea Q. Martius Rex in Præturâ. hanc tamen, varus restituit M. Agrippa, ut id. ibid.. Natatio hæc sita erat ad Septemtriones: lata 100., longa 200. pedes: fontibus circum mirâ specie constructis.

(c) *Illos Porticibus &c.* Amplissimæ Porticus ad Natationem spectacula, ac refrigerationem constitutæ: aliæ in plano solo constructæ: peniles aliæ ad altiore prospectum.

(a) Pa-

Hinc atq; hinc protecta Paradromis ; ^a hinc ubi tandem
Nudatos quicumque undis asperferat artus,
Tergeret, exutosque iterum vestiret amictus.

Post hinc digressis geminata in brachia se se
Explicat & pictis, & sculptis Aula ^b figuris:
Quas & Apelleis clarata laboribus ætas
Protulit: insignesque Alpheâ vivere Pisâ
Phidiacæ jussere manus: vel docta Myronis,
Vel Polycleteo perfecit dextera cælo.

Contra autem scapis inter se nexa nitebant
Partitis veluti præfulgida tecta trichoris ; ^c
Ad focias quò sæpe dapes, potusque Diætæ ^d
Convivas, anni pro tempestate, vocarent.
Namque sub æstivo cum terram incenderet æther
Igne, ministrabant placidam potantibus umbram.
Hyberno horruerat sed cum pigra siderè tellus,
Ad Solem instructis poterant confidere mensis.
Strata peregrinis, patrium referentia cultum
Helladis, augebant testis asarota ^e decorem.
Lesboo dum tincta mero, cyathisque profusis
Spumarent, gaudente solo; dum grata vel ipsi
Tunc fieret, tantique foret jactura Lyæo.

M

Gran-

(a) *Paradromis*. Latine Ambulatum, & Xystum: in quo, ut ex Vitruvio l. 5. c. 11., per hyemem sereno cælo Athletæ, ex alio Xysto subdiali prodeuntes, exercebantur.

(b) *Aula*. Græc. Geminae scilicet Basilicæ lævâ, ac dexterâ, quæ excurrentibus e Porticibus Natationum utrinque parebant. In has conveniebant, qui balnea experturi, vel palæstritarum ludos inspecturi erant: amplæ insuper, ac laxæ, pictis tabulis, signisque exornatæ, ut Bacc. l. 7. c. 6.

(c) *Trichoris*. A græco Τριχοροῦ: compositum a Τρεῖς Tres, &

χῶρος Sedes. Voce hac usus est Stat. Sylv. l. 1. Syl. 3.

(d) *Diætæ*. Cœnacula, in quibus æstate ad umbram, hyeme ad Solem cœnabant: a δαίσις, epulum: vel a δῖδ, & αἶσις, mansio. Hæc porò in Thermis locatæ erant post Basilicas; & geminae hinc inde; duplici columnarum ordine distinctæ, & in tres aulas divisæ.

(e) *Asarota*. Pavimenta a Græcis excogitata: parvis e testulis, ait Plin. l. 3. c. 25., tinctisque in varios colores. Asarota ab α negativâ, & σαρπη verro: ac si verri non deberent.

(a) *Asiria*.

Grandia quin etiam, pendentiaque Atria ^a secto
Marmore, quisquis erat, poterat subjisse; capaces
Namque aditus ingens præbebat machina pilis
Fulta suis. lato dein Sphæristeria ^b claustro:
Quà celer intactâ casurum attollere Lusor
Possset humo, & tepidum dextrâ versare trigona. ^c

Indulgere tamen levibus qui fortè choreis
Vellent, & imbelli vitam traducere cantu;
Huic adeunda hilares inter resonantia cœtus
Limina: ubi argutâ caneret Choralistria ^d buxo:
Compositosque daret, quos finxit Ionia, motus.

Nulla sed ingenuæ celebratum examine Pubis
Mollis Ephebeum ^e turpabat inertia: lusus,
Degeneres aut orsa modos. quærenda severis
Artibus hic doctæ ducebant otia mentes.
Hic & legiferæ studiis addicta Minervæ
Turba frequens aderat; turbâque obsessa frequenti
Exedra, ^f quæ legum, jurisque arcana docentem
Exciperet: magnumque sophòs geminaret in aulâ;
Ulnius in plausum dum vocibus ic̄ta resultant

Te-

(a) *Atria*. A Diætis excurreretur in Atria peristylliis fulta in quadrum, ~~900 pedes oblonga, latus di-~~
midio minus: ad varias Athletarum
exercitationes accommoda.

(b) *Sphæristeria*. Altera quidem
ab iis, quæ paulò ante descripsimus:
non rotunda, sed oblonga ad pilæ lusu-
m, quem Sphæromachiam Statius
appellat in *Præfat. lib. 4. Syl. 5.*

(c) *Tepidum dextrâ versare Tri-*
gena. Trigon, seu Trigonalis Pila dicta
non a formâ, quæ orbiculata erat, sed
a loco, trianguli figuram referen-
te. Utrâque manu impellebatur, & ex-
cipiebatur. prima, & summa cau-
tio ne terram contingeret, sed adhuc
volans repercuteretur. Tepidus, ut
Martial. l. 4. Epig. 9., a Loco tepido in

Thermis, ubi hoc genere pilæ lude-
batur.

(d) *Choralistria* Gr. Corticæum
describitur, nempe locus in Thermis
cantibus, & choreis, puellarum in
primis, destinatus: a græco Κόρη, Puella.
Hinc Choralistria cum Propertio l. 4.
El. 9. dicitur Fœmina canendi, ac
saltandi perita.

(e) *Mollis Ephebeum* Gr. Ephe-
beum potius quàm Ephebiium, ex Vi-
truv. l. 5. c. 11.; Pars ea Thermarum,
in quâ Ephebi literariis exercitatio-
nibus operam dabant; ac præsertim
ad forensem usum in causis orandis
Magistri præceptis informabantur. ab
Εφῆβος Adolescens.

(f) *Exedra*. Vide Notas pag. 79.
lit. d.

(a) *Lus*

Tecta: repercussi reboant dum murmure postes.
 Hic etiam simulata Patrum Subsellia; & ingens
 Mentitis referens suggestum Curia rostris
 Romulidum; rigidoque velut sub Judice fictas
 Orabant alii causas: & voce tonantes,
 Amentata gravi torquebant spicula nisu,

At Thermis elata suis mage Roma fuisset,
 Par tua si tanto tunc, fulminis instar, inermes
 Defensura Reos, tenuisset lingua theatro,
 O quem te memorem, prisca pars aurea seculi,
 Et pretium trabeis facture: suprema Togatae
 Lux, Argentiade, ^a Gentis; facunda creasset
 Quem sibi Cyrene, celebrataque Sparta Lycurgo,
 Munychiæque Arces; quando Te Præsidente fines
 Euboicos rediviva Themis jam sospitat: & jam
 Posthabitas olim Terras Astræa revisit.

Te dicente, Fori major se gloria nostri
 Sustulit; & genium, moresque oblita severos
 Exiit, arridens facili Rhamnusia vultu.

Nam Sontes miserata, alios attollere fasces
 Mitior, & lentas didicit tractare secures.

Quam bene Nestoreo potuisses alta Quiritum
 Et decora, & laudes, nomenque augere palæstris
 Eloquio! nam jura potis Te docta Magistro
 Discere, & orandi certas Gens Romula leges.

Quod si nunc spatiis me non arctaret iniquis
 Inarime, reditumque suas urgeret in oras:

Quot celebres virtute viros, præclaraque Legum
 Lumina, vel nostrâ Pericles ætate referrem!

Quot nunc Hemicyclis, ^b Famâ plaudente, Latinis

M 2

Par-

(a) *Lux Argentiade* Gr. D. Cajetanus de Argento nimirum, Patricius Consentinus, præsignis primò

mi Regis nostri a Consiliis; Regis deinde Collateralis Regens; Sacri demum Consilii Præses meritissimus.

(b) *Quot nunc Hemicyclis* Gr.

Parthenope vel sola daret, quos laurea flexu
Ornat, & excultæ felix opulentia mentis!
Hos ego Apollinei modò carminis alite vellem
Concinuisse, aliò raperes nisi, Phœbe, morantem.
Thermarum partes nam dum cupis ire per omnes,
Bina Conisterj ^a sordentia limina pandis
Pulvere, quo madidos claudant sudoribus artus,
Lassa Palæstritæ vexant dum corpora luctâ.

Candida Elæothesj ^b spirant opobalsama Sedes:
Et nitidis circùm non una argentea Guttis ^c
Hydria, & insignes auro, vel marmore Pelves: ^d
Et Strigiles ^e curvo, natæ detergere corpus,
Ex ebore, aut ferro; seu membris aptior ægris,
Deleat ut strictas facili conamine sordes,
Spongia. ^f lomenti & passim tibi copia, qualem
Vel faba, vel tritis dederat Tonstrina lupinis.
Plurimus interea dum per manantia serpit
Membra, superfuso rorans diapasmate ^h sudor
Sistitur, & venas ceroma ⁱ adstringit hiantes.

Com-

Hemicycli, Sedes scilicet, in quibus
adsidebant in Thermis hi, qui ad
causas orandas ibidem instruebantur.

(a) *Bina Conisterj* Gr. Conisteria,
Aula duo in quibus pulvis, ubi
pulvere, & arenâ luctaturi consper-
gerentur: a Κοιτω, pulvere im-
pleo.

(b) *Candida Elæothesj* Gr. Elæo-
thesium, Cella olearia, quæ & Ton-
strina dicebatur: a greco Ελαιον
Oleum, & Σείσις compositio: a Τίθημι
pono. ibi enim varia olei, & unguen-
torum genera asservabantur: quibus
qui vellent pro libito uterentur.

(c) *Guttis*. Guttus, genus vas-
is in balneis usitati ad servanda un-
guenta, & oleum veluti guttatim
effundendum.

(d) *Pelves*. Abluendis pedibus
destinatæ.

(e) *Strigiles*. Instrumenta quæ-
dam ex ebore, vel aliquo metalli ge-
nere, quibus Antiqui, antequam bal-
nea ingrediuntur, cutem raddebant.

(f) *Spongia*. Idem præstabat Æ-
gris, quod Strigiles bene valentibus:
blandius tamen, ne quid illi detrimen-
ti caperent. Vide Bacc. l. 7. c. 11.

(g) *Lomenti*. Lomentum, Fari-
na nempe fabacina, quâ ad eruganda
corpora utebantur. Ex lupinis quan-
doque fieri, ait Bacc. loc. cit.

(h) *Diapasmate* Gr. Diapasma
propriè illud est, quod siccis odoribus
constat, sine ullo liquore: a Διασπασω,
Infergo. Adhibebatur ad coercen-
dos sudores.

(i) *Ceroma*. Unguentum ex oleo,
& quibusdam terræ generibus con-
stans, quo persufi Athletæ robustio-
res reddebantur.

(a) Ma-

Comptus Achæmenio seu vir, seu sœmina costo,
 Aut nardo, aut Syrio perfundebatur amomo.
 Hic & Malobathri, ^a Foliati ^b & dona parabat
 Semiviris, Phrygios conata addiscere mores
 Roma: ferox olim, cum desidis inscia vitæ
 Belligerasque Aquilas, & lapsa ancilia cœlo,
 Armaque ad extremam ferret volitantia Thulen.
 Cum Solem victrix ad utrumque recurreret: & cum
 Perdomitum indictis frænaret legibus Orbem.
 Proh pudor! Assaraci non sanguinis Illa quondam
 Marte gravis: non hoc Laurentibus inclyta palmis.
 Æneadûm soboles: nec avitæ gloria gentis
 Debuit hoc sperare; jugo seu pressa Latino
 Ter devicta solo rueret Carthago: subactum
 Seu Tanaim, Scythicasque nives, fluctusque rebelles
 Frangeret Oceani: trepidum calcaret Araxem
 Consul, & exhaustum galeis victricibus Hebrum.
 Non hanc Illa notam: non hos meruere nepotes
 Aut Capys, aut Numitor, Romanæ aut conditor Ur-
 Romulus. ad patrios aliter formata triumphos (bis
 Turma, catenatum Marii sub vincla Jugurtham
 Traxit ovans: Persenque trucem, tumidumque cecidit
 Antiochum, & sparsis tremefecit cladibus Æmum.

Sed me digressum longè festina reducat
 Pieris, extremo Thermarum limina gressu
 Dum sequar, & tactâ liceat discedere metâ.
 Hæc iter, ad Geticos quæ Parrhæsis Ursa Triones
 Vertitur, æstivos fractura Hyperionis ignes.
 Gens ubi Sithoniâ residens captaret ab Arcto

Fri-

(a) *Malobathri* (sc. Malobathrum prætiosissimum Unguenti genus factum ex folio, quod in Indiæ paludibus sine radice nascitur.

(b) *Foliati*. Foliatum Malobathri species: a foliis, ex quibus fiebat nuncupatum: Matronarum delictis præ cæteris deserviens.

(a) *Hic*

Frigora , dum Mauras Procyon torreret arenas :
 Et violenta Satis , campisque incumberet æstas .
 Quàm diversa tamen variato scena recessu
 Panditur ! haud jaculis , vel cæstibus apta librandis
 Illa patet . meliora sibi spectacula poscit
 Uranie , patrii laus prima , & maxima Pindi .
 Hic siquidem ^a exterior quadrato pariete moles ,
 Prospectuque triplex , ternâque coronide sursum
 Elato ad superas tendebat vertice nubes .
 Nimbofas Aquilo nam quâ diverberat alas ,
 Quâque suos primùm veniens tibi Lucifer ignes
 Ducit , & Herculeam quâ deserit Hesperus OËtam :
 Exedra Palladio suberat gymnastica ludo :
 Scita poli astriferos radio describere motus ,
 Et varios signorum ortus , Solisque labores ,
 Errantemque globum Lunæ , cœlestiaque astra :
 Audax humanæ supponere sidera menti .
 Hic dubias rerum causâs rimantur : & altè
 Prospiciunt : fictâ veri sub imagine ne quis
 Error , & obductâ latitent caligine vatum
 Somnia , bullatis finxit quæ fabula nugis .
 Nec non & citharis honor additus : & sua Musis
 Gratia , Mæonio tactas dum pectine chordas
~~Solicitant alii ad numerum , atque Astræa taceffunt~~
 Fila ; melos latè reddunt fontesque , lacusque ,
 Balneaque , & totis Hypocausta sonantia tectis .

Hæc

(a) *Hic siquidem &c.* In parte
 Thermarum , quæ ad Septemtriones
 vergebat , erant Gynnasia , Mache-
 maticis , Philosophis , Rhetoribus ,
 Poëtis , ac reliquis , qui literis ope-
 ram dabant , attributa . Hæc quippe
 pars aptior literatorum studiis erat ,
 utpote remotior ab Athletarum stre-
 pitu , & clamoribus . Situ deinde
 amœnior , propter fontium , arborum-
 que frequentiam , arcendis Solibus ,
 umbræ parandæ opportunam : Tri-
 bus itidem aulis in quadrum positis
 ad Orientem , Occidentem , & Se-
 ptemtriones constabat . Pars eadem
 visa pluribus esse antica , & princi-
 pale vestibulum Thermarum : ita ut
 Theatridium , & Circumcolumnium
 fuerit postica .

(a) Di-

Hæc inter, gelidas Boreæ de parte pruinas
 Quæ fovet, & latas diventilat aura Plateas,^a
 Sylva frequens geminis distincta virebat hypæthris.
 Quam, Platanis quoddam culta suis, Platanona vocabant.
 Alter & hic volucris poterat contendere passu
 Subdolanus, & pomis Atalantam fallere Cursor;
 Atque iterum palmâ victor, thalamisque potiri.
 Multus ibi effusis patefacto e carcere manat
 Sudor equis: pernix Hippodromon ungula postquam
 Corripuitque fugâ, & summam vix libat arenam;
 Nullaque præcipiti signat vestigia plantâ.
 Tyndaridæ qualis per campum immissus habenis
 Cyllarus antevolat: rapidoque simillimus Euro
 Transilit Eleas, noto certamine, metas.

Condita Cæsareis hæc luxu, & sumptibus olim
 Extudit, impensæ dum nulli industria parcat.
 Sic famam Ausoniis, peperitque illustria Thermis
 Et decora, & Romæ victurum in secula nomen.

Ne tamen ulla meas lateant indicta Camœnas,
 Accipe, quæ posthac non uni balnea morbo
 Non unus parat arte labor; Chironia quando
 Repperit invento Pallas nova Stagnæ recenti:
 Et studio mortale genus, curâque levavit.
 Naturam solers nam sæpe imitatur in undis
 Illa, novo medicas diffundat ut ubere gazas.

Ac

(a) *Diventilat aura Plateas &c.* In unâ e quatuor Plateis ad Septemtriones ante Natationem, erant Sylvæ, quæ a Platanis, quibus consistæ, Platanones dicebantur; de quibus Mart. l. 3. Ep. 19., & l. 12. Ep. 50. Intet Platanones igitur strata duo Xysta, quæ Vitruvius l. 5. c. 11. Hypæthras, alii verò Hypæthra vocant: Ambulacra nempe sub dio, captandæ umbræ gratiâ: Platanis hinc inde protecta, ad æstivas Athletarum exercitationes, & præcipuè ad hominum, equorumque cursus accommodata. Xysta, ait Philander loc. cit., non Xyistos dici: licet hæc duæ voces apud Græcos nullum habeant discrimen; Latinis quippe Xysta subdiales Ambulationes significare asserit, ubi sudo cælo Athletæ per æstatem: Xyistos verò Porticus tectas, ubi per hyemem exercebantur.

(a) *Discu-*

Ac veluti omnigenas tibi cum myropolita merces
 Exhibuere: dabunt vitali pharmaca potu,
 Quæ te cumque premant dubiæ discrimina vitæ.
 Sic vario mens culta usu properasse liquores
 Fertur, ut humanæ sarciret damna ruinæ.
 Herbarum sedenim balinea potentia succis
 Discutiunt, ^a veteremque fugant aspergine labem.
 Adstringunt ^a alia, & parti medicantur hianti
 Styptica. sed clausos contra nonnulla relaxant, ^a
 Ut fomenta, poros. frangendo & multa calori
 Utilia experti: cæcos dum fusa meatus
 Corporis unda subit, tumidumque refrigerat æstum. ^a
 Sunt etiam devicta suo quibus igne recedat
 Phlegmona: ^a flammatos facili nam blanda per artus
 Instillata fluunt ductu. Siccantia ^a defunt
 Nec tibi, quæ nocuam valeant restinguere tabem:
 Tristis ubi e venis, fibrisque exuberet humor.
 Adde & anodinis ^b resolutos sæpe dolores
 Balneolis; vires qui roborat adde liquorem ^b
 Insuper, atque aliis Hydrea inventa: tepenti
 Sive oleo ^c saturata, meri seu plena Falerni
 Muneribus, ^c multo seu lacte madentia ^d quæras.
 Qua-

(a) *Discutiunt &c.* De Balneis herbarum, florumque succis humores noxios discutientibus, egit Bacc. l. 7. c. 30. De Astringentibus, quæ Styptica dicunt *αὐτὸ τὰ στυπτικὰ*, hoc est ab astringendo, c. 29. De Relaxantibus c. 31. De Refrigerantibus c. 28. De Humectantibus c. 31., contra Inflammationes scilicet, quas Græci Phlegmonas nominant, ut Cels. in *Præfat. lib. 1.* De Siccantibus idem Bacc. *ibid.*

(b) *Adde & anodinis &c.* *Anodina*, inquit Cels. l. 5. c. 25., *vocant, quæ dolorem levant.* A græcâ particulâ *ἀ-* privativâ, & *ἄνυμι* dolor. De balneis corroborantibus id. Bacc. *lib. cit. c. 31.*

(c) *Sive oleo &c.* Balnea diversiolei genere parata habes apud Bacc. l. 7. c. 32.: ut etiam Vino. c. 35.

(d) *Multo seu lacte &c.* Balnei ex lacte ad conciliandum faciei, corporisque decorem in sceminis meminit Dio l. 62., & Plin. l. 11. c. 41.: illoque usam ait Poppeam Domitii Neronis Cæsaris uxorem: quæ quingentas secum Aſinas sætas ducere solebat, ut ex earum lacte etiam in itinere balneum sibi pararet. ad quod alluſit Juvenal. Satyr. 6.. Medicinæ deinde deservit id genus Balneum; & Avicenna febribus præsertim Hæcticis utile asseruit.

(a) *Pro-*

Qualia foemineis potuere iterata decorem
 Conciliare genis, turpesque e corpore rugas
 Excutere: & laxæ vitium detergere frontis.
 Profuit & validi lativces infundere aceti ^a
 Membra super quandoque; solent & Defruta corpus
 Abluere; Ægrorum mulcent Hydrelæa ^b querelas.

Non ego Niliacis ^c olim dilecta Tyrannis
 Hic meminisse ausim crudeli balnea ritu
 Deproperata; hominum quæ cæde horrentia, summum
 Per scelus, effuso venarum sanguine fervent.
 Gratulor Europæ, nostro quoque gratulor Orbi,
 Qudd cælo, terrâque procul regionibus absit,
 Quæ tantum voluere nefas, quod inhospita solùm
 Africa Marmaricis potuit conjungere monstis.
 Illa, feros olim Læstrygonas illa decebat
 Barbaries, uni quæ tot per funera vitæ
 Consulat, infamem pretio factura salutem.
 Hæc Phario famosa tegat portenta Canopus
 Litore: Romuleis quondam ne didita terris
 Dedecorent Latias solo vel nomine Thermas.
 Tu tamen, ^d Imperii clarum quem fascibus, & quem
 Aufoniâ illustrem trabeâ, sceptroque decorum
 Septeno acclines coluerunt vertice Colles:
 Quàm memori celebrande chely, dum signa secutus
 Christiadùm, lacrymas inter, luctusque parentum
 Labra puellari renuis temerata cruore:

N

Fe-

(a) Profuit &c. De Balneis Aceto paratis, ac Defruto, vulgò *Mosho Cotto*, ò *Sapa*, Bacc. l. 7. c. ult.

(b) *Hydrelæa*. Balnea nimirum ex oleo aquâ mixto: ab ὕδωρ Aqua, & ἔλαιον Oleum. De his Bacc. l. 7. c. 32.

(c) *Non ego Niliacis &c.* Barbaris tantùm Regibus, Ægyptiis præsertim, olim Elephantias laborantibus id genus Balnei seralis in usu fuisse,

ait Plin. l. 26. c. 1., *Et populis fumore*, illud appellat.

(d) *Tu tamen &c.* De Constantino Magno hic mentio: de hoc factis notum, ut Balneum Infantium sanguine parandum, quo lepræ mederetur, SS. Apostolorum Petri, & Pauli monitu respuerit; iustrati melius sacri baptismatis fonte, ac salubrius explicatus.

(a) *Oades*

Feralem exhorrens Libitinæ munere lucem!

Hæc olim: at priscis quidquam labentia seclis
 Invideant ne secla; suis quoque nota refulsit
 Antiquis potior nostra hæc medicatibus atas.
 Tu mihi qui multo candentibus igne metallis
 Arte novâ medicos auxisti illustrior imbres,
 O ades, Antigene; a quem Stirps Frigimelica clarum
 Euganeis tulit alma plagis, ubi celsa renidet
 Urbs Antenoreo primùm fundata Colono.
 Laus tua quòd varios Naturæ irrupere fines,
 Liminaque humanæ tentaveris invia menti.
 Namque metalliferas vena indeprensa fodinæ
 Particulas ut miscet aquis, viresque ministrat:
 Uberior sic vena tibi, sic æmula virtus
 Præbuit inventos per labra metallica rores.

Quis Deus Antigennem proavùm non cognita lustris
 Talia, Pierides, docuit? quo sideris ortu,
 Italico primùm lux tanta sub æthere fulsit?
 Ille vices hominum, & sortem miseratus iniquam,
 Aut quibus in medio perfundi gurgite, vectis
 Aut aliunde, frui nunquam permittitur undis;
 Seu morbi vis dura vetet, sejunctave longè
 Balnea, quæ pelago tellus discreta diremit.
 Credidit is tanto solers ~~occurrere jammo~~
 Viribus ingenii fretus; quodque invida genti
 Terra negat, peperisse suâ putat arte levamen.
 Unde autem, si certa mihi repetatur origo,
 Hauserit ille prior, latet hæctenus: obvia quando
 Principiis tantùm Fortuna interfuit; acer
 Cum labor, & studio posthac perfecere usus.

Ast

(a) O ades, Antigene, &c. Sub Antigenæ nomine designatur Franciscus qui in suis Collectaneis agit de Balneis metallicis arte parandis, ignito præ Frigimelica Patricius Patavinus, & sertim metallo aquis infuso, ut ipse in patrio Lyceo quondam Professor, recens excogitaverat.

(a) Phi-

Ast aliis aliter visum est; primordia tantæ
 Namque rei didicisse ferunt; comperta recensent
 Altius, & facti seriem sic ordine pandunt.

Tempus erat rabidi quo torrida brachia Cancrî
 Attigerat Sol actus equis: lucemque diurnam
 Auxerat; & gyro sensim brevior volutis
 Noctibus, exiguas somni jam fecerat horas.
 Cum subito obscurâ nitidum ferrugine currum
 Condidit, æthereo medius dum lumen Olympo
 Funderet alta petens: proprioque expalluit auro
 Decolor. obscænis passim simulacra figuris
 Visa sub incertas volitare licentiùs umbras:
 Excitaque horrificis ululantiâ monstra cavernis.
 Restitit Antigenes: penitisque in faucibus olli
 Hæsit, & occluso vox intercisâ palato est.
 Ut tandem ex animo cessit pavor: & sua menti
 Lux rediit: Solis tunc & novisse labores
 Cura subit: qualesque ferant hæc visa ruinas.
 Præsidio nec tanta Erebi, Sagæque nefasto
 Monstra, veneficio credit caruisse, novercam
 Novit enim patriis habitare Philænida^a lucis.
 Hæc illa, Atracias inter quæ prima sorores
 Thessalicis potis una modis deducere cœlo
 Sidera, & effrænos fluviorum sistere cursus,
 Inque suum revocare caput: maria ipsa fugatis
 Fluctibus in virides passim convertere valles.
 Si jubeat, totis Orbem licet ignibus ætas
 Urat, Hyperboreas glacie feret illa pruinas:
 Plurimaque in mediis nix fusa alboet aristis.
 Hæc tepidis rapit ossa rogis; hæc elicit urnis
 Corpora, & ignaro vitam dat habere sepulcro.

N 2 Er-

(a) *Philænida* Gr. *Philænis*, Vegetabile nomen, ut Martialis. l. 9. Epig. 30.
 (a) *Im-*

Ergo Colchiacis fudo ratus æthere Solem
 Defecisse dolis : celeri petit avia gressu
 Limina , quæ densæ per muta silentia sylvæ
 Est iter , atque Hænetum pandit se finibus antrum,
 Tænario sacra tecta Deo . vix fornicis atri
 Ventum erat ad limen : tremere omnia visa repente
 Cum juga ; & ambiguis hæc illac percita saxis
 Culminaque , & sedes , motæque dehiscere cautes .
 Non tamen Antigenem terrent portenta : sed urget
 Non dubias Cavæ cæca ad penetralia plantas.
 Tunc & Avernales patuere Philænidis artes.
 Ilicet , & Stygiæ detecta cubilia fraudis.
 Illa quidem Æmonios imitata venefica ritus ,
 Nuda genu , nigræque humeros circumdata pallæ
 Stabat Gorgoneo sparfos a fronte capillos
 Angue premens ; tristes fundebant lumina flammæ.
 Pallor in ore sedet : turpat non una seniles
 Ruga genas ; squalent mactæ vultusque , sinusque .
 Talem saxifico referunt horreæ Medusam
 Ore , vel ultrices Cocyti a sede ministras .
 Virga manum cantata regit : spumantia plenis
 Ante pedes stant æra labris : ter licia ductu
 Ceu triplici adstringunt religatum compede rhom-
 Ter Phlegetontæas resonantia carmine voces (bum:
 Protulit increpitans : tumidoque ter expuit ore .
 Sic cælum inspicens , terno ferit æthera pulsu,
 In gyrum conversa : labrum dein percussit : inde
 Polluit expressæ magico medicamine frugis .
 Sive hoc hippomanes fuerit , lunaria succum
 Sive suum lymphis , tetrumve Alpina venenum
 Miscuerint aconita , latet ; penetrabile callet
 Nam Leporis tumsi virus : bene novit ahenis
 Falcibus ad lunam pernox quas inersuit herbas
 Agricola , & rabidam Torpedinis addere spumam.
 Mox ,

Mox, ubi compulsas in non sua regna tenebras;
 Præfstinato nox visa inducere cursu:
 Improba Tartareo ^a mœstum Titana coëgit
 Saga ministerio radios immittere labris,
 Et premere effluvis liquidum Solaribus aurum.
 Quin etiam refugis te sacro carmine bigis
 Vidit anhelanti similem, similemque ruenti,
 Cynthia, in albentes Argentum vertere fluctus.
 Nullus ab æthereo quamquam trahat axe volentem
 Endymion. positis præceps Cyllenius alis
 Et ruit, & lymphis Hydrargyron ^b addit habendum.
 Non illum fraudes, non illum experta soporem
 Spargere, vel fato subduxit virga sinistro.
 Nec multo armatum, validoque satellite ^c septum
 Immunem fecere Jovem sua numina; cessit:
 Ille dolis etiam; fraudi Medicæ malignæ
 Sidera cesserunt; tractusque Diespiter axem
 Dēserit; in terras magicæ violentia linguæ
 Lethæo voluit Stannum deponere cantu.
 Tunc & Saturni grave sidus, & ignea Martis
 Stella, cruentatas fundens mœstissima flammæ.
 Protinus advenere: urgent nam sæva Jubentis.
 Imperia. indigno sordent nigrantia luctu.

Astra.

(a) *Improba Tartareo &c.* De industria hic Auctor Chymicorum sequitur opinionem, ut fabulæ det locum. Apud Chymicos enim septem Metallorum genera, septem Planetis respondent: & horum nomine exprimiuntur; Aurum enim, Solis: Argentum, Lunæ: Ferrum, & Chalybem, Martis: Hydrargyron, Mercurii: Stannum, Jovis: Æs Cyprium, Veneris: Plumbum, Saturni nomine appellant. Planetis igitur Sæpe artibus cantatis unumquemque eorum fingitur metalli sui jam lique-

facti virtutem balneo communicare.

(b) *Hydrargyron &c.* Ital. *Argento vivo*; à *Mercurio*: ab *Idæis* Aquæ, & *ἀργυροῦ* Argentum.

(c) *Validoque Satellite &c.* Quatuor nimirum stellæ, quæ, quæ circa Jovem feruntur, Jovis Satellites, Latrones, & Lictores dicuntur. Corpora hæc cum primis omnium Galileus Galilei Patricius Florentinus detexisset, Medicæ Sidera appellavit, in gratiam Serenissimæ Domus Domestricis.

(a) Spa-

Astra, procellosas Orbi minitata ruinas.
 Tum Plumbi venas Saturnia signa: solutum
 Tum chalybem, domitâ primùm feritate, liquavit
 Tristior: & ferro primùm nudatus, & armis
 Pertimuit Mavors, dextramque tetendit inermem.
 Te quoque, te torti rapidâ vertigine fîli,
 Sæpe reluctantem, Phœbumque in vota vocantem
 Jussit Olorinâ raptam, Cytherea, curuli
 Excessisse polo; Cyprii tibi subripit Æris
 Regni dona tui; nec te tua fata secutam
 Forma, vel Idalii jaculis tutantur Amores.
 Nec modus hîc: premerentur adhuc captiva: suosque
 Sidera sentirent, Ferrâ indignante, labores:
 Auxilium ni pulsa procul Temesæa tulissent
 Æra: quibus tandem genti lux reddita, noctem
 Dispulit, & reduci gavisa est lumine tellus.
 Tum verò Antigenes furiis accensus, & læs;
 Sævior o Libycis, gaudent quæ cæde, Lernis,
 Inquit, & immani soboles immanior Orco.
 Fare, age, Dirarum quæ te tam dura serenum
 Incestare diem, docuitque indicere cælo
 Funus: & attonitis axem popularier astris?
 Dii, precor, & tanto Nemesis pro crimine pœnas
 Exigat. ipsa suas acuunt in scopulis ~~summas~~
 Astra tuis cantata dolis; & vindice fulmen
 Juppiter igne rotet, dextramque in nubibus armet.
 Nec trifidum in scopulis nil tale merentibus ignem
 Perdat adhuc, toto sed te prosternat Olympo.
 Illa sub hæc: animum frænis compeſce furentem,
 Antigene malecaute: quid una Philænis amaro
 Dente laceſſitur frustra, quæ criminis expers
 Innocuum effœtos ævum produxit in annos?
 Signa mihi si tracta polo labuntur ab alto
 Carminibus: labuntur, opem præſentia lapsu
Alla-

Allatura suo. nec solis philtre puellis
 Pallida, nec solos ars nostra propinat amores.
 Novimus expertis mordentem, & fessa prementem
 Membra metalliferis tabem compescere lymphis.
 Has, modò quas fulis tinxerunt astra metallis,
 Has undas, hæc apta malis cape pharmaca; & iif-
 Ultere forte tuâ felix, ubi Terra fodinas (dem
 Denegat, & siccis nusquam balinea ministrat
 Uberibus, campisque solum sitientibus aret.
 Sic, ubi nativâ fraudet virtute carentem,
 Nec foveat vigor ullus humum: tot provida damnis
 Una hominum menti vis indita, consulat unum
 Ingenium; lethique minas inventa retundent
 Balnea. sic generis, nostri sic denique vindex
 Nominis, impositumque nefas, culpamque piabis.
 Hæc ait, & virgâ tellurem perculit. imo
 Tum gemini ad currum juncti, squamisque rigentes
 Erupere solo sinuantes terga Dracones.
 Extemplo anguineas elata Venefica bigas
 Infilat, & liquidum fugiens per inane recessit.
 Ipse etiam ignoto delatus in æthera ductu
 Carpit iter, patriam repetens Urbemque, Larem-
 Antigenes, lætisque animum successibus explet. (que
 Inventis dein illo memor felicius usum
 Addidit, & famam cœptis ingentibus auget.

At vulgata licet veterum seu balneâ nomen
 Hesperium attollant; medicæ sive artis honorem
 Concelebrent; majora tamen Natura reclusis
 Fontibus, & facili mihi sedula præbet in haustu.
 Non tamen hic mecum suspensio peæine Phœbus,
 Inter & euripos, & nilos inter, & arcus,
 Ultima mortalis quamquam molimina dextræ,
 Hæret, & attonito miratur lumine Thermas.
 Ulterius sibi pandit iter, quâ foeta fluentis

Ter-

Terra sonat, laticesque aperit: quibus integra florem
In melius, fato vita intercepta, reducat.

Hic ego vos, placido quâ tollit ab æquore vultus
Inarime, vestro jam nunc celebranda Poëtæ,
Litora: vos madido cautes fervore liquentes
Testor, & infestis Hypocaufta salubria morbis.
Et si Mentoreas non hic operata figuras
Græcia: Lysippi non conformata caminis
Signa: nec Isthmiacis auro commixta favillis
Æra laborato tollant simulacra metallo.

Attamen haud pretio rigidis tot inhospita saxis
Telsqua carent, scatebræq; , rudi quas condita servant
Stagna manu, nullis cælata, vel aspera signis.
Nam temere effusis dumeta per horsida rivis
Insultant armenta; premit pede Pastor agresti
Despiciens; donec confuso gurgite lymphæ
In mare præcipites, laudemque, & nomina perdant.

At perdant licèt usque: ævo vivacior ipso
Stabit honos: damnosa meis quem Fontibus ætas
Haud unquam imminuat: stabili sed fœnore semper
Augeat, & cœli cumulatam terminet astris.
Nec quisquam Ænariæ posthac virtute minores
Spadanas ^a Laudator Aquas, celebresque Sabini ^b
Nomine, Romulidûm metartis castra, ~~Liquores~~
~~Antèferat.~~ non Indiget quos sacrat Amando ^c
Belga suo memoret Scaldis prope litora Fontes.

Con-

(a) *Spadanas Laudator Aquas* &c. vulgò *Aque*, à *Bagni di Spà*. De quibus eruditissimè præ cæteris, anno 1681. Henricus ab Heers Traëctatum Typis edidit Lugduni Batavorum.

(b) *Celebresque Sabini* &c. Fons nimirum Savenitius, ita distus a Sabino Romanorum Tribuno, ibi olim castrametante. ut id. Hen. ab Heers.

(c) *Non Indiget quos sacrat Amando* &c. Vulgò *Bagni di Sant'Amando*, apud Tornacum Nerviorum Urbem in Belgio ad Scaldim: quæ Balnea paucis ab hinc annis frequentari cœpere. Egit de his, & chymicè has aquas examinavit D. De Bouldac, relatus a D. Fontanelle in *Hist. an.* 1699., quæ est *De Examine Aquarum mineralium*.

(2) Con-

Conde Dicarcheos, ^a Aquilex, Bajanaque propter
 Cærula labentes, & fluctus conde salubres,
 Quos Anianus ^b alit: cedit cui victa mephitis
 Effera, quæ rupis propiore expirat ab antro.
 Non alii, exortem quæis gestit adorea frontem
 Lambere, Teplenses ^c addant Desnensibus ^c amnes,
 Et quos perpetuo saliens parit Egra ^c fufurro.
 Nec tantum in patriis liceat tibi plaudere Stagnis,
 Albione: quamquam te Fama exæquet Olympo,
 Listero ^d vulgata tuo, quo clarior unquam
 Non fuit, Asclepj ^e nec in arte illustrior alter.
 Hoc præeunte licèt scatebras Natura latentes,
 Arcanosque sinus doceat, legesque medendi,
 Æmonio Chiron quas non monstrarat Alumno;
 At mihi Pæonios melior se promit in usus
 Ænarie: majora suis dat nomina Thermis.
 Quæis neque Passiacas, ^f exploratasque Provinciæ

O Gal-

(a) *Conde Dicarcheos.* Vulgò *Bagni di Pozzuoli* in Campania; quæ Balnea multi cum Bajanis confundunt. Consulatur *Sebastianus Bartolus In Thermologia Aragoniâ.*

(b) *Quos Anianus &c.* Anianus Lacus, Ital. *Lago d'Agnano*, in Campania. Hujusce aquarum salubritas ex eo constat, quòd cum vicina Cavernula (*Indig. La Grotta del Cane*) mephitim exhalet lethalem aded, ut quodvis animal in eâ parumper detineatur immori soleat, nisi statim in aquas Aniani mergatur, in quibus vires resumit. Meminit *Plin. l. 3. c. 99.* *Bacc. l. 4. c. 5.*, & *Giannett. noster fusè in Hyem. Puteol.*

(c) *Teplenses addant Desnensibus amnes &c.* Thermas, & Balnea Teplensia, Egreusia, & Desnensia memorant *Alia Erudit. Lipsia, Tomo Anni 1682. pag. 241.*, *Ex Miscellaneis historiis Regni Bohemiae, Auctore Boleslao Balbino Soc. Jesu, Typis Praga anno 1679., 1680., & 1681.*

(d) *Listero &c.* *Martinus Lister* E. S. R. Londinensis, qui Exercitationes edidit *De Fontibus Angliæ medicatis: Typis editas Eboraci Ann. 1682., & Londini 1684.: Ut ex Abis Erudit. Tom. Anni 1684., & Tom. an. 1685.*

(e) *Asclepj.* Pro Æsculapii. Ita *Zenobius Acciajulus* ex *Homeri versu* penès *Theocritum Cyrenensem.*

(f) *Quæis neque Passiacas &c.* De Aquis *Passiacis*, vulgò *Di Passy* in Galliâ prope *Lutetiam Parisiorum*, agit *Jo: Baptista Humellius* *Exsecret. Reg. Academ. Scientiarum cap. 5.*, libri, cui titulus, *Excerpta de Medicatis Fontibus ex Regia Academia Historiâ.* De his etiam *D. Fontanelle* ejusdem *Academ. Exsecret. In Excerptis Histor. Anni 1701.*

(g) *Provinciæ &c.* Vulgò *L'Acque di Provinci* in Galliâ; de quibus idem *Humel. loc. cit. lib. 1. c. 1. sect. 2., De Physicis laboribus anni 1677.*: nec non *D. Giure, e D. Du Clos.*

Gallia: Borbonicas ^a nec conferat æmula lymphas;
 Sive, Parisiacos quibus est via secta per agros,
 Autelias; ^b aut læta quibus se Neustria ^c tollit.
 Non mihi Viciacos, ^d Arverni ^e aut litoris, aut quos
 Regina Arcolio ^f struxit Medicæ sub alto,
 Enumerent Fontes; non quos Narbone ^g fluentes
 Lutetiæ toto referunt plaudente Senatu.
 Bellovacum ^h fileant, fileant madefacta Niverni ⁱ
 Jugera, roriferis & te, Burgundia, ^k campis.
 Nec modò vos eadem stimulis agat invida virtus,
 Quæ

(a) *Borbonicas* &c. Aquæ Borbonicæ notissimæ in Galliâ ab Oppido Borbonio, vulgò *Bourbon*, multæ sunt. De his etiam Humellius lib. cit., c. 4., num. 1., pag. 21., & seqq., ubi, *De Aquis Mineralibus generatim*. Et sect. 7. cum *De Physic. Experimentis salis anno 1670. & 1671.* Eisdem Aquas examinavit relatus Du Clos, & D. Burlet; ut in *Memoriis anni 1707.* Harum etiam meminit Jo: Paschasius, D. Salgnette, & P. Renatus Rapius *Sec. Jesu Hortorum l. 1.*

(b) *Autelias* &c. Aquas Autelias ab Oppido cognomine prope Lutetiam, Indig. *Auteuil*, commendat citatus Humel. l. 1., c. 5., pag. 24., & D. Du Clos.

(c) ~~Neustria~~ deinde a Nortmannis Nortmânia, Gallie Celticæ regio. In hac Aquæ multæ medicatæ. Videatur laudat. Humellius loc. cit., & D. Fontanelle in *Hist. Anni 1701. De Aquis Pass.*

(d) *Non mihi Viciacos* &c. De aquis, vulgò *De Vichy*, agunt quamplurimi. De his præsertim quæ manant in Agro Borbonensî egit Cassaneus in *Catalog. Glor. Mundi Par. 12. Confid. 77.*, Fovetius in *Opere*, de quo loquemur in *Notis l. 5.*: sic etiam D. Burlet in *Memoriis Anni 1707.*: & propriè in *Examine Aquarum De Vichy, & Borbonensium*; item Humel. loc. cit.,

& Rapius, ut supra.

(e) *Arverni aut litoris* &c. Fontes medicatos in Arverniâ recolite citat. Humel. c. 5.

(f) *Regina Arcolio* &c. Vulgò *L'Arcueil d'Arcueil* prope Lutetiam; quas aquas Rapius loc. cit. asserit immixtas a Galliarum Reginâ Medicâ in novos Fontes, a se basilicè extractos.

(g) *Non quos Narbone fluentes* &c. In Galliâ Narbonensî Aquas, vulgò *De Balaruc*, illustravit in sua *Analyti D. Vieussens Regis Consiliarius* (ex quo plausisse Senatus illi dicitur) & Medicus ex *Academ. Reg. Scient. & Societ.*: ut *Ex Actis de Trevoux Mensis Augusti An. 1709.* Recenset etiam illas *D. Fontanelle in Hist. Anni 1699.*, sub titulo, *Examen Aquarum Mineralium.*

(h) *Bellovacum* &c. Bellovacum, vulgò *Beauvais*, Ital. *Boves*: Urbs Picardiæ: habet in agro prope Claromontium Aquas vulgò *D'Ouarzi*: de quibus Humel. c. 5.

(i) *Niverni* &c. Nivernum, vulgò *Nivers*. In Agro Nivernensî Aquæ *De Pongues* dicuntur: Vide Humel. loc. cit.

(k) *Burgundia*. In Burgundiâ Aquæ *De Verzelay*. De his multa apud D. Fontanelle in lib. typis edito an. 1705., cui titulus: *Varia chymicæ observationes.*

(a) *Quæ*

Quæ Vallisnero ^a quæsitâ, & cognita dudum,
Æmiliam, ^b Balinea, viam celebrastis: ut undis
Certare imparibus liceat. quis honoribus auctas
Usque Pithecusas ausit prævertere? non hoc,
Nativum tutata decus, sibi balnea sumant,
Quæ Mutinæ passim fundi, Rheginaque donant
Prata; Cisalpinis seu Caferonia ^c terris
Exhibet, & falso, maris instar, Felsina rivo.

Una tibi, Inarime, cultu se lympha recenti
Anteferet major; grandique tumentior alveo,
Unde animos attollat, habet: famamque lucretur.
Illa, illa, umbriferis ^d latè quâ saltibus horret
Hercynia, & celeri devolvitur Albis ab urnâ,
Hâc fluit, hâc certam poscentibus Unda salutem
Præstat; & Augusti quamquam sibi Cæsaris olim
Vindicet auspiciam: magnâque in laude reponat
Dicier a Caroli ^e Carolinas nomine Thermas:
Se modò majori visa est attollere fastu
Lætior, & victis crevisse ad nubila ripis.

O 2 Nam-

(a) *Quæ Vallisnero &c.* Antonius Vallisnerus in primo, & secundo suo Itinere Physio-Medico m. s. multas describit Aquas, quas in Agro Rhegensi, Scandianensi, Mononionensi, Mutinensi, Plebis Caferoniæ, vulgò *Della Pieve*, & Caferoniæ novissimè observavit.

(b) *Æmilia &c.* Vide Notas pag. 57. lit. b.

(c) *Caferonia*. Caferonia Ital. *La Carsagnana*: Etruriæ Regio: Traetus nempe ille, (ex Alber. In Etrur. Meridion. pag. 38.) intra Apenninum, inter Lucam, & Oppidulum olim *Ferolimam*, nunc vulgò *Petra Santa*. Caferoniam vocat Poëta metri gratiâ: & exemplo Anonymi Auctoris, qui Latio donavit *Il Viaggio Medico-Fisico* alij Legati Vallisnerii. Præterea ex Alber. loc. cit. non abs re factum: non solum

quia *Caferonianam* ab Antiquis ille asserit dictam: sed etiam quia ibi locata a suis Conditoribus, ubi olim Templum, sive Lucus, ut alii volunt, *Deo Ferronia* sacer.

(d) *Illâ, illâ, umbriferis &c.* Bohemiam hic innuit Auctor Germanicæ Regionem, Hercyniâ Sylvâ (vulgò *Selva nera*) undique præcinctam, & Albâ, Ital. *Elbe*, fluviò irrigatam.

(e) *Dicier a Caroli Carolinas &c.* Thermae Carolinæ in Bohemiâ, vulgò *Bagni di Carlsbad*: quibus nomen primò indidit Carolus IV. Imperator. anno 1307., earum salutarem virtutem in cruce affecto expertus. De his præter Baecium l. 4. cap. 10., & Cluver. *Introd. Geogr.* l. 3. c. 13., egit novissimè Jo: Gotheffridus Bergerus, ut videbimus lib. 3., & Jo: Christophorus Strazanius, de quo lib. 5.

(2) Nam-

Namque, ut Cæsarei ^a Sociam sceptrique, thōrique
 Possē suo fovisse sinu præsensit ELISAM;
 Ipsa parem tanto dum se non credit honori,
 Proh quantum exultat! quantum sibi plaudit! inertis
 Ecce moræ impatiens, faustis quæ præsidet oris
 Nympha, cupit patrios jam dedignata recessus
 Deferuisse. choro pernix micat obvia prono
 Naiadum selecta manus: gaudetque frequentī,
 Dum præit, obsequio Reginae occurrere. sacro
 Gargaphiæ ut quondam Dryades in gurgite sylvæ
 Dytinnam excipiunt, vitreis ubi fontibus æstum
 Arceat, & lassos relevet venatibus artus.
 Ambrosiæ pars una vias inspergere nimbis,
 Ver Cilicum populata, parat; frāgrantia circum
 Litora, & exhaustis perfunditur aura Sabæis.
 Altera captivum pompæ Sidonidis ostrum
 Sternit, & innumeras per & arva, & compita lauros;
 Quas olim, edomitis non unâ clade Gelonis,
 Austriaci meruere Duces; quas victor, ad Istrum
 Dum tonat, Ismario CAROLUS sibi Cæsar ab hoste
 Messuit, arma movens; tremefacta Temesia ^b quando
 Succubuit, didicitque jugo dare colla Latino.
 Hæc inter, primos Lucinæ passa labores,
 Gemmato thalamum Spatale ^c ditissima extu
 Erigit: Hippodamæ qualem non Lydia: qualem
 Non tibi connubio, felix Ariadna, secundo
 Mænades, Indorum, gemmisque Orientis onustum;
 Ogy-

(a) Namque, ut Cæsarei (sc. Augu-
 stissima hinc Romanorum Imperatrix,
 Hispaniarumque Regina Elisabeth
 Maria Vvolfsemputelia describitur:
 quæ Medicorum consilio Carolinas
 Thermas anno 1720. petere debuerat:
 quamvis id anno sequenti præstitisset.

(b) Temesia. Temesia, vulgo
 Temesovar, Hungariæ Urbs, firmis-
 simis vallata præfidiis; ab Austriacis
 ann. 1716., Duce Serenissimo Eugenio
 Sabauda, recepta.

(c) Spatale. A græco Σπατά-
 λη, Deliciæ, & Luxus.

(2) Aca

Ogygii spoliis exornavere triumphī.
 Illic regifico, ceu debita ferta, cubili,
 Illic exuvias inter, palmasque Getarum,
 Bellica Teutonici quondam monumenta Gradiivī
 Aspicias. illic, Scythicæ pars maxima prædæ,
 Gaza suas ostentat opes. præfulget & auro
 Pannonicis quidquid bellatrix Austria terris,
 Quidquid & Odrysis rapuit præsigne Tyranno
 Miles Acuminci^a in campis; ubi barbara cessit.
 Et Rhodepe, & fractis Meroë crinita sagittis.
 Ipsa etiam triplici Charitum manus impigra nodo
 Sponte suâ properat. regali certat amictu
 Aglaïe nudare sinus; parat æmula largo
 Stagna labro, & blandos fudisse Thalia liquores.
 Tergere corpus amat, stratisque imponere plumis
 Euphrosyne, medicumque oculis accersere somnum.
 Interea fessos dum sensim repit in artus,
 Concutiat madidas fœcundo nectare pennas,
 Vim Sopor infundens utero: quâ gaudeat Hymen,
 Et steriles thalami penset jucundior annos
 Prole novâ, viduisque ferat sua gaudia regnis.
 Sic populos Stirps alma beet: Lucinaque tandem
 Sic iterum dominâ Leopoldum cernat in anlâ,
 Herculeis utrumque humeris qui fulciat axem.
 Si tamen hanc vobis, felicitia Balnea, sortem
 Fortuna invideat: famulas nec regia lustret
 Uxor aquas: satis est meruisse: perennior ibit
 Laudis honor: scabrâ quem non rubigine tangeat
 Livida, nec seclis minuet labentibus ætas.
 At vestris fortasse olim famamque, decusque
 Præripuisset aquis, toto velut orbe remotos

No-

(a) Acuminci &c. Vulgò Campa-feriotti: ubi eodem anno, magnâ Turca-
 gne à Pier Faradino: in Pannoniâ in- rum clade, (sub eodem Duce pugnatum.
 (a) Jam-

Nostra nisi Inarimie coleret longinqua penates.
 Hoc est, quod fatis irascitur illa: sinistrum
 Hoc dolet; Euboico quoddam fixerit æquore sedem
 Te procul: & gremio non te complexa fruatur,
 O cui subjectos clarâ vicisse Triones
 Luce datum, Augusto Conjux par una Marito.
 Jamque novis cuperet^a terræ ceu motibus olim
 Cæruleas innare vias; & præpete cursu
 Ipsa etiam in mediis imitari Cycladas undis;
 Regnaque pervolitans rapidis Neptunia pennis,
 Officii memor usque sui, tibi gurgite supplex
 Sistier, inque alios totam se vertere Fontes.
 Sic meritam raperet, tibi sic, Germania, raptam
 Gauderet victrix ad se traducere palmam.
 Mitte tamen vacuas, Nymphæ mea cura, querelas:
 Mitte animum vanis abreptum his ludere votis.
 Sat modò si veteres tibi Fama ostendet honores:
 Et recolat laudum mox argumenta tuarum;
 Quas licet immemori lethæa obliviam mersas
 Nocte tegant: unum satis est cui plaudat, & unum
 Ænarie quoddam fausta meæ gratetur ovanti.
 Anne aliud Nymphas inter sibi grandius optet
 Illa decus: quo læta magis caput inserat astris,
 Æternumque ferat præclara in secula nomen,
 Quam, Vaticanas^b deductum nuper in ædes,
 Sacrorum fervasse Ducem; qui fultus avito
 Majorum folio reduces tractaret habenas; ^c

In-

(a) *Jamque novis cuperet* &c. Al-
 iusum ad id, quod lib. 1. pag. 56. re-
 fert Strabo, Pithecufas nempe a Mife-
 no olim terræmotu divulsas.

(b) *Quam, Vaticanas* &c. INNO-
 CEN. XIII. olim Michaellem Ange-
 lum de Comitibus, Ænarie balneis

sanitati restitutum: ac deinde 8. Id.
 Majas An. 1721. ad Pontificatum eve-
 ctum alloquitur Vates. Vide notas
 pag. 59. lic. b.

(c) *Majorum folio* &c. Satis
 abundè notum quot Romani PP. e
 familiâ de Comitibus prodierint.

(a) Es

Inque Palatinas , Proavùm de more , Curules
 Scanderet , & trabeas , & fasces redderet Urbi ?
 Te , mea devoto te carmine pleçtra loquuntur
 Par Superis , unoque minor qui Numine fulges ,
 Et terram imperiis , animoque excedis Olympum ,
 Tempora tergemina , Princeps , redimite coronâ .
 Penè tuum infestis Libitina instructa sagittis
 Abstulerat , Pater alme , caput , nisi præpes ab alto
 Dia Pronœa polo , clypei septemplicis instar ,
 Æthereo pectus vallasset robore ; & ictum
 Elusura , procul Numidas vertisset in hostes .
 Ut tamen illa tuæ vindex fidissima vitæ
 Prospiciat : duri conata retundere fati
 Spiculaque , strictamque super cervice securim :
 Sedula purgatis lympharum aspergine membris
 Discussâ te labe fovet : te corpore toto
 Proluit Inarime , virusque operosa repellit .
 Non aliter ^b nostræ quàm si contagia terræ ,
 Mortalesque artus lustralibus expiet undis :
 Ut super humanæ rapiat fastigia fortis .
 Indigetem veluti temploque , arisque receptum
 Æneam Ordinibus fama est , mensisque Deorum ,
 Placatâ Junone , frui : mortalia postquam
 Membra superfusi lustraverat unda Numici .
 Quid regnata Atavis ~~Sigynæ~~ ^{invidia gentis} ,
 Vel juga Telegoni , vel dives Anagnia jactent
 Natales olli stravisse ab origine cunas ?
 Quidve tuo felix tantum lætaris Alumno ,
 Tibri , quòd eductum tibi rursus in luminis auras
 Rel-

(a) *Et trabeas , & fasces &c.* | latur Ovid. lib. 14. Metam. : Illum sci-
 Primus quippe Romanorum post Cle- | licet in Deorum numerum relatum,
 men. X. Pontifex renunciatus. | persuso prius ejus corpore sacrâ , ut
 (b) *Non aliter nostræ &c.* Allu- | aiebant , Numicii aquâ .
 sum hic ad id , quod de Æneâ fabu-

(a) *Rel-*

Religio referat fato meliore Quirinum?
 Cedite jam veterum sceptris dominata parentum
 Arva; Pithecusis & se gerat ipse minorem
 Devictâ Tiberinus aquâ; succumbere tanti est;
 Et juvat Inarimæ demisso assurgere fluctu.
 Ille quidem ingenti potuit plausisse triumpho,
 Mitis ubi effusum, tumidumque coërcuit amnem,
 Et revocare pedem docuit, ne posset Amulj
 Jussa sequens, teneros, peperit quos Iliâ, fratres
 Perdere lympha vorax, patriisque immergere rivis,
 Non læsisse tamen fuit hoc: servare Parentem,
 Roma, tuum, & propero incolumem subducere letho,
 Hoc tantum Ænarîæ cœlestia Numina Divûm
 Indulserunt: alter vitâ cui sospite lucem
 Romulus, & Patrem geminus cui debeat Orbis.

Hos, precor, ad Fontes, nostra hæc ad balnea Musas
 Duc, age, Castaliis cui laurea nexibus umbrat,
 Batte, comam: ^a doctos Cirrhæ qui porrigis haustus,
 Atqueabilem Pimplea vocas ad tecta Juventam,
 Prima regens plectro vestigia. Quid tibi fertis
 Naiadum struæ redolent fontalibus Aræ?
 Quid nova Thespiades, Phœbumque indicta moratur
 Pompa per Euboicas, manant quæ fontibus, oras?
 Sive Labulla, suo seu te Formellis ^b ab antro
 Evocet: & ~~viole~~ calathus, Thymbramque requirat.
 Huc Pæstana ferant tibi lecta rosaria flores,
 Rite coronatos dextrâ queis supplice nuper
 Sparsisti irriguos Sirenum ad mœnia Fontes.

Hic

(a) *Batte, comam &c.* Hoc est P. Jo. Baptista Botti Soc. Jesu Poëtices Professor in Neapolitano Collegio: cujus Auditores e Nostris, ipso thema præbente, Anno 1722. postrid. Non. Januar. suas (ut solenne est) lucubrationes poëtico filo ductas exponentes, eis titulum fecere: *Fontinalia in Neapolitano*; repetito ab Antiquis more, coronandi quotannis fontes, per ferias iisdem Fontibus dicatas; ut ex Varone l. 5. *de Lingua Lat.*

(b) *Sive Labulla, suo seu te Formellis &c.* Vide notas pag. 15. lit. c. & d.

(2) *Al-*

Hic & Callimachi, quærenda hinc dona Philetæ
 Digna chely; culto seu te tua vena Tibullo,
 Seu velit affinem Venusino adjungere Flacco.
 Sic tibi sacrificio passim sternatur acantho,
 Totaque Panchæas præ se ferat Insula menses.
 Hoc meruit, Fidei Columnen quæ sospitat, & quæ
 Novit inexpletis ævum producere lustris.
 Huc nova quæ cælo se Vatum examina credunt,
 Te Duce, pervolitent: huc florea ferta ministrent.
 Cecropiæ quales humentia flumina circum
 Mane feruntur apes, & roscida germina libant.
 Pars thyma, pars rorem, carpat pars nexa ligustris
 Lilia, pars calthas crinali degravet auro.
 Hæc te, Pieridum peragentem sacra quotannis,
 Munera ferre juvet; sic thura, & vota litabis
 Plurima, cum primùm roseis invecsta quadrigis
 Reddet Juleas Phœbi lux alma Kalendas.

Sed nimis indultum genio: nimis inter amores,
 Naisadumque choros festivo lusimus œstro.
 At nunc affiduis quæ vocibus icta resultat
 Difficili subeunda viâ patet Exedra: quò me
 Docta laboratis revocas ad jurgia chartis,
 O iubar, o nostri quondam præclara Senatus
 Gloria; Alethini^a famam qui nomine plectris
 Concilias celebrande meis, cumuloque superstes
 Immortale decus ventura in secla tulisti.
 Namque suo non fonte minor post fata perennis
 Ingenii se vena tui, velut ubere, fundit
 Ditiore, & largos sitientibus erogat hauustus.

P Jam-

(a) *Alethini* Gr. Jo: Baptistam de Benedictis Soc. Jesu, præsignem in Neapolitanâ Academiâ elapsis annis Philosophiæ, ac Theologiæ Professorum, Studiorumque Præfectum: suis in lucem editis lucubrationibus sacrorum intellige; qui Alethinum se dixit, vel a Patriâ Alethio: vel ut se veri amatorem profiteretur: Αληθινον enim veritatem sonat.

(a) Jam-

Jamque iter ad sacras Eubœæ Palladis ² arces
 Molior : assultant jam plausibus Atria : & ultro
 Injussæ crepuere fores ; & sponte volutis
 Cardinibus , nullo patuerunt ostia pulsu .
 Excipior , primos ubi docta Minerva sub annos
 Excoluit tenerum studiis juvenilibus ævum .
 Ipsa manu facili Sophie jam prensat : adhæret
 Fida comes lateri : ductoque per omnia secum
 Jam mihi secretas rerum depromere causas
 Apparat , & mores , habitusque explorat aquarum .
 En iterum ingrati repetentem limina Circi
 Turba vocat , plauditque suo , de more , Sodali .
 Namque altercantes cursim dum tangimus ædes ,
 Credidit antiquo reduces includere ludo .
 Ergo age , Pierios linquens , tua regna , penates,
 Phœbe , pererratas mecum post undique Thermas,
 Neu renue Aoniis per inhospita tecta Camœnis ,
 Alta Stagiritæ quâ te Senis aula reposcit ,
 Ferre pedem ; Clario lustrata superbiet illa
 Hospite : nec tanti peritura est gratia facti ,
 Dum Domus Austriadûm Latio fulgebit in ostro
 Sceptra gerens , victisq[ue] dabit sua jura Gelonis .
 Pro lauro , aut radiis , caperatæ nubila frontis
 Exere : cæsaries sparsis inculta capillis
 Erret ; Apollineum nec dedigneris amictum
 Socraticâ mutare togâ , barbamque fluentem
 Intonsisque genis , labrisque aptare venustis .
 Sic oculos , sic ora ferens , crinesque , sinusque
 Ingredere ; & septis jam nunc affuesce Lycei .

(2) *Jamque iter &c.* Neapolitanam in quâ ille olim Auditor , & deinde Soc. Jesu Academiam desiguit Auctor , Professor .

Ant. Baldi In del.

F. V.

And. Maillan Scul.

I N A R I M E S

L I B E R III.

Vocor e mediis dura in certamina Thermis:

Et juvat arma sequi; sed quæ rorantia nullo
 Sanguine, diffusis madeant sudoribus; ingens
 Quos labor, & feris vigilatæ noctibus umbræ
 Eliciunt, doctâ dum frons aspergine manat,
 Pallentesque genæ. Campum dat Arena: severæ
 Pallas ubi Sophiæ sordentes pulvere turmas
 Explicat, & refono mentitur prælia Circo.
 Nec jaculo Pugiles, vigili sed acumine mentis
 Instruit; hîc totis unus tibi viribus Error
 Impetitur, validoque ruens prostrernitur ictu.
 Stant belli causæ: stimulis ciet æmula virtus
 Arma; novas acuunt rerum primordia pugnas.

Te verò ante alios inter tot bella, tot hostes,

P. 2

Ja-

Jactaque in adversos victricia pila maniplos,
 Ductor amem, Loyola, sequi; vexilla tuentes
 Qui tua Palladiis clarare insignibus, & qui
 Marte novo lectas potuisti excire phalanges.
 O ades, incœpti felix tutela laboris,
 Dexter io! dubias tanto fas omine causas
 Inspicere, & mores ultro prædiscere aquarum.
 Non ego Gætulis veniens novus hospes ab oris
 Tango fores, limenque tuum; damnata sub axe
 Non gelido me terra tulit; bene cognita dudum
 En tibi progenies; aris non prima litamus
 Munera: nec primis fervent altaria votis.
 Ipse tuæ quondam legesque, & signa secutus
 Militiæ, tenerâ sparsus lanugine malas
 Dum puer, & quintâ dum me trieteride blandis
 Abreptum vitæ illecebris gratissima Cœlo
 Excipit Ægla^a sinu, sacrasque informat ad artes.
 His ego terdenos,^b memini, jam penè per annos,
 Auspice te, castris merui: sperataque victo
 Dite triumphales inter, socia agmina, cœtus
 O maneat merito per te mihi laurus Olympo!
 Interea, nostris quæ præsidet alma palæstris,
 Dum geminas hinc inde manum partitur in alas,
 Et quatit armisonam pugnæ Tritonia signum
 Ægida, ne medio mecum concurrere campo,
 Et validum abnueris præsentis numine robur
 Addere, & auspiciis mentem rexisse secundis.
 Sic tandem unanimes, Duce te, Medicina, Poësis,
 Et Sophie, & veterum custos fidissima rerum
 Historia, æterno coëant in fœdera nexu.

Na-

(a) *Ægla &c.* Vide notas lib. i. pag. 14. lit. b.. Ægla, regio nimirum in Urbe Neapoli, ubi Domus Probationis Soc. Jesu, in qua primò Auctor reli-

glosæ vitæ tyrocinium posuit.

(b) *His ego terdenos &c.* Cum scilicet hæc primò ederet Auctor.

(a) Sic

Naturam in primis quicumque exquirere caussis,
 Et rerum occultos cupiat penetrare recessus;
 Hunc ego, fallaci ne quid sub imagine veri
 Deliteat, spectroque animos eludat inani:
 Quid certi mortalis adhuc solertia: quidve
 Ignotis veniens serò experientia rebus
 Compererit: vel vana ferant quid somnia Vatum,
 Vestigare velim; nam sic deprenditur omnis
 Error, & ambiguae fugiunt e mente tenebrae.

Ergo ubi, Pieridum motus dulcedine, quæras,
 Thermarum scrutata sinus quid fabula mendax
 Edoceat: medicam quâ nempe ab origine Fontes
 Virtutem accipiant: quâ vi Sapor inditus undæ
 Non suus: aut vario quâ perducatur Odore;
 Unde Color tam multus aquis: quâve arte calentes
 Inarime exhibeat patriis e rupibus amnes;
 Neu renue, aggredior dum vera illudere fuco,
 Discere. Terrigenum post impia bella Gigantum,
 Cum Pater, ingenti molitus fulgura nisu,
 Immanesque acies, & sidera celsa petentes
 Dispulit insultans, trifidoque coërcuit igni;
 Vulnera tum fama est lavisse Typhoëa jactis
 Fontibus, ambustosque artus, & pectora puris
 Ænariæ meruisse undis. sic frigida flammæ^a
 Concipiunt, rapidisque ardent Nymphæa favillis:
 Plurimaque attactis spargunt incendia venis.
 Miffa bitumineas & sic, quas fulmina servant,^b

Al-

(a) Sic frigida flammæ &c. Si-
 mile quid de igne in terras primò delato
 secum a Fulmine fabulatur Lucret.
 l. 5. Et propius ad rem nostram acceden-
 tes, ignem ipsum, caloremque aquis
 communicatum a fulmine asserit Ma-
 nil. l. 1.

(b) Miffa bitumineas &c. Hoc
 idem de Aquis Bajanis fabulatus est
 Sannazarius Eclog. 4. ; Sulfur scilicet
 redolere Aquas illas, quod in iis Gi-
 gantes fulmine a Jove percussis lave-
 rint sua membra. Ante Sannazar.
 hoc ipsum ex aliorum opinione retu-
 lerat

Assumunt vires, atque halant sulfura lymphæ.
 Illicit hinc Virtus, Odor hinc, & Fontibus Æstus,
 Et Color: hinc Sapidi sua sunt & dona liquoris.

Talia Pegaseum, miscens insomnia veris,
 Dicat ebur: vanis mentem sic decipit umbris.
 At si tangat amor rerum cognoscere causas
 Altius: ancipiti non hinc te carmine captum,
 Nostra nec ambages te Musa morabitur inter;
 Eruta sed latebris, claraque educta sub auras
 Vera haurire suo per me de fonte licebit.

Non tamen aut aciem fugiens, aut ardua captu
 Res modò; nam patrio Latices cum Sulfur ab ortu
 Chalcantion, ^a Nitrumque ferant, Glebâque Bitumen
 Armeniâ; ^a & multo spargantur Alumine; cumque
 Insinuet se se, tecto licet igne, Pyrites; ^a
 Cum Salis ingratum redolens apprimâ saporem,
 Et fluidis condita super se lymphâ metallis
 Misceat, & croceam Cadmea ^a interferat Ochram; ^a
 Provida Fossilium quam tot Natura repositis
 Virtutem inseruit venis, hanc credere dignum est
 Fontanis etiam potuisse infundere rivis.
 Namque acres perpeffa ignes, flammâque latentes,
 Undarum in medio quamvis, resoluta liquantur
 Corpora; & immixtis tunc Stagna vaporibus augent.
 Qualis odoratas si quando incoxerit herbas,
 Allatura suis præsentia pharmaca succis,
 Ollula, quam medicos Ustrina accendit in usus:
 Æstuat, & Botanæ segetes hæc versat, & illac
 Ignis, & edomitum Floræ populatur honorem;
 Donec ab expresso virtutem humore coactus

Hause-

lerat Strabo l. 5. pag. 237. . Pari flexu
 Ovid. l. 15. Metamorph. Fab. 5. penè
 idem commentus est de Flumine Ani-
 gro, qui e dulci amarus evasit, post-
 quam in eo Centauri ab Hercule fra-
 gi sua vulnera laverunt.
 (a) *Chalcantion* &c. Quid Chal-
 cantion, Gleba Armenia, Pyrites,
 Cadmea, Ochra, &c. Vide in Not.
 l. 1. p. 6.

(a) *Ther-*

Hauferit, & vires in se collegerit imber.

Nunc si forte roges, cur tantum ferveat undis
Inarime; non una meæ venit obvia menti
Causa, per occultas serpens vis ignea venas
Plurima, cur Fontes, scatebrasque accendat eundo:
Quæque vel adversas nectat concordia partes.

Haud equidem, antiquæ relegendis vestigia sectæ,
Sopitos iterum cineres, manesque revellam
Thermophili; ^a radiis Terram Solaribus usam
Non ego crediderim, ^b latebras quibus ardeat ignis
Per medias errans, & se se in Stagna refundat.

Nec tua, solertem sapiant utcumque Cleanthem,
Diæ sequor, Chrysispe; ^c cavis quod clausus in antris
Æthereus calor afflet aquas, fususque per omnes
Thermarum latè cogat fervere liquores.

Non ego, quâ calidis, & cæco carcere pressis
Panditur halitibus mediæ telluris hiatus
Area, candentes ad se traxisse vapores
Ænariæ Latices, Mileo Auctore, ^d fatebor.

Non incurrentum ^e tunfas rapido impete aquarum;
Percussasque velim rupes; quo verbere passim
Flamma micet: penitalque inter diffusa cavernas,
Corripiat latè rivos, Fontesque perurat. (tes

Quid cinerem ^f calci immixtum, seu calce tumen-
Abderi-

(a) *Thermophili* &c. Nomen Philosophi, qui a Theremis ipsi nomen duxit.

(b) *Non ego crediderim* &c. Calorem in aquis oriri putavit Thermophilus, ex Bacc. l. 1. c. 17., quod Sol radiis per terræ meatus penetrans, & in profundo viscerum roboratus, instar ignis, aquas, & quæcumque occurrant calefaciat.

(c) *Chrysispe*. Chrysispe Zenonis, & Cleanthis Auditor, cum vitam, motumque in rebus omnibus a calore

æthereo haberi putaverit, ab eodem aquas calefieri asseruit.

(d) *Mileo Auctore* &c. Sensit Mileus apud Bacc. loc. citat., calorem in aquis provenire a vaporibus, & spiritu caloris in venis terræ incluso. Hinc adhæret Hieronym. Cardanus.

(e) *Non incurrentum* &c. Sententia Anonymorum apud Franc. Blondelium Medicum Aqueensem, in sua *Thermarum Aquisgrani Descrip. c. 4.*

(f) *Quid cinerem* &c. Democritus

Abderita mihi terræ intra viscera montes
 Jactet : & inde suo correptam ignescere dicat
 Fomite , per tectos dum labitur unda canales ?
 Nec modò , quod reliquis Naturæ arcana secutis
 Displicuit quondam , mihi tandem arriferit uni.
 Non mihi , non aliis , quæis cor limante Minervâ
 Cecropiæ finxere artes , verique voluptas .

Delusum falso nec te sub lumine credam ,
 Quisquis es , in nostras trahit hæc quem pagina partes ;
 Quisquis & hîc mecum^a celebri Peripaton in umbrâ ,
 Et colis ingenuos clarâ cum Pube penates .
 Non hæc vana tuum , mediis ut visa tenebris
 Spectra , nec infani reputem mendacia Circi
 Infecisse animum , quem par cultura paratum
 Ingenio , studiisque simul , vetus extulit ausis
 Nobilitas , & origo novæ non indiga lucis ,
 Quæque viret tenero virtus maturior ævo . (que,
 Quippe facem præ nostra ferunt dum carmina : rerum-
 Expulsâ ceu nube , Ortusque , Obitusque requiris,
 Non agitata^b levi sedeat corpuscula motu
 Hæc illac riguas , igne impellente , per undas :
 Et perturbato passim sine lege , sine arte
 Effluvio , excussi causam præbere caloris .
 Cuspibus sive illa suis tenuata , cacumen

Py-

tus Abderita Philosophus voluit calorem hujusmodi haberi a cinere , & calce ; ait enim intra Terræ viscera esse calcis montes , per quos transiens aqua calefit , & ebullit . Rejicit opinionem hæc citatus de Benedictis Philosoph. Peripat. Tom. 3. lib. 3. De Mixtis imperfectis quæst. 1. cap. 4.

(a) Quisquis & hîc &c. Adolescentem quemcumque in Neapolitano Nobilium Collegio secum unâ degentem , & Philosophiæ operam navantem innuit hîc Auctor .

(b) Non agitata &c. Atomistarum cum suo Epicuro sententia ; per quos calor in aquis aliud non est , quam Atomorum ab igne propulsatarum inter easdem aquas agitatio , sive effluviu , quod etiam motum perturbatum appellant ; sive Atomus per alios pyramidales sint , & cuspidatæ : sive sphaericæ , sive contortæ in modum filamentorum , ac se se elasticâ vi explantes per alios ; ita tamen ut tota vis calorifica per ipsos in figurâ consistat . Consulat. laud. de Benedict. ibid. T. 3.

ib.

Pyramidum in morem referant: seu forte rotundis
 Volvantur globulis: torti seu tenuia fusi
 Vellera filatim simulent: extensaque cogant
 Inde subire novum calfacta Hydreā tenorem.
 Tot mihi non memorent, nec tot ludicra biluſtri
 Vix puero credenda; alio me ſemita curſu
 Trita vocat: diverſa rapit ſententia mentem.

O utinam (antiquo crudescit vulnere mœror!)
 O utinam gravibus Vatum mollita querelis
 Non mihi Te celeri rapuiſſent invida letho
 Sidera, Sebethi placidis, Olor, advena^a ripis;
 Ardua quem volucris vincentem nubila pennâ
 Parthenopes olim felix Epidaurus in oras
 Miſerat, Euboicos aucturum nomine Cycnos.
 Cui ſic Minciadæ ſonuerunt plectrâ cothurno
 Aurea, ut heroo nunquam pede preſſerit alter
 Digna Maroneæ propius veſtigia Muſæ.
 Tu modò par numero poſſes, & Apollinis œſtro
 Tot dubias aperire vias; ubi fata latentes
 Sub terram vulgare Ignes,^b cantuque dediſſent
 Pandere flammivomis Veſuvina incendia nimbis.
 Te tua ſed Pietas Pindo detraxit: & aſtris
 Intulit emeritum, Cœlique in ſede locavit.
 Quique olim apprenſâ reſidens ad buſta cupreſſu,
 Extorrem patrio Pſyche^c miſeratus Olympo,
 Triftia funereo cecinifti carmina luſtu:
 Alter io luſtus in gaudia vertis: & almo

Q

Nu-

lib. 2. de Elementis q. 1. c. 2. §. 2.

(a) *Olor advena* &c. Nempe P. Michaël Mondegajus Epidaurius Soc. Jeſu, illuſtris Poëticæ in Neapolitano Collegio Profeſſor; qui, communi Literatorum luſtu, fato conceſſit Kal. Septem. Anno 1716.

(b) *Sub terram vulgare Ignes* &c. Opus enim metro alligandum medi-

tabatur, *De Ignibus ſubterraneis.*

(c) *Extorrem patrio Pſyche* &c. Extat ejuſdem Auctoris Elegiarum liber typis editus, cui Titulus, *Pſyche Exul in Igne*: In quo lacrymas, ſuſpiria, vota, ac luſtus Animarum, quæ purgatorio in igne detinentur, elegantiffimè, ac plè proſecutus eſt.

(2) *Nes*

Numinis obtutu frueris : curisque solutus ,
 Carpis agens placidum vitæ invariabilis ævum .
 At Superûm quâcumque micæ ex arce , serenum
 Funde jubar : pulsisque diem concede tenebris .

Nec me Vaniloquûm :^a causando plura moretur
 Turba recens , quibus una Salis mixtura calentes
 Sensim reddit aquas : Salium per inania partes
 Cum nempe alterius generis , truseque pererrant ,
 Alternoque cient conflictu prælia : multus
 Tum subitò in cumulos undarum diditur ardor .
 Non secus ac silicis quæras ubi semina flammæ
 Abstrusa in venis : repetito sæpius ictu
 Explorata silex flammæ tibi semina promet :
 Nutritura suas vicino in fomite vires .

Tædia sed nostri quos jam cæpere Lycei :
 Aut rapit instabiles animis furor additus : aut quos
 Ducit amor novitatis : & invia sensibus audent
 Tentamenta sequi ; quem non potuere Priores
 Hæcenus , hi veterem certant dissolvere nodum .
 Namque volunt^b plenis excudi in fontibus ignem,
 Tertia terrenis cum latè elementa feruntur
 Particulis agitata : elementi & septa secundi
 Concita cum subeunt , globulosque celerrima motu
 Excutiunt , primique petunt pervadere fines ;

Quos

(a) *Nec me Vaniloquûm* &c. Opinio Multorum , qui putant calorem in aquis haberi a partibus heterogeneis Salium commixtorum hæc illac vagantium : ex quibus invicem collisis ignis eliciatur , ut chalybis ictu a silice ; ex quo deinde igne calor in aquis . Ita etiam sensit recens Jo: Gratianus Bergomentis in suo *Thermarum Patavinarum examine* ; Ut ex *Alf. Erudit. Lipsia An. 1702. pag. 1.*

(b) *Namque volunt* &c. Refertur Sententia (vel recens , vel restaurata

illa sit) Renati des Cartes Turonensis , Domini de Perron in Gallia . Per illum inflammatio tunc habetur , cum particulæ terrestres tertii elementi , excussis particulis rotundis secundi elementi , innatant in primi materiâ : quæ , quia cœlestis est , & celerrimo motu fertur , hujus particulas hæc illac rapit , & quaquaversus impellit : sublato impedimento globulorum secundi elementi , quod vires primi frangebatur .

(a) *Sul-*

Quos, ubi contigerint, totâ hac regione vagantur,
 Et spatii innant, medio velut æquore Rhombi.
 Nec mora; cœlestem, quæ purior aëre, trudent
 Impete materiem: disruptoque objice secum
 Hæc illac rapiunt, & quaquaversùs oberrant.
 Tunc latices æstu exultant: fluitantiaque imo
 Stagna solo, lymphisque calet fumantibus aër.
 Hæc Senonum veniunt commenta e finibus; atq; hæc
 Invehit, e terris ortum ceu ducat Achivis,
 Bellerophonteam mentitus Sequana venam.

Ausonia quamquam sua sit vel plurima genti
 Fabula, Pindaricum deceat quæ garrula plectrum.
 Hinc aliis aliò libuit divertere. laxas
 Vulcanum sine lege ferunt effundere habenas,
 Sulfura^a cum Salibus coiere immixta; propinquas
 Ultraque nam rupes, & spisso attrita recurfu
 Saxa petunt, scopulosque; ictu sic tunfa frequenti
 Dissiliunt: eademque locum densantur in unum.
 Tum verò illis pro quantum flamma coruscet
 Fragminibus! refluos quæ circumfusa per imbres
 Protinus in mediis miscet incendia lymphis.
 Hinc Salis, hinc sparsi permixtio Sulfuris, ignem
 Quæ parit accendens, Fermenti nomen adepta est;
 Thesaurus quoddam nempè calor fermentat aquarum.
 Non aliter, longo quàm si duratus ab usu
 Dona laboratæ segetis, manibusque subactam
 Fermento Cererem quis largè immiscuit: omnem
 Quod se se infundens malsam conspergit: edules

Q 2

Ma-

(a) *Sulfura cum Salibus &c.* Tuetur hanc opinionem Theophilus Grifonius c. 2. in suis *De Avenione Observationibus*. Afferit enim incallescere aquas a fermentatione (quam Motum intestinum Neoterici appellant) excitatâ a particulis Sulfureo-Salinis, ut ejus
 uear verbis, obviâ euntibus alicui corpori magis, vel minus duro, & unâ coëtantibus: mitior illa quidem erit, si partes salis volatiles non aded exaltabiles, ut ipse ait; fortidè verò, si liberæ, nec quasi carere inclusâ declinantur.

(1) Br-

Manat & in fruges, & amico munere serpit.

Prima sed imbelli tentantis prælia telo
 Velitis hæc mens rapta alio sublimè volatu
 Spernit humum: inventisque pudet vulgaribus uti.
 Ergo novum molitur iter Bergerius: ^a artis
 Grande decus medicæ: Carolinæ indita Thermis
 Auspice quo totum virtus diffusa per Orbem
 Non uno antiquas cumulavit nomine laudes.
 Ille quidem æstiferas, altæque indaginis acri
 Ingenio rimatus aquas, penetrasse caloris
 Vim putat, & votis metam tenuisse secundis.
 Quippe superfusâ resolutum protinus undâ
 Vasis ut in medio, quò jecerat ante, Pyriten
 Sensit, & a primo ferventem Najada tactu:
 Hoc, ait exclamans, hoc est quod sæpe petebam
 Sedulus: hoc feris tandem labentia lustris
 Secula, felici sed tempestate, tulerunt.

Quid tantum posthac vacuo indulgere labori?
 Quid cæcos subjisse aditus telluris: & altè
 Juverit audaci scrutari viscera ferro?

In manibus causæ; certis jam noscere signis
 Posse datum, quod Terra suis ambagibus olim
 Texerat, atque oculis subduxerat invida nostris.
 Jam mihi Thermarum cur æstuet unda cavernis
 In promptu fuerit præterire: Fontibus ignem
 Subjicit, effuso dum solvitur amne, Pyrites.
 Ignifluos sedenim cum plurima lympha meatus
 Jacta subit, partesque humor pervadit in omnes;

La-

(a) Bergerius &c. Celeberrimus Typli Wittembergensibus 1709., affert
 Medicinæ Professor, & S. M. Augusti totam caloris originem in aquis non
 Poloniæ Regis Archiaterus, Jo: Go- aliande haberi, nisi a Pyrite resoluto.
 thefridus Bergerus, in sua De Ther- Ita Ex Abli Erud. Lipsiæ Tom. ejusdem
 mis Carolinæ (vulgo Bagni di Carls- anni pag. 457.
 bad in Bohemiâ) Commentatione,

(a) T.

Laxatâ tunc nempe filex compage dehiscit
 Mollior, & sensim nexus, fibrasque resolvit.
 Sicut Hyperboreo glacię durata Trioni
 Aut Rhodope in celsâ, aut in nubifero Apennino,
 Argentes quæ passa hyemes, incanuit; illam
 Si tepidis Auster tractim diverberet alis,
 Ilicet Austrinos impar sufferre calores,
 Liquitur, & largis irrorat jugera guttis.
 Haud aliter mersum dum perluit unda Pyriten;
 Nam lapis immisso paulatim humore liquentes
 Scinditur in partes: mixtisque extenditur unâ
 Partibus in gelidos acies Vulcania rores,
 Quæ prius eduro sub cortice clausa latebat.
 Hinc Fontes, hinc Stagna calent: hinc subdita Thermis
 Flamma salutare properat languoribus æstus.
 Dixerat ille. atuci circum plaudente theatro
 Fit fremitus: pulsæ resonant clamoribus ædes:
 Quos favor, & populi propensior aura secundat.

Sed tibi vel toto quamvis Germania Cœlo
 Plaudat: & Egra suis latè tua nomina ripis
 Concelebret, Bergere: isthæc non semita votis
 Certa meis; aliud siquidem jubet ire: monetque
 Delius attritos Proavis insistere calles.
 Quodque magis mentem studia in contraria vertit,
 Præsentique animum firmavit numine, paucis
 Exequar, & primâ repetens ab origine pandam.

Nuper arundineâ Solem fracturus in umbrâ
 Sebethi ad ripam, viridique in margine, parcis
 Quâ strepit unda vadis, somno cum victa dedissem
 Lumina: sopito vigiles tamen anxia sensu
 Mens acuit vires; rerum namque obvia passim
 Tuac mihi tot variâ referunt sub imagine formas
 Spectra, calorificas quot ventilat Exedra causas.
 Tunc & ab Idæis veniens Berecynthia lucis

Visa

Vifa suis fulgere notis: turritaque frontem
 Addiderat bijugos mansueta ad fræna Leones.
 Et prior: O tantis nequidquam exercite curis,
 Irrita Socratico relegens vestigia ductu!
 Quàm procul a rectâ veri ratione vagaris
 Avius! & quali confusam errore viarum
 Abripuit, raptamque agitat vesania mentem!
 Quid tibi cum Salibus? vel quid concussa rotatu
 Fragmina, quid jugi repetas corpuscula motu
 Pulsa: vel ignigenam per falsa inventa Pyriten?
 Pace tuâ dixisse velim, lymphatica narras
 Somnia deliris Ægrorum e noctibus. aptas
 Quære vias; animos, habilemque ad vera vigorem
 Erige: & hæc rectâ suspendere lance memento.
 Quis furor ignotas, alio vel in Orbe latentes,
 Vel quas Luna cavis fortasse in montibus abdit
 Altiùs, & dubias Naturæ accersere partes?
 Te-ne læcet ^a rabidus mea qui per viscera fertur
 Vesbius, & celebres non unâ clade favillas
 Evomit eructans? non te Sicana flagranti
 Ætna sinu, aut candens Phlegræo ^b plurima campo
 Flammâ docet tumidis ardere incendia venis
 Subter humum: penitùsque imos pervadere montes?
 Quis mihi tot passim strages, ^c quis funere terris
 Edidit, ~~de strages videtur civibus~~ Urbes?
 Ignis & ad casum vires dedit: ille repostas

Per

(a) *Te-ne læcet &c.* Verior sententia de Calore in aquis exponitur, & eligitur: ab Igne scilicet subterraneo. Ita sensit Empedocles, relatus a Seneca. *Natur. quas.* l. 3. c. 24. Assentitur Aristot. 2. *Meteor.* c. 3. cæterique non pauci. Videatur Cœl. Rodig. *Leß. an. sig.* Tom. 3. l. 30. c. 20.

(b) *Phlegrao plurima campo &c.* Campi Phlegræi, qui & Forum Vul-

cani, vulgò *La Solfatara*, a sulfure, quo redundat: Mons in Campaniâ prope Cumas, ubi ab Hercule prostratos Gigantes fabulantur Poëtæ.

(c) *Quis mihi tot passim &c.* Opinionem Multorum cum laudato P. De Benedicis Tom. 3. l. 3. *De mixtis imperf.* g. 1. c. 3. sequitur Auctor: putatque Terræmotus ab Ignibus subterraneis oriri.

(a) Per

Per caveas serpens subito miseranda tumultu
 Excidia , & fundo insidias molitus ab imo est .
 Nam latebris qui sæpe meis inclusus , & antris
 Substitit , accensis quandoque incanduit aër
 Ignibus , & multo rarefcere cœpit ab æstu .
 Tunc non æqua furens septa indignatur adusti
 Carceris ; affultu rapitur : laxataque tentat
 Spiramenta , novo veniat quâ liber in auras
 Impete ; tunc victis inimico turbine claustris
 Dissiliunt montes , & hianti vertice rupes .
 Percita tunc sonitu ingenti reboantque , caduntque
 Culmina : collisis & mœnibus Oppida nutant :
 Præcipientesque gemunt Turres : collapsa ruinam
 Tecta ferunt : dat vasta tremor , terræque dehiscunt .
 In mediis veluti si quis penetralibus arctos
 Infoditque lares : pyriique explevit acervo
 Pulveris ; angusto patuit quâ calle foramen
 Admovit si forte facem : tunc excita circum
 Ignea vis cladem importat , convulsaque miscet
 Mœnia , disjectamque hostes immittit in arcem .
 Talis , luctantem dum præmovet aëra fursum ,
 Ignis : in æthereas victor sic profilit oras
 Cum strepitu : nostras & non impune medullas
 Carpit , & obstantes crebro quatit ariete muros .
 Hæmoniis ergo qui saxa horrentia sylvis ,
 Quique jugis fractum poterit domuisse revulsis
 Ismaron , & rupto populari Gargara dorso :
 Immemor ille sui numquid , vel mitior uni
 Parcet aquæ ? & rapidis dum latè obseffa favillis
 Obruitur , nullos fluitans trahet illa calores ?
 Nec tumidis comprehensa rogis ardebit ? inertem
 Demens qui rabiem , qui flammæ credidit iram !
 Scilicet ante suos requiescent flumina cursus :
 Oceanique altis innabunt fluctibus Alpes ;

Ante

Ante procellosas Hadriæ Sperchius arenas,
 Mystoumque petet Tamesis, pelagusque Pelori,
 Quàm circumfuso non æstuet imber ab igni.
 Præsertim Ænarîæ, a multis quâ flammea oberrat
 Vena cavis; ipsi pleno quâ veçta canali,
 Ipsi etiam agglomerant, cumulantque incendia subter
 Phlegræique sinus, & anhelâ fauce Vesevus.
 Utque diu vigeat, nec iniquis fluctibus ardor
 Cedat: inextinctas, quibus uritur Insula, latè
 Sulfur alit flammâs, & pingua pabula præbet.
 Ut sæpe ingentes avidis fornacibus ornos,
 Roboraque, & cæfas addendo involvimus ulmos.
 Hinc etiam variâ^b pro conditione Locorum,
 Viribus aut Ignis, mitique, aut aspero Aquarum
 Ingenio (quod certè undis non omnibus unum)
 Plusve, minùsve imbres caleant, & stagna necesse est.
 Nam magetum, latices propior quò Mulciber urget,
 Æstuat unda; minùs, si tum procul ille reductas
 Sæviat in rupes, atque abdita tesqua perurat.
 Sic, licèt accensis fervescant balnea Prunis,
 Mitior a Flammâ veniet calor: acta Vapore
 Lympha, pererrantem blandè vix sentiet æstum:
 Et quæ vicino tantùm circumlita Fumo,

Flu-

(a) Præsertim Ænarîa &c. Hæc
 ipsissima fuit Pindari opinio de calo-
 re in Aquis Ænarîæ penès Strab. l. 5.
 pag. 239.: Quod scilicet, *Omnis iste
 Tractus, si a Cumis incipias, usque in
 Siciliam ignitus est: & profundas quas-
 dam in unum coeuntes habet cavernas
 usque in Græciam, & continentis terras
 asporreas. Ideoque Ætna, & Lipa-
 renses Insula, & Puteolanus Ager, &
 Neapolitanus, & Bajanus, & Pithe-
 cusa talem habent, qualem cuncti reli-
 querunt scriptum, naturam. Qua cum
 intelligeres Pindarus, cunctis sub his locis*

sepultum jacere Typhonem cecinit. hæc
 Strabo.

(b) Hinc etiam variâ &c. Affertur
 triplex ratio cur hæc vel illa aqua
 magis caleat. Prima est Situs; nam quò
 magis vel minùs ab Igne distat: magis
 vel minùs calet Aqua. Secunda est
 Qualitas, seu magis vel minùs vali-
 da ignis virtus; Pruna enim fortiter,
 Flamma agit remissè, Vapor tenuit-
 ter, Fumus penè nihil. Tertia, Aqua
 ipsius ingenium nunc magis, nunc
 minùs depurgatæ, & crudæ.

(a) *Haec*

Flumineis tactu vix hæc distabit ab undis.
 Te quoque temperies Liquidum non una docebit,
 Hoc citò cur caleat, caleat cur seignius illud.
 Quandoquidem argento suppar, illimis ab alveo
 Ducta suo, non vena faces detrectat: apertas
 Sed facibus dabit illa fores, vis ignea quò se
 Insinuet victrix, campoque immissa fruatur.
 Si tamen indociles, & crudos nacta liquores,
 Quos neque felices oleri experire rigando:
 Hos tantum geminata novæ violentia flammæ
 Molliet; edomit sic & non coctilis humor
 Cedet aquis, multoque cicur mansuescet ab igni.
 Quercus ut insictâ quamvis percussa bipenni,
 Nec dum etiam ramos, viridem nec frondis honorem
 Deposuit: vivax admotis illa resistit
 Ignibus, hostiles conata eludere tædas.
 Hæc ait; ex oculis tum Diva, suusque recessit
 Continud sopor: & media inter somnia dictis
 Illa suis Veri specimen mihi reddere visa est.

Protinus ut certis hæc mecum exempla secutus
 Indiciis, causam fontani inspexeris æstus;
 Cum Color, & varii tentant qui labra Sapores,
 Et latices, diffusus Odor pervadat: aquarum
 Has quoque, ni refugis, dabitur præsciscere vires.
 Quare age, non dubiâ dem sternimus alte callem,
 Aggredere hunc iterum (fors annuet æqua) laborem.

Ergo multiplices eadem se lymphæ frequenter
 Inducunt in formas; jamque altera, & altera fallit
 Lumina, nativos ut respuat illa colores.
 Objectâ siquidem variatus imagine rerum
 Humor, ut æqualis plani solet orbita vitri,
 Ducet ab adversis vultum, speciemque figuris;
 Et quot formarum volitant vestigia, vulgò
 Tot se se in facies, tot se se vertet in ora,

R.

Ver-

Vertumno similis; pallentes namque hyacinthos,
 Puniceasve rosas, vel odora lutea calthæ
 Germina, vel mediis expinget amaracon undis;
 Dum ripas, dum forte lacus, & læta coronant
 Equora, Præstano ridentes margine flores.

At nihil hoc solidi, pluvio ceu roscida cinctu
 Iris, habet: varians oculis imponere tantum
 Unda potest, purâ dum per se defluit urnâ.
 Talis erat patrio Fons ille argenteus ortu,
 Qui te venatu redeuntem, æstuque madentem
 Ah nimium formose! tui simulacra sequentem
 Lufit, & incautum spectro, Narcisse, fefellit.
 Namque repercussas mendacis fraude liquoris
 Impubesque genas dum fingit, & aurea reddit
 Ora, velut summo speculorum ex æquore, vanis
 Corruptum exuviis & te decepit; & umbras
 Dum sequeris (miserum!) tua te vel forma coëgit
 Fata extrema pati: primoque extinxit in avo.

Haud equidem ^a abnuerim Luci quod debeat uni
 Tam multos lucrata sibi Natura colores.
 Lux etenim, æthereis quæ plurima fulget ab astris,
 Graminibus latè reducem partitur honorem,
 Dum campos eadem, montesque hæc spargit, & illac
 Versicolor; virides aliis inducit amictus,
 Purpureos aliis: violæ tyriantina præbet
 Munera: cæruleum cyanis dat habere decorem;
 Subnigra pallenti donat vaccinia cultu.
 Hinc suus est ebori candor, Tyrioque refulget
 Murice, Sidonium jactat seu purpura nomen,
 Theffala seu petitur, Coe seu perlita fuco.
 Luce nitet, roseoque abigit fulgore tenebras

Phyl-

(a) *Haud equidem abnuerim &c.* Coloribus primis exponitur.
 Communis Recentiorum opinio de

(a) *Cate-*

Phyllidis articulos dum circuit orbe pyropus ;
 Sive peregrino dum colla nitentia luxu
 Torquis obit : graphicis seu dum sua vincula spiris
 Agglomerans addit capiti : nodoque comarum
 Errantesque undas , libertatemque coercet .
 Et Phœbi quamquam una micat lux aurea curru
 Miffa : tamen larvas , ceu personata , renidet
 Depositâs fumpfiffe iterum , & deponere fumptas :
 Ut diverfa petit diverfis prædita formis
 Corpora ; majores fiquidem nunc illa meatus
 Rara fovent fibris , & nunc denfata minores ;
 Afpera tractanti partim , contraria partim
 Lævia ; perfpicuo , vel opaco hæc cortice feptos
 Plusve , minùsve finus retegunt ; hæc lumine multo
 Ditia , multigenas reddunt lufrata figuras :
 Atque oculis comptura color fimulacra remittit :
 Ipfâ quidem veniens recto Lux tramite , terram
 Dum petit , & fufum converfo lumine tactis
 Corporibus refilit , flexus & fertur ad æquos
 Reddita , tunc aliter ductu variata colorat ,
 Quàm fi eadem vacuas fubeat detrufa lacunas .
 Et latrebris licèt illa fuis emerferit , ad nos
 Non redit incolumis , radio fed fracta retrorfum
 Avolat , atque alio veftit tunc lumine fylvas .
 Sic magis alba nitent , lucis compacta refleclunt
 Quæ magis . hinc vernis accedit forma liguftris ;
 Contra ebum , quod fola fuis tibi mittit ab oris
 India , liventi furvum nigrefcit amictu .
 Quippe ubi fe ligni fundens per viscera , cæcos
 Lux fubit alveolos , obtufa includitur atro
 Carcere : nec facilis datur exitus , unde fupernas
 Eluctata vias repetat , fufumque feratur ,
 Allatura ebene niveum fortaffe nitorem .
 Sic olim implicitas Cretâ labyrinthus in altâ

Mille per ambages, confusaque claustra, dolosque
Nulla solo dat signa fugæ: nullumque sequendi
Monstrat iter, tenui quæ tandem erratica filo
Ducta, recurvatis properent vestigia tectis.

Cætera sed speciem^a quo denique mixta colorum
Turba modo accipiat, res est incerta; sagaci
Sit licet ingenio, & studio vigilata perenni.
Scilicet unde ferat viridi querceta Taburnus
Vertice: & unde rubro crescant corallia trunco:
Qualia Teleboûm, Lilybæaque saxa profundunt.
Unde sibi electrum, meritumque thalassina cyclas
Vestibus accendat pretium: perfusaque discat.
Fucari Assyrio cur tandem lana veneno.

Nec tamen, hæc animi penetrantes abdita jactu,
Qui momenta velint tantarum expendere rerum
Defuerunt; radio tribuunt dum cuncta refracto:
Seu mage, seu spissæ minùs ille admiserit umbræ.
Non^b ~~scilicet~~, ac vitro lux pervia facta trigono:
Si partem attigerit quæ crassior, inter opacos
Illa inclusa sinus, rutilo par inde smaragdo
Effluit, & pictos mentitur Chloride campos.
Puniceos, Aurora, tuos retulisse rubores
Sed potis illa, vitri si summum invadat acumen.

Verùm ubi non aliis satis hoc arripserit; alter;
~~Asterio~~ ~~causis~~,^b & ~~gem~~ tetigisse latentem
Credit acu, Proavùm ~~qui~~ quamquam illustris avito
Sanguine, Palladios illustrior inter Alumnos
Enituit, patriique decus cognominis auxit.
Ille ubi Thesauros diffusi luminis effert
Marte suo, & puræ recolit gratissima lucis

Do-

(a) *Cætera sed speciem &c.* Hic *ris P. Francisci Grimaldi Soc. Jesu*
de Coloribus, qui Medii dicuntur. opinio in opere posthumo *De Lumine*,
(b) *Asterio causas &c.* Peculia- | *Coloribus, & Iride.*

Dona, tot inde putat tactum traxisse colores
 Sensile, fusa modis quot lux tibi sensile pulsat.
 Namque aliter crispata, aliter dum fluctuat, afflat
 Una eadem terras, Proteoque simillima fulget.
 Ac veluti alternis percussa tremoribus aures
 Corpora dum feriunt; clarum mage dura sonorem
 Fortius ista dabunt, variumque allisa ciebunt
 Murmur, ut impulsu circum vibrabitur aer.

Vera, fatebor enim, famâ, cedroque loquuntur
 Digna, colorati specimen qui corporis, & qui
 Exhibere novas grandi molimine causas:

Dum documenta Sophi dederunt, quibus Attide totâ
 Invidisse olim possent Pandionis Arces.

At non undisonis^a eadem lex indita regnis;

Multivagæ quando nusquam tibi Lucis ab uno
 Fonte Color veniet: mixtis tantum imbuunt undas

Fossilibus: quæ rubra rubras, quæ lutea passim

Dant croceas, viridesque ferunt viridantia lymphas.

Nam Liquidi in medio cum flamma exæstuet: & cum
 Intermixta rotet rapido corpuscula motu,

Hæc rear imbutos tractim resoluta liquores

Particulis fucare: quibus variabitur humor

Finætilis, ut varium serpens mixtura redundat.

Lactæolis hinc Tibur obit subcandida venis

Albula^b: & Euganeæ Aponus^c qui sospitat oras,

Et

(a) *At non undisonis &c.* Unam præ cunctis Auctor sequitur opinionem P. Nicolai Cabeii Societatis Jesu, docentis *Tom. 4. q. 2. in Text. 28. Meteor. Aristot.* distingui Tingibile (verba sunt ejusdem) a Colorabili

(b) *Albula &c.* Albula, vulgo *Bagni di Tivoli*. Hujus lactæum colorem tribuit Bacc. lib. 1. c. 14. Alumini modico calore agitato, vel etiam gypso, calci, cineri, & argillæ. Aquæ hujusmodi, celeberrimæ superstitionibus, & Poëtarum fabulis, in usum medicinæ venerunt sub Augusto, ut Suet. *in vita. Edificiis deinde* (quorum adhuc rudera, nobilitavit eandem Nero, balnearum usui accommodatis.

(c) *Aponus*. Aponus celeberrimus Paravii Fons: Indig. *Bagni d'Adano*. Aponus quidem, quasi sine labore: ab *d* particula negativa, & *πόνος* Labor. Colorem hujus ab Alumine, gypso, argillâ, cinere, & calce igne

(c) *Aponus*. Aponus celeberrimus Paravii Fons: Indig. *Bagni d'Adano*. Aponus quidem, quasi sine labore: ab *d* particula negativa, & *πόνος* Labor. Colorem hujus ab Alumine, gypso, argillâ, cinere, & calce igne

Et populis vitam medicato porrigit haustu,
 Candenti se prodit aquâ, quâ subter anhelò
 Pumice conclusos sibi perforat unda meatus:
 Ulberaque ignitis spumant Vulcania ripis.
 Igne quidem hæc illac dum fervidus imber alumen:
 Aut cinerem argillâ mixtum, gypsove tenaci
 Exagitat, fluctu tum labitur amnis & albo.
 Subjectam sed forte cavis cum flamma suburget
 Sandarachen^a Minio sparsam, Sorynque^b Rubricâ,
 Puniceas tunc reddit aquas, & muricis ostro
 Inficitur, vivoque salit ceu sanguine Gurses.
 Sic tua purpureis, Joppe,^c rigat ille fluentis
 Arva, Palæstinos inter notissimus annes
 Qui fluit, & campos, pelagique cruentat arenas.
 Nec mihi dissimiles visu dat habere liquores
 Fons Ruber Æthiopus^d lambens, nocitura veneno
 Porrigit incautis tamen hic sua pocula labris.
 Quisquis es, o rabido quamquam sub sidere Cancer
 Torreat ora) sitim non hoc depellere potu
 Ah malecaute velis, ne mens correpta furentem
 Alcidem exhibeat: furiisque agitatus Orestes
 Tristia ne tragico renovet spectacula cothurno.
 Non ne vides ut Avena^e nigro squalentia cœno
 Plurimus, obductâ veluti fuligine, terror

Ob-

igne agitatis, haberi putat Bacc. loc. cit.

(a) *Sandarachen*. Sandarache coloris rubri genus, quod in Auri, Argentique sodinis frequenter invenitur.

(b) *Sorynque &c.* Sory medicamentum metallicum lapidosum, odore tetro, colore nigro, simile Chalciti, Melantheriæ, & Misyi, utpote ex hisdem metallis proveniens.

(c) *Joppe*. Joppe Indig. *Jassa*. Urbs in Palæstina omnium antiquis-

sima ante diluvium condita, ut Solin. c. 34., Fontem habet sanguineum, de quo Bacc. l. 1. c. 14.

(d) *Fons Ruber*. Fons Ruber in Æthiopiâ; cujus Aquæ, teste Plinio apud Bacc. loc. cit., si bibantur mentem lædunt. restatur hoc idem Ovid. Metamorph. l. 15. Fab. 4.

(e) *Non ne vides &c.* Quare Læcus id genus dicantur Avena, habes apud Lucret. l. 6., ubi etiam multa enumerat Avena.

(a) *New.*

Obsideat? cæcis nam sæpe ingesta cavernis
 Chalcantum in partes ut tandem pruna resolvit:
 Tum Stagnis commota, ebena tum concolor Indo.
 Lympha cadit, pulloque lacus obtendit amictu.
 Chalcantho at contra si parcius hæreat ignis,
 Parcius uret aquas: æstu correpta minori
 Vena eadem æquoreos simulabit cærulea fluctus.
 At quæ sordentem cœnoso margine limum
 Tetra palus junco, fumoque obducit inertis:
 Exhibet & nidum, ranisque loquacibus escam:
 Nascentes viridi camporum hæc prædita luxu
 Gramineis velut in pratis imitabitur herbas.
 Hos tibi Carpathiis fundit de collibus amnes
 Neufola; ^a namque sinus dum multâ ærugine fœtos,
 Æraque, & accensi robur nimis acre metalli
 Flamma ciet subigens, vernantibus herbida ripis
 Threiciis latè tum funditur unda per agros.
 Nec te præterea suspensum causa moretur,
 Hærentemque velit, cur tandem Saxonas inter
 Luteus auratâ ditans aspergine campos
 Ochra fluat; ^b celso Rameli ^c namque fluentem
 Vertice, dum spargit, cognominis Ochra colorat.
 Sic eadem multis ludens Natura figuris
 Sedula diversos discriminat illa liquores.
 Qualis Apelleâ fulget qui clarus in arte,
 Æquora dum canis spumantia fluctibus, & dum
 Ger-

(a) *Neufola*. De Neufolâ, & ejus aquâ in Daciâ Thraciæ, quam vulgò Transylvaniam vocant, ad montem Carpathum, agit Bacc. lib. 6. c. 16., & alibi refert etiam loc. cit. Georgium Reychersdofferium Transylvanum, qui de Aquis ibidem virefcentibus tractat; atque locum locupletissimis æris fodinis, quæ Regiæ appellantur, factum esse. De hoc etiam scripsit Vesperius *De Rebus Pannoniæ*; ut idem Bacc. l. 5. c. 12.

(b) *Ochra*. De Fluvio hoc Bacc. l. r. c. 14., & in Saxonâ esse afferit. Ochra porro dictus ab Ochra fossili, quâ abundat.

(c) *Rameli* &c. De Monte hoc idem Bacc. l. 6. c. 7., illumque ad Goslarum ponit.

Germina, seu campos, & aprico vertice colles,
 Seu picturatis referat fera prœlia telis:
 Ille alios super, atque alios inducit, & addit,
 Et variat, rerum formâ variante, colores.

Sat comperta tamen fuerint nisi cuncta: latetque
 Si quid adhuc; & nosse velis quo cœtera pacto
 Fossilia irriguos tingant serpentina rores;
 Hæc tibi nostra suis collecta ostendet in arvis
 Inarime: dum grata oculo lustrabis aquarum
 Hospitia, & struatis rimabere Fontibus ædes.

Hæc sunt quæ memori^a cupiam te mente tueri;
 Carole, Franchiadam soboles: cui multus avitæ
 Stirpis honor: multas generosa per atria ceras
 Perlegisse dedit, nitique ad grandia virtus.
 Quem veteris doctum Monumenta Matheseos^b olim,
 Quindennæ comples brumæ dum frigora, Siren
 Palladio stupuit meritum certamine palmas.
 Quem modò non Latio tantùm sermone madentem
 Novimus: at culti pariter novere Britanni,
 Novit Iber, Senonesque, suis & vocibus uti
 Teutones, Illyriique, & quos sævet Attica cellus.
 Et quæ Threicio paret regnata Tyranno.
 Quare age, dum nostro teritur tibi semita campo:
 Hanc ego te, ~~per clara tuæ primordia lænæ,~~
 Horter inire viam, solidâque insistere plantâ.
 Hoc tuus, hoc laxis attrito in pulvere habenis
 Currat equus: mecumque eadem sentire memento.
 Nec novus abreptum trahat ardor, ut invia quæras
 Per loca ferre pedem; Vatis, precor, indue mentem,
 Si

(a) Hæc sunt quæ memori Gr. Alloquitur hic D. Carolus de Franchis Patricium Aquilanum e Comitibus Montorii.

(b) Quam veteris Gr. Cum

scilicet in Neapolitano Soc. Jesu Collegio Convictor adhuc quindennis *Physiomaematica Veterum Monumenta* publicè propugnaret.

(a) Del-

Si quis amor: nostrisque volens te junge Gamœnis.

Quo nunc Stagna modo vexent, libatave gustum
Alliciant: dictis aures adverte, monebo.

Dulcia cur nostris ^a Abucœtus ^a pocula labris
Misceat, aut teter non parco tristia ductu
Castilion; ^a Acidum cur hæc, potumve bibenti
Cur illa Austerum, justove ingrator Acrem
Præbeat; & morem supra cur denique Pinguis
Unda fluat: cur Salsa illac, hæc Aspera currat.

Primævâ erumpit quæcumque ab origine, nusquam
Per se lymphâ sapit; varios mixtura saporés,
Pro variâ tellure, graves, eademque salubres
Indidit, & venas in se convertit; ut alter
Sicca magis, vel sicca minùs calor ^b excoquit alter
Corpora: materie quæ mox fermentat in udâ.
Non aliter, lautas quàm si quis condiat escas;
Dispariles diversa tuo quas pruna palato
Præstat, ut admotum variaverit illa calorem.

Non impune tamen ^c patiar præcepta ferentes
Hic sua, quos dubias docuit Cyllenius artes:
Lethalesque (focis dum sæpe errantia ^d cogunt
Sidera stillati pretium posuisse metalli)
Ore bibunt fumos, animamque in sulfure ponunt,
Res ubi per flammâs elementa in prima resolvunt,

S

Mul-

(a) *Dulcia cur nostris &c.* Octo prima saporum genera in Aquis ex Galeno hic recensentur: nempe Dulcis, Pinguis, Acer five Acutus, Salsus, Acidus, Acerbus, Amarus, Austerus. Consulatur Bacc. lib. 1. cap. 11. Plin. lib. 15. cap. 27. tredécim omnino species enumerat in Vinis, Lacte, & Aquis; quibus sapor omnis adventitus est. Quid Abucœtus, quid Castilion, habes In Not. l. 1. pag. 7. lit. e., & pag. 23. lit. g.

(b) *Sicca magis, vel sicca minùs &c.* Est hæc opinio Aristotel. 2. Meteoror.

Test. 26., ubi Saporum omnium causam dicit esse Ignis virtutem inextinctam rebus, ut ait, & ingentem & diversitatem a ignoti, vel majori concoctione derivari.

(c) *Non impune tamen &c.* Chymici hæc designantur, qui apposita Chymicam a Mercurio edocti dicuntur: & horum subinde exponitur, & refellitur opinio de Saporibus.

(d) *Errantia cogunt Sidera &c.* Recolantur dicta lib. 2. pag. 101., & seqq.

(a) No

Multiplicem sapidum nequidquam corporis optent
 Hi speciem retulisse: Salis quoddam diffusa nexum
 Humida discutiant; vinclis tum quippe solutis
 E patrio emergit Sicco: tum denique liber,
 Prævalidas promens roranti aspergine vires,
 Dilutus de more dapem Sal applicat ori;
 Præcipuè incoctam si spargat Hydrargyron: & si
 Hanc opere in tanto partem sibi Sulfura quærant.
 His etenim, velut igne, latens Salis excita virtus,
 Non uno afficiet condita obsonia sensu.
 Nempe alia, atque alia ut rebus plerumque redundat
 Asperitas, alios sentire, aliosque licebit
 Expertos linguæ per tacta foramina succos.
 Cuspidibus nam crebra suis, hamove tenaci
 Cum rigeant instructa, aut sint mucrone retuso
 Lævia, sive alias habeant corpuscula formas;
 Hinc, ut inæquali feriuntur guttura tactu,
 Proh quantum varii tractantur in ore liquores?

Stet licet hæc multis recto sententia talo:
 Acceptamque tibi referant, Ars chymica: votis
 Non tamen arrisit: non hujus castra secutus
 Militiæ: placuit non his mihi tessera signis.

Nec modò, despecti a risit qui fulmina cœli
 (Impia dum, Divum pulsâ pietate, cogit
~~Memmiæ documenta sequi~~) diversa saporis
 Hinc genera edoceat, species hinc dicat haberi:
 Quod vulgò ut distant mortalia corpora membris:
 Dissimilesque artus circumtextura coercet
 Dissimilis: differre etiam sic ipsa necesse est
 Semina. principiis atque hinc discordibus, insint

Mul-

(2) *Nec modò despecti* (c. T. Lucretium Carum Philosophum Epicuri sectatorem Memmius Civi Romano clarissimo libros suos inscribentem de- signat Auctor: ejusdemque sen tentiam de Saporibus exponit, ut illa habe tur lib. 4. ejusdem Lucret.

Multa canaliculis par est interstita raræ

Intervalla, viæ, seu claustra patentia linguæ:

His majora, aliisque minora Animantibus: atque his

In simplex dissecta quadrum, sinuatave in orbem,

Aut triquetra, aut aliis quadam multangula, qualis

Extrema multimodis fuerit positura figuris.

Sic, ut aperta madent variantis pulsa palati (tant

Texta cibo: ut fauces nunc hæc, nunc illa frequen-

Corpora, Mopsopium stillant lævissima nectar;

Aspera sed contra gustu pars torquet amaro.

Per juga Pieridum, nulli detrita Priorum,

Qui se ferre pedem jactavit: & integra Cirrhæ

Flumina non aliis libata accedere labris:

Ille hæc inflatis resonet per compita buccis,

Si qua fides: si nulla sacri reverentia Veri;

Sic populis mendax, vulgoque imponat hianti.

Namque suâ positæ pateant in lucem, probentque

Res mihi cum se se: quid noctem effundere rebus

Coner, ut in medio caligent lumine gentes?

Utque tibi abnormes fugienti ediscere causas

Cognita clarescant, quæ jam latuere; remoto

Ut pelago noscas quæ celsis edita Najas

Collibus, Jonii ceu Nereis incola ponti,

Salsa rigat terras: hæc nostra ad carmina mentem

Adijce, tum voti ~~motum~~ gratabere compos.

Subter enim cum nulla solo defossa cavernis

Deliteant spatia ^a ampla undis saturata: nec inde

Proveniant faciles, natali ut Fonte, liquores.

Nec segetes ^b fecundet aquæ qui conditus antris

Paulatim in pluvios ær dissolvitur imbres,

S 2

In-

(a) *Deliteant spatia &c.* Commune nimirum Aquarum Receptaculum, Terræ viscera, unde aquæ omnes erumperent.

(b) *Nec segetes &c.* Fuit hæc Egypti appellabant: sicut in præsertim Aristotelis opinio. l. 1. Meteor. Ter. 13.

(a) *Comm*

Inclusum terris cum frigus inhorruit : & cum
 Diffluere e scabris versum jubet aëra saxis .
 Cum neque ^a ab effusis, hyeme impendente, pruinis,
 Sæpe procelloso mittunt quas nubila cœlo,
 Nostra suos habeat fontesque , & flumina Tellus ,
 Nec glacies , ^a quæ forte jugis induruit altis,
 Effluat æstivis resoluta caloribus : unde
 Occultum diducta cavi per viscera montis
 Querat iter , spargatque imas humore lacunas .
 Cum proprium ^a repetant genus alto a gurgite Fontium
 Oceani , & clarâ genitoris laude fruantur; (tes
 Hos eadem Oceani quidni tibi reddere salfos
 Unda queat ? latos nam terræ ingressa canales,
 Vix cursim attractis vitium non tergit eundo
 Pumicibus : medio sed tum velut æquore manat .

Quin etiam, ut glaucis desit mare fluctibus, ipsâ
 Quâ venit, ab tellure sales hausisse putandum est:
 Fossilibus quando salibus vel Terra redundat .
 Serpentem angustis, pressumque in faucibus imbrem
 Excipe, si crassæ cupias contagia venæ
 Deposuisse : animos tandem sic ille marinos
 Exuet, arctato dum subterranea lapsu
 Invadens vel saxa terit, vel lubricus errat,
 Perque reluctantes incursum obliquat arenas .
 Tunc ~~oblitiscitur~~, parvo que necit ab ortu,
 Adsciti Conjuncta salis, sordesque repurgat:
 Sobriaque instructis onerat carchesia mensis .

Quod nisi nunc Thermis pigeat, Stagnisque relictis
 Aonio breviter docilem te sistere Phœbo:
 Inventas diluta canam quas lympha per artes
 Antiquam falsi labem discusserit alvei .

Plu-

(a) Cum neque ab effusis &c. Alio- tur. Legatur *Anotomia Hydrostatica* P.
 rum sententiæ circa Fontium Aquas, Galparis Schotti Soc. Jesu, Cabeus
 & propria, penè communis, exponi- Tom. 1. g. 1. in Tex. 62. *Meteor. Arist. &c.*

(a) L.

Plura quidem artifici priscis conamine seclis
Tentamenta, quibus regno prope cessit avito
Doris amara: suis nec se se agnovit in undis.

Lanea principid, a cen tum præluderet ætas,
Vellera per totam multis expandere puppim
Mos fuit: exhaustis quæ postquam aspersa propinquæ
Halitibus maduere maris, tunc ilicet humor
Exprimitur, grato qui cymbion expleat usu.

Pila etiam b e cerâ placuit, quæ concava jactis
In mare reticulis missa est; vel inania clauso
Figlina vasa c sinu, stagnis ut merfa profunda
Ebiberent. terfas per cæca foramina guttas.
Namque arctos ceræ subtilior unda meatus
Dum subit, illimes positâ salfugine partes,
Cæruleæque trahit secum nil fæcis habentes.
Utque per argillæ venas quæ permeat amnis,
E scatebris quamquam falsus, dulcescit: ab ipso
Sic pelago lenes guttatim exfugere rores
Fistilia in Neræi potuere latentia campis.

Sed constare sibi non hæc te judice credam,
Quem mea formatum juvenili ætate fovebit
Exedra: Socraticæ dederit si cultâ Palæstræ
Ingenuo Natura tibi prævertere metas,

An-

(a) *Lanea principid* &c. Hæc ex Plin. l. 31. c. 6., ubi sic. *Quia sæpe navigantes defectu aquæ dulcis laborant, hæc quoque subsidia demonstrabimus. Expansa circa navem vellera madescunt accepto hultu maris, quibus dulcis humor exprimitur.*

(b) *Pila etiam* &c. Refertur hoc etiam ab eodem loc. cit. his verbis: *Item demissa reticulis in mare concava e cerâ pila. Inventum hoc tribuitur Aristoteli, qui Meteor. l. 2. tex. 24. sic habet: Si vas ceræum formans posuerit in mari, circumilligans es salibus ut non illiqueat aqua maris; quod enim ingre-*

ditur per parietes ceræ fit potabilis aqua: tanquam enim percolatum, quod facit sal-sedinem, secernitur.

(c) *Figlina vasa* &c. Tertius hic modus a Plin. etiam loco cit. habetur: *Putat enim eo pacto dulcescere intra vas figlinum Aquam maris, ut hæc credidit dulcem in Fontibus reddi ab argillâ. Duos hosce modos reprobat Gabæus T. 2. in Tex. 24. Philosophis Primò quia nō videt quomodo partes subtiliores aquæ possint ceram pervadere. Secundo quia experientia docet, saltem in vas testaceum: etiam penetrare.*

(a) *Hinc*

Annorumque moras; alium vis indita menti
Explicat, & facilem signat benè provida callem.

Hinc fortasse ^a magis modus ille aridet, amarus
Dulcia Nereidum vertendi in pocula fluctus;
Æquoreo vitream si postquam expleveris urnam
Gurgite: & impositi dein hæc tibi tegmine conti
Clausa, liquet vapidos subjectis ignibus imbres;
Tunc penitus Vitri fundo sal omnis in imo
Hæret inærs, superas impar ascendere in auras,
Nativo lentore tenax; tunc purior altum
Pars petet, & duro posthac immunis ab hauſtu
Blandusæ liquidos imitabitur altera mores.
Ignotos hæc arte Tagi parat accola potus,
Puppibus Eoam dum circuit Amphitriten;
Hæc Tameſis qui Fonte madet; sic nautica longam
Fallit turba sitim, pontum cum nulla coërcent
Litora: longinquis nec aquandi copia terris.

Nec me quorundam ^b latuere inventa, sequestro
Qui fabulo sordes; Saturni aut calce ^b marinas
Eluere, effuſoque volant detergere aceto,

Dum

(a) Hinc fortasse &c. Modus facillior vertendi aquas salſas in dulces exponitur, quem refert Cabeus T. 2. in Text. 26. *Metam. Arist.* Per vitream elambricam, ut ajunt, igne supposito. Id a Lusitanis in Indicis navigationibus usu receptum afferit. Apud Anglos item in more positum narrat Boyle in *Traſſ. de Salsadino Martis ſell.* 1. c. 2.: confirmatque ex literis celeberrimi olim Navarchi Riccardi Havvkill Equitis, qui sub Elisabethâ Classi Indicæ præfuit. Hoc ipsum ex relatione Linschotani approbat G. G. Leibnuzius In *Meditatione de separatione salis, & aqua dulcis.* Ut In *Al. Erud. Lips.* An. 1682. pag. 386.

(b) Nec me quorundam &c. Quatuor alii modi eluendi aquas marinas. Primus, percolando illas per sabulum;

ut laudatus G. G. Leibnuzius loc. cit., *Ex aliis Lipsæ* relatis. Secundus, Saturni calce, hoc est Cerusæ aceto *exſillato* *colobimæ.* Tertius, mixto Lithargyro, qui a Plin. lib. 33. cap. 6. Argenti spuma dicitur; & triplicis, ut idem ait, generis est: Chryſis, quæ fit ex Auro: Argyrus, quæ ex Argento: & Molybditis, quæ ex Plumbo. Quartus denique ex eodem, per Cadmiam, sive Cadmeam (quam & Calaminam, seu Lapidem calaminæm dicunt) non metallicam, de qua In *Not. lib. 1. pag. 6. lit. e.*, sed lapideam, metalli expertem: quæ reperitur in metallorum fodinis: subſtantiâ, non admodum dura: luteum, dum accenditur, emittens fumum. Per hanc igitur in aquas infusam deſecto sale ad innum vas, depurgatur liquor.

(1) Vos

Dum salibus tractim stillans secernitur, & dum
 Mitior, atque alium ducit maris unda tenorem.
 Et procul a cyathis. quandoque Lithargyros ^b egit,
 Flavaque amaritiem Cadmea ^b injecta removit.
 Clastica sic festis aberunt incommoda nautis,
 Cum potius prœdura nimis penuria cogit
 Penè extrema pati. structâ sic tutior Aino
 Institor in Sindas vehitur; semotaque longè
 Alter io Alcides auro loca facta, novaſque
 Hesperidas, Phasimque Argûs petit æmula Pristis.

At medio quæſita ſalo me dulcis aquarum
 Copia deficiat quamvis: vicinaque nullos
 Arva ferant fluvios, nec amico torrida nimbo
 Ora levent, ubi ſumma ſitini collegerit æſtas:
 Non opus eſt tantis ut multa laboribus emptos
 Ars latices fundat, puroſque reſolvat in amnes.
 Eſt alio quod fonte bibat, quò navita currat:
 Nulla licèt liquidum tellus manueſcat in uſum,
 Et nuſquam injuſſi manent prope cœrula rivi.
 Vos placidi propter ^a ſalientes litora ponti
 Teſtor, Aquæ, Centum gelido quæ gurgite Cellis ^b,
 Et ſalebras deducet inter, ^a nemonumque latebras.
 Imbriferas referatis opes, deſoſa reſoſis
 Dum veniens peregrina Cæcis hæc labitur, atque huc
 Pendula centenos ^a ~~remotus~~ unda per arcus,
 Ullt ſaliunt! lætoque ſonant ut murmure Fontes
 Arte liqueſcentes nullâ! præit ilicet artem.

Vel

(a) Vos placidi propter &c. Fontem
 mirum aquæ dulcis ad Centum Cellas
 per Aquam ductus 27. milliartium ſpa-
 tio elephas annis adductus operâ nun-
 quam latè hædenus pro merito lauda-
 ti Emmentium Principis Benedi-
 Pamphilli S.R.E. Card. ampliffimi.

(b) Centum . . . Cellis &c. Cen-
 tum Cellis. Ital. Civita Vecchia, Urbs

Fonticulus dictus in D. Perri, ut
 ajunt, patrimonio, ad maris Tyrthe-
 ni litus ſita: Trajano Cæſare Condi-
 tore celebris; hinc Partus Trajani
 dicitur a Ptolemao, ut in Not. Clu-
 ver. Introd. Geogr. l. 3. c. 26. Centum
 Cellæ ab eodem Trajano dictæ a Cen-
 tum cellis totidem tirenibus exci-
 piendis in portu paratis.

(a) Dam-

Vel ductu Natura suo; fecundaque blando
 Illa sinu scatebras, nullo impellente, ministrat.
 Non, mihi si doctas & Smyrna, & Mantua vires
 Sufficiat, veteresque iterum ferat altera lauros,
 Altera fatidicis animet præcordia flammis,
 Digna loqui te posse reat, cui prona iubenti
 Fluxit humus, tumidisque lacus erupit ab antris,
 O decus, o nostri pignus memorabile plestri,
 Pamphilide, Heroum soboles: quem jure sub ortum
 Fulgentem gentilis honos excepit in ostro:
 Quem Vaticanis jam destinat alma Tiaris
 Relligio: folioque volens immittit avito.
 Dumque vocat reduces^a consueta ad tecta Columbas,
 Quæ ramo instructæ volitent felicitis olivæ,
 Omina pacis amat prætere: cum fera terris
 Aufugiet clauso tandem Discordia Jano.

Quæ tamen huc dociles flexu manus apta sequaci
 Elicuit Latices? Tyrio-ne hæc flumina cantu,
 An Geticâ venere lyrâ? num capta loquaci
 Murmure Lesboi traxerunt carmina plestri?
 Num tibi, purpurei lux o clarissima Cætus,
 Aurea Palladiis quo floruit artibus ætas.
 Auspice, num Thebæ, Rhodopei an Thracia Vatis,
 An chelya ingenti cum fœnore cessit Arion?
 Te siquidem rupes, atque recedere iussas
 Vincentem cautes, expugnantemque revulso
 Vertice, te Fontes, & vitrea Stagna sequuntur.
 Difficili nec laxa jugo, præruptaque cursum
 Gulmina, non valles, nec inhospita tesqua morantur,
 Immemor unda sui, primosque oblita penates

Mil-

(a) Dumque vocat reduces &c. Re- | familiâ significet, quæ Columbam ore
 duces appellat Auctor Columbas: & | olivam gestantem habet in Gentilitie
 versu præcedenti Vaticanum solium | Stemmate.
 avitum: ut INNOC. X. P. M. ex eadem

(a)

Mille per anfractus, & montivagos labyrinthos
 Carpit iter durum: & patrio se litore credit
 Possè frui, quàm læta tuo sub numine currat.
 In te Cæsareos iterum præsentit honores,
 Trajanum sibi nacta suum; quo Præsidi priscum
 Alt stetit, æternum per Te sic rursus in ævum
 Stabit opus: fatique minas contemnet, & iras.
 Labere per virides fortunatissime campos,
 Et Laticum, Fons alme, decus; tua dona Viator
 Hauriat. hæc jugi dum pleniùs ubere fundes,
 Quàm bene Pamphilidos censu prædivite gentis
 Ingenium referes, Dominique imitabere mores!
 Hunc ego clara Patrum vincentem exempla suorum
 Concinnuisse velim; totumque Heliconæ moventem
 Me redeunte die, sero me vespere Titan,
 Et memori exciperet certantem carminis æstro
 Sebethum, Tiberimque novo conjungere placsa.
 Ignarâ sed fila manu tractamus; inertis
 Magna pudet tenuare lyrâ. Te magna canentem
 Facta parem poscunt, Phœbeis addite fastis
 Anniade; a solenne tuis nam grandia Musis,
 Et resonant Heroas modulari pectine: quando
 Non tibi vulgares aptavit Fama cothurnos.
 Hoc itidem auspicio felix, & ovanrior altum
 Calliopea petet, terrasque exola relinquet:
 Carminaque ad numerum lituo majore sonabit.

Parce, precor, Nymphæ: mora longior arcuit oris
 Si qua tuis: vatemque aliò dedit ire vagantem
 Te procul. Inatime; placitâ me compede vinctum
 Traxit amor: voluitque trahi captiva voluntas.
 Tam mihi, tam Phœbo, fulget qui murice Princeps

T

Dul-

(a) Anniade. Denotat hic Auctor olim in Neapol. Collegio Poëticæ Pro-
 P. Aloysium de Annâ Societ. Jesu professoris.

(a) Nam

Dulcè sapit , tardos ut non tractare liquores
 Post ego pertæsus verear : nam nectaris instar
 Mox etiam propriis subamari e Fontibus amnes
 Quærendi accedent , & tristis origo saporis .

At non hîc , sensum Liquidi cur vexet amaror,
 Causâ diu repetenda subest ; nam falsus ^a ab ignâ,
 Visceribus qui serpit humi , si ferveat imber ,
 Phasiaci referet contrita absinthia Ponti,
 Abrotonumque ferum , & mordentia Centaurea .
 Vulcano siquidem cum sæpe incenditur acri
 Lympha , nec indomiti congressum sustinet hostis :
 In tenuem exhalat sensum resoluta vaporem ;
 Dumque minor , residique latens uligine torpet :

Et fovet exsuccas tenui conamine fibras ;
 Tum verò has inter fluitat qui plurimus , & qui
 (Vicino velut igne rogos , velut inter aristas
 Neglectæ quandoque faces) Sal ardet : amaras
 Hæc magis inspersâ faciet falsugine : raptis
 Quò magis exarsit subjecto in fomite flammis .
 Vivida ut effusus circum præcordia sanguis ,
 Dum nimis incaluit , tunc fervet amarior : atram
 Vertitur in bilem ; & multâ jecur intumet irâ .

Nostra etiam ^b falsi torquebunt guttura potus,
 Deficiat si flamma , & penè oppressa residat .
 Tristis amaritiam Stagno tum quippe tepenti
 Sentiet unda suam , pars ut subcruda reliquit ;
 Quam coquere imparibus nequeat cum viribus ardor
 Debilis : aut superet Mixti cum fortior illo
 Durities , tetro tunc lympha humore redundat :

Aspe-

(a) Nam falsus ab igni Gr. Prima
 causa Amaritiei in aquis , ab igne sub-
 terraneo nimis effervescenti qui cum
 liquoris salis efficitur , in amaror
 convertit . Vide Bacc. l. 2. c. 13.

(b) Nostra etiam falsi Gr. Secunda
 causa amaroris , ab exiguo calore , qui
 partes subcrudas relinquit . Consulte
 Bacc. loc. cit.

(a) Flu-

Asperaque indocili perstringit vulnere fauces,
 Solibus haud aliter quàm cum non cocta malignis
 Poma per Alcinoi sylvas subacerba palato
 Gustantum sapiunt: saccosque oblita priores
 Degenerant; decepta suum nec servat honorem
 Crustumis Pomona pyris, tenerisque Falernis.

Flumina quin etiam ^a cæcas serpentina terræ
 Per foveas: clausisque solo sic obvia tractim
 Effluviis, aliter potuere subinde recenti
 Fermento redolere; aliasque ingressa lacunas
 Credibile est alto linguam percellere sensu.
 Salsus enim venis qui fluxerat ante, recurso
 Inde novo se Gurges agit; diversaque labris
 Pocula mutato sitientibus exhibet alveo.

Troglodytùm juxta fines, quà Phœbus ab axe
 Altior Æthiopus flagrantis sidere terret:
 Mirificis ^b (nec vana fides) Lacus affnat undis,
 Insanumque vocant; vario mutabilis ille
 Ingenio, varios certâ nam lege sapes
 Præstat: & alternis nunc hos, nunc induit illos.
 Quippe ubi Sol terras oriens afflavit, amarus
 Dat latices: medio sed cum micat altus Olympo,
 Liquitur in falsos: cœlo si lumina ferus
 Hesperus ostendat, dulci tunc gurgite dulces.
 Vertitur in cyathos, vitiumque emendat aquarum.

Unde autem Austeri, ^c vel Acerbi copia roris,
 Aut Acidi, aut Pinguis veniat: quî Dulcis, & Acer

T 2 Fon-

(a) *Flumina quin etiam* &c. Tertia causa a mixturâ diversorum corporum.

(b) *Mirificis* &c. Fontis hujus, sive Lacus, quem Solis dicunt, meminît Plin. l. 2. c. 106., & l. 31. c. 2. additque l. 31. c. 2. *Insanum* vocari:

& ter in diem mutari.

(c) *Unde autem Austeri* &c. Reliquos sapes ab igne provenire cum Philopho asserit Auctor: prout magis, vel minus adurit; prout hæc, vel illa fossilia in aquis exagitat.

(a) *Chal-*

Fontibus accedat fapor additus; in via quamvis
 Difficiles aditus, inconcessosque recessus
 Abdiderit Natura, brevi tamen ordine pandam.
 Terrenas nam clausa subit quæ flamma cavernas,
 Ipsa eadem multos non uno e corpore succos
 Exprimit. hinc Pingues dabit illa, Bitumine Sulfur
 Cogit ubi exurens: ubi volvit Hydrargyron, Acres.
 Hinc Acidos reddet Chalcantho incocta Trichitis.
 Qui fapor at mordax, aut qui perhibetur Acerbus,
 Quique etiam Austeros effert potantibus amnes:
 Hunc lapidum mixtura, hunc & Ferrara, b largè
 Quà scatet exundans, atque hunc perfecit Alumen.
 Pura sed a primo quæ vena eruperit ortu,
 Hanc dabit illimi, fluvioque argilla salubri;
 Qualem sæpe solo circum pubente solemus
 Despicere attrito stringentem jugera sulco:
 Mulcentemque animi jucundo murmure curas.

His alii adjungent se se (prout distita multæ
 Temperies lymphæ sive hæc, sive illa) sapores.
 Misy c etenim multâ dum se Chalcitide e miscet:
 Tum Fortes volvuntur aquæ. Scyptiria d Fontes
 Imbuit, effusi vel cetera Bituminis? albent,
 Plenaque spumosi reddunt mulcralia lactis;
 Lactis ut irriguos miratur Cardia e campos.
 Stagna tibi vinosa fluent, ubi Stagna fodinis
 Orta metalliferi spargat pars illa vaporis,

Quæ

(a) Chalcantho incocta Trichitis. De utroque Fossili, Vide Not. l. 1. pag. 6. lit. b., & pag. 22. lit. c.

(b) Ferrara &c. Ferrara, nimirum Ferri fodina.

(c) Misy . . . . Chalcitide &c. Misy, de quâ Plin. lib. 34. c. 12., Metallicum recrementum, cum Chalcitide natum. Chalcitis, de quâ etiam Plin. loc. citat., recrementum ejus-

dem generis, crassius Misy. dicitur etiam Atramentum rubrum, & Pyrites ærosus, æris speciem præferens.

(d) Scyptiria. Scyptiria, Alumen est, ut in Not. l. 1. pag. 23. lit. d.

(e) Cardia &c. Cardia Aqua calida saporis lactei in Chersoneso Thraciæ, ut Bacc. l. 1. c. 12.

(a) Lym-

Quæ violenta magis, quæ permeet acrior undas.
 Hæc temulentus aquâ Macedum Lyncestis ^a oberrat
 Pascua: fœcundo quas qui cratere meracas
 Ebibat, hic madido succumbet victus Jaccho:
 Ebriaque incertis flectet vestigia plantis.
 Tales Bacchei ^b spargentes limina Templi,
 Fundentesque merum Latices sub frigora Jani,
 Andron Fama canit Patri sacrasse Lyæo.

Sed neque sensiferum species, nec multa saporum
 Nomina, non causæ quæ sint, meus audet Apollo
 Concinuisse; velit si quisquam hæc noscere, noscet
 Hic prius, & numero poterit comprehendere certo,
 Quot lacrymis irroret humum Titonia conjux,
 Dum dolet Argolico confossum Memnona ferro;
 Aut, ubi somniferos torquet nox humida cursus,
 Sidera quot Vesper nocturno accendat Olympo.

Quid me igitur placido raptum de litore molles
 Trans Arabas novus ardor agit: sparsasque per æquos
 Cycladas, & Rheni trans ostia, transque nivalem
 Æmathiam, & patrio voluit deducere cælo?
 Una (licet tellus mihi nulla externa petatur)
 Ænaris una meis quæsitam versibus addet
 Ora fidem: collecta suis nam plurima servat
 Æriferis fermenta Cavis, & plurima flammæ
 Semina: quæ liquidas passim subeuntia venas
 Innumeros promunt diverso ex igne sapes.

Horum ubi per notas repetes primordia causas:
 Quod nempe, ingenitâ dum se virtute refundit,
 Fossile perficiat: fracto vel acumine turbet;

Sin-

(a) *Lyncestis* &c. Lyncestis Macedoniæ fluvius, cujus Aqua epota ebrios reddit: ut Plin. l. 2. c. 106. & Ovid. *Metam. lib. 15. Fab. 5.*

(b) *Tales Bacchei*, &c. Fons in

Andro Insulâ, prope Templum Bacchi; eidem sacer: qui, ut Plin. loc. cit., quotannis Nonis Januar. vini sapore hæbat.

(a) *Nova*

Singula mox oculis subjecta fidelibus ultro:
 Inspicies, se se dum sensibus obvia pendent.
 Namque Color, namque ipse Sapor, Frigusque, Calor.
 Atque idem non semper Odor, Pondusque, Notanti (que,
 Certa dabunt documenta, quibus clarescere origo
 Possit, & affectæ manent quo corpore lymphæ.

Avia sed quando non se Natura liquorum
 Prodidit; & multo quamquam tentata labore,
 Haud mixtura liquet; cum qui subtilior imbres
 Halitus illimes affiat, ceu corporis expers,
 Intentas oculorum acies, & lumina fallat;
 Abdita tunc allo e latebris molimine quæram
 Eruere, & penitas conabor discere fibras.
 Nam mihi, Septembres postquam venere Kalendæ:
 Tunc, prius æquales Titan quàm fecerit horas;
 Et totidem luci, totidem diviserit umbris;
 Non percepta soli tunc vestiganda liquentis
 Dona; sed ante, tuos pluvio quàm nubila cœlo
 Acta superfusis inspergant imbribus agros.

Ergo, renascenti noctem cum dispulit astro
 Lucifer (intacto nam tum fuit unda meatu,
 Quem Natura dedit) riguo te Fonte lebetem
 Explevisse velim, subjectisque urere prunis.
 Perveat ille tamen iusto sic tempore, donec
 Dimidio siccentur aquæ: ne fortè recedat
 Omnis, & in vacuas abeat ne spiritus auras
 Indeprensus adhuc. reliquæ pars coctilis undæ
 Protinus excitos exhalat ab igne vapores.

Tunc & odoratu subito sensisse licebit,
 Quæ gremio Ænariæ foveat: quibus imber abundet
 Fossilibus: Nitrum-ne magis, tetrum-ne Bitumen,

An

(a) Nam mihi Septembres &c. Fossilia aquis immixta, habes penes
 Hos, & alios modos ad investiganda | Baec. l. 2, c. 4.

(a) App.

An ne Apyrum, ban saturos diffundat Alumine odores?
Ipse etiam, medio qui tum subsidet ahenō,
Limus iners tibi signa feret; dum pondere pressus
Labitur, & lapsu subter stagnante resistit.

Æquoreâ sedenim latices sanguine foeti,
Albentem posuere scobem: qui sulfura celant,
Putida liventis linquunt purgamina fæcis.

Qui Cyprio multum ære scatent, hi sorde residunt
In viridi, æstivis quæ Solibus usta nigrescit.

Dant rubra immixti ferro: dant livida plumbo
Recrementa; aliis, aliisque metallica subsunt:
Ut suffecta suis emergit vena fodinis.

Sic demum edoctus, certo velut indice, disces:
Quos tulit illa habitus, patrioque e gurgite mores.

Id tamen ^b at multis expertâ indagine solers
Asequar: immundos bibulo si gauisape rores,

Quod teretem affimiet converso turbine conum;
Excipiam; proclivis enim eluctabitur omnis.

Tunc humor, guttisque ibit per cola profusis:
Multaque consperso stagnabit glebula fundo;

Quæ tibi quæsitum sua per vestigia tandem
Una dabit specimen. ramentis namque retetis
Mixtaque constabunt, & aquæ natura patebit.

Sat mihi præterea notæ ^c experientia Virgæ
Exploratae aliis vetitas deprenta per artes,

Auctu-

(a) *Apyrum*. Vide Not. pag. 23; lit. e.

(b) *Id solum* &c. Modus ad dignoscenda eadem Fossilia per Filtrationem, ut ajunt.

(c) *Sat mihi præterea* &c. P. Gaspar Schoerus Societ. Jesu in suo *Thesaur. naturæ Phisico*, sive, *Magis Universalis Naturæ, & Artis*, Par. 4. l. 4. Syntag. 4. De Sympath. & Antipath. quarundam Plantarum c. 1. De Sympath. virgæ corollæ cum metallis, utum hujus virgæ

in metallis quærendis reprobatur: Multosque refert id ipsum sentientes: inter quos Agricola; Armandus Kircherium, aliosque. Nec vim a naturâ inditam ad id recognoscit in virgâ: sed vel Casui, vel Dæmonis opera attribuit. Metalloscopi verò pro licito usu stant; multa tamen requirunt, ut Virgæ virtutem exerat; inter cætera, ut bicornis sit, ut pugno ambarum manuum constingatur &c.

Auſuris male parta ſacro patrimonia cenſu;
 Nuſquam tuta tamen, nunquam tractabilis ullâ
 Viſa manu, admiſſo faciet quam crimine ſontem.
 Scimus, ut arboreo diſſecti e ſtipite rami
 Indicis officium ſubeant: cum nempe bicornis
 Virga manu regitur, pugno conſtricta tenaci.
 Sic facili oſtendet ductu quâ multa metalli
 Vena latet, diti vel quâ tumet ubere tellus;
 Foſſor ubi effraſtis violento vulnere ferri
 Viſceribus terræ latet obrutus: unde reverti
 Si liceat, foſſo redeat male concolor auro.
 Novimus indocti plauſum captantia vulgi
 Plurima, quæ triviis vanus diſpergat Aruſpex.
 Ut corylo argentum reſpondeat: æraque monſtræt
 Fraxinus: ut plumbo piceaſter adhæreat albo:
 Ut ferri immerſum caveis tibi denotet aurum
 Virgula. nam plures poſtquam deſcripſerit orbes
 In gyrum revoluta, acie tum verſa quieſcit,
 Atque affixa hæret, partique obvertitur illi,
 Quæ ſperata diu, quæſitaque dona recludet.
 Parrhaſiam qualis Magnetica fertur ad Arcton
 Cuſpis ubi, & notis indulget amoribus: unum
 Illa polum repetens, unam circumvaga metam
 Quærit amans, Helicemque ſuam, ſua gaudia, poſcit;
 Donec ad optatos cœli converſa Triones,
 Sidere læta ſuo, votisque immota fruatur.
 Secta metalliferas ita quærere Virga latebras
 Dicitur, injuſſo rapitur quod neſcia motu.
 Hoc Natura parens, aut hoc præſentia ramos
 Ingenio induerint cantamina: tu tamen uſus.
 Hos fuge; namque dolis iſthæc obnoxia ſemper
 Alea; nec magicas præſtat prædiſcere fraudes,
 Tanarioſque dolos, percuffaque fœdera Diti:
 Primigenas reſtegant ut cognita balnea partes.

Sat

Sat tibi continuo Veterum sudore paratis
 Ultier exemplis: varias & noscere causas,
 Quo gens culta modo multos experta per annos
 Edidicit solidis olim deprendere signis.

Quid male turbineam fragili tentare Charybdim
 Puppe super Piscator amat, qui tuta propinquo
 Solvere lina mari potuit, prædâque potiri?

Demens! ad rectam qui non explorat amuffim
 Sedulus Inventâ, & fidei suspecta requirit.

At quibus arridet subtiliùs intima rerum,

Et sedet hæc animis acie lustrare magistrâ:

Aucta recens aliam dedit his industria mentem.

Vitrea^a (namque operi genus id magis apta putan-
 Ærea dum, simili vel quæ compacta metallo (tur:
 Vasa, recremento fallunt tentamina multo)

Vitrea bina legunt: capiant quorum altera lympham:

Alterâ, quos fervens exhalat lymphâ, vapores.

His angusta nimis longo extenduntur hiatu

Colla, sinusque capax distortum turget in orbem.

Tum denso levifse luto: tum naiada Vitro

Ingerere, immiffos Foculi quod perferat ignes,

Profuerit. gemini hinc atque hinc simul utraque vasis

Oscula nectuntur, cœno sed perlita: ne qua

Forte interclusos effundat rima liquores.

Hos habili subjecta manu Fornacula tandem

Excoquit. excitis spumant dum Vitrea bullis

Turgida, quæ gravidam præbent humoribus alvum:

Fœta vaporato stabunt tunc altera fumo:

Quò facili irrumpet per colla innexa meatu.

Excipulo gelidus qui circumfunditur aër

Fumiferam in guttas tunc solvet frigore nubem.

V

Hæc

(a) Vitrea &c. Describitur hic Vasi stillatorium, ut ajunt, vulgò La Storta

(a) Pra-

Hæc ubi, discussâ crassi contage madoris,
 Fluxerit in veterem Liquidi conversa figuram;
 Arripe tunc, & rapta manu sejunge remoto
 Vasa luto: pateris & mox inverge: profundent
 Illines terfo penitùs purgamine rores
 Illa: sed hæc denso sordebunt plurima limo.
 His actis, deprensa brevi documenta sequentur
 Tempore; quamque liquor nostris vim naribus halat,
 Quodque sapit, tacto promet tibi signa palato:
 Abditaque evenient genitalis corpora venæ.

Hos autem stillandi usus, præceptaque claris
 Divorum auspiciis ad nos delata recenset
 Primitus antiquo vel Fama antiquior ævo.
 Ætnæo hæc olim (si rite audita recordor),
 Ignipotens Inventa prior Vulcanus ab antro
 Extudit; æthereo fulmen dum forte Parenti
 Cudit agens, trifidoque armat fera nubila telo.
 Namque Omole, & totis afflata Ceraunia saxis
 Ille tremarent, ruerentque gravi concussa ruina
 Mænala: flammiferi tunc semina sulfuris, atras
 Miscuit & pluvie partes, & grandinis iras
 Terrificas, Cœli, tempestatumque frementum
 Sibila, & Alpino fœtas Aquilone procellas.
 Interea admotis per ahena undantia flammis
 Fusa liquent dum cuncta, fluit subtilior inde
 Spiritus; hunc tumidæ sparsum fulgoribus æthræ
 Fulminis infundit radiis, manibusque suburget;
 Lethiferum donec Steropis, Brontisque caminis
 Exit opus, quo sacra Jovis vel dextra superbit.

Verùm ubi nullus odor jacto suffimine, nullus
 Vel sapor indicium quæsit Fossilis edit;
 Non alia in primis, multove frequentior usu
 Corporis immixti te certum regula reddet:
 Alterius densata situ, secretaque vasis

Pur-

Purgamenta suo quàm si rimabere conno .
 Tunc etenim poterunt oculo discreta sagaci
 Sub sensum cecidisse : notas hinc denique certas
 Prodere , & occultæ speciem docuisse fodinæ .
 Præsertim igniti ^a si quando lamina ferri
 Partibus his , fundo quæ dudum hædere sub imo,
 Spargatur ; tum Sulfur olens expirat , & auras
 Inficit ; at Nitrum , vel quæ Chalcanthon , Alumen
 Vel referunt , albo discissa hæc pollinis fidunt .
 Salsa crepant sparsim fragmenta , Argilla quiescit,
 Et Cinis , & Gypso Calx mersa : at cætera facis
 Pars fuit in tenuem sensim resoluta liquorem .
 Et licèt undantis non his manifesta metalli
 Conditio patuisse modis tibi possit : aceto
 Dilue reliquias , validi seu munere Bacchi,
 Quod tibi stillicidij fervens labor extrahet , ut ters
 Vel quater Ultrinæ violentum senserit ignem .
 Olli ubi miscueris sordem , tunc sorde relicta
 Pura metalliferæ constabunt semina stirpis .

Quod sequitur, non unus aquas, non semper & idem
 Afflat Odor . Tetro pariet nidore mephitim, ^b
 Pollutasque premet nares graveolentior , ipsum
 Plurima si putruit pars non digesta sub ortum:
 Primaque nativo fœdavit corpora tabo .
 Hinc rivos delata inter processit , & altè
 Corripuitque Lacus , & olenti vestit ulvæ .
 Nec fluxisse semel lethali imbuta veneno
 Dicitur ; Herculeos ut quondam fluxit in artus
 Didita , Nefseo venit quæ sanguine pestis .
 Hoc mage , non cocti si depurganda metalli

V 2

Ex-

(a) . Præsertim igniti &c. Expe-
 rimenta hæc ex Bacc. l. 2. c. 3.

(b) . Tetro pariet nidore &c. Te-
 ter Odor, Primò, ex Aristot. 4. Meteor.

ex defectu concoctionis partium mixta-
 rum in aquæ. Secundò ab excrementis
 metallorum non coctis ab igne . Tertio
 a sulfure, bitumine, &c. ut Bacc. l. 4. c. 6

(a) Asphalt-

Excrementa rotet, Lacubus vel sulfura vivax
 Flamma bitumineis interferat; ilicet omnis
 Deperit illuvie virtus labefacta; putrique
 Tabe salutiferum deperdunt Balnea robur.
 Cerne, Palæstinis Arabem qui finibus arcet,
 Fluviis obductum torpentibus Asphaltitem;^a
 Cerne, licet, diæ vel nunc vestigia flammæ,
 Ultriciis scelerum flammæ, quibus impia quondam
 Fulmineasque faces, meruitque & Numinis iras
 Progenies (at tu Numen malefana timeres).
 Camporum in medio, piceæ ferruginis instar,
 Putidus ille, situ lucem contristat inerti.

Arva Dicarcheo quondam funesta Colono,
 Bajarumque sinus, Cumarum & terruit agros
 Mortifero pædore gravis: dum pascua circum
 Inquinat, & Volucrum vetat ire impune per auras
 Agmina, qui resonat facti de nomine Avernus.^b
 Nec minùs Amsancti^c polluto vortice valles
 Obruit unda nocens, turpi dum marcida fluctu
 Eluctata ruit per hiulcæ viscera terræ:
 Infernasque aperit fauces, atque ostia Lethes.

At meminisse velit qui cætera, cætera mecum
 Expediet Phœbus; Martis Symæthia^d lucos

Seu

(a) *Asphaltitem* &c. Asphaltites celebrer Judææ Lacus in Pentaposti, ubi olim Sodomæ, nunc *Mare mortuo*. Nihil præter bitumen gignit, ut ipsum nomen sonat: ἀσφαλτῖς quippe Latinis bitumen. De hoc Plin. lib. 5. c. 16., & Strabo l. 16.

(b) *Avernus*. Avernus, Lacus in Campania, inter Bajas, & Puteolos. Etiam nunc *Lago d'Averno*, & *Di Tripergola*. Avernus porò ab Ἀΰρος, ex ἀΰρ privativo, & ὄψις, Avis: hoc est sine avibus; talem enim olim expirabat mephitim, ut super illum aves impune volare non possent; quod tamen

inter fabulas reponit Strabo. Nunc verò non ita. Vide l. 6. p. 303.; causamque discriminis reddit Servius in *Æn.* 6.

(c) *Nec minùs Amsancti* &c. Amsancti Vallis, vulgò *La Valle di Fricenti*: ut ex Sanfelicio Ferrar.: Locus in medio Italiæ apud Hirpinos, aquis adeò pestiferis scatens; ut accedentes perimar; ex quo inibi fictum Inferorum spiraculum.

(d) *Symæthia* &c. Symæthus Siciliæ fluvius, Indig. *Jarretta*, & alius *Fiume di S. Paolo*: inter Catanam, & Morgantium. Illum Virg. *Æn.* 9. circa Martis Lucum fluere asserit.

(a) *Flu-*

Seu circum, gemini seu flumina pigra Palici.^a
 Seu quæ finitimæ non æqua Pientia^b genti
 Stagna fovet, miseris vel non innoxia brutis.
 Adde super Laticesque Gelæ,^c Cyanesque lacunas^d
 Persephones furto celebres: quæ Tartara, & Orci
 Antra novo quondam patuere adapertha barathro.
 Namque ferunt, e deprensa trucem Proserpina Ditem
 Cum fugeret, Nymphas, Cyanemque in vota vocasse.
 Tum Cyane, infantis casum miserata puellæ,
 Nequidquam imbelli Plutona repellere dextrâ
 Nititur, & tenues infirmo pectore vires
 Opposuisse; moræ sedenim Saturnius ibat
 Impatiens: validoque movet dum sceptrâ lacertos
 Tum Cyanes percussit aquas; exterrita furvos
 Exceptit Nymphe patrio cratere jugales.
 Tunc via Coccyi facta ad regnæ horrida Fontem
 Per medium: latè tunc Fons Phlegetonte refuso
 Lurida Tanarij retulit contagia Stagni.
 Ex illo, tacitis dum fletibus ora liquefcunt,
 Offaque mollitis abeunt evanida membris
 In latices, lymphæque fluunt pro sanguine venæ:
 Hæsit aquis Cyane, nec se se agnovit in illis.

Quas

(a) *Flumina pigra Palici* &c. Palitorum Lacus, Indig. *Lago di Naptibia*, velle Fazello; inter Leontinos, & Menas in Sicilia, a Palicis gemellis Iraribus, Jovis, & Thallæ filijs nuncupatus: superstitio, ac Poëtarum fabulis celebrer. Confule Bacc. l. 4. c. 8. Scæter nunc tribus fontibus, quos *Naptias* Incolæ dicunt: frigidæ quidem, & puridas habet aquas, sed alijs morbis salubres.

(b) *Non aqua Pientia* &c. Pientia, Ital. *Pienza*, a Pio II. P. M. dicta: olim *Cornalatum*; in colle, & egro Senensium, ubi lacunæ frigidæ ebullentes aqua animantibus omni-

bus noxiæ: ut Bacc. loc. cit.

(c) *Laticesque Gela* &c. *Gelas* Sticiliæ Fluvius, vulgò *Flume di Terra Nova*: ut Claver. lib. 3. cap. 41. non longè ab Urbe olim *Gelâ*, ubi nunc *Alicata*, terribilium odorem emittens. Vide Plin. l. 4. c. 6.

(d) *Cyanesque lacunas*. Quos duos asserit Bacc. l. 4. c. 8. esse Fontes in Sicilia sub *Cyanes* nomine, non procul a Syracusis, qui nunc *Indigenis Pisma* & *Pismotta*; Proserpinæ lacuna alii appellant.

(e) *Namque ferunt* &c. Habes hæc omnia penes Ovid. *Metam. l. 5. Fab. 6.*

(a) *Plis*

Quas male fœdatas Erebei aspergine fellis
Odit adhuc, refugitque graves. hinc horrida vultu,
Nec dilecta suo posthac arrisit Anapi.

Sed madidos quamquam tabo, illuvieque malignos
Terra Lacus, Fontesque sinu depromat. inertes;
Non aliis contra deerit sua gratia Stagnis;
Cum vel odoratos videas hæc undique nimbos,
Et Cilicum lætas redolere fragrantia messes.
His fruitur: ^a sensus his blanda laceffere fertur
Fonte suo felix Regio, quæ culta renidet
Euphratem, Tigrimque ^b inter, quæis nomina debet.
Hic etenim ^c quondam peregrini ut litoris hospes
Forte sedet, ripasque premit Saturnia Juno:
Tunc ripæ, Hyblæis afflati & floribus amnes
Spiravere novos, primo ceu vere, vapores.
Has etiam Ausoniis ^d vel nunc illustria terris
Æmiliâ tibi sparsa viâ dant Oppida: lymphas,
Multa ubi conferitur lacrymato camphora gummi.
Sic celebres olim Bajano in litore Fontes ^e
Commemorant, gratam fundentes naribus auram.
Et pariles, duplici pulsata Pelasgia ^f ponto,
Agricola excultæ quæ conferit arva Methones, &
Præbet ab effossis putei penetralibus imbres:

Quos

(a) *Hic fruitur: &c.* Describitur hic Fons Chaburæ in Mesopotamiâ: de quo Plin. l. 31. c. 3. *Unus*, inquit, *in toto Orbe traditur Fons aqua jucundâ circum in Mesopotamiâ Chaburæ: Pabula rationem afferunt, quoniam eo Juno per-sula sit.*

(b) *Euphratem, Tigrimque &c.* Mesopotamia scilicet, ἀ μὲν τῶν ποταμῶν, hoc est, media inter amnes, Euphratem, & Tigrim. Vide Cluver. *Introd. Geog. l. 5. c. 23.*

(c) *Hic etenim &c.* Vide Not. super. It. a.

(d) *Has etiam Ausoniis &c.* In viâ Æmiliâ, inquit Bacc. l. 3. c. 13., Sub-

Aquario oppido, aqua, quæ bibitur in Balneis Camphoram redolet. fuscus tamen idem l. 5. c. 4.

(e) *Sic celebres olim &c.* Hoc ipsum ex eodem lib. 1. c. 13.

(f) *Duplici pulsata Pelasgia &c.* Pelasgia, Peloponnesus nimirum, Junium inter, & Egæum mare extenta. Ital. *La Morea*: quæ Pelasgia olim a Pelasgis incolis dicta est, ut Plin. l. 4. c. 4.

(g) *Quæ conferit arva Methones &c.* Methone, vulgò *Modon* in Peloponneso. Hic, P. Arduino Soc. Jesa teste, in Not. l. 31. c. 3. Plinii, Puteus est aquæ Cyzicenum unguentum redolentis; atque meminit illius

Quos inter talis volvit se fluctus odorum,
Cyzicos Æmoniis qualem jactabat ab oris.

Ipse etiam (quod luxus iners, mollisque voluptas
Non subit irrumpens?) genio blandita nepotum.
Cerrat Achæmenios imitari ars æmula rores:
Et segetes balinea docet retulisse Sabæas

Artifici medicata manu. Te namque severos
Oblitam Curios: clarâque a stirpe parentum
Degenerem, his olim fama est te, Roma, a pudendis
Indulxisse modis; balano Nymphæa liquenti,
Mercibus aut Syriæ tunc cum maduere profusis,
Barbarico Arsacidum tunc & rorantia costo
Labraque, & infectis sparsere sedilia muris.
Plurima sæpe suo Narcissina, b Sufina b fucco,
Irinaque, b & Cyprino b Mendesia b mixta fragranti
Magma, in Asiaticas verterunt balnea Thermas.
Romanos rerum Dominos dum vincere Tellus
Asia, & imbelli potuit submittere cultura.

Non tamen in Latiis carpenda licentia Stagnis
Tam mihi: cum serpens penetrarit in horrida Martis
Castra lues. jam tunc unguenta c exotica partum
Jus sibi quæsierant, nullo prohibente, sub armis;
Indignata nefas Soboles Mavortia quando
Horruit imbutos nardo, myrrhâque madentes
Profluere indecores durâ sub casside crines.

Quin,

illiùs Pausaniam In Messeniâs cir-
ca finem, & Athenarum l. 4. pag. 284.

(a) *Te, Roma, pudendis &c.* Apud
Suetonium cap. 37. de Cajo Caligulâ:
Ecce de Helio Gabalo apud Lampridium
legimus amborum jussu delibutos
balnearum parietes unguentis: ut odo-
rem in corpora, quæ lavabantur,
transfunderent. Testatur hoc idem
de Cajo Principe, aliisque Plin.
l. 13. c. 3.

(b) *Plurima sæpe suo &c.* Hæc,

& alia multa unguentorum genera
habes apud Plin. lib. 13. cap. 1. Ecce
Narcissina quidem, quæ ex Narcissi
radicibus: ut idem lib. 21. cap. 19.
Sufina, quæ ex liliis conficiuntur
Susa enim lilia Phœnicum linguâ appel-
lantur. Irina, quæ ex radice Iridis,
vulgò *Giglio pavonazzo*. Vide Pl. l. 13. c.
1. & alibi. Cyprina, quæ ex Cypro. Mé-
desia, quæ ab Urbe Mædesio in Ægypto.

(c) *Jam tunc unguenta &c.* Con-
sulatur Plin. l. 13. c. 3.

(a) Nam

Quin, bellatrices septem quæ collibus Orbem
 Submisere Aquilæ, festis plerumque diebus
 Turpatas fuso macularunt unguine plumas.
 Scilicet hæc decuit victrices pompa: subactis
 Gentibus, hæc merces, hæc præmia digna manebant.

Fluxa sed artifici non hinc Myrothecia quæram.
 Luxurie: Natura suis dum provida me nunc
 Allicit exspirans, captumque oblectat in undis;
 Fluminaque Eoas Arabum redolentia fruges
 Tot mihi Orontæo perfundunt nectare campos.

Nec modò fatidicâ loquitur quæ Pythia lauro,
 Non quærenda Tripus, ut odori causa liquoris
 Reddita, se tandem manifesto in lumine prodât.
 Nam bene digestis^a & rerum summa latentum
 Partibus, & serpens terræ intra viscera præstat
 Cuncta calor: tectis ingens dum clausa caminis
 Corripit igne solum fornax, latebrasque perurit.
 Tum commota diu, flammâque agitata perenni
 Fossilia halantem fluido coguntur in alveo
 Deposuisse animam, & bene olentis munera vitæ.
 Ipse etiam, radios jaculatus ab æthere, Titan
 Excoquere, & gratos poterit concire vapores,
 Quos Nabathæa suis peperissent germina sylvis.

Quæ tamen ut nullis pateant obducta tenebris,
 Ars tibi, quæ flammis floresque exstillat, & herbas,
 Hoc dabit exemplar, Verique in imagine figet.
 Haud etenim abfimili sub terram more, modoque
 In scatebras infertur odor, quo sæpe rosarum
 E foliis, calthæve humor factitius haurit.
 Tunc ubi veris opes, per apricæ Chloridis hortos,
 Aut juga Cecropij dextrâ populatus Hymetti,

Mes-

(a) *Nam bene digestis &c.* Causa | cõsione per ignem subterraneum, vel
 Odoris in aquis a perfectâ partiumcon- | per Solem.

(a) *Duro*

Messit; inclusasque cavo Myropola metallo
 Et gemere, & lento jussit torrerier æstu.
 Sic vapor inde fluit, cum per frigentis aheni
 Se convexa rapit, sursumque per aëra gliscit
 Fumidus; effuso nam circùm algore solutus
 (Quà via per vacuum patuit siphonæ foramen)
 Guttatim Ambrosiæ riguos decurrit in imbres;
 Quos neque thuriferis dives Panchaia lucis
 Consita, Idumæo nec jaçant balsama trunco;
 Non Laser, aut miti pretiosius ambar amomo.
 Lilla tunc violis, & bacchare zingiber, & tunc
 Narcissusque, thymumque, & crispo cortice gaudent
 Cinnama nativum phialis erumpere nectar,
 Et salianca, rosæque, & odoriferæ calaminthæ.

At non delicias Phœbo vacat ire per omnes,
 Flora, tuas; sistamus. erit quàm grata laboris
 Meta reversuris iterum, cum crastina primùm
 Surget Eos! tunc poscet ebur, numerosque requiret
 Inarime, & patrias rursùm revocabit ad oras.
 Interea tacitalque fides, citharamque silentem
 Excipe, Lyriadùm PRINCEPS; tibi pleetra resignat
 Delius, ut fato per te meliore fruatur.
 Auspiciis sic læta tuis & grandior ibit
 Nomine: sic alios, Duce te, Phœbea recludet
 Phœmonoë latices; vel quos meus haurit ab alto
 Gurgite, patriciam dum proluit Annibal^a urnam;
 Austriaci seu clara canat præfagia partus: ^b
 Seu Magni exortes CAROLI^c velit ille triumphos

X Tor-

(a) Dum proluit Annibal urnam &c. Dux nimirum D. Annibal Marchesius, e Camerotæ Marchionibus, Patritius Neapolitanus, Auctor olim in humanioribus disciplinis Auditor.

(b) Austriaci seu clara &c. Unum e laudatæ Ducis Operibus italo metro

conscriptis, cui Titulus: *Poema per la nascita del Serenissimo Leopoldo Arciduca d'Austria, e Principe dell'Asturie.*

(c) Seu Magni exortes CAROLI &c. Alterum ejusdem Poëma, libris octo comprehensum, & inscriptum: *Carlo Sesto il Grande.*

(a) Cri-

Torquati vulgare tubâ , quos Cæsar ab ortu ,
 Quos tulit invictis nostra hæc ad tempora signis.
 Sive tubam Æschyleo libeat mutare cothurno ;
 Atque iterum infelix scenæ reddatur ab Orco
 Crispus ; ^a & attonitis circum spectetur Achivis
 Sanguine Achilleos placare Polixena ^a manes .

(a) *Crispus* &c. Tragedias ejus dicitur, cum primò in illas a P. Ste-
 dem innuit Auctor : quarum prima, phonio Soc. Jesu adductus fuerit. *Se-
 Il Crispo* : qui iterum scenis redditus cunda verò *La Polixena*.

Ant. Baldi In. et del.

And. Maillart Scul.

INARIMES

LIBER IV.

Ostquam libratis non uno examine caussis
 Eruta lympharum patuit Natura : suisque
 Exhibuit se nota Cavis ; da , Phœbe , latentes
 Scire potestates , & vitæ munera lymphis
 Indita ; Pæonios ut Stagna recludat in usus
 Inarime , medicosque ferat Mortalibus imbres .

Tu mihi, quem Proavùm tuculis famulantibus ambit
 Partus Honor : propriis gessit quem Gloria factis
 Demeruisse ; quibus læti vel ab æthere possint
 Majores crevisse tui : **FORTISSIME REGUM,**
 Annue ; quæque sitim relevet , quæ mulceat æstum,
 Hæc quoque regales inter quæsitâ penates
 Fonte tuo mihi vena cadat : potumque ministret
 Blandius ; æthereo cui non certaverit haustu

X 2 Im-

Immortale licet dia inter fercula nectar.
 Interea Latii, age major Apolline, plectris,
 Carminibusque fave: plectris bene cognita quando
 Gaudet ovans, & carmen amat, quæ carmine virtus
 Digna gerit: testesque cupit sibi jungere Musas.
 Quæ mora? dum crebro repetit tua nomina plausu,
 Ænariæ te redde meæ; folioque potitam
 Redde chelyn; nam forte tuis tractata Camœnis
 Grandior heroæ didicit sonuisse cothurno.
 Vestiganda tibi validæ miracula lymphæ,
 Ni rennas; reparent ut amico balnea vires
 Effluvio; ut vitium venis calor excoquat ægri
 Corporis, & Thermis exsudet inutilis humor;
 Utque calorificæ morbis medeantur Arenæ.

Quamquam o quid dubios Divûm sine numine calles
 Ingrediar: nulloque prius vestigia gressu
 Trita velim premere, atque audaci insistere cœpto?
 Tu modò, tu facili saxa inter inhospita cursu
 Sterne viam: raptumque solo duc ardua tecum
 Per loca, non humili per te subeunda curuli;
 Te sequar, o nostræ meritò laus altera gentis,
 Hesperii primùm, Cœli nunc Sidus Eoi,
 Et decus, & castris honor addite Loyoleis,
 Saberide: Oceani pulsus quem sæpe procellis,
 Quem Stygii domitorem Erebi, Ditisque potentem
 Gangaridùm fines, primique cubilia Solis
 Indigetem sensere; aris cui plurima fumant
 Thura: vel Arctoum fluctu quæ Caspia Taurum
 Perluit, auriferum vel quæ Thetis haurit Hydaspem.
 Ergo age, te tanti Numen, fidumque laboris
 Auctorem accipiant Musæ. virtute tumentes
 Hinc aliâ Inarimes fluxisse salubrius Amnes,
 Anspice te, discant. neque enim tua Numina pri-
 Sentiet: imperio nam te venerata jubentem (mùm
 Pa-

Paruit unda tuo : tunc cum falfuginis experta
 Temperat in medio prædulcia pocula ponto :
 Eneæſque ſiti reficit : morboſque repellit,
 Virtutem inſinuans . Tuque o , cui prima labantes
 Firmat humi Tellus concuſſa tremoribus Ædes ,
 Borgiade ; meritis Siren quem laudibus auctum
 Rite ſuos inter celebrat , patria agmina , Divos :
 Et tutelares obnoxia ſubſtruit aras .
 Tu quoque luçantem ſub iniquo pondere Vatem
 Auſpiciis dignare tuis ; atque omine dextro ,
 Alme , præi ; mecumque Ægros miſeratus anhelos,
 Da , precor , Ænariæ medicos ceciniffe liquores .
 Sed jam pennigero veſtum per nubila dorſo ,
 Dum loquor , Inarimes volitans deduxit in Actam
 Pegafus : optatam præpes terit ungula metam .
 Salve clara parens medicaminis Infula : lymphis
 Clara tuis : patrii tibi res , & Fontis honores
 Ingredior : notas auſus contingere Thermas ;
 Pergameasque fero celebrata ad balnea leges .
 Non ego nunc primùm tetigi tua litora : remis
 Ictâ mihi hæc aliâs , aliâsque hæc unda phafelo
 Ingemuit : dum feſſa ſenex jactaret Opheltes
 Brachia , remigio fidens æquare Melanthum .
 Ah quoties teneræ primævo in flore juventæ ,
 Cum vix Palladias poſſem ſtudioſior artes
 Excoluiſſe : aditus , & opacâ nocte ſilentes

Co-

(a) Paruit unda tuo &c. Conſu-
 le Lect. 2. Noctur. in Feſto S. Fran-
 ciſci Xaverii , ubi ſic : *Tantum mari-
 na aqua ſigno crucis convertit in dulcem,*
quantum quingentis veſtoribus , qui ſiti
adigebantur ad mortem , diu ſuſfecit : quæ
in varias quoque regiones aſportatâ , Egri
plurimi ſubito ſanati ſunt .

(b) Et tutelares &c. Neapolis
 quippe D. Franciſci de Borgiâ patro-

cinlum contra motus terræ experta,
 inter ſuos Patronos illum adſcripſit
 anno 1695.

(c) Pergameasque fero &c. Hoc eſt
 Galeni medici , cujus Patria Perga-
 mus .

(d) Opheltes &c. Melanthum &c.
 Nomina Portitorum , quibus uſi ſunt
 Pulcharellius Pæon. li. i. , & Giannet-
 taf. Nauticor. 4.

(a) P-

Conor inire vias, latebrisque educere verum!
 Multa movens animo, latices novisse salubres,
 Ænaris Ora tuos, stabili fert corde voluntas.
 Et licet exigua toties delusa secet spes
 Hactenus, inceptisque magis mens ægra fatiscat;
 Perstat adhuc, & magna audax invadere tentat.
 Sæpe Pitheculas scrutatum balnea pernix
 Cymba petit, repetitque: orsisque audentior ipsus
 Sæpe redux iterum servata remetiior. obstat
 At labor, & cassis quamquam Sors invida votis:
 Mutato tandem risit non aspera vultu.
 Litoreâ tacicus nam dum spatia in umbrâ:
 Ecce mihi ante oculos torto succinctus amictu
 Præonium in morem grandi Podalirius ævo
 Clarus: Apollineâ quo non præstantior alter
 Et tractare manu, atque abstergere vulnera lymphis.
 Limniace hunc olim genitum Vibonide, ^b litus
 Tyrrhenum juxta: doctumque Machaonis artes
 Excepisse sinu fertur: multosque per annos
 Ipsa suos Fontes, vim Fontibus ipsa repostam
 Inarime docuisse. Homines hunc Delius ultra,
 Evectumque super patriæ fastigia fortis
 Sustulit abripiens. olli sic abdita rerum,
 Liminaque humanis patuere impervia plantis.
 Tum verò, æquoreæ residens in margine ripæ,
 Ille me conspexit properantem, & nota petentem
 Litore, procedit: testatus gaudia risu

Ex-

(a) *Podalirius* (Æt. Auctor sub Po-
 dalirii personâ Julium Jasinum Me-
 dicum Vibonensem representat: qui
 ætatem penè omnem in Ænariâ con-
 sumpsit; miramque affecturus cogi-
 tionem Balnearum ab aliis, & ab ipso
 recens inventorum, eruditam de his
 conscripsit Historiam; a qua cum Pos-
 ta multa, & præcipua eruerit, merito

se doctum a Podalirio adhuc Adole-
 scentem fabulatur.

(b) *Limniace* hunc olim genitum
Vibonide (Æt. Vibone quippe, Ital.
Monteione, in Bruttis natus est Jaso-
 linus. Appoiet Matre Limniace genitus
 dicitur: utpote qui de Balneis tam
 solertè egit: *Asium* porro Stagnum
 Latinis sonat.

(a) *Dirr-*

Excipit, & dicitis senior compellat: amicis.
 Qui genus? unde domo? quis amor me finibus illis
 Intulerit? causasque rogat; dextrâque prehensum
 Et fovet amplexu, & collo dat brachia circum.
 His equidem incensus studiis, hoc denique victus
 Officio: meritas, dixi, tibi reddere grates
 Non opis est nostræ, rerum dulcissime, quæ te
 Tam facilem votis hominum dant aurea rursus
 Secula? quæ talem Ænariæ fors appulit oris?
 Fortunate Senex, si quid mea plectrâ, lyraque,
 Aut mordenda olim laurus mihi Delphica spondet:
 Pierio extendes redivivum carmine nomen
 Deiphobes ultra Soles, Pylamque senectam.
 Per me namque redux, solidoque perennior ære
 Stabit honor: partæque ferēs præconia laudis.
 Et mea Pegaseo fortasse insignis ab œstro
 Inarime, cantuque vicem, sedibusque pendet.
 Nam mihi, ut æqualem Pyladi devinxit Orestem,
 Pirithoo sincera fides ut Thesea, major
 Te modò junget amor: felix ut originis auctor
 Indigenam cœlo junxit Natura sub uno.
 Non alios alio siquidem sub Sole calentes
 Incolimus: fines: læto nos ubere nutrit
 Parthenope; & variâ quamvis regione locosum.
 Uno eadem gremio Genitrix complectitur ambos,
 Vitales primùm jucundi luminis auras
 Hausimus, e gelidis quæ flexibus errat Aternus:
 Et famulam pronò tibi gurgite subijcit urnam,
 Inclyta Samnitum Princeps; quæ nescia fati
 Vestinos^b inter cineres, Amiternaque propter

Ru-

(a) *Aternus* Gr. Fluvius amœnissimus ad Aquilæ mœnia decurrens. citur; Arcique præsidio munitissimus dat nomen.

Indig. *Aternus*: qui deinde aquis auctus, mutato nomine, *La Pescara* dicitur. (b) *Vestinos inter cineres, Amiternaque* propter Gr. Regiones nimirum veteres,

Rudera, præteritæ reparas dispendia Famæ.
 Hic natale solum, & genti cunabula nostræ
 Sors dedit; unde Aquilis victor sua tela ministris
 Cæsar in Odrysiū poterit fudisse Tyrannum.
 Sed mihi non patrio senium componere tecto
 Posse datum: rapuit vix pubescentibus annis
 Extera me Tellus, aliasque abduxit in oras:
 Hospita lunato Siren quas aurea portu
 Exhibet, & vitreo circum craterē coronat.
 Hinc ego pacatis freta per Neptunia ventis
 Vela dedi; toties avibus tentata nefastis
 Hæc iterum Balinea petens: si forte dedissent
 Sidera nunc laticum scrutari Arcana latentum.
 Namque (fatebor enim) fatis huc ætus iniquis
 Non semel: hinc Thermas, ignotaque balnea quamvis
 Observata diu relegam: causasque requiram
 Tantarum ignotas rerum; tamen avius erro
 Quam procul, & fictâ deludor imagine Veri!
 Non tamen abstineam; quas olim dura negavit,
 Expediet Fortuna vias jam prospera. nec me,
 Nec Natura suum frustrabitur irrita ductum.
 Ingentâ ad Fontes^a rapior dulcedine: lymphas
 Sponte sequor; nostro (si quidquam credimus astris)
 Natali inflexâ nam cum præluxerit urnâ,
 Quærere cognatas compellit Aquarius artes;
 Blandaque ad has tanti violentia sideris urget.
 Quare age (quandoquidem valido præcordia thyrsō
 Spes quatit insiliens: laudisque arrecta cupido
 Acrior in pectus prædulcem incussit amorem)

Pan-

teres, ubi nunc Urbs Aquila Samni-
 tum Princeps: ex Amiterni, & Fur-
 conii, celeberrimarum olim Urbium,
 reliquit.

(a) *Ingentâ ad Fontes &c.* Non
 abs re hoc de se Auctor: natus est

enim mense Januario sub Aquarii fi-
 dere: quod cum præsit iis, qui sub
 ipso lucis usuram accipiunt, ideo
 operam suam in Aquis supra Naturâ
 locare dicuntur a Manilio lib. 4. v. 259.

& seqq.

(2) Est

Pande viam, cecosque aditus: nequa invida frangat
 Nox iter: atque animum longè a ratione vagantem,
 Aversumque procul studia in contraria vertat.
 His mihi quæ dūdum felicibus imperat oris
 Per te Nympha, meas non averfata Camœnas,
 Det latices libare suos, virefque falubres
 Noscere: quæis toties armis exuta, dolisque
 Atropos, exhausto renovavit vellera fuso.

Tum Senior: Puerum quando te cura remordet
 Digna viro: & fortj moliris grandia nisu:
 Ipse adero: rerumque libens occulta recludam
 Protinus, & notis per me letabere cauffis.
 Magna licèt, reliquis nondum concessa, reposcas:
 Magna feres; magno tandem poteris honore
 Victor, & Acræis volitabis ad æthera pennis.
 At dubiam posthac anceps sententia mentem
 Ne trahat in diversa: cavis te Stagna latebris
 Subter humum, primo quâ diffunduntur ab ortu,
 Accipient venientem; humanis invia quamquam
 Gressibus, acturum nullis secreta patebunt
 Obiicibus: moti procumbent cardine postes.
 Namque specus inter dum te per inhospita ducam
 Limina, mortales hebetat quæ plurima sensus
 (Hoc mihi quippe datum est, hoc posse indulfit Apollo)
 Eripiam nubem ex oculis; sic denique claris
 Cuncta sub aspectum venient patefacta figuris.
 Tunc erit, ut, mecum lustraveris omnia postquam,
 Omnia venturis liceat transmittere seclis.
 Et modò qui medicos per me tibi suggeret usus,
 Ille dabit numeros, & pleetra sonantia Phœbus;
 Cum tibi, Dirceas ducenti ad nostra Sorores
 Balnea, Chalcidico plaudet Sebethus ab amne.

Hæc ubi dicta: manum Senior tenditque, fovetque
 Lætior: atque unâ gressum celerare coëgit

Y

Quâ

Quà per inexplicitos flexu, dumosque tenaces
Semita densatis scopulorum absconditur umbris.

Est locus² in pontum quà prominēt, astraque dorso
Pulsat, ab æquoreâ primùm quæ nomina Rupes
Traxit Acu; reduci lustrat dum cærulea curru,
Flammifer hanc primo Titan aspergit Eoo,
Hic rigidas inter cautes, abruptaque saxa
Panditur, & vasto ad terram discedit hiatu
Antrum immane, ingens: pelago quod sæpe tumentis
Verberat unda frequens, multoque interluit æstu.
Hæc iter occultæ stratum per devia terre
Corripimus; virgâ siquidem, quam forte gerebat,
Tunc Senior percussit aquas, quæ gurgite fuso
Vestibulum, & sacri fluitantia limina Tecti
Obsedere. biceps partito pendula fluctu
Unda jugum, & vitreas erexit in æra moles
Hinc, atque hinc, quà calle viam laxavit aperto:
Tunc pariter gressi siccis vestigia plantis
Flectimus: & vacuo tandem succedimus antro.
Non tamen hinc resides, lentique ad cœpta moramur,
Namque aditus vincti præter latebrosa subimus
Ostiaque, & portis ingentia septa reclusis.
Hinc exaudiri refono labentia cursu
Flumina, sulfureique Lacus: Fontesque sonare
Raucisoni, & rapidis passim crepitantia flammis
Æra, metalliferos quæ per Nymphæa vapores
Insinuant facili, quà fert via pervia, lapsu.
Tunc se se ante oculos pendentia pumice claustra
Explicuere; patent amplâ testudine sursum
Atria, quæ nullâ cogentibus arte ministris
Extuderat Natura, acie dum singula lustro,
Ipsa mihi placido se præbuit obvia vultu

Ina-

(2) Est locus Græc. Ital. Il Promontorio dell'Aguglia: ut Jafolin. l. r. c. 3.

Inarime, patriis quæ præsidet alma cavernis,
 Imperioque regit Nymphas, nutuque coercet.
 Hunc etenim Inarimæ Berecynthia mater honorem
 Detulit, expertes thalâmi quodd duxerit annos:
 Respueritque procos, tædasque innupta maritas.
 Postquam introgressi, atque ima in penetralia ven-
 Hic iterum mirâ defixus imagine rerum, (tum est:
 Spectabam diversa locis Balinea; flagrabat
 Ignis, & æstifero circum redolentia fumô
 Fossilia. hinc dulci fallentes otia cantu
 Nymphæ aderant operi intentæ; pars plurima prunis
 Pabula sufficiunt; pars æra liquentia fundunt,
 Et refluxis miscent, quæ cuique est copia, labris.
 Sulfure athena replent aliæ; laticesque ministrant.
 Nec mora, nec requies, totis adnixa lacertis
 Exequitur data pensa cohors, mandataque curat.
 Lux veluti Octobres cum jam tulit annua Solés,
 Totaque Lenæo Mala Thestylis^a ardēt in ostro;
 Impigra tunc vigilis vernarum turba coloni
 Jussa facit; gravidâque legens de vite racemos,
 Pars pede profubigunt, cellis pars dolia, parsque
 Expediunt de more cados, versandaque forti
 Præla manu, pars cola adhibent ferventia musto.

His animum arrectus, jamdudum exquirere causas
 Ardebam: studiis mihi mens incensa ferebat
 Compellare Senem, & Naturæ arcana doceri.
 Ille autem (neque enim suspensum in limine primo
 Passus amor) tenero mecum sic pectore fatur.
 Quæ Iustranda tuis suberunt obtutibus, inquit,
 Cuncta tibi retegam; tactas non hactenus ædes
 Ingrédere: & nostro felicior utere ductu.

Y 2

Hæc

(a) *Mala Thestylis*. Voce hæc (ad explicandam eam Vesuvini Agri
 usus est Pulcharesius l. i. Car. 12. Ad partem, quam Nostrates *Mala vespa* di-
 Auditorum suum in Vesuviano degentem, xere: firmisimis sæcundam vinis.

(2) Chr.

Hæc ait: & cœtus vadentem passibus æquis
 Nympharum trahit in medios, turbamque sodalem
 Quæ propior per opaca soli, terræque latebras
 Et legere, & varios posset prædiscere vultus.

Nunc age, & Ænaridum pubem, Nymphasq; sorores,
 Quasque colant leges, & quæ data munia, nosces.
 Illa, viden? multo cui palla renidet ab auro
 Textilis: atque auro crepitant crinesque, sinusque
 Ante alias opulenta fuit Chryseis: ^a & aurum
 Eliquat, auriferæ, venas imitata, fodinæ.
 Proxima sorte tenet post hanc quæ Stagna metallo
 Dives & ipsa suo: & cultu Chryseide tantum
 Illa minor: patrias vincens argentea ripas
 Labitur, & pleno se jactat Hydrargyris ^b alveo.
 Inde aliæ, quas Fama polo jam sustulit: & quæ
 Non una edomitis exornat laurea morbis.

Cernis ut atra genas Chalcantias ^c induat atram
 Najadas in faciem, furvoque obnubat amictu?
 Nec te ferali metuenda supercilio frons
 Terreat, aut Chalybe ^d pressum formidine turbet.
 Quamvis illa truces nimium pennata per hostes
 Pervolitet: flammæque inter, pyriæque favillas
 Funeraque, stragesque ferat, violentæque regnis
 Excidia; effuso non hinc in sanguine cades.
 Aggerat, & nocuas ultrici cladæ ruinas.
 Lucifonum quamvis deventa per æthera, fato
 Præpete jam, celeres Libitinæ adjuuxerit alas;
 Hic veteres, exosa neces, fœdasse madentes
 (Hor.)

(a) *Chryseis*. Sub Nympharum personis hic a Podalirio varia Fossilium genera exprimentur; ea scilicet, quæ in aquis Ænaris deprehendi diximus LI. Et primò sub Nymphæ Chryseidis nomine, a *Χρυσός*, Aurum intellige.

(b) *Hydrargyris* &c. Hydrargyris,

pro Argento nimirum: ut fatus in Not. lib. 2. pag. 101. Int. b.

(c) *Chalcantias* &c. Chalcantias Chalcanthum denotat: Ital. *Vitriolo*.

(d) *Chalybe* &c. Chalybe pro Ferro.

(a) *Alu-*

Horret, & absumptos fraternâ morte penates.
 Ingenio diversa, novi modò muneris Auctor
 Auxilium vitale parat: ceu prisca retexit,
 Atque illata olim penset fera damna: salubri
 Dum ferro respergit aquas: quibus illita robur
 Corpora, & amissum reparent impune tenprem.

At quæ nam tumidis undantia labra camiois
 Et procul incendunt, mordax & Alumine Nitrum,
 Sulfuraque, & multo glomerant nidore Bitumen?
 Nosco equidem: genitrix se prodit Alumnias,^a almo
 Natarum^b stipata choro: Sipyleja qualis
 Felix prole parens, dum non sibi visa, renidet.
 Olli falsa sinu sociam se Nitrolis^c addit,
 Leucogeeque^d soror, tetroque Asphaltis^e odore.

Præterea in mediis peregrino splendida luxu
 Barbaricam ostentat gazam, patriique liquatas
 Eris opes fundit Veneri gratissima Chalcis,^f
 Et Cyprîi quondam Chalcis Dea litoris: at nunc
 Inarimes inter cultu non ultima Nymphas.
 Hanc prope, posthabito quæ tandem huc Acide, cessit,
 Sal jactit, & succo Fontes perducit amasso
 Nerine Galatea. & nigro quæ faxea vultu
 It Comes, & Chalyben ad se trahit una rigentem
 Illa, licet duris animet præcordia faxis.

Aspe-

(a) *Alumnias* Gr. *Alumnias* pro *Alumine*.

(b) *Natarum* Gr. Plures quippe sunt *Aluminis* species: ut habet *penes* Plin. l. 35. c. 15.

(c) *Nitrolis* Nitrolis Nitri designat.

(d) *Leucogeeque* Gr. Ad significandam sulfur: ita ex Plinio, qui l. 35. cap. 15. *Leucogee*: dicit Colles in Campania inter Puteolos, & Neapolim: e quibus præstantissimum sulfur effoditur: & Nostrat. *La Solfatara* appellant eam *Assandæ* Albas, & *γῆς* Terra. *Leucogee* Nitrolis sororem

vocat, quod Nitrum *Sal Sulfureum* dicatur. Vide Lexic. Med. V. *Nitrum*.

(e) *Asphaltis* Gr. *Asphaltis*, hoc est Bitumen, quod Græcis *Ἀσφαλτός*.

(f) *Chalcis*. *Chalcis* pro *Ere* Cypris, vulgò *II Rome*, a *Χάλυξ* *Βα* *Πενή* *gratissima*, quod Insula Cyprus Veneri sacra, præ cæteris hoc ære abundat: unde etiam nomen desumpsit.

(g) *Nerine Galatea* Gr. Ad exprimendam saluginem aquarum, quæ cum a mari proveniat, pro ipsâ præcipua maris *Nymphæ* posita est.

(a) *Ma-*

Aspera, proh quanto Magnesia ^a carpitur igni
 Infelix! & quanta fibris incendia nutrit!
 Illa trucem quamvis, Chalyben tamen illa sequacem
 Deperit, & rigidae quamvis induiget Amanti,
 Mutuaque alterno jungunt commercia nexu.
 O mihi si Claris plestro fors alma dedisset
 Increpasse fides! celebres Magnetis amores,
 Versaque in obscuras cecinissem corpora rupes.
 Tu tamen o, fausto cui marmurat aura susurro
 Castalis, & faciles veniunt ad carmina Muse:
 Si tibi nativis eductum Fossile terris
 Carmen est quondam, Chalybes ne despice castis
 Dicere; inextinctos nec te Magnetidis ignes.
 Peniteat retulisse, & fata extrema duorum.

Illæ autem ^b quæ clausa colunt Hydremmata, quales,
 Quamque saluiferas inspirant Fontibus auras,
 Cadmieque, Ochreque, atque Armonis, atque Pyrice!
 Omnes Enarides, claræ virtutibus omnes.

Talibus effatus, gressum festinat; euntem
 Ponè sequor; tum Stagna notat mihi nomine; & inde
 Abdita secretis aperit medicamina venis.
 Utque salutare ad Parvi Gurgitis Edes
 Venimus: o quales isthæc, ac ille, liquores
 Testa dabunt! quam grata ferent Mortalibus ægris
 Pharmaca! dein dextrâ fluvios, ^d lavâque recenset,

Spe-

(a) *Magnesia*. Magnesia pro Magnete, Ital. *La Calamita*; cuius notissimam hic cum Ferro sympathiam expressuram Auctor, alteram sub Magnetidis, sub Chalybes alteram Nympharum personâ representat; Ionæque commentam utriusque metamorphosin: quam pollicetur se prosecuturum vel in Opere *De Fossilibus*; vel in eo etiam, quod de *Magnete* meditatur, & pari metro alligatum, spondet se ad-

teram, s, Deo dante, per vires, con-
 pusque licebit.

(b) *Ille amor* &c. Quæ nam Fossile exprimentur sub sequentibus Nympharum nominibus, patet ex verbis ipsis. Vide *Not. M. 1. pag. 6.*

(c) *Hydremmata*. Consulte *Not. M. 1. pag. 7. M. 2.*

(d) *Dato dextera fluvios* &c. Nomen Fontium horum habes positum in 1. M.

(2) *Not.*

Speluncaque imas, Cytharæque, & Nitrolis undas.
 Hinc thalamos, Sinagalla, tuos: Argenteaque addic
 Balnea: quæque aurum rorantia fusile mittunt:
 Et caput unde oriens patriis e sedibus effert
 Castilion; Fontana docet quâ lymphæ feratur,
 Quæque abeat Nitrosa, & quâ declivius erret
 Balneolum: Scatebrasque alias ex ordine pandit.
 Virtutem sic passim omnem, sic ille latentem
 Monstrat opem, memorans quâ quisque insignis aquæ
 Instantem capiti queat avertisse procellam. (Fons
 Atque ait: optatam per me tua fervida metam
 Vota satis tenuere; licet novisse repostos
 Ænaridum Fontes, & Fontibus indita vitæ
 Munera; quæ peperit, ferat hæc tibi præmia virtus:
 Quandoquidem nostros meruisti primus amores.
 Vade age, & illustrem medicis fer ad æthera lymphis
 Inarimen, nec sola suos det Olympica^a Vates
 Acta, Sophoclæo tractent qui barbiton cæstro:
 Et varios plectro cursus, pelagique recursus,
 Et piscandi artes, & Martia prælia dicant,
 Seu Campo, seu velivolis tentanda carinis.
 Nec Botane^b Euboico tantùm de litore plaudat
 Eulalio dilecta suo; vel Sequana Cycnos^c
 Jactet agens, quos Flora novo præfulgida cultu
 Ornat odoratis, lauri pro germine, fertis.
 Tu, quoque, Pieridum tunc cum dignabere cœtu,
 Ne renne ad nostras paulùm secedere ripas:

Æna-

(a) Nec sola suos det Olympica &c. Designatur hic Parthenius Giannettasius Soc. Jesu, qui ab orâ Olympiæ (vulgo Chias) Vatem Olympicum se dixit. Vide Not. l. 3. pag. 15. lit. e. Et ejusdem Opera poetica, Nautica nimirum, Hælieutica, Bellica, & Naumachica recensentur.

(b) Nec Botane &c. Botanicorum,

sive, Rei herbaria Institutionis Libros quatuor P. Francisci Eulalii Savastani Soc. Jesu, cultissimam possum redolentes intellige.

(c) Vel Sequana Cycnos &c. Elegantissima Cœmina De Hortorum Cultu, P. Renati Rapini Soc. Jesu Taronenfis denotat hic Auditor.

Ænariamque chely, memorique attollere cantâ.
 Forſan erit (nec vana reor) præcepta ſecutus
 Cum mea, tunc reduces hæc noſtra ad litora Muſas
 Phœbus aget: cultiſque iterum Jovianus^a in Hortis
 Alter io excipiet, teſtiſque locabit avitis.
 Ægrorum te turba frequens, te carmine Chiron
 Pæonias referentem artes, uſuſque doctem
 Conſulet; & vitæ per te tutamine fretus,
 Parcarumque minas, ſtrepitumque eludet Averni.
 Dixerat: exorti dignas pro munere grates
 Solventem æthereis tum me Podalirius otis
 Reſtituitque alacrem, atque ad limina nota reduxit.

Ex illo, expletis audacia major ab annis
 Crevit; & hærentem calcaribus æmula virtus
 Impulit ah quoties non ſegnibus! ergo age tandem
 Rumpe moras, dixi; reſides impellere nervos,
 Et juvet indecori ſordentes pulvere laures
 Excutare, & ruſum deſuetæ imponere fronti.
 Pollicitas ſic redde fides; ^b ſic pleſtra ſepulto
 Vel Cineri deſponſa refer. ſacra Manibus iſdem
 Solve, decet; ſteriles ne devius inter arenas ^c
 Inatimes ignotâ erret Podalirius umbrâ.
 Per te vivat adhuc poſt fata ſuperſtes: & olli
 Quos licet, emeriti per te referantur honores.

Nunc locus Ænariæ miſeris quæ pharmaca Tellus
 Exhibeat populis, medicosque offendere Fontes,
 Gratum opus Invalidis. Vos o, documenta Magiſtri
 Dum ſequor, occultas generatim diſcite vires,

Quos

(a) *Cultisq; iterum Jovianus in Hortis* &c. De Hortis in Ænariâ Joviani Pontani Vatis celeberrimi, diſſertum ſatis lib. 1. pag. 37.

(b) *Pollicitas ſic redde fides* &c. Aluſum ad id, quod Auſtor commentus eſt; ſe nempe Podalirio ſponſiſſe,

ſals illam celebratum iri carminibus, cum ait pag. 167., *Fortunate ſenas* &c.

(c) *Ne devius inter arenas* &c. Poëticè diſtum: quoddam exiſtimabant Veteres Deſunctorum Animas, ſive Umbras, ut vocabant, in ſepulchris conditas circum illa vagari.

(a) *Illo*

Quos jucunda manet redivivæ gratia lucis,
 Hesperias quâ parte oras, Solemque cadentem
 Respicit, a Parvo qui stat mihi Gurgite dictus
 Fons calet: & multo fluitans se prodit in auro
 Aurigenam; Terræ madidus falgugine, tristi
 Prædurum Asphalto Chalybem, Magnetaque miscet.
 Ille quidem a longo cameratis ordine testis
 Multiplices partitur aquas, & plurima format
 Balnea, quæis varium dat nunc discrimina nomen,
 Quis tamen undarum vitalia munera fando
 Explicet? ante Syrus saxo speculatus ab alto
 Pastor Idæmæâ numerabit in arbore frondes,
 Quàm referat Pimplea tuas, Fons inclyte, laudes.
 Vidimus (ecquid enim morbi non vidimus? oris,
 Numina, proh tantam Latijis avertite pestem)
 Vidimus, horrentes cum sæpe Abscessibus artus,^b
 Sive pedes,^c sive ossa,^c putri seu viscere peçus,^c
 Brachiaque^c immundo turgerent obsita tabo;
 Exarmata tamen, nostrisque exterrita lymphis
 (Hydrophobi^d quales visâ vix naiade) cursu
 In Styga præcipiti Monstra hæc remeasse malorum.

Hac fera damna tenus Mors intulit invida, pigris
 Duratum quando^e fibris tumor abditus hepar

Z Cor-

(a) *Ille quidem longo &c.* Balneum quippe Parvi Gurgitis in diversa testa, atque aded Balneorum usui accommoda cubilia distribuitur. hæc olim Jafol. Italicè dixit *Il Bagno dello Stomaco, Delle Gingive, Della Lebbra, De' Denti, e Di S. Maria del Popolo di Napoli.*

(b) *Abscessibus &c.* Abscessus est Tumor præter naturam, cujus materies collecta, ob caloris vitalis debilitatem, degenerat in pus, aut in faniem; vel quodam folliculo, & membrânâ inclusa est: & speciem pultis, ut in Atheromatè; vel mellis, ut in Melliceride: vel Sevi, ut in Scætomate representat. Animadvertat pru-

dens Lectos, Nos de Industriâ hîc, atque alibi in Notationibus uti quandoque vocibus barbariorem aliquam redolentibus, pro ut illas habet Lexicon Medicum; ut ita claritùs mentem nostram omnibus apertamus locutionibus illis, quibus passim Medici utuntur.

(c) *Sive pedes &c.* Abscessus, qui varias corporis partes corripit.

(d) *Hydrophobi.* Hydrophobi, qui scilicet aquam expavent ab *ὄδιος* Aqua, & *ὄδιστος* Meruo.

(e) *Duratum quando &c.* Tumor Scirrhusus, ut ajunt, in Jecore; Ital. *Tumore scirroso di Fegato.*

(a) Pl

Corripuit ; crudoque fluens humore nocentes
 Ah nimiùm stomacho peperit Pituita ^a tumultus .
 Nam bene , dum vitæ subtili pendula filo
 Spes labat , usuram gratæ Gens lucis ab uno
 Fonte capit , spatijque terit vivacibus ævum .
 Quippe salutiferos postquam sensere liquores
 Corpora , tunc habilis redijt vigor : aruit imâ
 Ab radice revulsa lues ; everfa supinis
 Æsculus ut plantis , aut Populus icta bipenni .

Hic quoque , dum gemeret Macie , ^b confecta que Pubes
 Atrophîa : ^c tegeret dum vix cutis arida costas :
 Corporibusque gravem vitiosa Cachexia ^d ferret
 Illuviem , terfo penitùs squalore recessit
 Fronte procul pallor ; tunc & vernantia rursus
 Ora colorato , quondam deformia , Pingui ,
 Florentesque genæ reduci nituere juventâ .
 Qualis ubi in Sylvis Volucris Panchæa Sabæis ,
 Assyrio quæ forte rogum sibi struxit amomo :
 Illa renascentem fœcundo e funere lucem
 Haurit ovans ; seniumque suo positura sepulcro ,
 Innovat effætæ primæva exordia formæ .

Nec solas Juvenum vires reficitque , fovetque
 Nostra , ubi per teneros damno , noxæque patentes
 Sternat iter sibi lymphæ poros , clausosque relaxet .
 Illa vel annosos , & tardâ ætate trementes ,
 Confirmatque senes hebetes , quos viribus anni

De-

(a) *Pituita*. Pituita, Ital. *Flemma*, *Pituita*, *Catarro*: Humor frigidus in corpore ; vel tumor crudus aqueus, excrementitius, ut volunt Recentiores.

(b) *Hic quoque dum gemeret Macie* &c. Ital. *Emaciati*, qui Atrophîa laborant.

(c) *Atrophîa*. Atrophia, Nutritionis defectus : quando ex alimento fructus non percipitur : ab α particulâ negativâ , & Τροφή Alimentum.

Ital. *Emaciazione*, *Estinazione*, *Maggrezza*. Videatur Celsus l. 3. c. 22.

(d) *Cachexia*. Cachexia, Malus corporis habitus : cum aliquis tumido, molli, & malè colorato corpore præditus esse dicitur. Provenit illa a Succo chylosi vitio. Dicitur potè a Καχὴ Mala, & Ἐξὺς Habitus. Consultatur laudatus Celsus l. 2. c. 1., & l. 3. c. 32.

(a) *Ore-*

Destituunt : Hecubas & curvâ fronte cadentes
 Erigit ; & Matrum pueros vel ab ubere raptos
 Roborat instabiles , validosque ad fortia reddit :
 Fatorum opponens non pervia pectora telis .
 Sic olim Phrygias non elufure sagittas
 Te tua Lethæo demersum gurgite Mater ,
 Æacide , nullâ violari cuspide credit
 Possè : sed attritos abiturum impune per hostes .

Torpet iners, stomachumque Ægri non ulla ruentem
 Ars juvat ? (incocti siquidem sub pondere languet
 Ille cibi) vel nulla placent convivia luxu
 Splendida : nec Siculâ pervellit Apicius ossa ?
 Tunc stomachum lautæ peragentem obsonia mensæ
 Restituent : avidamque , vetus dum surget Orexis ,
 Stagna famem exacuent ; detergent obvia dentes
 Fercula ; tunc malis quascumque audacibus escas
 Diripies , patulisque voles nec parcere quadris .

At si Transversum tumidi distendere Septum ^b
 Tympanici ^c incipiant : corpusq; Hypofarca ^d pererret ;
 Vel sedem irrumpens ^e descendat aquosus in unam
 Hostis , & Ascites ^f utero fera bella minetur ;

Z 2 Con-

(a) *Orexis* . Orexis eadem ac cibi Appetitio : ab *ὄρεξις* Appeto .

(b) *At si Transversum Et Septum Transversum* , idem ac Diaphragma : quoddam mediâ , & infimâ regionem corporis ; hoc est thoracem , & abdomen dividat , quasi medium septum : estque musculi rotundas obliquas , in medio membranosis , ut ajunt , in circumferentiâ carnosus , palmarium respicientis organum .

(c) *Tympanici* . Tympanici , qui Tympanite laborant . Ital. *Timpanitide* : Species Hydroptis sicci , cum status totam abdominis , & thoracis regionem distendunt .

(d) *Hypofarca* . Hypofarca , prima species hydroptis , totam corpus

infestans : cum Humidi substantia tenuis , & copiosa , & cruditates in totâ inferiore thoracis regione coacervantur ; habitusque totus pituitâ plenus redditur : que vestigium impressi digiti in parte affectâ retinet : cum languore , pallore , ac difficili respiratione . Ab *ὄρεξις* subten , & *ὄρεξις* caro . Alia etiam fornicur nunima , ut sunt *Leucoplegmata* , *Anasarca* , *Episarcidium* , *Undimita* , *Hypofarcidium* , *Catofarca* .

(e) *Vel sedem irrumpens Et Ascites* enim , ut Celsus lib. 3. c. 22 . habetur , cum intus in unum aqua contrahitur .

(f) *Ascites* . Ascites , Hydroptis ventricularis , ab *ἄσκα* Uterus ; Cuius in membrânâ abdominis interiorè (Grecis

Continuè hìc solers culpam compesce, priusquam
Pestis acerba ruens latè descendat: & altè
Hæreat, & durâ victrix dominetur in alvo.
Infixum nam frustra imis conabere venis
Vincere fatiferum sero medicamine virus.

Non aliter, teneram quàm cum conanime nullo
Quisque licèt summâ queat ab tellure cupressum
Vellere; si ramis robusta accesserit ætas,
Nulla ruet valido tentet quæ dextera nisu.
Quare age, principijs obstet solertia: radix
Tunc abolenda mali, cum non extenta per omnes
Invaluit partes, nec substitit illa medullis.
Tantum operæ morbis pretium fecere levandis
Pharmaca sollicito quondam properata ministro.

Sed quàm præterea certam, fœdissima quando
Repere per corpus contendant Ulcera, Parvus
Gurges opem præstare potis! Chironia^a tollet,
Quæque intestino^b maculant præcordia tabo,
Et quæ Grajugenûm Perinæon^c nomine dictum,
Matricemque petunt, naresque, atque ubera passim
Inficiunt, renumque premunt invisâ meatus:
Humanis urethra^d fluens quos usibus aptat:
Quosque verecundæ, e discindæque verba perosæ,

Par-

tis Peritonæum dictum) & omento hu-
mor serosus, velut in utro, continetur.
Unde Hydrops aquosus dici potest;
ab illo enim intumescit abdomen, vel
crura, & scrotum, a collectione, & eru-
ptione extra vas serosarum, & lym-
phaticarum portionum. Vide Cels. loc.
cit.

(a) *Chironia*. *Χαιρίων* Epitheton
ulceris maligni, inveterati, agrè cicatri-
cem ducentis. Dictum a Chirone Cen-
tauro, qui primus omnium illud sanas-
se dicitur.

(b) *Quæque intestino* &c. Ulcera
nimirum Intestinalium.

(c) *Et quo Grajugenûm Perinæon*
&c. Perinæon, sive Inter-fomineum:
pars illa, quæ in corpore humano jacet
duobus feminibus interposita; A *πε-
ρινέων* circumnatare: quòd humore so-
leat quasi circumnatare.

(d) *Urethra*. Urethra, a græco
ὀυρηθρα, canalis, per quem utina labi-
tur. Ital. *Collo della vescica*.

(e) *Quosque verecunda* &c. Alios
scilicet canales, ac meatus, quos reti-
cet Auctor, ne modestiæ leges trans-
grediat: vestigiis vel Ethnici inhaerens, Cor-
nelii Celsi nimirum: qui verecundiæ
potius suæ, quàm aliorum eruditionis
con-

Pastheniæ renuant adhibere ad carmina Divæ.
 Quin etiam, hinc Rhagades, ^a tactisque erraticus Her-
 Exulat hinc lymphis; nec ab his tentata, tumori (pes ^b
 Freta suo, se Struma ^c teget: diro ulcere ^d quamquam
 Marceat. Asthma ^e procul; Varix ^f procul aufugit, omnis
 Et Phacos, ^g & laceros urgens Ischuria ^h renes:
 Cedit & expulsum Stagno Cacoethes ⁱ eodem.
 Nec Dysentericus, ^k qui sanguine profuit, humor,
 Aut Colon, ^l aut tensum ventosa incommoda ^m Flatu
 Torquebunt uterum. numquam tibi frigida, ⁿ tristes
 Aut contra ærumnas nunquam flammata ^o creabit
 Temperies: humeros si cum tutatur amictu
 Castula, ^p roriferos, Niphe, ^q patiare calores.

Hæc

consulens, hæc habet l. 6. c. 18. *Apud*
mos, inquit, sudiora verba ne consuetudi-
ne quidem aliquâ verecundiûs loquentium
commendata sunt: ut difficilis hac expla-
ratio sit simul, & pudorem, & artis præ-
cepta servantibus.

(a) *Rhagades.* Rhagades a Ρῥαγῆς,
 latine fissura, vel laborum, vel manuum,
 vel etiam sedis, pro cuius rimis hic
 præsertim usurpatur.

(b) *Herpes.* Herpes, Ital. *Erpete,*
Formica: ab ἔρπας serpo. Tumor erysi-
 pelaris, cum pustulis, a portionibus icho-
 rosis, & lixiviosis, ut ajunt, sangui-
 nis, in habitu corporis subsistentibus,
 corrodentibus, & exulcerantibus.

(c) *Struma.* Struma, Ital. *Scrofola,*
Coclea, Gangola, Gozzo &c. Tumor
 scirrhusus glandularum, vel in collo,
 vel sub alis, vel alibi, a collectione,
 & induratione materiei congelantis.

(d) *Diro ulcere &c.* Ital. *Scrofola*
alcavate.

(e) *Asthma.* Asthma, creber, &
 molestus anhelitus, propter organorum
 angustias.

(f) *Varix.* Varix, Ital. *Vena dilata-*
ta, præsertim in cruribus.

(g) *Phacos.* Phacos, impetiginis spe-
 cies. Ital. *Macchie di faccia.*

(h) *Ischuria.* Ischuria, Ital. *Ri-*
tenzion d'urina. A ἴσχυς continco, &

ἴσχυρ urina.

(i) *Cacoethes.* Cacoethes, ulcus
 malignum, insanabile. A κακός malus,
 & ἴσχυς mos. Ital. *Ulcere maligno ri-*
belle.

(k) *Dysentericus &c.* A Dysenteria,
 Ital. etiam sic dicta: Intestinorum dif-
 ficultas, cum inflammatione, & exul-
 ceratione, & sordium cruentarum
 excretionem.

(l) *Colon.* Colon, non hic pro Inte-
 stino medio inter Cæcum, & Rectum,
 seu pro Ventre inferiore, qui excre-
 menta recipit: sed, cum Scrib. Larg.
 n. 122., & Q. Seren. Sammon. &c. sumit-
 tar pro Colicæ morbo: cum scilicet
 consipatâ alvo, & tumente ventre in-
 star tensæ chordæ, sæcum rejectio per
 os, atque alla evanta subsequuntur.

(m) *Ventosa incommoda.* Ital. *I-*
sati.

(n) *Nunquam tibi frigida &c.* Ital.
Temperie fredda dell'utero.

(o) *Nunquam flammata &c.* Ital.
Infiammazione d'utero.

(p) *Castula.* Castula, Palliolum,
 quo Puellæ vestibus exuta cooperiebantur
 in Balneo modestiæ gratiâ; Ut ex
 Jo: Hekelio in Not. Ausonii Popmæ
De differentiis verborum l. 1. V. *Castus.*

(q) *Niphe.* Niphe, Nomen mu-
 liebre; utpote Nymphæ: appositè de-
 sum-

Hæc præter, postica suo nec pondere Sedes a
 Damna feret labens; jugi diluta fluente
 Illa, relaxati poterit sphincteris, ad ima
 Dum ruit, instantem sospes prohibere ruina.
 Duritiam sic ipse suam dimittet in undis,
 Gingivas qui forte tumor, vitiataque lingua
 Septa premit. Vis fracta minas Arthritica^b ponet:
 Torpida seu durâ religatas compede plantas^b
 Vitiat: articulos roto seu corpore vexet^b.
 Sentiet hîc demum, seque hîc gemet improba vitam
 Syphilis, c Idalio exitium medicata^c veneno.

Spes tamen, in dubio vitæ discrimine, nunquam
 Firma magis, certo quàm tanti Gurgitis uti
 Perfugio, hostilem thorax ubi saucius ictum,
 Exceptique altè telum; d quod sæpe, refractum
 Parte sui, infedit, latuitque in viscere: quales
 Sub terram effosso talpæ latuere cubili.

Quàm facili tunc Fonte fluet medicina! relictis
 Tum bene vulneribus, nexu quæ zona tenaci
 Obligat, æstiferos sine laxior innatet inter
 Plaga lacus, plenisque patens exhauriat oris.

Nec semel epotâ^e mollitum najade vulnus,
 Stagnorum aut licuit conspersum obducere limo. f

Pro-

sumptum ab Ovid. 3. Metam. a *Nîrta*,
Lava.

(a) *Postica suo &c.* Podicis proci-
 dentia, cum scilicet Intestinum rectum
 cum dolore prominat extra podicem
 relaxato, vel resoluta Sphinctere, hoc
 est musculo, qui Intestinum rectum
 claudit.

(b) *Vis . . . . . Arthritica*. Ab
 Arthritide: Ital. *Dolori articolari*: ab *ap-
 Spor* Articulatus: sive in unâ tantum
 parte: sive per omnes corporis articu-
 los diffusâ.

(c) *Syphilis*. Syphilis, Morbus
 Gallicus nimiram; quam sub hoc ne-

mine Hieronym. Fracast. celebrer Me-
 dicus, ac Poëta Veronenfis expressit
 in libris Poëtico stylo conscriptis, hoc
 titulo: *De Morbo Gallico*. Syphilis quæ-
 dem, ut putat Reies, quod *συνφιλία*
 indicet veluti partium amicitiam, & com-
 cordiam Venerem.

(d) *Exceptique altè telum &c.* Ex-
 primuntur ea vulnera, quæ Ital. *Pene-
 tranti* dicuntur.

(e) *Nec semel epotâ &c.* Ex Jasob.
 L. 2. c. 23. haustu etiam utilis aqua hæc
 ad sananda vulnera.

(f) *Stagnorum &c.* Jasolino *Illota-
 ejone*: cum nimirum luto e sedi mense

Fon-

Profuit immiffos clyftere ^a impellere rores,

Quâ via vulnifico detecta foramine ducit.

Namque finûs intra fuberant quæ fracta recessus

Ossaque, & occulti fugientia spicula ferri

Erupte: nocens se purgat in aëra clausum

Virus, & exhausto coijt marcove cicatrix.

Vera cano: ^b vanis non lufit eburnea fpectris

Janua: non falſi miſere inſomnia Manes.

Facta fidem pariant: Annalibus eruta priſcis

Tuta fides. Miſeræ pertæſus munera vitæ,

Tabentesque genus, & languida membra trahebat,

Lethiferum fervans tacito ſub peſtore vulnus

Antimachus: ^c clarum Antimachus cui nomen, & in-

ſpectatæ virtutis honor, generiſque vetuſtas. (gens

Hunc generaſſe Capys Nymphâ Crateride blando

Sirenum in grêmio Sebethi ad fluminis undas

Fertur, Avis, Ataviſque, & priſcâ ſtirpe potentem.

Saucius ille olim violentæ cuſpidis icſtu

Rixarum in medio: ferro thoraca recepto,

Prima latens jugulo quâ coſta adnectitur, enſis

Hauſerat: effractoque chalybs mucrone, repoſtis

Abditus inſtiterat latebris: ut lumina proſus

Falleret, & medicæ ſe ſe ſubduceret arti.

Dumque dies, alterque dies procedit: acerbo

Seminecem ſenſu ſternit dolor; obruta luſtu

Lin-

Fontis collecto, totum vulnus linitur.

(a) *Clyſtere*. Clyſter, Ital. *La Siringa*, a κλύξω abluo.

(b) *Vera cano &c.* Celebris hæc Hiſtoria miræ curationis; quam, præter cæteros, refert Joſolinus l. 2. c. 13., teſtis oculus, cum illi præſuerit.

(c) *Antimachus*. Antimachus, ſub hoc nomine venit Simeon Capycius Patricius Neapolitanus. *Antimachum* appellat Auctor, ab ἀντι contra, & μάχομαι

pugno; rixatus enim ille in ipſamet Anariâ lethale vulnus accepit, ubi prima coſtarum oſſi jugulari, ur̄ajunt; adnectitur; effractoque gladio, hujus mucro palmo in longum protenſus, & digitiſtactus duobus, hæc medius inter octavam, & nonam coſtarum per totum anni, & ſempremdecim dierum ſpaciû ab accepto vulnere; donec pridie Nonas Aprilis anno 1581. aquæ Patvi Gurgitis vi erutus emetſit tandem; capulariſque Capycius ſanitati redditus.

(a) P-

Lingua silet; mærent pressis vultusque, genæque
 Luminibus, cervix collo inclinata recumbit.
 Non secus ac placidi vada propter Lyda Caystri
 Languet Qlor: plumbo incautum quem durus adæsto
 Venator, jaculove ferox procul æthere ab alto
 Deijcit, & patriâ moribundum extendit arenâ.
 Tunc etenim clauso mordax sub viscere ferrum.
 Continud fera signa dedit: namque illita sputo
 Sanguineo exundant, saniemque madentia putrem
 Ora vomunt; duris hinc Intestina laborant
 Torminibus; manat postica per ostia teter
 Interdum cum fæce cruor; febris ingruit; arctis
 Paucibus immittas vix reddit anhelitus auras.
 Septima purpureis properans Aurora quadrigis
 Jam rursus extulerat media inter sidera Phœbum;
 Tum malè consultum (neque enim spes ulla salutis)
 Antimacho exclamant. & jam fatalia Parcæ
 Fila legunt; pulsus cum lux undena tenebris
 Nulla tulit veniens lapsis solatia rebus,
 Post decimam sed quarta malignior; arida tactu
 Membra stupent, torpentq; fibræ, atq; immobilis hæret;
 Dextra suum nec tentat opus; tum lurida vultus
 Proluvies, maciesque genas consumpsit inanes.
 Jamque tibi extremas vitæ denunciat horas
 Atra dies; lethi jam vis inimica propinquat;
 Et tecum juvenile decus, flosque integer ævi,
 Antimache, & miserûm pereunt frustrata parentum
 Gaudia. proh quales inopino funere fletus
 Elicis, & quanto cogis tabescere luctu!
 Te juga Paufilypi, patrio te litore Siren,
 Te Megare, & resonis stebat te Vesbius antris:
 Sebethusque suo gemitum Pater edidit alveo.
 At Libitina tuum juraverit aspera quamvis
 In caput insultans, durum sibi nacta nocendi

Tem.

Tempus , inexhaustis non te tamen abstulit annis
 Invida , nec potuit ; namque exaudita secundo
 Vota polo ; incolumis felicia tempora vitæ
 Ducis : & annosam datur extendisse senectam.
 Ipsa quidem te blanda fovet , te fospitat undis
 Inarime : raptumque rogo subducit , & urnæ .
 Quippe impacati , dum mitibus inscia flecti ,
 Gliscit adhuc morbi violentia , ne quid inausum ,
 Aut intentatum Phœbi superesset in arte :
 Ociùs accisas Parvo tum Gurgite præstat
 Res tegere , & (spondet si quid medicina) tueri .
 Interea tabens iteratâ aspergine vulnus
 Proluitur , partesque humor pervadit in imas .
 Donec , ab induciis solet ut fiducia pacis
 Prælia post , vitæ spes tandem affulgere visa est ;
 Visa , sed (heu miserum !) malè credula lusit hiantes .
 Nam licet in speciem , sicque obducta cicatrix
 Appositis coëat medicatibus : & sua nusquam
 Signa oculis retegat commissæ injuria rixæ ;
 Læsa tamen Juveni tacitè præcordia carpit
 Insuper sine more dolor : penitusque reductas
 Labitur in venas , & cecâ tabe pererrat ,
 Exitium fatale ferens ; Jamque æthere ab alto
 Annuus emensum cœli remeaverat axem
 Cynthius : & denis superaddita Solibus , Orbi
 Adveniens septena dies ostenderat ortum .
 Tempus erat , trepidæ quo primùm Portitor Helles
 Aurato attigerat cœlestia limina cornu ;
 Cum subitò apparens infecit pustula summam
 Tetra cutem : exilis tum prodita rima dolosi
 Vulneris ; emergunt sua per vestigia fraudes
 Tabificæ , & propriâ dependitur hostis in arce .
 Illicet ad cubitum nudatis rite lacertis
 Impiger , ~~Phœbo~~ Chiron tentare specillo

Aggreditur, quâ vulnus hiat; tum cognita morbi
 Causâ, salutari tactum dum cuspide ferrum:
 Quod medium hærebat, costasque increverat hærens
 Inter, ubi octavam sibi nona ex ordine necit.
 Ergo inaurari repetito balnea ductu
 Iussa iterum: infirmo fixum queis pectore telum
 Excussisse queant. nec longum tempus, & undis
 Costarum laxata viam compago latenti
 Dat chalybi: & facto patuit ceu limite callis.
 Inde ubi rimosas ferri explorare latebras,
 Et tectos subijisse aditus vossella tenui
 Dente premens potuit: dextrâ tum spicula Chiron
 Solicitat; cœptum felix Fortuna secundat:
 Numinaque arrident faustis præsentia votis.
 Namque manum facilis, nisumque secuta Magistri
 Exijt, & toto cessit de corpore cuspis.
 Dardanio ut quondam Regi lethalis arundo
 Protinus ambrosiæ vitalibus oblita succis.
 Excidit: indigno Nati cum territa casu
 Gnosiacâ retulit dictamnum Mater ab Idâ.
 Tum qualls, tum quanta sinum pervaserat, ensis
 Eruta pars docuit: digitis nam lata duobus,
 Et solido in longum dodrante extensa parebat.

Quid memorandum æquè totum hæc vulgata
 per Orbem

Stagna ferunt? Papulas ^a eadem referata rubentes,
 Tuberaque affectæ Sedis, ^b scrotique Tumores ^c
 Discutiunt. tactu corpus licet horrida, & omnem
 Pfora ^d cutem obnubat, Pforæ tamen imbribus horror

Ob-

(a) *Papulas Gr.* Papulæ, Ital. Sede.
Gotta rubra, *brostacea* vocantur a Jaso-
 lino. (b) *Tuberaque affecta Sedis.* Con-
 dylomata, de quibus in seqq., Cal-
 losa nimirum carnis accretiones in
 (c) *Scrotique Tumores.* Testium
 scilicet in Scroto.
 (d) *Pfora.* Pfora, Scabiei spe-
 ciat: nempe cutis asperitas: A φω,
 scalpo.

(a) *Offa*

Obstitur iactis, nec vires sustinet undæ.
 Ossa etiam ^a infectis putrem viciata medullis
 Si cariem sensere, situque abrasa nigrescant;
 Inflatum iusto si plus aut turgeat hepar, ^b
 Aut calor accendat non segniter; actus eodem
 Jactetur seu forte lien, seu viscera morbo,
 Dum furit Ætnæis veluti fornacibus ignis;
 Quid residui cunctere manu? tam sæva malorum
 Agmina quid dubites victrici extinguere lymphâ?
 Terga dabunt, molita fugam, mihi crede: solutis
 Ut dubii funesta inter certamina Martis
 Ordinibus, fugiunt Equitum, Peditumque phalanges.
 Nequidquam, hunc membris Æger modò perferat a-
 Nequidquam nocuo pallebit concolor auro (mnem,
 Icterus; ^c & laceros incassum perdita renes
 Lithiasisque, ^d & Tanarijseducta Nephritis ^e
 E latebris, duro mordebunt ilia ricu.

His ego fœcundis vos indulgere fluentis
 Præmoneam, Lucina tori queis gaudia, Matrum
 (Crudelis!) queis dulce negat cognoscere nomen.
 Sic, ubi destituant, lactis neque dona Parentes
 Ulla beent, vacuisque inhians dependeat Infans
 Uteribus, nec posse sitim restinguere detur:
 Quæsitum huc tanti Genitrix lenimina luctûs
 Adveniat; plenis manabit lactea rivis

A a 2 Co-

(a) *Ossa etiam &c.* Ital. *Spina ven- tosa*: cum nimirum ossa nigrescunt, & abraduntur inter articulos a materie acri, & corrodenti.

(b) *Inflatum iusto &c.* Ital. *Tumore, ed Infiammazione di Fegato, di Milza, e delle Viscere.*

(c) *Icterus.* Icterus, Ital. *Isterti- glia, Morbo Regio, Mal dell'Arco*: cum toto corpore natus color in flavum, a flavæ bilis diffusionem, mutatur. Vide *Celsus lib. 3. c. 24.*

(d) *Lithiasisque.* Lithiasis, Ital. *Mal di Pietra, Calcoli, Renella*: a *λίθος* Lapis, & *ἀσθὴν* fastidium.

(e) *Nephritis.* Nephritis, Ital. *Dolori Nephritici*: pro omni morbo, quo renes laborant: a *Νεφρός* Ren. Renum scilicet obstructio, & inflammatio, cum vehementi dolore: cui conjuncta Urinæ difficultas, cum fibrosis excretis, vel atenosis, vel sanguineis.

Copia tunc: uterique moras tunc solvet operis
Et thalami referet meritos Hymenæus honores.

Cætera quid memorem, Lunari ut dissona gyro
Fœminæ emendet tibi Fons purgamina sexûs,
Parca ubi vel nimium, nimiumve fluentia currant
Folliculo excrescens sic dum Meliceria, a pultibus
Aut suppar miseros Atheroma^b obfederit artus;
Hos tibi præcipiam, sive his obijisse propinquos
Acutum Latice^c: quin, his mordacia vinces
Phymata: ^d quæque furens infixit vulnera membris
Illa Cupidinea Conjux Vulcania telo.

Hoc valeat quæ Fonte frui, non illa remotas
Longinquo sibi quærat aquas sub sidere: quamquam
Turgida divexet lymphâ obfirmatus inertis
Membra tumor (Scirrhon^e veteres dixerunt Pelasgi.)
Seu distenta^f gravet, venisque tumentibus idem
Ulbera demittat: Parioque simillima saxo
Duret, in exitium miseræ fecunda parentis.

At diversa premit quando Fortuna malorum,
Seque feram stomacho exhibuit: ^g diversa frequenti
Blandimenta malis parat Ænaris Ora lavacro:
Quod revocare tuum posset, Tiryntiæ, robar.

Hinc

(a) *Meliceria*. Meliceria, Abscessus cum folliculo: Ital. *Meliceride*: a melleo humore, quo intumescit: a *μέλι* mel, & *ἀπόδος* favus, quasi favus mellis. Consultatur Cell. l. 5. c. 26., & 28., & l. 7. c. 6.

(b) *Atheroma*. Atheroma, Abscessus etiam cum folliculo: sed pulce veluti oppletus: Ital. *Atheroma*.

(c) *Sive his obijisse propinquos* &c. Balnea nimirum, quæ sunt prope Parvum Gurgitem: vulgò, *Il Bagno della Lebbra*, *Di S. Maria del Popolo*, *Delle Grotte*, & *De' Dentis* quæ Morbo Gallico præsertim utilia, & Furunculis.

(d) *Phymata*. Phymata, Furunculi, seu tubercula erumpentia: a *Φύλο* nascor.

(e) *Scirrhon*. Scirrhos, a Græco *Ξυρίσσι* Ital. etiam *Scirro*: Tumor durus, renitens, in glandulis obtutus: proveniens a sacis lymphatici atrabiliaris, ut ajunt, acido-austeri, & congelantis subsistentiâ, & collectione.

(f) *Seu distenta* &c. Scirrhos in uberibus mulierum nimio lacte distentis, & duratis.

(g) *Seque feram Stomacho* &c. Pro omnibus morbis, qui Stomacho officiant, salubra in primis Balneum, quod ex hoc Indig. *Dello Stomaco* appellatur.

(a) *Hinc*

Hinc malè concoctis ^a si turbida sæviat escis
 Nausea: sive dapes, epotaque murrhina cogat
 Evomuisse: cibusque tenax ^b non amplius, inter
 Ditia non alitur: tabens chrysendeta corpus;
 Nec Scarus Eoi, Lucrini aut: Ostrea fluctus
 Ulla gulam irritant, mentisque acipenser opimis;
 Si clandestino tumsant præcordia flatu: ^c
 Iliave insultans singultibus interruptis ^d
 Sæpe dolor quætiat, clamosaque rugiat alvus; ^e
 Sive diu, tæ: Tussis ^f habens vetet anxia Cælo
 Liberiore frui: pectusque tenaciùs ardet;
 Ne dubita, Herculeæ victor velut alter Echidnæ,
 Monstra tot elides generosior, hæc ubi lustras
 Balnea, quæ noster referatque, & præstat Apollo.
 Ora quoque ^g exhalant acidam cum putida nubem
 (Namque, calorem vicium quem non fermentat, atescit
 Sæpe cibus, ructuque gravi contaminat auras.)
 Enervis cum languet, iners aut Ager anhelò
 Pectore, consumptis tabo vix ossibus hæret;
 Tunc Ferrugineos ^h inferre canalibus imbres
 Ne pigeat, Nymphæque super Furnellidos, & quos
 Gur-

(a) Hinc malè concoctis &c. A Nausea, & vomitibus a malâ ciborum concoctione ortum trahentibus, vindicabunt Balnea, vulgò *Del Succollaro, Di Piaggia, di Carta Romana, Dello Stomaco, Di Fornello, Mezza Via, Castiglione, e Del Ferro*; quæ duo potissima: Stomachi cruditati consulunt.

(b) Cibusque tenax &c. Morbum hunc a Cachexiâ præstitum creatum ut expellas, utere Balneis, vulgò *Del Ferro, e Dell'Umbello*.

(c) Si clandestino &c. Inflationibus præcordiorum opportuna Balnea vulgò, *Di Castiglione, San Montano, e Fornello*.

(d) Iliave insultans &c. Stomachi singultus facillè Balneo *Dello Stomaco* vincuntur.

(e) Clamosaque rugiat alvus. Ad sedandos stomachi rugitus, ac dolores, apta, quàm quæ maxime, Balnea *Dell'Umbello, Dello Stomaco, Castiglione, Mezza via, e Fornello*.

(f) Sive diu tæ Tussis &c. Ut tussis medicinam facias, adhibe Balnea, vulgò *Del Succollaro*: Eadem etiam, cum pectoris angustis libere spiritum docere non sùant.

(g) Ora quoque exhalant &c. Contra acidos ructus a malâ cibi concoctione, Balnea vulgò *Di Castiglione, e Dell'Umbello* usuventient.

(h) Tunc Ferrugineos &c. Ex dictis super in Not., & lib. 1., habes quæ nam sint hæc Balnea.

Gurgite Castillon, quos Subcellaria præbent
Arva, vel exigua quos Incola dixit ab Ulmo.
Ipsa etiam a Stomacho repetunt celeberrima nomen
Romanisque Plagis, Montano & sacra resident
Indigeti quæ Stagna, velim te corpore toto
Auctor ego subilisse: dabunt iterata salutem,
Atque intestinis poterunt occurrere turbis.

Horrida sed Boreæ teneras ubi flamina fauces,
Vel Cauri premat aura nocens; agitabilis Uvas
Si gravet, & vento tonsillas obstruat ær,
Gutturum dum stimulis angit flammata Synanche,
Vel si deciduo^d Trachea^e humore laboret,
Aspera que attacco feriat pulmone meatus;
I, pete Romani^f quam dat Plaga litoris, & quam
Exhibet Argenti,^f vel Costilis Linda^f medelam.
His quoque te quondam properantem pharmaca mor-
sensit acerba lues: & te dedit improba pœnas (bis
Vindice, quem (memini si quæ Podakritus olim
Narrabat studio recolens mihi vera.) Nitrosæ &
Naiades dixere suo de nomine Fontem.

O mihi si veteres, Netso indulgente, liquores

Eli-

(a) *Atque intestinis* (c). Intestino-
rum doloribus, atque Inflammationi
prætorum Balnea Dell'Ulmigello, &
Fornello.

(b) *Horrida sed Boreæ* (c). Fau-
cium inflammationibus, quæcumque
ex causâ, & Uvas (Ital. L'Ugale) re-
laxata, & Tonsillarum, subveniunt
Balnea Di Piaggia, à Carta Romana,
Del Cotto, à fin Delle Casouche, & Dell'
Argento.

(c) *Synanche*. Synanche, Ital.
Sibmanzia, Latinis Angina: Mor-
bus in faucibus, propriè ex mu-
sculorum inferiorum inflammatione.
A *Κυρωχην*, deducto ab *αγγον* stran-
gulo. Consultatur Cell. l. 4. c. 4. Sy-
nanchen curant Balnea Dell'Ulmigello,

Castello, Castiglione, & Fornello.

(d) *Vel si deciduo* (c). Gutturis
distillationes perscrutabunt Balnea Di
Piaggia Romana, Delle Casouche, à fin
Del Cotto, & olim Il Nitroso.

(e) *Trachea* (c). Trachea, Ital.
Aspra Arteria, à fin Canna del Polmonari
A *Φαυδ* Asper. Tracheam igitur
distillatio gravet, occurrendam illi
Balnea Di Piaggia Romana, & Dell'
Ulmigello.

(f) *I, pete Romani* (c). Balnea vi-
delicet Di Piaggia Romana, Dell'Ar-
gento, & Del Cotto.

(g) *Nitrosæ Naiades* (c).
Balneum nempe Del Nitroso, quod
maris æstus absorbit, ut diximus
lib. 1.

(a) *Plen-*

Eliceres iterum: & reduci te gurgite possem
Inter litoreas salientem cernere ripas!
Tunc ego te tumidâ mallem Pleuritide a quando
Anguntur latera, & febrî inflammantur acutâ;
 Aut prædura^b nimis solvenda est alvus; & atræ
 Bili ubi exundans, ^b acidusque efferbuit humor.
 Vos etiam multo suffusi corpora felle: ^b
 Instabilesque genu, vix languida membra trahentes: ^b
 Lurida quos tenuat Macies: ^b quos Rheumata contra
 Infiliiunt: ^b Pituita premit vel salsa: ^b vel urgens
 Calculus: ^b obseptos inter seu glarea renes, ^b
 Utiert his iterum Stagnis, iterumque monerem.
 Nec gemeres uteri, Clymene, disrupta latratu ^b
 Infelix, dum nata mali contundere vires
 Defluerent, membrisque agerent aspersa venenum.
 In melius rerum verso tum cardine, nullam
 Vel Scabiam ^b assidue, Pforam ^b vel adunca recurvo
 Scalperet ungue manus; nec luâ prædita mœror^b
 Vulturis infomni foderet præcordia rostro.

Insuper his alios si Fontibus addere Fontes, ^c
 Lixivjque, Aurique velis, Fontanaque Stagna,
 Et quibus a Cellis ductum cognomen adheret,
 Et venas, Sollicete, tuas, & nomina præbet

Quæ

(a) *Pleuritide* &c. Pleuritis, a πλευρα, Membrana costas subcingens: Dolor lateris vehementissimus, cum tussis, febre acutâ, ac spatio citius, vel tardius subséquente, ab inflammatione ejusdem membranæ, abortâ ab impedimento sanguinis biliosi ibidem per venas recursu: Ital. *Scartmanni*, *Mal di punta*. Pleuritidem olim emendabat Balneum Nitrosi.

(b) *Aut prædura* &c. Exoneranda alvo: Atræ Bili (hoc est humori acido, melancholico, excrementicio in Pancreate collecto) expellenda: Ictero laborantibus: Debilibus, ac

Tabæ consumptis reficiendis: Catharro, & Pituitæ Sallæ expurgandæ: Calculis renum, & vesicæ frangendis: Arenulis e renibus deiciendis: Quibuscunque uteri femineî morbis, nimirum Torsionibus, Strangulationibus, sive Præfocationibus: item Matricis doloribus sedandis: Scabiæ, vel Pforâ Infectis: ac denique Melancholicis levandis, idem Balneum Nitrosi deserviebat.

(c) *Insuper his* &c. De quibus Balneis hic sermo, abunde patet ex lib. xv

Quis Specus, & lymphas Dojano e litore: ^a nunquam
 Tuffis ^b anhela latus, nec fauces anget obesas.
 Tabida non posthac pulmonem incommoda: posthac ^c
 Asperitas ^d non dira fibras, nec pectora lædent.
 At: neque difficiles ^e cœli spirabilis auras
 Pasturies: nullo ferient Suspiria motu
 Dissultantem animam, duræ patientia fortis
 His tua fumiferis caleant si corpora tabris.
 Hic indistinctis raucum ^f si dissona verbis
 Ora sonent, vetitum poterit patuisse sonore
 Vocis iter: nodo solvi sic lingua tenaci.
 Hæc eadem (Argenti modò claudat Aquator, & Auri,
 Costilidesque undas, Lixivj & Stagna: reclusis
 Et te, Castilion, & vos, Vada Ferræ, venis,
 Et Latices, Pontane, tuos superaddat) in quo
 Invalidos casu arcebunt, rapiantque periclis.
 Scilicet ora croco ^h seu cum pallentia morbi
 Arquati fera signa dabunt: Cacoehymia: i. vultum
 Sen

(a) *Lymphas Dojano e litore. Idem, quod aliter Bagno dell'Umitello* vocant.

(b) *Tuffis anhela &c. Pro morbo hoc in usu medico sunt Balnea Di Piaggia Romana, Della Spelouca, Del Cotto, Di Soliceto, e Del Succellaro.*

(c) *Tabida non posthac &c. Malis omnibus, quæ Pulmoni officunt, proderunt Balnea Di Fontana, Dell'Argento, Dell'Oro, Di Piaggia Romana, e Dell'Umitello.*

(d) *Asperitas &c. Balnea Di Piaggia Romana, e Dell'Umitello Egrum a pectoris morbis, atque ab Asperitate præsertim afferent.*

(e) *At neque difficiles &c. Difficultatem spirandi, & Anhelitum ab Asthmate ortum, tollent omnino Balnea Di Soliceto, Di Fontana, Del Cotto, Della Colata, Di Piaggia Romana, e Dell'Umitello: cujus præsertim aqua utilior erit si epota.*

(f) *Hic indistinctis &c. Ravi, sive Raucitate afflictos sanitati restituent, votemque reddent sonoram Balnea Di Piaggia Romana, Dell'Oro, e Dell'Argento.*

(g) *Nodo solvi sic lingua &c. Si qua lingua impedita, Ulcera, Tumores &c. dissolventur ab aquis Di Piaggia Romana, Succellaro, Dell'Umitello, e del Cotto.*

(h) *Scilicet ora croco &c. Ital. Pteridia, a sua Mal dell'Arco: cui auxilio erunt tria postrema balnea enumerata.*

(i) *Cacoehymia. Cacoehymia; a Κακός Malus, & Χυμός Succus: vitium humorum vitalium. Cacoehymia quidem diversæ species, Biliofa, Cholericæ, Pituitosa, Phlegmatica, Serosa, Attribiliaris, sive Melancholica: pro quæ præcipue hic apposta: cum de Lentiginibus ab Atrâ Bile provenientibus loquamur: Et hæc quidem a Pontani*

Seu vitiet : Lentigo ^a decus seu detrahat ori.
 Multum aded hinc lucri : multa his se se efferet und is
 Indita vis , lumbi quando tentantur , adactum
 Et lateri ut calcar : tabes ^b affixa nefastos
 Ire dies cogit : concretaque Arena meatus ^c
 Obstruit : aut renes , ^d vesicæ ^d aut septa maligno
 Et petit , & dirum morsu depascitur ulcus .
 Proderit undofos olli explorasse recessus
 Hos quoque , visceribus lapidosam inolescere facem ^e
 Qui dolet , & saxis queritur crescentibus Ager ;
 Cum frustra ūrinæ collapsum profluus humor ^f
 Arctato sibi quærit iter pervadere ductu .
 Sic , ubi per latos nimum diffusa canales
 Gutta fluat , maculetque toros : humentiaque inter
 Stragula Micturiens ^g graveolenti in sorde jacebit.
 Sive improvisè ^h conspersa sindone currant ,
 Et tractim injustæ manent per linteæ stillæ .
 Vellicat exustos tunc cum Stranguria , ⁱ & ingens
 Ureteras ^k habet stimulis mordacibus ardor .

B b

Sci-

tani Balneo , præ cæteris , delentur .

(a) *Lentigo*. Lentigo, Ital. *Lentiggine*, *Macchie del volto*, *Volatiche*. Id genus maculas terunt penitus Balnea *Di Fontana*, *Castiglione*, *Ulmistello*, & *Succellaro*.

(b) *Et lateri* &c. Ab iisdem Balneis speranda salus, cum Lumbi doleant : & præsertim a Balneo *Soliceti*. Laterum verò, ac Renum dolores arcebit, præter Balneum *Soliceti*, Balneum *Del'Ulmistello*, & *Di Pontano*.

(c) *Concretaque Arena meatus* &c. Ital. *Renella*, *Oppilation delle Reni*: præter duo, quæ diximus, malo huic suppetias ferent Balnea *Di Succellaro*, *Castiglione*, & *Piaggia Romana*.

(d) *Aut renes, vesicæ aut septa* &c. Ad Renum ulcera, præscribenda Balnea *Del'Ulmistello*, & *Piaggia Romana*, *Del Ferro*, & *Fontana* : quæ duo postrema vesicæ exulceratæ levamen afferent.

(e) *Visceribus lapidosam inolescere* &c. Ital. *Mal di Pietra*. Labem hanc eadem Balnea expellent, quæ Arenam expellere existimantur.

(f) *Cum frustra urina* &c. Laborantes *Ischuria*, Ital. *Rituzion d'urina*, sanos faciet Balneum *Di Castiglione*, *Succellaro*, & *Di Pontano* : & hujus quidem Aqua haustu utilior.

(g) *Stragula Micturiens* &c. Micturientibus præcipienda Balnea *Del Ferro*, & *Piaggia Romana*.

(h) *Sive improvisè* &c. Urinæ stillicidium Balneum *Di Succellaro* inhibet, ejusque ardorem : quem etiam Baln. *Di Fontana* extinguit.

(i) *Stranguria*. Stranguria, Urinæ Stillicidium : a *σπαρξ* Gutta, & *σπορ* urina : sive a *σπαρξ*, & *σπορ* guttatim exprimo.

(k) *Ureteras*. *Ο'υρητις* ab *σπορ* urina, & *τηρξ* serpyo : quæ urinam fer-

Scitis ut (ante neces ageret dum *sæva*, metumque
Tisiphone) hic furiis potuere obistere Lethes
Tot languentum *Acies*; ubi, *Dipsade* durior, auctâ
Sæpe siti, renes *furiata* infestat: & artus
Eliquat, atque acri *Diabetes* ^a membra veneno,
Exsuccasque trahit consumpto humore medullas.

Qui tamen a *Parvâ* titulum sibi vindicat Ulmo,
Quàm celebrer Fons ille fluit! quàm certa petenti
Auxilla impendit: stillans *Ophthalmia* ^b quamvis
Effluat, humenti seu *Phlegmate* pectus abundet!
Hi tibi quæ *Rores* pellendis commoda morbis
Pharmaca, quas valeant vires depromere: testes
Hepatici, ^c durumque gemens *Arthriticus*, & qui
Abcæsu atrosus, & scabris unguibus horret.
Aspera vos testes & quos *Arteria* vexat
Faucibus excrescens, aut rubris *Ecthyma* ^d bullis:
Aut animas graviter spirantes inficit *Oze*. ^e
Addam etiam præceptis somnum quos polluit inter,

No-

servantes. Sic dicitur a Græcis *Vena*
colore alba, qua a renibus ad vesicam fe-
runtur: quod per eas inde descendente
urinam destillare consuevit. Ita Cels.
l. 4. c. 11.

(a) *Diabetes*: Diaberes, Ital.
etiam *Diabete*: demittendæ urinæ
inexplebilis cupiditas, & retinendæ
impotentia; a calidâ, vel siccâ re-
num intemperte: vel humore bilioso,
acri, falso, & renes assidue irritante.
Tale quidem veneni genus renes, ac
vesicam infestat, quale a *Dipsade*
serpente funditur; ut enim *Dipsadis*
morsu appetit vehementissimè sitiunt
(unde & nomen *Dipsadi* factum a
Διψάω sitio) ita etiam *Diabete* la-
borantes. Affert præterea carnis,
adipis, ac membrorum in urinam
colliquationem: ob quam summa ma-
cies in toto corpore. *Diabetes* quidem
a *Διαβαίνω*, Transeo: quod scilicet

corporis humor nullibi consistat, sed
subinde de loco in locum transeat:
non aliter ac aqua per siphones. *Bal-
nea Dei Ferro*, & *Piaggia Romanæ* con-
sentur mederi huic morbo.

(b) *Ophthalmia*. *Ophthalmia*, su-
mitur latè pro quocumque oculorum
morbo: ab *ὀφθαλμία* oculorum
morbo laboro: stricte pro horum in-
flammatione, cum lacrymarum pro-
fusione, ut hic accipimus.

(c) *Hepaticis*. *Hepatici*, hepate
laborantes: ita *Pitn.* appellat *lib. 26. c. 7.*
& alibi.

(d) *Ecthyma*. *Ecthyma*, ab *εκθύω*
ferri cum Impetu, vel erumpere: de-
notat *Papulam* supra cutem erumpen-
tem. Hic generatim pro his maculis,
quæ corpus infundant.

(e) *Oze*. *Oze*, oris factor: ut Cels.
l. 3. v. 12. Ab *ὄζω*, Oleo.

(a) Thy-

Noxia ubi placidam turbat genitura quietem.
 Læsa vel ulceribus, vel pressa doloribus auris,
 Tubera cum, parilesque Thymi^a excreverè corymbis,
 Haurit inexplicitas confuso murmure voces?
 Ne multùm, ne quære: aliis fortasse negarit
 Quam fera Sors, fractis hìc meta novissima rebus.
 Namque infundibulo collecti ex imbre vapores
 Affectam poterunt fumo pervadere partem.
 Quod nisi profuerit; stratis tunc membra reclinet
 In latus, atque aurem lymphis stillantibus Æger
 Supposuisse velit; latices dein funde calentes
 Desuper, & Gutto immisus sine profluat humor.
 Hos ubi non longo tibi temporis intervallo
 Sustinuit rores: age, protinus excute: eodem
 Inde alios, tractimque alios inverge recentes.
 Ante sed aut unam, aut binas non amplius horas,
 Quàm velit appositis lautus considerare mensis,
 Incubuisse operi expediet. sic ordine certo
 Hæc eadem repetes; repetentem talia Phœbi
 Nōn semel orta dies videat; desistere tandem
 Non prius incepto liceat, quàm roscida curfu
 Luna suo peragrans medium confecerit orbem.
 Proh quantum hæc eadem mihi robur aquatica pro-
 Munera, cum turgens obfesso lingua palato (dent
 Hæreat, incertoque sonos discrimine fundat!
 Hic, tibi si crebrò motis cor palpitet allis,
 Abseret; hic solido toties adamante rigentem
 Durius, aspersâ splenem Fons molliit undâ: ^b
 Implicitasque vias ductu patefecit aquarum.

B b 2

Nec

(a) *Thymi*. Thymi, Ital. *Efero-*
semo carne, qui more corymborum
 excrevant, & pendent; a quibus tin-
 nitus, sibilus, ac farditas in auribus:
 quibus morbis aded utile existimavit

Insolitus Balneum *Dell'Umbello*, ut
Bagno dell'Oroscio dixerit.

(b) *Splenem Fons molliit* &c. Ital.
Durezza, ed Oppilazion di Milza.

(a) *Ora-*

Nec quærenda aliis meliore salubrior haustu
 Lympha fuit, tetrum cum fluxu ichoris odorem,
 Atque Ozæna^a putris saniem diffunderet: & cum
 Non una obstrueret nares Verruca^b tumentes;
 Sive Adenes,^c Porrique^d artus, seu marcida linguam
 Ulcera corripent; seu par Furunculus^e ovi
 Dimidio, jactis subter radicibus altè
 Inficeretque cutem, & concreto corpora succo.
 Iliacis^f quoties agitata ahsultibus alvus
 Infremuit: pressitque furens sine more Tenasmus: &
 His etiam, his tabes desæviit utraque lymphis.
 Nec non his turpi vel Condylomata^h callo,
 Et quæ præterea partes deturpat eisdem
 Pustula:ⁱ quæque pudor prohibet meminisse, recedunt.
 Hinc sperata ferent querulæ solatia Matres,
 Albida seu nimium, seu purgamenta redundant
 Menstrua: sive fluor^k lapsu metuendus aquoso.

Nec

(a) *Ozæna*. *Ozæna*. Putridum ulcus in naribus, tetrum odorem emittens, cum profluvio saniet:serpens vel cum, vel sine corruptione cartilaginearum, & ossæarum partium; proveniens a collectione, & fluxu ichoris, excrementi scilicet sanguinei, vel lymphatici, acrioris, & corrodentis. Ab *OZæno Oleo*.

(b) *Verruca*. *Verruca*, Ital. etiam *Verruca*, Accretio carnis intra nares.

(c) *Adenes*. *Adenes*, Strumæ nimirum: Ital. *Scrofole*. Ab *æda* factio: quod tonsillæ, sive glandulæ sint, quæ sæpius humore illapso sariatæ, & expletæ tument: quod propriam Strumarum est.

(d) *Porrique*. *Porri*, species *Verrucarum* per corpus dispersarum.

(e) *Furunculus*. *Furunculus*, Tumor ex crassis humoribus in carnis plerumque partibus consistens; aliquando solam cutem occupat, aliquando perricæx altè jactis radicibus erumpit; illumque ovi dimidio supparem dicit

Cels. l. 5. c. 18.

(f) *Iliacs* &c. Exprimitur Passio Iliaca, Ital. *Colica*, *Doglia Iliaca*: ab Intestino, quod *Ileum* dicitur.

(g) *Tenasmus*. *Tenasmus*, Ital. *Tenasmo*, à *Pondi*: Nostrat. *Premittit*: assiduum fere per alvum excernendi desiderium,urgens cum dolore, præcipue in Sedis extremo, cum excretis modicis, mucosis, & cruentis, aut purulentis.

(h) *Condylomata*. *Condylomata*, Callosæ carnis accretiones in partibus corporis, & præsertim in Sede. *Dida* sic quoddam ad modum articuli prominens *Kondylas* enim digiti articulum sonat.

(i) *Pustula*. *Pustula*, Ulcera nempe, *Rimæ*, aut *Rhagades*, *Pondus*, *Proptosis*, sive *Procidencia Sedis*.

(k) *Sive fluor* &c. Ital. *Fluore aquoso*: ut *Jasolinus*: a quo has, & alias hujusmodi voces, in morborum generibus explicandis, desumpsimus.

(2) Sen

Nec feret humanâ, Febris, te cæde furentem,
 Vexantemque sinus, & pectora anhela prementem,
 Exercere tuas Unda hæc crudeliter iras,
 Seu Notha, ^a quatruidi seu tu, Quartana, recursu.
 Sæpe licèt vestros frangant Hydreæ rigores
 Cypria, ^b & a Medio ^b nomen sortita viarum.

Quem modò si quis amet postremum exquirere Fon-
 Non illum Scabies, duri non damna lienis, ^c (tem-
 Rejeclæve prement vomitu fastidia mensæ.

Nec stomachum se se fundent contagia circum,
 Densatæ ut circum se fundere castra cohortes
 Obsidione solent. vallo non undique cinget

Asperitas inimica cutem. non crudus ab extis
 Humor: ^d & ex oculo manabit plurima lippitas
 Lacryma: detortis veniet sua gratia Pætis.

Et quamvis obtusa acies caliget in ipso
 Sole, superfusus tam denique cernet acutum
 Imbribus, Hæmonio queat ut contendere Lynceo.

Ipsa etiam, adductos si contrahat improba nervos,
 Ponet hebes resoluta suis Convulsio ^e nodis:
 Et solitos iterum peragent citò corpora motus.

Hostica ceu victus mordet qui vincula miles,
 Nulla valet vetito vestigia figere gressu:
 Namque pedes, nam lora manus post terga revinctas

Implicuere; feros at si pia dextera nexus
 Solvat, & attritas liber premat ille catenas:
 Continud pedibusque viam, manibusque capeffet

Ar-

(a) *Sen Notha.* Febris Notha, Ital. *Febbre spuria.*

(b) *Hydreæ Cypria Gr.* Ital. *Bagno di Citra, e Di Mezza Via.*

(c) *Duri non damna lienis.* Ital. *Ostruzion di Milza.*

(d) *Crudus ab extis humor Gr.* Picula nimirum; humor excrementi-

tius, crudus, aqueus, collectus præsertim in Ventriculo; qui voce *Extis* expressus est: Extra enim stricte cor, pulmonem, lienem; jecur, & ventriculum significant.

(e) *Convulsio.* Nervorum attractio, quæ & spasmus dicitur.

(a) *Jive*

Arma, instauratæ renovans certamina pugnae.
 Tu quoque felices partu, Matrona, propinquo
 Experieris aquas, thalamisque fruere secundis.
 Neve dehinc terrore malis; timor omnis abesto:
 Sive genas Maculae^a turpent, seu nuncia fortis
 Signa ferant, stimulisque dolor præludat acerbis.

Ut tamen utilium felicior usus aquarum
 Eveniat, fausti partem sibi seligat anni
 Eger, Amyclæos ubi rustica turba racemos
 Colligit, & lætas calcat pede vinitor uvas.
 Apta etiam nostris hyemali frigore votis
 Bruma venit, tardos inter numeranda Decembres.
 Hoc erit ætumnis experto tempore virtus
 Tempestitiva nimis, capitis cui debita læsi
 Cura, laborantisque ulterius custodia cordi est.

Quot mihi, dum veteris repeto præcepta Magistri,^b
 Quot mihi consumptis adhibenda salubriter Ægris
 Pharmaca succurrunt! quot porrigit Insula rores!
 Ille quidem Fontes mihi dum, viresque latentes
 Indicat, edoctumque sagax per singula ducit;
 O ades, & Clotho, me præceptore, furentem
 Disce, Puer, quâ lege queas eludere, dixit.
 Nulla mihi placeat medicina potentior, illam
 Quàm si Castilion præbere, vel Aurea possint
 Stagna, vel Argentò, vel Ferro interlita, vel quæ
 Nomen habent, Cytherea, tuum: quæve inter aquosas
 Umbrasci valles, vel quæ Furnellide largo
 Rupe fluunt ductu. nec qui confidit in hujus
 Limus aquis fomenta tuis minùs apta parabit
 Ille malis, ubi membra luto consperferis; ictos
 Præ-

(a) Sive genas Maculae &c. Ital.
 Fanni di faccia: quæ præcipuè ora mu-
 lierum uterum ferentium deturpare
 solent.

(b) Magistri &c. Podalirii nemi-
 pe, a quo se edoctum superius Auctor
 dixit.

(a) Præ-

Præcipuè nervos ^a si vis inimica coëgit
 Ferre vel assiduos dextrâ indignante tremores :
 Sive retardatos ^b occultâ compede motus .
 Quàm bene se nostri vel Caligantibus ^c Imbres,
 Quàm bene se proment Hirquis ! ^d hæc sæpe madentes.
 Et sanie nares, ^e plenaque sonoribus aures ^f
 Uttiliter Nymphæa lavant ; atque arida Matrum
 Ulbera distendant ; & præsertim hâc najade quando
 Spargatur mollita Ceres : sparsamque subinde
 Dente premant , mensisque velint adhibere paratis.
 Læta minùs nec posse altos præcipia credam
 Hic capere , obtusum repetito verbere ^h languet
 Dum caput : aut nimio deprensus frigore : ⁱ & udum
 Prætumido exsillet sensim lentore ; ^k fatiscat
 Seu gravè , fumiferas cum fert Cephalæa ^l procellas,
 Humidaque hand : tenues paritura Coryza ^m labores.
 Sic

(a) *Præcipuè nervos* &c. Paralyti laborantes, Ital. *Paralitici*, a *Παραλύω* dissolvo, debilito, Balnea Di *Fornello*, & *lutum*, e *Del Ferro*, & *consanguina*.
 (b) *Sive retardatos* &c. Per Convulsivam nempe; ut ab hæc incolumis *Uphidas*, selige Balnea Di *Citara*, *Della Colata*, e *La Decisa* in Valle Umbraici.
 (c) *Caligantibus* &c. Oculorum aciem purgant Balnea *Dell'Ovo*, *Castiglione*, e *della Colata*.
 (d) *Hirquis*. Hirqui, Oculi in ætûque angulum retorti : quibus opitulanti Balnea Di *Fornello*, e *Colata*.
 (e) *Et sanie nares* &c. *Ozæna*, de qua pag. 196. lit. a. : ab hæc ut convalescens, pete Balnea Di *Fornello*, *Castiglione*, e *Umbraico*.
 (f) *Plenaque sonoribus* &c. Tinnitum discutiant Balnea Di *Fornello*, e *Colata*.
 (g) *Ulbera distendant* &c. Lactis inopiam non experientur Fæminæ, que

Balneo Di *Citara* laventur; vel panem in aquas Balnei *Della Colata* infusam comedant.
 (h) *Obtusum repetito verbere* &c. Caput doloribus oppeditæ censentur Balnea Di *Fornello*, *Colata*, e *Citara*.
 (i) *Aut nimio deprensus frigore* &c. Frigidam distillationem, vulgò *Distillatione fredda del capo*, abigent Balnea Di *Fornello*, *Colata*, e *Castiglione*.
 (k) *Et udum prætumido* &c. Vulgò *Intemperie fredda*, e *umida di testa* ab hoc malo immansens reddent Balnea Di *Citara*, *Fornello*, e *Valle d'Umbraico*.
 (l) *Cephalæa*. Cephalæa, Capitis diuturnus, ac difficilè solubilis dolor A *Κεφαλή* Caput. Qui hoc vexatur, quaerat Balnea Di *Citara*, *Fornello*, e *Castiglione*.
 (m) *Coryza*. Coryza, Humor e capite floens, quasi *Καύρα* Caput, & *ἔξω* bullio, serveo : *Λατίνια* *Gravædæ* Cathartæ species, cujus materia peccans per nares fecernitur. Hæc non uberior

Sic importunâ si quis vertigine a nutet,
 Ad terramque fluat flexâ cervice; nec usquam
 Fida, parumque tenax lasso labet ista cerebro
 Mnemosyne, b & lapsam cæpere oblivia mentem.
 Afflatum Herculeo c stupeat seu sidere corpus,
 Cum lymphata furit versatilis Ira Dianæ:
 Obruat his velox tabem, precor, obruat undis.

At quæ Romuleis repetunt sibi nomen ab oris
 Balnea, d quot Vati titulis signanda refurgent!
 Nam tua si perimat Chordapfos e in intima lapsus:
 Si Dysenteria f patiantur viscera morsus,
 Nec requies levet ulla fibras: & Recta fluendo
 Intestina gravem pariant Proptosida: s venis
 Sanguineum eliciat si dira Hæmorrhoids h imbrem:
 Lympha tot effrænos hæc una insurget in hostes,
 Et premet, & victos furialibus exuet armis.
 Cæsariem si forte cutis laxata decoram

Nu-

terius premaris, obeunda Balnea Del Ferro, Della Colata, e la Doccia nella Valle d'Umbraio.

(a) Sic importunâ &c. Sospes erit a Vertigine, qui frequentabit Balnea Di Fornello, e Castiglione.

(b) Nec usquam fida &c. Qui parum fidâ memoriâ utuntur, ut malo sinem imponant, accedant ad Balnea Della Colata, Dell'Ovo, Dell'Argento, e Fornello.

(c) Afflatum Herculeo &c. Epilepsia nimirum, quæ cum Hercules laborasse dicitur, Morbus Herculeus: ab ipso dictus est. Comitialis etiam, & Sacer, & Puerilis: Ital. Epilepsia, Mal caduco, Mal di Luna. Ab ἐπιληπτικῶν comitiali morbo laboro. Ira Diana quoque dictus est: quod affecti hoc morbo, eo ad Lunæ motum affligantur: ejus motibus ita obnoxii, ut secundum ejus phases, ut ajunt, vexentur. Opem ferunt Epilepticis Balnea Di Fornello, e Colata.

(d) At qua Romuleis &c. Balneum Di Piaggia, d Corta Romana.

(e) Chordapfos. Chordapfos, Ital. Volvolo, Colica, Passione Iliaca &c. Hæc quippe voces Chordapfos, Volvulus, Colicæ, Eileos &c. confunduntur a Medicis: ut habet Lexic. Medic. V. Eileos.

(f) Si Dysenteria. Dysenteria, Ital. etiam Disenteria. Cels. l. 2. c. 28. Termina dixit. Non abs re positum videre fibras, cum non sine Intestinorum exulceratione, & Vasculorum corrosione sæviat in ventre. Vide Not. pag. 181. It. k.

(g) Proptosida. Proptosis, Ital. Procidenza della Sede: cum Intestinum Rectum extra sedem prominere: ut pag. 182. in Not. It. a. dictum est. Απροσπίπτω Procido, Cado.

(h) Hæmorrhoids. Hæmorrhoids, Profluvium sanguinis ex venis, quæ sunt in Sede. Ab αἷμα Sanguis, & ἴσκι Fluo.

(2) Lau-

Nudavit, dempsitque comas; vel palpebra sensim
 Depilis, & frontem Leuce^a deformat honestam;
 Nec suus est oculis vigor inditus: obruta densas
 Ipsa acies dubiâ patitur sub luce tenebras:
 Vel suffusa^b cadens lacrymari lumina cogit
 Humor, in obliquos crebrè nutantia flexus:
 Hypochysisque^c diem abripuit, noctemque profudit;
 Quæ mora? quid patrio detentum rure moratur
 Dilectæ te prolis amor? quidve, obsitus ævo
 Te genitor, lentisque tenent uxorâ curis
 Limina, vel vitreo gaudentes Fonte penates?
 Alter ab Ænariâ saliet, decurret & alter
 Fons tibi, longævæ qui præbeat aurea vitæ
 Tempora inoffensis iterum producere lustris.
 Huc, adigant si fata, virum comitetur euntem
 Uxor, ubi effluviis^d non respondentibus usa
 Ingemuit, seu nulla meent, seu plurima: cursu
 Nec certas uteri leges, Lunasque sequantur.
 Nec mihi displiceant his infœcunda Parentum
 Corpora merâ vadis, viduâ cum nullus in aulâ
 Ludat adhuc, tenerisque puer petat oscula labris.
 Hic etenim optatæ tandem lætabile prolis
 Omen erit: venient plenis connubia tædis;
 Ipsaque jam vacuo toties exclusa cubili
 Intrabit repetita larem: nova pignora promet
 Fertilitas, multusque domum solabitur hæres.
 Non secus ac gelidæ post horrida frigora brumæ,

C c

In-

(a) *Leuce*. Leuce, propriè Alba Vitiligo, Lepros species: a *λευκός* albus.

(b) *Vel suffusa* Gr. Vel quia Ophthalmiâ laborant, lippis nimirum oculis: vel quia *Ægilopes*, qui fistulâ lacrymosâ urgentur.

(c) *Hypochysis* Gr. Hypochysis,

Ital. *Catarratto*, Latine *Suffusio*: ab *ὕδωρ* sub, & *χίμα* fundo. Cum pituita inter Uveam, & Crystallinum hamorem coagulata prohibet spiritus ab oculis exire, & in eundem intrare.

(d) *Uxor*, ubi *effluviis* Gr. Menstruis scilicet.

(a) *Qali*

Quis Specus, & lymphas Dojano e litore: ^a nunquam
 Tuffis ^b anhele latus, nec fauces anget obefas.
 Tabida non posthac pulmonem incommoda: posthac ^c
 Asperitas ^d non dira fibras, nec pectora lædent.
 At neque difficiles ^e cœli spirabilis auras
 Pasturies: nullo ferient Suspiria mota
 Dissultantem animam, duræ patientia fortis
 His tua fumiferis caleant si corpora labris.
 Hic indistinctis raucum ^f si dissona verbis
 Ora sonent, vetitum poterit patuisse sonora
 Vocis iter: nodo solvi sic lingua tenaci. ^g
 Hæc eadem (Argenti modò claudat Aquator, & Auri,
 Coctilidesque undas, Lixivj & Stagna: reclusis
 Et te, Castilion, & vos, Vada Ferrea, venis,
 Et Latices, Pontane, tuos superaddat) in quo
 Invalidos casu arcebunt, rapiantque periclis.
 Scilicet ora croco ^h seu cum pallentia morbis
 Arquati fera signa dabunt: Cacochymia: vultum
 Seu

(a) *Lymphas Dojano e litore.* Idem, quod aliter *Bagno dell'Umitello* vocant.

(b) *Tuffis anhele* &c. Pro morbo hoc in usu medico sunt Balnea: *Di Piaggia Romana, Della Spelunca, Del Cotto, Di Soliceto, e Del Succellaro.*

(c) *Tabida non posthac* &c. Malis omnibus, quæ Pulmoni offiunt, proderunt Balnea *Di Fontana, Dell'Argento, Dell'Oro, Di Piaggia Romana, e Dell'Umitello.*

(d) *Asperitas* &c. Balnea *Di Piaggia Romana, ed Umitello* Egrum a pectoris morbis, atque ab Asperitate præsertim afferent.

(e) *At neque difficiles* &c. Difficultatem spirandi, & Anhelitum ab Asthmate ortum, tollent omnino Balnea *Di Soliceto, Di Fontana, Del Cotto, Della Colata, Di Piaggia Romana, e Dell'Umitello:* cujus præsertim aqua utilior erit si epota.

(f) *Hic indistinctis* &c. Ravi, sive Raucitate afflictos sanitati restituent, vocemque reddent sonoram Balnea *Di Piaggia Romana, Dell'Oro, e Dell'Argento.*

(g) *Nodo solvi sic lingua* &c. Si qua linguæ impedimenta, Ulcera, Tumores &c. dissolventur ab aquis *Di Piaggia Romana, Succellaro, Dell'Umitello, e del Cotto.*

(h) *Scilicet ora croco* &c. Ital. *Itterizia, e sia Mal dell'Arco:* cui auxilium erunt tria postrema balnea enumerata.

(i) *Cacochymia.* Cacochymia; a Καχός Malus, & Χυμός Succus: vitium humorum vitalium. Cacochymia quidem diversæ species, Biliofa, Cholericæ, Pituitosa, Phlegmaticæ, Serosa, Atro-biliaris, sive Melancholica: pro quâ præcipue hic apposta: cum de Lentiginibus ab Atro Bile provenientibus loquamur: Et hæc quidem a Pontani

Seu vitiet : Lentigo ^a decus seu detrahat ori.
 Multum aded hinc lucri : multa his se se efferet undis
 Indita vis , lumbi quando tentantur , adactum
 Et lateri ut calcar : tabes ^b affixa nefastos
 Ire dies cogit : concretaque Arena meatus ^c
 Obstruit : aut renes , ^d vesicæ ^d aut septa maligno
 Et petit , & dirum morsu depascitur ulcus .
 Proderit undosos olli explorasse recessus
 Hos quoque , visceribus lapidosam inolescere facem ^e
 Qui dolet , & saxis queritur crescentibus Æger ;
 Cum frustra ūrinæ collapsum profuus humor ^f
 Arrestato sibi quærit iter pervadere ductu .
 Sic , ubi per latos nimum diffusa canales
 Gutta fluat , maculetque toros : humentiaque inter
 Stragula Micturians & graveolenti in sorde jacebit.
 Sive improvisè ^h conspersa sindone currant ,
 Et tractim injustæ manent per lintea stillæ .
 Vellicat exustus tunc cum Stranguria , ⁱ & ingens
 Ureteras ^k habet stimulis mordacibus ardor .

B b

Sci-

tani Balneo , præ cæteris , delentur .

(a) *Lentigo*. *Lentigo*, Ital. *Lentiggine*, *Macchie del volto*, *Polatiche*. Id genus maculas tergent penitus Balnea *Di Fontana*, *Castiglione*, *Ulmistello*, & *Succellaro*.

(b) *Et lateri* &c. Ab istodem Balneo speranda salus, cum Lumbi doleant : & præsertim a Balneo *Soliceti*. Laterum verò, ac Renum dolores arcebit, præter Balneum *Soliceti*, Balneum *Dell'Ulmistello*, & *Di Pontano*.

(c) *Concretaque Arena meatus* &c. Ital. *Renella*, *Oppilation delle Renis* præter duo, quæ diximus, malo huic suppetias ferent Balnea *Di Succellaro*, *Castiglione*, & *Plaggia Romana*.

(d) *Aut renes, vesica aut septa* &c. Ad Renum ulcera, præscribenda Balnea *Dell'Ulmistello*, & *Plaggia Romana*, *Del Ferro*, & *Fontana* : quæ duo postrema vesicæ exulceratæ levamen afferent.

(e) *Visceribus lapidosam inolescere* &c. Ital. *Mal di Pietra*. Labem hanc eadem Balnea expellent, quæ Arenam expellere existimantur.

(f) *Cum frustra urina* &c. Laborantes *Ischuria*, Ital. *Ritenzion d'urina*, sanos faciet Balneum *Di Castiglione*, *Succellaro*, & *Di Pontano* : & hujus quidem Aqua haustu utilior.

(g) *Stragula Micturians* &c. Micturientibus præcipienda Balnea *Del Ferro*, & *Plaggia Romana*.

(h) *Sive improvisè* &c. Urinæ stillicidium Balneum *Di Succellaro* inhibet, ejusque ardorem : quem etiam Baln. *Di Fontana* extinguit.

(i) *Stranguria*. *Stranguria*, Urinæ Scillicidium : a *σπαγγή* Gutta, & *ἄρον* urina : sive a *σπαγγίω*, & *σπαγγίω* guttatim exprimo.

(k) *Ureteras*. *Οὐρητήρας* ab *ἄρον* urina, & *τηρέω* servo : quasi urinam ser-

Scitis ut (ante neces ageret dum sæva, metumque
Tisiphone) hic furiis potuere obistere Lethes
Tot languentum Acies; ubi, Dipsade durior, auctâ
Sæpe siti, renes furiata infestat: & artus
Eliquat, atque acri Diabetes^a membra veneno,
Exsuccasque trahit consumptio humore medullas.

Qui tamen a Parvâ ticulum sibi vindicat Ulmo,
Quàm celebrer Fons ille fluit! quàm certa petenti
Auxilia impendit: stillans Ophthalmia^b quamvis
Effluat, humenti seu Phlegmate pectus abundet!
Hi tibi quæ Rores pellendis commoda morbis
Pharmaca, quas valeant vires depromere: testes
Hepatici, ^c durumque gemens Arthriticus, & qui
Abscessu arrosus, & scabris unguibus horret.
Aspera vos testes & quos Arteria vexat
Faucibus excrefcens, aut rubris Ecthyma^d bullis:
Aut animas graviter spirantes inficit Oze.^e
Addam etiam præceps somnum quos polluit inter,

No-

servantes. Sic dicitur a Græcis *Vena colore alba*, qua a renibus ad vesicam fervantur: quod per eas inde descendente urinam destillare conspiciunt. Ita Cels. l. 4. c. 11

(a) *Diabetes*: Diaberes, Ital. etiam *Diabete*: demittendæ urinæ inexpugnabilis cupiditas, & retinendæ impotentia; a calidâ, vel siccâ renum intemperie: vel humore bilioso, acri, sasso, & renes assidue irritante. Tale quidem veneni genus renes, ac vesicam infestat, quale a Dipsade serpente funditur; ut enim Dipsadis morsu appetiti vehementissimè sitiunt (unde & nomen Dipsadi factum a *Διψαδω* sitio) ita etiam Diabete laborantes. Affert præterea carnis, adipis, ac membrorum in urinam colliquationem: ob quam summa macies in toto corpore. Diabetes quidem a *Διψαδω*, Transco: quod scilicet

corporis humor nullitè consistat, sed subiinde de loco in locum errant: non aliter ac aqua per siphones. *Balnea Dei Ferro*, & *Pluggia Romana* censentur mederi huic morbo.

(b) *Ophthalmia*. Ophthalmia, sumitur latè pro quocumque oculorum morbo: ab *ὀφθαλμια* oculorum morbo laboro: strictè pro horum inflammatione, cum lacrymarum profusione, ut hic accipimus.

(c) *Hepatici*. Hepatici, hepate laborantes: ita Plin. appellat lib. 26. c. 7., & alibi.

(d) *Ecthyma*. Ecthyma, ab *εκθύω*, ferri cum impetu, vel erumpere: denotat Papulam supra cutem erumpentem. Hic generatim pro his maculis, quæ corpus infundunt.

(e) *Oze*. Oze, oris factor: ut Cels. l. 3. c. 11. Ab *ὄζω*, Oles.

(a) Thy-

Noxia ubi placidam turbat genitura quietem.
 Læsa vel ulceribus , vel pressa doloribus auris,
 Tubera cum, pasilesque Thymi ^a excreverecorymbis,
 Haurit inexplicitas confuso murmure voces?
 Ne multum, ne quære : aliis fortasse negarit
 Quam fera Sors , fractis hic meta novissima rebus.
 Namque infundibulo collecti ex imbre vapores
 Affectam poterunt fumo pervadere partem.
 Quod nisi profuerit ; stratis tunc membra reclinet
 Iâ latus , atque aurem lymphis stillantibus Æger
 Supposuisse velit ; latices dein funde calentes
 Desuper , & Gutto immisus sine profluat humor.
 Hos ubi non longo tibi temporis intervallo
 Sustinuit rores : age , protinus excute : eodem
 Inde alios , tractimque alios inverge recentes.
 Ante sed aut unam , aut binas non amplius horas,
 Quàm velit appositis lautus considerare mensis,
 Incubuisse operi expediet . sic ordine certo
 Hæc eadem repetes ; repetentem talia Phœbi
 Nōn semel orta dies videat ; desistere tandem
 Non prius incepto liceat , quàm roscida cursu
 Luna suo peragrans medium confecerit orbem .
 Proh quantum hæc eadem mihi robur aquatica pro-
 Munera , cum turgens obfesso lingua palato (dent
 Hæreat , incertoque sonos discrimine fundat !
 Hic , tibi si crebrò motis cor palpitet alis ,
 Abseret ; hic solido toties adamante rigentem
 Durius , aspersâ splenem Fons molliit undâ : ^b
 Implicitasque vias ductu patefecit aquarum .

B b 2 Nec

(a) Thymi. Thymi, Ital. *Escro-
 scorno carnoso*, qui more corymborum
 excrevant, & pendent; a quibus tin-
 nitus, sibilus, ac farditas in auribus:
 quibus morbis aded velle existimavit

Jacolinus Balneum *Dell'Umbello*, ut
Bagno dell'Orecchie dixit.

(b) *Splenem Fons molliit* (sc. Ital.
Durezza, ad *Oppilazion di Miltza*.

(2) Ova-

Nec quærenda aliis meliore salubrior hauſtu
 Lympha fuit, tetrum cum fluxu ichoris odorem,
 Atque Ozæna^a putris ſaniem diffunderet: & cum
 Non una obſtrueret naſes Verruca^b tumentes;
 Sive Adenes,^c Porrique^d artus, ſeu marcida lingua
 Ulcera corripent; ſeu par Furunculus^e ovi
 Dimidio, jaſtis ſubter radicibus altè
 Inficeretque cutem, & concreto corpora ſucco.
 Iliacis^f quoties agitata aſultibus alvus
 Inſremuit: preſſitque furens ſine more Tenafmus: &
 His etiam, his tabes deſæviit utraque lymphis.
 Nec non his turpi vel Condylomata^h callo,
 Et quæ præterea partes deturpat eandem
 Puſtula:ⁱ quæque pudor prohibet meminifſe, recedunt.
 Hinc ſperata ferent querulæ ſolatia Matres,
 Albida ſeu nimiùm, ſeu purgamenta redundant
 Menſtrua: ſive fluor^k lapſu metuendus aquoſo.
 Nec

(a) *Ozæna*. Ozæna Patridum ulcus in naribus, tetrum odorem emittens, cum profluvio ſanctel:ſerpens vel cum, vel ſine corruptione cartilaginearum, & offæarum partium; proſeñiens a collectione, & fluxu ichoris, excremētū ſcilicet ſanguinei, vel lymphatici, acrioris, & corrodentis. Ab *Oζω Oleo*.

(b) *Verruca*. Verruca, Ital. etiam *Verruca*, Accretio carnis intra naſes.

(c) *Adenes*. Adenes, Strumæ nimirum: Ital. *Serofole*. Ab *αδω* factio: quòd tonſillæ, ſive glandulæ ſint, quæ ſæpius hu more illapſo ſariatæ, & expletæ tument: quod proprium Strumarum eſt.

(d) *Porrique*. Porri, ſpecies Verucarum per corpus diſperſarum.

(e) *Furunculus*. Furunculus, Tumor ex craſſis humoribus in carnoſis plerumque partibus conſiſtens; aliquando ſolam cutem occupat, aliquando pervicax altè jaſtis radicibus erumpit; illumque ovi dimidio ſuppærem dicit

Celf. l. 5. c. 18.

(f) *Iliaci* &c. Exprimitur Paſſio Iliaca, Ital. *Colica*, *Doglia* *Iliaca*: ab Intestino, quod *Ileum* dicitur.

(g) *Tenafmus*. Tenafmus, Ital. *Tenafmo*, d *Pondi*: Noſtrat. *Premitt*: affiduum fere per alvum excernendi deſiderium, urgens cum dolore, præcipuè in Sedis extremo, cum excretiſ modicis, mucosis, & cruentis, aut purulentis.

(h) *Condylomata*. Condylomata, Calloſæ carnis accretiones in partibus corporis, & præſertim in Sede. Dicitur ſic quòd ad modum articuli promineant: *Κόνδυλος* enim digiti articulum ſonat.

(i) *Puſtula*. Puſtula, Ulcera nempe, Rinæ, aut Rhagades, Pondus, Proptofis, ſive Procidencia Sedis.

(k) *Sive fluor* &c. Ital. *Fluore aquoſo*: ut Jaſolinus: a quo has, & alias hujusmodi voces, in morborum generibus explicandis, deſumpſimus.

(2) Sen

Nec feret humanâ, Febris, te cæde furentem,
 Vexantemque sinus, & pectora anghela prementem,
 Exercere tuas Unda hæc crudeliter iras,
 Seu Nocha, ^a quatrivni seu tu, Quartana, recursu.
 Sæpe licèt vestros frangant Hydrea rigores
 Cypria, ^b & a Medio ^b nomen sortita viarum.

Quem modò si quis amet postremum exquirere Fon-
 Non illum Scabies, duri non damna lienis, ^c (tem,
 Rejeclæve prement vomitu fastidia mensæ.

Nec stomachum se se fundent contagia circum,
 Densatæ ut circum se fundere castra cohortes
 Obsidione solent. vallo non undique cinget

Asperitas inimica cutem. non crudus ab extis
 Humor: ^d & ex oculo manabit plurima lippo
 Lacryma: detortis veniet sua gratia Patis.

Et quamvis obtusa acies caliget in ipso
 Sole, superfusus tam denique cernet acutum
 Imbribus, Hæmonio queat ut contendere Lynceo.

Ipsa etiam, adductos si contrahat improba nervos,
 Ponet hebes resoluta suis Convulsio ^e nodis:

Et solitos iterum peragent citò corpora motus.

Hostica cæu victus mordet qui vincula miles,
 Nulla valet vetito vestigia figere gressu:

Namque pedes, nam lora manus post terga revinctas
 Implicuere; feros at si pia dextera nexus

Solvat, & attritas liber premat ille catenas:

Continuè pedibusque viam, manibusque capeffet

Ar-

(a) *Seu Nocha. Febris Nocha, Ital. Febbre spuria.*

(b) *Hydrea Cypria &c. Ital. Ba- gno di Citara, e Di Merza Via.*

(c) *Duri non damna lienis. Ital. Opstrazion di Milza.*

(d) *Crudus ab extis humor &c. Pi- culta nimirum; humor excrementi-*

tius, crudus, aqueus, collectus præ-
 fertim in Ventriculo; qui voce *Ex-
 tis* expressus est: Extra enim stricte
 cor, pulmonem, lienem, jecur, &
 ventriculum significant.

(e) *Convulsio.* Nervorum attra-
 ctio, quæ & spasmus dicitur.

Arma, instauratæ renovans certamina pugne.
 Tu quoque felices partu, Matrona, propinquo
 Experieris aquas, thalamisque fruere secundis.
 Neve dehinc terrore malis; timor omnis abesto:
 Sive genas Maculæ^a turpent, seu nuncia fœtus
 Signa ferant, stimulisque dolor præludat acerbis.

Ut tamen utilium felicior usus aquarum
 Eveniat, fausti partem sibi seligat anni
 Eger, Amyclæos ubi rustica turba racemos
 Colligit, & lætas calcat pede vinitor uvas.
 Apta etiam nostris hysmali frigore votis
 Bruma venit, tardos inter numeranda Decembres.
 Hoc erit ærumnis experto tempore virtus
 Tempestiva nimis, capitis cui debita læsi
 Cura, laborantisque ulterius custodia cordi est.

Quot mihi, dum veteris repeto præcepta Magistri,^b
 Quot mihi consumptis adhibenda salubriter Aegris
 Pharmaca succurrunt! quot porrigit Insula rores!
 Ille quidem Fontes mihi dum, viresque latentes
 Indicat, edoctumque sagax per singula ducit;
 O ades, & Clotho, me præceptore, furentem.
 Disce, Puer, quâ lege queas eludere, dixit.
 Nulla mihi placeat medicina potentior, illam
 Quam si Castilion præbere, vel Aurea possint
 Stagna, vel Argentæ, vel Ferro interlita, vel quæ
 Nomen habent, Cytherea, tuum: quæve inter aquosas
 Umbraſci valles, vel quæ Furnellide largo
 Rupte fluunt ductu. nec qui confidit in hujus
 Limus aquis fomenta tuis minùs apta parabit
 Ille malis, ubi membra luto consperferis; ictos
 Præ-

(a) Sive genas Macula &c. Ital.
 Panni ut facta: que præcipiè ora mu-
 lierum uterum ferentium deturpare
 solent.

(b) Magistri &c. Podalirii nemi-
 pe, a quo se edoctum superius Auctor
 dixit.

Præcipuè nervos ^a si vis inimica coëgit
 Ferre vel assiduos dextrâ indignante tremores :
 Sive retardatos ^b occultâ compede motus .
 Quàm bene se nostri vel Caligantibus ^c Imbres,
 Quàm bene se proment Hirquis ! ^d hæc sæpe madentes.
 Et sanie nares, ^e plenæque sonoribus aures ^f
 Utilliter Nymphæa lavant ; atque arida Matrum
 Ulbera distendunt ; & præsertim hæc najade quando
 Spargatur mollita Ceres : sparsumque subinde
 Dente premant , mensisque velint adhibere paratis.
 Læta minùs nec posse alios prælagia credam
 Hic capere , obtusum repetito verberè ^h languet
 Dum caput : aut nimio depressum frigore : ⁱ & udum
 Prætumido exstillet sensim lentore : ^k fatiscat
 Seu gravè , fumiferas cum fert Cephalæa ^l procellas,
 Humidaque haud tenues paritura Coryza ^m labores.
 Sic

(a) *Præcipuè nervos &c.* Paralyti laborantes, Ital. *Paralitici*, a *Παράλυσις* dissolvo, debilito, Balnea *Di Forno*, & *Di Forno*, ginsque lutum, e *Del Ferro*, conflagrante.

(b) *Sive retardatos &c.* Per Contusionem nempè; ut ab hæc incolumis evadat, felice Balnea *Di Citara*, *Delia Colata*, e *la Docta* in Valle Umbrafi.

(c) *Caligantibus &c.* Oculorum aciem purgant Balnea *Del' Ovo*, *Castiglione*, e *della Colata*.

(d) *Hirquis.* Hirqui, Oculi in utrumque angulum retorti: quibus opitulatur Balnea *Di Forno*, e *Colata*.

(e) *Et sanie nares &c.* Ozæna, de qua pag. 196. lit. a. : ab hæc ut convalescat, pete Balnea *Di Forno*, *Castiglione*, e *Umbrafi*.

(f) *Plenæque sonoribus &c.* Tinnitum discutiant Balnea *Di Forno*, e *Colata*.

(g) *Ulbera distendant &c.* Lactis inopiam non experientur Fæminæ, que

Balneo *Di Citara* laventur; vel panem in aquas Balnei *Delia Colata* infusum comedant.

(h) *Obtusum repetito verberè &c.* Caput deloribus empediac consentur Balnea *Di Forno*, *Colata*, e *Citara*.

(i) *Aut nimio depressum frigore &c.* Frigidam distillationem, vulgè *Distillatione fredda del capo*, abigent Balnea *Di Forno*, *Colata*, e *Castiglione*.

(k) *Es udum prætumido &c.* Vulgè *Intemperie fredda*, e *umida di testa* ab hoc malo insaniam reddent Balnea *Di Citara*, *Forno*, e *Valle d' Umbrafi*.

(l) *Cephalæa.* Cephalina, Capitis diuturnus, ac difficile solubilis dolor A *Κεφαλί* Caput. Qui hoc vexatur, quaerit Balnea *Di Citara*, *Forno*, e *Castiglione*.

(m) *Coryza.* Coryza, Humor e capite fluens, quasi *Κόρυς* Caput, & *ἕρως* bullio, terreo: Lactis *Gravedos* Cathartici species, cujus materia obceans per nares secernitur. Hæc ne obtectius

Sic importunâ si quis vertigine ^a nutet,
 Ad terramque fluat flexâ cervice; nec usquam
 Fida, parumque tenax lasso labet ista cerebro
 Mnemosyne, ^b & lapsam cæpere oblivia mentem.
 Afflatum Herculeo ^c stupeat seu fidere corpus,
 Cum lymphata furit versatilis Ira Dianæ:
 Obruat his velox tabem, precor, obruat undis.

At quæ Romuleis repetunt sibi nomen ab oris
 Balnea, ^d quot Vati titulis signanda resurgent!
 Nam tua si perimat Chordapfos ^e in intima lapsus:
 Si Dysenteria ^f patiantur viscera morsus,
 Nec requies levet ulla fibras: & Recta fluendo
 Intestina gravem pariant Proptosida: & venis
 Sanguineum eliciat si dira Hæmorrhoids ^h imbrem:
 Lympha tot effrænos hæc una insurget in hostes,
 Et premet, & victos furialibus exuet armis.
 Cæsariem si forte cutis laxata decoram

Nu-

veritùs premaris, obeunda Balnea *Del Ferro, Della Colata, e la Doccia nella Valle d'Umbraseo.*

(a) *Sic importunâ &c.* Sospes erit a Vertigine, qui frequentabit Balnea *Di Fornello, e Castiglione.*

(b) *Nec usquam fida &c.* Qui parùm fidâ memoriâ utuntur, ut malo finem imponant, accedant ad Balnea *Della Colata, Dell'Oro, Dell'Argento, e Fornello.*

(c) *Afflatum Herculeo &c.* Epilepsia nimirum, quâ cum Hercules laborasse dicitur, *Morbus Herculeus* ab ipso dictus est. *Comitialis* etiam, & *Sacer*, & *Puerilis*: Ital. *Epilepsia, Mal caduco, Mal di Luna.* Ab ἐπιληπτικῶν comitiali morbo laboro. *Ira Diana* quoque dictus est: quodd affecti hoc morbo, eo ad Lunæ motum afficiantur: ejus motibus ita obnoxil, ut secundum ejus phasés, ut ajunt, vexentur. Opem ferunt Epilepticis Balnea *Di Fornello, e Colata.*

(d) *At quæ Romuleis &c.* Balneum *Di Piaggia, ò Carta Romana.*

(e) *Chordapfos.* Chordapfos, Ital. *Volvolo, Colica, Passione Iliaca &c.* Hæc quippe voces *Chordapfos, Volvolus, Colica, Eileos &c.* confunduntur a Medicis: ut habet *Lexic. Medic. V. Eileos.*

(f) *Si Dysenteria.* Dysenteria, Ital. etiam *Dysenteria.* *Celli. l. 2. c. 28. Tormina* dixit. Non abs re positum *rodere fibras*, cum non sine Intestinorum exulceratione, & Vascularum corrosione sæviat in ventre. Vide *Not. pag. 181. It. k.*

(g) *Proptosida.* Proptosis, Ital. *Procidenza della Sede*: cum Intestinum Rectum extra sedem prominatur *pag. 182. in Not. It. a.* dictû est. *A προσιπτω* Procido, Cado.

(h) *Hæmorrhoids.* Hæmorrhoids, Profluvium sanguinis ex venis, quæ sunt in Sede. Ab αἷμα Sanguis, & ῥέω Fluo.

(2) *Leu-*

Nudavit, dempsitque comas; vel palpebra sensim
 Depilis, & frontem Leuce^a deformat honestam;
 Nec suus est oculis vigor inditus: obruta densas
 Ipsa acies dubiâ patitur sub luce tenebras:
 Vel suffusa^b cadens lacrymari lumina cogit
 Humor, in obliquos crebrò nutantia flexus:
 Hypochylisque^c diem abripuit, noctemque profudit;
 Quæ mora? quid patrio detentum rure moratur
 Dilectæ te prolis amor? quidve, obsitus ævo
 Te genitor, lentisque tenent uxoria curis
 Limina, vel vitreo gaudentes Fonte penates?
 Alter ab Ænariâ saliet, decurret & alter
 Fons tibi, longævæ qui præbeat aurea vitæ
 Tempora inoffensis iterum producere lustris.
 Huc, adigant si fata, virum comitetur euntem
 Uxor, ubi effluviis^d non respondentibus usa
 Ingemuit, seu nulla meent, seu plurima: cursu
 Nec certas uteri leges, Lunasque sequantur.
 Nec mihi displiceant his infœcunda Parentum
 Corpora merfa vadis, viduâ cum nullus in aulâ
 Ludat adhuc, tenerisque puer petat oscula labris:
 Hic etenim optatæ tandem lætabile prolis
 Omen erit: venient plenis connubia tædis;
 Ipsaque jam vacuo toties exclusa cubili
 Intrabit repetita lærem: nova pignora promet
 Fertilitas, multusque domum solabitur hæres.
 Non secus ac gelidæ post horrida frigora brumæ,

C c

In-

(a) *Leuce*. Leuce, propriè Alba Vicilligo, Lepræ species: a *λευκός* albus.

(b) *Vel suffusa &c.* Vel quia Ophthalmiâ laborant, lippis nimirum oculis: vel quia *Ægilopes*, qui fistulâ lacrymosâ argentur.

(c) *Hypochylisque*. Hypochylis,

Ital. *Cateratta*, Latine *Suffusio*: ab *υωω* sub, & *χλω* fundo. Cum pituita inter Uveam, & Crystallinum humorem coagulata prohibet spiritus ab oculis exire, & in eundem intrare.

(d) *Uxor, ubi effluviis &c.* Meritis scilicet.

(a) *Quæ*

Incultis ubi vere nove sua gratia campis,
 Et redit afflicto spes intercepta colono:
 Namque ferax iterum reduci se prodit arista
 Culta Ceres, fœtuque fterum beat ubere glebas.

Quis tumidos Cholerae^a posthuc horrescere motus,
 Albentesque velit fluxus? ^b seu proluat hauſtu
 Gutturâ: debilibus sive utilis Unda fovendis
 Partibus illa fluat: ^c phialisve coërcita roret: ^c
 Ut tulerint morbi, & cauti præcepta Magistri,
 Hæc pituitoso, & saturo humore refertos
 Exonerat: lauræque abigit fastidia mensæ.
 Cor tremit? aut veteri consumptas ulcere fœtor
 Turpæ, & obſeſas excreta caruncula ^e nates?
 Hoc tibi se trudeo panaces e litore; sequere
 Tudet idem si membra vorax exusserit ignis,
 Aut liquor undanti fervet qui fufus aheo,
 Ardentisque olei vel non innocuus humor.
 Quin etiam, ignifero si plumbea læserit hostem
 Glans explosa tubo, atque insederit intima fibris,
 Ektusque altè violaric pectora mucro;
 His Fontana ^f malis quamquam, Nymphæaque profine
 Coctilia ^e his quamquam: tamè hæc ne desere, quas nunc
 Cognita perpetuo probat experientia ductu;
 Non semel e testis quando divulsa latebris
 Emerſit pars fracta ossis, plumbive nocentis,

Ab-

(a) *Quis tumidos Cholerae* Gr. Cholera, nomen deductum a *χολα* Intestinum: quod vehementer illic excreſcente, & infra, supraque erumpente, graviter Intestina torquentur, vomitu bilioso, alivique dejectione.

(b) *Albentesque velis fluxus* Gr. Ital. *Particella bianca*, morbus muliebris, ex ſalol.

(c) *Phialisve coërcita roret* Gr. Triplex modus utendi his aquis; Tertius Foc-

Alter Fomentis; Tertius In Doctis: ut satis dictum est lib. 1.

(d) *Aut veteri consumptas ulcere* Gr. *Nerpe Ozana*: de qua in Not. pag. 196. M. a.

(e) *Excreta caruncula* Gr. *Sarcamara*, *Polypi*, *Vastuca*, *alvariarum* opipiente: Ital. *Eſcreſcente caruola*, *Poly-*

(f) *His Fontana malis* Gr. *Balnea De Antiqua*, & *De Cæſo*.

(a) Ge-

Abſtitque in viſo quæ mordent ſpicula ferro .

Nec minor ex iſdem querenda eſt gratia venis,
Si malè duratis inter ſe nexibus oſſa

Præta olim , ſurſumque ſolo titubantia nutent;
Brachiaque, atque humeri , dubiis aut paſſibus agra

Genua labent , prenam capiti latura ruinam
Tum , licèt incertos qui firmat arundine grefſus

Vix potis interdum vicino ſiſtier alveo

Languidus , invalidis parvo poſt tempore plantis

Prifeus ab integro veniet vigor : oſſaque forti

Glutine dureſcent , calloque obducta coibunt .

Si tuâ perfundat , placido non æqua ſopori ,

Strata Gonorrhœæ tabes : a nocturna que turbet

Otia : & abſumptum Macies terat arida corpus ;

O age , quid ceſſas ? ſordentia ſuberahe ſordo

Membra toro : & noſtris contagem interſice lymphis .

Quòs bene quaſiram jaciſſe in Fonte ſalutem

Hoc potero , prætura ſonos ſi lingua moretur

Reddere : cunctantes patitur ſi blaſta tumores !

Sciſſaque ſic rimis pateant cum labra ; vel acri

Tubere tollantur Parodontides : b obſita ſquamis

Vel ſuperinſideat puerilibus Aphtha c labellis .

Quamquam ſape alios d alio de gurgite rivos

Inarime emittat : grato qui munere Divùm

Nec virtute fluant , nec avitâ laude minores .

— Hic Cellaris Aquæ , e penoris quæ nomine gaudent

C c 2

Car-

(a) *Gonorrhœa tabes* . Gonorrhœa , involuntaria ſemibis ejectione , nocturno præſertim tempore , cum corporis macie . A Γενν̄ ſemen , & Π̄ν̄ Fluo ; utrique ſexui communis : Ital. *estiam Gonorrhœa* .

(b) *Parodontides* . Parodontides , Tubercula dolentia circa gingivas , & dentes . A παρ̄ circa , & οδ̄s denſ . Vide *Lex. Med.* , & *Ceſſ. l. 6. c. 3* .

(c) *Aphtha* , *Aphtha* , *Ulcus* , oris

ſuperficiem occupans , cum moleſto calor ſenſu ; vel a Sero ſanguinis actione , vel in Pueris a lacte corrupto . Αβ̄ Ᾱ π̄ τ̄ τ̄ , Accendo . Vide *Ceſſ. l. 2. c. 1* .

(d) *Quamquam ſape alios* &c. Nimirum præ cæteris Balneum , vulgè *Di Succellaro* , conſert ad omnia entemerata oris , linguæ , ac Gingivarum impedimenta .

(e) *Hic Cellaris* &c. Ital. *Bagno Di Succellaro* .

Carminis in partem veniant: quæis perdere Febres
 Sorte datum, audacis post ignea furta Promethei;
 Sive intermittant, a alternis sive diebus
 Hæ redeant, miseræve diu, noctuque fatigent. a
 Adde laboranti b restinctum in Sede cruentum
 Venarum effluvium: pulsusque impune dolorem,
 Sanguineis c ubi parca notis excreta frequenter
 Mucosâ cum fæce cadant. onus adde gravati d
 Podicis excussum; quæque ora puerpera lædunt e
 Indecores visu maculas, quales egerit hepar, f
 Qualesque lien, g facili terfas cessisse fluento.
 Hæc ubi lymphæ caput madefecerit, horrida nusquam
 Area: h sed compto fundentur vertice crines,
 Quos iterum certo discriminet ordine buxus.
 Quam felix sine nube dies fulgebit amico
 Stdere! non somno posthac sementicus humor i
 In medio, aut fluidi maculabunt pallia renes.
 Hic etiam, casu tansis, aut verberare membris,
 Concretus si forte cruor consperserit atrâ
 Tabes cutem, diffusus abit, ceu fumus in auras.
 Vos quoque Coctilides, k præsentia Numina, Nym-
 Sæpe tulistis opem, laxata fatisceret inter (phæ-
 Cum dentes gingiva; gravesque auctura sonores
 Sæpe per oclusas Otalgia l serperet aures.

Egro-

(a) *Sive intermittant &c.* Febres, quas Intermittentes, Tertianas, & Quotidianas vocant.

(b) *Adde laboranti &c.* Hæmorrhoides nempe, de quibus in Not. pag. 200. lit. h.

(c) *Sanguineis ubi parca &c.* Per Tenasium scilicet, de quo in Not. pag. 196. lit. g.

(d) *Onus adde gravati &c.* Sedis Procidencia: Vide Not. pag. 200. lit. g.

(e) *Quæque ora puerpera &c.* Maculæ, quæ vultum mulierum, uterum ferentium turpant.

(f) *Quales egerit hepar.* Ital. *Maccio di Fegato.*

(g) *Qualesque lien &c.* Ital. *Maccio che vengono dalla Milza.*

(h) *Aræ.* Area, hoc est Calvitium.

(i) *Sementicus humor.* Gonorrhœa, de qua in Not. pag. 203. lit. a.

(k) *Vos quoque Coctilides &c.* Sub personâ Nympharum Coctilidum, poetice Balneum, vulgò *Del Cotto*, à *Delle Cajonche*, exprimitur.

(l) *Otalgia.* Otalgia, Aurium morbus, cum iacus sunt in illis sonitres.

ab

Agrorum quoties iteratâ in vota precantum
 Exhibuistis aquas, oculis Suffusio^a lucem
 Cum raperet; lacrymis seu quis lippiret obortis;
 Sive obliquâ tuens transverso lumina motu
 Flecteret; obscuramve offunderet Argema^b noctem;

Ille sed a nostris non hîc reticendus ameni

Fontis honor Musis, trito quem nomine gentes
 Balneolum^c dixere, uno hoc utatur Japis,
 Auditum Gravitas si tarda obstruxerit, optem
 Neve putes me falsa loqui, vim Fontis ab ortu
 Disce suo. hîc nostrâ quondam sub imagine terras
 Euploëa^d incoluit genitus; dictusque Parenti
 Icmenus, e^e occulti signans præsagia fati,
 Sparfus adhuc teneras primâ lanugine malasoli
 Rara per Ænariæ tendebat retia sylvas;
 At rapido præceps fluvium transmittere saltu
 (Ah malecaute Puer!) ripæ ulterioris amore
 Dum cupit, instabili lymphis pede lubricus hæsit
 In mediis; tanto fractæ discrimine vires
 Non illum eripiunt; imbelli concitâ nifum
 Brachia nequidquam versat; comitesque morantes
 Nequidquam ingeminat; nec parciùs æthera votis
 Solicitat; querulæ referunt suspiria valles.
 At gemitu e superis commotus Juppiter astris
 Indoluit; puerique vicem miseratus iniquam,
 Non tulit immeritum fato concedere. fletus
 Comprime, ait, Puer alme; animos cape Numine dignos.

Fon-

ab *Od.* Auris, & *Αλγος* Dolor.

(a) *Suffusio*. *Suffusio*, Ital. *Suffusione*, *Cateratta*. Vide Not. pag. 201. lit. c.

(b) *Argema*. *Argema*, proprie oculorum ulcus in iridis circulo, quem suffundit sanguis venis fractis tenui plagâ, quæ deinde nigrescit. Hic tamen pro ulcere oculorum gene-

ratim possum eff.

(c) *Balneolum*. *Balneolum*, Indig. II *Bagnicello*.

(d) *Euploëa*. Vide Not. lib. 1. pag. 16. lit. g. hic pro Nymphâ accipitur.

(e) *Icmenus*. *Icmenus*, hoc est *Hunnius*: ab *Εκμυς* *Haemec*.

(a) *Tunc*

Fons eris: ipse etiam quando, cœu Numina, factō
 Indigetum cultu Fontes celebrantur, & aris.
 Pœ lacrymis, meliore flues nunc ubere; cedens
 Damna tibi in pretium; discriminē majos ab ipso.
 Hæc mercede graves tandem solabere casus.
 Si modò furda tuos sunt hæc frustrata vocatus
 Litora: si ventis vox intercisa: paratum
 Sentiet hæc furdâ quisquis dolet aure levamen.
 Dixerat; extemplo Pueri solvantur in Ambros
 Pectora: & in riguas mollitis brachia nervis
 Extenuantur aquas: digitique, & crura liquecunt.
 Hinc suus est humeris, suus est atque offibus humor
 Et latera in fluidos abeunt manantia rivos.
 Ex illo Fontes, ex illo clarior auxit
 Ænariam: gratâque aures aspergine jovit;
 Tinnitu cum forte sonant, frustra que profusas
 Sibilus in mediâ voces intercipit aurâ.

Quid dicam exhausti Macies cum turpis, & ora
 Pallor habet, lassumque ruit sine robore corpus?
 Tunc mihi vel Retis, ^a tunc vel Ferrugine ^a tincti,
 Aut liquidi placeant, præbet quos Nitrolis, ^a amnes.
 Nec vos abnuerim Cypridi ^a dilecta, nec Ausi ^a
 Balnea, Fontanis ^a renuam nec turgida venis.
 Præcipuè laxis tunc cum coma vulsa capillis
 Aret Alopecie ^b vitio; dextraque resistit
 Vel cum dura cutis, tractantemque aspera lædit.
 Fœmineas vel multa genas notat Alphos: ^c eodem
 Præfecim Lucina aperit si tempore partus.

Tum

(a) Tunc mihi vel Retis Gr. Malis hinc, de quibus hic sermo, subsidio etunt Fontes, vulgò Dello Riva, & Della Rete, & Di Nitroli: & Balnea Dei Ferro, Di Citara, Dell'Oro, & Di Fontana.
 (b) Aret Alopecia Gr. Alopecia, Capillorum defluvium: ab Αλωπεξία

Velpe: quod Velpidus accidit frequenter depilati: Ital. Polatina.

(c) Alphos. Alphos, eadem ac Vitiligo: macula nimirum supra cutem subaspera, & subalbida: ab Αλφός Albus; hæc pro macula, quæ maculas sub partem inficitur.

(a) Po-

Tum decus, & nitida revirescet forma juvenatæ:
Ni modò pectusam pigeat Stagnique, sui que.

His obrutus aquis nullo se se obice texit
Polypus, a & scabrum curpat quæ Mentagra, b vultum
Nec dein, c albenti qui sordidus humor abundat
Fæce, fluet Matrum genitali excretus ab arvo.

Ast ubi, nodoso d cohibens vestigia vinclo,
Ægra pedum junctura dolet: palmæque chiragris
Attractæ intusmere; lues e sive intima adhæsit
Quæ femur inseritur cotylæ, f motumque recurdar,
Et premit afflicta infirmo poplite furas;
Sive caput scillet, casuque Gravedo g frequentis
Stillicidij feriar: seu lenta morabitur alvus; h
Auspiciis clarata tuis, & nomine, quæ te
Indigetem, Montane, colunt, tunc Stagna requiram;
Quæque mihi fallunt Solicesi e Fonte, quibusque
Ipse suas præferre notas dat Olibanum, i Imbees.
Tunc, bene de pueris k vel quem meruisse fateatur,

Pre-

(a) Polypus. Polypus a Polypti similitudine: et canis quendam adre-
tio in naribus, mollis, laxa, & co-
lore varis; interdum palatum ver-
sus, interdum extra vergens, & plu-
ribus appendicibus adhaerens. Ferru-
ca etiam, Thymel. Marfca, Sycofes, &
Ficus vocantur: Ital. Polipi, Efferes-
co carnosæ.

(b) Mentagra. Mentagra, Impet-
iginis species: Ital. Impetiginis. Sum-
ma-curtis asperitas, cum prurigine mal-
ta, squamis, ac furfuribus.

(c) Nec dein, albenti &c. Ital. Puer-
gen bianca, ut Jafol.

(d) Ast ubi, nodoso &c. Podagra-
tis conducit Balneum Di Soliceto, S.
Momonio, Savaglia, & Sinogalla, e Della
Spelonca: quæ duo postrema etiam a Chi-
ragris volebant.

(e) Lues sive intima &c. Ichthias
nempe, Ital. La Scrofola, Atcharicidæ

species, coendicis articulum occu-
pans, aded ut doler ad popliteum, latus
que descendat. Præter eadem balnea,
quæ podagræ succurrere dicta sunt, suc-
curret etiam huic morbo Balneum,
vulgò Di Soliceto.

(f) Cotyla. Cotyle, a Kετυλη,
Cocondicis cavitas, sive attrahulum,
ubi femur, sive crus coxæ adnæctitur
seder propria hætadit.

(g) Oratio. Gravedo, Ital. Pias-
son Catarrale. Sopitabant Gravedo
nosæ Balnea Della Spelonca, e Sina-
galla.

(h) Seu lenta morabitur alvus &c.
Malum hoc, vulgò Stitichezza, solvet
Balneum Della Spelonca.

(i) Ipse suas præferre notas &c. Ital.
Il Bagno di Forulio.

(k) Tunc, bene de pueris &c. Ja-
solino teste, l. 2. r. 26., Balneum hoc
idemam opprimt puerorum morbo:

(a) Ferro

Præsidium Sinagalla ferat: limove tepenti
Convulsos recreet duro vexamine nervos.

Vere ^a tamen gratos, Autumni aut tempore rores
Speluncæ mihi saxa darent. tunc viribus impar,
Multâ furens quamvis, argenti & flamine vivax,
Æolus ^b in tumidis non se defenderet extis.

Accersenda aliis sed nunc deperdita ripis
Pharmaca: dum latè pelago stagnante per agros
Nereus hausit aquas; ^c nostro mansuescere fletu
Nescius, Ægrorum precibus neque flebitur ullis,
Ut tandem absumptas clementior egerat undas.

O utinam injustâ pressos ditione remittat
Inarimæ patrios, quondam sua regna, liquores,
Redditaque imperio tandem potistur avito!

Nulla velut sparsis Vitiligo ^d subsæpera gattis
Terrorum incutiet: summam seu profluat ichor,
Perque cutem scateat, Capitelli accedere Fontes
Dum valeam, Cytharæque Amnes. Elephantia ^e cedit
His deterfa Vadis; atque hæc Dothiæna ^f repellent,
Divulsumque ab stirpe abigent; medicamina proment
Pforica; ^h nec pulso ⁱ posthac frustrabere somno
Excretis, Alvine, ^k tuis, dum sæpe premendo

Par-

(a) Vere tamen &c. His duabus anni tempestatibus aquas Speluncæ utillores afferit Idem l. 2. c. 21.

(b) Æolus in tumidis &c. Per periphraſim Morbus ille, quem Ital. Venetisità fræde appellamus.

(c) Nereus hausit aquas &c. Conſule lib. 1. pag. 26.

(d) Vitiligo. Vitiligo, Ital. Impeſſigine, Volatiche. Hanc olim Balneum, vulgè Di Capiteſto, extinguebat.

(e) Ichor. Ichor, ſanguinis Serum, ſeu ſanies, & tenuis excrementum ex ulceribus effluens, carneque exulcerant: ut apud Celf. l. 5. c. 26.

(f) Elephantia. Elephantia, Ital. Lebbra: ſic dicta, quod cutis leprâ Afſectorum ſimilis videatur corio Elephantis, maculis ad atrum colorem vergentibus, ſquamofis, & craſſis.

(g) Dothiæna. Δοθινη, Furunculus, ſive Tuberculum ex craſſis humoribus in carnoſis plerumque partibus.

(h) Medicamina proment Pforica, Pforam quippe expellunt.

(i) Nec pulſo &c. Unam ex eventis Torminum, Celſo teſte l. 4. c. 15., eſt ſomnus interruptus.

(k) Alvine. Alvinus, qui alvo, & præſertim Tenafmo laborat: ut Plin. l. 21. c. 27., & alibi.

(a) Mari

Parturiunt, sanieque movent aspersa dolorem.

Fallor, & incautum rapit error! imagine veri
 Quæ malè correptam capere insomnia mentem?
 Namque licèt, Venus alma suo quem jure tuetur,
 Manet adhuc Fons ille: mari tamen alter iniquo
 Mergitur, & prisca fluxam sibi nominis umbram
 Vix retinet, titulumque jacens ostentat inanem.

Quid tamen hic vacuis fundam suspiria votis,
 Unius ut durum funesto carmine casum
 Prosequar? est alias veritat quò Musa querelas:
 Et gemitus nova causa subest; cum penè sub ortum
 Languentem aspiciat, Fontemque in Fonte requirat,
 A Gradibus^b qui nomen habet. sed parce profusus
 Quisquis ades lacrymis; pleno si flumine rursum
 Hic fluat: extemplo reduci virtute fugatam
 Palpebræ emendat scabiem: jactoque solutas
 Rore Paronychias,^c & scabrum læviget unguem.
 Tum quoque, cum pueros exercent moribus, aut cum
 Faucibus hærentes vitæ spiramina claudunt,
 Obsessaque vias, Lumbricos eruat, & te
 Ah nimiam membris invise Dracuncule,^d teque,
 Phthiriasis^e hæc lapsis ubi nota Hydreumata seclia,
 Non sordo se se vidisset ab agmine victum
 Sylla:^e nec extinctum Pherecydem^e Fama Tragædum,
 Aut Alcmana^e suum genuisset Achaia Vatem.
 Ilicet, obscuro quamquam per inhospita lapsu
 Saxa diu lateas, sterilique premaris arenâ:

D d Tol-

(a) *Mari tamen alter iniquo* &c. Capitelli quippe Balneum æstu maris obrutum penitus, ut dictum est lib. 1.
 (b) *A Gradibus qui nomen habet* &c. Vulgò Bagno di Gradone, penè deperditam.

juxta, & dracunculis unguis.
 (d) *Dracunculo*. Dracunculus, Jafolino Dragonello. Licèt variam habeat significationem, hic tamen sumitur pro morbo, qui habetur, cum ex cute non solum pediculi, sed majora etiam animalia erumpunt.

(c) *Paronychias*. Paronychia, Reduvia nempe, Ital. Pamerocchia. A tragel-

(e) *Phthiriasis*. Phthiriasis, Morbus pe-

Tolle animos, Fons alme : novo dignabere cultu,
 Te nullâ posthac abolenda ætate sequetur
 Gloria : & ascitâ per me tibi laude frueris.
 Carmina te , veteres revocabunt carmina in usus
 Te mea : & Ægrorum certatim supplice poscet
 Turba genu venerata ; tuo sic gurgite vivet
 Illa : nec insidiis Furiarum incauta patebit .

O quis io , assiduo dum mens stupet anxia luctu,
 Defesum longo me demum errore viarum ,
 Sifstas ubi Chalybe a fluitantibus imperat arvis!
 Hic ego , vix primo libem si limina gressu ,
 Tristitiam Æoliis tradam dispergier Euris .
 Non iterum insiliet venis intercute lymphâ
 Dirus Hydrops , quem longa satis firmaverat ætas.
 Sæpe etiam , tacito quamvis Medicina timore
 Musset , & ancipites inter terat otia curas ,
 Eger anhelanti dum pallidus ore cruenta
 Excreat : his tandem si corpora terferit undis ,
 Incolumem patrios videam remeare penates .
 Illum ego , quem stimulis urgens damnosa fatigat
 Cypris , Acidaliûm dum versat in ossibus ignem,
 Ignem ego consperas hic artubus : hic ego fluxum
 Nocturno edoceam semen restinguere cursu .

Stat qui , membranæ disrupto viscera cinctu
 Dum cecidere , graves his Fontibus Enterocelas^b
 Depulerint . asseritâ hinc prole , & conjuge Conjux
 Gau-

pediculatus : αἰὼς τῶν φθαρῶν , hoc est a Pediculis : cum scilicet sub alis, in palpebris , & in pube gignuntur cuti acutissime affixi pediculis pluri, & altiores : Itak. *Piattole* . Morbo hoc extinctos L. Syllam, ac Pherecydem Syrum, Tragedum, Philosophum, ac Pythagoram Magistrum, testatur Q. Soren. Sammon. *Dr. Medicus* ; Plin. eadem, licet idem de Syllam testetur *l. 7. c. 43. l. 26. c. 13. & l. 12. c. 19.* etiam de Alcmanne (laridi-

mo Græcia Poëtâ : de Pherecyde hoc negat : atque *l. 7. c. 51. Copia Serpentium ex ejus corpore erumpente expirasse.*

(a) *Sifstas ubi Chalybe Gr. Balneum vulgò Del Ferro.*

(b) *Enterocelas. Enteroccele, Hepatica Intestinarum : ab ἔντροπον Intestina, & αἰὼς Tumor scroti : quando Intestina prolabantur in scrotum, & Patitur in scrotum.*

(a) Pa-

Gaudet abortivi prohibere pericula foetus .
 Obsita turgebunt non ora Parulide , ^a postquam
 Ora salutari ^b Chalybes qui colluit haustu ,
 Non semel asperfit ; sive hoc madefacta Fluento ,
 Sæpe vaporiferos dum volvit spongis fumes ,
 Maxillas inter , dentesque immisit hiantes .
 Nec metuenda nimis veterano sordida quævis
 Plaga situ , & fractis qui pes malè crustibus hæret :
 Hæc modò (si certis aliquam consulta merentur
 Nostra fidem monitis) properè Balinea revifas
 Ferrea ; ni , lymphas reuenti apprimà calentes ,
 Fontano saliens arrideat lunda lavacro .

Quæ tibi præterea ^c felicem ad vota soporem
 Conciliet : tumidasque ruat de mare Marifcas . ^d
 Hæc alacrem reparat capitis cum dura vigorem
 Frigore læsit hyems . Zonas ^e hæc ipsa sequaces ,
 Ulceraque , absterfo penitus marcere , coërcet ;
 Præsertim quæ multa diu muliebribus audent
 Interfemineis ^f moliri damna , Locisque ; ^g
 Quæque renodatis ^h doctâ licèt arte Magistri
 Partibus interdum coëant , tamen inscia vinci
 Vincula iterum solvunt , iterum diffracta fatiscunt .
 Si cerebro falsa exstillet , jugulumque frequenter

Dd 2 Fri-

(a) Parulide , Parulis eadem ac Parodontides , de quibus in Not. pag. 203. lit. b. . A παρα inter , vel prope , & Οὐλον Gingiva .
 (b) Ora salutari Gr. Consulatur Celsus l. 6. c. 13. , ubi fusiè de remedio hoc contra Gingivarum ulcera , & tubercula .
 (c) Quæ tibi præterea Gr. Recensetur hic Virtus Balnei vulgò Di Fontano .
 (d) Marifcas , Marifcæ , Ital. Cre. Consult. Not. pag. 107. lit. a. .
 (e) Zonas , Zona , ex Scribon. Largo

Compof. 63. , eadem ac Herpes , de quo in Not. pag. 181. lit. b. .
 (f) Interfemineis . De his pag. 180. lit. c. .
 (g) Locisque . Loci , Mullerqm matrix .
 (h) Quæque renodatis Gr. Hic de Cacoethe Testis , de quo in Not. pag. 181. lit. i. : nec non de Ulcere , quod Dysepulorum appellant : quod ejus cicatrix vel nunquam , vel non sine maxima difficultate obducitur . A δυς αγρή , & ἀνωλόγη ad cicatricem perduco .

(1) De-

Frigida gutta petat, vitæ & pejora minetur;
 Eja age, tabentes effecti corporis artus
 Hoc aude mersare vado: nimumque procaces
 Hoc jecur, hoc renes, vesicaque temperet æstus,
 Dum calet: hoc alvus ducenda: & ventris adaucta
 Hæc tibi clyster aquâ flagrantes mitiget iras.
 Denique si qua aliis^a mihi parva incommoda Stagnis
 Experiar; fundo veniens ubi teter ab imo
 Et vapor emerfit, Laticesque infecit, & auras:
 Hic, velut amne sacro, Veterum de more, piatus,
 Si qua mali suberunt, potero tunc semina sospes
 Prima renascentis primævo extinguere in ortu.
 At celebranda meis^b properas quàm serà Camœnis,
 Cara mihi ante alias, miseris & carior Ægris,
 Castilioneas inter quæ laberis oras,
 Nātas alma! tuo ponit si munere Mœror,
 Et stagnans Pituitæ humor, c Morphæaque^d summæ
 Fixa cuti^e a milio vel qui sibi nomen adeptus
 Cenchrias, e & crudo concreti in viscere Vermes,
 Obstruæque aditus quæ sepit Arenula renis.
 Tu Lentæ, f turpemque fugas Lichena; & geluque
 Durius hyberno splenis te vindice frigus

Cef-

(a) Denique si qua aliis &c. Peculiaritate hoc habet Balneum Fontanum, ut si forte aliquod incommodum in aliis Balneis Ægri experti sunt, in hoc reficiantur.

(b) At celebranda &c. Sub Najadis Castilioneæ nomine celebratur Balneum vulgò Di Castiglione.

(c) Et stagnans Pituita &c. Oedema intellige: Tumorem nempe frigidum, laxum, mollem, albicantem, ac doloris experrem, ab humore pituitoso. Jafolin. Umor Edematoso.

(d) Morphæaque. Morphæa, Italicam etiam Ital.: Leprosæ species: a quâ so-

lùm differt, quia hæc in carne, illa in cute. Α'πὸ τῆς μορφῆς, a formâ, cum mutatur cutis in colorem non naturalem, ex sanguinis corruptione.

(e) Cenchrias. Cenchrias, Herpetis miliaris species: Ital. Erpete. Cenchrias, quod Græci Millium, Κέχυρον vocant.

(f) Lentæ. Lentæ, Ital. Lentigini, Peletiche.

(g) Lichena: Lichen, Ital. Impetigine: cutis asperitas cum pruritu, squamisq; fortasse a λικω, & ἔχοντος, quod cuti tenaciter adhaeret.

(a) Au-

Cessit, & Antiadēs^a tumefacta pure madentes.^b
 Tu potes & cyathis dodrantem explentibus hausta,
 Torminaque,^c & nocuum toties expungere duri
 Ventris onus; teclās inter tu viscera plagas
 Vincere; vel saniem indociles^d quæ semper hiulco
 Ore vomant; nulloque velint mansuescere succo.
 Tu lacrymas plerumque oculis pressisse cadentes,
 Nutantemque aciem pulsis firmare tenebris.
 Te facilem flammata petunt præcordia: putri
 Quisque Elephantiasī^e corroditur obrutus: & qui
 Cardiacā^f ingemuit tactus contagē; vel oris
 Sensit Achilleum^g nunquam coesantibus ulcus.
 Te cubito, aut digitis, qui curvo ant poplite tensus
 Hæret, & infarto motus humore recusat
 Musculus: Ancylas^h Grajo sermone vocarunt.

Non tamen hîc residem, fausto dum sidere cursum
 Egroꝝ miserata vices Fortuna secundat,
 Te patiar trivisse moras: dum cætera Phœbus
 Expediet: validasque viam tibi sternet ad undas:
 Quas Venus almaⁱ, suum dum fletibus urget Adonin,
 Hæc

(a) *Antiades*. Antiades, Ital. *Scapole*, *Gangole* &c. ita enim, teste Celfo l. 7. c. 12., vocantur Tonsillæ, quæ post inflammationem induerunt. Idem sensit Paulus Ægineta.

(b) *Pure madentes* &c. Strumæ exulceratæ.

(c) *Torminaque* &c. Consule Not. pag. 200. It. f.

(d) *Vel saniem indociles* &c. Ulcera, quæ Dysepulora appellant: de quibus in Not. pag. 211. It. l.

(e) *Elephantiasī* &c. Elephantiasis, Lepra nimirum. Consule Not. pag. 208. It. l.

(f) *Cardiacā* &c. Ital. *Passon di cuore*: a καρδιά cor; quicumque enim aliquo cordis morbo laborant, Cardiaci dicuntur. Hic pressus pro

Palpitatione.

(g) *Sensit Achilleum* &c. Ulcus Chironium, ut in Not. pag. 180. It. a. Ital. *Piaga insanabile*. Achilleum, quoddam tale vulnus fuit Telepho ab Achille inflictum: unde & Telephium dictum est.

(h) *Ancylas*. Ancyle, Jafolium. *Ancilestis*: ab ἄνωλος Aduncas; Articularum contractio, quæ motus illorum difficiles reddit: ab humoribus infartis: quorum Interventu musculorum tendo non obsequitur: idque potissimum in poplite, cubito, ac digitis.

(i) *Quas Venus alma* &c. Originem Bamei Cytharæ, vulgè *Citræ*, per Paronomasiam cum Cyrhææ, poetice commentus est Auctor, quoddam Fons hic pro cæteris fecunditati faveat.

(2) *Phœ*

Hæc statuit fluxisse, animi fera signa jacentis.
 Namque modum lacrymis, gravibusque imponere curis
 Fræna volens, conchâ fertur Dea veſta curuli
 Errabunda suæ vertiſſe huc lintea cymbæ.
 Dumque dolet memorans, dum litora triftibus implet
 Queſtibus, & largis irrorat lumina guttis:
 Ite, ait, ex oculis juſtæ monumenta querelæ:
 Ite, precor, lacrymæ, meritumque exſolvite luctum.
 Sic Pæro dare juſta decet; ſic mitiùs uret
 Corda dolor; nec Fonte minor ſe vena perenni
 Promat, & æternum cinerî teſtetur amorem.
 Fundite perpetuos, mea lumina, fundite fletus.
 Quos ubi inexpleto Tellus abſorbuit hauſtu,
 Hos iterum eliciat, campoque immittat aperto.
 Non aliter Phrygios quàm qui delapſus in agros,
 Ipſe ſibi occurrit ſinuſo gurgitis alveo,
 Seque ſuos iterum reddit Mæander ad ortus.
 Nec mora, ceu Phœbo glacies percuſſa, liqueſcit
 Terra; repentinis & Fons novus emicat undis;
 Quem Cytharæ Cytherea ſuo de nomine dixit;
 Talis & ad facti indicium vis addita, qualis
 Indecorem Stagni Auſtorem, cauſſamque deceret.
 His etenim quamquam lymphis conſeſſa minorem
 Se capitis, furias, rabiemque oblita Phrenēſis,^a
 Spafſicus^b & ſe ſe dedat rigor: aſpera dextræ
 Nec cutis obſiſtat, ſquamarum & ceſſerit horror:
 His licet humoresque graves, bilemque remittat,
 Si quis adhuc ſtomachi doleat cruciatibus: aut ſi
 Diffi-

(a) Phrenēſis. Phrenēſis, a φρεν | l. 2. c. 1. Infantium febricitantium voca-
 mens: Ital. *Frenēſia*: continuum ſcili- | vit.
 cet delirium, cum febre acuta, & | (b) Spafſicus Gr. Spafmus nempe:
 internâ cerebri, & meningium con- | Ital. *Spafmo*, *Convulſione*: a σπασ-
 junctarum inflammatione. Hanc Cell. | traho: morbus, qui nervos attrahit.

(2) Se-

Difficilem cupiat potu subducere ventrem,
 Dona que jejunis infundere lactea mammis;
 Non tamen ulla magis Veneri vis apta ciendæ,
 (Ah pudet!) & cæci stimulos immittere amoris,
 Quàm quæ, Cypri, tuos testantur Balnea questus.
 Hinc, sobolem Juno thalamis auctura maritis
 Pronuba, connubio tædas ardere feraci

Aspiciet. fœcunda sinu quot pignora Mater,
 Quotve Socrus poterit fovisse amplexa nepotes!
 Nec revocandi alio tardi medicamine Menses,
 Laxa Dionæis ubi Fontibus ora recurrant.

At riguâ ut pateat Sedis qui Condylon ^a urnâ,
 Verminaque, ^b fluxuque simul strigmenta cruento ^c
 Eluat, & molli perfusum Oedemate ^d corpus;
 Cui prodesse oculis transversâ tuentibus; & cui
 Posse fatas fibris, visâ ceu Gorgone, cautes
 Frangere, arenosamque datum depellere renum
 Perniciem, lotj tardat cum plurima cursum,
 Percipe: ut infestæ redimas solatia vitæ,
 Una tibi latices Furnellidos accola ripæ
 Amphiroë ^e dilecta dabit; quâ præfide pectus
 Nulla premet Dyspnœa: ^f intento Glandula ^g collo

Quæ

(a) *Sedis qui Condylon.* Sedis Condylon, Condyloma, de quo in Not. pag. 196. Nr. b.

(b) *Verminaque.* Vermina, propter dolores, quos Verminatio, seu Vermes enati in visceribus pariunt; hic pro Torminibus accipimus: ut possit dici docet Festus. Confule Lexic. Medic. V. *Vermis*.

(c) *Fluxuque simul strigmenta &c.* Dysenteriam nimirum.

(d) *Oedemate.* Oedema, ab *oîdês* tumore, est Tumor in corpore laxus, mollis, foveam post compressionem relinquitens; proveniens a subsistentiâ portionum aquosarum sanguinis, vel

lymphæ, cum aliqua congelatione. *Jasolin. Tumore Edematoso.*

(e) *Amphiroë.* Amphiroë, pro ipsâ aquâ Balnei Di *Fornello*; quæ sub Amphiroës Nymphæ nomine non abs re exprimitur: quæ aquis circumvicinca diffuens: ab *ἀμφί* circum, & *ῥοή* fluo.

(f) *Dyspnœa.* Dyspnœa, Asthma, seu difficilis respiratio: a *δύσ* angust, & *πνῆυ* spiro. Morbo hoc premuntur Asthmatici, Orthopnoici, Syrachnici, Peripneumonici, Phthisici, cæterique id genus.

(g) *Intento-Glandula collo.* Scruinæ, quæ colli glandulas afficiunt, & patrescunt etiam quandoquæ.

(a) *Nep-*

Quæ tumuit, putruitque: umbris par illa fugatis
 Sole novo, deleta fugæ nec signa relinquet.
 Ipsa etiam, teneris cum primùm illapsa pudendum
 Vulnus alit venis, pubemque Erycina momordit
 Subdola, diffugiet: castrisque exuta recedet.
 Nympha eadem te membra^a luto conspergere: plenis
 Nympha eadem alveolis,^b Nimbo^c & supponere curvum
 Occiput, ut morbi poscet natura, docebit.
 Nec fecus, hinc madeat dorsi dum Spina, refectis
 Tum sua vertebris vis olim eversa redibit.
 Hi funesta Coli,^d Laterumque hi fata Liquores,
 Tinnitusque cavos auris, curasque tenaces
 Avertisse valent. hi Desperantia tergunt.
 Ulcera, & oppletas^f inter squalentia nares;
 Quæque tulit serpens Myrmecia;^g Telephus olim^h
 Et quæ Peliacâ perfoffus cuspe sensit.
 Sic faciles Substilliⁱ imbres, & aquosus ab albo^k
 Corpore Languor abit: residetque benignior, ictum
 Dimidio persæpe^l caput qui perculit angor:
 Et Febrium^m malefida cohors procul acta inigrabit.
 Quid plura? informi simulans sub imagine massam
 Fœmineo malè parta sinu divellitur undis,

Vir-

(a) *Nympha eadem te membra* &c. Utile Lurum Farnelli Dysentericis, & Hydropicis.

(b) *Nympha eadem alveolis* &c. Balneo scilicet totum corpus abluente.

(c) *Nimbo & supponere* &c. Balneo nimirum, quod In Doctis dicunt.

(d) *Hi funesta Coli* &c. Ital. Dolor di Colica. Consule Not. pag. 181. It. l.

(e) *Desperantia* &c. Ita appellat Plin. l. 22. c. 24. Ulcera Dysepulota, de quibus abundè in Not. pag. 211. It. l.

(f) *Et oppletas* &c. Ozænas nempe, ut in Not. pag. 196. It. a.

(g) *Myrmecia*. Species Herpetis, de quo in Not. pag. 181. It. b. A. Misg. Formica: nam Herpes Ital. Formica dicitur.

(h) *Telephus olim* &c. Ulcera Chironia: Consule Not. pag. 180. It. a. & pag. 213. It. g.

(i) *Faciles Substilli* &c. Urinæ stilliditum, quod retineri nequit.

(k) *Et aquosus* &c. Hydrops, præcipuè qui Analarca Græcis dicitur. Vid. de Not. pag. 179. It. d.

(l) *Dimidio persæpe* &c. Hemiparalia.

(m) *Et Febrium* &c. Quotidianæ, Noctæ, Quartanæ &c.

(a) Mo-

Virgo, tuis Mola ^a fracta, tuo simul eruta nutu,
Virgo, Pitheculas quæ Cœli ex arce tueris.

Hæc Strophon, ^b articulos hæc expiat unda dolentes:
Et terit abscisso nervorum vincula nexu.

Hic domitâ referent ingentem e tabe triumphum
Strumosi, Tremulique; dabunt hi Colica Fontes
Pharmaca; Variculis nusquam locus; ignea, flammæ
Ilt ferat, extinctis vanescet Phlegmona ^c flammis.
Nec tortam posthac fuerit qui strangulet alvum,
Præfocetque dolor. posuisse Lienica tandem,
Durities, jecorisque volet mollita rigorem.

At tantos huc usque novo depleverit haustu
Quamquam Musa lacus, quorum se plurima pandit
Utilitas; proprio non tu nihil Amne juvabis,
Aligerum Dux alme, ^d Leprâ gliscente: colorem
Dum plerumque rubor ^e paulatim vergit in atrum.

Non ego vos utero toties benefida labanti
Balnea despiciam Montani insignia Divi
Numine, cum tumidus, cum frigidus humor abundet,
Luçanteseque crepent, clausique in viscere venti.

Ipsa salutare oculis lacrymantibus imbres
Porrigat, & victas redivivâ luce tenebras
Luminibus laxet mihi Naias Hydrargyris: ^f aut quæ
Prænata imbrifero melior Chryseis ^g in auro.
Non carnem Phagedæna, ^h vorax non ossa Teredo

E e Ap-

(a) *Mola*. Mola, Massa quædam carnosa, informis, inutilis, in utero muliebri corrupta; quam inde abigit Balneum vulgè *Di S. Restituta*.

(b) *Hæc Strophon*. Strophos, Tortura: a στρόφος verro, quasi alvum torquens.

(c) *Phlegmona*. Phlegmone, Inflammatio: a φλογμῶν, seu φλέγων inflammo.

(d) *Amne juvabis, Aligerum Dux* &c. Ital. Bagno di S. Angelo.

(e) *Dum plerumque rubor* &c. Eventum hoc testatur Cels. l. 3. c. 25.

(f) *Naias Hydrargyris* &c. Balneum vulgè *Dell'Argento*.

(g) *Chryseis* &c. Chryseis pro Balneo vulgè *Dell'Oro*: a χρυσός Aurum.

(h) *Phagedæna*. Phagedæna, Ulcus inveteratum, quod vicinas sibi partes erodit: Απὸ τῆς φάγειν, hoc est ab edendo.

Appetet, optatum si præbeat utraque potum.^a
 Hâc mihi si laribus detur, studiisque relictis
 Sede frui: lymphasque malis velit esse secundas
 Parca, sub æstivum Nemeæi velleris astrum:
 Quàm bene consultum! non sæpe tremoribus actum
 Cor saliet; non ora lien turpabit, & hepar.
 Dicite vos tabem quoties hâc penè Pheræam, b
 Pneumonici, c vomuistis aquâ; cutis exiit utque hâc,
 Dicite, tabificum, Veneris monumenta, rigorem,
 Vos quoque quos turpi sædavit vulnere Cypris.
 Auguror: infirmo, Languens, fera damna cerebro.
 Experiere: tuique trahes velut immemor ævum?
 Percussa extemplo, Fatigue infracta potestas
 Corruet hîc, rictuque cadens torpebit inermi.

Hæc satis Ænariæ Stagnis. Pars altera Vati
 Restat adhuc, cecinisse Ægros sudore fluentes
 Ut foveant: medicosque vomant Hypocausta vapores.
 Hic quærenda quies: morbis hinc denique certum,
 Invalidi, sperate modum: licèt effera Terris
 Incubet, & torto insultet Libitina flagello.
 Quare agite, & mecum, vapidas quâ plurimus undas
 Fumus agit, nebulisque afflat vitalibus Ædes,
 Ferte pedem; novisse quidem juvat, unde malorum
 Tentare auxilium liceat: quo nulla supersit
 Indefensa salus, aut immedicabile vulnus.
 Ipsa habiles nam Tecta dabunt halantia fumos
 In quemcumque voces usum; torpore morantes
 Seu stupeant nervi: d nervis seu membra recumbant e

De-

(a) Si præbeat utraque potum &c. Ut Hiores quippe inventæ sunt hæ aquæ, cum bibuntur.

(b) Tabem.... Pheræam. Tabes Pheræa, a Jafone Pheræo vonicâ venæto, hoc est abscectu, copiosâ sanie referto.

(c) Pneumonici. Pneumonic, qui

pulmonibus laborant. Α πνεύμων Pulmo.

(d) Seu stupeant nervi &c. Convulsiões nervorum corrigunt Hypocausta Del Testaccio, Del Costo, Di S. Angelo, Della Testa, Del Frasso, e Della Valle di Negroponte.

(e) Seu membra recumbant &c. Pa-
ra-

Debilibus, trepidisque labent sine lege lacertis.
Sive etiam attractis ^a digiti, palmæque rigeſcant
Articulis; duroſve Tumor ^b malus Orchitas ^c inſiet.
Hinc ſua Loripedes, ^d atque hinc ſua ponere Valgi ^e
Libera firmato poterunt veſtigia grefſu.

Hic idem diſtorta calor, ſinuataque recto
Crura dabit talo, ſolidiſque inſiſtere plantis.
Ut Sylâ in magnâ ſi quando annoſa bipenni,
Aut gelidas inter valles, rupeſque Sabinas
Ligna faber ſecuit, vitio quæ noxius humor
Torſit: ad optatam ſi curva reducere formam
Nefciat, accenſis tum demum admota caminis
In rectum revocat, tum robora corrigit igni.

Huc vocor, æſtiferis ubi claſſa incendia terris,
Cum per inhoneſtum maculoſo tubere mentum,
Perque ſupercilium turget Sycoſis: ^f & altè
Urit inexplicitas verrucula denſa vibriffas.
Huc, ubi per ſolidos dolet Articularius ^g annos
Illacrymans; Matresque ſinu violenta coëgit
Cœliaco ^h damnare faces Fortuna jugales.

E o 2 Vos-

ralyſim ſedant Hypoc. *Del Teſtaſcio, Caſtiglione, S. Angelo, & Del Cotto.*

(a) *Sive etiam attractis &c.* Ad morbum Ancyles, de quo in Not. pag. 213. lit. b., præcipua ſunt Hypoc. *Di Monte Vico, Monte Cumano, Caſtiglione, Barano, Negroponte, & Della Teſa.*

(b) *Duroſve Tumor &c.* Tumorem hunc ſcirrhoſum evacuant Hypocauſ. *Del Cotto.*

(c) *Orchitas.* Ab Ορχις, Teſtis.

(d) *Hinc ſua Loripedes.* Loripedes, qui ad modum lori diſtortos habent pedes.

(e) *Valgi.* Valgi, qui ſuras habent intortas, & in diverſum actas;

quales Cancræ, & Lacertæ. His malis preſſi petant Hypocauſta *Del Teſtaſcio, & Di Barano.*

(f) *Sycoſis.* Sycoſis, Ital. *Eſcreſcenza carnoſa.* Hanc Hypocauſta *Di Caſtiglione* extirpant penitus.

(g) *Articularius.* Articularius, qui laborat Arthritide: Hic in Hypocantia *Del Cotto, & Caſtiglione* bene ſe demum habebit.

(h) *Cœliaco &c.* Ital. *Doſte Iſteriche, Malt d'Uſero;* cum Uterus Mulierum ſtrangulatur, vel inflammatur, vel Matrix dolet: a Κοιλια Venter. Mulieres ita affectas frequentent Hypocauſ. *Di Barano, Cacciato, & Caſtiglione.*

(a) 74-

Vosque lienosâ^a vos hîc vitalia pressos
 Seditiõne velim; vel cum laxata^b verendum
 Dentibus exitium tremulis gingiva minatur.
 Namque ubi Pæoniis spirent suffimina cellis:
 Multus & effuso per membra liquentia fumo
 Sudor eat, sudore fluet de corpore pestis.
 Quàm procul, hîc propriâ dejecta e sede, refugit
 Tympanius!^c quàm longè abiit, dum Volvulus^d aspen
 Torta recollecto vexaverat ilia nodo!
 Saxifica hîc cautes.^e labefacta remisit Erynnis:
 Et Lumbis^f depulsa, Erebi remeavit in oras.
 Vis eadem Pforæ & illuviem, dissolvere curas^h
 Vis eadem potis est, Mensisque piacula,ⁱ & acrem
 Ichtiaden,^k Podagraisque,^l & præcipites Hydrocelas:^m
 Cum totâ omentum Ramexⁿ distenderat alvo,
 Ruptaque torquebant labentibus Oscheon^o extis.
 Confectas qui forte dapes^p rejecit, & horret,
 Monstra velut, mensas,^q plenisque accumbere cœntis:

Hîc

(a) Vosque lienosâ Gr. Ital. Tumori, Districti, Scirri di Milza: quibus pro remedio sunt Hypoc. Del Cotto.

(b) Vel cum laxata Gr. Hypocauli. Di Castiglione pro gingivis relaxatis.

(c) Tympanius. Vide Not. pag. 179. It. e. Expungunt hanc Hypocaulista Del Cotto, Di Testaccio, Di Barano, Castiglione, & Cacciotto.

(d) Volvulus. Volvulum enodabunt duo Hypoc. postremò enumerata.

(e) Saxifica hîc Gr. Lithiasim, de qua in Not. pag. 187. It. d., frangunt Hypoc. Di Barano, & S. Angelo.

(f) Et Lumbis depulsa Gr. Nephritidem scilicet, de qua in Not. pag. 187. It. c.: Ital. Dolor di fianchi; malo huic præsentanea Hypoc. Di Castiglione, Di S. Angelo, & Barano.

(g) Vis eadem Pforæ Gr. Pforam vellunt Hypoc. Di Castiglione.

(h) Dissolvere curas Gr. Mœrorem mulcent Hypoc. Del Cotto, Barano, & Cacciotto.

(i) Mensisque piacula Gr. Reddunt menstrua retardata Hypoc. Di Castiglione.

(k) Ichtiaden. Ichias, Ital. Le Scioltes: ab Ixfor coxendix. Vide Not. pag. 207. It. e.. Evanescit Ichias Sudatoris Del Cotto.

(l) Podagraisque Gr. Mitigant has Hypoc. Del Cotto, & Castiglione.

(m) Hydrocelas. Hydrocele, Ital. Ernia acquosa: ab ὕδωρ Aqua, & ἄστυ tumor Scroti, a Seri, vel lymphæ collectione. Hydrocelicis in promptu debent esse Hypoc. Del Cotto.

(n) Ramex. Ramex, Ital. Ernia. Vide Not. pag. 210. It. b.

(o) Oscheon. Oicheos, Scrotum.

(p) Confectas qui forte dapes Gr. Vomitus retro agunt Hypoc. Di Castiglione, & Del Cotto.

(q) Horret, monstra velut, mensas Gr. Nauseam finiunt, & Romachum roborant Hypoc. Di S. Angelo.

(a) Nota

Hic tantam expellet labem: atque absumpta libentes
Fercula dente premet, morſuque invadet edaci.

Parce metu, abruptâ nec ſpe tunc labere, quando
Mota loco^a antiquâ renuant aſſueſcere ſedi
Oſſa: vel effractis cum tibia laxa vacillat
Cruribus, aut callo non eſt obducta cicatrix:
Neu, precor, abſtineas præſcripta faceſſere, ſed te
Fumifero excipiant halantes ſulfure Sedes;
Namque brevi tibi parta ſalus, ubi plurima membris
Gutta cadat, noxuoque Pædes humore redundant.

Perge: rebellanti ſimilis, ſimiliſque furenti
Spiritus^b eſſranas in ventrem exercuit iras?
Scilicet hic poſito tumidum dediſcere faſtu
Ingenium aſpicias, penitensque extinguiet; inſtar
Follis, ubi alternis, vento diſtensus, in altum
Ictibus erigitur volitans: at ſcorcea circùm
Integumenta fluens pateat ſi rima, ſuperbos
Depoſuitque animos, terræque immobilis hæſit;
Quippe levis fugit, clauſusque evanuit ær:
Et nuſquam eſt, toto qui ſe jaçtabat Olympo.

Audiat hæc factura novum gens ægra periculum
Orbe procul latitans: & quam Thetis in via toto
Submovet Oceano: quæ penè impervia Phœbo
Delitèt, Hæſperiiſ non explorata cariniſ;
Audiat; Inarimes olli contingere Thermas
Si liceat, retro flectet depreſſa, viamque
Irreducem teret illa Lues,^c quæ Gallica primùm
Oppida, dein fines, Senonum poſt bella, Latinos
Corripuit, celerans populorum in funera greſſus:

Gal-

(a) Mota loco &c. Oſſium, ac Tibiarum fracturas ſolidant Hypoc. Della Cotta.

(b) Spiritus eſſranas &c. Flatus diſſantur ab Hypoc. Della Teſta, Di Cacc-

ciotto, e del Fraſſo.

(c) Illa Lues &c. Ad hanc faciunt præ cæteris, Hypoc. recens inventa, vulgò Di S. Lorenzo.

Gallorumque tulit fortita e nomine nomen.

Sed licet a medicis veniant tibi plurima Thermiæ
Commoda, non impar calidas commendat Arenas
Gratia; felici quæis non se præferat arvo.
Dives Arabs: non Ida suis, non Pergamus herbis.
Quæ te cumque fero, ceu dente Libystidis Urse,
Mordeat infomnes diuturna Arthritis^a in horas;
Sive etiam occultus^b victâ coxendice languor
Debilium impediât sinuosa volumina crurum;
Næu repue Inarimas Sabulo fovisse calenti
Corpora; sic annis curret felicibus ætas;
Sic fugiet patiens Anasarca;^c Podagrica^d nunquam
Detrimenta feres; nec acerbo clinicus ævo
Fata trahes, currentve tuis contraria votis.
Par tibi sit studium, primo dum flore juvenus
Vernat, arenoso stravisse cubilia tractu,
Cum sicco abdomen^e flatu malè duruit: & cum
Tympana pulsa manu thorax imitatur: inertis
Sive fero^f tumuit, crassâ seu naiade venter.
Et, licet adversis ætatem duxeris Austris
Hactenus, ærumnis certum præsciscere finem,
Phylli, queam; sedenim mitescent astra; cuiusque
Fausa puerperis & nullo temerabit abortu

III-

(a) *Arthritis*. Vide Not. pag. 182. *lit. b.* Morbus hic in Arenis *Di Gradone*, *Di S. Pietro a Pantanello*, & *Di S. Restituta* deservet.

(b) *Sive etiam occultus* &c. *Ischiadi* modum imponunt Arenis *Di S. Restituta*, & *Di S. Angelo*.

(c) *Anasarca*. Anasarca, ab *ana* per, & *argê* Caro. Vide Not. pag. 179. *lit. d.* Illi adversantur Arenæ modò enumeratæ: quibus addeas eas, quas *Di S. Pietro a Pantanello* appellant.

(d) *Podagrica*. Podagram compe-

scunt Arenæ, quas diximus retundere *Ischiaden*, & *Di Gradone*.

(e) *Cum sicco abdomen flatu* &c. *Tympanitas* scilicet. Vide Not. pag. 179. *lit. e.* Tympanitem corrigunt (in ipso tamen juvenutis flore) Arenæ *Di S. Angelo*.

(f) *Inertis sive fero* &c. Alia species *Hydropis*, *Ascites* nimirum. Vide Not. *lit. f.* Ad *Ascitem* eandem Arenæ efficaces habentur.

(g) *Fausa puerperis* &c. Contra Abortus vim habent Arenæ *Di S. Restituta*.

(a) *Ab*

Ilithya sinus ; atque hîc muliebria ^a demum
 Profluvia ad legem stabili ratione reduces .
 Læta dies posthac , læto placidissima cursu
 Lustrâ : nec Hysterico ^b labentur tempora motu .
 Credo equidem , Parefis ^c dextrâ cum sæpe Trementes
 Contudit insultans ; seu visclo adversa tenaci ^c
 Vis ligat Immotos : nec funere mitius ipso
 Spasma ^c riget , regnumque furens exercet in artus ;
 Tot potis hoc veluti subigendis hostibus aptas
 Sternere agonales unum tibi litus arenas .
 Sæpe etiam scrobibus mersos hæc ipsa subactis :
 Ora tegat , crurum spisso cum sanguine venæ , ^d
 Aut testes expansæ ^e inter tumuere ; pedesque
 Aut Clavi , ^f aut talos infestat Pernio ^f rimis ;
 Asper & articulos , scabro ceu pumice , durat
 Tophus , ^g & inflatæ per turgida colla rigebunt
 Chærades , ^h & multo prædura Paristhmia ⁱ Pano ,
 Erumpatque frequens , & olentes repat in alas .

Non ego diversas cupiam præscribere leges
 His , quibus invalidum Cephalalgia ^k dira cerebrum

Op-

(a) *Atque hic muliebria &c.* Menstrua cient Arenæ vulgò *Di S. Angelo.*

(b) *Hysterico &c.* Hysterica , Mulier , quæ Inflammationibus , Torsionibus , Præfocationibus , & Strangulationibus Uteri obnoxia est . Τῆσφα enim uterum sonat . Uteri labores mitigant eadem Arenæ .

(c) *Parefis.* Parefis , Ital. *Paralifia* : a παρῆμι prætermitto . Illam tollunt Arenæ *Di S. Angelo* , & *Di S. Restituta* : ut etiâ Spasma : de quo in Not. p. 214. lit. b.

(d) *Crurum spisso cum sanguine &c.* Ital. *Varici* , *Vene delle gambe dilatate* : quibus proficiunt Arenæ *Di S. Restituta* , & *Di Gradone* .

(e) *Aut testes expansæ &c.* Varices in testibus comminuunt Arenæ *Di Gradone* .

(f) *Aut Clavi &c.* Clavi , Verruca-

rum species in plantis . Pernio , Pedum fissura , a frigore : Isfol. *Chivoar-de de' piedi* . Utriusque auferunt Arenæ *Di S. Pietro a Pantanello* .

(g) *Tophus* . Tophus , Ital. *Tofe delle giunture* ; Materies in articulis concreta . Adversus Tophos Arenæ *Di S. Restituta* .

(h) *Chærades* . Chærades , Strumæ videlicet , Ital. *Scrofale &c.* a χοίρε Porcus : Sues enim præcipuè hoc morbo impetuntur . Has contra vim habent discufforias eadem Arenæ .

(i) *Paristhmia* . Paristhmia , a Παρῆσις Sisto : cum glandulæ inflammantur , & intumescunt Pano , seu tuberculo , ob materiem pituitosam . Valent ad illam laudatæ Arenæ .

(k) *Cephalalgia* . Cephalalgia , Capitis dolor : a κεφαλή Caput , & ἀλγος do-

Opprimit; & penitis affixa injuria lumbis. ^a
 Hæc eadem præcepta legant, hæc mente recondant,
 Et servata velint, quos frigore Splenicus horror ^b
 Occupat: immundâque Elephas ^c æruginè spargit.
 Non aliunde petet morbo felicius alter
 Præsidium: hoc nunquam meliores pulvere Lemnos,
 Aut Chios argillas, aut dat Samo-Thracia Tellus,
 Plurima cum tenos infecit Plemmyris ^d artus,
 Et Scabiosa ^e cutem turpat pruriginè sordes.

Hoc reliquum interea superest, hoc addimus: atrâ
 Ut qui bile tument, ^f & cor quæis torquet anhelum
 Illa: venenato quos vulnerat Ileos & iâu,
 Huc properent: vitæque ferent sperata tuendæ
 Munera: quæ mentemque metu, lethique soluturâ
 Quæ caput expediant laqueis; atque alite dextro
 Fortunæque rotam, & pendentia fata morentur.

dolor, Evertunt hanc Arenæ Di S. Pietro a Pantanello.

(a) *Affixa injuria lumbis.* Lumborum dolores repriment Arenæ Di S. Angelo.

(b) *Splenicus horror.* Ital. *Intempeste fredda di Milza.* Splenem calefaciunt Arenæ Di S. Restituta.

(c) *Elephas.* Elephas, Lepra: hanc abolent Arenæ D'Agnone.

(d) *Plemmyris.* Plemmyris, propriè maris intumescencia; hic pro hu-

morum excessu: a *αλημιμυρίαι*. Inundo. Extrahunt illam Arenæ Di S. Restituta, e S. Pietro a Pantanello.

(e) *Et Scabiosa cutem* &c. Ad Scabiem Arenæ Di Agnone, e Gradone.

(f) *Bile tument* &c. Quibus atræ bilis vitio cor dolet, Arenæ Di S. Restituta salutare.

(g) *Ileos.* Ileos, Ital. *Dolori Colicæ.* Ab *αίλω* volvo: qui illo angitur, patietur Arenas Di S. Angelo.

EUCHEPIDES HÆC
 PRO DOMITIS
 INSIGNIA MORBIS

Ant. Baldi In. et delc.

F. VII

And. Maillon Scul Neap 1723

I N A R I M E S

L I B E R V.

Ed jam Pæoniæ Ægrorum Turba per artes

Nostra salutifero referari balnea ritu
 Postulat, & leges, quibus utilis usus aquarum
 Eveniat, dum danda memor præcepta sequetur.
 Ne labefacta tamen virtus expiret in auras,
 Ultere nunc Thermis, felicibus utere lymphis,
 Dum licet, & calidas mecum descende sub undas,
 Quisquis inoffensum vitæ per lubrica cursum
 Instruis, invisi ne te ferat alea fati.

Tuque ades, auriferam flavo cui sternit arenam
 Crine Tagus: dubiæ timeam ne fulmina Sortis,
 Da, Lusitanâ quæ jam crevere sub umbrâ,
 Fatidicas iterum capiti prætendere lauros;
 Quas tibi, votivo perfunctus munere Vates,

F f

Si-

Sistet ovans posthac, folioque imponet herili:
Pignus, & æterni parvum vectigal amoris.

At mihi dum lævis faustum precor omen ab astris,
Haud equidem tacitis nostri duo sidera Cœli,
Atque Ignatiadùm sacris celeberrima Fastis
Nomina, transferim numeris: quæ gurgite supplex
Mincius hinc, celebratque suis hinc Vistula ripis.
Koschiadæ^a in plausus fremit alter: & alter amœnis
Flexibus, & patriâ vocalis arundine laudes
Gaudet io resonare frequens, nomenque, decusque
Loyfidæ:^b & victo partes Acheronte triumphos.
Illustres Animæ! Terris quas abstulit Æther
Ante diem: raptasque solo transcripsit Olympo,
Ætatem dum cana dedit prævertere virtus.
En quarum imperio jam tandem obnoxia discunt
Fata regi; cecidisse dolet penè irrita regni
Jura sui Clotho, suspensaque fila teneri.
Unius auspicio (viden?) ut cœlestia, moto
Cardine, quâ stellis nitidas Olor explicat alas,
Mantois patuere Aquilis^c jam limina: jamque
Spernere amant patrios, pennâ fugiente, penates!
Quem verò insignem titulis, Atavùmque trophæis
Sarmaticas inter lauros exceptit ab ortu
Nascentem Bellona, & divite vidit in aulâ
Reptantem per scepra Patrum: quem litora latè
Prona Borystheniis venerantur fluctibus: olli
Tibris, adoratam dum thura profundit ad Urnam,
Indigetum summos^d jam nunc indicit honores.

Er-

(a) *Koschiada* Gr. Koschiades, B. Stanislaus Kosca Soc. Jesu.

(b) *Loyfida* Gr. Loyfides, B. Aloysius Gonzaga ejusdem Soc.

(c) *Mantois patuere Aquilis* Gr. Teleseratis nempe Gonzagarum Familia.

(d) *Indigetum summos* Gr. Cum adhuc in Beatorum numero tantum esset adscriptus, anno deinde 1714. CLEMENS XI. P. M. Consulto suo decrevit in Divorum album esse referendum.

(2) Pan-

Ergo agite, & nautis veluti cum Castore Pollux,
 Este duces; duro Invalidos sub fasce labantes
 Erigite: adversisque actos arcete periclis.

Inarimen morbo si quis correptus acerbo,
 Et validæ panchresta^a petat medicamina lymphæ;
 Hoc olli in primis, monituque impensius omni
 Edico; donis cumulasse altaria: Matri
 Partheniæ fudisse preces; atque hoc tibi primum
 Præcipiam, qui nostra adhibes ad carmina mentem.
 Numine sic tandem, scatebrisque utère secundis.
 Si secus, incassum semper sperata vocabis
 Auxilia, & vacuis semper frustrabere votis.

Dein tamen oppletâ sordes deponere ab alvo
 Ne renue; affectis strigmenta catharticus^b humor
 Eluat e membris, manantia Stagna priusquam
 Corpore vel subeas nudo: vel, dira coëgit
 Sors ubi, moroso deceat forbere palato.
 Sic etenim succis qui plena salubribus haurit
 Pocula, submersosque poros, & cæca relaxat
 Spiramenta, viam foribus quâ sudor apertis
 Inveniat, miserisque abigat contagia venis.
 Qualis ut immisso sitientia Rusticus amne
 Prata riget: terfo limumque, & saxa canali
 Eruit, effosso patuit quâ tramite sulcus:
 Inde Satis fluvium, rivosque inducit amicos.
 Pæonidum haud aliter qui fervida poscis aquarum
 Clausa, salutari limen præsterne liquori.
 Ni facias, vitæ fortasse infesta subibis
 Balnea: cum morbo medicina nocentior ipso,
 Funeris heu! tibi causa tui, te morte preemptum
 Opprimet: audaci documentum flebile genti.

F f 2 Nam-

(a) Panchrestâ &c. Hoc est, Me- | (b) Catharticus humor. Ital. La
 dicamenta morbis omnibus utilis. | Purgâ: Καθαρτίζω, seu Καθαίρω, Purgo
 (a) Tunc

Namque per irriguos dum serpit lymphæ neatus;
 Sudoremque ciet: cum nullo pervia ductu
 Inclusam interiùs tabem, fibrisque receptam
 Membra liquescenti nequeant expellere guttâ:
 Tunc diluta inter bacchatur viscera clausus
 Humor: & hostili exundans lentore rebellat;
 Æger & in pejus ruere incipit; Intima tractim
 Furtivâ dum labe furens mador inquinat exta.
 Non secus ac, mediâ si quando invisus in arce
 Delituit, tectosque dolos, turbasque latentes
 Suscitât insultans, animisque audentior urget
 Hostis, & occulto movet arma, necesque tumultu.
 Præsertim externâ si tantùm aspergine corpus
 Perluitur, fususque cutem circumfluit amnis.

Nam cyathis exhausta alvum quandoque morantem
 Lymphæ trahit: tractamque levat; lutulentaque ventris
 Pondera per laxos expellit libera calles.

Præterea, immiti fodicat qui pectora rostro
 Luctus, & insomnes curæ, mœrorque, metusque
 Aufugiant; te læta dies, te gaudia dulci
 Lætitiâ excipiant: placido præfulgeat Æthon
 Sidere, & innubi Pyrois tibi surgat Eoo.

Sed bene perpotum, & cœnam qui faucibus halet
 Incoctam stomacho, non hoc tentare paratu
 Stagna velim. proh quanta olli Fortuna minatur
 Exitia: & quanto stabunt convivia luctu!
 Hesternas igitur somno nisi vicerit escas:
 Tum residues fugiat plumas, mollemque soporem:
 Seque toro eripiat; tunc stratis ille relictis
 Festinus mihi manè perambulet atria: donec
 Egestas onerata dapes ejecerit alvus.

At vetus e fibris ubi demum excesserit, alter
 Ne, precor, irrumpat violentior hostis: & actum
 Te ferat in præceps iterum: ne noxia, quæso,

Ceu

Cen puer, a primâ jentacula luce reposcas;
 Tutius ille quidem pleno se proluet alveo,
 Qui vada jejuno tentabit corpore: quique
 Damna gulæ caveat, Libycas ut navita Syrtes,
 Ut celeres olim metam cavere quadrigæ.

Attamen efficitis non hæc ubi viribus Ægeæ
 Languet, & macie tabens tenuetur inertî,
 Expedient: Crudis hæc parca cibaria masint
 In quæstum cessisse. alio tunc ordine largos
 Provida suppeditet par est mihi copia sumptus.
 Sobria frugali tamen hos prudentia cultu
 Temperet: ut dapibus vires, & lassâ salubri
 Membra cibo foveat, roburque instauret avitum.

At. variæ quoniam mortalia pectora vexant
 Morborum species: eadem non omnibus ætas,
 Non sexus, positusque, habitus nec corporis idem;
 Atque ideo tecum solers hæc ante inemento
 Inspicere, incautum ne te gravis implicet error.
 Quare, ubi consultò perpendes cuncta, licebit
 Quos renuas aliis, aliis imponere mores.
 Ut saepe, hostiles cum campo effusa cohortes
 Explicuit Légio: strictisque exercitus armis,
 Directæque acies pugnæ certamina miscent;
 Omnibus haud labor est idem; Dux propria cuique
 Munia distribuit: Veteranis ardua confert:
 Ad levia ignarus servatur prælia Tiro.
 Sic aliter primo tractanda in vere juvenus,
 Atque aliter lustro qui nec quinquennia signat;
 Penè tremens, inique puer penè inscius ævi.
 Hæreat hic certis cum non bene gressibus: & cum
 Nutet adhuc impar operi, imprudensque laboris,
 Parce calorificis uti medicatibus; imbri
 Ah nimio ne merge; artus asperge tenellos
 Blandiùs: & pueri, lacrymisque ignosce parentum.

Nam-

Namque pati ingentes cum non queat ille calores,
Ille tibi (miserum !) mediis occumbet in undis.

Non ita cum viridi florentem ætate , virumque
Multa superveniens jam tandem fecerit æstas .
Tunc liceat mersisse vadis : tunc denique dura
Exerce imperia , & collo tenus obrue mersum .

Mitior at Senibus veniat medicina ; senilis
Quippe monet te ruga suis haud viribus æquam
Canitiem : nec membra gelu torpentia nervos
Possè pares oneri , firmumque opponere robur .

Pharmaca sed quando nostra hæc muliebris apta
Sint adhibenda malis : non te nimis illa parantem
Austerum sine more velim dare jura ; Lycurgum
Exuito ; imbelli tibi res cum gente ; fatiscet
Illa , ubi non mites animi defectibus amnes
Sentiat : & vitam fortasse in Fonte relinquet .
Ergo importuno pereat ne fracta lavacro ,
Ipse prius , mersâ dum dextrâ attingis , iniquas
Experieris aquas ; si forte exuberet ardor ,
Ardor ab emoto sensim procul exulet imbri .
Non aliter , quàm cum calido te pocula succo
Delibasse juvet ; nimiùm si fervida tactu
Displiceant , motis sedare liquoribus æstum ,
Atque agitata manu versare in cymbia præstat
Altera : ne tenerum exurderent epota palatum .

At postquam ætati prospexeris ; & tibi sexûs
Fœminei fuerint præcognita damna ; cavendum
Restat adhuc , memori maneat quod corde repostum
Diversa Humorum ne quid patiat ab undis
Temperies . variæ , varium dum nostra tenorem
Corpora servabunt , scribendæ ex ordine leges .
Nam quæ profuerint olim medicamina Siccis ,
Proh quantum hæc eadem repetita Humentibus obsunt !
Nec tu corporibus ratione medeberis unâ :

Mul-

Multus ubi in venis calor æstuet : aut ubi multo
 Frigore concretus circum præcordia sanguis
 Hæreat ; & (tritum qualis Formica per arvom)
 Languida tardigrado flectat vestigia motu .
 Hinc sibi diversam meritò contrarius Humor
 Poscit opem ; nam sæpe olli cui mascula bitis
 Intumuit , subitasque furor se prodit in iras ,
 Non rarè medicata nocent hæc balnea ; quamvis
 Hæc eadem , vivo saliant cui sanguine venæ ,
 Quique hilares sine nube dies , vitamque peregit ,
 Rore juvent properata suo . tibi proderit iisdem
 Lympha labris quæ fusa cadit , cum turget ab atro
 Felle jecur , mœrorque sinum implacabilis haurit .
 At non , quæis hebeti stupuerunt membra veterno ,
 His bene consultum Stagnis , ritumque medendi
 Crediderim ; succo tunc cum concresecat inertis ,
 Et limo pituita putres imitata lacunas
 Torpeat ; ut calamo quondam Pontina frequenti
 Septa Palus , residui stagnabat plurima cœno .
 Pars quoque solertis nec tunc erit ultima curæ
 Discere , num nostras qui lotum accesserit oras ,
 Multa diu infirmis tulerit fastidia membris ,
 An contra , nunquam libatis viribus , Eger
 Tum primò instabilem nervorum senserit usum .
 Quod vitæ pariter studiumve , genusve secutus
 Ille ; fatigato num dura incommoda passus
 Corpore : deliciis an forte indulserit inter
 Otia , ceu molli recubans qui segniùs herbâ
 Marcet , & ignavum per somnos exigit ævum .
 Et te nosse velim jugi num prandia luxu
 Struxerit ; an , tenui dum splendet mensa salino ,
 Compositâ vires plerumque refecerit horâ .
 Sic operæ in pretium medicæ mortalia primùm
 Et studia , & mores , habitusque inquirere cedet .
 Non

Non tamen hæc, oculis inculti haud pervia Vulgus,
De grege dignoscet quisquis, nisi docta sequatur
Anatomes documenta prius; cui mortua parent
Explorata diu, & ferro discreta sagaci
Viscera, & humani textum mirabile cordis.

Tam quoque te certo labentia sidera cunsa
Vestigare velim, & Cœli præsciscere motus,
Quàm quibus incurvo proscissa novalia rastro
Dant segetes, campisque graves torrentur aristas.
Ergo, ut stelliferos relegendo industrius Orbes
Prospicias, animum dum res intendit, habendâ
Præ manibus Fasti tibi sunt, qui menstrua promunt
Tempora; ut obliquus Signorum vertitur ordo,
Per duodena annum dum Delius astra reducit.
Quæque revertentes variat discrimine menses
Luna suo noscenda; novo num lumine curram,
Efferat, & geminis falcatos cornibus ignes:
An saturum emergens toto caput evehat auro.
Ut tumidos vultu nimbos, Zephyrumque tepentem,
Utque Eurum, & densis humentem denotet Austrum
Imbribus, aut Borean Cereri fera bella minantem.
Sic dederit faustas ubi pagina lecta Kalendas,
Felicesque super Stellarum ostenderit ortus;
Tunc age, Sidereas aurato vellere sedes
Cum repetit, medioque Aries affulget in axe,
Morbida si cupias eradere tempora vitæ,
I celer Inarimen, & corpora prolue, ponti
Donec aquis demersæ Atlantides abscondantur,
Atque Ariadnæ lateat jubar omne coronæ.
At tibi ne posthac veniat tam dira cupido
Ut mergare vadis, ubi noxia sidera fulgent:
Sævus & horrificæ protendit spicula caudæ
Scorpius, aut jaculo Chiron qui prænitet, aut quæ
Nimbiferâ Terras contristat Aquarius urnâ.

Tunc

Tunc (secus aut Fontis, ^a secus aut Natura malotum
 Ni moneat) Balinea cave: ne præcociſ Auctor
 Eſſe necis, gratamque velis abrumpere lucem.
 Semper hyems glacie, impendentique horrida nimbo
 Obfuit, & gelidus brumæ intractabilis aër.
 Sæpe etenim exortæ furiis agitata procellæ
 Stagna pruinosis madeant cum nubibus, omnis
 Aut perit, aut magnâ virtus ex parte recedit.
 Commixtam pluviâ quin & ſenſere malignam
 Sæpe luem Latices; nocuoque humore madentes
 Proh quantam extemplo ſparſere in corpora peſtem!
 Idcirco cœli Soles, & nubila ſerva;
 Conjugis in gremium qualis deſcenderit æther
 Inſpice: Chalcidicos num parcè effuſus in agros;
 Largior an contra ruris Sata læta, boumque
 Diluerit lapſâ nimborum tabe labores.
 Nam ſibi Nymphæis tum conſulet ille relictis,
 Venturos fati qui ſpem potioris in annos
 Diſtulit, & lymphis voluit melioribus uti,
 Haſ ubi mortiferæ non polluit halitus auræ.
 Propterea, labes ſi quos inimica coëgit
 Tempore Sithoniis quandoque horrente pruinis
 Tergier, Inarimes ea tunc aptiſſima quærant
 Teſta, recurvatâ circùm teſtudine, purum
 Quæ latuere Jovem: tumidiſque impervia Cauſis
 Intactos referant intactis Fontibus amnes.

Uc tamen hæc, dum clara diem Matuta reducit,
 Deſuerint, nullique ruant vi turbinis imbres;
 Ipſa vel in primis riguos brumalia Fontes
 Frigora, & Æolii turbat diſcordia regni;

G g

Hinc

(a) Tunc (secus aut Fontis &c. Ne- | diximus lib. 4., ex Jaſolino, Balneum
 ceſſitas enim quandoque cogit Balnea | vulgò Di Merus viſo utile aliquando
 experiri tempore non ſuo; ut in Brumâ eſſe.

Hinc mihi, quæ pulso redeunt Aquilone, sereni
 Veris, & æstivi placeant quoque tempora Cancri.
 Quin etiam, ingrato quamquam intempesta lavacro:
 Et ferat immodicos anni pars illa calores,
 Arida Campanas, Nomadumque Canicula fruges
 Dum coquit: & Tellus morientibus æstuat herbis;
 Affectum tum corpus aquis immerge; nec ardor
 Astrorum, aut calidæ violentia terreat undæ.
 Præsertim exsuccas urit si flamma medullas
 Interior, tacitèque ignis depascitur artus;
 Namque Cleonæi primum sub sideris ortum
 Stagna tibi validos proment fumantia rores.

At fera si Stygijs emerferit orta latebris
 Tempestas: cœli vitio si lethifer annus
 Ingruat, & miseris passim det funera Terris;
 Heu malè tabificis afflata vaporibus æthræ
 Lympha fluet: tristi quam tunc & luce coronat
 Juppiter, & diro fœtam contaminat astro.
 Tunc, meliora tuis dum posces omina rebus,
 Heu fuge suspectas intuto munere venas:
 Nec dubiâ certum medicinâ accerse venenum.

Non ego laudarim cellis Hydreæ repositis
 Utilia, ingenti cum concita sæpe fragore
 Terra movet, cecidere arces, & diruta Divûm
 Tempa ruinosis involvunt Ædibus Ædes;
 Disruptâ compage Soli, tunc omnia teter
 Quippe vapor, Terræ latebris emissus ab imis,
 Clausa replet, temeratque simul gravis halitus amnes.

Nec, nisi te fractum^a capularis adegerit horror,
 Ina-

(â) *Nec, nisi te fractum capularis* afferre possit illa intercalaris dies.
 Cæc. Censeat aliqui anno bissextili ab-
 stinendum Balneis. Deridet obser-
 vationem hanc Baccius l.2. c.6. ran-
 quam ansem metum, & cum ipso Fal-
 lopius; cum non appareat quid mali
 Quia verò Savonarola non ignobitis
 Auctor hoc asserit, dandum aliquid
 Viro probatæ fidei. Eò magis quòd
 hoc ipsum fatetur Jafolinus l. 1. c. 11.
 adnotasse in Balneis nostris, anno ni-
 mi-

Inarimes adhibenda horter medicamina Nymphæ,
 Cum tibi bissexto Martis numerare Kalendas
 Conveniat; nocuisse ferunt tunc Balnea; quamquam
 Nil alij metuant, nil tempestate verendum
 Hâc moneant, & vana metûs commenta refellant.

Morborum at se se quamvis certamine victrix
 Naias, Amazonio gaudens velut altera plausu
 Hippolyte, attollat: non te tamen illa levabit,
 Depositum si forte rogo vis aspera lethi
 Devovet, & duræ solvunt tua fila Sorores.
 Haud etenim, penitis quæ substitit intima fibris,
 Flectitur, ægrescit tabes inimica medendo.

Nec mihi tam subitò facilis suadebit Aliptes^a
 Robustum cum nulla premunt incommoda corpus,
 Ut libeat celebrare tuos dulcissima Fontes,
 Ænarie; fortasse meum fatalia tandem
 In caput arma parem rultura; necisque propinquæ
 Immemor, ah rapidas Libitinæ adjungere pennas,
 Inconsultus aquas firmo si corpore tentem.
 Humores tum quippe suis e sedibus audent
 Exciti turbare: novoque lacefferè tactas
 Dissidio venas, & acerbo viscera motu.
 Condita sic pyrij qui semina pulveris igni
 Corripit admoto demens: miserandaque tectis
 Excidia, invitoque struit sibi Marte ruinam.

His animadversis, instat dum tempus age rem;
 Posthabitis vigilem dum rursus idonea stratis
 Hora vocat; certâ non dum tibi luce, sopori
 Subtrahe te, segnemque libens age discute noctem,
 Et matutino luctantia lumina somno.

Post, ubi primus equis Oriens afflaverit axem,

Gg 2 Et

mirum 150., in quo minùs utilia suis-
 se dicit.

(a) Aliptes. Aliptes, Minifles
 Balnearius: ab Ἀλιπὸν ὄνο.

(a) Spar-

Et reducem Eoo Titan de litore currum
 Extulerit; mensæ hesternum, vel inutile cœnæ
 Reddat onus venter, dejectû & sorde levetur.
 Balnea dein subeas, nam te pars temporis illuc
 Opportuna ciet, celeremque ad cun&ta requirit.
 At verò (attritis prohibet nisi viribus impar
 Debilitas) repetenda eadem si pharmaca, postquam
 Cynthus emenso declivis ab æthere tendit
 Oceano merfisse rotas; tres juverit horas
 Ipsum ante occasum Solis petijisse: calentes
 Frigida ne lymphas diverberet aura; vel acti
 Sub noctem illudant, Zephyrique nocentibus alis
 Officiant, fluidosque ar&ent sudore meatus.

Nec tamen hîc monuisse, aut frustra edicere certem,
 Quod Natura suo cuivis dat noscere ductu;
 Turmatim ne Stagna eadem, nec tempore eodem
 Mixta viro mulier simul hæc, simul ille frequentet.
 Ut molli quondam genio Spartana ferebat
 Libertas, ^a Thermis nunquam permiffa Latinis: ^b
 Ante reluctantes quàm Græca Licentia leges
 Frangeret: & toto Rubicone exclusa Cotytto ^c
 Urbe vel in mediâ sacras sibi posceret aras.
 Rite suos igitur classis distincta recessus
 Quæque habeat; sic tu sexûs, Hydragoge, ^d pudori
 Consuluisse potes; lymphâ sic Virgine casti
 Tuta pudicitiae servabunt jura liquores.

Nec

(a) *Spartana ferebat Libertas.* Consulatur Baccius l. 7. c. 12.

(b) *Thermis nunquam permiffa Latinis.* Teste eod& Bacc. ibid., & A. Gellio *No& Attic.* l. 10. c. 3. Licet posterioribus seculis, profligato pudore, promiscuè laverint; ut habemus non solum ex Plin. *N&.* 34. c. 12., sed a Clem. Alexand. *Pædag.* l. 3. c. 5., & D. Cypriano *De Habitu Virginum*. Postremo

tamen, cum Adriano, M. Aurelio, Alex. Severo Imperatoribus hoc improbaretur, iterum Fœminis Balnea separatim extracta sunt.

(c) *Cotytto.* Cotytto, Impudenti& Dea habitæ: cui Athenis nocturna Sacra fiebant a Baptis ejus Sacerdotibus.

(d) *Hydragoge.* Hydragogus, Balneator: ab ὕδωρ Aqua, & ἀγῶν ducere.

(a) 54

Nec quæ præsideat, quæ pensa accuret: & unâ
 Silanos ^a referet nunc hos, nunc obstruat illos,
 Instructasque paret Zetas, ^b ibi sedula desit
 Ocyroë; ^c veniat non una Galanthis, ^c & æstum
 Temperet alloquio, defessaque membra reclinet.

Sed modò dum refluis spumant manantia cellis
 Tecta, salutare gressum flectamus in Ædes;
 Consona sic placitis per me, dictisque Priorum
 Lex data, securo per me servabitur usu.

Nudus abi,pete nudus aquas:nisi corpora quantum
 Sancta verecundo texisse modestia lino
 Jusserit, & focij quantum reverentia cœtus.
 Plurima sed varios caput integrat acta per orbes
 Carbasus, & multo sinuata volumine firmet.
 Sic liquidi sudore pori, venæque dehiscunt
 Illicet, & grandes ibunt per tempora guttæ;
 Halitibusque Jovis quamquam viciata sinistris,
 Ferali nunquam aura caput vertigine lædet.

Ante tamen folio quàm lymphæ immissa capaci
 Excipiat: ducto ad frontem tu pollice, ad inum
 Pe&toris, ante humeros summi tria Numinis ora
 Supplicibus venerare labris, Patremque, Patrique
 Progeniem æquævam, divinum & Flamen adora.

His properè exactis, paulatim najade plantas
 Prolue: tum sensim demersis tibia suris

Æti-

(a) *Silanos*. Silani, Aquarum Tubuli, seu Siphones.

(b) *Zetas*. Zeta, seu Zetecula, ut apud Phinium Junior. *l. 2. Epist. 47. ad Gallum* legunt Multi, ubi alii *Dizeta*; Locus est unius lesti capax cum Sellis duabus, qui velis obdu&is, & reductis modò adjicitur cubiculo, modò aufertur. Videatur *Catanæus* in Comment. ejusdem Epist., & *Bacc. l. 7. c. 17.* Nunc fortasse *Zetæ* aliquo pacto respondent iis, quas *Nostrates Arcove* appellant. Nomen du-

am *ἀρό τῶ ζῆν*, quòd est fervere; Solem enim *Zetæ* tsibus partibus excipiebant: & inde fervebant. Ap- tissimæ quidem ad reficiendas Mulieres lasas, & balnei calore madentes.

(c) *Ocyroë* . . . *Galanthis*. *Ocyroë* Chironis filia, a quo Medicinam edocta: ut ex *Metam. l. 2. Fab. 10.* *Galanthis* *ibid. l. 9. Fab. 6.* *Alcmenæ* ancilla: utraque hic pro *Fœminis*, quæ Mulieribus e Balneo exeuntibus præsto esse possunt.

(a) *Syn-*

Æstiferâ mergatur aquâ : genua ægra subinde
 Pulset , & attractam circum liquor æstuet alvum :
 Pectora dein lambens, humeros, atque utraque tingat
 Brachia : & ætutum per colla undantia serpat .
 Sic demum , affuetus Stagnis , imbrique ferendo ,
 Nulla exploratis discrimina sentiet undis
 Æger : anhelanti non aëra gutture reddet ,
 Namque repentino totum si perflua corpus
 Lympha vado obruerit , calidoque immerferit alveo,
 Obstructo forsan vox intercepta palato
 Hæserit , atque animo latices defecerit inter .
 Sin minùs hoc , omni certè simul obruta fluctu
 Laxa cutis , se se plerumque adstringet ; & acri
 Aspera pruritu sensus , dextramque laceffet .

Ne qua tamen nostras fugiat vigilantia Musas ,
 Impendenda priùs , quàm quisque sedilia saxo
 Structa petat , positoque sinus madesiat amictu ;
 Ipse mihi arcanas obeundis Fontibus artes
 Mostranti , Veterumque iterum præcepta ferenti ,
 Inarimes medicata sagax qui Balnea curat ,
 Ocius accedat , monitisque accommodet aures .
 Et vos , qui mecum vigiles noctuque , diuque
 Partem operæ , studiumque ratâ mercede locastis ;
 Vos , quibus hìc miserùm tot jam labentibus annis
 Ægrorum commissa salus ; tabulisque salubres
 Funditis , & rivos Loturæ inducitis aptos :
 Vos precor ah Superos per , Patria Numina , Divos ,
 Sanctaque amicitie per fœdera : ne mihi Fontes
 Limus , & immundâ turpent uligine sordes .
 Ipsa sed in primis niteant pellucida nullo
 Stagna luto : ne forte graves exhalet odores
 Fœtor ; & Invalidi certam sic unde medelam
 Debuerant haurire , novâ hinc contagè premantur .

Ergo , ubi jam residem medio nox acta soporem
 Cur-

Curriculo expulerit , mihi iussa faceſſat Aquator .
 Idem maturis properanda Hydreumata cœptis
 Tum repetat pernix ; habilemque ea prima fatiget
 Cura animum , heſternos thalamis educere rores ;
 Dein alios pleno , atque alios ſiphone reclusis
 Rurſus epiſtomijs immittere . ne tamen æquo
 Plus liquor exundet , ne plus calor urat : utrique
 Det meſſura modum ; juſtis hinc auſtibus alter ,
 Alter & hinc rectâ libratus lance reſidat .

At ſua vis inſit , quam tu patiare neceſſe eſt .
 Qui Lacedæmonio Baligea tepentia ritu ,
 Delicias facturus , amet , procul ille recedat ,
 Imbellemque petat Sybarim , Fontesque procaces
 Salmacis : indecori maletecta Semiramis oſtro
 Quos peteret : qualeſve enervi marcida luxu
 Semiviris quondam Phrygibus Cytherea pararet .
 Ergo æſtûs patiens (in venis namque receptum
 Haud aliter vitium excoquitur) patienſque laboris
 Sit mihi , qui viſto Ænariâ decedere morbo
 Quærat , & incolumi cupiat lætariæ ævo .

Si verò ad medicas ſub noctem Balnea leges
 Sint iterum ſubeunda : iterum mihi terſa nreſcant
 Illa : nec immiſſi deſit nova copia Fontis .
 Nam ſummo elatus cum Phœbus ab æthere fulget ,
 Et nemorum exiguâ languens pecus accubat umbrâ .
 Tunc tempus dare rurfus aquas : tunc Stagna Miniſtro
 Exploranda , ſuo noceant ne fervida ductu .

Nec leve præterea , parvi nec ponderis olli
 Munus erit , Lacubus ſcleratum avertere frigis .
 Hippotadæ ſiquidem laxati e carcere venti
 Inarimen tumidis agitent cum ſæpe ſubactam
 Turbinibus , ſylvaſque , & proxima litora plangent :
 Huic ego te jubeam metuendæ occurrere peſti .
 Claude fenestrales aditus , nocituraque ſolers

Fla-

Flamina pelle procul , vitroque exclude sequestro .

At nimum si contra imber præfervidus æstum
 Exacuat , membris nimum , vitæque timendum ;
 Occlusas age pande vias , quâ grata Favonj
 Aura movet , calidos quæ ventilet acta vapores ,
 Ferventesque abigat fumos , & molliat ignes .

Infusam totis æt postquam acceperit undam
 Artubus , & folio medius confederit Æger ;
 Ne mihi , ne crebrò plantas , aut brachia sursum
 Dimoveat , madidosque humeros hæc jactet , & illac ;
 Irrequieta etenim tenuis per corpora sudor
 Ibit , ubi assiduis tepuerunt motibus amnes .

Quod si forte animi quisquam languoribus actus
 Deficiat : cæcis nec Tecta afflata favillis ,
 Aut clandestinos , igne impellente , calores
 Ferre queat , labroque impar succumbat iniquo :
 Ut validâ hæc longè Syntecticus ^a arte repellat
 Damna , celer medîo sublimem e gurgite tollat
 Sæpe manum : nunc dextrâ auras , nunc ille sinistra
 Solicitet ; mersâ fluitans ut Portitor alno ,
 Quem ferus in præceps tumidum dejecit in æquor
 Auster , aquâ involvens : rapidis ne præda procellis
 Ille ruat , motis repulisse hinc inde lacertis
 Nititur obstantes fluctus , alternaque jactat
 Brachia , festinum flectens ad litora cursum .
 Hausta etiam (Veterum ^b fuit hæc solertia) clausis
 Ore retenta labris , gratum tulit una levamen
 Frigida ; sic nullas dederunt labefacta ruinas
 Membra : emolliti sic pressa licentia Stagni .

Corpora sed plenis dum perluit Ædibus humor
 Fumidus , & facili venas sudore relaxat ,

Haud

(a) *Syntecticus* . Syntecticus , qui | (b) *Veterum* &c. Vide *Plin. lib.*
 Syntexi laborat ; Ital. *Delliquis* . | 31. c. 3.

(a) *Aggra*

Haud ullo sedanda tibi jejunia victu:
 Multa gulæ quamvis irritamenta latrantem
 Tunc stomachum lenire queant; malè subdola lenit
 Esca famem, motura novo quæ fomite turbas,
 Exitium fortasse fibris fatale minatur.

Cui tamen & ferro thorax confossus, & altè
 Vulnus hiat, vel plaga tumens, vel pustula tabo
 Crassior, & sanie putres exulcerat artus:

Linea laxatis olli solvatur habenis

Tænia: nam campo sic limes agendus aperto:

Ne qua salutiferi septa importuna morentur

Roris iter: fusos ut protinus hauriat imbres

Ulcus, & his facili pateat via pervia sulco.

Certa sed optatæ cupias ubi dona salutis:

Selige consultâ subeunda Machaonis arte

Apta tuis quæ Stagna malis, hæc, illave: posthac

Utere selectis tantum: nec mente relinquas

Præcipiti; caveas ne tum desultor, & expers

Consilii, sine lege ruas, & in altera migres,

Effrænus quæ solùm animi præscripserit ardor.

Multiplices etenim dum gens malecauta requirit:

Dum subit, & spargi nunc his, nunc appetit illis,

Mutati nocuere amnes: inopinaque secum

Funera, vel dubiæ traxere pericula vitæ.

Nec minor incessat, postremave cura sequatur,

Temporis emensi spatium fervare: quot horas (est

Stagna ferenda Ægris; quod multò impensius æquum

Consulere: & rerum ancipites expendere casus.

Non ego te certis addicam legibus; idem

Non modus expedit, non omnibus omnia semper

Conveniunt præcepta; ætas pensanda: virilis

An vigeat: fervens juvenili an corpore sanguis

Emicet: an membris virtus effocta senescat:

Obtusisque cadant lassati viribus artus;

H h

Fos-

Fœmina, Vir-ne fuat; gemini & discrimina sexûs
 Ad trutinam reyocanda. alias feret altera demum
 Lympha moras, variâ pro conditione liquorum,
 Hos horam in folio confumere iuvat: at illos
 Dimidiam: solitoque alijs plerumque morandum
 Plus erit: ut vitæ series, vel corporis ægri
 Temperies, Anni, Vires, Eventaque poscunt.
 Omnia quæ cauto sunt observanda Magistro.
 Quandoquidem (incepto nec vana Auctore recordor)
 Ut longæ nocuere moræ, nocuere subinde
 Sæpe breves; modico siquidem tentata lavacro,
 Et venis commota mali violentia, nunquam
 Obruta concessit, penitensque oppressa resedit;
 Sed quæ tecta diu, quæ parte latebat in unâ,
 Extemplo grassata, sinus meat illa per omnes.
 Hybernis veluti cum Sol præfulget ab astris:
 Effusas licet ille nives, glaciemque resolvat,
 Non tamen exsiccat; pigro sed squalida cœno,
 Obductisque latent vel tum mage pascua campis.
 Quin etiam, vel prima isthæc ut inertia risit
 Tentamenta: ipsaque furens medicamine Morbus
 Acrior, indomitas auxit vehementiùs iras.
 Non secus, exiguo quàm qui restinguere nimbo
 Magna velit rapidis bacchata incendia flammis:
 Cum latè æthereas tabulata erecta sub auras
 Corripuere; alitur parco tunc ignis ab amni:
 Majoresque animos lento capit hostis ab hoste.
 Sic tantum excito, non victo humore per imbrem
 Crevit: & ignaros quandoque nocentior Ægros
 Infecitque Lues, & amaro funere merfit.

Sunt qui præterea paulatim assuescere labris
 Membra docent, æstus tolerant quò mitiùs. horæ
 Principiò pars quarta vadis infumitur; instar
 Velitis, iudicij non dum certamina belli

Qui

Qui præit, & primis Martem conatibus urget.
 Pars eadem lapsi posthac geminata teratur
 Temporis inter aquas: ut sensim corpora discant
 Ferre salutares, quos evomit unda, calores.
 At in processu, validis ubi membra lacertis
 Sustineant se se tanto sub pondere: tutas
 Adde moras, longumque undis affuesce; soluta
 Donec aquis late largus cute sudor inundet. (nam

Nec multum abludit prius hic perpendere, quot
 Transigere Inarimes Inter Vada fervida Soles
 Conveniat; voti ut compos tum quisque recedat,
 Ad patrios remeans, victa contage, penates.
 Profuit Interdum, numero brevior dierum,
 Sæpe quaterdena Multis aspergine septem
 Consumpsisse dies: primo dum mane subibant
 Balnea, quæ sero repetebant vespere; morbiq;
 Namque brevi, prædura licet, vis illa reniscit.
 Altera post decimam Nonnullis orta resulsit
 Phœbeis lux vecta rotis. quindenaque Terris
 Non semel illuxit, quo tandem læta peracto
 Tempore, gens potuit curis imponere finem.
 Pluribus haud eadem risit Fortuna, morantes
 Longa superfusi tulerunt qui tædia Stagii;
 His etenim, pulsâ morborum nube, serenum
 Tunc rediit: visaque iterum consistere vires,
 Purpuream quando vicenis æthere ab alto
 Cantibus Auroram cristata vocaverat ales.
 Atque Allis non ante datum discedere, Phœbes
 Cornua quàm pleno, saltem semel, orbe coissent.
 Sæpe etiam Reliquos mora longior acta coëgit
 Lunari denas gyro superaddere luces.

Nec tibi, difficilis ductu rationis egenti,
 Arbitriis moderanda tuis hæc omnia ducas.
 Nec levis e trivio, sua qui præscripta recenset

Plurima, vel monitis audax imponat Agyrtes. ^a
 Assere te, verbisque memor ne fide dolosis;
 Credita permagno stabunt mendacia; namque
 Tantidem cœmes vitæ discrimina, quanti
 Nunquam aliàs emeret celerem gens ægra salutem.
 Consule præsignis quos clarat adorea Famae,
 Partaque Apollineas maturâ ætate per artes
 Gloria: quos chartæ, memorandaque facta loquuntur.
 His tantum te trade, atque his hortantibus aures
 Da faciles: avibusque petes Hydrea secundis.
 Ipse tibi in primis Fontes medicatibus aptos
 Monstret, & expertis fugienda, petendave caussis
 Balnea Cariades ^b doceat: dum dira malorum
 Seminaque, arcanosque aditus rimatur: & altè
 Lustrat inaccessi detecta cubilia morbi.
 Olli promeritas non uno nomine grates
 Solvere Pierides certant; lethalia nostris
 Pellere cui toties licuit contagia membris.
 Quippe furens Stygils refugum caput abdidit antris
 Pulsa Lues tandem: Lachesisque hoc Vindice fractas
 Indoluitque minas, telisque exuta recessit.
 At quis ^c io, prædulce sonant dum carmina nomen
 Læta tuum, tristes rumor pervenit ad aures,
 Cariade? extinctum quæ te vis aspera Fati,
 Dum loquor, abripuit, casuque oppressit acerbo?
 Nosco equidem: veteris non hæcenus immemor iræ
 Te petit infrendens, cecidit quæ viribus impar
 Sæpe tuis: proprias Libitina ultura ruinas,
 Te violenta nimis dispendia pensat in uno:

Hoc

(a) *Agyrtes*. Agyrtes, Medicus quem optimè de sua, Suorumque e Circumforaneis: Ital. *Camtibanco*: Neapolit. Soc. Jesu salute meritum, Ab *A'γυρτι* Congrego: vel ab *A'γυρτις* grati animi ergo Auctor recenser.

(b) *Cariades*. Cariades, Naza-

(c) *At quis io* &c. Fato quippe tum concessit, cum Auctor illius hic meminisset.

(s) *Bal-*

Hoc demum illatas redimit sibi vulnere clades .
 Abtulit at quando Fortuna hunc invida ; curam
 Non te, Balbe, a meis adhibere industrius Ægris
 Abnuerim de more : satis tua cognita virtus
 Clara per ora virum resonat : satis alma docenti
 Jam tibi Parthenope plausum gratata rependit .
 Te quoque crediderim Sirenum e litore faustis
 Vela soluturum Superis , ubi Stagna petentem
 Et regat auspiciis , monitisque informet euntem
 Te Cirilliades : ^b populi qui clarior auram
 Ingenio exsuperat , Parnassum exaequat Olympo ;
 Nam morbos siue ille fuget , seu certa fugandis
 Insinuet documenta , pari sibi laude renidet
 Ausoniis nomen peperisse illustrius oris .
 Horum ubi consilia , tibi quæ gratissima cedent,
 Parueris , tunc corpus committe fluento ⁱⁿ ~~in~~ ^{siue} ~~siue~~
 Ne tamen hic animis ætutum concide , certa
 Utilitas sperata die quod lenta moretur .
 Adveniet , mihi crede , salus : iustumque sequetur
 Tempus ; & optanti jucundius affore cernes
 Hoc tibi , quod serò rediens impertiat Eos
 Et quæ sita licet ^{primi non sentio , quibus} ~~primi non sentio , quibus~~ ^{non} ~~non~~
 Commoda , in alterius spem certant protrahere menses .
 Nec tunc cede piger , sed contra fortior ito ,
 Quàm tua te Fors dura finet ; cum fœnore reddet
 Altera , quod votis tantum una negaverit ætas ;
 Damna etenim , quæstuque moras reparabit opimo .
 Edonas ut Terra hyemes , brumamque Decembrem
 Passa diu : vernis horrens licet illa resistat
 Solibus , & Cœlo placidè spirantibus Austris ,

Tan-

(a) Balbe, Balbe, Jo: Baptista Balbus Medicinæ Professor, & in Neapolitano Archigymnasio Professor.

(b) Cirilliades, Cirilliades, Nicolaus Cirillus ejusdem medicæ Institutii, atque in eodem Lyceo Professor.

(a) Sit-

Tandem victa sinus, patefactaque claustra relaxat
Rursus, ut affulgens Titan se prodit: & Auster
Incanas tepido diverberat ore pruinas.

His quoque te monitum, Chiron, si forte necesse est,
Jure velim: pavidum ne te fallacia reddant
Stagna tuis præscripta Aegris, segnemque retardent.
Ergo iterum perflans eadem tunc præcipe; & armis
Tunc isdem aggrediare hostem: sic consuet isdem,
Scilicet eventis^a plerumque exterrita nullis,
Altiùs ad vivum vel cum perferat imis
Ossibus acta Lues; coeptis operosa Juvantis
Cura, renitentes nodosque, morasque resolvit:
Et captiva tulit devicti insignia morbi.

Jam verò undantes intraverit ægra penates
Gens ubi, & irriguis sudor fluet undique rivis:
Juverit interdum dulci componere mentem
Alloquio, tristisque, cient quos rædia, tuctus.

Nec rerum repetes longè, quibus otia factas,
Argumenta manus inter: genialibus ipsa hæc
Materiem Nymphæa dabunt sermonibus; ipsi,
Qui tecum Balnea petunt operosa Sodales,
Quot miræ virtutis aquas, Fontesque recudent!
Quot tibi prodigiis nunquam cessantibus addent!
Sive improvviso salientes impete: quales
Litore in Euboico, vel in Arcadio Pheneo
Terra solo nutante parit; ^b sive, ordine verso,
Quos fera nimbiferis fudere incendia flammis. ^c

Nec

(a) Scilicet eventis &c. Ita Cels. 1.3. c.12., ubi sic: Sæpe peritiam juvantis, mahum corporis vicit.

(b) Terra solo nutante parit. Circa Aedepsum Eubææ Oppidum enatas Calidas Balneas ex Terræmotu, scribit Aristot. 1.2. Meteor. c.8. Et Auloricam Montem ejusdem etiam vi

novos Fontes emisit, Auctor est

Theophrastus. Sic alibi factum pluries, refert Bacc. 1.1. c.24., Ovid. 17. Metam. Fab.4., Senec. Natur. Quæst. 1.3. c.11., & Plin. 1.31. c.5. circa Pheneum Arcadiæ, & in Monte Coryco.

(c) Fudere incendia &c. Ut præsertim de Lacu Asphaltite in Palestina cessantur Sacre Literæ. Idem in nostrâ Enarist' evenisse asserit Bacc. loc. cit.

(a) Nec

Nec minùs irriguo celebrabunt munere dices
 Vos, procul Hesperio felicior Orbe diremptas
 Quas Fortuna beat, Fortunatasque vocarunt,
 Insulæ Oceano in medio, quâ proximus astris
 Axem fulcit Atlas, & sidera vertice pulsat.
 Arboreis perhibent expleri hîc grandia succis
 Pocula: nam fluidas ut pressit dextera frondes,
 Tum subito foliis rorat manantibus Arbor.
 Ac velut edomitas Hispano vinitor uvas
 Calcat Iber prælo; tentas seu lacte capellas
 Qui vocat, ~~ed. mulctam~~; contractis ubera palmis
 Pressat, & exhaustis explet mulctralia mammis.

At tibi Cæcropios facundior inter alumnos
 Gratia ne desit, quæsitæ aut copia fandi:
 Hîc tua conditiis detur ceu symbola cœnis.
 Utque animos verbis valeas, aureſque morari
 Blandiùs, & duros lenire sagaciter ætus;
 Ad sua te Fontes revocent miracula. proum
 Hæc iter insternent hi, qui nova secta petentes,
 Populeâ, vel fronde comas cinxere Salicæ:
 Dum liquidæ retegunt arcana latentia Terræ.
 Hinc tibi, Flammiferi præbet cui Sarmata nomen,

Fon-

(a) *Nec minùs irriguo* &c. Testatur Plin. lib. 6. c. 32.

(b) *Hinc tibi, Flammiferi* &c. In Poloniæ minoris Palatinatu Cracoviensi, in Monte, quem *Admirabilem* Incolæ appellunt, repertus est Fons, qui flammam concipit; atque illi *igni Fatuo* nomen est; Floribus odoriferis, & medicinalibus confusus; Aquis salis, & dulcibus scaturiens: Mineralibus, ut ajunt, diversæ indolis sætus. Hujus aquæ, ac lutum ita utilia, ut ejus accolæ vix morborum affultus patiantur; Senes ad 100., & 150. annos vitam protrahunt. Nunquam gelu adstringitur. Admodò face ignem concipit; in-

star stillat vini; & nisi restringatur, incendia parit; ut accidit olim cum aquæ ignitæ immisissæ per subterraneas cavernas, & radices arborum comprehendentes, proximam sylvam omnem in cinerem redegerunt: cum tres solidos annos ignis perdurasset. Hinc pluribus excubiis provifum, quarum cura est ignem extinguerè, si forte accendatur. Ignoram superioribus Ieculis Fontis originem, fulmen manifestavit, cum in aquas illapsum, illas incendit. Aliæ deinde virtutes Fontis detectæ; inter quas habetur, ut Flamma, licet ligna admota comburat, tamen adeò subtilis est, ut aquam non calefaciat: sed haustu

Fontis honor, Fontisque recens dicatur origo.
 Ilicet ut medicâ passim virtute potentes
 Induat in flores sua litora; Nestora seris,
 Ambrosiæ velut haustus aquæ, det vincere lustris,
 His quoque, quæis potum pariter, vitamque ministrat.
 Adde it dem ut certis Lunaria tempora servet
 Legibusⁱ: ut, pleno fulget cum Cynthia cornu,
 Augeat, ut minuat sed decreescente liquores:
 Et Dodonæo per ille insanat æstro.
 Quin etiam, injeçtâ violentos excitet ignes
 Ut face: stillati tanquam ferventia Bacchi
 Munera, cum raptim Vulcano proxima fervent.
 Dic age, ut exultas (dictu mirabile!) sylvas
 Corripiat: licet, usque ferens incendia circum,
 Mulciber extinctâ noscat clementior irâ
 Et servare fidem, cognato & parcere Fonti,
 Argentes qui servat aquas: & tutus ab æstu
 Ridet anhelantes immuni gurgite flammæ.

Hæc ubi dicta, novo repetens Fontana recursum,
 Davino monstrante viam, portenta sequeris,
 Fatidico Mutinæ^a quæ multa in Fonte recensent.
 Auguris hic pluvios stabili namque omine nimbos
 Denotat, & tumidis obnoxia tempora Cauris,
 Imbre loquens monitore: & sunt oracula lymphæ:
 Et sua sunt olli Cælo commercia: utrinque

Fos-

haustu hæc, perinde ac Dodonæus Lucretii Fons, frigida percipiatur: Ad Lunæ insuper incrementum, ac decrementum crescit, ac decrescit. Habes hæc omnia ex *Al. Erud. Lipsia Tom. Anni 1664. pag. 326. In ejusdem Fontis* (per id tempus cogniti) *Descriptione, jussu Serenissimi Poloniae Regis editâ per Dominum Corradum Regina Archiatrum, ad Dominum Christophum Lutetiam Parisiorum transmissâ.*

(a) *Fatidico Mutinae &c. De Fon-*

te Fatidico, vulgò *Fonte Prognostico* in Agro Mutinensi hic sermo est. & qui quidem, Davinsio teste (ut ex ejus literis ad Vallisnerum datis Mutin. Kal. Mail 1706.) mirum habet cum Cælo commercium; illo enim sereno, limpidus est, nubilo insulfatur: & tempora denotat vel serena, vel pluviis obnoxia. Agit de hoc, & de causis hujusmodi effectuum Antonius Vallisnerus; ut videri potest *Tom. 5. Par. 12. p. 283. Veneti Minerva Musai.*

(a) *OSA*

Fœdus : amicitiae leges , & jura tuetur
 Mutua ; nam puro affulgens si rideat æther
 Sidere , ridet aquis , & amœno limpidus alveo.
 Fons salit , illimi testatus gaudia fluctu .
 Ast ubi mœrentem , & nigrâ ferrugine tectum
 Infecere diem pendentia nubila : se se
 Nec mediis Titan mersum cognoscit in umbris :
 Tunc Phœbi dolet ille vicem : tristisque fluento
 Turbidus , aspersos incestat , & obruit agros .
 Tantus amor Fontis , tanta est concordia cœlo .

Talia cum totâ circum plaudente coronâ
 Commemores , merito per me dignabere plausu .
 Nec manibus trivisse tuis hæc nota pigebit
 Carmina ; quæ facili quæsitâ ordine leges
 Lecta dabunt ; studio quamvis vigilata perenni
 (Non tamen invitâ tempus fallente Minervâ)
 Octavæ tulerint Vati ^a fastidia Lunæ .

At si Fata ferant celebratæ ut redditus ora ,
 Inarimes repetam nostris loca culta Camœnis :
 Et tecum assideam , folioque effultus eodem
 Excipiar ; tacito non tunc mihi plestra , fidesque
 Conticuisse sinam ; nec me facundia inertem
 Deficiet ; numeris libeat seu plana solutis
 Reddere verba : velim Clario seu Numine fretus
 Aoniis vincire modis . quæ copia rerum
 Ulysiadum ^b e campis pleno se prodet acervo !

I i

Sive

(a) *Octava tulerint &c.* Primam
 Opellæ hujus locubrationem , ante
 quam ad limam revocaret , innuit
 Auctor : in quâ mentes octo insum-
 pfit .

(b) *Ulysiadum e campis &c.* Plus-
 quam justâ voluminis materies pro-
 fectò esset singula perconsere , quæ
 de Lusitanæ Aquæ memoratu digna

sunt : & ea præsertim , quæ ad me-
 dicam virtutem pertinent . Ut unius
~~consuetudine~~ *Proculio* (quæ *Anticommunis*
 dicitur , inter Durium , & Minium)
 25000 . Aquarum Scatebras omittam .
 Ita ex nuperis literis , ad me , de man-
 dato Serenissimi Regis JOANNIS V. ,
 Ulysiopone datis sexto Kalend. Aprilis
 Anno MDCCXXV .

(a) Sive

Sive Lacus, ^a Pontesque ^b canam : seu Flumina ^c coner,
 Et portentiferos Calidarum ^d adungere mores .
 O mea , dum tanto fortunatissima fato ,
 Dum chelys Augusto resonat sub Judice , major
 Se quoque , Pierlo valeat percurrere cantu
 Singula ! regali seu quas opulentia ^e sumptu
 Munificas ostentat opes : seu larga profuso
 Quæ Natura sinu Genti medicamina præbet.
 Non ego sum tanti : tenuesque ad grandia vires
 Haud fatis . Ascrao quis nunc mihi pollice chordas
 Soli-

(a) *Sive Lacus*. Lacus in Lusitania, præter cæteros, duo sunt miræ altitudinis, qui a Monte (Antiquis *Erminto*, Incolis nunc *Da Efreila*) in cuius cacumine extenduntur, nomen habent. Et licet multis milliariibus a mari distent, communitate cum illo creduntur, non minus quia tempestatibus etiam suis, turbante mari, obnoxii: quàm quia infractæ nauticorum quandoque armamentorum reliquiæ in his inventæ. Eiusdem generis, ac naturæ sunt duo itidem Lacus, quos, a Vico cognomine, *De Sapelos* Indigenæ vocant: leucas duas ab *Aquis-Flavilis*, vulgò *Chavris*, distantes.

(b) *Fontesque*. Fontes Calidi, Ægrogorum remediis opportuni, undecim sunt: Frigidi duo & viginti: horum aliqui, utpote medicati, ad multorum morborum curationem perutilles. Calidorum nomina Indigenis sunt, *Fonte del Rey*, *De Chafariz dos Paos*, *Fonte de dentro*, *Da Praya*, *Do Terreiro do Paço*, *De Avabaldo do Ponte*, *De Aldea nova*, *Da Virtude*, *Fonte do Banho*, *Do Pombale*, *Das Caldas*. Frigidorum verbò, *Fonte da Venda do Rio*, *De S. Domingos*, *De Valverde*, *De Chaon do Causse*, *De Souza Flores*, *Do Serrado*, *Da Estiva*, *De Pinbeto*, *De Alpalha*, *Do Tejo*, *Fonte Venenosa*, *De Gaf*, *De S. Marcos*, *De Calima*, *De Golefraz*, *Fonte Santa*, *Da Freyreda*, *Do Xido*, *De S. Joa.*, *De*

S. Bras, *Do Esparragal*, *Da Bica do capato* in orientali Ulyssiponis regione.

(c) *Flumina*. Celebriores Lusitaniz Fluvii viginti quatuor a Regni Chorographis recensentur: quorum undecim navium etiam patientes. Et sua quoque horum multis inest virtus medica.

(d) *Calidarum* &c. Calidarum nomine veniunt Balnea medicata, quæ Lusitani *Das Caldas* nuncupant; duodetriginta illæ numerantur. Et licet omnes medicæ virtute præditæ sint, præcipuè tamen habentur eæ, quarum meminimus *lib. 2. pag. 64. in Not. lit. b.*, quas etiam *Da Raiuba* dicunt: & nomenclaturæ hujus rationem habes *ibidem*. Sunt etiam aliæ, quas *lib. eod. pag. 63. in Not. lit. g.* adjunximus. Cæterarum nomina Incolis sunt, *Banho da Vila da Freyre*, *Da Vila da Flor*, *De S. Mamede*, *Do Panachia*, *De S. Pedro do Sul*, *De Alcafaca*, *Da Lagoza*, *De Ranbados*, *Da Longroyoa*, *Do Arego*, *Do Favayo*, *Da Covillham*, *De Anciãens*, *Do Monção*, *De Guimaraens*, *De Geriz*, *Do Ponte do Caiz*, *De Nossa Senhora do Pranto*, *De Pena Garcia*, *Da Ribeyra do Boy*, *Do Enwendro*, *De Leyria*, *De Cascaes*, *De Lisboa Oriental*, *De Monchique*, & alia demum prope Balnea *Da Vila da Flor*, quæ carent nomine.

(e) *Regali seu quas* &c. Vide *Not. l. 2. pag. 64. lit. b.*

(a) M3-

Solicitet ? veniat: citharamque impellat, amico
 Tempora cui Muscus, velat cui Laurea nexu.
 Is Lusitanum referat nova monstra liquorum,
 Mirificumque super Laticem: a cui condita virtus
 Nescio quo præter solitum dat currere fluxu;
 Appula flaventes nam cum terit area fruges:
 Et medium cœli, nemorum brevioribus umbris,
 Sol premit altus iter: glaciali frigore manat
 Algidus; Hesperium sed cum festinat in axem,
 Gustantum tepidos tunc labris exhibet haustus.
 Denique Sidereo flectat Latonia cinctu
 Concubiâ si nocte rotas: calet ilicet, ac si
 Flagrantes jacto conceperit igne favillas.
 Addat & ille Lacum, b censu qui paupere quamvis
 Vix dodrante solum penetret; tamen, eruta sylvis
 Robora si jacias, & vastæ marmora molis,
 Robora tunc haurit: factisque ingentia riviis
 Marmora jacta vorat: patuloque abscondit hiatu.
 Scylla velut, Siculis cum formidata carinis
 Æstuat; & cæcis exertans ora latebris,
 Navifragas pavido sorbet cum remige puppes.
 Te feret inde gravi Pimplea innixa cothurno
 Astra super, Boylee: c cedro nec digna silebit

I i 2   Tenta-

(a) *Mirificumque super Laticem* Henríquez Serenissimi Lusitanæ Re-
 gis. Balneum hoc (quod *De Pena*
Gargia Incola appellant, & *Fons*
Santo, ab extimâ ejus in evertendis
 morbis virtute) prope Vicum, vul-
 go *Monforte*, in Provinciâ, Indige-
 nis *Castelo Branco*, Scatebris sex co-
 piosè effluit. Præter vim, quam ha-
 bet contra suporem, debitatemque
 nervorum, Paralyân, Arthritidem,
 Ischiaden, Hydropem, Ischuriam,
 Coeliacos morbos, aliisque: mirabi-
 las illud est, quod Carminibus expre-
 sse Auctor: accepitque ex superioribus
 laudatis Epistolis, amplissimo Erudi-
 tissimi Viri Francisci Fontecæ de

Henríquez Serenissimi Lusitanæ Re-
 gis Medici testimonio, arque auctori-
 tate roboratis: qui Fontem hunc non
 absumilem ait esse illi, quem *Solis*
Aguas dicunt, in Ammonis Lago:
 de quo Curtius lib. 4.

(b) *Addat & ille Lacum* Est
 Singularem hanc proprietatem hujusce
 Lacus veritas, quæm *Panitia*, in Contu-
 bricensi Provinciâ, in Vico, Indige-
 nis *Cadima*, a quo Fons nomen habet,
 refert idem laudatus Auctor, ex Vasco
In Chronic. Hispan., ex P. Antonio Va-
 sconcello Soc. Jesu *In Descript. Portu-
 gall.*, & Eduardo Nunes de Leone.

(c) *Boylee*. *Boyleus*, Robertus

Tentamenta , quibus tua jure superbiat ætas.
 Per te quippe Cavis emerfit aquosa metallo
 Vena suo : notâ patuere ab origine caussæ.
 O mihi non humili dudum celebrande Thaliâ ,
 Quem Tamesis supplex , totoque Britannia ponto,
 Et Sophiæ cultorem ingens mirabitur Orbis!

Ponè alios vulgata recèns quos gloria stellis
 Inferit , Heroum liceat superaddere Fastis .
 Te referam , patriæ mihi qui discrimine certo
 Veridicos lymphæ testaris , Hiarna , ^a saporis .
 Ipse etiam (majora licèt sibi præmia virtus ,
 Atque aliâ texenda manu modò ferta reposcat)
 Laude suâ felix potietur Humellius : ^b acri
 Ingenio qui tentat aquas : penitùsque latentes
 Detegit expertas non uno examine vires .
 Postremum haud Famæ det se , chartisque loquendum,
 Quo Duce per dubios patuit mihi semita calles ,
 Baccius ; ^c omnigenæ per quem revirescere Thermæ,
 Et veteres potuere coli , potuere recentes ;
 Extuderat toties seu quas Ars æmula : seu quas
 Dædala fœcundo produxerat ubere Tellus .
 Nec verò aut Patavj , ^d Scôtorum ^e aut Fontibus , aut qui,
 Jam tandem Europe terrâ , pelagoque remensâ ,
 Cer-

tus Boyle Anglus , Famâ satis notus ;
 cujus est , *Brevis Apparatus ad natu-
 ralem , & experimentalem Aquarum
 Mineralium Historiam , per Epistolam ad
 Amicum conclusatus . Ut in Actis Erud.
 Lipsiæ Tom. An. 1685 , pag. 587 .*

(a) *Hiarna . Tom. An. 1684 . ,
 pag. 79 . Act. Erud. Lipsiæ , exponitur
 Urbani Hiarnæ Brevis aquarum Explo-
 rator , genuinas , & acidulas salutes
 a spiritibus in Succiâ observatis discernens .*

(b) *Humellius . Jo: Baptistæ
 Humellii , seu de Humel , Regiæ
 Academiæ Scientiarum Socii , & Exe-
 cretaril doctissimæ Lucubrations re-*

feruntur , *In Historiâ , De Excerptis ex
 Medicatis Fontibus , ejusdem Academia,
 sub An. 1677 .*

(c) *Baccius . Laudatus toties
 Andreas Bacclus Elpidianus , cujus,
 præter innumera eruditissima opera
 in lucem edita , præclarissimum est
 Opus , De Orbis universi Thermis
 ac Balneis , sive Naturâ , sive arte
 paratis .*

(d) *Nec verò aut Patavj &c. Jo:
 Gratianum Bergomensem cum suo
 Patavinarum Aquarum Examine desi-
 gnat Auctor .*

(e) *Scôtorum aut Fontibus &c.*

Certat Pannonicis ^a meritum decus addere lymphis:
 Nee mihi cum Grevio, ^b Reyhere, ^c indictus abibis,
 Derhamiusque, ^d & Borbonidum laudator ^e Aquarum:
 Quique novum potuit proferre Fovetius ^f usum,
 Quo medica utiliùs refereret Balnea Pæon.
 Judice me, partam præsigni nomine laurum
 Strauffius, ^g & pleno referat Blondelius. ^h ore.
 In tua non parcas etiam præconia Musas,
 Valleri, ⁱ cupiam; & Floyero ^k audire canentes
 Et te, Grundeli, ^l te Ploti ^m digna, Scatebras

Qui

Robertus Sibbaldus, Eques Auratus, qui (ut ex Tom. Anni 1685., pag. 173. Ad. Erud. Lipsiæ) Per. 1. l. 1. c. 9. suorum Operum, varios Scotiæ Fontes mirabili virtute præditos refert.

(a) Certat Pannonicis &c. Innuit hic Eduardum Brovum M. D., qui in sua Brevi Relatione Itinerum per varias Europæ partes, Sec. 15., in Hungariæ Descriptione, fusè de Aquis medicatis illius Regionis agit.

(b) Grevio &c. In Actis Erud. Lipsiæ, Tom. Anni 1596. refertur, Trahatus Salis Cathartici amari in Aquis Ebsfambensibus, Auctore Nbbemiâ Grevo M. D. utriusq; Regia Societatis Socio.

(c) Reyhero. Ead. Acta, Tom. Anni 1697., pag. 397. continent, Experimentum novum, quo Aqua marina dulcedo examinata describitur ab Samuele Reyhero J. C., & Mathematico Kiliensi.

(d) Derhamiusque &c. Descriptio Aquarum Mineralium apud Ilmington in Comitatu Varuensi reperitur, habetur per Samuelem Derham Medicum, Baccalaureum Aulæ S. Mar. Magdalensæ Oxoniensis. Ut ex Act. Lipsi., Tom. Anni 1697., pag. 444.

(e) Borbonidum laudator &c. Jo: alimirus Paschalis D. M. in Trahatus de Thermis Borbonicis Ann. 1700.. Ut ex illdem Actis, Tom. Anni ejusdem, pag. 494.

(f) Fovetius &c. In Actis laudatis, Tom. Anni 1687., pag. 684. leges, Novum Systema Aquarum Mine-

rallum Vicicentium, Auctore Claudio Fovetio, Consiliario, Medico Ordinario Regio, Aquis illis Præfatio.

(g) Strauffius. Jo: Christophorus Strauffius Archiatrus in Aulâ Serenissimâ Saxo-Martisburgicâ, vulgavit librum, cui Titulus, Therma Carolina. Ut ex cit. Act., Tom. Anni 1693. pag. 511.

(h) Blondellus. Franciscus Blondel, Aquis Medicus, typis mandavit, Descriptionem Thermiarum Aquigranensium, & Porcetianarum, cum usû Balneationis, ac Potionis, An. 1685.

(i) Valleri. In Supplemento Tom. 3. Ad. Erudit. Lipsiæ An. 1699. videre licet, Tentamina Physico-Chymica circa Aquas Thermales, Auctore Nicolao Vallerio Ostrogotia-Sveco.

(k) Floyero. - In illdem Actis, Tom. Anni 1696., pag. 524. Invenitur, Inquisitio in Usum, & Abusum Balnearum Angliæ calidorum, frigidorum, & temperatarum: cujus Auctor est Jo: Floyer, Armiger, Med. Doct. Et Tom. Anni 1704., pag. 180. extat ejusdem Auctoris, Antiqua Φυρολογία, seu, Exercitatio de Balnearum frigidorum usu: Ut in Not. T. 2., pag. 86. lit. a.

(l) Et te, Grundeli. Jo: Benedictus Grundel 1685. edidit, Seruinium Medicum-Physicum, Chymicum, in quo Acidularum Rotheisbemensium proprietates chymicæ, & mathematicæ examinantur.

(m) Te Ploti. Ex Tom. Anni 1685.

Qui retegis , Vatemque doces unde eruta primùm
Fluxit aqua : & pingui ditavit munere glebas .

Ast ubi festivo libeat te feria ludo
Posthabuisse : inter sua sunt & ludicra Thermas ,
Quæque animum curis oblectamenta relaxent .
Namque sub æstivum ^a repetit dum Balnea tempus
Gens Aris addicta , sacris quæ nomina castris
Sponte dedit : testisque utens , & legibus iisdem,
Unius e nutu penderque , ac iussa facessit .
Hanc etenim , Superùm delapsa e sede , secundis
Et regit auspiciis , & dio Eutaxia ^b ductu .
Vel quæ Pauliaden , vel quæ venerata Parentem
Te , Loyola , colit ; seu quam Jesëja Mater
Intulit Oenotriis Carmeli e vertice Terris ;
Sive alias alio distinctas agmine quæras .
His , ubi Fata vocent , & spes ea sola superfit :
Solamenque mali , tulerit quod nulla medentum
Dextra , Pitheculas quæsitum accedere præstet ;
Succumbat ne pressa suo mens ægra dolori ,
Idcirco succensa libet præcordia luctu
Solvere . tum varios ineunt , repetuntque vicissim
Arte jocos variâ , positis quos ipse querelis ,
Heraclite , probes : nec amaro pallida fletu
Ora riges : primo tum nactus gaudia risu .

Quip-

1685. Actor. Erud. Lipsiæ , pag. 535.
erulur , Roberti Plot L. L. D. Custodia
Musæi Astmoleani Oxonia Præposi-
ti , & Regiæ Societatis Londini Secre-
tarii , Tentamen Philosophicum de Ori-
gine Fontium .

(a) Namque sub æstivum &c. Cum
multi religiosorum Ordinum Affectu
per æstatem ægrotationis ergo Æna-
riæ Balnea frequentent , solenne iis
est , ut tædia Balnearum utcumque
fallant , festivum aliquod inventum
in medium afferre . Inter cætera ta-

men id usu receptum , ut , habitis ve-
luti comitis , aliquem sibi per jocum ,
& quacumque Familiâ ille sit , Mode-
ratorem , initis suffragiis , selligant :
cujus reliqui omnes per id temporis
imperia faciant . Hinc risus , facetiæ ,
urbanique sales , atque aded ægritu-
dinis , saltem ad tempus , seu oblivio ,
seu levamen .

(b) Eutaxia . Eutaxia Obedien-
tia Latins : Ab *eu* bellè , bene , &
Taxia , seu *Taxu* , Ordino , Dispo-
no .

(a) *Quin* ,

Quippe, sub undosis utmerso corpore cellis
 Confedere: Ducem, veteri de more, quotannis
 Arridet legisse sibi: quem cætera lectum
 Obsequio pia Turba colat: cui pareat unī.
 Ergo alacres instant; cœtu Delectus ab omni
 Præconis veluti tum voce indicitur; adsunt
 Rite Patres; quales olim Romana coëgit
 Curia, Consulibus dum vertitur Urna creandis.
 Nec desunt, prensare manus, ambire rogando
 Qui simulent, meritis & qui præcellere jactent;
 Debita dum proprio sibi tantum quisque regendi
 Munia jure petit, primaque in sede locari.
 Hæc inter, dum jussa ferunt suffragia circum,
 Qui sibi, concordi Patrum plaudente Senatu,
 Plura tulit, Dux ille datas moderatur habenas:
 Et premit, & laxas nunc blandior ille remittit,
 Et rursus adductas ad se trahit alter, & idem;
 Præmiaque arbitrio, pœnasque & dividit æquo.
 Ut recti mensura tulit. tamen ore soluto
 Non poterit quisquam risum tenuisse, severas
 Cum videat, nullo rerum discrimine, leges
 His, Loyoliade, te dantem, & jura ferentem,
 Qui sacra montani coluerunt saxa Casini,
 Quique Thieneo gaudent cognomine, seu quos
 Aspera sub tacitis Chartusia rupibus abdit.
 Nec semel, imperio posthac, sceptrisque relictis,
 His idem assurges; verso namque ordine, quondam
 Quæ tuleras aliis, mox tu præcepta sequeris.
 Quia, & Cyriacæ^a summam quandoque regendæ
 Gentis habet; tortâ religatus cannabe renes,
 Et tegit attrito qui vix Affisias artus

Gau-

(1) *Quis, & Cyriaca &c. Gens* | *Kyriakos*, a quo deinde *Kyriakos*; *Dor*
Cyriaca, Ital. *P. P. Domenicani*; a | *minicus*.

(1) *Br-*

Gaufape. quos inter vel qui non Myſta frequenter
Imperitat , vultu niteat dum pinguior : & dum
Tergaque diſtendat , vel obefis ilia membris .
Sic interque ſales , ſiſi & moderaminis inter
Gaudia , non uno torquentes ora cachinno ,
Semifopita ferunt moroſæ incommoda ſedis .

Admonet interea Stagnis excedere , poſtquam
Dimenſa æſtiferos fluxit Clepſydra labores .
Hoc ubi , non lento repetenda cubilia grefſu :
Uldaque membra toro ſternenda ; ſed ante madentes
Lintea diſfuſis tergant ſudoribus artus .

Inſuper , ignavo caveas tua credere ſomno
Lumina : jucundæ quamvis ſub imagine pacis
Incautis ſenſim ille oculis obreperit . at tunc
Plurima diſtento ſuperaddita ſtragula dorſo
Sudorem eliciant iterum , ruruſque per horam
Effluat , & largis irroret corpora guttis .

Quas modò cum ſacili ſiccaverit arte Miniſter :
Corporeoſque habitus , roburque in priſtina molles
Reddiderint plumæ : tunc deſidis otia lecti
Diſcute : ſepoſitaſque iterum ſuperindue veſtes .
Dein , grefſus relegens alios , alioſque regreſſus ,
Ne pigeat motis triviſſe domeſtica plantis
Atria ; ſincero non multa , nec ebria donec
Excipiat te menſa cibo , potuque fruaris .

At ne forte avido noceant depaſta palato
Fercula , & oppreſſas lædant non cognita vires ;
Accipe quæ victu tibi ſint adhibenda ſalubri :
Et quo , quæque modo cautus dignoſcere poſſis .
Largior in primis epularum arcendus ab uſu
Luxus , & expertis nunquam laſſata periclis
Ingluvies ; quanta Iſmaris fortaiſſe deceret
Mænadas , Ogygio celebrant Trieterica Baccho
Orgia dum ; Lapithaſque , inter convivia quando

Cer-

Certantes fuso jaciunt crateras Jaccho.

Sic hilares liceat quamquam te condere Soles,
Innubesque dies, hilarem temulentia nunquam
Reddat, ut, obductis victâ ratione tenebris,
Ipsa etiam sanæ conturbet munia mentis.

Hinc tibi prima mali series: hinc semper iniquæ
Ulsus aquæ: & nullum tulerunt Balinea levamen.

Selectis ergo dapibus distinguere præstat

Prandia: vitalis succenso fomite vincat

Quas calor, & victas feliciter egerat alvus.

Præcipuè cum rite statis epota diebus

Lympha fibras subeat: digestas illa requirit,

Et sensim edomitas nativis ignibus escas.

Sed jam per medium properantes æthera Titan
Flectit equos: abrumpe moras: discumbere tempus.

Namque aliter vacuum non te vel sera peracto

Cœna cibo inveniet. verùm pergrata soporis

Otia si repetens cubitum incœnatus abibis,

Uttilius Nymphæa petes; nam reddere magnum

Fœnus amat parco tibi lex servata refectu.

Præterea, nonnulla tui si cura remordet,

Ne te, ne vario congesta obsonia luxu

Corripiant; ah parce gulæ: metuenda patienti

Invalidis semper mixtura obnoxia damno:

Addit onus, non addit opem: dum sistere credit,

Opprimit, hoc fractas onerat qui pondere vires;

Exitiumque ferent eadem si multa: fuissent

Quæ, modò justa, tuæ quondam tutamina vitæ.

Arduus ut campo tunc cum cataphractus aperto

Splendet eques, sumptis ubi se superobruat armis:

Telum læva gerat: torquenda phalarica dextram

Occupet: atque humeros ærata fatiget arundo;

Parma latus claudat, clausum latus instruat ensis;

Ille fatiscenti similis, similisque ruenti.

K k

Ibici

Ibit: & ipsa trahent, quæis cingitur, arma ruina.
 Interdicta tamen non protinus omnia credas
 Fercula: nec rigido vetuisse Melampoda iussu
 Aut olera, aut mensis hortorum dona secundis;
 Præsertim sincera, quibus vis nulla nocendi:
 Aut quibus admotâ vitium detergere prunâ
 Ignis, & austerum potuit lenire saporem.
 Sic pultem decocta tibi cichorea parabunt,
 Intubaque, & stomacho buglossus ^a amica labanti:
 Quæque viret torto sinuosa cucurbita collo.
 Ociùs at cinaras, ^b fungosque, & tubera ^c Terræ,
 Et viridi avertes surgentem cespite cramben.
 Ipsa procul capitata, sinus quæque orbibus orbes
 Multiplici involvit foliorum brallica gyro;
 Qualis lauta tuis, Siren, adolescit in hortis,
 Expleat ut vulgi plebeijs frondibus ollas.
 Dulcia nec primi te lactis edulia, junco,
 Aut filice invitent religata colostrâ, ^d serive
 In pinguem assurgunt quæ grata coagula metam.
 Noxia, si sapias, longè succidia, ^e longè:
 Non adhibenda; diu patriis fumosa caminis ^f
 Ipse sibi exploret: salibusque Æquicola tritis
 Perfricet effugens. removenda tomacula, & tergo
 Præstiterit quæ Nola & Suis, quæ Felsina, & quæque
 Vestinis & venient xenium jucundius oris.
 Denique ne multis morer hîc, prudentia semper
 Te tua, te reddant aliena pericula cautum;

Quæ-

(a) *Buglossus*. Buglossus, Ital. *Boragine*.

(b) *Cinaras*. Cinara, Ital. *Carciofo*.

(c) *Tubera*. Tuber, Ital. *Tartufo*.

(d) *Junco*, aut *filice* . . . *religata Colostrâ*. Ital. *Giuncata*, ð *Felciata*.

(e) *Succidia*. Succidia, Massa quæcumque Porcinæ Carnis sale du-

rata.

(f) *Dia patriis fumosa caminis* &c. Pernas scilicet exquisiti saporis, quales in Æquiculis (vulgo *Cicoli*) Aprutii Regione habentur.

(g) *Tomacula* &c. Tomacula, Ital. *Mortadelle*, Nolana, Bononiensia, & Aquilana, quæ quidem omnia optimæ notæ.

(a) P-

Quæque tibi, atque aliis fatalia fenseris olim,
 Hæc & ab aspectu prohibe: ne lumina primùm
 Solicitent, quæ capta, manus, atque ora laceffant.
 At non longa inopi patiar jejunia victu
 Te sedare: ovi te copia forbilis, & te
 Candida alet croceos quæ contegit unda vitellos,
 Non durata foco, tenui sed versa favillâ.
 Cereæ ponatur nitido Ficedula lumbo,
 Nutritæ vel cortis aves, capusve subinde
 Altilis, aut prisco Perdix quæ rara Quiriti.
 Ipse etiam, nostrò solvens e litore, tecum
 Sæpe diem fregisse velim, modò Phaside vœtas
 Sufficiat Dapifer volucres, nemorosa propinquis
 Quas Prochyte, quas grata dabunt Vivaria ^a sylvis.
 At sua cum sanctos ^b tutentur Numina lucos,
 Quid prædâ iavitis audax oblecter herili
 Numinibus? sacrum Domino vivacior ævum
 Exigat illa suo; nullas passura sagittas
 Havalidæ auspiciis volitet; fata invida vincat,
 Annorumque vices, tanti dum Principis aurâ
 Vescitur, & tanto felix Altore superbit.
 Sole suo veluti fertur Titanius ales
 Pascier, ætherei carpens alimenta vaporis.
 O ego, magnanimi referens insignia pleôtro
 Facta viri, meritam virtutibus addere famam
 Si fatis ore forem! si Cæsare ^c digna videres
 Dicere! præteritum non illum secula chartis
 Arguerent ventura meis. præclarior œstro
 Pieris, Attalico celebraret splendida sumptu

* * * * *

(a) *Prochyte*. Vivaria, Ital. *Il Vi-
vajo*: parva Insula brevissimo freto a
Prochyta distans, quæ Phasianis etiam
abundat.

(b) *At sua cum sanctos &c.* Allu-
ditur ad Venationem Phasianorum,

quam sui juris semper fecit Havalæ
Familla harum Insularum Domina.
(c) *Si Cæsare digna &c.* Cæsari
quippe, Histoni, atque Aterni (vulgò,
Vajo, e Pescara) Marchioni nomen ubi-

(a) *Dia-*

Tecta, Palatinas cultu referentia sedes!
 Pondere pressa tamen, laudumque sequentibus undis
 Obruta, nequidquam regali ex indole mores,
 Nequidquam, resonis nervisque, & vocibus impar,
 Exprimeret nullis reddendum Heroa figuris.
 Cui, Proavum illustres inter nutrita triumphos,
 Laurigeras quamquam felix Victoria cunas
 Straverit: & largos dederit Sors prodiga census:
 Ille animo transcendit opes, & fortia Patrum
 Gesta; nec hos tanto puduit cessisse Nepoti.

Verum age, sternendis iterum me redde Diætis,^a
 Musa: sed ancipiti nolim venatica promas
 Dona cibo; nam se non una utcumque salubrem
 Dedat avis: Cassita^b tamen, stipulisque Coturnix^c
 Abdita, & agrestis collum torquata Palumbes
 Exulet, Anser, Anas: quas & cava Stagna, Lacusque,
 Quas & in humiferis aluerunt Flumina ripis.
 Merce tuâ, Venator, abi: nimis unguine lædit
 Illa suo, reducisque feret præludia morbi.
 At volucres quamquam, non hædus ab ubere matris
 Deficiet, Vitulusque: mero quem a lacte recentem
 Surrentinus ager læta inter pascua nutrit.
 Hinc tenerum parcente manu decidier Assum
 Profuerit, faciliq; premes quod dente minutal; ^d
 Hinc pulmenta jube: condita hoc jure frequenter
 Offa tibi ornetur: seu scissam in segmina^e malis,
 Seu Cereris frittam^f decoxeris igne medullam.

Et Ceresi interea quoque par delectus eduli

Sit,

(a) *Diætis*. Vide *Not. lib. 2. pag. 89. lit. a.*

(b) *Cassita*. Cassita, Ital. *Allo-*
dola.

(c) *Coturnix*. Coturnix, Ital.
Quaglia.

(d) *Minutal*. Minutal, Etrus.

Gibreo: Nostrat. *Piccatiglio*.

(e) *Seu scissam in segmina* &c. Pul-
menti genus: Nostr. *Pane susato*, &
Zuppa.

(f) *Seu Cereris frittam* &c. Nostr.
Pan grattato.

(a) *Quam*

Sit, precor ; in tenuem patinis primaria spiram
 Circumflexa tuis niteat, quam Pontia^a puris
 Tractavit manibus mulier : primoque subactam
 Polline, Sirenis dominam devexit in Urbem.
 Illa quidem albentes eboris victura colores,
 Sic niveo flammis inter mihi nectare crescat,
 Ut levis exhausto, ceu spongia, turgeat imbri.
 Hanc præter, nunquam varias compacta per artes
 Cætera Eleusinae captent te munera Matris ;
 Vestalis de more licet tibi talia Virgo
 Miserit ambrosios redolentia liba liquores,
 Non hæc effœtæ deposcunt noxia vires
 Scitamenta : alias tua fervent prandia leges.

Illecebris etiam sunt quæ fugienda dolosis
 Præcipiam ; insidias pomis prædulcibus æstas
 Ne fruatur : alma sinu quæ tunc effusa benigno
 Terra parit ; gravibus seu quæ pendentia ramis
 Inarime, Prochyteque legunt, vicinaque Nefis:
 Sive Dicarcheis oleant matura canistris.
 Experto placitura viro, delectaque alendis
 Corporibus cape mala, sed altera, & altera, sed quæ
 Multa dies, multo fervens molliverit æther
 Sole, coronandis Persarum aptissima cœnâs.

Tempore non alio fatis pejoribus actos,
 Et vitæ subjisse ferunt discrimina, ventris
 Quos vitio in præceps rapuit malecauta voluptas.
 Namque sodalitiis fervent ut jura, remotis
 Continud mensis, gaudent escaria rursum
 Vasa inferre, iterumque Scyphos haurire : nec haustu
 Contenti, poscunt cyatho majore Sodales.
 Nec fatis id : Ligurum devecta cupedia Terris,
 Cru-

(a) *Quam Pontia puris &c.* commendatissimus. Pro voce *Pontia*,
 Vulgò *Pan di Portici*, Neapolitanis Vide *Not. lib. I. pag. 11. lit. a.*

(a) Re-

Crustulaque arridet puerili absumere ritu .
 Et nunc ille tibi , atque aliis nunc ille propinat
 Crater & ah quoties nocuum redit actus in orbem!
 Non secus ac teneris cognata repotia ^a Nuptis ,
 Atque alacres plenâ celebrantur amyctide noctes .
 Inde tumescentem cucumis qui crevit in alvum ,
 Grataque nectareis potanti mulla pruinis
 Deproperata , tuos frangunt , Canis æstifer , ignes .
 Proh pudor ! & justis posthac damnata querelis
 Pharmaca , & adjectis audemus carpere probris
 Munera tot monstrata Deûm ? quid sæpe sinister
 Inarimen culpamus aquis , quod vota , fidemque
 Luserit : & nullis , incassum exculta tot annos ,
 Subsidio fuerit morbis ; quin , funeris auctor
 Pluribus , addiderit celeri calcaria fato ?
 In te culpa quidem , tantum te crimen in uno
 Hæret , in extremam properes qui vertere potus
 Perniciem , & vetito robur lassisse cibatu .
 Quare age . Convivas ratio consulta tot inter
 Fac tecum accumbat ; rectique hac iudice semper
 Uttere : ne damno propior medicina nocentes
 Reddat aquas , meritumque diu labefactet honorem .
 Fluctivagas itidem , patrio quas gurgite prædas ,
 Sive lacus , amnesque vehant , seu carula ponti ,
 Amoveo . quandoque tamen genus omne natantum
 Non temere abstineam . stomachi fastidia Mullus ,
 Herbida laxa inter , muscoque virentia passus ,
 Detrahat . infantes hilarent convivia Percæ ,
 Et Scarus , & flavo rutilans Aurata metallo ,
 Et nullam quicumque ferat maris incola noxam .
 At nocuis arbor non has oleagina succis ,

Dum

(a) *Repotia*. Repotia, Convivia, quæ cum fruantur: vel post septimum diem, postidie nuptiarum apud novum Marii quo Nupta ad parentes suos redibat.

(a) *Aut*

Dum lento admotæ sensim torrentur ab igni,
 Spargat agens epulas : sed quod condita profunde
 Testa garum, aut pariles murix quæ servat acores.
 Tracta recens pelago tamen hæc, & vivida saltu
 Lascivire velim, manibusque trementia labi
 Dona maris : spatio nec plus superesse diurno.

Hos ubi non segni Scyllæ vitaveris æstus
 Remige : quàm vasto patefacta Carybdis hiatus
 Te modò Lenæos inter manet obvia rores !
 Quam nisi vel totis fugiant tua lintea remis,
 Naufraga proh quantis succumbet vita procellis !
 Hos igitur scopulos, hæc saxa Capharea longè
 Prospice, Thyrsigeri pereas ne præda Lyæi.
 Ipsa quidem in primis attento examine lectis
 Selegisse cadis sinceri munera Bacchi
 Tecum erit iste labor ; fuge Fumida : Fumida tristi
 Obvolvunt nam nube caput, nebulisque gravatum
 Circumagunt ; vitanda putes Austera ; palatum
 Sæpe regustatis fallant nec Dulcia guttis.
 Campanæ non Torva plagæ, non Aspera quæras :
 Aut Atellanæ miserunt qualia vites^a
 Omphacio^b propiora : cave Firmissima largo
 Oenophoro^c diffusa velis : Apianaque^d fluctus
 Passa freti : Ortygiis^e & quæ venere Sicaniis :
 Et Trajanopolis^f tibi quæ vindemia fundis

Ex-

(a) *Aut Atellana* Gr. Vinum Atellanum, vulgò, *Asprino d'Aversa*.

(b) *Omphacio propiora* Gr. Omphacium, Ital. *Agrasto* : ab Ομφοῦς, Uva acerba. Allusum hic ad *Attidæon* ciceri Redil in suo Dithyrambo, ubi sic

*Quis d' Aversa acido Asprino,
 Che non se s'è agresto, d'vino.*

(c) *Oenophoro*. Oenophorum, Vas vinarium nimirum. Ab Οἴνος Vinum, & Φῆρα Porto.

(d) *Apianaque*. Apianum, Ital. *Moscadello* : ab Apianis uvis, cui Apes earum avidæ nomen dedere, ait Plin. l. 14. c. 2.

(e) *Ortygiis*. Gr. *Ortygia*. Vulgò. *Moscadello di Siracusa*.

(f) *Et Trajanopolis* Gr. Vulgò, *Moscadello di Trani*, Apuliæ Urbis, quæ Trajanum Conditorem jactat, teste Stephano, *In Lenic. Geog. Hist.* V. *Tranium*, ex Leandro, Collenuccio, aliisque.

(a) VII-

Excoquit, annosâ pretium meritura senectâ.
 Mitia te contra, securo & sobria villo^a
 Cymbia delectent: quæ venis insitus ignis
 Edomet, & facili erumpant excocta meatu.

Cuncta nec ad pateras adhibere exotica nolim
 Longinqui te vina soli: modò largiùs uti,
 Et calices itidem fugias siccare meracos.
 Ergo, velut gustu qui tantùm explorat, & haurit
 Parciùs, externum libes quandoque Rubellum,^b
 Et Latices valido tibi quos devota Thyoneo
 Gallica vitiferis donat Campania ramis;^c
 Quosque sub aprico sudavit Etruria^d cælo.
 Cæsareis quondam CAROLI^e signata triumphis
 Dolia deproperent succos, dignumque ministro
 Misceri Ganymede merum: Tochaica quale
 Ebria Pannonicis fundunt vineta racemis.
 Ore tamen restincta trahas ut murrhina, dulces
 Hæc tibi vicinis Abucæti^e Fontibus undæ^f
 Diluere: hæc puro poterunt carchesia Stagno
 Nitrolides lenire Dæ: & quæis cura furentem,
 Tollentemque minas, & prælia dira minantem
 Sæpius undoso Bromium compescere vinclo.

Sed neque, fulva polum^h Nemeæi sideris afflat
 Cum juba, te sparsis potare argentia circum

Po-

(a) *Villo*. Villum, Vini genus
 prædium potentis.

(b) *Rubellum*. Rubellum, Ital.
Cbiaretto di Francia, Vinum satis ce-
 lebre.

(c) *Donat Campania* &c. Vulgò
Vini di Scampagna, commendatissima.

(d) *Sudavit Etruria* &c. Vi-
 na Etruriæ probatissima, ut sunt *La
 Verde*, *Montepulciano*, & cætera id
 genus: quæ videre quisque poterit ele-
 gantissimè expressa in laudato Redii
 Dithyrambo.

(e) *Cæsareis quondam* &c. Vinum
 Tochaicum, vulgò *Vin di Tokai*: ab
 Urbe cognomine in Hungariâ Super-
 iori, satis notum.

(f) *Abucati* &c. Vide *lib. 1.*, pag. 7.
 In Not. It. c.

(g) *Nitrolides*. Pro Fonte Nitro-
 lide: De quo *lib. 1.*, pag. 39. In Not. It. a.

(h) *Sed neque, fulva polum* &c. Ir-
 rider metum hunc potus nivati nocti-
 turti Redius loco citato, & scribivè
 jocatur.

(a) *Mc-*

Pocula de nivibus, placitumque accerfere frigus
 Abnuat asperior, Veterum de more, Diocles;
 Quodd salibus nix forte suis suspecta feratur
 Lædere, & ambiguos præbere nocentior haustus.
 Tolle metus; animum nec anilis cura fatiget
 Longiùs; e gelido dabitur gratissima potu
 Parta salus; Meditrina^a vigil modò præsit: & æqui
 Sophrosyne^b leges, discretaque tempora servet.

Ut primùm depulsa fames, mensæque remotæ:
 Mexiacum Ammericæ quæsitum ab litore nectar^c
 Funde. peregrinùs accedet gratis donis:
 Illa, minutatim dum ferro secta, profusum
 Sacchar, & interdum Siliquis Vaginula^d spargat;
 Ni tibi gelsiminis placeat, moschoque fragranti
 Imbuere, aut lecto quod fuderit ambare Nereus.
 Mox calidâ, immixtas confecit ut ollula fruges
 Ignibus, impresso versatilis impete turbo
 Circumagat solvens; & amico concita pulsu
 Trudat odoratos manus altera, & altera succos;
 Ut tandem in tumidas elata coagula spumas
 Plena laboratis ornet poteria bullis.

Sin aliis illo libeat præcordia mulsor
 Proluere: in mensam stillat noxia Bacchi
 Dona ingesta cave; gustu licèt illa bibentem
 Alliciant: gustus tamen hic concludit iniquum
 Virus; ut occultâ concluditur hamus in escâ.
 Quò mage nectareo conditi rore liquores,
 Cinnamon, aut mordax Coriandri, aut semen Anisi,

L I Fra-

(a) *Meditrina*. Meditrina, Medicina Dea Antiquis habita: a Medeor. Hinc Meditrinalia eidem sacra: dies scilicet, in quibus novum, & vetus vinum medicamenti causâ degustabatur. Ita ex Festo, & Varr. lib. 5. de Lin. Lat.

(b) *Sophrosyne*. Sophrosyne, Latinis Temperantia, Modestia; ut Cicer. Tuscul. 2. a Σωφροσύνη.

(c) *Mexiacum* &c. Cocolaten intellige e Mexicanâ Regione.

(d) *Vaginula*. Vaginula, Nostrat. Vainiglla.

(a) *Com*

Fragaque, & halanti redolent ecligmata nardo:
 Hoc metuenda magis vitro pocilla sinistro;
 Namque sub artificio patet heu dulcedine multis
 Area vasta dolis. parvo licet ipse propines
 In cyatho: contracta tamen Leneia sœvit
 Acrior in venis virtus: dum robore toto
 Insinuat se se, laxisque erumpit habenis;
 Ut ferat inde novos stomacho, ventrique tumultus.
 Sic, ubi per latos nimium protenditur agros,
 Nil audet; spatium sed cum brevior coactus,
 Infoditur quandoque cavis: tunc ilicet iras
 Exerit, & totis bacchatur viribus ignis.

Atque erit hæc tanti damnosa expulse, gulæque
 Deliciis caruisse; avidas solabere fauces,
 Cum tibi Pellæo veniet Faba^a missa Canopo;
 Quondam Arabum molli quæ non incognita genti,
 Arfacidum, Thracumque hilarans dein prandia, nostros
 Appulit ad fines tandem; diffusa per omnes,
 Advena quæ primùm fuerat, velut incola, partes.
 Illam ubi summam tibi pruna subufferit: ustam
 Tunc mola non uno trusatilis acta rotatu
 Conterat: aut gravibus tundant mortaria pilis;
 Dein cribro subcerne: scobem quod protinus actam
 Egerat: & moliti mihi pollinis effluat instar.
 At satis effluxit quando: tunc najade sparsam
 Fictilia, aut, tales Opifex quæ cudit in usus,
 Era sinu claudant; Vulcano admota subinde
 Concipiat facilem lymphis turgentibus ignem.
 Donec amaritiam, tritæque incocta saporem
 Hauferit unda fabæ: croceisque simillima calchis

Vi-

(2) Cum tibi Pellæo veniet Faba | nisi hoc potu, deinde Persæ, post hoc
 &c. Ital. II Caffè, quæ ut plurimum Turcæ: cæteræ demum nationes, ad
 ab Ægypto afferitur. Primò Arabes, quas postremò pervenit.

(2) Po-

Visa itidem fuerit: foculo removendâ, represso
 Ut languens paulatim ardor deserbeat æstu:
 Glebulaque ut fundo liquefacta residat in imo.
 Dein mensæ Instructor, quem tu præfeceris unum
 Curatorem abaci, proclivâ invergere guttum
 Incipiat tunc ille manu, sensimque fluentem
 Sistere, ne motis turbetur sæcibus humor.
 Interea rores tersâ dum forde ministrat
 Ille, repurgatos niveâ pretiosior ansâ
 Urceus excipiat, limo qui divite sictus
 Venerit huc Sinis, extremo munus ab Orbe.
 At sensu si forte nimia tua tristis amaro
 Læserit ora sapor, dulci mitescere coges
 Ambrosiâ, e patriis quam colligit India cannis;
 Tum castigati sapient impune liquores.

Hic etiam haud tenuem lucrabitur extera laudem
 Potio, quam Chiæ^a dixere a fronde Priores.
 Utque salutiferum frugis probet hausta vigorem:
 Et turbas utero longè, capitique nocentes
 Arceat actutum præsentis munere fumos:
 Non operæ multum, multum non illa requirit
 Temporis: in promptu est, facilique parabitur arte.
 Lympha etenim in parvi ut caluit, collecta lebetis
 Alveolo: solers alieno in litore messum.
 Sparge manu fruticem: & subjectis excoque prunis.
 Atque ubi vim foliis resoluta inspergere visa est
 Herba, fac amoto tum sorbilis igne tepescat.

Dicendum & quæ somniferis sint tempora stratis
 Infumenda: quibus nunquam sine lege recumbes.
 Non ego te multo ~~non prope tunc dolorem fopori~~
 Importunus amem: septem hic non amplius horas

L I 2 No-

(a) Potio, quam Chia Græc. Valgd ram Populis, cæterisque Orienta-
 Et T? d fia Cia: Potio solennis Sina- llium Indiarum Nationibus.
 (a) Far-

Noctibus excedet. breviter tua membra diurno
 Crede toro: dapibus postquam te mensa refecit.
 Lumina sed placido, quamvis nutantia, somno
 Post epulas nunquam dederis, si lympha frequentæ
 Pota per occultas dilabitur intima fibras.
 Quippe ubi quæsitæ thalamis datur hora quieti;
 Abdita tunc ægre ventris per septa meabunt
 Purgamenta: tuam solvent nec fordibus alvum.
 Hinc lecti ne fatiat amor, mollissima fandi
 Tempora festivo sociorum transige costu:
 Cessantem residui sed nec pallere sub umbrâ;
 Torpentemque sinat lento nocitura veterno
 Te marcere quies. contra non improbus unquam
 Multâ fatigatum labor atterat; æqua juvabit
 Dividere idcirco spatia; atque alterna vicissim
 Otia nunc curæ, curas nunc otia rumpant.
 Nec pigeat citharam interdum tractare loquaci
 Pestine, & infomni fastidia fallere cantu.
 Sylvestrem præbente modum tibicine, saltet
 Ludius. ad numerum quoque te duxisse choreas
 Sub noctem expediet; quamquam languentia in altum
 Tunc agili librare vetem te corpora gyro;
 Sed labyrinthæas doctâ pes arte figuras
 Signet humi tantum: ne sic vigor excidat: omni
 Servandæ liquidem tenues conamine vires.
 Et licet addictum Phœbo, studiisque Minervæ
 Carmina te, Musæque juvent: age, carmina, Musas
 Defere, & austero mentem furare labori.
 Ipsa sibi lauros habeat deserta, suosque
 Pimpla lacus; aliisque sitim restinguat; & æstus
 Inarime dum sola suas tibi porrigit undas.
 Tempus erit, valido cum tu jam fortior ævo,
 Dulcius Ascrazâ meditabere carmen in umbrâ.
 Tunc vigiles liceat chartis insumere noctes;

Ingratæ tunc damna moræ pensabis : & artes
 Palladias iterum , defuetaque castra sequeris .
 Hæc mea (ne , morbis rursus tentata Juventus
 Debilior , studiis referat sua damna) faceſſant
 Hæc præcepta , loquor quos hîc , lectiſſima Fratres
 Germina , Varghiadûm Soboles : * quos omine certo,
 Vix bene prætextâ , bullisq; ætate relictiſ,
 Deſtinat alma Togæ Virtus : & præcoce clavo
 Majorum Trabeas humeris juvenilibus aptat :
 Præſciaque ad patrios jam nunc immittit honores.

Nec te turba loquax , nec avaro Curia quæſtu
 Cauſidicum arceſſat . Puteat ſine vocibus alter
 Verberet : & querulos aliis permitte clientes .
 In faſtos obeunda dies vadimonia differ .

Quid modò cum roſtris ? alio ſub Judice forſan
 Res tibi : de toto quid ſi decernitur aſſe :
 Atque adverſa diem dicat Fortuna neſaſtam ,
 Inque Reos referat ? quid ſi quæſitor adurget ,
 In crimenque vocat . Minos te durior : & te
 Incautum motâ Libitinæ adjudicet urnâ ?
 Nullus erit funeſta tuæ discrimina ſortis
 Qui relevet ; fato nec qui ſuccumbat acerbo ,
 Seque vadem ſiſtat pro te ; nec , Caſſora Pollux
 Ut quondam (Inachidæ ni ſingunt ſomnia Vates)
 Exinctam alterno redimat qui ſunere vitam .

Cui verò genialis Hymen , thalamique jugales
 Præluxere faces ; monitis prudentia rectum
 Hunc jubeat nocuos arcere Cupidinis ignes .
 In teneras inimica quidem cum flamma medullas
 Serpit : & , accenſo viviparæ conſomite ſulfur . . .
 Per

(*) Varghiadûm Soboles &c. D. Jo: tres alloquitur: ut Studiorum catenatis
 Chriſoſtomum, ac D. Franciſcum Var- fracti laboribus, illa tantisper intermit-
 gas Maciucca Patricii Sanguinis Fra- tant, dum remediis vacat .

(a) Pl.

Per nova molitur fatalem incendia cladem.

Hæc eadem interea te cuncta, & legibus iisdem
 Observare velim pariter, gnævumque tueri,
 Non modò cum totâ perfundes naiade corpus:
 Sed cum prolueris fauces, & viscera: cumque
 Irroros tubulo partem, spargasque medendo;
 Seu juvet hærentem membris inducere limum,
 Stagna salutari dederint quem turbida cæno.
 Nec non o patris si quando Fontibus æquor
 Doliolis excepta subit: penitusque remotas
 Corripit unda vias, aliasque infertur in ædes.
 Nam plerosque nulli vis effera læpe retardat:
 Nec sunt Ænariæ flexisse ad litora cursum.
 Sæpe etiam assiduis implexa negotia curis,
 Infantique Fori strepitus, vel curta supellex
 Interdicit iter: vetitos & solvere, cogit
 Serà quidem, lento lymphæ medicamine, rebus
 Consuluisse suis, fractæque utcumque saluti.
 Quippe, citis quamquam vectus per cærula lembis,
 Imber hebet languens; vires & penè priores
 Dispereunt: & Fonte procul vigor ille remittit:
 Ac veluti Æneis si quando incanduit antris:
 Stricturas sine more chalybs vomit igneus; at si
 Deprensus Steropes detraxerit inde tenaci
 Forcipe, paulatim residet calor insitus: omnis
 Tum penè obruitur, tum sensim deperit ignis.
 At quocumque cadat virtus tenuata liquoris
 Illa modo, in varios dum transfretat advena portus:
 Attamen e Lacubus non frustra educitur: Ægros,
 Exulet ille licèt, non tingit inutilis humor.
 Quot passim Inarimes alio jam penè sub axe
 Convaluere undis! quot amico munere morbos
 Perdidit expellens, peregrinaque lynpha repressit!
 Hic mihi te nostræ clarum Sirenis Alumnum,
 Pi-

Pignatelliadum Soboles : a cui Numinis olim
 Et gessisse vices , & scepra Vicaria terris
 Possè datum tractare : meo te carmine testem
 Fas adhibere . gravi sedenim dum faucia casu
 Membra dolent collapsa : acri dum vulnere languet
 Tibia : & incessum diffracto crure moratur ;
 Cum satis apta tuis jam non medicamina præbet
 Roma malis : vitæ tantùm spes una tuendæ
 Tunc datur : Inarimes haurire e Fontibus undas :
 Et Tibrim advectas Latiis infundere labris ;
 Unde iterum plantis repetitâ aspergine robur
 Firmius accedat : teque ad majora reserves .
 Ergo per æquoreas , Nymphis comitantibus , oras,
 Et Glauci , Phorcique choro famulante , frequentum
 Concharum & strepitus inter , sonitusque tubarum
 Fertur : & urbanos festino remige fines
 Lympha petit : subitura tuos , Pater alme , penates.
 At non Æolio quæcumque e carcere puppim
 Vulgares ventorum animæ , plebejaque in altum
 Turba vehit celerans ; non , quâ data porta , ruentes
 Imbelli de gente ferunt Austrique , Notique
 Præcipientes ; mendax non hanc Fortunus amica
 Ad Terram impellit dextrâ ; sed præses ab astris
 Ipse manu clavum regit ilicet : ipse secundis
 Et præit auspiciis , Zephyrosque inspirat eunti ,
 Sidereo quales immittit ab æthere dius

Cla-

(a) *Pignatelliadum Soboles.* INNO-
 CENTIUM XII. P. M. Neapolitanum
 ex illustri Pignatellorum Familiâ in-
 nuit . Hic quidem cum primis Ponti-
 ficatus sui annis , fallente vestigio,
 gravi casu concidisset : & fractâ tibiâ,
 expro contuso corpore , graviter ag-
 gressaret , Medicorum consilio , nostris
 Aquis uti voluit . Quare phaselo quàm
 citissimo sexdecim horarum spatio
 Aquæ Reginæ Consilio in Pome-
 ribus diebus delata est ; hæc usus IN-
 NOCENTIUS sanitati pristina brevi
 tempore restitutus est . Ita ex Anton.
 Bulifonio , sub calcem Operis , cui
 Titulus , *Guida de' Forestieri curiosi di
 vedere le cose piu memorabili di Pozzuoli,
 dell' Abate Pompeo Saruello.*

(a) Octa-

Claviger in propriam præfenti Numine Cymbam.
 Altior haud aliàs tot jam per secula fulsit
 Ænaris unda, novo quàm cum spectanda theatro
 Romuleos tetigit, populo plaudente, recessus.
 Tunc fertis tot onusta Ducum, clarataque palmis
 Urbs augusta licèt: quæ ferula Cæsaris inter
 Oceanum victrix, ^a Rhodanumque, atque ostia Rheni
 Ex auro captiva tulit: Nilumque subactò
 Viderat Ausonias mordentem Fonte catenas;
 Majus ab Ænariâ Superùm sibi munere missum
 Rettulit illa decus: majori elata trophæo
 Martia cognato tulerunt se. mœnia: cœlo.
 Quàm bene post acies, & tot depulsa Malorum
 Agnina post, nostros Capitolia ad alta Liquores.
 Invexisse olim decuit; quibus inclyta plausus
 Possset, & meritum decernere Roma triumphum:
 Roma suis quondam ut victo Victoribus hoste
 Laurigeros inter belli decrevit honores.
 Quod nisi Martigenæ ^b Tarpejo in Colle Quirites
 Victricem excipiunt, spoliis præeuntibus, undam;
 Purpurei melior venientes pompa Senatùs
 Juvit aquas, lætumque Patres præana canentes,
 Dum referunt dignas servato Flamine grates.
 Ne mihi, ne posthac plèno canat ore Vetustas,
 Regales inter gazas, ^c interque superbas
 Antiquæ Babylonis opes: pretiosior auro
 Condita Niliacis quidd fulserit Amphora lymphis:
 Abde Paretonio stolidùm præconia Regum,

Fa-

(a) *Oceanum victrix &c.* Allusum ad Julii Cæsaris Triumphum: de quo ita Flor. l. 4. c. 2. *Primum de Gallis triumphum transmisserat Rhenus, & Rhodanus, & ex auro captivus Oceanus: alterk Laurus Egyptia, & tunc in Ferulis Nilus.*

(b) *Quod nisi Martigena &c.* Ro-

manis quippe mos olim fuit Triùphantis in Capitolium invecos, illis occurrendo, excipere.

(c) *Regales inter &c.* Aquas Nili asservatas olim inter ea, quæ pretiosiora censebantur a Babyloniz Regibus.

Auctor est Alexan. ab Alexan. *Dier-*
gen-

Fama, solo; meritos hæc tantùm poscit honores
 Unda, Quirinales inter quæ fulgida gemmas,
 Thesaurisque micet pretium factura Latinis.
 Namque ego Dalmaticis Hydriâ potiore metallis
 Excipiam: multo quam mox adamante rigentem,
 Baccatamque tuis, Erythre, distinguere donis
 Moliar. e gemini ferat huc mihi finibus Orbis
 Nostra pererrato quidquid felicior ætas
 Oceano rimata dedit. sic dives onustam
 Exuviis Oriens ornabit, & Hesperus Urnam.
 Hanc anaglypta^a manu, sculptisque animata figuris:
 Hanc & Mentoreo fingens Industria cælo
 Condecoret; Morbosque super, spirantia signa,
 Pestesque, edomitamque Luem, Lethumque subactum
 Exprimat, & fractos Libitinæ interserat arcus.
 Sic tua perpetuùm florebit Fama; novumque
 Semper io te, Lympha, decus, semperque recenti
 Laude memor cumulabit honos. sic Nestoris annos
 Detur, & Iliacas ævi transcendere metas.
 Te Pater Eridanus, Cœlestibus additus oris,
 Et te Dardaniâ quondam Jove raptus ab Idâ
 Æthereo colat imbre Puer; stellisque micantem,
 Erigone quâ Virgo, sequens quâ Libra refulget,
 Te mediam, Cœli justâ plus parte locatam,
 Inferuisse velint: ne Roma superbiat astris
 Clarior, & victo per te præcellat Olympo.
 Ut tamen hîc nostri niteat molimine plectri
 Cognita, & æternum laus. parta perennet in ævum:
 Sic titulum memori signatum carmine ponam;
Eucherides hæc pro damitis Insignia Morbis.
 Sed jam Phœbeas alið ciet impigra bigas
 Inarime; patrias, jam Fontibus illa relictis,

M m Evo-

genial. l. 4. c. 17., ex Plutar. In Phâ
Alex. M.

(a) Anaglypta. Anaglypta, Ital.
Lavori di basso rilievo: a Γλυφω Sculpto.
(a) N^o

Evolat ad Thermas, medica & Sabuleta requirit.
 Quis tamen audito Thermarum nomine frontem
 Pallor habet: refugumque procul te distrahit horror?
 Aude alacer: ne damna time, quicumque tot æstus
 Inter, & undantes graveolenti sulfure fumos,
 Defectusque animi, supremaque fata vereris.
 Namque licet riguus totis fluat artibus humor,
 Nulla tamen madidis pariet fastidia membris;
 Si modò, Pæoniis mihi sunt quæ condita dictis
 Carmina, te monitum, vigilem te carmina reddant.

Ergo seu foveis adeunda est Acta reclusis,
 Sive Hypocausta petas, eadem moderetur euntem
 Lex data, cum facilem torfisti ad Balnea gressum.
 Par tamen ut toleres animo, par viribus idem
 Quæ calidos iterant spiramina fœta vapores;
 Mitia te multos fluctu Balinea tepenti
 Explorasse dies, atque assueviffe calori
 Conveniet: terræ ne te qui spirat ab antris.
 Halitus, incerti ceu fulminis attonet igni.
 Hæc tibi dum studio fuerint vigilata sagaci,
 Tutiùs ingreditor Thermas; multusque per artus
 Sudor eat; donec prudenti membra Ministro
 Visa satis maduisse; toro dein sterne propinquos:
 Paulatim quo lassæ leves, atque humida tergas.

At labor ingratae si te vocet alter Arenæ,
 Accipe quæ peragenda. gravi cum Sirius astro
 Urit agros findens, medioque altissimus axe
 Distat ab Occasu Titan, ut distat ab Ortu;
 Tunc impendenti vitæ in discrimine præsens
 Litus adi, curvo fossor quod dente recludat:
 Lege sed hac jubeam: pedibus fastigia tantùm
 Ut scrobis alta tribus pateant, si corpore toto
 Mersus humi, sabuloque super spargare calenti;
 Et tantùm spatío caveam protende capaci,

Di-

Difentos quantum jugulo tenus excipit artus.
 Membrorum at quando pars una affecta salubrem
 Poscit opem: id terræ solum tunc infode, parti
 Quod satis, ut fossam caleat detrusa sub Actam.
 Ante tamen lino, ramove aptata saligno,
 Straminibus vel tecta super casa Solibus obset:
 Et caput ardenti munitum servet ab igne,
 Dum calor incubuit, reliquis & partibus hæsit.
 At tibi cui vultu felix Fortuna benigno
 Riserit: & plenâ facti congefferit auri
 Dona manu: poteris Tyrio Sidonia luxu
 Tentorj in speciem tunc vela attollere; ut olim
 Niliacæ stupuere rates, a ubi barbara Pellex
 Carbasæ Leucatæ Melibœa tetendit in undis.

Nudatum interea siccæ committere terræ
 Prorsus, & obductum ferventi pulvere corpus
 Obrueræ haud pigeat; gratum patientia munus
 Una tibi, diuturna licet, te sospite, reddet.
 At violenta cutem tactu vis ignea lædat
 Ne modò: demersâ facito quâ parte latebis,
 Hanc super, hanc totam tendantur lintea circum.
 Sic erit inflatis ut nunquam pustula bullis
 Immitem pariat per membra exusta laborem.

Dum tamen assultu violentior ingruit ardor,
 Mutato alternum cubitu tum sæpe juvabit
 In latus, eduri fastidia fallere lecti.
 Utque fatiscientes habeant lenimina sensus,
 Ille ministerium subeat, qui doctior usu
 Redditus, Ægrorum dulci sermone querelas
 Leniat: & versis modò qui bene cautus arenis
 Inde novas sensim superingerat; utilis unquam

M m 2 Ne

(a) *Niliacæ stupuere rates* &c. Claf. | missa, purpurâ pro velis usâ. De hu-
 sis nimirum a Cleopatrá, Duce Antro- | jus divite fastu, consulatur L. Flor.
 nio, cui nupserat, in Augustum im- | l. 4. c. 11.

Ne calor abscedat, tepesactaque membra relinquat:
 Qualis ubi accensis vivax fornacibus ignis
 Æstuat, aut cæcam vincunt ellychnia noctem:
 Debilis extincto ne lux, ne flamma quiescat
 Fomite, congestis aluisse incendia par est
 Roboribus; fusoque super crateris olivo,
 Non intermissæ lætari munere lucis.

Artubus at quando de more calentibus ingens
 Subter humum sudor sabuli fervore sequatur:
 Eripe te rigido (satis est mora lapsa) cubili
 Ociùs, & blandis releventur tædia plumis.
 Hæc ubi ter quino repetentem viderit ortu
 Cynthius, expulso tandem lætabere morbo.
 Sin minùs, ah propero Lachesis tua flamina fuso
 Torquet: & immani te prædam destinat Orco.
 Quæ te cumque tamen dubiæ fallacia vitæ
 Tempora, & incertæ velox manet exitus horæ:
 Huc animos adverte; citis mortalia pennis
 Ut fugiant: ævique brevem circumspice florem.
 Subdola mendaci ne spes sub imagine rerum
 Fallat; & ancipitem nunc huc, nunc dividat illuc:
 In fluctusque ferat tumidos; quò multa parantem
 Abripiat cæcis inimicum syrtibus æquor.

INA-

Ant-Baldi In et del.

F. VIII

Maillar Scul. Nea. 1725.

IN ARIMES

LIBER VI.

T quoniam adversis sua sunt incommoda

Ipsaq; in exitium cedit medicina; gravesq; (Thermis:
Sentit aquas plerumque, patetque Eventibus ^a Ager,
Lassa Machaoniis dum corpora credidit undis;
Idcirco expertis si quod solertia rebus
Pandit iter, facili mea per vestigia ductu
Hoc hortet te ponè sequi, quicumque maligno
Sidere fatales inter jaçtabere Fontes.

Interea extremo Vatem sub fine legentem
Carbasa, & emeritâ prensantem litora puppi
Dexter inoffenso, REX INVICTISSIME, cursu
Sterne fretum: portumque ultro, litusque petenti
Da

(a) *Eventibus*. Eventus, sive E-|venta, Ital. *Sintomi*, *Accidenti*.

(a) Rr

Da faciles auras , Zephyrosque ad vela secundos.
Sic iter e patrio , Duce te , quæ litore solvit
Inarime , patriæ per te reddatur arenæ .

Tuque aded positis nuper cui supplicat aris:
Thuraque , solennesque preces festiva dicavit
Roma : Palatini cum te Clementia Cœli
Dat fulsisse novum supera inter sidera sidus ;
Ne renue , æthereo rutilas quæ clarus ab axe ,
Huc acies , & fausta meis huc lumina Musis ,
Regiade , ^a flexisse ; faces age prome serenas,
Prome diem , gemmâ mihi quem prædixite Ganges,
Vel notet affulgens exorti Phosphorus astro .
Nec tua susceptis obnoxia Gallia votis
Damnantem te sola velit ; mirata furentes
Eumenidum fregisse iras , & vincula Diti
Sæpe injecta manu validâ : nutuque coactam
Non semel attonitâ Libitinam hæsisse pharetrâ .
Te quoque nostra manent & vota , & vecta Sabæis
Dona plagis ; & noster amat te carmine Phœbus
Demeruisse ; humilemque , manu quam supplice sistit,
Inter sidereas laurum tibi necere flammæ .
Namque tuo resperfa micet si lumine , vincet
Illa vel astrigeros radiis fulgentibus ignes :
Seque novum meriti stellis jubar addet Olympi .

Sive quis , æstivo rursus redeuntibus ortu
Sideribus , nostræ repetit , Fontesque frequentat
Inarimes : Hypocausta cavis seu condita cellis :
Candentem seu membra super patiatur Arenam ;
Multa olli suberunt primò vigilanda , nocentes
Ne patiatur aquas , ne corpora lassâ fatiscant
Thermarum in medio , scrobibus vel merfa subactis ;
Omnia solertem quæ par expendere mentem .

Nam

(a) *Regiade*. Regiades, B. Joannes CLEMENS XI. P. M. in Beatorum
Franciscus de Regis, Soc. Jesu, quem album reculit anno 1716.

(a) 570-

Nam postquam effusæ corpus commiseris undæ :
 Infuercusque pati, duro ingemuisse labori
 Incipies : longasque moras, & tædia segni
 Ferre situ, & vapidos immotis artubus imbres ;
 Tum varii illudent casus, variofque per æstus
 Multa procellosi subeunda pericula Stagni .
 Ut sæpe extremos tendens Mercator ad Indos
 Puppe super, distenta mari dum lintea solvit ;
 Crebra illum aut mediæ rapidis fatalia flammis ,
 Argentis vel crebra manent fastidia zonæ :
 Ut sua quæsito potiantur carbasa portu .
 Vidi ego semineces nocuo sudore madentes
 Defecisse animo : languentiaque ora solutis
 Viribus, instantem vitæ portendere finem .
 Huic quicumque velit se subduxisse periclo
 Providus, ut pennâ fugiens se præpete tensis
 Cauta plâgis subducit avis, non segniter ille
 Se gerat . ah quoties lento mora perdidit Ægros
 Auxilio ! affectas nam postquam morbida venas
 Invasitque lues, virusque ipimica reliquit ,
 Nil medicæ juvere manus ; quin, protinus acti
 Præcipites : cæco dum turgent membra veneno ,
 Inter cunctantes miserum periire Ministros .
 Formidanda igitur dubiæ si plurima sortis
 Prævertisse cupit discrimina, pervigil adsit ,
 Occurratque malo Chiron, ubi languida tractim
 Membra calor quatit excrefcens, æstuque fatigat ,
 Attactò nam penè vado persæpe videbis
 Languore Invalidos solvi : tum sensibus ultro
 Destitui, penitusque imis immergier undis,
 Obstiterit ni cura sagax : fomenta parentur
 Ni sua, quæ veteres revocent in pectora vires .
 Ergo repentini dederint ubi prævia morbi
 Signa, vel indicio valeas deprendere : iniquis

Con-

Continud Stagnis, & acerbo subtrahe fato:
 Subtractosque auris, & cœlo redde patenti.
 Sic, ubi Syntexin^a sudor per hiantia fluxu
 Membra nocens pariat, laxos consperfa meatus
 Frigida restinctis poterit tunc claudere guttis.

Ne tamen Eventis quæ sint mandata fugandis
 Pharmaca, per subitas renovent Eventa ruinas;
 Humores ided, nec notam industrius Ægri
 Temperiem observa; & dirum si mascula bilis
 Exitium intendat, funestaque damna minetur;
 Hoc age, & hostiles solertior arte furores
 Frange; rebellantem vesco Cerealia frusto
 Sæpe olli stomachum mulcebunt dona; sed acre,
 Non dum maturis quod præbuit uva racemis,
 Omphacium^b sapiant, sapiantque imbuta rhoiten.^c

Si verò in mediis arentia torqueat undis
 Ora fitis: quam jugis aquæ depellere rivo
 Invalidis præcepta vetant servanda: coactis
 Solvere Tantaleas ullo sine crimine pœnas;
 Te nisi tunc, qui Stagna subis, solabere potu,
 Edomiti victor rediens, æstusque, tuique:
 Quas mihi (difficili videar licèt aspera jussu
 Præcipere) incolumi referes jam corpore grates!
 At ne tam sævis affuefcas legibus: ustæ
 Cum sitiunt fauces, fauces tum collue aceto,
 Diluerit quod lymphæ. alii sed sacchare zythum^d
 Spargere amant. stillatum alios prædulce juvabit
 Sæpe Meliphyllon,^e vel succo gratior Oxis^f

Pref-

(a) Syntexin. Vide Not. lib. 5. pag. 240. lit. a.

(b) Omphacium. Vide Not. lib. 5. pag. 263. lit. b.

(c) Rhoiten. Rhoites, ait Plin. l. 14. c. 36. Vinum ex malis punicis confectum: Ital. Pivo, d. Sugo di Melagrama.

(d) Zythum. Zythum, Ital. Acqua d' Orzo.

(e) Meliphyllon. Meliphyllon, Ital. Melissa; & Cedornella etiam; Palladio enim April. Tit. 8. Meliphyllon Cierago dicitur.

(f) Oxis. Oxis, Ital. Acetosella: ab Oξος Acetum.

(a) Can-

Pressa suo , aut contra subamaris intyba fibris .
 Nec te gingivas inter solviffe pigebit
 Candida Trinacrio ^a conditi sacchare libi
 Fragmina , & a patriâ dicunt quæ pruna Damasco.
 Egelidas adhibe , nullo prohibente , diotas ;
 Quas tamen eluto non fas haurire palato .

Arida languescunt sed cum præcordia : & intus
 Hostis habet siccas , ut frugum uredo , medullas ;
 Tramite tunc diversa alio , ductuque terenda
 Semita , ut oblectos hebetes feliciùs ignes .
 Nec me pœniteat veterum vestigia Patrum
 Attento legisse gradu : quæis copia semper
 Decoctæ arrisit lymphæ , quam caule resecto
 Buglossi radix , quam pubescentia præstent
 Intubaque , & violæ , zythique ignobilis humor .
 Sunt & qui Casæ scriplis ^b restinguere senis
 Ante sitim gaudent , epulis quàm rite paratis
 Assideant . aliis sed tunc magis utile pulli
 Jus fuit , attonsa quod acescere fronde coëgit
 Oxalis , ^c Ausonio Rumicem sermone vocarunt .
 Nec nocitura putem parçæ post tempora cœnæ
 Dulcia crusta , ^d quibus redolentum multa rosarum ,
 Multaque nectarei conjuncta est gratia roris ;
 Quæ , priùs accipiant quàm te tua stragula , labris
 Inferè , liquenti sensim tenuanda salivâ
 Per noctem , placidum carpent dum membra soporem .
 Tunc demum apposito quæsita levamine stabit
 Utilitas : humor dum viscera permeat : & dum
 Morbidus e venis paulatim avertitur æstus .

N n At

<p>(a) <i>Candida Trinacrio</i> &c. Nostrat. <i>Zucchero di Candia.</i></p>	<p>(c) <i>Oxalis</i> . Oxalis , Ital. <i>Acetosà</i> , ab <i>O</i> & <i>Acetum</i> .</p>
<p>(b) <i>Scriplis</i> . Scriplum , Idem ac Scriptulam: de quo in <i>Not. p. 287. lit. g.</i></p>	<p>(d) <i>Dulcia crusta</i> &c. Vulgò, <i>Pre-</i> <i>zetti di Zucchero rosato.</i></p>

(a) Sub-

At præcepta aliis cupias superaddita quando
 Legibus , & medicas olim monstrata per artes ;
 Non ego difficiles consueta ad pleetra Camœnas
 Experiar : Thymbræque dabit nova carmina Rector.
 Quare age , sensiferum torquent ubi talia guttur ,
 Nec libata placent ; subacerbi Citrea pomi
 Condimenta ^a tibi sapient : Zaucleïa blandum
 Mella quibus dederunt ab arundine pressa leporem.
 Hæc eadem omphacio poterunt humentia fuiso ,
 Præscriptis , Avicenna , ^b tuis juvisse ; nec unquam
 Acacia ^c insulsum filiquâ condaverit esum ,
 Indorumque procul veniens Tamarindus ab arvis .
 Sic acrem in granis referentia mala saporem
 Punica : Picenæ sitientem aut bacca Minervæ
 Oxygari ^d composita cadis , mordensque levabit
 Capparis , aut inulæ consperso halece natantes :
 Mixtaque multigenas promunt quæ salgama ^e merces .
 Parce tamen (sensu quamvis invitet edaci
 Te gula) non tutas , summo tantùm ore terendas ,
 Consumpsisse dapes , acidæque embammata testæ .
 Sat tibi dum lento madidam confeceris escam
 Dente , regustandi non æquum fallere votum ;
 Dein avidis mansam , tractamque e faucibus ultro
 Expue , ne positi jaciat nova semina morbi .

Nec nihil indocili mala pectoris hospita rictu
 Nausea , vel tetros miscens Cephalalgia ^f fumos
 Offi-

(a) *Subacerbi Citrea pomi Condimenta* : Ital. *Conserva di Cedro*.

(b) *Præscriptis, Avicenna* &c. Vulgò, *Stropo d'Agresto*, & *fia d'Avicenna*: ab Auctore, qui illud excogitavit.

(c) *Acacia*. *Acacia*, eadem ac *Casia cathartica* : teste Claudio Salmat. *Plinian. Exercit. in c. 33. C. Julii Solini Polybor.*, pag. mibi 383., *Edition. Trajessii ad Rheunio*.

(d) *Oxygari*. *Oxygaram* condimenti genus, e garo, & aceto cōfectum.

(e) *Salgama*. *Salgama*, Ital. *Cofe fatte coll'aceto*. Ita enim ab Antiquis dicebantur *Conditanea* quæcumque, quæ seu sicca, seu cum liquamine, in vasis afferbantur; ut sunt *Pyra*, *Uvæ*, *Capparis*, & cætera hujusmodi.

(f) *Cephalalgia*. *Cephalalgia*, *Cappitis dolor*: ut *lib. 4. pag. 224. in Not. lit. a.*

(a) *Cy-*

Officiunt . si dura tuas succumbere vires
 Fata oneri jubeant : vetitis tunc prodigus ausim
 Exacuisse famem dapibus : ne longa reducant
 Perniciem , vitæque ferant jejunia finem .
 Æstivo qualis Libycum sub Sole viator
 Carpit iter deserta petens : ubi languida torquet
 Ora sitis , nullumque sici dant arva levamen ;
 Si tamen aut vepres inter , limumve jacentem
 Prodiderit se forte palus , quæ turbida cœno
 Squaleat ; e pigris arenti fauce paludem
 Hauriet ille vadis : ne fata extrema sequatur .
 Obvia sic Eger quæ sunt , ea fercula sumat :
 Ne cadat ante diem , vel spem sibi ponat in arcto .
 Hinc , quos Punicei fudesunt acria mali

Semina , conveniet mensis , muriæque liquores
 Addere : Mopsopio percocta Cydonia ^a melle ,
 Et Citrus ^a Euboicis quæ poma ministrat ab oris .
 Nec desint Melimela ^b , suis aut offula ^c gustum
 Illecebris tentare potest quæ plurima , quæve
 Ingeniosa novo placeant obsonia ritu .

At ubi nulla datur monstrum hoc domuisse potestas :
 Tunc quos mentha imbres , & olentia cinnama , vel quos
 Stillicidj lapsu resoluta absinthia rorant ,
 Non semel epotos , drachmæ sed ponderis , optem .
 Disce quod a parvis vulsum radicibus albet
 Zingiber , ^d aut , malus præbet quos Medica ^e , flores
 Ambrosiâ condire ^f , & parcis utere bolis

N n 2

An-

(a) *Cydonia* Græc. Ital. *Conserva di Cotogni* , *Cotognato* , e *Conserva di Cedro* . Zingiberi , ut alii legunt in *Plin.* l. 12. c. 7. Ital. *Zenzewero* .

(b) *Melimela* . Poma quædam exigua , quæ a melleo sapore Græci *Μελιμνδα* vocant : Ital. *Pomi nani* . (c) *Malus* . . *Medica* . Ita dicta est Citrus , quod ut plurimum in Mediâ viret ; ut etiam *Afryria* , & *Persica* , a regionibus , in quibus nascitur .

(c) *Offula* . Quodvis Intriti genus arcendæ nauisæ idoneum . (f) *Flores ambrosiâ condire* . Vulgò , In *Conserva di fiori d'Aranci* .

(d) *Zingiber* . Zingiber , vel Zin-

(a) Bo-

Ante dapes ; lautæque habeas promulfidis instar .

Non ita cum turbant vomitu præcordia , cumque
Intestina lues rupto se se obijce prodit .

Præcipuè si te plenis haurire Machaon

Ænariæ Fontem pateris , & viscera mandat

Profluere ; externi sedenim qui corpora circum

Funduntur Latices , & solâ aspergine terunt ,

Non aded nocuere . sinu metuenda feraci

Hæc pestem si Lerna vomat , medicamine Lernæ

Comprime , turbarum quod dira exordia velox

Frangat : & infestos , te vindice , claudat hiatus .

Ergo affixa imis sedanda rebellio venis

Tum subitò . in primis olli sint Pharmaca præsto ,

Auxiliumque ferant , qui tabidus ore cruorem

Reijcit : & creber quem vexat anhelitus : aurâ

Nec finit oppresso spirantem pectore vesci .

Nunquam etenim vitæ cautus propiora capeffet

Consilia ; infracto Languens quàm robore si tunc

Abstineat labris , nec iniquæ indulgeat undæ ;

Ilia depulsis donec jam libera nimbis ,

Pace iterum meliore , diu secura , fruuntur .

Nec te cura sagax oculo inspexisse sequestro

Prætereat , vomitûs quo tandem reddita peccet

Materies humore nocens ; si bilis amarâ

Tabe fluit , cholerae madet rejectus , adusti

Hepatis indicium faciet ; tunc hepatis ardor

Protinus argenti poterit lenizier haustu .

Non aliter , Jaxis quàm cum Vulcanus habentis

Tecta super volitat , celsasque immissus in ædes

Dat sonitum , flammisque furit ; bacchantia tantùm

Profuit effusis pressisse incendia lymphis .

Si verò absumptas , quamquam non plurima pransus

Fercula , visceribus vomat indignantibus escas ;

Styptica tunc adhibenda , quibus teterrimâ robur

Per-

Perdat , & exilio tabes multanda recedat .

Quamquam alios etiam , cum sæpe perennibus impar

Succubuit medicina malis , plerumque latentem

Expuere , & tectam fibris expellere labem

Juverit : ut motûs vi demum educta remittat .

Ac velut in medio cum fluctuat æquore pinus

Pondere victa suo , ventorum & verbera nutat ;

Tunc geminas inter furias Boreæque , Notique ,

Nullus opem cum ferre queat , sibi consulat uni

Immodicum si jactet onus , mercesque profundo

Tradat , ut instantis redimat discrimina lethi .

Nec te pertæsum duræ fastidia fortis

Debilitent ; tanti licet emeris , auctior olim

Incolumem te vita manet ; post nubila Titan

Emicat : & pacis succedunt otia bello .

Hoc quoque præmoneam , teque hoc magis omnibus

Si multum pituita tenax intenditur ; & si (horter,

Vexatum flavâ intumuit , multâque redundat

Bile jecur : dempto sic fomite flamma quiescet .

Ne tamen hoc , quod sæpe aliis conducere visum est,

Detrimenta aliis pariat majora : cavendum

Ne nimis , atque habitu plusquam patiasis iniquo

Corporis , ejectâ doleant ne viscera bile .

Tunc etenim bolis Hieræ ^a sordentior alvus

Deicienda ; juvat partes adstringere hiantes

Unguine , ventriculi laxas quod perlinat oras .

Nec vulgare putes incoctam adjungere lentem

Pulegio , menthamque thymo ; nec laude carebit ,

Qui valido hæc pariter fomenta resolvat aceto .

Quin , Cererem Baccho expediet quandoq ; madentem

(Ut

(a) *Bolis Hieræ* &c. Ital. *Pillole* cles. De hoc Scrib. Larg. num. 98. di *Jera*. Medicamenti genus ab l'esp. ubi hujusmodi nomenclaturæ ratio. Sacer , cujus vatiæ apud Medicos spe- nem affert .

(a) *Egi-*

(Ut medicos olim Ægineta ^a aptavit in usus)
 Spargere , ubi in venis perfrigidus affluat humor :
 Atque habili enervem fovisse malagmate partem .

Conflagret at quando , nimumque exuberet ætus
 Interior : velut igne liquor ferventis aheni ;
 Hyblæ tunc rubra rosæ cape germina , suavis
 Et violæ superadde , volâ tibi dextera quantum
 Excipit : & Latiis absinthia carpe viretis ,
 Et citrini drachmam contunde putaminis unam ;
 Huc rosæ paulatim folio stillata rubenti
 Det fluxisse suos , Hydromelo ^b adjuncta , liquores ;
 Expleat at tantum mihi pondus utrumque bilibræ .
 Hæc ubi miscueris , lentoque admoveris igni ,
 Concretoque diu densaveris imbre , placentiæ
 In morem extende ; hanc stomacho applicuisse dolenti
 Ni pigeat , motum poteris cohibere tumultum .

Addam multa meis documenta salubria chartis :
 Dira ubi fumiferas Cephalea ^c exerceat iras :
 Teque ruinosâ pronom vertigine passim
 Circumagat ; talem si membra affecta laborem ,
 Quoddam conjuncta , serant ; eadem tunc unguine tractim
 Perline Mastichino ; tunc & tibi tristia summæ
 Absinthij frondes , Aloëque ciboria reddant .

Ast ubi nativâ , primo quam traxit ab ortu ,
 Labe caput doleat , Stagnis absiste : nocebunt
 Sulfureo latè liquefacta bitumina fumo .
 Nec non , ex iisdem quando hæc incommoda lymphis
 Eveniant . paucis itidem Balinea diebus
 Intermissa velim ; donec compressa vaporum

Se-

(a) *Ægineta* *Æg.* Fomentum hoc Paulo Æginetæ celebri Medico adscribitur .

(b) *Hydromelo* *Æg.* Hydromelon , Ital. *Sugo di Cotogni* ; *Υδρομελον* , ut

Dioscor. *lib. 5. c. 30.* ; non verò *Υδρομελον* , hoc est Aqua multa , melle scilicet mixta . Vide *Lex. Med. V. Hydromelon* .

(c) *Cephalea* . Ital. *Dolor di testa* ,

Consule *Not. lib. 4. pag. 199. lit. l.*

(a) Cj-

Seditio: nec damna paret; dein frictio dorsum
 Discutiat, partesque luem divertat ad imas.
 Tunc epulas etiam Myropolæ munere ditet
 Sæpe Cydonites, ^a Coriandri & femina, ^b sacchar
 Quæ linit: & mansum cyathos comitetur Anisum.
 Et nucleos quandoque labris trivisse memento,
 A balano ^c qui nomen habent; & ianthina ^d liba,
 Et rhodina, ^e & quidquid medicæ consultius arti est
 Addere: Palladioque caput perfundere olivo.
 Seu quod amygdalinis expressum glandibus offert
 Nux oleo; nuper si prælo emerisset, aptum
 Hoc quoque laudarim (modò parcior usus) in aures
 Ingerere, & capiti parte hæc prodesse labanti.
 Chia ^f quoque ingratum lacrymâ Lentiscus amarâ
 Tollet onus: denso gummi dum rore coactum
 Exhibet; hoc postquam mihi dextra redegerit orbis
 In tenues, qui bina æquent glomeramine lævi
 Scriptula: & tum medio furatus lumina somno,
 Eger item quinis post cœnam glutiat horis.

Hoc etiam meminisse juvet, ne fercula claudat
 Potus: ad extremum sed tunc epidipnides ^h addam;
 Crustatæ modicum Cereris, lapidolæque Corna, ⁱ
 Mespilaque, ^k Tuberesque, ^l & Apyrina mellea ^m Sorbis

Eli-

(a) *Cydonites*. Cydonites, Ital. *Cotognato*.

(b) *Coriandri & femina* &c. Ital. *Confetti di Coriandri, e d'Anisi*.

(c) *Et nucleos... a balano* &c. Ital. *Mirabolani*, ejusque species, *Cbebulli*, *Embliti* &c. fructus prunorum exoticus, sacchar illitus, vim purgandi habens.

(d) *Ianthina*. Liba e violis confecta: vulgò *Pezzetti di viole*: ab *l'ov Viola*, & *Α'νθος* Flos.

(e) *Rhodina*. Vulgò *Pezzetti di Zucchero rosato*.

(f) *Chia quoque* &c. *Mastiche* nitidum.

(g) *Scriptula*. *Scriptula*, aliis *Scrupula*, *Scrupula*, & *Scrypula*: *Ponderis species*, vigesima quarta scilicet unciæ pars: Ital. *Uno scrupolo*. Consule *Rhemnium Fannium De Ponderibus*.

(h) *Epidipnides*. *Epidipnides*, a *Ἐπίπνον* Cœna: Epulæ, quæ in extremo prandio, vel cœnâ afferuntur.

(i) *Corna*. *Cornum*, Ital. *Corniola*, fructus Corni arboris.

(k) *Mespilaque* &c. *Mespilum*, Ital. *Nespolo*.

(l) *Tuberes*. *Tuber*, Ital. *Lazzernola*.

(m) *Apyrina*. *Apyrinum*, *Malum Punicum* dulcissimum, carens nucleis: ab

Elige ; sed nunquam vires læsura ciborum
Luxuries oneret farragine corpus inerti . (bris

Denique ubi infirmis non hæc medicamina mem-
Profuerint : nec victa mali violentia cessit ;
Prome Cucurbitulas ; & stupâ , flammâque calentes
Innocuâ , ætutum nudo superiniice tergo ;
Lumborumque tenus , qui sævit in artubus , humorem
Exagita : vacuas sic ille erumpet in auras .

Non ego (Phœbigenæ , natoque Coronide possim
Arte licèt præstare Deo) percurrere cunctas
Morborum causas , fatisque eventa sinistris ;
Aut medicâ lenire manu , potuque salubri
Evaleam . poteris tu , diva Pronœa , querelas
Sola hominum miserata ; tui si numinis aurâ
Statque , caditque Salus , perituraque tempora lucis .
Tu Vati , quæ fata regis , Lethumque securi
Exuis , & domitam furialibus Atropon armis :
Occultas age , pande vias , aditusque secundo
Da simul auspicio faciles : ubi condita vitæ
Dona foves , nostrosque latent impervia sensus ;
Pæoniis tandem , Duce te , sic eruta fundis
Mortalesque vices , humanaque damna repellent .

Durior at miseræ fors ingruit altera genti ,
Cui nunquam auxilii satis est ; nam sæpe videmus
Invalidum thalamis infomnem ducere noctem ,
Et lucem infomnem ; tunc cum fervente cerebrum
Aruit exsuccum Stagno ; cum plurima mentem
Concutinnt . vigileque acuunt infomnia curas :
Et festinatâ Mortis sub imagine turbant .

Contra autem invitos , somno , stratisque sepultos ,
In

ab α privativâ , & Πυρρὺς Nucleus . | alios humores ab affecto corpore extra-
(a) Prome Cucurbitulas &c. Cu- | hendos: Ital. Coppette, Cornetti: Cucur-
curbitulæ , notissimum instrumenti | bitulæ quidem, quod primò e cucur-
genus, quo utuntur Chirurgi ad no- | bitis fiebant. Consule Celsum. l. 2. c. 11.
(a) Stel-

In medium dormire diem , longumque supinos
 Stertere , & ignavo cernes dare membra sopori .
 Dirus uterque labor ; celerique extinguere nifu
 Serpentem , & latè bacchantem avertere labem
 Conveniet , ne sera pigrum solertia fallat ;
 Fontibus idcirco , Thermisque parumper abesto .
 Hæc te prima decent tentamina . si tamen acri
 Mente sapis , torpens , quæso , ne forte propines
 Aut Opium Baccho immixtum , Stellave Trochiscos :
 Et globulos violenta cave Cynoglossa ^b ministret ;
 Hæc etenim nocuisse suo sat novimus usu .
 Quàm bene tu refugam sedato pectore noctem
 Accipies , repetita pares ubi mitia plantis
 Balnea : vel tepido potiùs mergare lavacro !
 Blanda salutare olei Nymphæa ^c liquores
 Exstillans det habere suos : quibus utraque possis
 Temporaque , & frontem , & geminas contingere nares .
 His accedet , opem nec segniùs afferet unguen ,
 Quod pressum e gemmis , quas Populus alta profundit,
 Populeon ^d matris dixere a nomine gentes .
 Somniferas dein sæpe dapes apponere mensis
 Præstiterit ; lactuca frequens , & sessilis adsit
 Portulaca , ^e solo quæ vix se frondibus effert :
 Albaque languenti demessa papavera collo .
 Semina quorum etiam tu jure soluta , Sicano

O o Quæ

(a) *Stellave Trochiscos*. Ital. etiam *Trochisci detti di Stella* : a *Τροχίσκος* veluti parva rota . Hinc compositiones omnes medicæ , quæ formam parvæ rotæ exhibent , Trochisci dicuntur ; Latini Pastillos vocant , testis Celsus *L. 5. c. 17.*

(b) *Cynoglossa* . *Cynoglossa* , Ital. etiam *Cynoglossa* : a *Κύων* Canis , & *Γλῶσσα* Lingua . Herba enim hæc caninæ linguæ non abumilis . Vide Plin. *L. 25. c. 8.*

(c) *Olei Nymphæa Gr.* Vulgè , *Ollo di Ninfa* , & *Nenfar* : alii *Ninifer* , seu *Ninufar* : vox Atabum , ait Cl. Salmas. *De Homonym. Hylæ latine* , c. 94. : hoc est *Nili-Nymphæa* ; Herba fatis notæ virtutis .

(d) *Populeon Gr.* *Populeon* , Ital. etiam *Unguento Populeon* : Pharmacopolis , imò Rusticis ipsis notissimum . Vide Lex. Med. V. *Populeon* .

(e) *Portulaca* . *Portulaca* , Ital. *Porcellana* .

(a) M

Quæ pluit e calamo, ^a mellitâ insperge pruinâ . 1

Sed mihi qui se se pronâ dabit aure docendum;

Simplicibus vefci non hic fastidiat herbis :

Dulcia ubi omniparens medicamina pinxit : ^a & artes

Occuluit Natura suas ; jucundaque visu

Auxilia illecebris immiscuit . altiùs imâ

Illa caput de stirpe ferens , in plebe superbit

Gramineâ : plenoque nitet ditissima censu .

Nusquam tota magis , nusquam magis illa refulgit

Quàm minimis : ^b viles inter spectanda myricas ,

Dejectumque Apium , atque Hyssopi ignobile culmen .

Ergo soporiferas pubenti germine frondes

Carpe manu facili , lectoque e cespite flores ;

Quidquid & , amotos quærens accersere somnos ,

Educat excultis solers Agapetus ^c in Hortis ;

Quos alio illustres pleetro melioribus ausis

Parthenope in magnâ nuper coluere Camœnæ .

Quamquam ^d quid memori rursus mea vulnere telo

Non obducta novus refricat dolor ? ipsa levandis

Quæis modò , dum sævo perimunt præcordia luctu ,

Haud fatis herbarum Botane ^e collegit ab arvis

Eulalias ; ^f gemini quamquam nemora avia Mundi

Lu-

(a) *Medicamina pinxit &c.* Itz ex Plin. l. 20. c. 6. , ubi ait , *Naturam in- vifis herbis medicamina inferuiffe* . Et paulò post : *Pinxerat* , inquit ; *& remedia in floribus ; visuque ipfo animos in- vitaverat* , etiam delictis auxilia permis- sent .

(b) *Quàm minimis &c.* Allufum etiam ad illud ejufdem Auctoris l. 11. c. 2. , qui Naturæ subtilitatem in In- sectis demiratus , illam nusquam magis quàm in minimis totam esse , affir- mavit .

(c) *Agapetus* . Agapetus (ab A' γα- πησ Amō) Dominicus de Amato Soc. Jesu peritissimus , ætatis suæ in Colle- gio Neapolitano Pharmacopola : qui

in Suburbano Rure Capimontano (vul- gò *Capo di Monte*) Botanicos Hortos omni Herbarum medicarum gene- re refertos instauravit . Quos quidem elegantissimè descripsit in Tertio Bo- tanicorum libro P. Franciscus Sava- stianus , ejufdem Societ. , omnigenæ literaturæ laudè florentissimus .

(d) *Quamquam &c.* Quòd præ- cocci fato mortem objerit , vix in lu- cem edito Botanicorum Libro .

(e) *Botane* . Rel Herbariæ Institu- tiones (de quibus in *Nes. l. 4. p. 175. lit. b.*) sub *Botanes* veluti *Nymphæ* nomi- ne , a *Borân* Herba , poeticè exprimuntur .

(f) *Eulalias* . Eulalias , ab Aucto- ris

Lustrarit studio relegens ; rimata repostas
 Omnigenæ Telluris opes , quæ Lucifer ortum
 Ducit , & Hesperii quæ Sol subit æquora Ponti .
 Nam quid ego extincto viduam , tristemque parente
 Te loquar , herbifero Botane dilecta Poætæ ?
 Alter Apollineam * qui Pindo restituit rem ,
 Phœbeas reparans Phœbeis artibus artes ,
 Felix sorte tuâ , Vatum clarissime , felix
 Ingenio , fidibusque ; novæ tamen invida laudis
 Te rapuit Fortuna mihi : ne sera videres
 Lustra ; neque Aonias iterum veherere per oras ^b
 Pergameâ ^c insignis trabeâ , plectroque sonanti ,
 Plantarum , Fruticumque , omniſque a semine Stirpis
 Dicturus medicas operoso carmine vires .
 At neque te versæ juvere in pharmaca fruges
 Pæoniæ , aut tantis quæſitæ in vallibus herbæ .
 Occidis heu ! dextramque lyræ , lauriquæ cadentes
 Destituere comas . per te celebrata Lycei ^d
 Aula gemit : resonatque tuo non Exedra plausu .
 Sed propero quamquam fato concefferis , omnem
 Haud patitur fato virtus cessisse ; superstes
 Parte tui meliore , tuum post funera nomen
 Vivet adhuc ; tumuloque satus ceu sospite Phœnix ,
 Nesciet occidua metamque , situmque senectæ .
 Quidquid enim præcox ævi decerpſit avarâ
 Parca manu , grandi major tibi sœnore reddet

O o 2 Glo-

ris nomine ; Eulalium enim meritò illum (ab *eu* bene , & *Ααλέω* loquor) bene loquendi arte peritissimum , ac Rhetorices Professore , pluries in Surrentinis Æstatibus , & Naumachic. lib. 2. appellavit P. Giannetasius .

(a) *Apollineam* . Medicam nempe , ab Apolline Medicinæ Inventore .

(b) *Neque Aonias iterum* &c. Al-

terum enim Opus metro etiam alligatum meditabatur Auctor , *De Plantarum Virtutibus* .

(c) *Pergameâ* &c. Galeni nimirum , cujus Patria Pergamus .

(d) *Per te celebrata Lycei* &c. Theologiam quippe in Collegio Neapolitano docebat tunc , cum intempèstivo fato præreptus est .

(a) Te

Gloria : subductis tunc cum vivacius annis
 Secula vineet opus , contractaque damna rependet ,
 Tu quoque Chalcidicos non ultimus inter Olores
 Hbis ovans ; nec pigra terent oblivia Famam .
 At cineri interea Musæ dum debita solvunt
 Justa tuo : memoris non averfatus Alumni
 Obsequium , æthereo rutilis ubi clarus in ostro ,
 Excipe nunc veteris testemque , & pignus amoris .
 Te Duce Castaliis a quondam vestigia sylvis
 Intulimus si prima : novo si laurea flexu
 Ornatura comas mihi te Cultore virefcit ;
 O age , devoti tandem cape munera plestri :
 Dum desponsa tuo resonant mihi nomine ; fungat
 Hoc saltem officio : & Vatem majora merentem
 Juverit , imparibus quamquam , cecinisse Camœnis .

At quò nam veterum me grato errore viarum
 Deceptum nunc traxit amor ? quò cura recessit
 Invalidùm , nocuo quos jam torpore gravatos
 Insidiosa quies , & lecti pluma fefellit ?
 Non hæc te residem proprio velit esse periclo ,
 Quisquis es ; infido nimum ne crede cubili .
 Excute , si quis amor , fallaces excute somnos ,
 Quos vapor e penitis Terræ penetralibus , & quos
 Fumiferis pariunt graveolentia Balnea nimbis .

Sed mihi , dum cunctos morborum avertere casus
 Conor , in immensum crescet labor : aspera quando
 Et leges Eventa novas , præceptaque poscunt .
 Crederet hoc quisquam ? credat tamen : otia mollis
 Et vitæ fugienda Egris , vitandaque Siren
 Desidia . assiduis agentent hinc motibus artus ,
 Torporemque levent : segni cum membra veterno
 Penè rigent , tædetque gradum conferre . frequentes

Fle-

(a) Te Duce &c. Auctor enim ad Poeticam ab ipso informatus fuit .

(a) Pen-

Alexandriæ ad numerum citharæ , calami ve licebit
 Instituisse choros ; & apricos sæpe per agros
 Ferre pedem , & pelagi sub noctem tendere ad oras.
 At fuge quas nocuus latè vitiaverit aër

Halitibus : longè cœno loca fœta palustri ,
 Quæque gravem exhalant tetro pœdore mephitim.
 Nec turpi patière situ languescere corpus ,
 Dum caput effusâ , tardique gravedine sensus
 Obstupuere : hebetique tenax dum glutine lentor
 Crevit , & immotis hærent vestigia plantis .
 Tunc age , lentèdromi ^{PONTI} vitiosa nocentem
 Castorea ^a excutiant ; non aspernabere rutæ
 Germina , quæ cultis passim frondentia testis
 Sopitas victâ solvent torpedine mentes .

Humida dein mensas onerent haud fercula , sed quæ
 Nubiferos abigant , sedentque impune vapores .

Contemplator item Spasmo ^b contracta tenaci
 Cum riget in mediis quæ tibia mergitur undis .
 Tum fricuisse manu , rigidosque extendere nervos
 Edoceam ; & lausi , aut costi sparfisse liquenti
 Membra oleo , seu ruta dabit quod plurima , quodque
 Itala nardus amat , vel pressa myristica ^c prælo
 Spargere nux , plenisque ferunt quod balsama conchist
 Testibus & Fibri (si vera est Fama ^d) revulsis .
 Nec stillati ^e oberit , foveat si crura , Lyæi ,
 Qui tibi guttatim bis fluxerit humor ab igni .

Sed satis expertæ fractis ubi viribus Ægri

Haud

-(a) *Ponti* . . . *Castorea* &c. Medicamentum, quod ex Fibri (Ital. *Castoreo*) testibus conficitur .

(b) *Spasmo* &c. Spasmus brevis: Ital. *Il Granchio* .

-(c) *Myristica* &c. Nux myristica . Ital. *Noce moscata* .

(d) *Si vera est Fama* &c. Non abs

re: licet enim Plin. l. 8. c. 36. dixerit Fibrum sibi periculo urgente testes amputare: lib. tamen 32. c. 3. refellit hunc Vulgi errorem, ex Sextio medicinis diligentissimo .

(e) *Nec stillati* &c. Ital. *Acqua arzene*, ò sia *Acqua vite ripassata* .

(a) Ta-

Haud opis allatum est ; nocui sine caetera Stagni
 Mæoniis aperire modis ; simul hæc animo hauri.
 Cum fera conclusam validè constrinxerit alvum
 Durities : sordesque diu , strigmentaue ventris
 Inconcessi aditus , atque invia claustra morentur ;
 Alternis moneo tunc te clystere diebus
 Occlusas aperire vias : obfessaue tandem
 Purgamenta foras facili traxisse meatu .
 Obstructæ at citiùs sordentia limina sedis
 Pandet agens zytho si Malva incocta recenti
 Imbuerit postica suo medicamina succo .
 Talibus ipse etiam felicior usibus aptos
 Castillon , ^a & Nympha dabit Furnellis , ^a & imbres
 Elicient Fontana suos quoque Balnea , ^a quique
 Non uno Parvus prodit se Gurges ^a hiatu .

His ubi difficilem se se medicatibus Æger
 Præbeat : ex imâ tunc parte cathartica ^b clausas
 Glans ingesta fores , infernaue corporis intret
 Qkia ; sic alvum poteris mollire coactam :
 Duraque diffracto laxare repagula vinclo .

Nec modò te reliquas jejuno carmine Musæ
 Nescivisse sinent artes , quibus eruta pestis
 Lethiferas sequam consumpto e corpore faeces
 Extrahet , ut vitio sentina ejecta levetur .
 Quocirca , internos tempestas concita fluctus
 Si movet , exhaustâ si non dum sorde resedit ;
 Tunc positas inter mensas haurire necesse est
 Jue tibi , non gratis tritum quod conditit herbis
 Parthenium , ^c Malvæque leves , humilisque videri

An-

(a) *Castillon* &c. Enumerantur
 quatuor Balneorum Aquæ utiles alvo
 emolliendæ , nempe *Di Castiglione* , *Di*
Fornello , *Di Fontana* , & *Gurgetello* .

(b) *Cathartica clausas glans* &c.
 Ital. *La Supposta* . Pro voce Catharti-

câ , Vide *Not. lib. 5. pag. 227. lit. b.*
 (c) *Parthenium* . *Parthenium* ,
 Ital. *Mercorella* : Aliis Mercurialis her-
 ba , *Linozotis* , & *Hermupoa* : ab *E'p'e*
mu' rody , idest Mercurii Herba , cu-
 jus Inventum fuit : ita *Plin. l. 25. c. 50.*

(a)

Andrachneque, ^a & Beta ^b oleo decocta; comisque
Hispida, & incultos serpens urtica per agros.

Quam vereor ne dura isthæc, pejora ferendo
Experiare! malisque velis torquerier ante,
Quam mala tam tristi vel sæva expellere potu!
At patiens ne cede animis: namque his quoque finem
Pruna ferent peregrina; ^c suos unde olla sapes
Exprimat, ut lymphis resoluta liquaverit ignis.
Ingere dein cyathis, & prolue labra, priusquam
Excipiant fero te parca Triclinia victu.
Blandius ast eadem vellent properata palatum;
Dum super ingesto placeat rorantia Baccho
Incoquere, insperfo liniat dum polline sacchar.
Ut tamen utiliùs tergant tibi guttura, coenam
Anteveni: vacuis nec spes erit irrita votis.

Carica ^d quin etiam, terno cui semine Cnicos ^e
Virtutem intendat, ventris fastidia vincet,
Dum tumidum subducet onus, corpusque resolvet.
Sæpe tamen calido, siccoque humore redundant
Intestina; quibus non tu leniminis usquam
Tutius invenies quidquam, quam sæpius unguen
Fundere quàm partes venter descendit in imas;
Illud Cecropiæ dederit seu Palladis arbor,
Seu Thymelæa, ^f graves hyemis quæ pertulit auras,
Floræ virens reduci media inter frigora Jani.
Nec sum animi dubius morbis plerumque futurum

Auxi-

(a) *Andrachneque*. *Andrachne* Plin. *Herz. c. 20. eodem ac Portulaca*: de qua
in *Not. pag. 289. M. 0.*

(b) *Beta*. *Beta*, Ital. *Bietola*.

(c) *Pruna ferent* &c. Ita *Martini. l. 13. explicat Pruna Damascena.*

(d) *Carica*. *Carica*, Ital. *Fichi*
franchi.

(e) *Cnicos*. *Cnicos*, seu *Cnecos*,
Ital. *Cardo benedetto*, à *Zafferano Sara-*
cinesco. Vide *Plin. l. 21. c. 25., & 32.*

Dioscorid. l. 4. c. 182.. Ruell. l. 3. c. 55.
Crocum hortensem, & Carthamum
alii appellant: à *Kardaplyw*: cum vini
maximam hæbeat purgandi. Ita *Pit-*
ton Institut. Rei Herbar. Class. 12.
Sec. 3.

(f) *Thymelæa*. *Thymelæa*, Ital.
etiam *Timelæa*: quæ mense Januario
viret, & floret. Alii *Chamelæam*, *Py-*
rolschneen, *Cnefron*, & *Cneqron*
vocant apud *Plin. l. 13. c. 19.*

(a) *Sub*

Auxilio , si fusa liquem latera utraque circum,
 Et renes unguenta super , quæ condita cellis
 Butyri tibi testa diu servaverit : aut quæ
 Artificis clarant sub Agrippæ nomine ^a Famam .
 Adde salutiferis Mefues ^b quæ miscuit herbis ,
 Purpureis distincta notis ubi lecta potentes
 Fundit opes , campo emergens Cyclaminus ^c aperto.
 Nec lateant , deprompta suo quæ germine signat
 Althæa , ^d e Stagnis pelagi carpenda Britanni .
 Quam tibi , ^e dum Tamesis remeabit ad ostia victor,
 Laurigeras inter puppes , partosque triumphos ,
 Mittet ovans , juncti munus sociale Gradivi , ^f
 Binghiades ; postquam devictâ classe subactus
 Ortygium juxta litus , rupesque Pachini
 Cessit Iber , refugoque dedit sua lintea Cauro .

Quid subdam ut Cassia ^g in bolos dissecta juvabit,
 Aut Aloë ^h , liquido Sacchar quam flore rosarum
 Diluit inspergens ? alternis sæpe solemus
 Ultier his . lapidosa Chios præbebit amaro
 Resinæ fluidas Lentisci ⁱ e cortice guttas .

No-

(a) *Sub Agrippa nomine.* Gr. Vulgò ,
Unguento d' Agrippa . Ab Inventore
 Agrippæ Judæorum Regis : vel , ut alii,
 ex illustri Agripparum Romanorum
 familiâ , Medicæ Artis peritissimo .

(b) *Adde salutiferis Mefues Gr.*
 Vulgò , *Unguento di Mefue* : ab ipso
 etiam Auctore nuncupatum ; a Mefue
 scilicet aut Damasci Rege , aut certè
 e Regiâ Stripe . Vide Tiraquell. *De*
Nobiliis. c. 31 .

(c) *Cyclaminus.* Cyclaminus. Ital.
Ciclamina , dicitur *Pan di Porco* . Inter cæ-
 tera quippe , quæ Unguentum Mefue
 componunt , est Cyclaminus .

(d) *Althæa.* Althæa , Ital. etiam
Altea , dicitur *Bismalua* : a quâ Unguentum .
 Althæam in paludibus maritimis An-
 glie nasci , testatur *Ramus lib. 12. cap. 8.*

Histor. Plantar. ; meminit etiam *Plin.*
 l. 20. c. 21 .

(e) *Quam tibi , dum Gr.* Arre-
 peâ ansâ digreditur Auctor ad Victo-
 riam , quam Georgius Binghulus Angliæ
 Classis Archithalassus ab Hispaniarum
 Classe retulit anno 1718. prope Syra-
 culas , & juxta Promontorium Pachini
 vulgò *Capo Passaro* .

(f) *Juncti munus Gr.* Ex into-
 armorum fœdere inter Invictis. Cæsa-
 rem CAROLUM VI. & Angliæ REX-
 gem .

(g) *Quid subdam ut Cassia Græc.*
 Ital. *Pillole di Cassia* .

(h) *Aut Aloë Gr.* Ital. *Pillole d'*
Aloë lavato con zucchero rosato .

(i) *Resina fluidas Lentisci Gr.* Ital.
La Mastice .

(a) *Pto-*

Nota quoque orbiculis inerit, laudataque semper
 Utilitas, proprio quos vulgi nomine dicunt
 A tribus; adstrictamque trahent felicius alvum.
 Te quoque libatis oblectet floribus Arbor^a
 Persica, ubi incoctos vertere in pharmaca prunæ;
 Quos matutino dum primum fulget Eoo
 Lucifer, & reduci Solis præit axe jugales,
 Accelera expressis sumpsisse liquoribus; at ne
 Hi tibi, ne superent narthecia^b pota trientem.^c
 Nec tu fastidium^d renuas ut inutile sacchar,
 Tergendi validas cui præbeat addita vires
 Buglossus, Violæque. Apiastri^e & proderit humor,
 Pharmacopola vitro clausum dum solvit in imbres.

Talibus at quando tu non profeceris hilum:
 Fortunis tunc una tuis erit ara: tepenti
 Nempe iligna oleo steterint si labra; vel undis
 Apta superfusis meliore Hydrelæa parabis
 Consilio; instantis tutela hæc ultima casûs.

Quas tamen institutam revocato examine leges,
 Cum distenta graves insiant præcordia Venti?
 Quæque feram angustis sperata levamina rebus?
 Haud etenim Inarimes tam durum balnea raro
 Discrimen peperere: feri quod turbinis instar
 Perculit Invalidos, ac penè oppressit inermes.
 Hos ego (dum Mesuæ sequor observata Magistro
 Dogmata) præcalidam Campani^f humore trapeti,
 Et Cererem ærii madefactam aspergine mellis,

P p Im-

(a) *Floribus Arbor Persica &c. Ital. Siroppo di fior di Persico.*

(b) *Narthecia. Narthecium, Vas medicamentorum: ita dictum, quod Narthecis, id est Ferniæ lignum ad medicamenta asservanda aptissimum sit.*

(c) *Trientem. Triens, Ital. Il peso di quattro onze.*

(d) *Nec tu fastidium &c. Ital. Zucchero Boraginato, e Violato.*

(e) *Apiastri & proderit humor, Ital. Acqua di Mellisa.*

(f) *Præcalidam Campani &c. Cataplasma scilicet a Mesuæ excogitatum, a quo & nomen habet: vulgo Impiastro di Mesuæ.*

(a) Per-

Impoſuiſſe velim parti : cui ſæpe repertum
 Dulce laboranti , blandumque malagma : tumentes
 Sæpe quod in fibras iter intercluſerit hoſti .
 Par oleo virtus , oleo fragrantia nardi
 Germina , vel parvo lectum quod ſemine anifum ,
 Maſtichinusque liquor , mittuntq; abſinthia ; vel quod
 Pergameo placuiſſe Seni ^a diuturnior ad nos
 Fama refert , & Ruta ſuo dat frondea thyſo .
 Hos etiam incurſus , hæc tela inimica retundet
 Gallia ^b ; quæ Moſchum redolet : tenuiſque rubefcens
 Membranæ in ſpeciem , Priſcis non cognita Macis . ^c
 Et laudem fortaffe parem virtute meretur
 Trita Galanga ^d pari ; niſi forte binominis , una
 Atque eadem frutices inter dicenda Cyperon .
 Nec minùs arriſcent , promunt quos Cinnama , quos
 Caryophyllon amat ſuccos inſpergere præliſ ; (que
 Inventis modò clara ſuis Ars Chymica preſſos
 Extrahat , educens reſoluto e corpore florem . (vi .
 Quâ nunc deinde aliam morborum infringere vim
 Excitumque æſtu nimiùm , nimiùmque fluentem
 Sudorem evaleas facili reſtinguere dextrâ
 Præcipiam : ne membra ſuper dum proflua multus
 Labitur , enervi corpus languore fatiſcat .
 Humentem tum quippe cutem deterge ; remotis
 Balnea tunc inſiſte lymphis : & pallia lectis
 Detrahe ; diductas Zephyro perſiſte feneftras ;
 Namque frequens hinc inde leves dum commovet alas
 Aura ^e fatiſcentes relevat ſudoribus artus .

Sunt

(a) Pergameo placuiſſe Seni &c. Galeno nimirum , qui Pergami natus eſt .

(b) Gallia , quæ Moſchum &c. Ital. etiam Gallia moſcata .

(c) Macis . Macis , Ital. quoque Macis , d. Maſc : Myriſticæ nucis cortex .

Vide Bauhin. Theat. Botan. l. 11. Sec. 3.

(d) Trita Galanga . Galanga , Ital. pariter Galanga ; vel , ut alii malunt , Galgano . Confunditur quandoque ab aliquibus cum Cypero . Ita Salmat. De Homonym. Hyles Jatrica c. 118. & Bauhin. l. 1. Sec. 6.

(a) Rbo-

Sunt qui sæpe cibus uti adstringentibus, & qui
Injecto cohibere poros ceromate malunt.

Utque omnem amoveant causam, penitùsque revel-
Parciùs æstiferis alternant balnea lymphis. (lant,

Verùm, ubi vel renes calidi inclementia Stagni,
Vel jecur inflammat: calefactaque tergora squalent

Ventriculi: serpensque furit per viscera febris;

Tunc equidem tanto pressum te pondere nolim

Indulgere vadis, morbique extendere vires.

At zythi, excoctis se se cui frondibus addent

Intyba, subcristes summo libasse liquores

Mane decet, primique ortum prævertere Solis.

Tunc & Achæmeniis Unguenta salubria terris

Depropera: Rhodini ^a seu quæ cognomine gaudent;

Qualia Pæstantæ poterunt misisse Napææ,

Dum medicos didicere rosam convertere in usus.

Et Veneri ^b dilecta suas mihi Myrtea donet

Sylva comas, quibus aucta dabunt Myrothecia merces.

Sive humiles inter valles, Fontesque perennes

Tondendæ assurgant Violæ, quibus effluat unguen,

Unguen, odoratis & ianthina munera guttis.

Interni sic flamma nocens restringitur ignis.

Qui modò ni domitus tandem defæviat, ultro

Insequitor: dextri venam proscinde lacerti

Ociùs, & fuso mergatur sanguine pestis;

Vulneraque optatam pariant inflicta salutem.

Non adhibenda minor tibi tunc solertia, quando

Frigida ^c te vigiles revocent ad Balnea curæ,

Victurum nocuos inimico rore calores.

Hos ubi bacchantes, & non impune furentes

Frangere lympharum cupiat qui frigore, friget

P p 2

Plus

(a) Rhodini Gr. Unguentum Rhodiorum genera, Myrtea, & Violarù.
dinum, ut alibi, Unguento rosato.

(c) Frigida te Gr. Vulgò Bagel

(b) Et Veneri Gr. Cætera Un-
d'Acqua fresca.

(a) Fo-

Plus satis ah : iugique tremens horrore rigescit.
 Tunc erit ut calidam nux unguentaria Macim
 Præbeat ; Omphacio Foliata ^a madentia fundes.
 Tunc & Amaracinum stomacho, Staetenque, Crocumq;
 Ingere Vestinum, Cerataque condita gummi,
 Quod Lentisciferis Pityusa ^b exsudat in agris.
 Sic, ubi munierit, tuto velut aggere, corpus,
 Non Cælum inclemens olli, frigulve nocebit.

Hactenus Ægrorum media inter Balnea turbam
 Calliope Regina choro sectata Sororum est.
 At postquam, exactis lympharum munere morbis,
 Fausa salutarem tranquilla per alta regressum
 Puppibus aura dedit ; metamque impune malorum
 Incolumes tenere rates ; solvendaque Divis
 Vota ; soluturas iterum nos, Phœbe, sequamur ;
 Et patriâ reduces tecum sistamus in Aethâ.
 Hanc etiam placido partem tutabere vultu
 Pieridum, REX ALME, decus ; propensaque Vati
 Inclinet regale, precor, Clementia culmen
 Huc iterum ; mea cœpta tuis hæc omnia quando
 Auspiciis sunt plena, tuo quoque certet honori
 Ultima postremo surgit quæ pagina versu.

Illum ego, qui Stagnis tandem felicibus usus
 Jam valet ; & vivax Pylios concessa per annos
 Ducere felicitis meditatatur tempora vitæ ;
 Illum non celeri optatos remeare penates
 Remige, nec subitis impellere lintea ventis
 Horter, & Enariæ latis discedere terris.
 Namque juvat gratâ Cœli tractabilis aurâ,
 Cui nullæ immineant pluviali sidere nubes,
 Possè frui : partæque iterum indulgere quieti.
 Ergo te nemorum gelidis in vallibus umbræ

Vi-

(a) *Foliata*, Vide Not. p. 93. H. B. (b) *Pityusa*, Chios: ex Plin. l. 5. c. 32.
 (a) *Lin-*

Vitiferas inter frondes , ulmosque maritas
 Curarum expertem , captantemque otia colles
 Accipiant : tractuque hilares solentur aprico ,
 Invitant nitidis passim Fontesque , Lacusque
 Marginibus , plenisque tumens vindemia ramis ,
 Ipsi te fluctus , ipsa hæc te litora molli
 Expectant vicina sinu ; pudibunda recurfu
 Tethys ubi alterno tractim feret oscula plantis .

Te quoque finitimâ jubeam regione vagantem
 Dura caloricæ mulcere incommoda lymphæ .
 Sic bene , qui Stagnis verno tua corpora merges
 Tempore , dum Cœlo rediens patiatur amico
 Tempestas : nocuos cum non experta calores ,
 Ridet adhuc sospes : Linterni ^a accedere litus
 Puppe potes , clarum exilio , tumuloque superbum
 Scipiadæ ; victis qui postquam nomen ab Afris ,
 Æternam & domicilâ meruit Carthagine famam ;
 Hic tandem , ingrata fugiens odia aspera Romæ ,
 Hic lauros , palmasque , hic non inglorius exul
 Occuluit partos diverso ex hoste triumphos .
 Victricesque manus olim non ille colendis
 Erubuit præstare arvis ; trabeâque solutus
 Duxit , Agenoridas ut duxerat ante , juvencos
 Sub juga : Laurigero terrâ gaudente Colono .
 Hæc repetens , fallax ut deflorata senescat
 Gloria , par umbris , volucrique simillima fumo ,
 Disce ; nec humanæ rapiant fastigia fortis .

At majora ferēs rerum documenta ruentum ,

Na-

(a) *Linterni* &c. Linternum, Ital. *Torre di Patria* : Urbs litoralis inter Cumas , & Vulturni ostia , Romanorum olim Colonia ; ubi P. Scipio Africanus Major , Româ ob civium invidiam in exiliū ejectus , obiit ; ibique sepultus , hæc Epigraphæ (quam sic cita-

ram invento) ejus Tumulo apposita :
Ingrata Patria ne quidem ossa mea habes .
 Qui plura de Scipionis Villâ Linterni , de ejus Balneis , rusticisque laboribus scire velit , consulat Senec. *Epist.* 86.

(2) *Te-*

Nascentem ad Solem rapidis ubi cymbula remis
 Cumarum te sistat aquis: quã mitius æquor
 Præjacet, & molli faciles pede calcant arenas.
 Nec verò, everfas inter licet obruta moles,
 Deliciis caret ora suis. lætabere mecum
 Tecta Pherecyadum, ^a portusque intrasse propinquos.
 Hic, ubi Chalcidicæ natali ab origine gentes
 Mœnia regali posuere nitentia luxu.
 Nunc quoque desertosque locos, disiectaque ab imo
 Limina, quæ claris Atavum patuere trophæis:
 Totque ruinosis sordentia Tempia sepulcris
 Perlegisse oculis, populorum insignia quondam
 Et decora, & sedes, vel saltem ex parte, licebit.
 Collibus in mediis ^b Arces, quibus altus Apollo
 Præfuit, arcanis retegens oracula signis,
 Navita defixo poterit contingere clavo;
 Et centum lustrare aditus, atque ostia centum,
 Quã totidem pulso resonabant æthere voces;
 Antraque fatidicæ vel nunc horrenda Sybillæ:
 Et Tripodas, Thymbrae, tuos: inscriptaque latè
 Dædalæ monumenta fugæ; quæ carice passim
 Sparsa latent, dumisque rigens horrentibus abdit
 Carduus, & fentes inter paliurus acutis.

Non tamen, assertæ vigeant nisi corpore vires,
 Hæc subeunda tuo fuerint penetralia gressu;
 Spiritus, e penetris per subterranea cellis
 Qui movet, humifero explorans padore meatus,
 Membra iterum in tabem, non dum solidata, resolvet.
 Sic interposito gnavi quæ glutine fabri
 Innexæ coiere trabes per mutua; si tum

Hu-

(a) *Tecta Pherecyadum.* Cumæ
 nimirum, quas a Pherecyde Cumæo-
 rum Duce conditas arbitratur Silius
 lib. 12. -- *Regressus ad altus*

Inde Pherecyadum maros. -- Vide Ca-
 pac. 1. 2. c. 20

(b) *Collibus in mediis &c.* Patent
 hæc omnia ex lib. 6. Æneid.

(a) Tar-

Humida continuè patiantur sidera Cœli :
 Continuè effractis solventur robora vinclis .

Tende aliè ; nec longa viæ tibi tædia : perges
 Hæc prope , quâ pastas saliunt impune per herbas ,
 Insultantque solo pecudes . hîc eruta glebis
 Ossa indiscreto suberunt si lurida busto ,
 Et plantis calcanda tuis dabit obvia tellus ;
 Forsitan hæc , tumulo non agnoscenda , Superbi
 Exulis hîc quondam , Latio cogente Senatu ,
 Tarquinii ^a ~~Sors æquæ uno confudit acervo~~
 Pulveris , & fruticum plæbeo immixta arvo .

Nec formidatus , ^b populisque , avibusque sinister
 Terreat ut quondam solo vel nomine Averni
 Te Lacus ; expulsâ sedenim contage salubres
 Præbet aquas : mitique suas beat aëre ripas .
 Sic diversâ vices alternant fata : nocebunt ,
 Quæ juvere olim : dum , quæ nocere , juvabunt .
 Ut mare , turbatis quod nunc irascitur , & nunc
 Compositis iterum , placidisque infertur undis .

Hanc ego te faustis revocabo expertus ad oram
 Alitibus , si cura premat mordacior ; uno
 Æquoris obrutu discedet cura ; gravelque
 Hîc animi tandem poteris compefcere motus .
 Et licèt Inarimes inviderit Unda soporem :
 Hîc faciles repetes sedato pectore somnos .

Inde , ubi vicinos libeat tibi visere campos ,
 Elyfios ^c ne temne : vetus quos nomen inani

Or-

(a) *Tarquinii* *ſc.* Tarquiniam cognomento Superbum Regno pulſum , ac Româ Cumas exulaffe , ibique tandem obiffe , refert Petrarcha in Itinerario , & Capac. l. 2. c. 20.

(b) *Nec formidatus* *ſc.* Averni Lacus cum olim inſalubris cœli fuiſſe , factis notum . Nunc tamen , mutato rerum or-

dine , ſaluberrimi quidem aëris regio eſt , atque aded deliciis affluens .

(c) *Elyfios* *ſc.* Campos , quos Antiqui Elyfios , Indig. nunc *Mercato del Sabato* appellant . Dièti quidem *αἶθρ' ἰθῆς λυδρος* , hoc eſt a ſolutione : quod curas ſolvant . Geminos fuiſſe , teſtantur auctores ; Alii quidem in *Berwick* , *en-*
ca

Ornat adhuc titulo: vacuumque ostentat honorem:
 Umbra sui, & fluxi specimen lacrymabile secli.
 Has olim sedes, hæc litora læta, beatos
 Fortunatorum nemorum dixere recessus;
 Felices ubi clara dies, ubi largior æther
 Exciperetque animas, meritâque in parte locaret.

Nec procul hinc tenebrosa Palus, ^a atque horrida vi-
 Cæruleas depromit aquas, Acheronte refuso (su
 Turbida: festino vitanda celeusmate; namque
 Halitus, affecto qui spirat ab aëre, quid nã
 Lethifer antiquos in corpore suscitet ignes
 Rursus? ut extinctæ nuper vis fumea tædæ,
 Senferit ardentem propius si lampada, flammam
 Concipit ætutum: & radiis rediviva coruscat
 Illa novis: vincitque iterum fulgore tenebras.
 Susceptæ idcirco, cursus ne longior obfit,
 Meta viæ hæc fuerit; satis hîc considerare: fractum
 Ne labor afficiat; Cæli & mutabile ad horas
 Ingenium morbisque aditum, lethoque recludat.

Si verò afflictæ timor est contagia mentis
 Ne vitient artus: pejoraque damna facebant;
 Non ego laxandis, curisque, animisque negarim
 Opportuna iterum Zephyro dare vela ferenti.
 Ora tamen suspecta, cito libanda phaselo

Vix

ca Thebas, ut inquit Lycophron: quorum etiam meminjt Virg. Georg. 1. Alibi, de quibus hæc forma. Loca aded delictis referta, ut Poëtis fabulandi ansam dederint, sedem illis Beatorum esse; quò scilicet Piorum Animæ a Lacu, qui nunc *Maris morte* dicitur, Charonte Ductore, transmeabant. Quod quidem ex eo natum, quòd cum cadavera in Civitatibus tumulari Leges non haberent, transferebant in Campos, quos Elyfios vocabant. Et nunc quoque videre licet loculamenta quædam vitæ

sanctorum Urnis servãdis accommodata.
 (a) *Nec procul hinc tenebrosa Palus &c.* Acheron, Palus Acherusia dicta est, inter Cumas, & Misenum. De qua Strabo l. c. Plin. l. 3. c. 5. Virg. l. 6., & Silius l. 12. Indig. *Logo della Coluccio*. Confunditur quandoque ab Auditoribus cum Lacu Averno. Utrunque aditum ad Inferos patere fabulati sunt Poëtæ. Consulatur *Caspac. l. 2. c. 24.*, & *La Guida de' Fortissimi*, pag. 142.

(a) *Davo*

Vix tibi ; sed somno nusquam tua lumina credes ;
 Capta quies ne forte , poros dum laxat hiantes ,
 Rursus agat nocuum patefacta per ostia virus ,
 Spirat ab ancipiti corrupta quod aëre Tellus .
 Sic præcepta meis servantem tradita dictis ,
 Te vocet Iliacis lituo memorandus , & armis
 Dardaniæ Tubicen Classis :^a quique Hæctora circum
 Victor in Argolicas acuebat prælia turmas ;
 Et super impositum tumulo remumque , tubamque
 Montrabat , speculâ surgens Misenus ab altâ .

Grandia sed quando cupias vestigia luxûs ,
 Et veterum novisse operum ; Mirabilis hîc te
 Hærentem Piscina^b acie defiget in unâ .
 Illa quidem artificis documentum insigne laboris
 Durat adhuc , superatque ævi fata invida ; vinci
 Nescia ; & Agrippâ vivax auctore renidet .
 E geminis Boream valvis , Austrumque tepentem
 Respicit ; hæc partes poteris descendere in imas ,
 Quâ bis viceno per apertum limen utrinque
 Ducit iter declive gradu . circum undique celsâ
 Distinctus præcellit apex testudine ; pilis
 Alta quaterdenis latè fulcitur , & quæ :
 Quæ tibi quadrato surgentes ordine perstant ,
 Quæque decussatim summo tolluntur in auras

Qq Ver-

(a) *Dardania Tubicen Classis &c.* Misenus nempe Enææ Tubicen: a quo ibi sepulto, Locus ille *Capo di Miseno* appellatur; illustre Tyrrheni maris Promontorium: olim Cæli clementiâ, Villarum nobilitate, antiquatum rerum monumentis celebratissimum: summorum Imperatorum consuetudine, Piscinis, Portu Romanæ Classis, admirabili ædificiorum mole insignitum.

(b) *Piscina &c.* De Piscinâ hæc, quæ vulgò *Mirabile* dicitur, audiarur Capac. 2. 2. c. 21.; *Opus regium*, inquit, *conservata*

stone pilis 48. innitâ; quæ quatuor ordinibus quaternario numero distributa, symmetricam quinquepartitam per elegantem longitudinem efficiunt. Longa passus CCL., lata CLX.. Lateritia structura, partibus æquæ divisa, portu vectorio vestitis, ut aqua resisteret. Per scalas lapideas ex duobus lateribus graduum 40. in eam descendebant. Pavimentum summâ industriâ confectum, adhuc aquas retinet. Lucullus opus arbitrati sunt; Agrippa tribus: ut aquas (in Miseno quippe Idem celebrem Portum perfecerat) Classi consuleret.

(a) Ser-

Vertice: stagnantum felix munimen aquarum.

Parte aliâ servire olim quæ rura Latinis
 Deliciis potuere, situ squalentia turpi,
 Et filicum cernes, densisque obducta salicti
 Frondibus; & properi specimen lacrymabere secli.
 Nec sua sub vastis posset Vivaria fulcis
 Noscere, Cæsareas fugiens Servilius ^a iras:
 Speluncaſque ^b Cavis fossas, quarum altera semper
 Exciperet Soles, admitteret altera nunquam.
 Vos etiam, Domini ^c casusque, & fata secutas,
 Conterit insultans, & vomere durus Arator
 Findit agens, claris olim penetralibus, Ædes,
 Asia certatim, & Piratica bella sonantes,
 Et triplices Magni, victo Mithridate, Triumphos.

At pateat tamen ante tuis quàm semita plantis,
 Percipe quæ moneam. sensim hanc, & lenè terendam
 Carpe viam: ne lassâ iterum tua membra fatiscant.
 Festinum, sed lentâ velim. præfulgeat ortu
 Sol priùs; inde domo te proripe: roscidus æther
 Cæsariem primo madidam ne spargat Eoo.
 Hæc fortasse aliis ridenda pericula, cautum,
 Ac memorem te jure volunt; ne damna resumant
 In tua conversas Clotho, Lachelisque sagittas.

Non

(a) *Servilius Gr.* Ad Acherusiam fuit Villa P. Servilii Variæ, qui Ifauricus dictus est, ab Ifauro, minoris Asiæ regione, ab ipso captâ, debellatis Piratis, cum Consulatum gereret, Anno ab Urbe conditâ 677.; *Dives* per Antonomasiam appellatus. Vide Senec. *Epist.* 55., ubi de Villâ hæc fuit. A Tiberio Cæsare deinde exagitatus, ejus crudelitatem fugiens, in hanc se recepit, atque in ipsâ consenuit.

(b) *Speluncaſque Gr.* Recenset Se-

nec. loc. cit. *Spelunca sunt*, inquit, *dua magni Operis, lato atrio paræ, munuscula: quarum altera Solem non recipit, altera usque in Occidentem tenet.*

(c) *Vos etiam, Domini Gr.* De Villis Pompeji Magni, C. Cæsaris, & Marii in Bajanâ Regione, Senec. *Epist.* 51. *Imposuerunt*, inquit, *summæ jugis montium: ut scias, non Villas esse, sed Castra . . . Videbatur hoc magis militare, ex edito speculâri latè, longèque subjacta.*

(a) Ca-

Non ego Castrenses Marii, ^a vel Cæsaris ^b Hortos,
Pisonumque Lares: ^c non, quos Mammæa ^d colebat,
Regificos patiar te nescivisse penates.

Ipsa etiam, obtutum vel nunc fugientia, latè
Strata solo (miserum!) vix Lucullana ^e revives
Tecta; videbatur cœtu quæ mollis Amorum,
Et Charitum stipata choro struxisse Voluptas.

At quamquam immerito jaceant nunc obruta Fato
Illa: tamen Fati nunquam violentia, nunquam
Tot varia annorum series per tempora, Cœli
Turbavit placidos mutato sidere mores.

Dum licet hinc trivisse dies, hinc signa repulsi
Si qua mali suberunt, penitus delenda; suasque
Exerere Inarimes poterunt Hydreuinata vires.

Ne tamen Herculeos post hinc appellere Baulos ^f
Displiceat. scopulos inter memoranda requires
(Nomina nunc tantum) famæ monumenta vetusta.
Namque tuas nunc usque sonant vel diruta laudes
Saxa: tuum celebrant, Hortensi, ^g nomen & undæ.

Qq 2 Et

(a) *Castrenses Marii* &c. Refert Villam hanc magnificentissimam in Miseno, præter Plin. l. 1. c. 6., Plutarchus in *Vita Marii*. Quam emptam primò afferit a Cornelia septuaginta millibus sestertium cum dimidio: deinde quingentis millibus, & bis centum a Lucullo. Huc Marius septies Consul senio confectus successit. Hortos Castrenses appellat Auctor: in his enim Marius Topitaria ad morem Castrorum distinxerat. Illa Eulalius lib. 3. *Botanic.* elegantissimè describit.

(b) *Cæsaris Hortos* &c. De his Senec. loc. cit.; Additque Capac. l. 2. c. 23. Statuam ibi repertam cum hæc Epigraphæ - *Gen. C. Jul. Cæs.*

(c) *Pisonumque Lares* &c. De Villa Pisonum Bajis mentio apud Tacit. *Annal.* l. 15. & in hæc maturandam esse Neronis cædem, Conjuratos, renu-

ente tamen Pisonem, decrevisse testatur.

(d) *Non, quos Mammæa* &c. Julium Mammææ Matri Alexædrum Severum Imperatorem Ædificia illustra possidisse, & Stagna in Bajino, scribit Lampridius: ut in illam pietatem ostenderet.

(e) *Vix Lucullana* &c. Celebrem Luculli Villam in Miseno describit Capac. l. 2. c. 21.. Suet. in *Tiber.* c. 73., & Tac. *Annal.* lib. 6. afferunt in hæc obisse Tiberium.

(f) *Baulos* &c. Bault, Ital. etiam *Bault*: inter Misenum, & Bajas:

- - - *convulsa Boalia Baulos*
Nunciat hæc atas - inquit Symmachus, & Boalia quidem, quasi Caula Bounis a Bobus Geryonis, quos huc Hercules adduxit; hinc Sil. l. 2. *Herculeos* vocavit Baulos.

(g) *Saxa: tuum celebrant, Hortensi* &c. Memorandæ in hoc litore fuere
Q. Hor-

Et meminisse volunt doctæ præconia linguæ,
 Ausonidum toties inter subsellia Patrum
 Dum vel jura dares: fremeret vel Curia plausu.
 Te quoque, crudelis * monstrantem vulnera Nati,
 Hic utero extinctam lacero celantque, premuntque,
 Agrippina, tuo fatalia litora busto.

Ast age, quæsitæ si quando cura salutis
 Sollicitat: tractuque sedet meliore vagari;
 Grata Dicarchæis invitent jugera pratis;
 Hæc pete; nec desit quæ te festiva sequatur
 Turba frequens: tecumque horas, tecum otia fallat.
 Alliciat geniale solum, mollique tepentes
 Temperie, & sudo surgentes æthere Soles.
 Te nemora, &, pleno quæ culta exuberat anno,
 Fertilitas, luxuque vocet Pomona perenni.
 Maternâ nam sive suos ex arbore fœtus,
 Dulcia adoptivis pariat seu munera ramis;
 Hic tempestivo, partuque hic præcoce semper
 Laxat Terra sinus; & dum se læta recentem
 Induit in florem, plantis matura sub iisdem
 Dat facili legisse manu sua poma Colono.

Huc tibi si celeri libeat divertere cursu:
 Hic duxisse moras: non te cursusque, moræque
 Pœniteat, patrioque diu caruisse recessu.
 Nam tua te validis annisque, & viribus auctum
 Testa domo excipient; longâque ætate senectam
 In feros cernent extendere posse Nepotes.

Pinguia sed vacuus cum dein mirabere culti
 Dona soli: rigidos jamdudum experta ligones

Nym-

Q. Hortensii celeberrimi Oratoris Pisci-
 næ; ex quo Tritonem, & beatum
 Piscinarium appellabat Cicero lib. 1.
 ad Attic. Epist. 14., & Varro lib. 3. c. 17.
 De Re rusticâ.

(a) Te quoque, crudelis &c. Cele-

bres etiam Banli ob necem Agrippinæ
 Neronis Matris hic Filii jussu perem-
 ptæ, & tumularæ. Recole Tacit. *Annal.*
l. 14...Locus Nostrat. *Il Sepolcro d' Agrip-
 pina* dicitur. Capac. lib. 2. c. 22.

(a) Nym-

Nympharum, ^a & jactis Neptunia Temp^b per agros
 Ruderibus latè videas tumulata . nec umbras
 Discutit hìc antiqua Pharos ^c , quæ fideris instar
 Noctivaga in tutas direxit lintea ripas .
 Lucrino^d appositas quis , claustra ingentia , Moles
 Indicet : & laceris olim gratissima velis
 Ostia ? quò Cluvii ^e concessit adulta Viretis
 Flora ? vel illa , tuis crevit quæ , Lentule ^e , fundis?
 Ah ne quære ; frui satis est si possit inani
 Nomine , mortales optet dum forte Viator
 Inspexisse vices . Et te quoque , Sylla , ^f Quiritum
 Pessime , posthabitis fama est hic Fascibus , Urbis
 Dictatorem , olim curas , atque Orbis habenas
 Deposuisse ; tuis ultro felicia votis
 Tempora pollicitum , post tot funesta tuorum
 Excidia , & saturem civili sanguine Tibrim .
 Demens , qui pœnas vel Cœlo vindice vellet
 Effugere , & tardos in crimina credere Divos !

Tu modò tot veteres , tot circum labilis ævi
 Reliquias , oculo lustras dum singula , gressum

Com-

(a) *Nympharum* &c. Nympharum Templum Puteolis sub Domitiano commemorat Philostratus in Vita Apollonii lib. 8. , albo lapide constructum, & vaticiniis celebre .
 (b) *Neptunia Tempia* &c. Nunc etiam Indigenis *Il Tempio di Nettuno*. Hujus ruinae extant adhuc . Meminit Cic. *Academ. Quas. 4.* ; & Applan. *l. 5. De Bello Civil.* narrat hic Cæsarem Augustum contra Antonium pugnaturum Neptuno Tutelari litavisse , porrectis e Prætoris navis extis in mare . Constat Capac. *l. 2. c. 20.*
 (c) *Antiqua Pharos* . In Portu Puteolano Pharam fuisse , Turrim scilicet ad prælucendum noctu , notat Plin. *lib. 36. c. 12.* ubi enim multi *Potneofara* , alii *Ostia* , alii *Puteolis* legunt : prætertim Editio Lugdunensis 1561. apud Jo-

Frellonium ; idem sentit Cap. *l. 2. c. 24.*
 (d) *Lucrino* &c. Claustra Lucrini (nunc *Logo di Lirolo*) fuere in hoc Portu Julio (de quo Virg. *2. Georg.*) Moles , quibus Tyrrenum a Lucrino sive Augustus , sive Agrippa vel secluse , ut Plin. *l. 36. c. 15.* : vel in illum immisit , ut Suet. *in Aug. c. 16.* . Verius utrumque : & immisum moderare influens : & seclusum nimis intumescens .
 (e) *Quò Cluvii* &c. Hortos Cluvii (de quibus Cic. *ad Attic. l. 14. Ep. 18.*) & Lentulii Romanorum Civium describit idem Capac. loc. cit.
 (f) *Et te quoque , Sylla* &c. L. Sylla (qui post sexcentas Rom. Civium cædes , *Feltis* nomen assumpsit : ut Plin. *l. 7. c. 4.*) teste Plutarco in ejus Vita , cum Dictaturæ se abdicasset , privatus Puteolis concessit : ubi Phthiriaû correptus occubuit .
 (a) *Alpi-*

Comprime; erunt vel longa moræ dispendia tanti.
 Aspice quâ curvis ^a latum patet æquor aratris,
 Ut se se extendat Circo spectanda capaci
 Area: quæ Caveis olim par una Latinis,
 Romulei emicuit plausu celebrata Senatûs.
 Armeniæ ^b potuit quæ dignam Rege coronam,
 Æternum & tanto sub Spectatore mereri
 Nomen; agonales, oleo dum sparsa, palæstras
 Non semel exercet: ludisque operata Juvonus
 Amphitheatrali celebrat spectacula pompâ.
 Clara tot a Pugilum palmis: sibi sanguine magnum
 Qui fuso peperere decus; sed clarior inde ^c
 Imperio quoddam sæva tuo te monstra prementem
 Sensit ovans mediâ, JANUARI victor, arenâ;
 Objectumque Feris & quæ te vidit, inermes
 Vidit & ante tuos positâ feritate Leones
 Procubuisse pedes, molli vestigia linguâ
 Lambere, & attonitos circùm prosternere rictus.
 Nec te prisca quidem relegendem exordia rerum,
 Hic Labyrintho ^d confusa errore viarum
 Limina: non cæcis ambagibus antra morentur.

Fle-

(a) *Aspice quâ curvis &c.* Puteolis ad D. Jacobi, Amphitheatrum ovatâ formâ cernitur: quod Aream habet lōgitudinis pedum CLXXII., & latitudinis LXXXVIII.: vulgò *Il Girone*. Amphitheatrum hoc olim nec Romano ipsi de magnificentiâ concessit. Adfuere hic sæpe numero Romani Senatores spectaculis; in *De Architectura* lib. 43. & 44. tradit, occasione ex Amphitheatro Puteolano arreptâ, spectandi leges proditisse; cum Augusti Decreto Loca sessionum distributa Senatoribus, Legatis, Prætoribus, cæterisque secundum suas classes.

(b) *Armenia potuit &c.* Tyridentem Armeniæ Regem Spectaculis Amphitheatri Puteolani exceptum a Nerone,

refert ex Dion. in *Neron*. Capac. loc. cit. (c) *Sed clarior inde &c.* In hoc Amphitheatro D. JANUARIUM Præfulem, ac Martyrem invictissimum cum Sociis objectum Feris, illæsum inde evasisse, illis ad ejus pedes procumbentibus, ac vestigia lambentibus, satis abunde notum.

(d) *Hic Labyrinthos &c.* Multa Amphitheatrum hoc habet circùm camerato opere ædificia: & quædam subteranea, tam implexâ ostiorum ambage, ut non immeritò Antonius Sanfelicius Patritius Neapolitanus, in suo *De Campania Situ* Opusculo Labyrinthum appellaverit; a quo, absque duce, vel circumducto funiculo exitus negetur.

(2) *Sta-*

Flecte viam; sterilique horret quâ litus ab algâ,
 Visere ne pigeat studiis loca culta Minervæ,^a
 Auctori celebrata suo; quod sæpe reversum
 Jurgia post clamosa Fori, post grata Clientum
 Obsequia, insanumque sophos, Facundia magnis
 Incumbentem ausis, tractantemque ardua, Tulli,
 Te vocat; auspiciis & quod melioribus usa,
 Te Duce, jam spretis Academia cessit Athenis.

At legere actutum caveas Itachesia Baji^b
 Litora; tranquillo quamvis lunata recessu
 Acta; salutarî quondam placidissima portu
 Digna coli, Statio sed nunc tantum apta carinis.
 Pestifero sedenim gravior qui gurgite fusus
 Spirat odor, morbis facilem dabit ille recursum:
 Et stimulos iterum fatis cessantibus addet.
 Ergo iter haud Triviæ,^c Veneri^d non sacra retardent
 Tempia; nec incultis latitans Cyllenius^e aris.
 Lævum Nauta petat: lævum tibi verberet æquor
 Remus; aprica iterum repetentem rura Dicarchi
 Sulfureo te Phlegra^f sinu, mitisque sereno

Aura

(a) *Studiis loca culta Minerva* &c. M. Tullii Ciceronis Villam indicat ab Averno Lacu (nunc Lago di Tripergola) Puteolos versus. Videatur Plin. lib. 31. c. 2. Academiam illam vocavit Cicero, ab Atheniensî Academia fatiſ celebri: ex quâ Platonis Discipuli Academicorum nomen sortiti. In hæc Tullius Libros, Academicarum Quæſtionum idcirco dictos, composuit. Post Ciceronis obitum, possidente illam Ancistio Vetere, ibidem calidi Fontes erupere, perquam salubres oculis: celebrati carmine Lauream Tullii, qui fuit e Liberris ejus; ut videre licet apud eundem Plinium loco cit.

lius l. 8.

- - - ardens

Ora Giganteo sedes Itachesia Baji. Deliciarum olim sedes: maligni nunc cæli regio.

(c) *Ergo iter haud Trivia* &c. Dianæ Templum in Bajano, ex Capac. l. 2. c. 24.

(d) *Veneri non sacra* &c. De hoc Veneris Templo locutus est Mart. lib. 11. Epig. 31.

(e) *non inculto Tulliano Cyllenius aris.* Mercurii Templum ibidem, cujus adhuc ruinae. Indigen. II Truſtlo appellant.

(f) *Phlegra* &c. Noſtratibus *La Solfatarâ* in Agro Pateolano; Forum etiam Vulcani dicta est: Campus (ut Strabo lib. 5. relatâ a Capac. lib. 2. c.

(b) *Itachesia Baji Litora.* Ital. *Bajia*: a Bajo, seu Bajâ, ut Strabo l. 5, Ulyſſis comite ibi sepulto. hinc Si-

Aura die impellat ; tumidis nec flamma caminis
Terreat , aut nitro , sparsive bitumine campi,
Et circum effuso candentes sulfure colles.
Alter ab *Ænariâ* non est redeuntibus ær ,
Ora salutifero nec lætior altera tractu .

Vidi equidem, multisque animo non excidit annis,
Insignem formâ Juvenem , quem sanguine clarum
Patricio , titulisque Atavum , generosa crearat
Parthenope , gentile solum ; sed acerba Parentum
Gaudia *pudenti* *Sors* intercidit in ævo .
Nam quater exactum lustris labentibus orbem ,
Immatura quidem , postquam compleverat ætas ;
Indecores subito visi pallefcere vultus ,
Florentesque genæ ; dum se furtiva per artus
Insinuat tractim , serpitque per intima tabes .
Non illum Inarime letho subducit ; inertes
Culpat Aquas , Thermasque , & inertes culpat Arenas .
Dum tamen attentâ Chiron parat arte levamen
Occultis adhibere malis ; pete fumida , dixit ,
Arva , Giganteam vel nunc testantia cladem ,
Vulcanique Forum : & lethalem averte ruinam .
Paruit ille ; brevique novis se viribus auctum
Sensit : & antiquo redivivam flore Juventam .
Namque ut Fossilium medicatos ore vapores
Ebibit : extemplo quæ corpore testa latebat ,
Et clam se infudit media inter Balnea virtus ,

Ex-

24.) circum undique inclusus supercilis ignitis , quæ passim tamquam e caminis incendium magno cum fremitu expirant. Leucogæi montes ab albedine sulfuris etiam appellati . In hoc loco devisi ab Hercule Læstrygones Gigantibus non absimiles , locum Fabulæ dederunt : hoc scilicet in campo prostratos Gigantes Jovis fulmine , cum bellum Superis movissent ; atque hinc Sulfur in illas oras immisissum . Ec Phlogæa quidem a *φλογεν* Ardere. Planus quidem locus est , & ovatum veluti Theatrum ostentans. MCCXLVI. pedamejus longitudo , latitudo verò mille , & amplius . Sulfure , Alumine , Chalcantho , Nitro , Sale Ammoniaco , Chalcite , aliisque id genus redundat . Meminere Philostratus , Petronius , Silius , Claudianus , Plinius , Allique .

(a) U

Excita profiluit: tabemque operosa repressit.

Est etiam hinc animi quædam novisse voluptas
 Ingenio Natura ferax ut polleat: utque,
 Una licet, vario prodat se plurima foetu.
 Namque ibi Chalcantho stant circumfusa frequenti
 Rura: fuit mixto Chalcitis Alumine: candet
 Hinc Ammoniaco passim sale perlita multo:
 Et sua non lento profert medicamine Tellus
 Dona: metalliferas aperit ditissima venas.

Atque equidem indigenas ni jam permensa liquo-
 Inarime in patrio legeret sua carbala ponto: (ros
 Votiferæque meas suspenderet arboris lauros:
 Me novus hinc alias fortasse tulisset in oras
 Ardor, ut Argillas, a pretiosaque Marmora terre
 Scrutatus canerem, Gemmasque, & foeta Metallis
 Jugera; quoque modo succis stagnantibus uber
 Cresceret in glebas humor; Gummi que lateret
 Terrarum in medio, pretiumque accenderet arvis.
 Hæc majore tamen cogor tractanda cothurno
 Præterisse. dabunt at si pia Numina tristes
 Et rerum calcare vices, & temnere Parcas:
 Forfan & Afræum, nec tunc novus advena, collem
 Ingrediar, sanctumque nemus; nexisque secundâ
 Fronde comis, mihi Cirrha novos decurret in haustus;
 Tunc iterum occultos ausus pervadere fines,
 Secreti per operta soli, terræque meatus,
 Abditaque immissum ducam per viscera Phœbum.

At mihi si versis hoc in contraria fatis
 Invideat Fortuna decus; meque aspera nolite

R r Marc

(a) Ut Argillas &c. Proponit hic Auctor (ut in Not. lib. 4. pag. 174. lit. a.) præconceptionem a se Opus De Fossilibus, quatuor distinctum libris; in quorum primo agendam de Argillis, earumque virtutibus: In secundo de Lapideis præsertim marmoreis, ac pretiosis: In tertio de Metallis: In quarto de Gummi, seu Succis, qui in Terris sua coalescunt.

(a) Eglem.

Hanc iterum facili laurum prensare Camœnâ ;
 Ille sibi arripiat , cultu ferat ille feraci ,
 Quem , mea dum spatiis puerum propioribus ætas
 Insequitur , primo raptum delegit ab ortu
 Phœbus ; inaccessam Musis & deserat Æglen :^a
 Et veteres Pindi Lodoix^b instauret amores .
 Ille cothurnati vestigia clara Maronis
 Et premat , & nostram cursu sibi lampada poscat .
 Inque novum veniat deductum Fossile carmen ,
 Et venâ meliore fluat : cum sorde repulsâ
 Callaico poterit certare illustrius auro .

Hic tibi , Zuziade ,^c dum tendit ad ardua victor ,
 Ponè sequendus erit ; non hoc monstrante subactum
 Te pigeat vertisse solum , terramque sub inam
 Pierio arcanas ferro explorare fodinas .

Quot tibi laurigeris hæc una ligonibus olim
 Fossa recludet opes ! meritis quot germina fertis
 Culta dabit ! Clarios demum quibus inter alumnos
 Ibis io , gentile ferens ad sidera nomen !

Extremos tamen ante mihi Pimplea receptus
 Quam canat , Invalidos non hic sub fine tuendos
 Deseruisse velim . susceptas perface partes
 Tu quoque , nutantis cui credita cura salutis .
 Eradenda mali penitis elementa medullis ,
 Ne labem erumpant iterum ; neque corpora noxæ
 Vel tenui patuisse finas intuta ; sagacem
 Pars fugiat non ulla aciem . cutis , extima quamvis ,

Ex-

(a) *Æglen. Ægle, Ital. Pizzosalcone,*
 (ut in *Not. lib. 1. pag. 14. lit. b.*) ubi Do-
 mus Probationis Soc. Jesu ; quam *In-
 accessam Musis* appellat , quod ibi Tiro-
 nes, interdicto quocumque Studiorum
 exercitio , ad pietatem unice incum-
 bant .

(b) *Lodoix Gr.* Intellige P. Domi-

nicum de Ludovico Soc. Jesu olim in
 Collegio Neapolitano Philosophiæ Pro-
 fessore , atque optimè de Poësi meri-
 tum : Moderatorem nunc ejusdem
 Neapolitanæ Domus Probationis .

(c) *Zuziade.* Franciscus de Zu-
 zis Soc. Jesu Humaniorum literarum
 Professor in Neapolitano Collegio .

(a) Vi-

Exploranda : olli ne quidquam forte decoris
 Detractum , Hydrei si quando exhorruit undis
 Durior : & dextram tactu nimis aspera lædit ;
 Lenæos oleo Latices tunc funde : manusque
 Sedula continuò madefactos perfricet artus ,
 Ante diem rapidis quàm cursibus efferat Æthon
 Cuncta sed hæc peragas ut blandiùs, arte cavendum,
 Plurima ne moneas : Ægrum præcepta fatigent
 Ne tua : commotas & iure insurgat in iras .
 Quin , ubi contractæ prospexeris horrida frontis
 Nubila , tristitiæ pulsâ fac nubè recedat
 Causa : serenatæ redeant sua gaudia menti .

Ut tamen Inarimes quicumque recedit ab oris
 Tutum carpat iter , securaque litora tangat :
 Ne grave sit comitem vel te quandoque viarum
 Addere ; sic Prochyten versùs cum flamina ducent,
 Te Prochyte , lætis & te Vivaria ^a ripis
 Detineant . aliò si cursum vertere fas est ,
 Mantoi sedes tunc vel lustranda Lycei , ^b
 Vel scopulis Euplœa suis , vel proxima Nefis :
 Concinit Aëtiaci ^c quam dum Pastoris arundo ,
 Multa solum fugiens Italæ levat aura Camœnæ .

Et tibi Tyrrenæ ^d placeant turrata Minervæ
 Culmina , Monticole , ^e morbisque inimica Neranis , ^e
 Vel montana Casis , ^e vel colles inter , & umbras
 Pantagathe , ^e Lacharisque , ^e & quas Constantius olim

R r 2 In-

(a) Vivaria . Vide Not. l. 5. pag. 259. lll.a.

(b) Mantoi sedes &c. Vulgò La Scuola di Virgilio: in Continenti, Euplœam contra , de quâ in Not. l. 1. pag. 16. lll.g.

(c) Concinit Aëtiaci &c. Laudata quippe Nefis ab Aëtio Sannazario in suis Eclogis; atque iterum in Arcadiâ, quam Italo carmine celebravit.

(d) Et tibi Tyrrenæ &c. Consule

Not. lll.v. pag. 17. lll.d.

(e) Monticolo &c. Hæc nomina excepitavit marce suo P. Constantius Dicitur tunc Soc. totumque signis teculi sui Poëta; qui, ut Vicos Patriæ celebres redderet, vocibus ad possim factis insignivit; ut patet lib. 1. tom Pæoniæ: Idcirco dicitur hic inferatse Sylvas patrias lauro, & Phæbo dicasse. Monticole igitur Indigen. Monticibus Neranis. Nerano; quâ a Tiberio Nesome di-

Inferuit lauro sylvas, Phœboque dicavit.

At mecum Euboicis currat qui cœrula lembis:
Nuper & Ænarix Thermis, & Hydreumate læsum
Paulatim ut reparet sub aprico sidere robur;
Non hic Theffalicis, non hic Phœacibus agris,
Hesperidumve Hortis blandæ Colomelidis^a oras,
Arvaque posthabeat: plenâ hinc quâ fertilis alvo
Planiciem Pomona, atque hinc Thetis explicat undas:
Et Surrentinis blanditur collibus æquor.
Hic mihi dulce moras traxisse: habitataque Musis
Litora, Parthenio Musas præeunte, licebit
Incolere, & doctas revocare ad tecta Sorores.
Et licet extincti exuvias, ^b desitæque Vatis
Terra aliis premat ossa plagis: ubi mixta ligustris
Caltha super Cineres, fortunatamque favillam
Lilia nascuntur violis; tamen hanc quoque sedem
Pompa decet: tumulum viduo dum litore inanem
Hoc ego constituam voti reus: hunc ego lauris,
Quas sibi, sylvestrem Pimplæ populatus honorem,
Mœsui, infernam supplex; astrisque receptam
His animam officiis, hoc munere prosequar Urnam.
Dum tacito interea laxantur fræna dolori,
Tentandum dare iusta chely. melioribus unquam
Haud litat inferiis: aliter non Cirrha parentat
Quàm gemitu, & rauci confuso murmure plectri.

Huc

dictam putat Capac. l. 2. c. 13.: *Casta*, Indig. *Casta*: *Pantagathe*, Indig. *Santagata*: *Lacharia*, vulgò *L'Acquaro*.

(a) *Colomelidis* &c. *Colomelis*, Nostrat. *La Cucumella*: Villa in Surrentino, ubi Domicilium Soc. Jesu Patribus. *Colomelidis* Nymphæ nomine celebrat passim in suis Operibus Nicolaus Parthenius Giannettasius ejusdem Soc. qui feriatas a Mathæos prælectionibus, huc se quotannis ad Poëtesos studia referebat, Hinc non abs re

Parthenius ipse in Surrentinis *Ætactibus* Dittichon recenset a quodam Poëta præ Parthenici cubiculi foribus apertuon, ad ejusdem poëtica opera alludens hoc pacto

Hic locus est Musis, & Phæbo cognitus: ex quo

Artem Piscator, Navita, Miles habet.

(b) *Et hœc entusii* &c. *Massus* enim ad Delubrum, diem suum objicere apoplexiâ percussus, ibique sepultus est.

(a) *Nano*

Huc numeris affueta cohors, fecundus Olorum
 Quam Genitor Sebethus alit: vitata cupressu
 Conveniat: citharamque novis singultibus aptet.
 Nam, quater emenso^a sua per vestigia Cœlo,
 Dum referet se se rursum qui volvitur annus,
 Altera, Septembres quæ post mihi nascitur Idus,
 Dura dies aderit, memori quæ semper acerrâ,
 Semper honore meo celebrabitur: aspera quando
 Semper Olympiaci,^b renovabit funera Cycni.
 Ergo agite, & quales laniatum corpore flentes
 Orphea, Pangaas miseris clamoribus arces
 Implevere Deæ, querulas hic promite voces,
 O Socii, geminentque pios lugubria questus,
 Carmina, sed tristes inter mœstissima fletus
 Carmina nunc iteranda; neget quis carmina Vati,
 Quo Duce^c Mæoniis patuerunt Martia Divis
 Castra: Medusæam tractavit & ægida Pallas:
 Et tandem a bello meruit Bellona vocari?
 Hoc monstrante, suâ felix Piscator in Adâ
 Retia tendit aquis. sub tanto Nauta Magistro
 Tutiùs Euboico jam nunc de litore solvit,
 Auroramque petit. validis hoc classibus æquor
 Cingimus: & mediis hoc Præceptore parantur
 Bella fretis: Nereoque furens dat jura Gradivus.
 Nec Latiis^d quisquam Phœbeo percitus œstro
 In-

(a) Nam, quater emenso &c. Quartus enim annus erat ab obitu P. Giannettasii, cum hæc Auctor ederet, anno nimirum 1719. Fato quippe ille cessit 18. Kalend. Octob. 1715.

(b) Olympiaci. Vide Not. lib. 4. pag. 175. lit. a.

(c) Quo Duce &c. Giannettasii Opera describuntur: Bellica nempe, Hælentica, Piscatoris, Nautica, & Naumachica.

(d) Nec Latiis quisquam &c. Subducis rationibus errorum, nonnisi hæcenus e Latinis Poëtis tot numero edidisse carmina, quot unus edidit Parchenius. In Bellicis nimirum 11455: In Hælentis 8675: In Piscatoris 11544 In Nauticis 7958: In Naumachicis 1790.: quibus adde Saberident posthumam, in qua 8118. numerantur: quæ omnia in unum collecta, consistant 41160.

Insonuit plectris tantùm: non alter ab illo
 Auxit Apollineas, versu numerosior, artes.
 Debita sed nostro postquam suspiria luctu
 Parthenii Cineres, lacrymasque hausere favillæ;
 Tolle sepulcrali funestam germine taxum:
 Et lauro crines, & floribus insere laurum
 Lætior, O teneris primùm mihi cognite lustris,
 Thespiadum dignate choro: quem sanguine natum
 Patricio, Heroum nutrix Capuanide Siren
 Gente tulit, clarum factura nepotibus omen.
 Et quoniam sacras Torquati ^b accessimus *Ædes*,
 Formosamque cavæ resonant Chlorindida rupes:
 Te juvet hîc Italas octonis versibus aptas
 Increpuisse tubas; erit hæc poscentibus *Ægris*
 Gravior, & Stagno medicina salubrior ipso.
 Hoc bene promerui, tunc cum subiisse penates
 Te prior Aonios docui; vocalia mecum
 Fila manu tenerâ dum tangis: & ardua Pindi
 Per juga Castalios potuisti impellere currus.
 Hic mihi (quodcumque hoc) tanti moliminis Auctor,
 Hortatorque operis; per quem toto Orbe locatis
 Primus ego in Thermis admisi e Phocide Musas;
 Primus aquas, *Ægris*que tuam subeuntibus oram
 Ausonio victor potui præscribere plectro,
 Inarime, medicas (si qua est ea gloria) leges.
 Ultima sed vigili nunc me præcepta ferentem
 Excipiat memor aure, imbres quicumque secundos
 Sensit: & incolumis patrium contingere limen
 Evaluit, rapidisque moras innectere fatis.

Hunc

(a) *Capuanide Siren* &c. D. Franciscum Capuanum, Patricium Neapolitanum, qui fuit olim in humanioribus disciplinis Auctoris Auditor.

(b) *Et quoniam Sacras Torquati* &c. Surrentum nimirum Torquati Tassii Natale solum: ut vulgè apud Nebrates.

(a) *Quip-*

Hunc ego (post partam namque hæc te prima salu-
Cura decet) jubeam Divis, ubicumque licebit, (tem
Cœlitibus grates, & dona rependere templis:
Thuraque votivas adolere effusa per aras.

Dein mihi ne nimiùm reparatis credere tentet
Viribus, & dubiæ, se se committere sorti.

Quot reduci siquidem fallax fiducia morbo
Perdidit incautos, quot spes infida fefellit!

Quique olim adversis vel tempestatibus acti
Securam medio convenerunt æquore puppim,
Proh quantum in portu passi discrimen! in ipso
Namque vado instabiles pelagi sensere tumultus;
Et fuit insanis pellacia durior undis.

Ipsa quidem (comperta loquor) licèt utilis *Ægro*,
Integrat antiquum vitæ dum lymphæ tenorem,
Parte aliquâ medicina nocet; nam sæpe caloris
(Inarimes quo Stagna flagrant) dum plurima fervet
Vis, habitum quandoque, & corporis intima lædit.

Quod nisi tu prudens certes cavisse, periculum
Tum prope, fatali ferient te turbine fluctus.

Scimus ut *Ænariâ* plures qui penè relietâ
Indulsiſſe volunt epulis, nec parciùs uti
Muneribus, *Lenæ*, tuis: discrimine fractum
Hinc alio, exortis caput objectasse procellis.
Immodici sedenim quem non violentiæ *Stagni*,
Non morbi læsere, domestica perdidit inter
Prandia luxuries; atque hinc amor ipse parentum
Sæpe novercali nocuit crudelior irâ.

Maternisque perit soboles extincta frequenter
Blanditiis, dirum quæ tuta evâlerat hostem.
Hannibal ut quondam, quem nullius ira *Gradivi*
Perculit, *OEnotriæ* quem non potuere phalanges,
Non *Trebiæ*, *Cannæ*que simul, *Trasymenus*, & *Alpes*
Frangere, deliciis tandem *Campania* fregit.

Quip-

Quippe ubi non cyathis, ^a dapibus non ebria parçit
 Turba, novo accensi tunc debile fomitis æstu
 Incaluitque jecur, tumidumque incendia sensit.
 Nec mora, collectis non parcâ nuper ab escâ
 Viribus, haud ulla tum sustinet ardor habenas:
 Perque cutem lymphatus abit, nec se capit intus.
 Tunc & Erysipelas ^b & membra infestat; & ora:
 Excitoque tumens deturpat sanguine vultus.
 Quale solet Colubri fufum per viscera morsu
 Serpere, & occulto delabi tramite virus;
 At gelida infecit postquam præcordia tabo,
 Profilit, atque oculis, frontique, atque unguibus hæret.
 Id metuens, doctis medicam qui calleat attem
 Præmonitis adhibendus erit. sic denique rebus
 Prospicies: vitamque diu tutabere sospes.
 Consiliis namque ille suis tibi plurima solers
 Præcipiet, quæ pota juvent, quæ vesca salutem,
 Atque habiles foveant deterfo in corpore vires.
 Hæc ego, Chalcidicis Siren quâ præsidet oris,
 Hæc super Ænariæ Thermis, Stagnisque canebam
 Præoniis: postquam Tauruni ^c ad mœnia Thraces
 Perculit: & Latias iterum ^d mordere catenas
 Edocuit CÆSAR; Nomadum dum sanguine turget
 Hinc Savus, hinc Aquilis plaudit victricibus Ister;
 Dum domitâ CAROLUS tandem feritate, subactis
 Jura Getis potuit, pacisque imponere leges.

(a) *Quippe ubi non cyathis &c.* Consulatur Baccius l. 3. c. 6., ubi fassè de hujusmodi Eventis.

(b) *Erysipelas &c.* Erysipelas, Ital. *Risipola*: Tumor præter naturam, non aërè descendens, sed in cute consistens: a bilioso sanguine abortus: colore pallido in rubrum vergente.

(c) *Tauruni &c.* Taurunum, Ital. *Belgradò*: Pannoniæ inferioris Urbis munitissima: Austriacis armis Duce Eugenio Sabaudò capta Anno 1717.

(d) *Et Latias iterum &c.* Anno quippe 1716. fusi primò Turcæ fuerant in Campis Acuminci, captâ Themetiâ, vulgò *Temesvar*.

F I N I S.

I N D E X I.

R E R U M,

Qua praecipue adnotanda in hoc Opere: quarum difficiliore
per Paginarum numerum designata, percipientur in
Notationibus, ad quas Lectorem veluti manu
ducent Literulae Versibus apposita.

A.

A Bacetus *Enariae* Fons. *Pag. 7.*
Abortus; Hoc, & aliud triobigenus Vide *In Indico III.*
Abyssus Aquarum apud Veteres. *p. 139.*
Acberon; Hunc, & alia loca pernitentia ad Topographiam Neapolitanam Vide *In Indico IV.*
Aëris Promontorium in *Enaria*. *p. 170.*
Enaria cur dicta. *p. 3.*
Æsculapius, & Aquæ eidem factæ. Vide *V. Aqua.*
Æs Cyprium, & unde dictum. *p. 6.*
Alaricus ubi fato cesserit: ejusdem Theauri ubi conditi. *p. 49.*
Albula. *p. 133.*
B. ALOYSIUS GONZAGA, ejusdemque Invocatio. *p. 226.*
Aloysius de Annâ Soc. Jesu, ejusque in Poësi Stylus commendatus. *p. 145.*
Altilia. *p. 52.*
Alumen. *p. 6.*
Alumina. Vide *Fossilia.*
Amaror unde in Aquis. Vide *Sapor.*
Amphitheatrum Puteolanum, ejusque laudes. *p. 310.*
Amfandus. Vide *V. Aqua.*
Andreas Baccius, ejusdemque Elogium. *p. 252.*
Antigenes. Vide *Franciscus Frigimerika.*
Antimachus. Vide *Simeon Copsyctus.*
Antlia in Thermis. *p. 87.*
Aphronitron. *p. 22.*
Apodyretica in Thermis. *p. 86.*
Apollo Thermites. *p. 69.*
Appron. *p. 23.*
Aqua, quæ super Cælos. *p. 2. In Not. III.* Unde ejus virtus. *ibid.* Aqua Thermopylarum Herculi Sacra. *p. 68.* Cutilia Saturno; Veronesis Cybela. *p. 30.* Cluſina *Æscular-*

pio: Avenionensis Senarum Nymphis Juturnæ in Latia. *p. 71.* Aqua Appia a quo dicta: unde, & quando Romanis inſtituta. *p. 95.* *Et. 76.* Martia quæ, & a quo habeat nomen. *p. 88.* Aqua cur hæc citius, feribis illa caleat. Vide *Color.* Natura sua sine colore. Vide *Color.* Sine sapore. *p. 137.* Ejus origo. *p. 137.* *Et seqq.* Marina qui naturaliter dulcescat. *p. 140.* Quæ etiam Arte. *p. 142.* *Et seqq.* Per quem ad Centrum Cælas adducta. *p. 143.* Quo tempore, & quo pacto examinandæ Aquarum qualitates. *p. 150.* *Et seqq.* Aqua Ladæa in Carthâ. *p. 148.* Neufola in Dacia Vigiſis, Latæa in Saxonia. *p. 135.* Sanguinea, Rubra mentem lædens, & Vinosa. Vide *Fons.* Amfanti qualis. *p. 156.* Pientia fastida. *p. 157.* Bejana Camphoram redolens, Methones odorata. *p. 158.* Egesta e Tetremotu, & ab Incendio. *p. 246.* E frondibus Arborum proveniens. *p. 247.* *Enaria* aliâ translata cujus virtutis sit. *p. 270.* Nili aſſervata in Theſauris Regum Babylonis. *p. 272.* Aquila, Romanorum Signa, Unguentis perſuſa. Vide *Unguentaria.* Aquisgranum unde dictum; Hanc, & alias Urbes ab Aquis danominatas Vide *V. Urbes.* Arenæ miræ Virtutis in *Enaria*. *p. 24.* Arenæ medicæ ejusdem. Vide *In Ind. II.* Armenis. Vide *Fossilia.* Ars exſtillandi unde primùm per Fabulam. *p. 154.* Arx *Enaria* invidiæ. Vide *Inarime.* Asphaleis. Vide *Fossilia.* Aternus Flumen. *p. 167.*

Ss

Atlan-

Atlantia Insula . p. 73.
 Atria in Thermis . p. 90.
 Atriola ibidem . p. 81.
 Aucupia diversū generis . p. 47. & seq.
 Auditor, & ea quæ ad eum pertinent .
 p. 114, 116., 167., 168., 169.,
 249., & 313.
 Averna unde dicta, & unde nigrantia.
 p. 134, & 135.
 Avernus Lacus in Campaniâ. Vide
 V. Lacus.
 Aula in Thermis . p. 89.

B.

B Alinea quæ, & unde dicta . p. 9.
In Not. It. a.

Balnea Ænaris quot. p. 9. Eorum nomi-
 na, Situs, Qualitates, Virtutes,
 & Usus Vide *In Indice II.*

Balnea naturalibus utendi origo unde,
 & quibus tribuenda . p. 66. &
 seqq.

Balnea calida quare dicta Herculana.
 p. 67. Qui primi accepserunt, p.
 72. Eorum aliquæ, ut Davidæ, in
 Palæstinâ, Græcorum . p. 72. & A-
 tiantis Insulis . p. 73. Primus usus
 apud Romanos . p. 74., & seqq. In
 morem Græcorum Romæ quæ pri-
 mid extracta . p. 75., & 76. Quando,
 & a quo in usum medicinæ conver-
 sa . p. 76. Hæc tantum primis seculis
 fuisse pro Medicinâ Romanis .
 It. Frigidâ lavari quando, & a quo
 institutum . p. 86.

Balnea, & Aquæ ad illa apta diversarum
 Regionum . p. 57., *vsq. ad p. 62.*
 deinde . p. 67. 68. 70. 71. 104. *vsq. ad*
p. 107.

Balnea Medica arte parata, scilicet
 Discortientia, Adstringentia, Re-
 laxantia, Refrigerantia, Humectan-
 tia, Sticcantia, Anodina, Corroborantia,
 E succis Herbarum, Oleo,
 Vino, & Lacte . p. 96. Ex Austero, De-
 fruto, Hydrolæo, & Sanguine hu-
 mano . p. 97.

Balnea, quo Animi, Corporisque pa-
 ratu subeunda; pro casusque acris
 conditione, ac modo vi vendi . p. 227.,
 & seqq. Servanda tempora, quibus
 illis utamur, & quæ cavenda . p. 232.,
 & seqq. Non utendum sine necessi-

tate . p. 235. Quæ horâ subeunda . ib.,
 & p. 236. Quæ modestâ, habitu cor-
 poris, ac pietate . ib. Quæ cautione.
 ib., & p. 238. Quæ munditiæ culta ef-
 se debeant . ib. Quo calore ferven-
 tia . p. 239. Quæ diligentia preparanda.
 ib., & p. 240. Quo positu corporis in
 his morandum: & Defectus animi,
 qui solent inibi accidere, qui ca-
 vendi . ib. Quæ temperantia ibidem
 necessaria . p. 242. Vulnere, & ul-
 cera in his qui curanda . ib. Semel se-
 lecta non commutanda . ib. Quantum
 temporis in his infumendum, pro
 conditione Balnearum, Morborum,
 ac Personarum, consiliis Medicorum
 statuendum . p. 241., & seqq. Iteran-
 da sequenti, ubi primo anno non fue-
 rint utilia . p. 245., & 246. Mæserius
 colloqui ad saltandum tempus in his.
 p. 246., & seqq. Quid agendum Egro-
 stasim ac e Balneo egrossus est . p. 236.
 Qui Victus, Somnus, Vide V. *Vitæ*,
 & *Somnus*. Quibus exercitiis vacan-
 dum, & a quibus abstinendum . p.
 264., & seqq. Quibus Eventis, seu
 Symptomatis Egri, quandoque in
 Balneis succumbant, eorumque re-
 media . p. 279., & seqq. Quid agen-
 dum Convalescenti post usum Bal-
 nearum . p. 300., & seqq., & p. 314.,
 & seqq.

Balnea privata olim Romæ quot. *In*
Not. p. 76. It. b. Quot, & quales gra-
 tuitè datæ Pop. Romano a M. Agrip-
 pâ. *In Not. p. 77. It. c.* Penites quæ,
 a quo inventæ, & quo luxu contra-
 ctæ . p. 78., *in Not. It. b. c.*

Balnearor quâ diligentia curare debent
 Balnea . p. 238., & seqq.

Bauciades . p. 52.

BENEDICTI Eminenti. Cardinalis
 Pamphili Elogium . p. 143., & seqq.

Benjamin Græcus S. Jesu ad edendam
 Carmen *De Pœnitentiâ* Juvitatus . p.
 48. *In Not. It. d.*

Berecynthia, ejusque documenta Au-
 ctori circa Calorem in Aquis per Fa-
 bulam commenta . p. 227., & seqq.
 Botanæ . p. 10.

C.

C Admia . p. 6.
 CÆSAR Hovalis Hispani Mar-
 chio,

chio, ejusdemque Elogium . p. 259, & 260.
 C. Cæsaris Villa . Vide *Indic. IV.*
 C. Martii Villa . Vide *Indic. IV.*
 Cajetanus de Argento , ejusdemque Elogium . p. 91.
 Caldaria in Thermis. *In Not. p. 84. lit. c.*
 Calor unde in Aquis Ænariæ fabulosè . p. 117. De eodem in Aquis generatim opinio veterum Philosophorum , aliorumque Anonymorum . p. 119. Atomitarum . p. 120. Gratiani, Renati Des Cartes . p. 122. , & 123. Grifonii . *ibid.* , & in *Not. lit. e. Bergerii . p. 124. , & 125.* Verior sententia exponitur . p. 126. , & *segg.* Unde major, vel minor calor in Aquis . p. 128. Unde Aquæ citius altæ , aliæ tardius caleant . p. 129.
 Carolus de Franchis, eidemque adhortatio ad sequendam Auctoris sententiam . p. 136.
 Carolus VIII. Gallia Rex toto penè Neapolitano Regno potitus . p. 53.
 Cavæ in Thermis . p. 85.
 Cavernula pestifera prope Lacum Anianû , vulgè *Grotta del Cavo* . p. 105.
 Centum Cellæ a quo conditæ . p. 143. *In Not. lit. b.*
 Cercopes . p. 3.
 Ceroma in Thermis . p. 92.
 Chabura . Vide *Fons.*
 Chalcanthon . p. 6.
 Chalcantias . Vide *Fossilia.*
 Chalcitis . p. 148.
 Chalcis)
 Chalybe) Vide *Fossilia.*
 Chryseis)
 Circus in Thermis . p. 79.
 Claudius Fovetius, ejusdemque *Novum Systema Aquarum* . p. 253.
 Color unde in Aquis Ænariæ fabulosè . p. 118. Nullus a naturâ in Aquis: & variè de eo Opiniones . p. 129. , & *segg.* Generatim Primi colores a Lucæ , & quo pacto . p. 130. , & *segg.* Unde Medii colores . p. 132. , & *segg.* Unde tamen Color in Aquis, & unde diversitas . p. 133. , & *segg.*
 Comitia pro eligendo Supremo Moderatore ab Affectis Religiosarum Familiarum per jocum habita in Ænariâ, ad fallendum festivè tempus . p. 254. , & *segg.*

Commotia Nympha . p. 70.
 Conisterium in Thermis . p. 92.
 Constantia Havala , ejusdemque Elogium . p. 52. , & *segg.*
 Constantinus M. Cæsar Balneum humano sanguine parandum respuit . p. 97.
 Constantius Pulcharellius Socii Jesu Massa Delubrum Carminibus celebrans . p. 315.
 Coricæum in Thermis. *In not. p. 90. lit. d.*
 Cremata in Ænariâ . p. 44.
 Crypto-Poricus in Thermis . p. 85.
 Cutilia . Vide *Aqua.*
 Cyane . Vide *Fons.*
 Cybele , & Aqua eidem Sacra . Vide *Aqua.*

D
 Ædalus Thermarum Structor . p. 69.
 Defectus animi in Balneo . Vid. *Balnea.*
 Diætæ in Thermis . p. 89.
 Diapasma *ibid.* . p. 92.
 DEIPARA VIRGO , ejusdemque Imploratio . p. 55. , & 56.
 Discus in Thermis . p. 81.
 Dominicus de Ludovici Soc. Jesu ad resumenda Poësis studia impulsus . p. 114.

E.

E
 Eduardus Brovus , ejusque *Relatio Itinerum per Europam* . p. 257. *In Not. lit. a.*
 Elæothesium in Thermis . p. 92.
 ELISABETHA MARIA Wolfemputelia Serenissima Imperatrix, & Regina, Carolina Balnea petens . p. 108. , & *segg.*
 Ephebeum in Thermis . p. 90.
 Epopeus Mons Ænariæ . p. 6. , & 7.
 Equites Balnei, vulgè *Cavaleri del Bagno* . *In Carmine Prodomo* . p. 5.
 Euboicum mare , & unde dictum . p. 4. *In Not. lit. a.*
 Eventa in Balneis, eorumque remedia . Vide *Balnea* : & quæ sequuntur per interperantiam victus post curationem . p. 319. , & 320.
 Eumelis . p. 12.
 Euripi in Thermis . p. 103.
 Eutaxia . p. 254.
 Exdra . *ibid.* . p. 79.

I N D E X L

Experimentum ad dignoscendas qualitates Aquarum quo tempore, & modo faciendam. Vide *Aqua*.

F.

- F**erdinandus Consalvus . p. 53.
 Filtratio Aquarum . p. 171.
 Flumina Lusitanie celebriora, ac medicâ virtute prædita. *In Carm. Prædr.* p. 4., & a tergo.
 Follis Ludus. Vide *Indic. Descript.*
 Fontes culti ut Numina . p. 70. Diti sacri. *ib.*, & p. 61. & 147. Eorû miracula. p. 70. Calidi, & Medici in Lusitaniâ. p. 250., & 251. Fons æternus, ejusque usus in Rom. Sacrificiis. p. 71. Aponi. p. 133. Joppes in Palestinâ sanguineus. p. 134. Ruber in Æthiopiâ, qui potus mentem lædit. *ib.* Infans apud Troglodytas . p. 147. Vino suens in Insulâ Andro . p. 149. Cyanes in Sicilia, ejusdemq; Meramorphosis. p. 157. Chaburæ odorifer, & unde, in Mesopotaniâ . p. 158. Flamifer in Poloniâ . p. 247., & 248. Fatidicus Mutinæ. p. 248., & 249.
 Fomenta . p. 25.
 Fossilia Nympharum nominibus poeticè expressa. p. 177., & seqq.
 Franciscus Blondellus, ejusque *Descriptio De Thermis Aquigrani.* p. 253.
S. FRANCISCUS DE BORGIA, ejusdemque Invocatio . p. 165.
 Franciscus Capuanus, ejusque erga Poësin studium . p. 318.
 Franciscus Eulalius Savastanus Soc. Jesu, ejusdemque mors desicta . p. 175., & 290., & seqq.
 Franciscus Grimaldus Soc. Jesu, ejusdemque Opinio de Coloribus . p. 132.
 Franciscus Frigimelica sub Antigenæ personâ Metallicorum Balnearum arte paratorum Inventor . p. 98., & seqq.
S. FRANCISCUS XAVERIUS, ejusque Invocatio . p. 164., & 165.
 Franciscus de Zuzis Soc. Jesu, eisdemque adhorratio . p. 314.
 Fridericus Rex, ejusdemque Insignia in Ænariâ defensa . p. 53.
 Frigidaria in Thermis. *In Not. p. 84. ll. c.*

G.

- G**elas Sicilia Fluvius . p. 157.
 Georgius Binghlius, ejusdemque Victoria ad Pachynum . p. 296.
 Gigantæ Rupes in Ænariâ . p. 44.
 Glans Cathartica . p. 294.
 Gleba Armenia . p. 6.
 Guttus in Thermis . p. 92.
 Gymnasia ibidem . p. 94.

H.

- H**Alcedonii dies . p. 47., et *In Not. lit. c.*
 Halter in Thermis . p. 81.
 Hannibal Marthesius, ejusque Opera Italo merito conscripta . p. 161., & 162.
 Harpastum in Thermis . p. 82.
 Havala familia quare præsit Arci Æonariæ . p. 54.
 Hemicycli ibidem . p. 84., et 91.
 Herbarum Elogium . p. 290.
 Hercules an primus Balnearum Inventor . p. 67.
 Hippodromon in Thermis . p. 95.
 Humothermon . p. 69.
 Horti Botanici Capimontani ab Dominico de Amato Soc. Jesu peritissimo Pharmacopolâ restaurati, & ab Eulalio Botan. 3. commendati . p. 290.
 Horti Cluvii, & Lentuli. *Vid. Ind. IV.*
 Hyale . p. 39.
 Hydrargyron . p. 101.
 Hydrargyris. Vide *Fossilia*.
 Hydrea . p. 27.
 Hydreumata . p. 74.
 Hydria in Thermis . p. 92.
 Hydrochous . p. 85.
 Hypæthra in Thermis . p. 95.
 Hypocausta unde dicta. *In not. p. 8. lit. c.*
 Hypocausta Ænariæ. Vide *Indic. II.*

I.

- S**JANUARIUS Mar. Inclytus in Amphitheatro Puteolano Fetus objectus, & illæsus . p. 310.
S. IGNATIUS DE LOJOLA, ejusdemque Invocatio . p. 116.
 Iorime, ejusdem Situs, Nomina, Conditores, Incobæ, Ambicis, & Fertilitas, præsertim Vini . p. 3., & seqq., & p. 46.

I N D E X I.

Et seqq. Fossilia. p. 6. Balnea, Hypocaufta, Arenæ quot. p. 9. Amantitas. p. 45. *Et seqq.* Quare olim Prochyta unita, & deinde ab illâ separata. p. 19. *Et seqq.* Loca Venationibus, Aucupis, & Piscationibus apta. Vide *in Indic. Descript.* Atz adhuc invidiæ. p. 51. *Et seqq.* Eminentia in Aquarum virtute supra cæteras Regiones. p. 104. Quibus tantum Balneis affurgat, & quare. p. 107. Eiusdem votum pro excipiendâ Strenuissimâ Imperatrice. p. 110. Gloria singularis a duobus Rom. Pontificibus servata, nempe INNOC. XII. p. 110. *Et seqq.* & INNOC. XIII. p. 110. *Et seqq.* Qui honor perpetuè illi dabitur. p. 112. *Et seqq.* Unde Calor in Aquis ejusdem. p. 128. *Et in not. lib. 4.* Specimen Aquæ coloratæ præbens. p. 136. Saporum. p. 149. Quare ut Nympha cæteris omnibus præsit in Insulâ. p. 171.

Innicus Havalis, ejusdemque Elogium. p. 53.

INNOCENTIUS XII. P. M. santrati redditus Aquis Ænarie Romæ phaselo quàm citissimè advehit. Vide *Ind. Descript.*

Insula Fortunatæ. p. 247.

B. JOANNES FRANCISCUS DE REGIS, ejusdemque Invocatio. p. 278.

JOANNES V. Serenissimus Lusitanæ Rex, ac sanctum pro Eodem omen. p. 45. Eiusdemque patroclonium requisitum (præter ea quæ dicta sunt in Literis nuncupatoriis, & Carmine Prodrumo) p. 163, 164, 225, 226, 277, 278. *Et seqq.*

Jo: Baptista Balbus in Neapolitano Archigymnasio Professor. p. 245.

Jo: Baptista de Benedictis Soc. Jesu, ejusque Philosophia commendata. p. 113.

Jo: Baptista Botri Soc. Jesu, eidemque Invikamentum, ut Fontinalium suorum Musas deducat ad INNOC. XIII. recuperatam Ænarie Balneis valetudinem celebrandam. p. 132.

Jo: Baptista Humellius, ejusque Luccubrationes. p. 252.

Jo: Benedictus Grumdelius, ejusque *Scrutinium Medicum, Physicum, Chy-*

Jo: Christophorus Strausius, ejusque *Therma Carolina.* p. 253.

Jo: Floyerius, ejusdemque Opera. *ibid.*

Jo: Gratianus, ejusque *Evanescentium Patavinarum.* p. 252. *in Not. lib. 4.*

Jo: Jovianus Pontanus, ejusdemque Carmina, & Villa in Ænarîâ. p. 37.

Jo: Paschalis, ejusdemque *Tractatus De Thermis Borbovici.* p. 253. *in Not. lib. 4.*

JOSEPHUS Serenif. Brasiliæ Princeps ad Operis coronidem commemoratus. *In Carm. Prodr. p. 7. a terg. & 8.*

Julia Mammæ Villa. Vide *Ind. IV.*

Julius Jâsolinus. Vide *Podalirius.*

Juturna, ejusque Fons. Vide *Fons.*

L.

L Aconica, & unde dicta. p. 8.

Lacus in Ænarîâ Aucupis celebratus. p. 49. Cutiliæ Saturno sacer. p. 70. Asiaticus in Campaniâ. p. 207. Asphaltites. p. 256. Pallicorum in Sicilia. p. 157. Avernus in Campaniâ. p. 196. *Et seqq.* Mirabiles in Lusitaniâ. p. 250. *et seqq.*

Laurus enata ad Virgiliî sepulcrum. p. 15.

Leges servandæ in Balneis. Vide *Regula.*

Leucogee. Vide *Fossilia.*

Ligoris vallis in Ænarîâ. p. 48.

Lothentum in Thermis. p. 92.

L. Sylla cum se Dictatoris abdicasset, Puteolis moritur. p. 309.

Luculli Villa. Vide *Indic. IV.*

Ludi Lampadici habiti Neapoli. p. 13. *et seqq.*

Lusitani a quo dicti. *In Carm. Prodr. p. 2.*

Lux quo pacto causa Colorati. Vide *Color.*

Lyncestis finius, cujus Aqua eboto reddit. p. 249.

M.

M Agnes. p. 6.

Magnesia. Vide *Fossilia.*

Mar. Agrippa primus Thermas in Urbe construit. Vide *Therma.*

M. Tull. Ciceronis Villa, Academid.

I N D E X L

dicta. Vide *Indic. IV.*
MARIANNA Serenif. Lufitanæ Regina, cujus tutelæ se Auctor commendat. In *Carm. Prodr.* p. 8. a *terg.*
Marontis Saxa in Ænariâ. p. 8.
Medici quando, & a quo Romam accersiti. p. 76. Qui consulendi. p. 244., et 245. Quâ constantiâ mederi debeant. p. 246. Quâ prudentiâ. p. 315.
Meditrina. p. 265.
Michael Angelus Cardinalis de Comitibus, qui deinde P. M. sub **INNOC. XIII.** nomine, Ænariæ Balneis fanitati redditus. p. 110., & *segg.*
Michael Mondegajus Soc. Jesu, ejusdemque Elogium. p. 122., in *Not. lit. a.*, & *segg.*
Militaria in Thermis. p. 84.
Mify. p. 148.
Myrmecum Scopuli in Ænariâ. p. 8.

N.

Najades Aufoniæ an Balnearum Calidarum Inventrices. p. 66.
Narcissus in Fonte a se ipso deceptus. p. 130.
Natatio in Thermis. p. 88. in *Not. lit. b. c.*
Nazarius Caro, ejusdemque mors deplorata. p. 244.
Neapolis, & a quo fundata. p. 13.
Nehemias Greivius, ejusque *Trahitatus De Sale Catbartico.* p. 253.
Nerine. Vide *Fossilia.*
Neufola. Vide *Aqua.*
Nicolaus Cirillus in Neapolitano Lyceo Professor. p. 245.
Nicolaus Parthenius Giannettasius Soc. Jesu, ejusdemque Elogium. p. 175., in *Not. lit. a.*, & p. 316., & *segg.* Eidem justa poetice perfoluta. *ib.*
Nicolaus Vallerius, ejusdemque *Tensamina Physico-Chymica circa Aquas Thermales.* p. 253.
Nilli in Thermis. p. 87.
Nitrum. p. 6.
Numicius, ejusdemque *Aqua sacra Antiquis.* p. 111.
Nymphæa. p. 68.
Nympharum Lares in Ænariâ. p. 7.

O.

Objurgatio Luxus Roman. p. 93., & 159.

Oceanus Aquarum Origo. p. 140.
Ochra fossilis. p. 6.
Ochra Flumen. p. 135.
Ochre Nympha. Vide *Fossilia.*
Odor unde in Aquis Ænariæ. p. 138.
Teter generatim unde. p. 155., & 156.. Suavis. p. 160. Sparfus in Balneis, & a quibus. p. 159.
Ops Mater. p. 31.

P.

Pean quod Carminis genus. p. 35.
Paganica in Thermis. p. 82.
Palæstræ ibid. p. 79.
Pallicorum Lacus. Vide *Lacus.*
Pallas an Balnearum Inventrix. p. 66.
Parthenope. p. 4., & p. 12.
Pelagia, & unde dicta. p. 158.
Pelves in Thermis. p. 92.
Peristyla, seu Peristylia in Thermis. p. 80.
Petrus Alvarus Capralis Brasiliam detegens. In *Carm. Prodr.* p. 8.
Pharmaceutria. Vide *Ind. Descrip.*
Pientia. Vide *Aqua.*
Pindarus, ejusque opinio de Calore in Aquis Ænariæ. In *Not. p. 128. lit. a.*
Pila in Thermis. p. 82.
Piscatio qualis, & ubi. p. 50., & 51.
Pisonum Villa. Vide *Ind. IV.*
Pitheculæ, & unde. p. 3.
Pityulæ. p. 300.
Platæa in Thermis. p. 82.
Planetæ cœlestes septem, septem Metallorum generibus per Chymicos respondententes. p. 99., & *segg.*
Platanones in Thermis qui, & unde. p. 95.
Podalirius, hoc est Julius Jafolinus, ejusdemque Genitrix, Patria, & Professio. p. 166., & *segg.*
Pompeji M. Villa. Vide *Indic. IV.*
Porticus in Thermis. p. 88.
Prochyte ut Nympha Venatricis habitus. p. 16., & *segg.* Quare Phasianis abundet. p. 20.
Pronœa, ejusdemque Imploratio. p. 288.
P. Scipio Africanus Linterni degens, ejusque ibidem Villa. p. 301.
P. Servilii Villa. Vide *Indic. IV.*
Pyrites. p. 6.

Q.

Q Hortensii Villa. Vide *Indic. IV.*
Re-

I N D E X I

R.

Regna aliqua, Provincie, Insule, Urbes, & Arces in Indis, que Lusitano Regi parent. *In Carm. Prodr. p. 7. & a 172.*
 Regule medicæ servandæ in Balneis æquo, & quando tradita. *p. 57.*
 Renatus Rapius Soc. Jesu, ejusque *Mortuorum Libri. p. 175. In Not. lit. c.*
 Rima, seu Fissura Rupis, a qua frigidissimus aer in Æthiopiâ. *p. 38.*
 Robertus Boyle, ejusdemque Apparatus ad Aquas Minerales. *p. 251. & 252.*
 Robertus Sibbaldus, ejusdemque *Suntia Fomes. p. 232. In Not. lit. p.*
 Romani Balneis tantum ad omnem medicinam usi primis sexcentis annis ab U. C. *p. 77.*

S.

Salfugo Terræ. *p. 24.*
 Samuel Derham, ejusque *Descriptio Aquarum Mineralium. p. 253.*
 Samuel Reyherus, ejusque *Experimentum, quo Aqua Marina dulcedo emendata describitur. ib.*
 Sandarache. *p. 134.*
 Sapor in Aquis Ænariæ unde fabulosus. *p. 118. Unde generatim in istdem, & quot illius species. p. 237. & seqq. & in Not. Chymicorum de eo Opinio. ib., & in Not. lit. c., & pag. seqq. Lucretii cum Epicuro. p. 138. & seqq. Unde Salsus. ib. Unde Amarus. p. 146. & seqq. Unde Acerbus, Acidus, Pinguis, Dulcis, & Acer. p. 147. & seqq.*
 Satellites Jovis. *p. 101.*
 Schiston. *p. 24.*
 Semiramis in Monte Baghistene exsculpta. *In Carm. Prodr. in Not. p. 5. a tergo.*
 Simeon Capycius, ejusque mira curatio per Aquas Parvi Gargitis. *p. 183. & seqq.*
 Siren. *p. 4.*
 Solum in Balneis. *p. 24.*
 Somnus quantus, & quo tempore permittendus illi, qui Balneis utuntur. *p. 267. & 268.*
 Sophrosyne. *p. 265.*
 Sory. *p. 134.*

Sphæritæ in Thermis. *p. 180. & 90.*
SPIRITUS DIVINUS, ejusque invocatio. *p. 2. Ejusdem Virtus in Aquis. ib.*
 Spongia in Thermis. *p. 92.*
 Stadia *ibid. p. 79.*
STANISLAUS KOSCA, ejusdemque invocatio. *p. 226.*
 Staphyras Alexandro M. pollicitis se Montem Athonem in ejus imaginem confirmaturus. *In Carm. Prodr. p. 6. & in Not. lit. a., & p. eod. a tergo.*
 Strigiles in Thermis. *p. 90.*
 Sypphria. *p. 203.*
 Symonius Flavius. *p. 286.*

TArquinius Superbus Curis exulatus, & moritur. *p. 101.*
 Taurinum ab Aufricis capsum. *p. 320.*
 Teleboas. *p. 61.*
 Temelia ab Aufricis capta. *p. 208.*
 Tempa Nympharum, & Neptuni Puteolis. *p. 309. Diana, Veneris, & Mercurii in Bajano. p. 311.*
 Tempora servanda pro usu Balneorum, & quomodo in illis infumanda. *Vide Boleum.*
 Tepidaria in Thermis. *p. 84. & 85.*
 Terramotus, & ejusdem causæ. *p. 126. & 127. Ut ab illius vi Aquæ eruperint. Vide Aqua.*
 Theatridium in Thermis. *p. 81.*
 Thermæ, & unde dictæ. *p. 1. Quæ in Sicilia. p. 69. Selinuntis a Dædalo constructæ. ib. Earum Inventores. p. 72. Quæ primæ, & a quibus Romæ positæ. In not. p. 76. It. b., & p. 77. Neronem. p. 78. Antonianam, Agrippinæ, cæteræque sexcentæ. p. 79. & 80. Diocletiani per singulas suas partes descriptæ. ib., & p. seqq. Ænariæ quot, earumque Virtus. *Vide Indic. II. V. Hypocausta.*
 Thermopylæ, & earum Aquæ Herculis sacræ. *Vide Aqua.*
 Thermites. *Vide Apollo.*
 Trichitis. *p. 22.*
 Trichoson. *p. 89.*
 Trigon in Thermis. *p. 90.*
 Triumphus Pompeji M. Spoliti gemmarum. *p. 79.*
 Typhocæ Ænariæ suppositus. *p. 92.*
 Tyridates Armeniæ Rex ab Nerone*

I N D E X . I .

In Puteolano Amphitheatro Spectaculis exceptus . p. 110.

V.

V Argidae, & ut Rudia quandoque intermittant . p. 269.

Venatio . Vide *Indic. Descript.*

Versum in Therms . p. 81.

Victoria in Campis Acemini relicta ab Austriacis . p. 109.

Vitus eorum, qui Balneis vacant, qualis, quando, & quâ temperantia . p. 256., & *seqq.* Qui potus post mensam adhibendi ad digestionem, & qui cavendi . p. 265., & *seqq.*

Vina Enariæ . p. 4., & 5.

Virga arborea, & metallica, ejusque usus ad dignoscenda corpora aquis immixta, sicutus nec ne? p. 151.

Virtus in Aquis unde . p. 2.: & in Aquis Enariæ . p. 118.

Ulyssipò ab Ulyssè condita . In *Carm.*

Prodr. p. 1., & in *Not. It. a.*

Unguenta, eorumque diversa genera . p. 159. In Balneorum parietibus, ac Solis sparsa . *ib.* Iis Militum Roman. castides, atque Aquilæ in Venillis perfusæ . *ib.*

Urbanus Hiarna, ejusque *Brevis Aquarum Explorator.* p. 252.

Urbes ab Aquis nuncupatæ . p. 62., & *seqq.*

Usus Balneorum quot . p. 25., & 38.

Vulnera, & Ulcera in Balneis quæ curanda . Vide *V. Balnea.*

X.

X Ysta in Therms . In *not. p. 95. It. a.*
Xysti ibidem . p. 99.

Z.

Z Etæ in Balneis . p. 237.

I N D E X II.

Arenarum, Balnearum, Fontium, atque Hypocauftorum Aenaria: in quo eorum Nomina, Etymon, Situs, ac Virtus recensentur.

A Renæ, eorumque Numerus, p. 9. Nomina, ac Situs. p. 44. & in Not. lit. c. & seqq. Virtus. p. 222. & seqq. & in eorum Not. Tempus, Modus, & Regule ut attendi. p. 274. Eventa, quibus quandoque succumbunt Aegroti, eorumque remedia. Vide in Ind. I. V. Balneum.

B Alneum, vulgo *D'Agno*. p. 28. Baln. S. Angeli, ejusdemque Etymon. p. 36. Virtus. p. 217.

Baln. Argeheum. p. 28. Eiusdem Originis fabulosa. p. 29. & seqq. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 190. in Not. lit. b. f. P. 192. in Not. lit. f. P. 200. in Not. lit. b. & P. 217. & 218.

Baln. Antifetum. p. 28. Eiusdem Originis fabulosa. p. 29. & seqq. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 192. in Not. lit. c. f. P. 199. in Not. lit. c. P. 200. in Not. lit. b. & P. 206. in Not. lit. a. P. 227. & 228.

Balnecolum. p. 32. Scatebræ. p. 175. Originis fabulosa. p. 205. & 206. Virtus. ibid.

Baln. Caprelli. p. 30. & in Not. lit. a. Virtus. p. 208.

Baln. Castellionis, & ejusdem Situs, & Etymon. p. 23. Edes, Curfus, Fossilia, quibus imbuitur, & Qualitates. p. 24. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 189. in Not. lit. a. c. e. g. P. 190. in Not. lit. c. P. 193. in Not. lit. a. e. f. P. 199. in Not. lit. c. e. l. l. P. 200. in Not. lit. a. P. 212. & 213. Eiusdem Aqua in clysteribus adhibenda. p. 294.

Baln. Vulgo *Della Colata*, & ejusdem Etymon, & Qualitates. p. 34. Virtus. p. 192. in Not. lit. o. P. 199. in Not. lit. b. c. f. g. h. i. m. P. 200. in Not. lit. b. c.

Baln. Vulgo *Del Cotto*, & ejusdem Etymon, & Virtus. p. 32. p. 190. in Not. lit. h. d. f. P. 192. in Not. lit. b. e. g. P. 202. in Not. lit. f. P. 204. & 205.

Baln. Cytharæ, & ejusdem Situs. p. 27.

Edes ejusdem apponitur. p. 142. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 199. in Not. lit. h. g. d. h. i. P. 206. in Not. lit. o. & P. 208. Eiusdem Originis fabulosa, atque Etymon. p. 233. & 214. Virtus. ibid. & p. 215.

Baln. Fetri, & ejusdem Scatebræ, atque Etymon. p. 34. Virtus. p. 189. in Not. lit. b. P. 193. in Not. lit. a. P. 194. & in Not. lit. a. P. 199. & in Not. lit. a. m. P. 208. in Not. lit. a. P. 210. & 211.

Baln. Fontanum, & ejusdem Situs, Qualitates, Fossilia, quibus afficitur, & Virtus generalis. p. 23. Virtus peculiaris. p. 192. in Not. lit. c. P. 193. in Not. lit. a. d. b. P. 202. in Not. lit. f. P. 206. in Not. lit. a. P. 207. P. 215. & 212. Eiusdem Aqua in clysteribus adhibenda. p. 294.

Baln. Furnelli, & ejusdem Situs, Etymon, Fossilia, quibus imbuitur, & Qualitates. p. 22. Eiusdem Edes. p. 42. Virtus. p. 189. in Not. lit. a. c. e. P. 190. in Not. lit. a. c. P. 199. in Not. lit. a. d. e. f. h. i. k. l. P. 200. in Not. lit. a. b. c. P. 207. in Not. lit. d. e. P. 215. & 206. Eiusdem Aqua in clysteribus. p. 294.

Baln. Gingivarum, ac Dentium, eorundem Situs, Mixtura Fossilium, Etymon, & Virtus. p. 27.

Baln. Vulgo *Di Gradone*. p. 36. Virtus. p. 209.

Baln. A Medio Vite, & ejusdem Situs. p. 32. Virtus. p. 189. & in Not. lit. a. & c. P. 197. & 198. ubi de tempore, quo illo utendum.

Baln. S. Montani, & ejusdem Situs. p. 33. Virtus. p. 189. & in Not. lit. c. P. 207. & in Not. lit. d. e. & P. 217.

Baln. Nitrosium. p. 38. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 190. in Not. lit. d. & P. 191. in Not. lit. a. b.

Baln. A parvâ Ulmo, & ejusdem Situs, Originis fabulosa, & Tempus illo utendi. p. 35. Virtus. p. 189. & in Not. lit. b.

e.g., P. 190. in Not. lit. a. c. e., P. 192. in Not. lit. c. d. e. g., P. 193. in Not. lit. a. b. d., P. 194., 195. (ubi modus adhibendi hoc Balneum) 196. & 197.

Baln. Parvi Gargitis, vulgò Gurgitello. p. 9. Ejusdem origo fabulosa. p. 11., & seqq. Unde illi Nomen, Calor, & Virtus. p. 21. Aedes, quibus excipitur. p. 42. Scatebræ, & Virtus generatim. p. 174. Situs, Mixtura. Fossilium, & Virtus præcipua. à P. 177. usque ad p. 188. Ejusdem aqua in clysteribus. p. 294.

Baln. Plagæ Romanæ. p. 38. Virtus. p. 189., & in Not. lit. a., P. 190. in Not. lit. b. d. e. f., P. 192. in Not. lit. b. c. d. e. f. g., P. 193. in Not. lit. e. d. g., P. 194. in Not. lit. a., & à P. 200. usque ad 203.

Baln. Pontani, & ejusdem Situs. p. 37. Virtus. p. 192., & 193. in Not. lit. b. f.

Baln. S. Restituta, & ejusdem Erymon. p. 33. Aedes appositæ. p. 42. Virtus. p. 217.

Baln. Saxi. p. 38.

Baln. Sinagallæ. p. 33. Mixtura Fossilium. ibid., et p. 34. Scatebræ. p. 175. Virtus. p. 207. in Not. lit. d. e.

Baln. Solicerij, & ejusdem Situs, Fossilia. p. 36. Virtus. p. 192. in Not. lit. b. e., P. 193. in Not. lit. b., P. 207. in Not. lit. d. e.

Baln. Speluncæ, ejusdem Situs, & Nomina. p. 26. Scatebræ. p. 175. Virtus. p.

192., et in Not. lit. b., P. 207. in Not. lit. d. e. g. b., P. 208. in Not. lit. b. Quo tempore illo uti possumus. ibid., et in Not. lit. a.

Baln. A Stomacho dictum, vulgò etiam Del Cappone, & ejus Etymon, Scatebræ, Qualitates, & Virtus. p. 26., & in Not. lit. b. e., P. 188. in Not. lit. g., & P. 189. in Not. lit. a. d. e.

Baln. Vulgò Del Succellaro, Situs, & Scatebræ. p. 35. Virtus. p. 189., & in Not. lit. a. f., P. 192. in Not. lit. b. g., P. 193. in Not. lit. a. c. f. b., P. 203. in Not. lit. d. e., & P. 302.

Baln. In Valle Umbrafci, & ejusdem Situs, Erymon, & modus illo utendi. p. 32. Virtus. p. 199. in Not. lit. b. e. h. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.

Fons Nitrolis, & ejus origo fabulosa. p. 39., & seqq. Virtus generatim in Not. p. 39. lit. a. Erymon. p. 41. Scatebræ. p. 175. Virtus præcipua. p. 206. in Not. lit. a.

Fons Revis. p. 32. Virtus. p. 206. in Not. lit. a.

Hypocausta, seu Sudatoria quot. p. 29. Eorundem nomina. p. 42., & seqq., & in Not. ibid. Virtus. p. 218. usque ad p. 222., & in earum Not. Modus, & Regulæ, his utendi. p. 274. Eventa, quibus quandoque succumbunt Aegroti, eorumque remedia. V. Balneum In Indis. I.

I N D E X III MORBORUM,

De quibus in toto Opere sermo.

A.

A Bortus. Pag. 222. Ver. 23. Idem per Petiphram. p. 215. Novus. Abcessus. p. 10. v. 1. Et in variis corpora partibus. p. 177. v. 16., & seqq. Achilleum Ulcus. Vide Ulcus Adenes, Ital. Scrofola. p. 196. v. 5. Albentes Fluxus. Vide Fluxus Alopecia, Ital. Pelatina, d. Calvaria. p. 206. v. 25. Eadem per Periphram. p. 200. v. 17., & p. 202. v. 21. Alphos, Ital. Morfea. p. 206. v. 27. Alvinus, Ital. Cibi paties di Poudi, d. fa Tensio. p. 208. v. 22. Ambusio, Ital. Strontura, per Periph. p. 202. v. 14., & seqq. Anasarca, Ital. Idropisa. p. 222. v. 12. Ancyle, Ital. Ancliofa. p. 213. v. 15., & seqq. Angina. Vide Synuche. Antiades, Ital. Scrofola, d. Gangole. p. 213. v. 1. Aphtha, Ital. Ulcere di Bases. p. 203. v. 22. Area, Ital. Pelatina, d. Calverza. p. 204. v. 13. Argema, Ital. Uivore Jaugmish V. ob. p. 205. v. 5. Atquarus Morbus. Vide Morbus. Arthritis, Ital. Artozia. p. 224. v. 7., & per Periph. p. 182. v. 9., & p. 217. v. 3. Arthriticus, Ital. Artozia. p. 194. v. 13. Articularius, Ital. Artozia. p. 219. v. 18. Ascites, Ital. Idropisa d. Utera. p. 179. v. 21., & per Periph. p. 222. v. 19. Asperitas Cutis. p. 197. v. 23., p. 206. v. 26., & p. 214. v. 25., & 26. Asperitas Pectoris. p. 192. v. 4. Asthma. p. 211. v. 7., & per Periph. p. 192. v. 5., & seqq. Athroma, Ital. Atromo. p. 188. v. 7. Atrophia, Ital. Emaciazione. p. 178. v. 11., & per Periph. p. 179. v. 9., & seqq., & p. 189. v. 8., & seqq.

B.

B Illis Atra. p. 192. v. 6., & p. 224. v. 11. Flava. p. 225. v. 12.

C.

C Achezia, Ital. Spezie di Tisfeber. p. 222. v. 12. Cacochymia, Ital. Umor cattivo. p. 192. v. 18. Cacoethes, Ital. Ulcere maligna. p. 181. v. 7., & per Periph. p. 211. v. 20., & seqq. Calculus. p. 191. v. 11., & per Periph. p. 197. v. 5., & 6., p. 212. v. 20., & p. 215. v. 16. Caligatio oculorum. p. 199. v. 16., p. 199. v. 17., p. 202. v. 2., & 4., p. 212. v. 8., & p. 217. v. 22. Calor Jecoris per Periph. p. 212. v. 14., et p. 220. v. 3. Intestinatorum per Periph. p. 226. v. 4., et seqq., et p. 295. v. 19., et 20. Præcordiorum. p. 281. v. 7., et seqq., et p. 286. v. 4., et 5. Renum. p. 212. v. 4. Vechem Uidum. Cardiacus, Ital. Cordate. p. 213. v. 11. Cartes osium, Ital. Septum Ventose. p. 187. v. 2., & 3. Censuritas, Ital. Erpete. p. 212. v. 19. Cephalæa, Ital. Dolor di Testa. p. 199. v. 15., et p. 286. v. 18. Cephalalgia, Ital. Dolor di Testa. p. 223. v. 20., & per Periph. p. 199. v. 12., et p. 282. v. 26. Chiragra. p. 207. v. 8., et 9., & per Periph. p. 219. v. 2., et 3. Chironium Ulcus. Vide Ulcus. Choerades, Ital. Scrofola. p. 223. v. 17. Cholera. p. 200. v. 11. Chondroses, Ital. Gallia. p. 200. v. 10. Clauditas. p. 203. v. 7., et seqq., et p. 211. v. 8. Clavi, Ital. Chondroses de' piedi. p. 223. v. 14. Cællacus Morbus. Vide Morbus. Colon, Ital. Colica. p. 181. v. 9., et p. 216. v. 11.

T t a

Co

Comitialis Morbus. Vide *Morbus*.
 Condyloma, Ital. *Escrescenza carnosa nel federe*. p. 196. v. 12., & per Periph. p. 186. v. 26., et p. 215. v. 12.
 Convulsio, Ital. *Convulsione*, & *Synsimo*. p. 197. v. 20., & per Periph. p. 199. v. 3., p. 208. v. 2., p. 217. v. 4., et p. 218. v. 28.
 Coryza, Ital. *Coryza*, *Spezie di Catarro*. p. 199. v. 16.

D.

Defectus Animi. Vide *Lipothymia*.
 Defectus lactis in *Femina*. p. 187. v. 26., p. 199. v. 7., et p. 215. v. 2.
 Desperantia Ulcera. Vide *Ulcus*.
 Diabetes. p. 194. v. 5.
 Diaphoresis per sudorem, Ital. *Traspirazione per sudore*. p. 298. v. 20.
 Diffusio Tracheam infestans. p. 190. v. 12., et *segg.*, et p. 220. v. 23., et *segg.*
 Dolores Stomachi. p. 214. v. 28.
 Dothien, Ital. *Spezie di Bitorzallo*. p. 208. v. 19.
 Dracunculus, Ital. *Dragonello*. p. 209. v. 21.
 Durities Alvi. p. 191. v. 5., p. 207. v. 13., p. 213. v. 3., et 4., p. 216. v. 2., et p. 294. v. 3., et *segg.* Durities Jecoris. p. 217. v. 10., et 11., et p. 220. v. 2., et 3. Lienis. p. 195. v. 27., et *segg.* p. 197. v. 3., p. 212. v. 22., et p. 217. v. 10., et 11.
 Dysenteria. p. 200. v. 11., & per Periph. p. 215. v. 13.
 Dysentericus. p. 181. v. 3.
 Dyspnoea, Ital. *Asma*. p. 215. v. 22.

E.

Ecthyma, Ital. *Pustula della cute*. p. 209. v. 4. & 6.
 Elephantia, Ital. *Lebbra*. p. 208. v. 18.
 Elephantiasis, Ital. *Lebbra*. p. 213. v. 10.
 Elephas, Ital. *Lebbra*. p. 224. v. 20.
 Enterocoele, Ital. *Ernia degli Intestini*. p. 210. v. 25.
 Epilepsia. Vide *Morbus Comitialis*.
 Erysipelas, Ital. *Ripolla*. p. 320. v. 7.
 Excreatio cruenta. p. 200. v. 17.

F.

Febris. p. 216. v. 20., et p. 299. v. 7.
 Intermittens. p. 204. v. 3. Notha, Ital. *Spuria*. p. 197. v. 4. Quartana. *Ibid.* Quotidiana. p. 204. v. 4. Tertiana. *Ibid.*
 Fissura, seu Rima laborum. p. 203. v. 20.
 Fluxus. p. 181. v. 9., p. 217. v. 20. p. 221. v. 11., et 12., et p. 297. v. 20. Frigidi per Periph. p. 208. v. 5., et 6., et p. 217. v. 19., et 20.
 Fluor. Aquosus. p. 196. v. 47.
 Fluxus Albentes, Ital. *Purgazioni bianche*. p. 196. v. 10., p. 202. v. 6., et p. 207. v. 5., et 6.
 Furunculus, Ital. *Bitorzolo*. p. 196. v. 6.

G.

Gingivae relaxatae. p. 204. v. 22., et 23., et p. 220. v. 21., et 3.
 Gonorrhoea. p. 203. v. 13., p. 195. v. 1., p. 204. v. 6., & per Periph. p. 210. v. 21.
 Gravedo, Ital. *Coryza*, *Spezie di Catarro*. p. 207. v. 12., et p. 293. v. 8.
 Gravitas Aurium, Ital. *Sordaggine*. p. 205. v. 9., & per Periph. p. 195. v. 4.

H.

Hemierasia per Periph. p. 216. v. 19.
 Hepaticus, Ital. *Fegatofo*. p. 194. v. 13.
 Herculeus Morbus. Vide *Morbus*.
 Herpes, Ital. *Erpate*; *Formica*. p. 181. v. 2.
 Hirsuti, Ital. *Guerra*. p. 199. v. 5., & per Periph. p. 215. v. 15.
 Hemorrhoids, Ital. *Morice*. p. 200. v. 14., & per Periph. p. 208. v. 15., et *segg.*
 Hydrocele, Ital. *Empio idropico*; *praca*. v. 54.
 Hydrops, Ital. *Idropisia*. p. 220. v. 14., & per Periph. p. 216. v. 17., et 18.
 Hypochilus, Ital. *Cotratta*. p. 201. v. 7.
 Hypofarca, Ital. *Prima spezie d'Idropisia*. p. 179. v. 19.
 Hysterica, Ital. *Femmina*, *che patisce mali d'Utero*. p. 223. v. 4.

I N D E X III

L.

L Coerus, Ital. *Istercia*. p. 187. v. 15, & per Periph. p. 191. v. 7.
 Meor., Ital. *Dolori Colici*. p. 224. v. 12.
 Iliaca Passio, Ital. *Colica*. p. 196. v. 9.
 Infirmitas capitis a frigore. p. 211. v. 15, & 16. *Memoria*. p. 200. v. 3, & 4, & p. 218. v. 11, et 12. *Vertebrarum*. p. 216. v. 10. *Virium*. p. 189. v. 18, et seqq., et p. 206. v. 18.
 Inflammatio Alvi. p. 212. v. 6. *Faucium*. Vide *Synanche*. *Jecotis*, per Periph. p. 212. v. 4, p. 187. v. 5, et p. 199. v. 6. *Infectionum*. p. 239. v. 6. *Lienis*. p. 187. v. 6. *Præcordiorum*. p. 213. v. 9. *Renum*. p. 222. v. 4. *Ventriculi*. pag. 199. v. 6. *Vesicæ*. *ibid.*
 Inflation Intestnorum per Periph. p. 190. v. 7. *Præcordiorum* per Periph. p. 189. v. 7.
 Insomnia. p. 211. v. 13, et p. 228. v. 25, et 26.
 Intemperies flammata. p. 181. v. 4. *Frigida*. *ibid.* v. 10. *Humida capitis*. p. 199. v. 13. *Frigida ejusdem*. *ibid.* *Frigida splenis*. p. 212. v. 22.
 Ischias, Ital. *Sciastor*. p. 220. v. 14, & per Periph. p. 207. v. 9, et seqq., et p. 222. v. 8, et 9.
 Nephuria, Ital. *Ritention d'Urina*. p. 182. v. 6, & per Periph. p. 193. v. 11, et 12, et p. 213. v. 18.

L.

L Entes, Ital. *Lemigini, Volaticæ*. p. 212. v. 21.
 Lentigo, Ital. *Idem*. p. 193. v. 1.
 Lepra. p. 217. v. 15.
 Leuce, Ital. *Sperte di Morfea*. p. 201. v. 2.
 Lichen, Ital. *Impetiginosi*. p. 212. v. 21.
 Lienosis, Ital. *Splenetici*. p. 220. v. 1.
 Lingua impedimenta. p. 192. v. 11.
 Lipothyria, sive Animal Defectus, Ital. *Svenimento*, per Periph. p. 179. v. 12, et seqq.
 Lippitudo, Ital. *Lipitudino, Chpita*. p. 197. v. 14, p. 201. v. 5, p. 205. v. 3, p. 213. v. 7, et p. 217. v. 21.
 Lithiasis, Ital. *Mal di Pietra*. p. 187. v. 16, & per Periph. p. 193. v. 9, et

10, p. 212. v. 20, p. 215. v. 16, & 220. v. 10, et 21.
 Loricipedes, Ital. *Quel che hanno i piedi torii*. p. 219. v. 4.
 Lumbrici, Ital. *Vermini*. p. 209. v. 20.

M.

M Acies, Ital. *Magrezza*. p. 178. v. 10, et p. 191. v. 9, et p. 203. v. 14.
 Macula in vultu a secore. p. 218. v. 6, p. 204. v. 10, et p. 218. v. 6. In vultu etiam a Liene. p. 204. v. 11, et p. 218. v. 6. In vultu *Fæminarum* uterum ferentium. p. 198. v. 5, et p. 204. v. 7, et 20.
 Mariscæ, Ital. *Cresse*. p. 211. v. 14.
 Melancolla per Periph. p. 191. v. 18, et 19, p. 216. v. 8, et seqq., p. 212. v. 16, p. 216. v. 12, et p. 220. v. 12.
 Meliceria, Ital. *Mellicride*. p. 188. v. 6.
 Menstrua Deficientia. p. 188. v. 3, et 4, p. 201. v. 16, et seqq., p. 215. v. 10, p. 220. v. 13, et p. 223. v. 18. *Redundantia*. p. 188. v. 3, et 4, p. 196. v. 16, et 17, et p. 201. v. 17, et 18.
 Mentagra, Ital. *Impetiginæ*. p. 207. v. 4.
 Mola, Ital. *Massa di carne informe negli Aborti delle Donne*. p. 217. v. 1.
 Morbus Arquetus, Ital. *Istercia*, *Mal dell'Arco*. p. 192. v. 18. *Cœliacus*, Ital. *Doglia Istercia*, *Mal d'Utero*. p. 219. v. 20. *Gallicus*. Vide *Syphilitis*. *Herculeus*, seu *Comitialis*, Ital. *Mal Caduco*, *Epilepsia*, *Mal di Luna*. p. 200. v. 5.
 Morphea. p. 212. v. 17.
 Myrmecia, Ital. *Formica*. p. 216. v. 15.

N.

N Aufca. p. 189. v. 2, & per Periph. p. 179. v. 9, et seqq., p. 202. v. 11, p. 220. v. 18, et p. 222. v. 16.
 Nephritis, Ital. *Dolor delle Remi*. p. 187. v. 16, p. 216. v. 11, p. 224. v. 1, & per Periph. p. 193. v. 3, et 4, et p. 220. v. 11.

O.

O Bstructio lienis per Periph. p. 197. v. 8.
 Oedema, Ital. *Tumore Edematoso*. p. 215. v. 24, & per Periph. p. 212. v. 17.

Ophthal.

Ophthalmia, Ital. *Ottalmia, Mal d'Occhi*. p. 194. v. 9., & per Periphral. p. 201. v. 5., & 6.
 Ossa vitiatata per Cariem. Vide *Caries ossium*.
 Ossa malè inter se coherentia. p. 203. v. 3., & *segg.*, p. 211. v. 8., & p. 220. v. 4., & *segg.*
 Otalgia, Ital. *Dolor d'Orecchi*. p. 204. v. 24.
 Ozæna, Ital. *Ulcere putrido delle Nasel, Ozæna*. p. 196. v. 3., & per Periph. p. 199. v. 5., & 6., p. 202. v. 12., & p. 216. v. 14.
 Oze, Ital. *Puzzo di fiato*. p. 194. v. 17.

R.

Rætus, Ital. *Guerchio*. p. 197. v. 15., & per Periph. p. 201. v. 6., & p. 205. v. 4.
 Palpitatio Cordis. p. 195. v. 26., p. 202. v. 12., & p. 218. v. 5., & 6.
 Papula, Ital. *Gotta Rubea*. p. 186. v. 25.
 Paræsis, seu Paralyfis, Ital. *Paralifia*. p. 199. v. 1., & 2., p. 218. v. 28., p. 219. v. 1., & p. 223. v. 5.
 Parodontides, Ital. *Bitorcoletti nelle Gingive*. p. 203. v. 22.
 Paronychia, Ital. *Panureccio*. p. 209. v. 17., & per Periph. p. 194. v. 18.
 Parulis, Ital. *Bitorcoletto delle Gingive*. p. 211. v. 2.
 Parysthmia, Ital. *Scrofola gonfia, ed infiammata*. p. 223. v. 17.
 Pernio, Ital. *Cbiouarda de' Piedi*. p. 223. v. 14.
 Phacos, Ital. *Maccbia del volto*. p. 181. v. 6.
 Phagedæna, Ital. *Spezie di Congrena*. p. 217. v. 25.
 Phæra Tabes, Ital. *Postema interna, Spezie di Ascesso*. p. 218. v. 7.
 Phlegma pectoris. p. 194. v. 10.
 Phlegmono, Ital. *Infiammazione*. p. 217. v. 8.
 Phrenesis, Ital. *Frenesia*. p. 214. v. 24.
 Phtiriasis, Ital. *Morbo Pediculare*. p. 209. v. 22. Arque hoc morbo extinguit L. Sylla, Pherecydes Tragedus, & Alcmanes Poëta. *ibid.*
 Phymata, Ital. *Boccoli delle Glandule, che fan capo*. p. 188. v. 10.
 Pituita, Ital. *Flemma*. p. 178. v. 2., & p. 285. v. 17. Eadem frigida, & cu-

mida. p. 217. v. 19. Salsa. p. 191. v. 10., & p. 202. v. 10. Frigida capitis. p. 211. v. 23., & p. 212. v. 1.
 Plaga fordidâ, & veterana. p. 212. v. 7., & 8.
 Plemmyris, Ital. *Eccesso d'Umeri*. p. 224. v. 2.
 Pleuritis, Ital. *Scarmana, Mal di pumta*. p. 191. v. 3.
 Pneumonicus, Ital. *Chi patisce di Polmoni*. p. 218. v. 8.
 Podagra. p. 220. v. 14., & per Periph. p. 182. v. 2., p. 207. v. 7., & 8., & p. 222. v. 12., & 13.
 Polypus, Ital. *Polipo, Escrescenza carnosâ per lo piu dentro del naso*. p. 207. v. 4., & per Periph. p. 202. v. 13.

Porri. p. 196. v. 5.
 Præfociatio Uteri scæuinici, p. 191. v. 13., & p. 217. v. 10.
 Profluvium Urinæ. p. 193. v. 10.
 Proptosis, Ital. *Procidenza della Sede*. p. 200. v. 13., & per Periph. p. 182. v. 1., & *segg.*, & p. 204. v. 8., & 9.
 Pflora, Ital. *etiam Pflora, Spezie di Scabies*. p. 186. v. 28., p. 221. v. 17., & p. 220. v. 12.
 Pustula, Ital. *Bolla*. p. 196. v. 14.

R.

Ramex, Ital. *Ernia*. p. 220. v. 15.
 Raucitas vocis. p. 192. v. 9., & 10.
 Rhagades, Ital. *Effure nel Sadere*. p. 182. v. 2.
 Rheuma, Ital. *Caterto*. p. 191. v. 9.
 Rudus acidi. p. 189. v. 15., & *segg.*
 Rugitus Alvi. p. 189. v. 19.

S.

Sanguis consistens. p. 204. v. 18., & *segg.*
 Scabies. p. 191. v. 17., p. 197. v. 8., & per Periph. p. 194. v. 14., & p. 224. v. 9.
 Scabies Palpebrarum. p. 209. v. 16.
 Scabrities Unguium. p. 194. v. 14., & p. 209. v. 17.
 Scirrhos. p. 188. v. 15. Idem in Uteribus. *ibid.* v. 16., & 17.
 Sibilus Aurium. p. 206. v. 17.
 Singultus Stomachi. p. 189. v. 8.
 Sonores aurium. p. 199. v. 6.
 Spasmus. p. 223. v. 3., p. 223. v. 17., & per Pe-

Periph. p. 214. v. 25.
 Splenicus horror, Ital. *Intemperie fredda di Milza.* p. 224. v. 3.
 Sterilitas. p. 187. v. 18., & *Seqq.* p. 188. v. 2., & 3., & per Periph. p. 201. v. 19., & *Seqq.*
 Strangulatio Uteri femine. p. 191. v. 13., & per Periph. p. 217. v. 9.
 Stranguria, Ital. *Straguria, Stillamento d'Urina.* p. 191. v. 16., & *Seqq.*
 Strophos, Ital. *Tormini, Dolor d'Intestini.* p. 217. v. 3.
 Struma, Ital. *Scrofola.* p. 181. v. 4., & per Periph. p. 215. v. 22., p. 216. v. 1. Exulcerata. p. 188. v. 2., & 3., & p. 215. v. 22. & *Seqq.*
 Strumosi, Ital. *Cocconi.* p. 217. v. 6.
 Substillum, Ital. *Stillamento d'Urina.* p. 216. v. 17.
 Suffusio, Ital. *Carcasso, d'Suffusio.* p. 205. v. 12.
 Sycofis, Ital. *Eserescenza carnea.* p. 219. v. 14.
 Synanche, Ital. *Schmanza.* p. 190. v. 11., & per Periph. p. 194. v. 8.
 Syntecticus, Ital. *Chi patisce di Delliqui.* p. 214. v. 19.
 Syntexis, Ital. *Deliquio.* p. 180. v. 3.
 Syphilis, Ital. *Morbo Gallico.* p. 182. v. 11., & per Periph. p. 188. v. 10., & 11., p. 216. v. 3., & *Seqq.* p. 218. v. 9., & 10., & p. 221. v. 27., & *Seqq.*

T.

T Abbo Palatinus per Periph. p. 212. v. 31.
 Telephium, Uterus. Vide Uterus.
 Tenasmus, seu Tenesmus, Ital. *Pondi, Tenesmo.* Nostr. *Premitti.* p. 196. v. 10., & per Periph. p. 208. v. 22., & p. 209. v. 1.
 Terebo, Ital. *Tario.* p. 217. v. 25.
 Thymi, Ital. *Eserescenza carnea.* p. 191. v. 3.
 Tinnitus Aurium. p. 206. v. 16., & p. 216. v. 12.
 Tophus. p. 224. v. 26.
 Tormina, Ital. *Tormini, Dolor d'Intestini.* p. 217. v. 3.
 Toriones uteri femine. p. 191. v. 13.
 Tremula, Ital. *Paraliti.* p. 217. v. 6.
 Tumores Gingivarum, p. 181. v. 6. Scyrbrosi hepatis per Periph. p. 177. v. 23., & p. 217. v. 4. Idenis. p. 195. v.

27., & 28., & p. 220. v. 1., & 2. Linguæ. p. 182. v. 6., p. 195. v. 24., & p. 203. v. 18., & 19. Scroti. p. 186. v. 26., & p. 219. v. 3.
 Tussis. p. 189. v. 10., & p. 192. v. 2.
 Tympanias, Ital. *Idropsia secca.* p. 220. v. 8., & per Periph. p. 222. v. 12., & 13.
 Tympanicus, Ital. *Chi patisce di detto male.* p. 179. v. 19.

V.

V Albus, Ital. *Silencio, Strambio.* p. 219. v. 4.
 Varicula, Ital. *Veno dilatata.* p. 217. v. 7.
 Varix, Ital. *Vena dilatata.* p. 181. v. 5. Crura. p. 223. v. 12. Testium p. 223. v. 13.
 Veneris stimuli. p. 210. v. 20., & *Seqq.* p. 215. v. 3., & 4.
 Vermes. p. 212. v. 19.
 Vermina, Ital. *Tormini.* p. 215. v. 13.
 Verruca, Ital. *Porra.* p. 196. v. 4.
 Verrucula, Ital. *Porrita.* p. 219. v. 17.
 Vertigo. p. 200. v. 1.
 Veterinus per Periph. p. 229. v. 1., & 2.
 Vitiligio, Ital. *Morfea.* p. 208. v. 25.
 Ulcus Achilleum, Ital. *Pioga insanabile.* p. 213. v. 12. Aurium. p. 195. v. 2. Chironium, Ital. *Ulcere maligno.* p. 180. v. 19. Desperans, Ital. *Ulcere ribelle.* p. 216. v. 13. Dysepulorum, Ital. *Ulcere ribelle.* p. 211., v. 20., & 21., & 22. v. 5., & *Seqq.* Intestinatorum, p. 180. v. 18., & p. 213. v. 4. Lugus. p. 196. v. 5., & 6. Marcena. p. 211. v. 17., & *Seqq.* Matricis. p. 189. v. 10., & p. 213. v. 17., & *Seqq.* Narium. *Ibid.* Peringl. *Ibid.* v. 19. Renum. *Ibid.* v. 1., & p. 193. v. 6. Telephium, Ital. *Ulcere maligno,* per Periph. p. 216. v. 19. Ubrum. p. 180. v. 20. Vides. p. 213. v. 6. Volvulus. p. 220. v. 18.
 Vomitus. p. 224. v. 2., & per Periph. p. 189. v. 2., p. 197. v. 20., & p. 220. v. 18.
 Vulnus ferro illatum. p. 182. v. 14., & *Seqq.* & p. 202. v. 20. Idu sclogi in Aquam. p. 202. v. 18., & 19.

Z.

Z Ona, Ital. *Erpete.* p. 211. v. 16.

I N D E X IV. L O C O R U M,

Quæ ad Topographiam tam Ne apolis, ejusdemque Suburbiorum, ac Tractus, quàm finitimorum Oppidorum pertinent, nominibus ad Poësim factis expressorum.

A.

Acheron, sive Palus Acherusia, Indig. *Lago della Coluccia.* p. 304.
Egle, *Pizzofalcone.* p. 14.
Agri Laborini, *Terra di Lavoro.* p. 10.
Agrippinæ Sepulcrum. p. 308.
Anianus Lacus, *Lago d'Agnano.* p. 105.
Antiniana, *Antignano.* p. 14.
Avernus Lacus, *Lago di Tripergola.* p. 156., & p. 303.

B.

Bajæ. p. 311.
Banli. p. 307.

C.

Campi Elysi, *Mercato del Sabato.* p. 303.
Caprea. p. 4.
Caput Clivi, *Capo di Chino.* p. 17.
Colomelis, *La Cocomella.* p. 216.
Conicle, *La Conocchia.* p. 14.
Cumæ, earumque Loca, ac Rudera. p. 302., & seqq.

D.

Delioli Horti, *Poggio Reale.* p. 13.
Dicarchum. Vide *Puteoli.*

E.

Eupicea, *La Gajolac.* p. 16.

F.

Formellis, *S. Caterina a Formello.* p. 15.

G.

Gaurus, *Monte Barbaro.* p. 39.

H.

Herculis Amnes. p. 23.
Herculeæ Cautes, *Massa.* p. 30.
Hermis, *Monte Santermo.* p. 14.
Horti Clavii, & Lentuli. p. 309.

L.

Labulla, *Capo d'Acqua di Poggio Reale.* p. 15.
Leucoptete, *Pietra Bianca.* p. 10.
Linternum, *Torre di Patria.* p. 301.
Lubræ Culmina, *Massa.* p. 13. Eiusdem Vici poëticè expressi. p. 315.
Luctinus Lacus, *Lago di Licola.* p. 309.

M.

Mala Thestylis, *Mala Testa.* p. 17.
Megare, *Castel dell'Ovo.* p. 16.
Mergelline, *Mergogliano.* p. 16.
Misenum, *Miseno.* p. 105.

N.

Nefis, *Nisida.* p. 16.

O.

Olympia, *Chiasso.* p. 15.

P.

Parthenope, *Ventotene.* p. 14.
Parthenope, *Napoli.* p. 14.
Paculois, *Sepolcra di Virgilio.* p. 15.
Pausilippus, *Pausilippo.* p. 10.

I N D E X I V . E T V .

Phlegra, seu Forum Vulcani, *La*

Solfatara. p. 126., 311., & 312.

Piscina Mirabilis. p. 305.

Platamonis, seu Platamon, *Lo Platamone*. p. 14., & 85.

Pontia Tempe, *Porsici*. p. 11.

Prochyte, *Procida*. p. 16., & seqq.

Puteoli, *Pozzuoli*, atque ibidem

Rudera Antiquitatis in Villis,

Templis, Amphitheatro &c. p. 10.,

308., & seqq.

R.

Recina, *Resina*. p. 11.

S.

Sebethus. p. 13.

Sofiacum Rus, Villa di S. Sofio, ibid.

Stabiae, Castell'a Mare. p. 58.

V.

Vesuvius, *Vesuvio, Monte di Somma*. p. 11.

Villa Veterum Romanorum. p. 306.,

307., 308., & 311.

Virgili Lyceum, La Scuola di Virgilio. p. 115.

Vivarium, Il Vivaio. p. 259.

I N D E X V .

METAMORPHOSEON

Aliquorum Balnearum, ac Fontium Aenaria.

Balnei Argentei. Incol. *Dell'Argento*. p. 229., & seqq.

Balnei Auriferi, Ital. *Dell'Oro, ibid.*

Balnei Cytharæ, vulgò *Di Cithara*. p. 213., & 214.

Balneoli, Ind. *Bagnetella*. p. 205., & 206.

Balnei Parvi Gurgitis, vulgò *Gurgitello*. p. 112., & seqq.

Balnei a Parva Ulmo dicti, vulgò *dell'Umitello*. p. 115.

Fontis Nitrolis, Ital. *Nitrolli*, Indig. *Newsmoll*. p. 39., & seqq.

I N D E X VI. E O R U M,

Quæ in hoc Opere aliquo pacto describuntur.

A.

Adventus Serenissimæ Imperatrici, & Reginæ ELISABETHÆ MARIE Wolfenputtelis ad Balnea Carolina, vulgò *Bagni di Carlsbad*. *Pag.* 107. & *segg.*
 Apollo Philosophi habitu, breviter. *p.* 114.
 Aqua marina varii modis in dulcem conversa. *p.* 140. & *segg.*
 Aquila Urbis in Vestibus, breviter. *p.* 167. & 168.
 Aucupium. *p.* 49.

B.

Bajæ, earumque Sinus, breviter. *p.* 311.
 Balneum Metallicum Pharmaceuticis artibus paratum. *p.* 98. & *segg.*
 Balneum Pœnicis, earumque lacus. *p.* 78. & 79.

C.

Cochobates, ejusdemque apparatus. *p.* 265.
 Collegium Nobilium Neapolitanum Soc. Jesu, breviter. *p.* 82.
 Colomella, Villa in Surrentino, vulgò *Cocconella*. *p.* 316.
 Comitæ ab Religiosarum Familiarum Affectis per jocum habita in Balneis Ænaris. *p.* 254. & *segg.*
 Cuneæ, earumque Sinus. *p.* 302. & *segg.*
 Curatio Eminētissimo MICHAELI ANGELO Cardinali de Comitibus, qui deinde INNOCENTIUS XIII P. M. feliciter adhibita in Ænaris Balneis. *p.* 110. & *segg.*
 Item INNOCENTIO XII. per Aquam Ænaris Romam allatam. *p.* 270. & *segg.* Item Simeoni Cappycio Patricio Neapolitano. *p.* 183. & *segg.*

F.

Fons Fatidicus Matinæ. *p.* 248. & 249.
 Fons Flamifer in Polonia. *p.* 248. -
 Fons Mirificus in Troglodytis. *p.* 147.
 Fontes, & Lacus Mirabiles in Luitania, breviter. *p.* 251.
 Possilia Ænaris sub Nympharum personis representata. *p.* 172. & *segg.*

L.

Inferiæ poëticæ P. Partheno Giannestatio Soc. Jesu persolucæ. *p.* 316.

L.

Ludus Follis. *p.* 82. & *segg.*

M.

Machina Hydraulica, Ital. *La Tromba* ad atrahendas Aquas. *p.* 86. & *segg.*
 Misenum, breviter. *p.* 305.

P.

Phlegra, seu Campi Phlegrei, & Forum Vulcani, Nostrat. *La Solfatara*. *p.* 311. & *segg.*
 Piscatio. *p.* 50. & 51.
 Piscina Mirabilis. *p.* 305.
 Piscina Probativa in Sacris Literis. *p.* 72. & 73.
 Portio Arabica, vulgò *Il Cassi*. *p.* 266.
 Portio Sinica, vulgò *Il Tè*, *di Sa Cia*. *p.* 267.
 Puteoli, eorumque Rudera in Templis, ac Villis, acque Amœnitas. *p.* 308. & *segg.*

S.

Specus subterranea in Ænaris. *p.* 170. & *segg.*

Ter-

I N D E X: VI. C E T VII.

T.

T Erramotus. p. 126., & seqq.
Thermae Diocletiani. p. 30., & seqq.

V.

V As vitreum stillatorium, Nebrat. La Storia. p. 153., 150.

161.
Venatio. p. 50.
Vinum stillaticum conditum. p. 165., & seqq.
Virga Arborea, & Metallica ad dignoscenda Fossilia Aquae immixta. p. 151., & seqq.

I N D E X VII.
A U C T O R U M,

Quorum mentio in Opere, & Notationibus: & a quibus eruta, quo dicta sunt.

A.

A Cta Eruditorum Lipsia.
Aga Trevoltii, vulgo Trevoas.
Actius Sincerus Sannazarius. *Eclogae Arcadiae.*
Ælius Lampridius) *Cæsares.*
Ælius Spartianus)
Alexander ab Alexandro. *Diss. Geol.*
Alexander Donatus. *Roma vetus, & recens.*
S. Ambrosius. *Hexameron.*
Ammianus Marcellinus. *De Rebus gestis Romanorum.*
Andreas Baccius. *De Thermis. De Vinis.*
Andreas Resendius. *De Antiquitat. Lusitanis.*
Andreas Tiraquellius. *De Nobilitate.*
Antoninus Augustus. *Itinerarium.*
Antonius Guainerius. *De Aquis Statpelerum.*
Antonius Sanfelicius. *De Situ Campanie.*
Antonius Vallisnerus. *Itinerar. Fisco-Medico.*
Antonius Vasconcellus Soc. Jes. *Portugallia Descriptio.*
Applanus Alexandrinus. *De Belli Civili.*
Aristoteles. *Meteora-Problemata.*
Arnaldus Oihenartus. *Notitia Vasconum.*
Athenæus. *Deipnosophisti.*

D. Augustinus. *Confessio.*
Avicenna.
Aul. Gellius. *Noctes Atticæ.*
Aurel. Cornel. Celsus. *De Re Medica.*
Aurel. Theodorus Macrobius. *Saturnalia.*

B.

B artholomæus Casianus. *Getulicus Gloria Mundi.*
Bartholomæus Castellus. *Lexic. Medic.*
Benedictus Falcus. *Luoghi anabiti di Napoli.*
Boleslaus Balbinus Soc. Jes. *Misgivikanta Histor. Regni Bohemæ.*
Breviarium Romanum.
Burler. *Essays Aquarum Borbonic.*

C.

D Cæcilius Cypriantis. *De Habitibus Virginum.*
Cæsar Cardinal. Baronius. *Annales.*
C. Cornel. Tacitus. *Annales. Hæboria.*
C. Julius Solinus. *Polihistor.*
C. Plinius Secundus. *Natural. Histor.*
C. Plinius Cæcilius Secundus. *Epistola.*
C. Silius Italicus. *De Belli Punico 2.*
C. Suetonius Tranquillus. *Vita 12. Cæsarisum.*
Carolus de Aquino Soc. Jes. *Lexic. Militare.*
Carolus Merouville S. J. *In Chorr. Orient.*
Caspar Bauhinus. *Theatr. Botanic.*

I N D E X VII.

Caspar Schottl S. J. *Anatomia Hydro-
statica. Magia Universalis.*
Caspar Varrelius. *Itinerarium.*
Cassius Dio. *Historia Romana.*
Claudius Beraldus. *In Statium.*
Claudius Claudianus. *Carmina.*
Claudius Fovetius. *Novorum Systema A-
quarum Mineral. Vicecentium.*
Claudius Ptolemæus. *Geographia.*
Claudius Salmasius. *Plinian. Exercitatio.
Homon. Hylei Jatrica.*
S. Clemens Alexandrinus *Pædagog.*
Constantius Pulcharellius S. J. *Carmina.*
Cornelius a Lapide S. J. *In Joannem.*

D.

DAvinius. *De Fonte Proguosilla.*
De Boulduc. *De Aquis S. Amandi
apud Ternacum.*
Diodorus Siculus. *Bibliot. Histor.*
Dionysius Halicarnæus. *De Rebus
antiquis Roman.*
D. Junius Javenalis. *Satyræ.*
Donatus Francus. *Carmina.*
Du Clof. *Examen Aquar. Borbonic.*

E.

Edwardus Brovus. *Relatio Isth-
rum per Europam.*
Eduardus Nufies de Leone. *Descriptio
Portugallia.*
Eginardus. *Vita Caroli M.*
Elias Vinetus. *De Scholâ Aquitanicâ.*

F.

Flavius Vegetius. *De Re Militari.*
Fontanelle. *Examen Aquarum min-
eral.*
Franciscus Blondelius. *De Balneis A-
quisgran.*
Franciscus Enlalinus Savastanus. S. J. *Jesu.
Botanica.*
Franciscus Fabricius Ruremundanus.
De Balneis Aquisgr.
Franciscus Fonseca de Henriquez. *Re-
latio de Aquis Lestiana.*
Franciscus Frigimelica. *Collectanea de
Balneis.*
Franciscus Grimaldus S. J. *De Lami-
ne Græ.*
Franciscus Gulcelardinus. *Historia d'
Italia.*

Franciscus Petrarca. *Itinerarium.*
Franciscus de Petris. *Histor. Neapolit.*
Franciscus Redius. *Bacco in Tojcana.*

G.

Gabriel Fallopius.
Galenus. *De Sanitate tuendâ.*
Georgius Reychersdofferlus. *De Aquis
Transilvan.*
Georgius Venherus. *De Rebus Pannon.*
Guido Pancirolus. *Urbis Rom. Descript.*
Guilielmus Gotheфридus Leibnitzlus.
*Meditatio de separatione Sali, et Aquæ
dulcis.*
Guilielmus Philander. *In Vitruvium.*

H.

HAdrianus Turnebus. *Adversaria.*
Hegeſippus. *De Excidio Hieroso-
lm.*
Henricus ab Heers. *De Aquis Spadanis.*
Hermolæus Barbarus *In Plinium.*
Hieronymus Cardanus. *Opera Medica.*
Hieronymus Fracaſtorius. *Syphills.*
Hieronymus Surita. *Annales d' Aragon.*
Hippocrates. *De Ratione vitæ in Morb.
Acutis.*
Homerus. *Iliad. Odyſſ.*

I.

Iacobus Pontanus S. J. *Progymnaſ.*
Janus Gruterus. *Inſcriptiones antiquæ.*
Jo: Annidus Viterbiensis. *Comment. An-
tiquit.*
Jo: Antonius Summontius. *Historia del-
la Città, e Regno di Napoli.*
Jo: Baptista de Benedicſtis S. J. *Jesu. Philo-
ſophia Peripatet.*
Jo: Baptista Clemens Fanensis. *De Bal-
neis in Viâ Flaminia.*
Jo: Baptista Humel. *Excerpta de Medi-
cat. Fontibus.*
Jo: Benedicſtus Grunzel. *Scrutinium
Medicæ Phificæ Chronicæ Acidu-
larum Rothbeſentiam.*
Jo: Boccaccius. *De Camerone.*
Jo: Buno. *In Cluvertium.*
Jo: Chriſtophorus Strauffius. *De Thermis
Carolinis.*
Jo: Eliſius. *De Balneis Putulorum, Ca-
marum, et Pithecularum.*
Jo: Floyer. *De Balneis Frigidis.*

Jo:

I N D E X VII

Jo: Franciscus Lombardus. *De Balneis Exaria, et de Aquis Puteolanis.*
 Jo: Georgius Grævius. *Theſaur. Antiquit. Roman.*
 Jo: Gerardus Vossius. *Etymologes.*
 Jo: Gøtheſfridus Bergerius. *De Thermais Carolinis.*
 Jo: Gratianus. *Examen Thermarum Patavinarum.*
 Jo: Hardulnus S. J. *In Plinium.*
 Jo: Hekelius. *In Auſonium Popmam.*
 Jo: Maria Catanzus. *In Plin. Juniozem.*
 Jo: Paſchalius. *De Aquis Borbonicis.*
 Jo: Raijus. *Hiſtoria Plantarum.*
 Jo: Ruellius. *In Dioſcoridem.*
 Jo: Vaſæus. *Cronicon Hiſpania.*
 Joſeph a S. Theſia. *Guerre del Braſile.*
 Joſeph Hebraus. *Antiquit. Judair. De Bello Judaico.*
 Joſeph Pitton de Tournefort. *Inſtitutiones Rei Herbaria.*
 Joſeph Scaliger. *In Tibullum.*
 Joſeph Zambeccarius. *Epitome de Balneis.*
 Jovianus Pontanus. *Carmen. De Bello Neapolit.*
 Julius Caſar Capacius. *Hiſtor. Neapolitan.*
 Julius Jaſolinus. *Rimedi d' Iſchia.*

L.

L Eander Albertus. *Italia, ad Iſole Pertinenti.*
 Lilius Gregorius Giraldus. *De Dotis Gentium.*
 L. Annæus Florus. *Rerum Roman. Epitome.*
 L. Junius Columella. *De Hortor. cultu.*
 Ludovicus Arloſus. *Orlando Fuwiſo.*
 Ludovicus Cælius Rhodiginus. *Leſſiones Antiqua.*
 Lycophron. *Alexandra.*

M.

M Annæus Lucanus. *Pherſalia.*
 M. Annæus Sepeca. *Epithola. Hiſtor. Naſor.*
 M. Manilius. *Aſtronomicon.*
 M. Terent. Varro. *De Lingua Latina De Re Ruſtica.*
 M. Tul. Cicero.
 M. Valerius Martialis. *Epigrammata.*
 M. Vitruvius Pollio. *De Architectura.*

Martinus Liſter. *De Fontibus Anglia.*
 Mattheus Raderus S. J. *In Martialem.*
 Michael Mondegajus S. J. *Jefu. Pſyche egut in Igne.*
 Michael Savonarola. *De Balneis.*
 Muſæum Venetum Minervæ.

N.

N Ehemias Grevv. *De Sale Cathartico in Aquis Ebeſhamenſibus.*
 Nicolaus Cabeus S. J. *Meteor. Ariſtotel.*
 Nicolaus Erythraus. *Index in Virgil.*
 Nicolaus Parthenius Giannettaſius. *Opera Poetica. Eſtates Surrentina. Ephem. Puteolana. Geograph.*
 Nicolaus Vallerius. *Teutamina Phyſico-Chymica circa Aquas Thermales.*

O.

O Fficium SS-Neapolitanorum.

P.

P Alladius Rutilius. *De Re Ruſtica.*
 Pandulphus Colletentius. *Compendio dell' Iſtorie del Regno.*
 Paulus Aegineta.
 Paulus Aringhus. *Roma Subterranea.*
 Paulus Jovius. *Elogia Claror. Virorum.*
 Paulus Paravicinus. *De Balneis Rhetia.*
 Pauſanias. *Veteris Græcia Descriptio.*
 Pedacius Dioſcorides.
 Petrus Anton. Corſignanus. *De Antiene.*
 Petrus Boſcherinus. *De Balneo vulgò Fonte buono.*
 Petrus Laſciina. *Antico Giuſaſo Neapolitan.*
 Philippus Cluverſus. *Introductio ad Geogr.*
 Philippus Ferrarius. *Lexic. Geograph.*
 Philippus Michaelangelus. *Epithola.*
 Philoſtratus. *Vita Apollonii.*
 Pindarus.
 Plato. *Critias.*
 Plutarcus. *Vita Virorum Illuſtrium.*
 Pompejus Sarnellus. *Guida de' Foreſtiar.*
 Pomponius Mela. *De ſitu Orbis.*
 P. Ovidius Naſo.
 P. Papinius Statius. *Sylva.*
 P. Vellejus Paterculus. *Hiſtor. Romana.*
 P. Victor. *De Regionibus Urbis Roma.*
 P. Virgilius Maro.

Q. Aure-

I N D E X VII.

Q
Q Aurelius Symmachus.
 Q. Curtius Rufus. *De Rebus ge-
 stis Alexand. M.*
 Q. Serenus Sammonicus. *De Re Medic.*

R.

Raphael Fabrettus. *De Aqua de-
 ribus.*
 Raynerus Solinander. *De Causis Calo-
 ris in Font. mediat.*
 Rhenatus des Cartes. *Principia Philosoph.*
 Rhenatus Rapinus S. Jesu. *Horti.*
 Rhenatus Fannius. *De Ponderibus.*
 Robertus Boyle. *De Salsedine Martis.*
Apparat. ad Aquar. Miner. Histor.
 Robertus Plot. *Tentamen de Origine
 Fontium.*
 Robertus Sibbaldus. *Fontes Scoticæ.*

S.

SACRÆ LYTÆ.
 Saignette. *De Aquis Borbonic.*
 Samuel Derham. *De Aquis Mineralib.
 apud Ibmington.*
 Samuel Rheyer. *Aqua marina dulcedo
 examinata.*
 Samuel Pitiscus. *Lexic. Roman. Antiquit.*

Scribonius Largus. *Compositioes.*
 Sebastianus Bartholus. *Thermologia Ara-
 gonica.*
 Sex. Aurelius Propertius.
 Sex. Julius Frontinus. *De Aqua-Ducti-
 bus Urbis Rom.*
 Sex. Pompeius Fests. *De Verbor. Significat.*
 Stephanus. *De Urbibus.*
 Strabo. *De Situ Orbis.*
 Suidas.

T.

Theophilus Griconius. *De Balneo
 Avenionis in agro Semoni.*
 Theophrastus.
 Thomas Fazellus. *Histor. Sicula.*
 T. Livius. *Histor. Roman. ab U. C.*
 T. Lucretius Caro. *De Rerum Natura.*
 T. Petronius Arbitr. *Satyricon.*
 Tucydides. *De Bello Peloponnesi.*

V.

Valerius Maximus. *Distor. Fabror.
 memorabilium.*
 Urbanus Hiarna. *Explorator Aquarum.*

Z.

Zenobius Acciajolus. *In Homerum.*

F I N I S.

523691

Aliqua, quæ Librario exciderunt, sic emenda.

IN CARMINIBUS.

Pag. 38. ver. 16. cedrus. corrige. citrus.
P. 52. v. 7. insultibus. cor. assaultibus.

IN NOTATIONIBUS.

Pag. 136. *lit. b.* Quindennis. cor. annorum quindecim.
P. 142. *lit. a.*, & *b.* Leibnutzius. cor. Leibnitius.
P. 207. *lit. d.* Di Solicens. cor. Di Formello.

IN INDICIBUS.

In Indice III. Verbo, *Scabies per periphrasim.* Dele quod
sequitur, nempe: p. 194. v. 14.
Ibidem. Verbo, *Ulcus. Narium ibidem.* cor. Narium p. 180. v. 20.
In Indice VII. Tucydides. cor. Thucydides.

Ignosces reliquis benignus Lector.

J 23691

